

"UYANINI.."

2023

KEMALİST
CUMHURİYET'İN
SONU

Aydın Keleşoğlu

Togan

Özgür Sakar ve Arkadaşları

Togan Yayınları	43
İmtiyaz Sahibi ve Genel Yayın Müdürü	İsmail Arlı
Yazarı	Aydın Keleşoğlu
Kapak & İç Düzen	Togan Yayınları
Baskı	Çalış Ofset Davutpaşa Cad. No: 8 Topkapı-İst. Tel: 0212 482 11 04
Baskı	Şubat 2011
ISBN	978-9944-337-37-7
Kültür Bakanlığı Yayıncı Sertifika No	12324
Togan Yayıncılık	BİZİM AVRASYA YAY. Kuruluşudur.
Bizim Avrasya Yay. Turiz. İnş. ve San. Tic. Ltd. Şti.	Osmaniye Mah. Fabrikalar Cad. Ümraniye Sk. No: 19-A Bakırköy-İst. Tel: 0212 542 02 97 Faks: 0212 542 02 98
Web adres	www.bizimavrasya.com.tr

© Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre, kitabı yayımlayan TOGAN YAYINLARI'nın ve yazarın izni olmaksızın elektronik, mekânik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

2023
KEMALİST
CUMHURİYETİN
SONU

Aydın Keleşoğlu

Togan
yayınclık

İÇİNDEKİLER

Mondros Antlaşması	11
İşgal başlıyor	14
Asayişî sağlamak bahanesi	17
Yabancı hayranlığı	20
Korku imparatorluğu üzerine kuruluydu iktidarları	21
Doğuda Kürtlere özerklik ve Kürdistan sözleri	29
Darbe iddiaları gündeme düştü, paşalar tutuklandı	30
Yeni Dünya Düzeni	32
Devlet parçalanıyor	37
7. Ordu Komutanı tutuklanmak isteniyor	45
Düzmece belgelerle paşalar görevden alındı	48
Hükümet çete kurmuş	52
Savcı hakkında iddia	59
Mahkeme tanıklardan aleyhte ifade istedi	59
Telefonda konuşulamıyor	65
Mahalle baskısı ve ramazan oruç yiyenler	67
Yandaş (Hükümet taraftarı) gazeteler	87
Ordu komutanlarını da topluyorlar	109
Başbakan demokrasi aracına bindi	119
Kozmiğimiz arandı	135
Atatürk'ün koltuğunda, Atatürk karşıtı bir Abdullah	136
Çeteciymiş dediler	138
Yabancılar toprak satışı başladı	140
Şeyh Recep Atatürk'e karşı	162
İzmir'de sümüklü bir çocuk	185
"Padişah isteriz" dediler	223
BİTMEYEN OYUN YENİ OSMANLILIK	350
HEDEF 2023.. CUMHURİYET	358
Yararlanılan Kaynaklar	377

*Çanakkale Savaşında şehit olan
dayım Hacı Becan ile
Milli Mücadelede şehit olan
dedem Mehmet Keleş'e...*

İlk Asya-Avrupa Savaşı

Tarih M.Ö. 1225.

Troya/ÇANAKKALE

*“Kalktı hırsısla gücü yaygın Agamemnon. kapkara bi
öfkeyle doluydu yüreği”¹*

Agamemnon; Antik Yunan döneminde bir kraldı. Kralla kralıydı, “Güneş Tanrısı” Zeus’tan aldı gücünü. Yunan prensleri ni savaşa çağırdı. Büyük bir ordu kurdular. Bin gemi topladılar Ege’de. Boğazlara doğru demir aldılar. Ve Anadolu’ya saldırdılar. Akhilleus, Agamemnon’a seslendi o an;

*“Ey doymak bilmez adam. Seni gidi edepsiz, çıkarın
düşkün yürek!”²*

Troya’lılar, Yunanlı değildiler.

Helen ülkesinden gelen Agamemnon’a karşı savaştılar.

Bir gün Troya sahili boşaldı. Ölü sessizliğine büründü.

Koca bir tahta at görüldü. Truva atıydı görünen.

Barış atı dediler. Kılıçlarını indirdiler.

Agamemnon askerleri Truva atıyla girdi şehre.

Troya kan oldu, onca katliam oldu.

İlyada kanlı mürekkeple yazıldı.

Cinayet doldu sayfaları.

Agamemnon yendi.

Galip devler, galip devletler gibi şendi.

Ama Homeros onu, bir kahraman diye.

Hiçbir zaman,

Kaydetmedi tarihe.³

1 Homeros, *İlyada Destanı*, I-78, M.Ö. 750, İlk Ozan.

2 a.g.e., I, 22.

3 Azra Erhat, *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi.

Yıl, 1438.

Troya. Çanakkale. Anadolu. **Fatih Sultan Mehmet** İstanbul'u almamıştı henüz. Ünlü Katalan gezgin **Petro Tafur** Anadolu'ya geldi. Boğazları gezdi. İmroz'a gitti. Çanakkale'yi dolaştı ve karış karış taradı. Yerin yedi kat dibine giren Troya'yı aradı. Ancak bulamadı. Yorgun ve hüzünlü gözlerle son bir kez baktı ardına. Giderken ise şu sözler takıldı dudaklarına.

"Türkler, Troya'nın öcünü, mutlaka alacaktır!"

İstanbul'un fethinden sonra **Fatih Sultan Mehmet**, Çanakkale'yi gezdi. Hektor'a ve o savaşın kahramanlarına övgüler dizdi. Ve İstanbul'u almakla Troya'nın, Öcünü aldığını söyledi.⁴

Aradan tam 415 yıl geçti. 9 Ocak 1853 tarihinde Petesburg sarayında Rus çarı **I.Nikola** İngiliz Büyükelçisi **Sir Hamilton Seymour**'un kulağına usulca eğildi. Ve Osmanlı İmparatorluğunu kastederek şunları söyledi:

*"Kollarımız arasında ağır bir hasta adam var. Mirasını şimdiden aramızda paylaşmalıyız"*⁵

4 www.burasicanakkale.com. Ünlü İmroz'lu tarihçi Kritopulos'un tesbiti.

5 **Bekir Usta**, *Saltanattan Cumhuriyete*, Gürmet Matbaası, Mudanya, s.12.

AGAMEMNON

Savaş Zırlısı

30 Ekim 1918 Çarşamba
Limni (Limnos) Adası

90 yıl önce

Ve Osmanlı İmparatorluğu yenildi.

İmparatorluk adına Deniz Bakanı **Hüseyin Rauf Bey** ile İngiliz Komutan **Amiral Calthorpe**, Limni(Limnos) adasının Mondros açıklarında İngiltere bayrağının dalgalandığı “*Agamemnon*” zırlısında çok önemli bir anlaşmaya imza attılar. İmzadan sonra kalemleri bıraktılar. İmza defterleri kaldırıldı. İşgal kuvvetler komutanı **Calthorpe**, galibiyetin verdiği çalımli bir edayla ayağa kalktı ve tokalaşmak için **Rauf Bey’e** ince elini uzattı. Alaylı bakışları Türk heyetini eziyordu.

Kadife kaplı sandalyede yıkık bir şekilde oturan **Hüseyin Rauf Bey**, “*Güneşler Ülkesi*” Komutanı **Amiral Calthorpe’nun** uzattığı eli buruk bir nezaketle sıkarak son bir istekte bulundu: “*Ekselansları, sizden İstanbul’un işgal edilmemesini ve Yunanlıların İstanbul’a girmemesini Osmanlı Devleti adına rica ederim.*”

Bu sözleri duyan İngiliz Amiral, **Rauf Bey’e** imzalı bir teminat mektubu verdi. Ve gülümseyerek şunları söyledi:

“*Sizi temin ederim ki İstanbul’a tek bir düşman Yunan bile girmeyecektir.*”

Verilen bu söze Padişah **Vahidettin** çok sevindi. Başbakan pek memnun oldu. Gazeteler, “*Esaret Antlaşmasını*” diplomatik bir zafer diye ilan ettiler. Osmanlı Parlamentosu anlaşmayı oy birliğiyle onayladı. O günkü PTT, anlaşmayı anma pulları çıkardı. Yetkililer, ülkede savaşın bittiğini ve artık barış ve huzura kavuşacaklarını söylediler, Avrupa’nın kendilerine sahip çıkacağına inandılar. Tüm halkı da buna inandırdılar. Ama bir kişiyi inandıramadılar:

Mustafa Kemal Atatürk.

Agamemnon zırhlısında imzalanan bu antlaşmadan 5 gün sonra **Mustafa Kemal**, Başbakan **Ahmet İzzet Paşa**’ya Adana’dan acil bir telgraf çekti. Ve acilen şöyle dedi:

“... Orduları dağıtarak İngilizlerin her dediğine boyun eğecek olursak İngilizlerin ihtiraslarının önüne geçmek mümkün olmayacaktır. Mondros Anlaşmasının maddeleri devletin korunmasına kefil olmuyor.”

İstanbul kurulmamıştı henüz. Kral Agamemnon, 3000 yıl önce “*Güneş Tanrısı*” Zeus’tan aldığı güç ile Helen prenslerine seslenerek ordular toplamış, Boğazlara bin gemi ile yelken açmıştı. Donanmanın başında o gün Agamemnon vardı. Gün oldu, yıllar yüzyılları, yüzyıllar bin yılları kovaladı ve aynı amaçla toplanan gemiler 1918 yılının Kasım ayında Boğazlara geldiler.

Agamemnon gemileri İstanbul’a demir atarken, şehirde başka bir hava esiyordu o an:

Barış Havası!

Bu imza ile İstanbul şenlenmişti. Beyoğlu meyhanelerinde çalınan barış şarkıları aşk şarkılarını geçmişti ilk kez. Sokaklardan yükselen “*Şerefe!*” sesleri, kahkahalarla yükseliyordu ay ışığında. Amforalarda şaraplar tükendi. Kırıldı kadehler. Sarhoş olanların sayısı epeyce arttı o gece. Kaldırımlar ve köşeler sızıp kalmış insan kalabalığından geçilmiyordu.

İstanbul eğleniyordu ama, anlaşmanın maddeleri maalesef özetle şöyle idi:

- Boğazlar açılacak, gemilerimiz teslim olacak
- Türkler Kafkaslardan çıkacak, Karadeniz işgal edilecek
- Türk askerleri dağıtılacak, Çukurova'dan asker çekilecek
- Toroslar işgal edilecek, haberleşme, demiryoluna el konulacak

- Hicaz, Yemen, Irak, Trablus ve Suriye'de askerler teslim olacak

- Erzurum, Van, Bitlis, Diyarbakır ve Sivas işgal edilebilecek
- Yabancılar karışıklık çıkan bölgeleri işgal edecek.⁶

Beyoğlu meyhanelerinde eğlenceler bitmedi. İnsanlar toplandı meydanlarda. Gösteriler başladı. Sokaklar, fanatik Rum ve Ermeni göstericilerle doluyordu. Olaylar Anadolu'ya sıçradı.

Ardından İngiliz birlikleri Trakya'da Meriç sınırına kadar geldiler. Kars'a bağlı Aralık ve Iğdır Ermenilerce, Ardahan İngilizlerce işgal edildi. Güneyde Hatay'ın Reyhanlı ilçesi de İngiliz ve Arap birliklerince işgal edildi. Ama işgalciler durmadı.

Savaş gemileri 3 Kasım 1918 sabahı bir cinayet donanmasını andıran görüntüleriyle Çanakkale Boğazının güney girişindeki İmroz açıklarını doldurdular. Tam bu esnada yeni bir haberle uyandı İstanbul halkı. **Talat, Enver ve Cemal Paşalar**, gecenin karanlığında yurt dışına kaçtılar. Her üçü de İttihat ve Terakki Partisi'nin liderleri idi. Böylece İttihat ve Terakki döneminin son aktörleri de terk etmişti Anadolu'yu. Fırtınada gövdesi kırılan bir gemi gibi çatırdıyordu imparatorluk.

Kırılma sadece bu kaçışlardan ibaret kalmadı.

Gündem, Mondros Anlaşması ve firar haberleriyle çalkalanırken büyük bir yangın vardı vatanın diğer köşesinde. Ve Türk tarih sayfalarına acı bir feryat olarak düşüyordu.

Musul!

6 **Turgut Özakman**, *Atatürk, Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet Kronolojisi*, s. 309.

Musul'a girdiler

Kerkük'ün civarındaki köyleri işgal edilmeye başlandı. Musul'a da İngilizler Türk askerinin çıkarılmasını istediler. Musul'da bulunan 6. Ordu Komutanı **Ali İhsan Paşa** durumu aceleyle Genelkurmay Başkanlığına ve hükümete bildirdi. Fakat gelen cevapta Başbakan, İngilizlerin emirlerini yerine getirmesini ve Türk birliklerini, İngilizlerin istediği çizgiye çekmesini istiyordu. **Ali İhsan Paşa** itiraz etti hemen. Ama nafileydi. İngilizler paşayı tutukladılar. Ve Malta'ya sürdüler.

Ve ardından Musul düştü.

Şehirde tüm Osmanlı Bayrakları indirildi. Ve Hükümet Konağına İngiliz Bayrağı çekildi. Musul'a giren İngiliz Komutan Marshall, 6 Kasım 1918 günü Osmanlı Generalini tehdit ederek ilk emrini verdi;

"Musul Türk Birliklerince derhal boşaltılmalıdır!.." 7

Bu tehdide cevap veremedi kimse. Yüksek rütbeli İngiliz'in sesi, şehriyar-ı Musul'un taş örgülü keskin duvarlarında çirkince aksederken, İskenderun Limanına da bir gemi yaklaşıyordu ağır ağır. Geminin namluları kıyıya çevriliydi. Müttefikler Çukurova'ya askeri bir çıkarma yapacaklardı. Bu olayı haber alan Başbakan **İzzet Paşa** Yıldırım Orduları Komutanı **Mustafa Kemal**'e bir telgraf çekerek müttefiklere yardımcı olmasını ve mütarekenin bozulmamasını, üstelik İskenderun'a zorla girmeye kalkarlarsa üzerlerine ateş etseler dahi, karşılık verilmemesini istedi. Ama **Mustafa Kemal**, Başbakanı dinlemeyerek şu emri verdi askerlerine.

"Karaya çıkan düşman askerlerini vurun!" 8

7 **Bilge Orhunlu**, *Mütareke Dönemi Emperyalist Batının ve yerli işbirlikçilerin gerçek yüzü*. Kumsaati Yayınları.s.41.

8 **Prof.Dr. Mustafa Onar**, *Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları-I*, T.C.Kültür Bakanlığı, s.17.

Millet kendi haklarını kendi aramalıdır..

Mustafa Kemal İstanbul'a, karargâh emrine alındı hemen. Öte yandan İstanbul sağır ve dilsizdi sanki. Mavi denizi de sessizce akıyordu yatağında. Öğle vakti birden hareketlendi Babıali. Muhabirler hızla Başbakanlık binasına koştular. Mondros Anlaşmasına imza koyan ve Limni (Limnos) adasından dönen **Hüseyin Rauf Bey**'in basın açıklaması vardı o gün. **Rauf Bey**, konukların sabırsız bakışları önünde ağır ağır yaklaştı kürsüye. Ve peş peşe patlayan magnezyum flaşlarla şu konuşmayı yaptı:

"Mondros Ateşkesi bir başarıdır. Devletin bağımsızlığı, milletin onuru tam olarak kurtarılacaktır. Sizi temin ederim ki; İstanbul'umuza tek bir düşman askeri bile girmeyecektir."

Rauf Bey, Calthorpe'den aldığı güvenceyle bu açıklamayı yaparken Agamemnon gemileri de Çanakkale boğazındaki son torpili söküyorlardı oysa. Musul'da elden çıkmıştı. Çanakkale Boğazı açılmış, Çukurova yeni bir işgale gebeydi. Fransızlar da Trakya'da sinsi bir gölge gibi pusudaydılar.

Agamemnon gemilerinin Çanakkale Boğazından geçtiği 5 Kasım günü, Mondros Ateşkes anlaşmasının bir gereği olarak Türk askerlerinin terhis edilmesine dair padişah izni de çıktı. Yıldırım Orduları ile 2. Ordu Komutanlığı dağıtıldı ve yaklaşık 400.000 erin 360.000'i evlerine gönderildi.

İngiliz, Fransız ve Yunanlılardan oluşan gemiler, bir Agamemnon Ordusu gibi Troya'yı geçmiş, Marmara'ya doğru demir almıştı. **Mustafa Kemal**'in ölümüne savaşıyla kapanan Çanakkale Boğazı, padişah tarafından bir kalemle açıldı. Türkler, Çanakkale mevzilerini boşaltmak zorunda kaldılar.

Ve Çanakkale geçildi..

9 **Prof.Dr. Utkan Kocatürk**, *Kaynakçalı Atatürk Günlüğü*, T.İş Bankası Kültür yayınları, s.72.

Çanakkale'nin geçildiği 5 Kasım 1918 günü **Mustafa Kemal** de Adana'da **Ali Fuat Paşa** ile görüşüyordu. Memleketin durumunu konuştular. **Mustafa Kemal** arkadaşı **Ali Fuat Paşa**'ya: *"Padişah'tan ümidimi kestim. Artık millet kendi haklarını kendisi aramalı ve bizim de halka yardımcı olmamız gerekir."*⁹ dedi.

Takvimler 7 Kasım 1918 tarihini gösterirken, düşmekte olan bir sonbahar yaprağını andırıyordu günler. İhanetin gölgelerinde ilerleyen *"Arian"* zırhlısı İstanbul Boğazının güney girişinde görüldü.

Ama ortada ne güçlü bir hükümet vardı ne de güçlü bir devlet. Devlette Hükümette sarayın en derin diplerine girdiler. Gümüş işlemeli kepenkler korkulu gözlerle kapanmıştı içeriden. Haliç önlerindeki gemiler, 5 asır sonra İstanbul Fetih'inin intikamını almış gibiydiler. Fatihlerin, Kanunilerin kemikleri Yunan palikaryaların altında eziliyordu adeta. İstanbul işgal edildi ama gündem, Akdeniz'e kaydı birden. İngilizler, İskenderun limanını hemen teslim etmelerini yoksa şehri zorla alacaklarını bildirdiler. Başbakan o an, maalesef şu sözleri söyledi en mela-net korkudan;

*"Bir İskenderun için ateşkesi bozmayalım, şehri hemen teslim edin"*¹⁰

Ama İngilizlerin ihtirasları bitmedi. Musul'un Türkler tarafından boşaltılmasında acele edilmesini istedi.

Trakya'nın işgali

İskenderun ve Musul gözden çıkarılırken, Trakya'daki Fransız 122. Tümeni **General Topart** komutasında 19 Kasım 1918 günü sabahı Uzunköprü'ye girdi. Bununla da yetinmedi. Doğu Trakya'nın bütününü ele geçirerek 4.000 kişilik bir müfrezeyi İstanbul Bakırköy'deki Reşadiye kışlasına göndererek yerleştirdi. Bu işgale rağmen o zamanki aydınlarımızın önemli bir kısmı Fransız hayranıydı ama Fransız **Başbakan Clemenceau**, Osmanlı başbakanına şu sözleri sarf ediyordu oysa:

10 **Falih Rıfki Atay**. *Atatürk'ün bana anlattıkları*. Sel yayınları. s.80.

"Sizin yabancı ırkları idare etme yeteneğiniz yok!"¹¹

Trakya işgalinden sonra doğuda Bakü işgal edildi. Ardından Kafkas ordusunun bir bölümü terhis edilerek askerler memleketlerine gönderildi. 9 Kasım'da Antakya, Altınözü, Kırıkhan, Reyhanlı, Samandağ, Yayladağı ve İskenderun'a girdiler. Bu işgal, bölge halkını son derece rahatsız etti. Bir gün sonra İngilizler, İskenderun kaymakamını ve liman başkanını kollarından bağlayıp sokaklarda gezdirdiler.

İngilizler ayrıca İstanbul'a ayak basar basmaz mevcut hükümeti istemediklerini padişaha bildirdiler. Kamuoyunda da **İzzet Paşa'nın**, İttihatçıların kaçışına engel olamadığı propagandasını yaydılar"¹²

Padişah da bu baskılara ve İngilizlerin bu isteğine boyun eğerek **İzzet Paşa** hükümetini görevden aldı. Yerine **Tevfik Paşa'yı** getirdi. Çiçeği burnunda Başbakan **Tevfik Paşa'da** İngiliz gazeteci **Price'a** ilk demecini verdi:

"Amacımız, İngiltere ile dostluğu canlandırmaktır. İtilaf devletlerinin bizi tecrübeli kişilerin ellerine vermeleri lazımdır."

Asayiş sağlamaya bahanesi..

İşgal ve ihanet bununla da kalmadı. *"Asayiş sağlamaya"* bahanesiyle kıyıya yanaşan 29 Numaralı İngiliz savaş gemisi, İzmir'de Rumların sevgi gösterisiyle karşılaştı. Ama İzmirli Türkler beklemediler. Bir dernek kurarak direndiler.

Fakat son gelişmeler İzmir'den, Akdeniz'den veya Musul'dan ibaret kalmıyordu. Aynı anda denizden bir Fransız kara tugayı daha geldi İstanbul'a. Böyle olunca Başbakan **Tevfik Pa-**

¹¹ **Recep Şükrü Apuhan**, *Türklerin Tarihi*, Timaş yayınları, s.224.

¹² **Muzaffer Tayip Gökbilgin**, *Milli Mücadele Başlarken-ı*, Türkiye İş Bankası yayınları, s.7..

şa Boğazı her türlü deniz araçlarına kapattı. Ama Avrupalılara değil, Türklere. Biz yabancılara topraklarımızı ve boğazlarımızı sonuna kadar açıyorduk ama, uğruna deniz araçlarını kapattığımız yabancılardan şu sesler yükseliyordu oysa;

The New York Times: “Türkler artık söz sahibi değildir. Osmanlı Devleti’nin yaşatılması için hiçbir sebep kalmamıştır.”¹³

Gelişmeler de *The New York Times*’i doğruluyor gibiydi. Zira başkent İstanbul’a İngiliz, Fransız, İtalyan ve Yunan gemileri topluca demir attılar. Liman, bir çelik yığınına dönmüştü sanki. İstanbul semalarında İngiliz uçakları uçu kanatlanarak. Bir İngiliz uçak gemisi de boğazın girişine demir attı. Agamemnon donanması İstanbul Boğazının ortasına yerleşip kaldı. Boğaz’da 22 İngiliz, 12 Fransız, 17 İtalyan, 4 Yunan Gemisi olmak üzere 61 parça savaş gemisi vardı.

Hepsi sanki Agamemnon’un 3000 yıl öncesinde topladığı birer, işgal donanmasını andırır gibiydiler.

13 Kasım İstanbul’un ilk işgali

Güneşler ülkesinden aldığı güç ile Limnos’tan yola çıkan Agamemnon, Troya’yı geçerek İstanbul’a girdi sinsiçe. İşgal gemileri 1500 yıllık Aya Sophia önünden ilerledi. Ne kadar da büyük ve ne kadar da devasaydılar. Truva atları gibi dizilmişlerdi Boğaza. Ve nihayet İstanbul, namlunun ucundaydı artık.

İşte o an, gündemi oyalanan İstanbul’un masum halkı, Be-yoğlu’ndan yükselen çan sesleriyle titredi irkilerek. Sokaklar rengarenk bayraklarla donatıldı birden. Dolmabahçe önlerindeki yüksek binalardan sarkıtılmış İngiliz, Fransız, İtalyan ve mavi beyaz Yunan bayrakları, kaldırımdan yürüyen Türklerin yüzlerine değil, kaderine çarpıyordu sanki. Sevince boğulan Rum-

13 T.N.Y. Times, 10.11.1918., **Bilge Orhunlu**. *Mütareke Dönemi Emperyalist Batının ve yerli işbirlikçilerin gerçek yüzü*. Kumsaati Yayınları..s.181.

lardan kimisi sokaklarda sıra halinde kol kola dans ediyor, kimisi de işgal askerlerinin üzerlerine çiçek atmak için yarışıyorlardı adeta. Çan sesleri altında Ortodoks papazlarının Yunan askerlerinin başlarına okunmuş sular döküp kutsadığını¹⁴ gören Türklerin kararmış gözleri, korkuyla büyüdü yuvalarında. Açlık ve yoksulluktan tükenmiş Türkler, çaresizce korkuya kapıldılar. Ve fanatik Hristiyanların sesleriyle titreyerek irkildiler.

*"Zito Venizelos! Zito Venizelos! Zito Venizelos!"*¹⁵

Geldikleri gibi giderler!

Tam bu günlerde **Mustafa Kemal** 13 Kasım 1918 günü Adana'dan İstanbul'a gelmişti. Çok hazin bir hali vardı İstanbul'un. Müttefik ülkeler bir kabus gibi çökmüştü kente. Güneşler ülkesi İngiltere'den aldıkları yüksek emirle boğaza demirleyen gemiler, kıyıdaki binlerce göstericinin bayrakları ve alkışları arasında topluca sıraya dizildiler.

Bıraksalar, yine bir Dünya Savaşına tutuşacak gibiydiler.

Agamemnon donanmasının devasa gemilerinin gölgeleri arasından **Mustafa Kemal**'in sülieti belirdi birden. Haydarpaşa'dan tekneye binecekti şayak kalpağıyla. Altın renkli saçları ve mavi gözleriyle bir kartal gibi duran **Mustafa Kemal**'in, dağlarıyla sıralanan Anadolu arkasındaydı sanki. 37 yaşındaki sarışın genç adam, bir yıldız gibi parlıyordu Boğazın önünde. Bazı gemiler de şımarık çalmalarla önünde tur atıyordu hala. **Mustafa Kemal**, önünden geçmekte olan gemilere nefretle baktı. Ve ince dudaklarından şu sözleri fırlattı:

"Hata ettim. İstanbul'a gelmemeliydim. Ne yapıp yapıp Anadolu'ya dönmenin çaresine bakmalı."

14 **İlhami Soysal**, *Kurtuluş Savaşında İşbirlikçiler*, Bengi yayınları, s.24.

15 Yaşa Venizelos demek.

İşgal gemileri boğazda o şımarık geçişini bitirdiler. **Mustafa Kemal** "**Kartal**" isimli küçük tekneye bindi. Dev çelik ormanına benzeyen zırhlıların arasından karşıya geçerek tekneden iskeleye çıktı. Bir an durduktan sonra gemilere uzunca baktı ve şu tarihi sözleri söyledi:

"Geldikleri gibi giderler!"

Yabancı hayranlığı

Takvimler 15 Kasım 1918'i çevirdiler.

O gün son Türk askeri Musul'dan çıkarıldı. Doğuda da Tebriz ve Bakü boşaltıldı. Memleket sahipsizdi. Padişah soysuzlaşmış, alçakça kendi çıkarlarının peşine düşmüştü. İngilizler Kars, Ardahan ve Batum'un boşaltılmasını isteyince de Karslılar da kurtuluş çarelerini kendileri aradılar. Bu amaçla 14 Kasım'da Birinci Kars Kongresi kuruldu. İşte bu esnada Osmanlı Meclisi Başkanı sanki işgal yokmuş gibi, İngiliz Muhabir **Ward Price**'a hiç çekinmeden İngiltere ile ittifak istediğini söylüyordu:

"İngiltere ile samimi bir ittifakı arzu ederiz."¹⁶

Yabancı hayranlığı had safhadaydı. Üstelik bu hayranlık sadece yöneticilerden ibaret değildi. Aydın kesiminin önemli bir kısmı da yabancı hayranıydı. Gazeteci **Sait Molla** "*Onu saf halkımıza kötü tanıttılar*"¹⁷ diyordu bir yazısında. **Molla Sait** kendi Başbakanını kastetmiyordu elbette. Yunan Başbakanı **Venizelos**'u kastediyordu. **Molla Sait** "*Venizelos'u saf halkımıza kötü kastettiler*" diyordu bir köşesinde. Sadece **Molla Sait** değil, aydınlar ve yöneticilerin çoğu yabancılara hayrandı. Bu duruma malesef Padişah da dahildi. Çünkü Padişahın 24 Kasım 1918 günü *The Daily Mail* muhabetine verdiği demeç inanılmazdı:

16 **Gotthard Jaeschke**, *Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.5.

17 Y. İstanbul. 18.11.1918. **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I*, Türk Tarihi Kur.Yay. s..33

"İngiliz milletine karşı beslediğim sevgi ve hayranlığı babam Abdülmecit'ten miras aldım. Memleketimle İngiltere arasındaki dostluğu güçlendirmek için elimden geleni yapacağım. Türkiye'deki bazı siyasi komiteler tarafından Ermenilere yapılan muameleyi büyük bir üzüntüyle öğrendim."¹⁸

Padişah, yöneticiler ve aydın kesimi yabancılara hayrandı ama şimdikilerin bazıları da aynı gibi sanki. Hep yabancılara hayran olduk ancak kendimize hayran olmadık bir türlü. Yabancıları sevmekten, belki de fırsat bulamadık kendimizi düşünmeye. Yabancı hayranlığının tarihi derinmiş meğerse. Genlerimize işlemiş. Bunu **Mustafa Kemal**'in ortağı olduğu *Minber* gazetesini çok güzel açıklıyor, 17 Kasım 1918 günü şunu yazıyordu:

"150 yıldır, milli çıkarlardan çok, dışa şirin görünme hastalığı var."¹⁹

Biz yabancılara hayrandık ama onlar bize hayran mıydı? Değildi tabii ki. Çünkü bizler, yabancılara hayran iken İstanbul'da "Enosis" fısıltıları ile "Türklerin artık hükmü kalmadı, İstanbul'a biz hakimiz" dedikoduları da bir gölge gibi geziyordu sokaklarda.²⁰ 5 Aralık 1918 günü İngiliz **Hohler**'in İstanbul'dan Londra'ya gönderdiği alçakça rapor şöyleydi çünkü:

"Türkler bir domuz ahırını bile yönetemezler!"²¹

Korku İmparatorluğu üzerine kuruluydu iktidarları..

Herkes yabancılara her şeye rağmen hayran olurken, **Mustafa Kemal** ise ülkenin kurtuluşuna dair çareler arıyordu. Savunma Bakanı olmak istedi. Ama padişah uygun görmedi. 22

18 **M.Tayyip Gökbilgin**, *Milli Mücadele Başlarken*, s.15.

19 *Minber* gzt, 17.11.1918, **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I*, Türk Tarihi K.Yay. s..30

20 **İlhami Soysal**, *Kurtuluş Savaşında İşbirlikçiler*, Bengi yayınları, s. 24.

21 **S.Sonyel**, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika*, s.11.

Kasım 1918 günü padişah derinden gelen titreşimle **Mustafa Kemal**'e şunu sordu: "*Ordu seni sever. Onlardan (ordudan) bana bir kötülük gelmeyeceğine güvence verebilir misin?*"²²

Padişah ordudan korkuyor gibiydi ve Savunma Bakanı olarak **Atatürk**'ü istemiyordu. **Abdullah Paşa**'yı istiyordu. Ama **Abdullah Paşa** da İngilizlerden korkuyordu. Bu nasıl bir işti? Padişah ordudan korkuyordu, ordu İngilizlerden korkuyordu, İngilizler Müslümanlardan korkuyordu. Yani herkes sus pus olmuş, birbirinden korkuyordu.

Korku üzerine kuruluydu imparatorlukları.

22 Kasım günü Türk donanması İstanbul'da göz altına alındı. Yabancılar bütün tersaneleri zapt ettiler. İngilizler ve Fransızlar Çanakkale Boğazının iki yakasını hiçbir engelle karşılaşmadan paylaştı. Eceabat işgal edildi. Güneyde İngilizler Musul'a bağlı kasabalar da işgal edildi.

Anadolu'da bunlar olurken hükümet yetkilileri, bakanlar ve milletvekillerinin çoğu önlem almak yerine, "*Yenik düştük, istediklerini yaparlar*" dediler. Oldukça korkmuşlardı. Ancak Kadıköy kadınları korkmadılar. Yetkililere inat, bu söze şiddetle tepki gösterdiler. Ve hükümetin erkek yetkililerine şu sözü haykırdılar:

"*Milli haklarımızı ve namusumuzu koruyacak hükümet ve erkek yoksa, biz varız!*"²³

Halkı kandırmaca..

Osmanlı Devleti yetkilileri korkaklıkta sınır tanımazken doğudaki gücümüz olan Kafkas ordusunun bir kısmı daha dağıtıl-

22 **Lord Kinross**, *Atatürk. Bir Milleti Yeniden Doğuşu*, Sander yayınları, s. 222.

23 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I*, Türk Tarihi Kurumu Yayını. s..35

dı. İngilizler baskı yapınca Dışişleri Bakanı da birliklerimize emir vererek Kars, Ardahan ve Batum'un da bir an önce boşaltılmasını istedi. Güneyde Yemen elden çıktı. Mekke ve Cidde ise zaten Mekke Emiri **Hüseyin**'in isyanıyla 1916'da elimizden çıkmıştı. Tüm bu olaylar karşısında tepki göstermesin diye olsa gerek halkımız da Barış Konferansı ve Avrupa vaatleriyle oyalanıyordu sürekli. Ve bir de:

"İttihat ve Terakki"

Oysa İstanbul sokaklarının her köşesi işgal ordularının çift sıralı askerleriyle dolmuş, Boğaz ise müttefik gemilerle kapamıştı. Türkler ancak zorunlu ihtiyaçları için evden çıkabiliyor, sokaklarda küfür ve hakarete uğramamak için duvar diplerinden eğilerek ve büzülerek yürüyorlardı. Hicaz, Yemen, Kars, Ardahan ve Batum bir bir elden çıkarken İstanbul'da yükselen ses, tören geçidi yapan palikaryaların ayak sesleri, askeri hareketler ve dalgalanan yabancı bayrakların topluca hisırtısından başka bir şey değildi tabiki.

Ve işte böyle bir zamanda halkın gündemi, *"Avrupa," "Yeni Dünya Düzeni," "Barış"* ve *"İttihat ve Terakki"* oluyordu maalesef.

Tüm bunlar halkı kandırmacadan başka hiçbir şey değildi maalesef.

Çünkü bu esnada Fransızlar Dört Yol'u da işgal ettiler. 3 Aralık'ta da Antakya'ya (Hatay) girdiler ve tam 20 sene kaldılar. En son yine **Mustafa Kemal** çıkarttı onları oradan. İşgalciler diğer yandan da Urfa'ya doğru ilerlediler. Ama Urfalılar hemen direniş için hazırlıklara başladılar. Müdafaayı Hukuk Derneğini kurdular.

Doğu Anadolu Müdafaayı Hukuk Derneği de 4 Aralık 1918 günü İstanbul'da da kuruldu. Derneğin amacı Doğu Anadolu'nun Ermenilere verilmesini önlemektir. Ancak işgale karşı olan bu derneğin açılışı basında gereği kadar yer bulmadı.

Amerikan derneğinin merkezi olan gazete

Ama aynı gün başka bir derneğin açılışı oldukça geniş yer buldu basında.

“Wilson İlkeleri Derneği”

Bu dernek ABD Başkanı **Woodrow Wilson**’un planlarını ve fikirlerini halka tanıtmak adına kurulmuştu. **Wilson** Türklere sadece Kızılırmak çevresinden ibaret olan Orta Anadolu’yu öneriyordu. **Woodrow Wilson**’a göre Ege’de İyonya, Doğu’da Ermenistan, Güney’de bir Kürdistan ve Kuzey’de Pontus devleti kurulacaktı. Akdeniz ise İtalyan ile Fransa arasında pay edilecekti. İstanbul verilmiyordu zaten.

Ama bu Amerikan Derneğinin yönetim binasının adresi, İstanbul Nuri Osmaniyeli’deki bir gazetenin yönetim binasıyla aynıydı. Bu gazete 90 yıl önceki *Zaman* gazetesiydi.²⁴ Bu Amerikan Derneği, *Zaman* gazetesinin ofisinde kuruldu. Dernek *Zaman* gazetesi ofisinden bir süre yönetildi.

Ama *Zaman* gazetesinin, derneğine ofisini açtığı ABD’nin başkanı **Woodrow Wilson** fazla değil, sadece 2 yıl kadar önce 10 Ekim 1917’de Türkiye hakkında şunları söylemişti:

*“Türkiye’nin haritadan silinmesi gerektiğine dair düşüncemi açıkça savunmak istiyorum!”*²⁵

O gün evlerimize kadar, kapılarımıza kadar gelen *Zaman* gazetesi işte bu adamın derneğine ev sahipliği yapıyordu. Kapılara atılan ve bedava dağıtılan o günkü gazetelerin bir amacı vardı elbette. Amerikan Başkanı **Wilson**’a yaranmak. Ayrıca diğer gazetelerin durumu da ilginçti elbette..

24 **Bekir Usta**, *Saltanatın Cumhuriyete*, Gürmet Matbaacılık Ltd. Şti., Mucdanya, s.43.

25 **Recep Şükrü Apuhan**, *Türklerin Tarihi*, Timaş yayınları, s.209.

Vakit gazetesini dönmeler mi kurdu?

Vakit gazetesinin haberine göre *Vakit* gazetesinin imtiyazını alan; sonradan Müslüman olmuş **Ahmet Faris** adında bir Gayrimüslim idi. Ahmet Faris Hristiyanlıktan dönme biri idi. Bu kaynağı ünlü gazeteci **Ahmet Rasim** 3 Ekim 1920 tarihinde, hem de *Vakit* gazetesinin kendisinde veriyordu. *Vakit* gazetesinin imtiyazını aynı yıl, 1875 yılında **Filip Efendi** devir aldı ve gazeteyi kurdu. **Filip Efendi** de gayrimüslimdi²⁶ ve Ermeni asıllıydı. Muhafazakâr yazılarıyla tanınan *Vakit* gazetesi gayrimüslimler tarafından kurulmuştu. **Filip Efendi** İstanbul'a Diyarbakır'dan geldi. İstanbul'da önceleri hamallık yapmaya başladı. Gazetecilikle 1840 yılında *Ceride-i Havadis* gazetesinde tanıştı. *Ceride-i Havadis* sarayın gazetesiydi. Gazeteye önce hamal olarak girdi. Daha sonra yazar **Siret Efendi**'nin özel hizmetlerine bakmaya başladı. **Siret Efendi**'yi gazeteye atla getirip götürüyordu. Ama ne olduysa ondan sonra oldu. Hamal ve hizmetçi iken²⁷ *Muhbir* gazetesini kurdu. Bu gazeteyle Girit'te zulme uğrayan Müslümanlar için para topladı ve sık sık "*Girit Müslümanlarının acısını*" işledi. Ne tesadüftür ki **Filip Efendi** bu yardım işinden hemen sonra da *Vakit* gazetesini kurdu.²⁸

Gazeteler padişahıtan ve başbakandan ödenek de alıyorlardı. Aldıkları ödeneklerin adı da *İhsan-ı Şahane* idi. Gazete sahipleri ve gazeteciler Padişahıtan ihsanlar alabilmek için abartılı bir şekilde yandaşlık yapıyorlardı. Bunun için bu kişilere yakın durmak yeterliydi.

90 yıl önce gazeteler, sadece padişah ve hükümetten para almakla kalmıyor, yabancılardan da para alıyor, bu paralarla Türkiye içinde yabancıların sözcüleri gibi çalışıyorlardı. Bununla yetinmiyorlar, **Mustafa Kemal** ve milli mücadele aleyhine yazılar, hakaretler ve iftiralar atıyorlardı.

26 M.Nuri İnuğur, *Basın ve Yayın Tarihi*, Der yayınları, s.207.

27 Hıfzı Topuz, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitabevi, s.87.

28 a.g.e., s.24.

90 yıl önceki *Sabah* gazetesi ve gemicikler..

Sabah gazetesi ise 1876 yılında **Papadapulos** adında bir Rum tarafından kuruldu. Gazeteyi daha sonra 1882 yılında Kayserili Ermeni **Mihran Efendi** satın aldı. **Mihran Efendi**'nin, dönemin hükümeti ile yakın ilişkileri vardı. O tarihlerde gazeteler İstanbul'da ortalama 40 paraya satılırken, *Sabah Abdülhamit*'ten aldığı ödenekle 10 paraya satıldı.²⁹ Ve Hazine-i Hasa'dan para aldı.³⁰ **Mihran Efendi** bir Ermeniydi. Küçük yaşta babasını kaybeden **Mihran**, gençliğinde cebine birkaç para koyup bir eşeğe binerek Kayseri'den İstanbul'a geldi. Sanayi okulunda okuduktan sonra, *Sabah* gazetesinde önce dizgici, sonra da idare müdürü oldu. Müdür olduktan sonra da basamakları hızla tırmanmaya başladı. Ve *Konya* adlı şilep satın alarak armatörlük yaptı. Çok geçmeden bir vapur satın aldı ve adını *Sabah* koydu. Bir süre sonra "*Kayseri*" adlı başka bir vapur daha satın aldı.³¹ *Sabah* gazetesinde Ermeni **Diran Kelekyan** uzun süre başyazarlık yaptı.³² **Diran Kelekyan** 1888 yılında ayrıca *Cihan* adında bir dergi de çıkarttı.

Cihan'da bir Ermeni yayımdı.

90 yıl önceki *Sabah* gazetesinin geçmişi ve müthiş yükselişi de böyleydi. Hükümet desteğiyle örtülü ödenekle sağlanmış gemiler, armatörlükler ve medya patronluğu. Halkın cebinden çıkan paralar.

Mihran Efendi, milli mücadelede Atatürk ve Kurtuluş Savaşı aleyhine şiddetli yayınlar yaptı. Ağır hakaretlerde bulundu. Gazete, Yunan ve İngiliz basını ile aynı çizgide gibiydi. Ancak **Mihran Efendi** ile onun başyazarı **Ali Kemal**'in öyküsü

29 **Hazma Çakır**, *Osmanlı'da Basın İktidar İlişkileri*, Siyasal Kitap, 64.

30 **M.Süleyman Çapanoğlu**, *Basın Tarihine Dair Bilgiler ve Hatıralar*, Hür Türkiye Dergisi y. s.52.

31 **Hıfzı Topuz**, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitapevi, s.67, 68.

32 **Ahmet İhsan Tokgöz**, *Matbuat Hatıralarım*, İletişim yayınları, s.41.

burada bitmedi. Başlarına gelen olaylar ne yazık ki acı bir şekilde sürdü gitti.

İsrail'i Araplar da kurdu (Filistin, kanayan yara..)

Basının halleri içler acısıyken, ülkenin de halleri içler acısıydı aslında.. 4 Aralık 1918 günü Türk birlikleri yine bir hükümet emriyle Kuzey ve Batı İran'ı boşaltmak zorunda kaldılar.

Ayrıca Filistin kıyılarında çok garip olaylar ve istekler cereyan ediyordu o vakit. Paris Konferansındaki toplantıların ardı arkası kesilmiyordu. Ama toplantılar lehimize değil, aleyhimizdeydi. Siyonistlerin lideri **Weizmann**, İngiliz Dışişleri Bakanı **A.J. Balfour** ile Filistin sorununu tartışıyordu. Siyonist **Weizmann** devlet başkanlarına küstahça seslenerek Filistin'e aynı kuşaktan 4-5 milyon Yahudi yerleştirilmesini ve buranın bir Yahudi yurdu haline getirilmesini istedi. 27 Şubat 1919 günü kürsüden yaptığı konuşmada şunları söyledi:

*"Filistin'de Yahudi Devleti istiyoruz. Önce sizin yönetiminizde kalalım. Şu anda orada 600.000 müslüman ve 65.000 Yahudi var. Göçlerle çoğunluğu sağlayınca bizi bağımsız yaparsınız."*³³

"Onlar Konseyi" huzurunda **Weizmann** bu konuşmayı yaparken orada bulunan Mekke Şerifi **Hüseyn**'in oğlu **Faysal** da pür dikkat dinliyordu kendisini. Babası Osmanlıya karşı İngilizlerle bir olup isyan etmiş, Osmanlıdan koparmıştı Arapları. **Faysal**'ın yanında İngiliz istihbarat albayı **T.E. Lawrance**'de vardı. Hristiyan istihbaratçı, Arapların yanında bir iblis gölgesi gibi oturuyordu.

Çok geçmeden Hicaz kralı **Faysal** ile Yahudi lideri **Weizman**, Müslümanların çoğunlukta olduğu Filistin'de, Yahudi devleti kurulması için gizli bir anlaşma imzaladılar.

Bu anlaşma tam 27 yıl sonra amacına ulaştı ve Filistin bölgesi 1947 yılında Birleşmiş Milletler tarafından ikiye paylaşıldı.

Emperyalistlerin “Yeni Dünya Düzeni” bu düzendi.

Zaman gazetesi İstanbul bürosunu ABD Başkanı **Wilson**’un derneğine açarken, İngilizler çaktırmadan Kilis’i de işgal ettiler. Kilis halkının mallarına el koydular. Bunlar da basında elbette fazla yer bulmadı. Ama Veliht **Abdülmecit**’in İngiliz *The Morning Post*’a 1 Aralıkta verdiği şu demec oldukça ilginçti;

“Padişah ve ben, sizin yardımınızı hararetle istiyoruz. Biz Türkler bütün kültürümüzü Fransa ve İngiltere’den aldık!”

Ama bu sözden hemen sonra Fransızlar Adana’nın Ceyhan, Karataş ilçelerini işgal ettiler. **General Hamlin**’de törenle Adana’ya girdi. Vali **Nazım Bey** ile yemek yedi ve hükümet temsilcileri ile tanıştı. Gece şerefine verilen yemeğe katıldı. Yine bir gün sonra Mersin işgal edildi.

İngilizlerde boş durmadı. Antep’e girdiler. Ayrıca Trabzon’da kurulmak istenen Pontus devletinin hazırlıkları tüm hızıyla sürüyordu. Tüm bunlar birer komplo teorileri değildi. 90 yıl öncesinin gerçekleriydi. Çünkü bu tarihte İngilizler Pontus devletini kurmak amacıyla Batum kıyılarına asker çıkardılar. ³⁴

Zamanı gelince Yunanistan’la da uzlaşırız..

Bu arada aydınlarımızın da çok özel ilgi gösterdiği Paris Barış Konferansında ilk olarak Ermeni istekleri kabul edildi. Doğu Anadolu’nun yanı sıra Antep, Adana, Kilis, Dört Yol, Hatay, İskenderun, Kars, Ardahan, Batum ve Musul Ermenilere verildi. Kafkaslardan Türk birlikleri de çekilmişti. Batum İngilizlerin tamamen eline geçti. Batum Hükümet Konağında İngilizler Türk bayrağını indirerek yerine İngiliz bayrağı çektiler.

34 **Muzaffer Tayip Gökbilgin**, *Milli Mücadele Başlarken-1*, Türkiye İş Bankası yayınları, s.34.

Bu işgallerden sonra da 27 Aralık 1918 günü Dışişleri Bakanı **Reşit Paşa** "İşgal devletleri ile(Avrupa) aramız çok iyidir. Hükümet bütün yükümlülüklerini yerine getiriyor."³⁵ diyordu ve Osmanlı Dışişleri Bakanı konuşmasına şöyle devam ediyordu;

"Barış konferansına katılmaya hazırız. Zamanı gelince Yunanistan ile uzlaşırız."

Ama o günkü Bakan öyle diyordu ama, **Homeros** öyle demiyordu. 27 asır öncesinden yaşı epeyce geçkin bakana şöyle sesleniyordu *İlyada* destanında:

"Konuşur durursun boyuna ihtiyar,
Ortada sanki barış varmış gibi"³⁶

Doğuda Kürtlere özerklik ve Kürdistan sözleri..

Barış, dostluk, Hak, hukuk, Avrupa, Amerika derken Aralık 1918 de, başını **Şeyhülislam Mustafa Sabri, Molla Sait, Damat Ferit, Zeynel Abidin ve Ali Kemal** gibilerinin çektiği "*Hürriyet ve İtilaf Partisi*", kurulması düşünülen Kürdistan için özerk bölge istedi. Ve bu isteklerden yaklaşık bir ay sonra, yani 5 Ocak 1919 günü kirli cüppeli **Sait Molla** ağır adımlarla İngiliz Yüksek Komiserliğini ziyaret etti ve o ziyarette şu sözlerini sarf etti.

"İngiliz Mandası altında özerk bir Kürdistan istiyoruz"

Ve İngilizler bu amaçla 22 Aralık 1918 günü Hürriyet ve İtilaf Partisini ile Kürdistan teali(Yüceltme) Cemiyeti yetkililerini bir araya getirerek Doğuda "Özerk bir Kürdistan" için anlaştırdı..³⁷

Bu kişiler, bu amaçla bir araya gelmekten ve bu anlaşmaya imza koymaktan hiç çekinmediler.. Ve partileri kuranlar ve yönetenler çok geçmeden iktidara geldiler. **Damat Ferit** Başbakan

35 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I*, Öğretmen Dünyası yayınları, s.75.

36 **Rıza Zelyut**. 27 Ocak 2010. *Güneş gazetesi*.

37 **Homeros**, *İlyada* II-796, 797, **Azra Erhat**, Can yayınları, s.115.

oldu, **Ali Kemal** ve Şeyhülislam **Mustafa Sabri** ise bakan oldular. Kim bilir mükafatlarını belki de bu şekilde aldılar. Ama son kararı yine Türk Milleti verdi..

Darbe iddiaları gündeme düştü, Paşalar tutuklandı

İşte bu olayların yaşandığı sırada Padişah ise İngilizlerin baskısıyla 21 Aralıkta Meclisi dağıttı. Milletvekilleri tepki göstermesin ve gürültü koparmasınlar diye darbe iftiraları ile suçlandılar.³⁸

Yabancı hayranlığı, Yeni Dünya Düzeni, "Özerk Kürdistan", Darbe iddiaları, işgal v.s. derken 5 Ocak 1919 günü ise paşalar da tutuklanmaya başlandı. Tutuklanan sadece paşalar değildi elbette. Gazeteciler ve yazarlar da vardı. Trakya'da işgallere karşı halkı örgütleyen ve direnmeye çağıran Kırklareli Valisi **Hilmi Paşa** tutuklanarak Bekirağa bölüğüne kapatıldı. Hükümet aynı zamanda eski Valilerden **Sabit** ve **Cemal Azmi Bey**'i Ermeni olaylarında suçlu bularak tutukladı. Aynı sebepten dolayı Boğazlıyan eski kaymakamı **Kemal Bey** ile Çorum Jandarma Komutanı **Mehmet Ali Bey** de tutuklandı. Tutuklamalar yurt geneline yayıldı. Hükümet, Ermeni tehciri sırasında meydana gelen olaylardan dolayı Trabzon'da bir grubu daha tutukladı. Tutuklamalar nedeniyle Dışişleri Bakanı **Reşit Paşa**, İngiliz Komiserine şu bilgiyi verdi.

*"Biraz zahmet bahşederseniz adalet yerini bulacak. Hükümet İngilizlerin desteğine güvenebileceğini ummaktadır."*³⁹

O gün yabancı destekli tutuklamalar olurken, Padişah ise garip bir şekilde acz ve korkaklık içerisindeydi maalesef. Çünkü Padişah tutuklamalar esnasında şu sözleri söylüyordu sarayında;

38 **Prof.Dr. Salahî R.Sonyel**, *Gizli Belgelerde M.Kemal, Vahdettin ve Kurtuluş Savaşı*, A.A.Mrkz, s.48.

39 **Bilal Şimşir**, *Malta Sürgünleri*, s.50.

*"Elhamdülillah ben alet olmadım"*⁴⁰

Tutuklamalar başlar başlamaz Osmanlı mahkemeleri kuruldu. 8 Ocak 1919 günü Ermeni tehciri ile ilgili suçluları yargılamakla görevli mahkemelere atamalar yapıldı. Atamalar tamamlandıktan sonra kapatılan İttihat ve Terakki Partisinin Genel Merkez binasında arama yapıldı. Bu arama kamuoyunun gündemine bomba gibi düştü. Gazeteler *"Parti Genel Merkezinden birçok belge kaçırıldı"* diye haber yaptılar.

Tutuklamalar ve parti genel merkezindeki aramalar İngilizleri pek memnun etmiş olacak ki 10 Ocak Cuma günü İngiliz Yüksek Komiser, padişahıtan aldığı gizli mesajı Londra'ya ilettiler. O mesajda aynen şöyle diyordu:

*"Padişah, bütün umudunu İngiltere'ye bağladı. İstedikimiz herkesin tutuklanmasına razı. Bir işaretimizle harekete geçeceğini söylüyor. Kendisinin halifelik makamında kalması için İngiliz Kralının kendisine yardım edip etmeyeceğini soruyor."*⁴¹

Başbakan **Tevfik Paşa** 12 Ocak'ta istifa etti.

Kamuoyu istifa ve tutuklamalarla oyalanırken İngiliz Birlikleri de Kars'a yerleşiyordu. Aynı gün 3 memur, 1 teğmen daha tutuklandı. Diyarbakır eski Milletvekili **Fevzi Bey**, Ermeni olaylarından suçlu bulunarak **Zülfü Bey** ile birlikte tutuklandılar. Tutuklanmalardaki asıl neden, hükümetin ve yabancıların politikalarına karşı direnmeleriydi. Çünkü tutuklanan **Fevzi Bey** ile **Zülfü Beylerin** her ikisi de işgallere karşıydılar. Bu amaçla 4 Aralık 1918'de Doğu İlleri Müdafaayı Hukuk Derneği'ni kurmuşlardı.

Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Adana, Kilis, Hatay, İzmir, Trakya, Batum, Hicaz işgal ediliyordu ama Türk halkı bunlarla değil, tutuklamalarla oyalanıyordu. Çünkü tutuklamalar işgallerin olduğu tarihlerde yapılıyordu.

40 Ali Fuat Türk geldi. Görüp iştiklerim. Türk Tarih Kurumu Yayınları. s.218.

41 Gotthard jaeschke. Kurtuluş Savaşı ile İngiliz Belgeleri-I s.24.

oldu, **Ali Kemal** ve Şeyhülislam **Mustafa Sabri** ise bakan oldular. Kim bilir mükafatlarını belki de bu şekilde aldılar. Ama son kararı yine Türk Milleti verdi..

Darbe iddiaları gündeme düştü, Paşalar tutuklandı

İşte bu olayların yaşandığı sırada Padişah ise İngilizlerin baskısıyla 21 Aralıkta Meclisi dağıttı. Milletvekilleri tepki göstermesin ve gürültü koparmasınlar diye darbe iftiralari ile suçlandılar.³⁸

Yabancı hayranlığı, Yeni Dünya Düzeni, "Özerk Kürdistan", Darbe iddialari, işgal v.s. derken 5 Ocak 1919 günü ise paşalar da tutuklanmaya başlandı. Tutuklanan sadece paşalar değildi elbette. Gazeteciler ve yazarlar da vardı. Trakya'da işgallere karşı halkı örgütleyen ve direnmeye çağırın Kırklareli Valisi **Hilmi Paşa** tutuklanarak Bekiraga bölüğüne kapatıldı. Hükümet aynı zamanda eski Valilerden **Sabit** ve **Cemal Azmi Bey**'i Ermeni olaylarında suçlu bularak tutukladı. Aynı sebepten dolayı Boğazlıyan eski kaymakamı **Kemal Bey** ile Çorum Jandarma Komutanı **Mehmet Ali Bey** de tutuklandı. Tutuklamalar yurt geneline yayıldı. Hükümet, Ermeni tehirci sırasında meydana gelen olaylardan dolayı Trabzon'da bir grubu daha tutukladı. Tutuklamalar nedeniyle Dışişleri Bakanı **Reşit Paşa**, İngiliz Komiserine şu bilgiyi verdi.

*"Biraz zahmet bahşederseniz adalet yerini bulacak. Hükümet İngilizlerin desteğine güvenebileceğini ummaktadır."*³⁹

O gün yabancı destekli tutuklamalar olurken, Padişah ise gariip bir şekilde acz ve korkaklık içerisindeydi maalesef. Çünkü Padişah tutuklamalar esnasında şu sözleri söylüyordu sarayında;

38 **Prof.Dr. Salahi R.Sonyel**, *Gizli Belgelerde M.Kemal, Vahdettin ve Kurtuluş Savaşı*, A.A.Mrkz, s.48.

39 **Bilal Şimşir**, *Malta Sürgünleri*, s.50.

*"Elhamdülillah ben alet olmadım"*⁴⁰

Tutuklamalar başlar başlamaz Osmanlı mahkemeleri kuruldu. 8 Ocak 1919 günü Ermeni tehciri ile ilgili suçluları yargılamakla görevli mahkemelere atamalar yapıldı. Atamalar tamamlandıktan sonra kapatılan İttihat ve Terakki Partisinin Genel Merkez binasında arama yapıldı. Bu arama kamuoyunun gündemine bomba gibi düştü. Gazeteler *"Parti Genel Merkezinden birçok belge kaçırıldı"* diye haber yaptılar.

Tutuklamalar ve parti genel merkezindeki aramalar İngilizlerle pek memnun etmiş olacak ki 10 Ocak Cuma günü İngiliz Yüksek Komiser, padişahтан aldığı gizli mesajı Londra'ya ilette. O mesaja aynen şöyle diyordu:

*"Padişah, bütün umudunu İngiltere'ye bağladı. İstedğimiz herkesin tutuklanmasına razı. Bir işaretimizle harekete geçeceğini söylüyor. Kendisinin halifelik makamında kalması için İngiliz Kralının kendisine yardım edip etmeyeceğini soruyor."*⁴¹

Başbakan **Tevfik Paşa** 12 Ocak'ta istifa etti.

Kamuoyu istifa ve tutuklamalarla oyalanırken İngiliz Birlikleri de Kars'a yerleşiyordu. Aynı gün 3 memur, 1 teğmen daha tutuklandı. Diyarbakır eski Milletvekili **Fevzi Bey**, Ermeni olaylarından suçlu bulunarak **Zülfü Bey** ile birlikte tutuklandılar. Tutuklanmalardaki asıl neden, hükümetin ve yabancıların politikalarına karşı direnmeleriydi. Çünkü tutuklanan **Fevzi Bey** ile **Zülfü Beylerin** her ikisi de işgallere karşıydılar. Bu amaçla 4 Aralık 1918'de Doğu İlleri Müdafaayı Hukuk Derneği'ni kurmuşlardı.

Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Adana, Kilis, Hatay, İzmir, Trakya, Batum, Hicaz işgal ediliyordu ama Türk halkı bunlarla değil, tutuklamalarla oyalanıyordu. Çünkü tutuklamalar işgallerin olduğu tarihlerde yapılıyordu.

40 **Ali Fuat Türkgeldi**.Görüp işitliklerim. Türk Tarih Kurumu Yayınları. s.218.

41 **Gotthard jaeschke**. *Kurtuluş Savaşı ile İngiliz Belgeleri-I* s.24.

Graham Fuller mi? General Fuller mi?

Tutuklamaların ardından İngilizler İstanbul'da Osmanlı İmparatorluğu'nun polis ve sağlık örgütüne el koydular. İngiliz General **Wilson**'un Harbiye Nezaretine 17 Ocak 1919 günü gönderdiği yazıda Osmanlı Polisinin General Fuller'e bağlandığını yazıyordu.⁴² Agamemnon, Osmanlı polisini ele geçiriyordu. Polis ve sağlık teşkilatlarından, kendi emirlerini de uygulamalarını istediler. Zaten Osmanlı İstanbul Polis Müdürlüğü, uzun süredir yabancıların isteklerini yerine getiriyordu. Çünkü Osmanlı polisi hükümete bağlıydı, hükümette yabancılara. Yabancıların ele geçirme taktiği müthişti. Tüm kurumlar hükümete bağlanılıyor, hükümet ele geçirilince de, kurumlar ve devlet de ele geçirmiş oluyordu. Ele geçirme, kadrolaşmayla başlıyordu.

İnanılmazdı ama Osmanlı hükümeti İngilizlere verdiği cevapta, Osmanlı İstanbul Emniyetinin İngiliz isteklerinin de uygulaması teklifini kabul ettiler.⁴³

Bu teslimiyet çok çarpıcıydı.

Yeni Dünya düzeni

Ülke, işgaller, ihanetler ve satılmışlıklar ülkesine dönerken çok geçmeden bu tutuklamaların da nedeni belli oldu.

Çünkü 18 Ocak 1919 günü de Paris'te bir Barış Konferansı yapılıyordu. Emperyalistler, dünya haritasını bir daha çizmek için yeniden toplandılar.

Ve bu çalışmaya da "*yeni dünya düzeni*" dediler.

Bugün, post-liberallerin dillendirdiği "*yeni dünya düzeni*" söylemi yeni değildi. Ama yeni yeni nesilleri kandırmak için her

42 **Gotthard Jaeschke**. *Kurtuluş Savaşı ile İngiliz Belgeleri-I* s.60.

43 **Muzaffer Tayip Gökbilgin**, *Milli Mücadele Başlarken-1*, Türkiye İş Bankası yayınları, s.33.

nesilde kullanılan yeni bir kıftı. İşgalciler o devirde bu kıftı yaymak için basını kullandılar. Ama konferansta Türklerin değil, Ermenilerin istekleri açıklandı.

Belli ki tutuklamalar, milliyetçileri ve ulusalcıları bu parçalamaya çalışmalarından önce susturmak içindi. Çünkü bu konferansta Almanya ile Osmanlı İmparatorluğunun parçalanmasına karar verildi.

Ayrıca Paris Konferansının toplandığı 18 Ocak tarihi rastgele bir tarih değildi. Özellikle seçilmişti. Alman İmparatorluğunun kuruluş tarihiydi ve Birinci Dünya Savaşında yenilen Almanya'nın yıkımına bu tarihle başlanacaktı. Ve Almanya'dan sonra tabii ki Osmanlı İmparatorluğu vardı sırada.

Bu amaçla Paris'te 32 Dünya devleti bir araya geldi. Bunların en güçlülerinden "Onlar Konseyi" seçildi. Onlar Konseyinin arasından da İngiltere, Fransa, İtalya ve Amerikan Devlet Başkanlarından oluşan "Dörtler Meclisi" kuruldu.

Amaçları Dünya barışını kurmak değil, Anadolu ve Ortadoğudaki toprakların büyük bir bölümüne sahip olan Osmanlı topraklarını ele geçirmek ve azınlıkları kullanarak bu bölgeyi yönetmekti. Yönetmekteki amaç ise elbette sömürmekti. Çünkü ABD Başkanı **W.Wilson**'un bu konferanstaki şu sözü, Batılıların gerçek niyetini açıklıyordu;

"Türk İmparatorluğunun idaresi altında yaşayan ırkların baskıdan ve kötü muameleden kurtarılması şarttır. Ermenistan özerk olmalı, Mezopotamya, Filistin, Suriye ve Arabistan Batı Devletleri tarafından korunmalıdır.. "

ABD Başkanı **Wilson** Türk İmparatorluğunun farklı ırklara kötü muamele ettiğini söylüyordu ama, Amerika'nın yerli Kızılderelilere yaptığı katliamdan veya Avrupa Devletlerinin kendi milletlerine Ortaçağda uyguladığı vahşetten hiç söz etmiyordu.. **Wilson**'un tarih bilmemesi düşünülemezdi..

Demek ki çıkarları bunu gerektiriyordu..

Paris'te Dünya devlet Başkanları Versay Sarayı'nda 500'den fazla gazeteci huzurunda toplanırken tutuklamalar da İstanbul'da ardı ardına devam ediyordu. Paris'te barış, İstanbul'da tutuklama konuşuluyordu nedense. Kim konuşuyor ve karşı çıkıyorsa İngilizler tutukluyorlardı. En son Musul eski Valisi **Mehmet Memduh Bey** de tutuklandı. **Memduh Bey**'in tutuklanma gerekçesi, Musul'un tesliminde işgalcilere neden yardım etmeyerek hükümetin emirlerini dinlememesiydi. Ama isnat edilen suç o değildi:

"Ermeni tehcirinde yasadışı davranmak ve hükümet emirlerine uymamak."

RTÜK gibi bir sansür..

Diğer yandan Diyarbakır eski Valisi **Dr. Reşit** teslim oldu.

Tutuklulardan Diyarbakır eski milletvekillerinden **Fevzi** ve **Zülfü Bey**'in sorguları yapıldı.

Dünya devletleri "*barış görüşmeleri*" ve "*yeni dünya düzeni*" kapsamında peş peşe kararlar alıyordu. Ve aldıkları ilk karar İttihat ve Terakki Hükümetinin kaldırdığı kapitülasyonları geri getirmek oldu. Yeni dünya düzeni Osmanlı'yı kemirmekten mi geçiyordu ne? Çünkü kapitülasyonlar yabancıya avantajlar sağlıyor, ekonomiyi kemiriyordu. Osmanlı ekonomisinin gerilemesine ve zamanla çökmesine neden oldu. 1914'te İttihat ve Terakki Partisi iktidarda iken kapitülasyonları tek taraflı olarak kaldırmıştı. Bu yüzden yabancılar ilk fırsatta kapitülasyonları geri getirdiler. Basının umut bağladığı Paris Barış Konferansının "Büyük Ermenistan"dan sonraki ikinci icraatı da bu oldu.

Oysa memleketin hali içler acısıydı. 90 yıl önce basının yazmadığı memleketin durumunu, İngiliz Yüksek Komiser Amiral **Webb** yazdı. İngiltere'de bir dostuna gönderdiği mektupta şöyle diyordu:

"Görünürde memleketi işgal etmediğimiz halde, valilerini tayin ediyor, görevden alıyoruz. Polisleri yönetiyor, basınlarını denetliyor, Rum ve Ermeni tutukluları işledikleri suçlara bakmaksızın serbest bırakıyoruz. İstedüğümüz her şeye el koyuyoruz. Politikamız süngünün ucuna dayanıyor. Padişah bizi buraya yerleştirmek istiyor."⁴⁴

Tüm bunlara rağmen gazeteler Avrupa'dan "barış beklerken" Paris barış görüşmelerinden çıkan üçüncü karar şu oldu;

Sansür!

İttihatçı suçlamaları..

Bundan böyle yabancılar hükümet ile birlikte ortak bir komisyon kuracak ve bu komisyon denetleyecekti basını.⁴⁵ Sansür ve tutuklamalarla birlikte Hükümet de görevden almalarla meşguldü maalesef. Hükümet Konya Yıldırım Birlikleri Müfettişi **Nihat Paşa**'yı 22 Ocak 1919 günü görevden aldı. **Nihat Paşa**'nın suçu şuydu:

"Çukurovadan çekilirken halkı silahlandırmak.

Nihat Paşa, 2. Ordu Çukurova'dan çekilirken silahları Türklerle dağıtmıştı. Suçu buydu. Çünkü hükümet yetkilileri; "Bu durum konferansta aleyhimize oluyor" diyorlardı hep.

Tüm bu teslimiyete rağmen 23 Ocak'ta İngilizler Türklerin ateşkes hükümlerine uymadıklarını söylediler. Batum'dan Suriye'ye kadar birçok yerde savaş mahkemeleri kurulmasına ve Türklerin tutuklanıp bu mahkemelerde yargılanmasına karar verdiler. Padişah da hemen Mondros ateşkes hükümlerine uymayanlara karşı geniş bir av başlattı. Gerekçesi de hazırды:

44 **Dr.Selahî Sonyel**, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politikası*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.44.

45 **Muzaffer Tayip Gökbilgin**, *Millî Mücadele Başlarken-1*, Türkiye İş Bankası yayınları, s.13.

"İttihatçı olmak." "46 .

İttihat ve Terakki bahaneydi aslında. Amaç işgallere karşı direnenleri susturmaktı. Padişah, bu tutuklamalarla İngilizler'in desteğini almak istiyordu. Kendi saltanatını korumak için işgale karşı gelenleri feda ediyordu.⁴⁷ Oysa vatan toprakları kumdan kaleler gibi bir bir yıkılıyor, Türkler ise kovuluyordu her bölgeden.

Türk birlikleri Posof'u boşaltmak zorunda kaldı. Yunanlılar da Trakya'daki demiryoluna el koydular. Trakya, Yunan ordularınca işgal edilirken Sivas eski Valisi **A. Muammer Bey** de Osmanlı hükümeti tarafından tutuklanıyordu maalesef. Öte yandan İngilizler de bu kez Konya istasyonunu işgal ettiler. Bu işgal, **Nihat Paşa** görevden alındıktan hemen sonra oldu. Padişahın emriyle 9. Ordu da Kars'tan çekilince İngilizler Ardahan'ı ise Ermenilere bıraktılar. Oysa işgal halindeydi Anadolu'nun her yanı. İşgaller Antep'te de hızlanınca 15 Ocak 1919 günü gazi Antepliler "*İşgali Protesto Mitingi*" düzenlediler. Ancak işgal komutanı **Mc. Andres** şu tehdidi savurdu çaktırmadan:

"Birçok Antepli içinde bulunduğunuz siyasi gerçeği bilmiyor. Ermenilere zulüm yapmakla suçlananlar Malta'ya sürülüyor."

Öte yandan Ermeni tehcirinde, Ermenilere kötü muamele yaptığı iddiasıyla tutuklu bulunan Diyarbakır eski Valisi **Doktor Reşit Bey** 25 Ocak günü Bekirağa bölüğünden kaçtı.⁴⁸ **Reşit Bey** kaçınca hükümet de zılgıtı yedi tabii ki.

Ama padişahтан değil, İngilizlerden.

Dr. Reşit Bey kaçınca 30 Ocak 1919 de günü tutuklama haberleri bomba gibi düştü gündeme. İttihatçı diye suçladıkları ki-

46 **Muzaffer Tayip Gökbilgin**, *Milli Mücadele Başlarken-ı*, Türkiye İş Bankası yayınları, s.6.

47 **Gotthard Jaeschke**, *Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.23.

48 **Ahmet Mehmetefendioğlu** Dr.Reşid Bey'in Hatıraları. Sürgünden İntihara.,Arba Yayınları s. 92.,

şilerin evleri polis tarafından abluka altına alınarak tek tek arandı. Ve ardından topluca tutuklamalara başlandı. Artık adalet değil, siyaset de değil, intikam konuşuyordu resmen. **Ziya Gökalp, Hüseyin Cahit, Hüseyin Canpolat, Kara Kemal, Hüseyin Kadri, Tevfik Rüştü**, başta olmak üzere 27 aydın, yazar “İttihatçı” diye tutuklanarak Bekirağa bölüğüne ve Sansaryan hanına kapatıldılar. Bu kadar çok yurtsever birden tutuklanınca İngiliz Yüksek Komiseri şöyle dedi keyifle:

“Çok iyi bir başlangıç”⁴⁹

Tutuklamaların artması üzerine İstanbul Meclisinde de hareketli saatler yaşandı. Osmanlı Senato üyelerinden Rum **Aristidi**, Kürt ileri gelenlerinden **Es-seyid Abdülkadir, El-şerif Nasır**, Ermeni **Azeryan** Efendi ve Hürriyet ve İtilaf Partisi Başkanı **Damat Ferit** bildiri yayınlarak padişahı ve tutuklamaları kutladılar. Ama bu haksız tutuklamalar karşısında son noktayı Trabzon-Rize Milletvekili **Süleyman Sudi** koydu:

“Elbet bize de sizi tutuklama sırası gelecektir.”⁵⁰

Devlet Parçalanıyor

Hükümet toplu tutuklamalar için düğmeye basmıştı ama diğer taraftan da Osmanlı Devleti parçalanıyordu hızla. Aslında tutuklamalar devletin parçalanmasını hızlandırmak için yapılıyordu sanki. Çünkü tutuklananlar devletin parçalanmasına karşıydılar. İngilizler, Agamemnon askerleri gibi sadece kılıçla dövüşmekle kalmıyor, Truva atlarını Troya’nın içlerine kadar yürütürken engelleri de ayıklıyorlardı birer birer. Çünkü tutuklananlar işgallere karşı sesini yükselten asker, yönetici, gazeteci ve yazarlardı hep. Agamemnon Troya’ya (Anadolu’ya) girerken tahta atlarının önündeki engellerdi bunlar.

49 **Bilal Şimşir**, *Malta Sürgünleri*, s.50.

50 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.117.

yapmasından korkarak 23 Kasım 1918 günü Yıldız Sarayı'na taşınmıştı. Tüm bunlar tesadüf müydü?

Önce Averof namluyu saraya çevirerek padişahı kaçırdı, sonra da işgal kuvvetleri komutanı İstanbul'a gelip oraya oturmak istedi. Tesadüf müydü acaba?

Değildi elbette.

Ama aynı gün, **d'Esperey**'in gelişini izleyen gazeteci **Süleyman Nazif**, "*Kara bir gün*" başlığıyla manşet attı köşesine. Yazısında D'Esperey için sahtekar ve şarlatan tabirini kullanmıştı. Fransız **General d'Esperey** bu yazısını görünce küplere bindi. Ve hükümete aceleden protesto notası gönderdi hemen. **d'Esperey** de odasında çılgınca bağırıyordu erkanına.

"O'nu tutuklayın! O'nu tutuklayın! O'nu kurşuna diziiiiinn!"

d'Esperey'e göre **Süleyman Nazif**'in yazısı Fransız devletine bir hakaretti. Çok zoruna gitmişti Generalin. Emirler vererek hemen yakalanmasını istedi. Ancak **Süleyman Nazif**'i kimse bulamadı. İstanbul Emniyet Müdürü **Mehmet Ali Bey**'e yapılan baskılar artırıldı ama yine bulunamadı. Çok geçmeden **Süleyman Nazif**'in kendisi teslim oldu. Fransız güvenlik güçleri hemen sorgulamaya başladılar. O, suç işlemediğini söyledi.

Ama sinirden çılgına dönen **d'Esperey** onun kurşuna dizilmesini istiyordu. Araya giren bazı bazı ileri gelenler **Süleyman Nazif**'in kurşuna dizilmesini önlediler. **Süleyman Nazif** Bekiraga bölüğüne hapsedildi.⁵³

Yazısıyla Fransızları aşağılayan kahraman gazeteci **Süleyman Nazif** Diyarbakırlıydı. 1869 yılında Diyarbakır'da doğdu. Diyarbakır çibaniyla tırmalanmış esmer ve çetin bir yüzü vardı. Kastamonu, Musul ve Bağdat'ta valilikler yaptı. 1927 yılında İstanbul'da öldü.⁵⁴

53 **Yahya Akyüz**, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoymu*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.74

54 **Alev Coşkun**, *Samsun'dan Önce 6 Ay*, Cumhuriyet Kitapları, s.227.

Yaşlılığında bir gün sigarayı bıraktı. Çünkü tütün almaya parası yoktu. Ve yine her akşam severek içtiği yarım şişe rakısını da bıraktı. Çünkü onu almaya da parası kalmamıştı. Sobasız ve ateşsiz bir odada tek başına günlerce titreyerek hasta yattı. Bağdat, Basra, Musul'da, Kastamonu'da ve Trabzon'da valilikler yapmış **Süleyman Nazif** öldüğünde cebinden sadece üç nikel kuruş çıktı.⁵⁵ Emperyalizme karşı mücadele işte böyle verildi. Agamemnon'a karşı böyle direnildi. Gazeteci **Süleyman Nazif**'in teslim olmasından hemen sonra Fransız **General d'Espey** Türk Başbakanı ayağına çağırarak eline bir liste tutuşturdu ve şu emri verdi:

"Jön Türkleri tutuklayın!"

Tutuklanması için hükümete verilen listede **Sait Halim Paşa**, Eski Şeyhülislam **Hayri Efendi**, Maliye Bakanı **Cavit Bey**, Meclis Başkanı **Halil Bey**, şimdiki *Cumhuriyet* gazetesinin kurucusu **Yunus Nadi** ile tanınmış bazı kişiler vardı.

İstanbul'daki suçlamalar ve tutuklamalar tüm hızla sürüp giderken 12 Şubat günü Trabzon uyanıyordu 700 yıllık rüyasından. Müftü **İmamettin Efendi** ile birlikte 21 kişi bir araya gelerek Trabzon'da *"Trabzon Muhafaza-i Hukuku Milliye Derneği"*ni kurdular.⁵⁶

Agamemnon'un Anadolu üzerine çökmüş kirli havası sadece Doğu'da ve Karadeniz'de dolaşmıyordu. Ege'de de durum iyi değildi. İzmir'in Yunanlılara verileceği haberi yayılınca daha önce komünistlikle suçlanan **Hasan Tahsin** 19 Şubat günü şunları yazdı:

*"Asla unutmasınlar ki Türk ölmedi. Yaşıyor."*⁵⁷

55 **Y.Ziya Ortaç**, *Portreler*, s.50.

56 **Mahmut Goloğlu**, *Milli Mücadelede Trabzon*, s.16

57 *Hukuku Beşer*, 14 Şubat 1919, **N.Taçalan**, *Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlıkları*, s.173.

Mustafa Kemal göreve hazırlanıyor

Anadolu, Agamemnon askerlerinin ayakları altında ezilirken **Mustafa Kemal** kurtuluş arayışlarını sürdürüyordu İstanbul'da. Ankara'daki 20. Kolordu Komutanlığına atanan **Ali Fuat Paşa, Atatürk**'ün Şişli'deki evine gelerek veda ziyaretinde bulundu. O gece **Atatürk** ile **Ali Fuat Paşa**, sofra boyunca planları son bir kez görüştüler. Ve Kurtuluş Savaşının merkezinin "*Ankara*" olmasına karar verdiler. **Mustafa Kemal** şunları söyledi arkadaşına: "*Eğer kendimi bir göreve tayin ettiremezsem, güvendiğim bir arkadaşımın yanına gider, işe oradan başlarım*" dedi.⁵⁸

Çünkü memleketin durumu gerçekten vahimdi. Aydın Söke'de Rum ayaklanması çıkmıştı. Akköy'de Rumlar bir Türk tümeninin deposunu yağmaladılar. Ayvalık'ta da Rumlar hapishaneyi basarak 60 Rum tutukluyu saldırdılar. Katil Rumların işlediği cinayetler yanlarına kar bırakılarak cezaevlerinden bir bir salınırken Ermeniler'de Mersin'de de katliam yapmakla meşguldüler. 20 Şubat 1920 Perşembe günü Ermeni çeteleri Mersin-Tece köyünün etrafını sararak ateşe verdiler. Köyü, içinde insanlarla birlikte yakıldılar. Mersin gergin, Mersin yastaydı.

Sadece Mersin değil, Maraş da 22 Şubat günü İngilizler tarafından işgal edildi. Çoğu Hintli askerlerden oluşan bir süvari alayı şehre girdi. Bu olaylardan 20 gün önce 2 Şubat 1919 günü Başbakan da bir muhtıra vermişti. Ama muhtıra Maraş ya da Mersin ile ilgili değildi. Gizli bir anlaşma ile ilgiliydi;

*"Wilson ilkeleri kabul edilmelidir. Ermenilere Doğu'dan bir parça toprak verebiliriz. Araplar, bizimle bağlarını koparmamalı. Boğazlar-dan geçiş serbest olacak."*⁵⁹

Başbakan, "*Wilson Prensipleri kabul edilmelidir*" diyordu ama **Woodrow Wilson** ise Türklere sadece Kızılırmak çevresinden ibaret olan Orta Anadolu'yu öneriyordu Paris'te. Kısaca Anado-

58 **Hikmet Bil**, *Atatürk'ün Sofrası*, Ucu yayınları, s.20.

59 **Hikmet Bayur**, *Atatürk Hayatı ve Eseri-I*, s.261,262,263

lu'nun her yeri elimizden alınıyordu ve bunu da "barış" diye yutturuyorlardı millete. Mersin'de Maraş'ta, Adana'da katliamlar olurken diğer yandan da Ege'nin incisi İzmir kaygılıydı. Vali **Nurettin Paşa** İzmir'de işgal söylentilerin artması üzerine "İzmir'i Yunanlılar işgal edecekmış, doğru mu?" diye Bakanlığa sordu. Bakanlıktan aldığı cevap maalesef şuydu:

"Uydurma!"⁶⁰

Bakanlık "uydurma" dedi ama 23 Şubat 1919 günü İtalyanlar **Nurettin Paşa'yı** ziyaret ettiler ve İzmir'in Yunanlılara verileceğini söylediler. Ama onların bizi uyarmalarının nedeni bizi düşündükleri için değildi. İtalyanların da gözü vardı İzmir'de.

Nurettin Paşa ise halka cesaret vermek için ertesi gün gazetelerde verdiği demeçte "İzmir'e yapılacak bir Yunan çıkarmasının silahla karşılık göreceğini" söyledi.

İzmir'de işgal haberleri artarken, Paris Barış Konferansından da iyi haberler gelmiyordu aslında. 26 Şubat günü Ermeni sözcüsü **Bağos Nubar Paşa** Konferansta söz alarak Cumhurbaşkanı **Aharonyan'ın** tezlerini açıkladı. **Aharonyan'ın** tezleri şöyleydi:

"Çukurova, Kars, Ardahan'la Trabzon'un bir kısmı Ermenistan'a bırakılsın"⁶¹

Bu konferansta Ermenilerden sonra Yahudiler de tezlerini açıkladılar. Bir Yahudi yurdu istediklerini tekrar ifade ettiler. Musa'nın çocukları 3.000 yıllık sürgün hayatlarına son vermek istiyorlardı. Ve istekleri 27 yıl sonra gerçekleşti.

Bugünkü İsrail.

Paris Barış (!) Konferansındaki görüşmeler ve konuşmalar, bugünkü kara günlerin habercisi gibiydi sanki. İhanetler de tüm hızıyla sürüyordu. Devlet parçalanıyor ve herkes korkuyordu. Kimse gidişe dur diyemiyor, sesini çıkaramıyordu.

60 **Dr.Necati Fahri Taş**, *Nurettin Paşa ve Tarihi Gerçekler*, Nehir yayınları, s.74.

61 **Dr.Selahi Sonyel**, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika(1918-1920)* Türk Tarih Kurumu Y, s.22..

Ve tutuklamaların gölgesinde direniş ve karşı koyma olmayınca Paris Barış Konferansında Anadolu paylaşıldı. Aslında paylaşılmadı. Leş gözleyen sırtlanlar gibi herkes birbirine düş-tü. İngilizler, 1917 paylaşma antlaşmasını tanımadılar. 1917'de İngiltere, Fransa ve İtalya üçü birleşip aralarında Anadolu'nun paylaşılması için *Saint Jean de Maurienne* adında gizli bir anlaşma yapmışlardı. Anlaşmaya göre Antalya ve Muğla illerinin tamamı, Konya'nın bir bölümü İzmir ve çevresi İtalya'ya bırakılacaktı. Ancak İzmir için Rusya'nın onayı şart koşulmuştu. **Mustafa Kemal** Rusya'ya yardıma giden emperyalistlere Çanakkale Boğazında 1915 yılında geçit vermeyince Rusya'da Çar İktidarı zayıfladı. Ardından Ekim Devrimi oldu ve Komünist Parti iktidara geldi. Ve sonunda emperyalistlerin hesapları da alt üst oldu. Komünistler bu gizli anlaşmayı ve planı kabul etmediler. Böyle olunca da İngiltere de İzmir'i İtalya'ya vermekten vaz geçti. Ve Yunanistan'a vermeye kalktı. Çünkü Yunanistan'ı daha kolay yönetiyor ve kullanıyordu.

İzmir ve Ege'nin Yunanistan'a bırakılmasına kızan İtalyanlar alınan bazı kararlara itiraz ettiler.

Ege, Karadeniz derken Akdeniz de karıştı birden. Ermeniler İskenderun'da Türklere saldırdılar. Aynı gün yine tutuklamalar oldu. Ama tutuklananlar yine Türklerdi. 27 Şubat günü İstanbul'da İttihatçı olduğu zannıyla 9 kişi daha tutuklandı. Tutuklamalar öylesine açıktan yapılıyordu ki 6. Ordu eski Komutanı **Ali İhsan Paşa**, Haydarpasha garına gelince trenden iner inmez tutuklandı. **Ali İhsan Paşa** Musul'un işgaline karşı direnmiş, hükümeti uyarmıştı. Nedeni buydu.

Tutuklamaları sadece hükümet veya İngilizler yapmadı. Fransızlarda yaptı. Fransızlar, kendi isteklerini yerine getirmeyen Adana Jandarma Komutanı **Haşim Bey**'i 3 Mart 1919 günü tutuklayıp Suriye'deki esir kampına gönderdiler. Türk jandarmalarının yerlerine de Ermenileri atadılar, jandarma müfettişliğine de yüzbaşı **Luppe** getirildi. Jandarmamız da yabancılaşarak etkisizleşmişti.

Bu arada 3 Mart günü **Tevfik Paşa** kabinesi istifa etti. İstifanın nedeni **Damat Ferit**'in Başbakan olmak istenmesiydi.⁶² **Damat Ferit**'i padişah da istiyordu. Çünkü **Damat Ferit** ile **Vahdetin**'in aralarında kayınço, dünür ve damat ilişkileri vardı.

7. Ordu Komutanı tutuklanmak isteniyor

Ve işgaller ve ihanetler ve cinayetler içinde beklenildiği gibi 3 Mart 1919'da Osmanlı Sadrazamı **Damat Ferit Paşa** başbakan oldu ve ilk hükümetini kurdu. **Damat Ferit** başbakan olur olmaz İngilizlere de ilk açıklamasını yaptı:

*"Ben ve padişah, ümidimizi Allah'a ve İngiltere'ye bağladık, kimi istiyorsanız tutuklayalım."*⁶³

O günlerde **Mustafa Kemal**, evinin ikinci katında perdeleri inik bir şekilde görüşüyordu **Rauf Bey** ile. Kendisiyle kurtuluş çarelerini tartışırken yaver odaya giriverdi birden. Bir İtalyan silahlı müfrezesinin kapıya dayandığını ve içeri girdiğini söyledi. Bunu duyan **Mustafa Kemal** kükredi:

"Ne demek? Ne istiyor bu? Çağır bana onların başını!"

Yaver titrek adımlarla alt kata koştu hemen. İtalyan müfreze komutanını peşine takarak yukarıya çıktı tekrar. Müfreze komutanı **Mustafa Kemal**'i görünce *"Kolonel!"* diye seslendi kendisine. Bu sözü duyan **Mustafa Kemal** çığına döndü ve:

"Ne Kolonel'i be. Ben Generalim!"

Mustafa Kemal tutuklanmak isteniyordu. Çünkü 1916 yılında Diyarbakır'daki Kolordu Komutanlığında görev yapmış, Ruslar Bitlis'i, Muş'u işgal ettiklerinde karşı saldırıya geçerek bu illeri kurtarmıştı. Ardından Halep'te 7. Ordu Komutanı ol-

62 **Ali Fuat Türkğeldi**, *Görüp İştittiklerim*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.195.

63 **Turgut Özakman**, *Atatürk, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Kronolojisi*, Bilgi yayınları, s.114.

muştı. Ve Çanakkale'den Trablusgarp'a kadar tüm cephelerde savaşmış ve tüm yurdu düşman işgalinden kurtarmıştı.

Hükümete göre tutuklanmalıydı.

Cumhuriyet gazetesi yazarı tutuklanıyor..

Damat Ferit hükümeti de kurulur kurulmaz tutuklamalarla birlikte ülkede işgallerde hızlandı. Başbakan **Damat Ferit** bir kabus gibi çöktü memleketin üstüne. Çünkü Türk birlikleri 5 Mart 1919 günü Kars'ın Selim, Susuz ve Digor ilçelerinden çıkarıldı. Ardından Kağızman'ı da boşalttılar. Fransızlar da 7 Mart 1919 günü Kozan'ı işgal ettiler. Kozan'da Ermeniler sokaklara zafer takları kurdular. Fransızları iyi karşılamayan Kozan Belediye Başkanı görevden alındı. Kadirli, Feke, Tufanbeyli, Saimbeyli ilçelerinde Ermenilerin hakimiyeti kuruldu.

Fransızlar da bir tabur asker göndererek Zonguldak'ı işgal ettiler. İngilizler Samsun'a 200 kişilik bir birlik çıkardı. Bu işgaller olurken hükümet de yabancıların istedikleri kişileri tutukluyordu.

O gün ülkede tutuklamalar olurken Başbakan **Damat Ferit** bir ziyaret gerçekleştirdi İngiliz Yüksek Komiserliğine. Ve Başbakan **Damat Ferit**, İngiliz Yüksek Komiserliğinden çıkar çıkmaz hemen 20 kişi daha tutuklandı. Tutuklananlar arasında **Sait Halim Paşa**, Şeyhülislam **Musa Kazım Efendi**, Atatürk'ün yakın arkadaşı **Fethi Okyar**, **Rıfat Menemenci**, **Halil Menteş Beyler** de vardı. Soruşturma İstanbul'dan yürütülüyordu. İngiliz Karadeniz Orduları Başkomutanı Milne'ye verilen rapora göre Türkiye'de tutuklanan ittifakatçı sayısı 200'ü bulmuştu.⁶⁴ İtiraz edenleri hemen tutukluyorlardı. 3 Mart 1919 günü Fransız isteklerini yerine getirmeyen Adana Jandarma Komutanı **Haşim Bey**i hemen tutukladılar. Ayrıca Cumhuriyet gazetesinin kurucusu

64 Gotthard Jaeschke, *Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi*, s.21.

Yunus Nadi'de tutuklandı. Çünkü yazılarında sürekli "Milli Birliği" savunuyordu. Sen misin "Milli Birliği" savunan, ülkeyi savunan, vatanı savunan.

Doğruca İstanbul'daki "S" ile başlayan yere.. Yani Sansaryan hanına. Oradan da Bekirağa Bölüğü hapishanesine.

Tüm bunlar **Damat Ferit** ve padişah yabancılara yaranmak için yapıyordu. Çünkü Başbakan **Damat Ferit**'in 4 Mart'ta iktidara gelir gelmez İngilizlere "*Kimi isterseniz tutuklayalım.*"⁶⁵ demişti.

Adalet Bakanı Cemil Minla (Molla)

Tutuklamaların yargılamaları gecikip şikâyetler artınca Adalet Bakanı da 4 Mart 1919 günü tutuklularla ilgili bir açıklaması yapmak zorunda kaldı. Gazetecinin biri Adalet Bakanına tutukluların usulsüz yargılanıp yargılanmadığına dair bir soru sorunca Bakan "*Bunu bana sormayınız!*" diyordu

Yıkılmaya yüz tutmuş Osmanlı İmparatorluğunun Adalet Bakanı, gazetecilere kaçamak cevap mı veriyordu bilinmiyordu ama bilinen bir şey vardı ki, Bu açıklamayı yapan o günkü Adalet Bakanın adı **Cemil Molla (Minla)**⁶⁶ idi.

O tarihlerde **Cemil Molla**'nın bakanlığında tutuklamalar tüm hızıyla sürerken son bir haftada ülkenin aleyhine gelişen olaylar hiç de az değildi.

Onca işgallerden sonra İtalyan Dışişleri eski Başkanı **Tittoni** bile "*Ermenistan ile Antalya arasındaki bütün bölgeyi*"⁶⁷ istiyordu.

Bu, bütün Anadolu demekti.

65 **Gotthard Jaeschke**, *Kurtuluş Savaşı ile ilgili İngiliz Belgeleri*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.9

66 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.157.

67 **Dr.Selahi Sonyel**, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politikası 1918-1920*, Türk Tarih Kurumu Y, s.41.

Düzmece belgelerle paşalar görevden alındı

Gelişmeler kaygı vericiydi.. Tehlikeler karşısında ise 12 Mart 1919 günü İzmirli işgalcilere verdikleri bir muhtırayla “İzmir ve çevresinin Türk olduğunu ve Yunana verilemeyeceğini” söylediler.⁶⁸

Ama Yunanlıların baskısı ve bir sahte evrak oyunuyla İzmir Valisi **Nurettin Paşa** görevden alındı. Yunanlıların iddiasına göre **Nurettin Paşa** İzmir’de Rumlara katliam yapacaktı. **Nurettin Paşa** bir yıldırım hızıyla görevden alındı tabii ki.. Yerine **İzzet Bey** atandı. Ve iddia edilen katliamı Türkler değil, Yunanlılar yaptı. Hem de yeni valinin sayesinde.

Yeni vali, namı diğer **Kambur İzzet** idi.

Kambur İzzet’in kim olduğu ise çok ilginçti. Hükümetin yeni Valisi **İzzet Bey**, Paris Barış Konferansında Türkiye’nin parçalanması için çalışan **Mahmut Şerif Paşa**’nın amcası idi.⁶⁹

Tüm bunlar tesadüf değildi elbette.

Hükümetin bu adamları göreve getirilirken diğer yandan **Nurettin Paşa** ise İzmir işgaline karşı tepki gösterdiği için sahte bir evrakla iftiralar atılıyor ve yine aynı sahte evrakla görevden alınıyordu. Çünkü **Nurettin Paşa**’nın işgale karşı tepki göstermesi ve direnmesi, İzmir Rum Metropoliti **Hrisostomos**’un bölgede işgal amaçlı faaliyet yürütmesinde en büyük engeldi. Bu nedenle uydurma tertipler ve oyunlarla Onun Valilik ve 17.Kolordu Komutanlığı görevinden uzaklaştırılması gerekiyordu. Bunun için de şöyle bir düzmece olay tertiplendi; Güya, **Nurettin Paşa** Mart 1919 ayı başlarında Aydın’da Rum katliamı yapılması için mahalli Jandarmaya emir vermiş. Elbette yalan bir haberdi bu. Aslen Yugoslav olan **Kolonoviç** adından bir Osmanlı Jandarma subayı, güya bunu Aydın’lı Rum ileri gelenlerine anlatmış, belgeleri İzmir’e götürmüş ve **Mavridis**’e vermiş. İşte bu

68 N.Taçalan, *Ege’de Kurtuluş Savaşı Başlarken*, Aksoy Yayıncılık. s.88.

69 Celal Bayar. *Bende Yazdım.-Milli Mücadeleye Giriş-5* Sabah Kitapları s.154.

düzmece belgeler Paris'te **Venizelos**'a bildirildi. Sonuçta bu iftira ve tertip Osmanlı hükümetine bildirilerek **Nurettin Paşa**'nın 11 Mart 1919 günü görevden alınmasına sebep oldu.⁷⁰

İzmir'le birlikte Doğu Anadolu Bölgesi de kaygılıydı. Çünkü geri çekilme emrini kayıpsız olarak gerçekleştiren 9. Ordu Komutanı **Yakup Şevki Paşa** ısrarla Erzurum'dan İstanbul'a çağırıyordu. **Yakup Şevki Paşa** önce gitmekten çekindi ama sonra gitti. Ve 26 Nisan 1919 günü geldiği İstanbul'da **Ali İhsan Paşa** gibi trenden iner inmez tutuklandı. Bu nasıl ihanetti.

Türkler kendi halkına ihanet eden bir yönetimle karşı karşıyaydı. Çünkü 9. Ordu, Doğu Anadolu'nun emniyetiydi. Kars, Erzurum, Ardahan ve daha nice il ve ilçelerdeki Türk köylülerini, kadınlarını, çocuklarını Ermeni katliamlarından 9. Ordu koruyordu oysa. Kendi halkını, canını, namusunu koruyan bir orduyu nasıl geri çekerti hükümet? Osmanlı İmparatorluğu Birinci Dünya Savaşında Türk erkeklerini cephede ölüme terk ederken, köyünde bıraktığı karısını, kızını ve namusunu da 9. Orduya teslim ediyordu aynı zamanda Ordu çekilince doğuda katliamlar arttı.

Düşman, Doğu'da katliamlar ve tecavüzler yaparken hükümetin aldığı tedbir ise bu katliamlara karşı sesini yükselten yurtseverleri tutuklamak oldu sadece.

İçeride tutuklamalar sürerken dışarıda da İngiliz Başbakan **Lloyd George**, 13 Nisan günü Paris Barış görüşmelerinde "Kıbrıs'ı Yunanistan'a vermek niyetinde olduklarını" söyledi. Ama Fransız başkan itiraz etti hemen. "Benden izin almanız gerekiyor" dedi. Kıbrıs kendi aralarında sorun olurken ABD Başkanı **Woodrow Wilson** devreye girerek tartışmada son noktayı koydu;

"Yunanistan'a bu hediyeği verebilerseniz, değerli bir iş yapmış olursunuz"⁷¹

70 **Dr.Sıtkı Aydın**el. *Güneybatı Anadolu'da Kuvay-ı Milliye Harekatı*.Kültür Bakanlığı Başvuru kitapları dizisi/ 11-1993.Ankara. s.19.

71 **Dimitri Kitsikis**, *Yunan Propagandası*, Çev. Hakkı Devrim, Kaynak Kitaplar, s.48.

Bakan ülkesini Avrupa'ya şikâyet etti

Kamuoyu tutuklama haberleriyle oyalanırken ülkenin durumu da kötüye gidiyordu hep. Aynı gün Gürcistan Rize'yi istedi.⁷² İngiliz, Fransız, İtalyan ve ABD Başkan ve başbakanları Ege'de Yunanistan'a verilecek bölgelerin haritasını onayladılar.⁷³ Fransa'da ise Yunan propagandası şiddetlendi. Avrupa'da verilen bir konferansta Yunanistan'ın Anadolu'da hakları olduğu savunuldu. İngiltere'de "*Barbar Türkler*" kampanyası başlatıldı. Rumlar, kiliselerde toplanarak gösteri yaptılar. Kiliselere imza kampanyaları başlatıldı.⁷⁴ Sanki olaylar, sırtını yabancılara dayayan **Damat Ferit**'in başbakan olmasıyla hızlanmıştı. 13 Mart 1919 günü de bir bakan, *Monitor Oriental* gazetesine şöyle bir demec verdi:

*"İttihat ve Terakki 800.000 Ermeni'yi öldürttü, 400.000 Rum'u da sürdü"*⁷⁵

Osmanlı Devletinin İçişleri Bakanı **Cemal Bey**'e ait bir demec ti bu. Bakan ülkesini Avrupa'ya şikâyet ediyordu ama mağdur olan kendi devletiydi oysa. İngilizler Kıbrıs'ı Yunanistan'a veriyor, Amerikan Donanması Karadeniz'de geziyor, padişah yabancılara yalvarıyor, Ordu komutanlarına türlü iftiralar atılıyor, Avrupa'da "*Barbar Türk*" kampanyası başlatılıyor, Rumlar, kiliselerde imza kampanyaları yürütüyordu. Tüm bu olayla karşısında içişleri bakanı kendi ülkesini yabancılara şikâyet ediyordu.

Ve bir de ulusalcıları ve milliyetçileri tutukluyordu.

72 **Gotthard Jaeschke** *Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.21

73 **Cemal Kutay**, *Çerkez Ethem Dosyası*, Boğaziçi yayınları, s.224.

74 **Sina Akşin**, *İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele*, Cem Yayınevi, s.82.

75 **Celel Bayar**, *Bende Yardım.-Milli Mücadeleye Giriş-7* Sabah Kitapları s.25.

Paşalara iftira atıldılar

Yöneticiler kendi ülkesini yabancılara şikâyet edip Türkiye hakkında iftiralar atarken, **Mevlanazade Rifat** da gazetesindeki köşesinde paşalara iftira attı yine. 14 Mart günkü sayısında gazete; savaşlarda ordu komutanlarına vagonlar dolusu altın ve gümüş para gönderildiğini yazdı. Bu paraları paşaların çaldığını söyledi. Ve paşalara "*Büyük Alçaklar,*" "*Haydutbaşları*" dedi. Bunun üzerine **Mustafa Kemal Paşa**, Savaş Bakanlığına (Savunma) dilekçe vererek kendisini, **Fevzi Paşa'yı** ve **Ali İhsan Paşa'yı** savundu. Ve bu alçağın namussuzca iftiralarını reddetti:

"Böyle suçlama yeteneği, ancak ülke ve ulusun yok olmasını isteyen bir alçakta olabilir" dedi.

Gazetenin ve bu gazetecinin mahkemeye verilmesini istedi.⁷⁶ Ama Savaş Bakanlığı paşalara iftira atan gazeteyi ve yazarı mahkemeye vermedi. Sessiz kalmayı yeğledi. Peki kimdi bu iftira atılan Paşalar?

Ali İhsan Paşa Musul'da İngilizlere karşı direnmiş, ancak hükümetin yardımıyla İngilizler tarafından tutuklanarak Malta'ya sürülmüştü. **Ali İhsan Paşa** ayrıca Musul için hükümeti uyarmıştı. **Fevzi Paşa** ise İzmir için direniyordu. İftira atılan diğer Paşa ise **Mustafa Kemal**'di.

Mustafa Kemal'e iftiralar atılırken Trakya'dan da işgalciler ilerliyorlardı adım adım. Ama Trakyalılar ve Edirneliler farkındaydılar elbette tehlikenin. Truvalılar gibi uyumadılar. 16 Mart 1919 günü hümanist bir edayla Yunanistan Başbakanı **Venizelos**'a seslendiler:

"Kendinizi Türklere düşman etmeyiniz. Bugünden çok yarını düşününüz. Yarın biz bize kalacağız!" dediler.

⁷⁶ **Mustafa Onar**, *Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları-I*, T.C.Kültür Bakanlığı . s.33-34.

Hükümet çete kurmuş

Başbakan **Damat Ferit** yurtseverleri “çete” zannıyla tutukluyordu ama asıl çeteyi **Damat Ferit** hükümeti kurmuştu. **General Milne**, acil koduyla İngiltere’ye şu raporu çekiyordu çünkü: “Anadolu demiryolu boyunca, belki Sivas’a kadar tutuklamalar başlayacaktır. Hükümet, polise yardımcı olan, İttihatçı aleyhtarı çeteler bile kurmuştur.”⁷⁷

Hükümet çete kurunca, Valiler de üyeleri oluyordu bu çetenin. Hükümet çeteleşirken İzmir’den sonra bir İtalyan zırhlısı da Antalya açıklarına geldi ağır ağır. İtalyanlar Antalya’yı işgale hazırlanıyordu. Ama hükümet Antalya Valiliğine gönderdiği yazıda, halkın İtalyanlarla iyi geçinmesini istedi. Hükümet bu şekilde davranınca bazı valiler de ona göre tavır biçiyordu kendine. Çünkü Vali **Kambur İzzet**, İzmir’e gelerek göreve başladı. Ve ilk sözü şu oldu:

“Yunan halkının temiz dostuyum!”⁷⁸

İşgal İstanbul’dan, Çukurova’dan İzmir’den ve Antalya’dan ibaret kalmıyordu ama her Vali de aynı değildi.. 200 kişilik bir İngiliz piyade bölüğü de 24 Martta Urfa’ya giriyordu. Vali **Nusret Bey** İngiliz piyade bölüğünü karşılamaya çıkmadı. Ve nedeni soranlara şu cevabı verdi:

“İşgal birliklerini karşılamak bir Türk valisine yakışmaz.”⁷⁹

Bunu söyleyen Urfa Valisi **Nusret Bey** hükümet emriyle hemen görevden alındı. Ve şeyhülislamın fetvasıyla idam edildi. Tutuklanırken gerekçe aynıydı. İttihat çetesine üye olmak, Ermenilere kötü davranmak veya hükümete karşı gelmek.

Yurt çapında işgaller artınca hükümet hemen bakanlar kurulunu topladı. Bu toplantıda herkes “işgallere karşı önlemler alacak”

77 **Bilal Şimşir**, *Malta Sürgünleri*, Milliyet yayınları, s.73.

78 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.. 187.

79 **R.Şükrü Apuhan**, *Türklerin Tarihi*, Timaş yayınları, s.219.

diye bekledi ama nafileydi. Bu toplantıda vergiler sekiz katına çıkarıldı. Şekere, kahveye, çaya ve petrole de zam yapıldı.

Dış borç had safhada ve çiftçiye ipotekli kredi.

İşgaller esnasında zamların devreye sokulması gündemi değiştirmek içindi sanki. Çünkü hükümet zamlarla hem işgalleri unutturuyor, hem de istedikleri zammı yapıyordu.

Oysa ekonomi iyi değildi. Müthiş bir durgunluk vardı. Bankalar yabancıların elindeydi. Dış borç da öylesine artmıştı ki; Düyunu Umumiye İngiliz Vekili **Sir Adam Block**, Beyoğlu'ndaki Amerikan Kulübünde verdiği konferansta Osmanlı Maliyesinin 1878'de iflas ettiğini, bugüne kadar hep dış borçla yaşadığını, ayrıca yöneticilerin savurganlığının da hat safhada olduğunu söyledi.⁸⁰ Tüm bunlar bir yana, gazetelere bakılırsa ihracat rekor kırmıştı. Güya 8 milyondur. Ama ithalatımızı yazan yoktu. Çünkü 28 milyondur. Ticaret açığı %250 idi. Toplam borç 500 milyona (465 milyon) yakındı. Yıllık gelir ise sadece 10-15 milyon arasındaydı. Ekonomi yabancı sermayeyle ayakta duruyordu.

Diğer yandan yabancılar Türklere %60,70 oranında kredi açmak ve çiftçiye tarlası karşılığı ipotekli kredi vermek için ülkemizde banka şubeleri açmışlardı. Bu tür bankalar Trablusgarp'ta senelerce halka borç para vererek orada yabancıların çıkarlarına hizmet etmiş ve sonuçta Trablusgarp'ın elimizden çıkmasını kolaylaştırmışlardı..⁸¹

80 **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti yayınları, s.27.

81 () **Albay M.Şefik Aker**. *57.Tümen ve Aydın Milli Mücadelesi*..(1918-1920). Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı Yayınları. Ankara-2006. s. 360.

Başbakan ülkeyi pazarladı mı?

Devlet ekonomik sorunlarla boğulurken İngilizler 26 Mart 1919'da Kars'a girdi. İtalyanlar da 28 Mart günü sabahı Kaş'ı, Silifke'yi işgal ettiler. Tüm bu açık işgallere rağmen 30 Mart günü **Damat Ferit**, padişahla birlikte İngilizlerle bir anlaşma tasarısı yaptı gizlice;

- İngilizler uygun gördükleri yeri işgal edecekler
- Osmanlıları 15 yıl koruyacaklar
- Ermenistan bağımsız olacak
- Maliye İngilizlerin kontrolünde olacak
- Arabistan özerk olacak ama dince halifeye bağlı olacak.⁸²

Bu gizli anlaşma ile ilgili belge 1925 yılında *Chicago Tribune* muhabirince ele geçirilerek aynı gazetede "*Başbakan Damat Ferit'in bir İhanet Belgesi*" başlığıyla yayınlandı. Yazıda, konu teklif halinde kalmayıp, iki tarafça da imzalandığı söylendi. Ayrıca anılan gazetenin muhabiri konuyla ilgili olarak şu ifadeleri kullanıyordu;

"Türk Milli Hareketi sırasında tarihi bir rol oynamış olan bir belge elde ettim. Bu belge, İngiltere ile Padişah Vahdettin'in Başbakanı Damat Ferit arasında imzalanan gizli bir anlaşmadır. Bu anlaşma ile Başbakan Damat Ferit Osmanlı İmparatorluğunu İngiltere'ye satmıştır" ⁸³

Görüldüğü gibi 90 yıl önce Osmanlı Başbakanları ülkeyi yabancılara satmış ve pazarlamıştı. Umarım bu günlerde benzer ihaneti yapan Başbakanlar ve Bakanlar olmamıştır.

İşgaller, gizli anlaşmalar derken, İzmir Valisinden sonra İzmir'deki kolordu komutanı da görevden alındı. Yerine **Ali Nadir Paşa** getirildi. **Ali Nadir Paşa** daha önce Selanik'i kendi elle-

⁸² Dr.S.Sonyel, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politikası*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.49.

⁸³ **Celal Bayar**. *Bende Yazdım.-Milli Mücadeleye Giriş-7 Sabah Kitpları* s.91.

riyle düşmana teslim etmişti. Bunu bilen İzmirli büsbütün te-
dirgin oldular.

“Kahrolsun böyle adalet” dediler..

Ve İngilizlerin istekleri bitmek bilmiyordu. İngilizler, İstan-
bul H k metine **Mare al Allenby**’nin emirlerini derhal yerine
getirmelerini söylediler. **Allenby**, Ordunun dağıtılmasını ve
halkın silahsızlandırılmasını istiyordu.⁸⁴

Bu arada Doğu Anadolu’da uzun süre Türklere karşı savaş-
mı  ve Türk köylerinde birçok katliamlar yapmış  nl  Ermeni
Generali **Andranik** Paris’e geldi. Fransa Hükümeti ve Paris Er-
menileri kendisini bir kahraman gibi karşıladı. Fransa H k me-
ti yapt ı hizmetlerden dolayı General **Andrantik**’e pırlanta ve
elmas işlemeli bir kılıç armağan etti.O, Türklere karşı yapt ı
katliamlara karşılık olarak bu ödüle layık görüldü.

Andrantik aslen Şebinkarahisar Ermenilerindendi. Yani bir
Osmanlı vatanda ıydı. Osmanlı mahkemesi **Andranik**’i yapt ı
katliamlardan dolayı herhangi bir ceza vermedi. Ancak **And-
rantik**’e bir şey yapmayan mahkeme, Ermenilere kötü davran-
d ı gerekçesiyle Bo azlıyan Kaymakamı **Kemal Bey**’i 10 Nisan
1919 günü ak am saatlerinde Beyazıt Meydanında astı. **Kemal
Bey** asılmadan önce şöyle haykırdı:

“Kahrolsun böyle adalet!”

Bu sözleri duyar duymaz hiddetlenen devrin Adliye Müste-
 arı **Sait Molla**, meydanı gören eski rektörlük binasının pence-
resinden cellatlara doğru kan kusarak karanlıktan fışkıran iha-
net gölgesi gibi bağırdı:

“S yletmeyin bu alçak herifi! Hemen asın bu k pe i. Asın!”

84 **M.Tayip Gökbilgin**.*Milli Mücadele Başlarken*, Türkiye İ  Bankası yayın-
ları, s.129

Sesi ciğerinden çıkıyordu sanki. Ve taş duvarlarda çınlayan **Sait Molla'nın** o ihanet sesini duyan cellatlar ürktüler birden. Korkuya kapıldılar. Sehpayı altından çekmek isterlerken **Kemal Bey** de haykırıyordu. Ve ağzından çıkan son sözler şu oldu;

"Yabancı devletlere yaranmak için beni asıyorlar. Eğer buna adalet diyorlarsa kahrolsun böyle adalet!"

Ve bu sözlerle birlikte genç kaymakamın ruhu meleklerin arasında kanatlanarak uçtu gökyüzüne. Meydandan bulunan halk hep beraber, hep bir ağızdan son sözünü haykırdılar.

"Kahrolsun böyle adalet! Kahrolsun böyle adalet! Kahrolsun böyle adalet!"

Bu haykırışlar Beyazıt meydanında hep bir ağızdan bir ilahi gibi gürlerken, 35 yaşındaki gencecik vatanseverin cansız bedenini dar ağacında sallanıyordu beyaz bir kefen ile.

Zaman bir kez daha durmuştu. Kelimeler susmuştu.

O an hiçbir şeyden habersiz yaşlı bir adam elinde sefer taşıyla cezaevindeki oğluna yemek götürüyordu. Meydandaki kalabalığı görünce hemen;

"Bu kalabalık nedir? Bir şey mi var oğul?" diye sordu. Meydandakiler cevap verdiler:

"Bir adam asıldı, ona bakıyoruz amca." dediler.

İhtiyar korktu, kaygılandı birden. Önündeki kalabalığı hızla yararak ilerledi. Asılanın kim olduğunu merak ediyordu. Ve ite kaka sehpaye ulaştı. Kafasını kaldırdığında beyaz kefene sarılı oğlu **Kemal Bey'in** sehpa sallanan gencecik bedenini görünce, *"Oğğlluuuuu"* diyerek bayıldı birden.

Oğlunun cansız bedeni sehpa sallanırken, yaşlı adam ise yerde baygın halde yatıyordu hâlâ. Hemen başına üşüştüler. Ayıltılar. Biri geldi;

"Kimsin" diye sordu. Baygın ihtiyar, güçlkle, *"Babastım"* diyebildi.

İstanbul'un küflü havası kalabalık insan yüzlerine acı bir hü-zünle çökerken, köşe başlarını tutan Fransız ve İngiliz askerleri halkı zor kullanarak hunharca dağıttılar.⁸⁵ İnsanlık yüreği bir kez daha asıldı sehpa. Bu yetmedi, ertesi gün bir de Basın as-tı **Kemal Bey**'i: 90 yıl önce daha dün gibi.

Alemdar: "O bir kol idi. Şeriatın kuvvetli satırı, insanlık için za-rarlı olan bu kolu kopardı."

Başbakan, İngilizlerle gizli anlaşma yaparak gencecik beden-leri darağacına gönderiyordu ama bu idamdan hemen sonra bir İngiliz birliği de Merzifon'a gelmişti sırayla. Bundan cesaret alan Pontus çeteleri de Karadeniz'de çalışmalarını artırdılar.

Acıdır, **Kemal Bey**, bugünkü Diyanet Başkanlığı'nın öncesi sayılan şeyhülislamın⁸⁶ fetvasıyla asılmıştı. İdamı bir İslam fet-vası gereği idi. **Mehmet Kemal Bey** tıbbiye öğrencileri başta ol-mak üzere üniversite öğrencilerinin organize ettiği büyük bir gösteriyle Kadıköy'de toprağa verildi. Yöneticiler "*Üniversite si-nyaset yapamaz*" diyedursun, üniversite öğrencileri o gün o cena-zeye kahramanca sahip çıktılar. Ve ülkeyi hem siyaset yaparak hem de cephele savundular. Cenaze töreninde resmi elbiseli bir subay daha vardı: **Yüzbaşı Selahattin (Yurtoğlu)**.

Alemdar gazetesinin başyazarı **Refii Cevat**, cenaze töreninde **Yüzbaşı Selahattin**'i ve kalabalığı görmüş olacak ki ertesi gün köşesinde "*Sırmalı Haydutlar*" başlığıyla şu çirkin sözleri yazdı:

*"Devletin resmi üniformasını taşıyan bir sürü haydut, devlet tara-fından asılmış bir haydudun cenazesine karışarak kargaşa yaratmış-lardır. Bunların da yakalanarak cenazesine katıldıkları haydudun aklı-betine uğratılması gerekmektedir."*⁸⁷

85 **Mehmet Yılmaz**, *Kaymakam Kemal Bey ve Cellatları*, www. kursunlu. web. tr.

86 **Sait Yazıcıoğlu**, *Devlet Bakanı*, *Vatan* gazetesi, 1 Aralık 2008.

87 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.195

Bunu okuyan **Yüzbaşı Selahattin** çıldırdı. Fakat tesadüf sonucunu 3 gün sonra bir kafede bu yazarla karşılaştı. Yüzbaşı, 7-8 subay arkadaşı ile birlikte İstanbul Tepebaşı'nda viski içerken, arkadaşlarından biri karşıdaki oturan adamı yüzbaşıya işaret etti ve "İşte, *Refii Cevat*" dedi. **Yüzbaşı Selahattin** bunu duyar duymaz kalktı. Rum, Ermeni, Hristiyan ve yabancı subayların da bulunduğu kafede **Refii Cevat**'ın yanına geldi. Ve gazeteci **Refii Cevat**'ın kulağına eğilerek şunları söyledi.

"Şu yazıyı yazmazsan canını cehenneme yollarım."

Refii Cevat, önce şaşırdı, sonra korktu. Uzatılan kâğıda bakmakla yetindi. Ama daha önce cenaze törenine katılan subaylar için "*Sırmalı Haydutlar*" diyen gazeteci **Refii Cevat** ertesi gün *Alemdar* gazetesindeki köşesinde şu yazıyı yazıyordu;

*"Kahraman ordunun kahraman subayları, cenazeye katılmakla ülkede bir fenalığa yol açılmamasını amaçlamışlar. Ne asil, ne yüksek bir düşünce!"*⁸⁸

O gün, bir ihanet gölgesi daha dikilmekteydi köşe başında. Sinsi bakışlı bir Arap doktor vardı cenazede. Cenaze törenine katılan tıp fakültesi öğrencilerini gözetliyordu. Ve bir liste çıkarırdı. Tıp fakültesinde idare memuru olan bu Arap doktor, törene katılan öğrencilerin adlarını gizlice başbakanlığa verdi. Ve büyük bir iş başarmış bir yarasa gibi çıldırdı sevinçten. Bu listeyi alan hükümet ise birçok tıp öğrencisini okuldan attı.⁸⁹

Kemal Bey'in cenazesindeki kalabalık ve coşku üzerine Başbakan **Damat Ferit**, İngilizlere "*Dehşet içinde kaldığını*" söyledi. Ve ardından 8 kişiyi daha tutuklattı.⁹⁰

Tutuklamalar ve idamlar sanki gündemi değiştirmek ve gerekleri halktan saklamak için yapılıyordu. İşgaller arttıkça ihanet sehpaları da hemen kuruluyordu çünkü. Kaymakam **Kemal**

88 **İlhan Selçuk**, *Yüzbaşı Selahattin'in Romanı*, Remzi Kitap, s.34.

89 **İlhan Selçuk**, *Yüzbaşı Selahattin'in Romanı*, Remzi Kitap, s.32.

90 **S.Tansel**, *Atatürk ve Kurtuluş Şavaşı*, Vakıfbank Kültür yayınları, s.120.

Bey'in idamını halka unutturmak için başbakan tekrar tutuklulara başvurdu. Gözaltılar başladı. Amaç gündemi değiştirerek halka korku vermek ve karşı gelenleri susturmaktı.

Çünkü İtalyanlar o gün Köyceğiz'i de işgal etmişlerdi.

Savcı Hakkında İddia

Ancak *"Ermeni tehciri ve taktil Harp Divanı"* mahkemesinde süreç çok ilginç geliyordu. Mahkeme üyeleri tutukluları en ağır şekilde yargılamak için tanıkları bir bir çağırıyor, tutukluların aleyhinde ifade vermelerini istiyordu. Olayın canlı tanığı **Yüzbaşı Selahattin** şunu söyledi:

"Olaylar birbiri ardına dizilirken dairemize bir emir geldi. Beni malum mahkemeden istiyorlarmış. İstedikleri gün gittim. Mahkeme başkanı ve üyeler eski ve yaşlı paşalardı. Savcı da Ermeni.⁹¹ Beni içeri aldılar"

Yüzbaşı Selahattin anlatımına şöyle devam etti;

Mahkeme tanıklardan aleyhte ifade istedi

"Mahkeme başkanı bana dedi ki: 'Sizin hakkınızda iyi bilgiler aldık. Çok temiz, namuslu, yürekli bir subay olduğunuzu öğrendik. Bunun için (tutuklu) Halil Paşa'nın kötülüklerini sizden öğrenmek istedik. Eğer bunları anlatırsanız, memlekete bir hizmette bulunmuş olacaksınız. Böylece hem padişah efendimiz tarafından ödüllendirilecek, hem de Allah indinde makbul bir kişi ve hem de iki dünyada aziz olacaksınız' dedi.

Yüzbaşı Selahattin, Halil Paşa'nın yaveriydi. Ve şöyle devam ediyordu konuşmasına:

91 İlhan Selçuk, *Yüzbaşı Selahattin'in Romanı-II*, Remzi Kitabevi, s.36.

"Bu martavalları dinlerken içimden herifin gırtlığını sıkmak geliyordu. Mahkeme başkanının konuşması bitince cevap verdim:

'Emirlerinizde bir çelişki bulunduğunu görmekteyim. (...)

Eğer buyurduğunuz gibi namuslu isem Halil Paşa'nın namussuz olmasına, Halil Paşa namussuz ise benim namuslu olmama imkan yoktur. Bu nedenle sorularınızı benden daha uygun bir kişiye yönel-tirseniz, belki istediğiniz gibi cevaplar sağlamanız mümkündür.'

Bu cevaptan fena halde sinirlenen Mahkeme Başkanı Nazım Paşa: 'Bu melun herifler (ittihatçılar) hepimizi zehirlemişler. Ya doğru söylersin, ya da ordudan atılmayı, hapsi, hatta idamı göze alırsın' diye bağırdı. Soğukkanlılıkla dedim ki;

'Arkadaşlarımın çoğu toprak (şehit) olmuştur. Ben geç bile kaldım. Bu zaman aralığı sizin kapatmanız alnuma yazılmışsa buna bir Müs-lüman çocuğu olarak itaat ederim' dedim.

Sözlerim bitince beni dışarı çıkardılar. Az sonra tekrar içeri aldılar ve beni tekrar mahkemeye çağıracaklarını, iyi düşünmemi söylediler. Ve bir daha çağırmadılar. Çünkü beni tekrar aradıkları zaman Anado-lu'ya geçmiş ve Mustafa Kemal'e katılmıştım."⁹²

Yüzbaşı Selahattin Yurtoglu'ndan aleyhte ifade istedikleri paşa, **Halil (Kut)** isimli paşaydı. **Halil Paşa**'nın gerek Osmanlı ordusuna ve gerekse Türk ordusuna çok büyük hizmetleri geç-mişti. Harp Akademisi'nde **Mustafa Kemal** ile aynı sınıfta oku-du. İttihat ve Terakki Partisine girdi. I. Dünya Savaşı sırasında 29 Nisan 1916'da Irak cephesinde Bağdat'ı savundu. Kut'ül Amere savaşını kazandı. **Mustafa Kemal**'in Çanakkale Zaferin-den sonra, Osmanlı Ordusunun son yıllardaki en büyük ikinci zaferi oldu. Kendisi bu savaşta 350 subay ve 10.000 şehit verdi ama karşılığında **General Townshend** ile birlikte 13 İngiliz Ge-neral, 481 subay ve 13.300 er teslim aldı. İngilizlere 30.000 asker de kayıp verdirdi.

Ama bu zaferden sonra Mondros Mütarekesi'nin ardından İstanbul'a çağrıldı. Ve görevi esnasında ganimet kaçırdı iddiasıyla tutuklanarak ve Bekirağa Bölüğü'ne kapatıldı. Bir süre sonra **Mustafa Kemal**'in emriyle **Yahya Kaptan** tarafından Bekirağa Bölüğünden kaçırıldı. Sivas'a giderek **Mustafa Kemal** ile görüştü. **Mustafa Kemal** onu irtibat ve yardım için Sovyetlere gönderdi. Sovyetlerin gönderdiği altın ve silahları **Mustafa Kemal**'e aktardı. Bir süre Moskova'da yaşadı. Yeğeni **Enver Paşa**, Türkistan'da Sovyet yönetimine karşı savaş başlatınca Rusya'yı terk ederek Almanya'ya gitti. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra yurda dönerek İstanbul'a yerleşti. 1957'de İstanbul'da öldü. "*Irak-Kut'ül Amare Kahramanı*" olduğu için "*Kut*" soyadını aldı. Mahkemenin aleyhte ifade vermesini istediği paşa bu paşaydı.

Onlar artık paşa değil, mahpustur

Devam ediyordu **Yüzbaşı Selahattin** anılarına:

"Halil Paşa'yı Cezaevinde ziyarete gittim. Hapisane Müdürü Yarbay Ali Bey ziyaret için içeri girmeme izin verdi. İçeri (koğuşlara) girdim. Bir oda gösterdiler. Kapıda bir er duruyordu. Halil Paşa'nın içeride olup olmadığını ere sordum. 'İçerde!' dedi.

'Git söyle, yüzbaşı Selahattin gelmiş de!' dedim. Asker yitip ne şaşkın şaşkın bakarak cevap verdi bana.

'Gir efendi gir. Artık onlar paşa değil, mahpustur'.

O anda Bekirağa Bölüğü başıma yıkıldı. Ama mahpus olan Halil Paşa değil, Türk kudreti, hizmeti ve şerefi idi."⁹³

Tarih, bu olaylara ve bu adalete ve bu esanfetanlıkta tanık oldu malesef.

Ama esir olan, siyasallaşan, yabancılarla alet olan sadece Osmanlı adaleti değil o gün. Osmanlı yönetimi de esirdi. Ve han-

93 İlhan Selçuk, *Yüzbaşı Selahattinin Romanı-II*, Remzi Kitabevi, s.36.

gi düşüncenin, hangi emellerin ve hangi emperyalist ülkelerin elinde esirdi, onu da 11 Mart 1919 günü yabancı basında şu alçakça yazıyı okuyunca anlıyorduk;

Times: "Türkler katiller sürüsüdür. Kendilerini yönetemezler"⁹⁴

Truvalılar, Truva savaşında kendi kendilerini tutuklayıp idam etti mi bilinmez ama o günlerde önemli bir buluşma gerçekleşiyordu İstanbul'da. Erzurum'daki 15. Kolordu Komutanlığına⁹⁵ atanan **Kazım Karabekir**, İstanbul'dan ayrılmadan önce Padişah Vahdettin'i Cuma Selamlığında ziyaret etti. **Kazım Karabekir**'e göre "*Sultan büyük bir korku içinde kıvranıyordu!*"⁹⁶ Bu görüşmeden sonra **Kazım Karabekir Paşa**, **Mustafa Kemal**'i Şişli'deki evinde ziyaret etti. Ve birlikte kurtuluş çarelerini görüşerek bir an önce Anadolu topraklarına geçme kararını yinelediler.

Mustafa Kemal ile Kazım Karabekir Paşa Anadolu için Kurtuluş hazırlıklarını yaparken Kars'ı ele geçiren İngilizler, şehrin yönetimini Taşnak Ermenilerden **Osebyan** ile **Garganof** isimli iki kişiye verdiler.

Yunanlılarda İzmir'e gönderdikleri Adriyatikos gemisinden karaya silah çıkartarak Rumlara dağıttılar.⁹⁷ Padişahı Yıldız Sarayına kaçırın Yunan Averof zırhlısı da 17 Nisan günü İzmir limanına demir attı. Agamemnon'un annesi "*Aerope*" Ege'yi kana boyamaya hazırlanıyordu.

Tüm bunlar olurken gündemi belirleyen kişiler işgallerle değil de sanki **Mustafa Kemal**'le uğraşıyorlar ve iftira atıyorlardı. Çünkü 19 Nisan 1919 günü **Mustafa Kemal**'e iftira attıktan sadece 6 gün sonra 25 Nisan günü 1500 kişilik bir İtalyan taburu

94 **Bilge Orhunlu**. *Mütareke Dönemi Emperyalist Batının ve yerli işbirlikçilerin gerçek yüzü*. Kumsaati Yayınları.s.185.

95 9.Ordu Komutanlığı Mondros Mütarekesi gereği küçültülerek Kolordu seviyesine indirildi ve 15. Kolordu Komutanlığı adını aldı.

96 **Kazım Karabekir**, *İstiklal Harbimizin Esasları*, Emre yayınları. s.39.

97 **Nurdoğan Taçalan**. *Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken*. Aksoy Yayıncılık.s.183.

Konya'ya geldi. Kamuoyu **Mustafa Kemal**'e atılan bu iğrenç iftiralarla oyalanırken Konya işgal ediliyordu maalesef.

Konya işgal edilirken dostumuz, engin müttelikimiz Amerika, savaş sırasında İngiliz esirlere kötü davranmakla suçlanan 5 Türk'ün ismini, tutuklaması için başbakana veriyordu. Bunlar; **Numan Paşa**, haber alma şefi **Seyfi Bey**, eğitim eski Bakanı **Şükrü Bey**, Ankara Valisi **Atıf Bey** ve Konya Valisi idi.⁹⁸

Amerika'nın istekleri ile birlikte ittihatçıların yargılamalarına da başlandı. Yargılananlar arasında **Ziya Gökalp** de vardı. Mahkeme salonu tıklım tıklım doluydu. Tutukluların iddianamesi yüzlerine okundu ve ittihatçıların "*devleti savaşa sokmak, yolsuzluk yapmak, şiddet kullanmak, hükümete karşı gelmek*"⁹⁹ ile suçlandıkları anlaşıldı.

Ülkede tutuklamalar birer birer yapılırken, Avrupalılar da Paris Barış Konferansında Milletler Cemiyeti tüzüğünü kabul etti. Tüzüğe göre Anadolu'daki cemaatler manda ile yönetilecekti. Ülkenin cemaatleştirilmesinin nedeni buydu. Türk insanı önce cemaatleştirilecek, sonra da istenildiği gibi yönetilecekti.

Yani emperyalizm için önce kul, sonra da kol yapılacaktı.

En güçlü kişi Mustafa Kemal'dir.

Samsun'da bulunan İngiliz Komutan, Yunanlıların bağımsız bir Pontus Devleti kurmak amacını güttükleri Karadeniz Bölgesinde durumu açıklayan bir rapor göndermişti. Raporda, bu amaca yardımcı olmak için güya "Samsun ve çevresindeki Türk çetelerinin Rum köylerine saldırıda bulunduğu" belirtiliyordu. Halbuki durum tam tersi idi. Yüksek Mütareke Komisyonu bu raporu Amiral Caltorphe aracılığıyla Başbakan Damat Ferit'e

98 **Bilal Şimşir**, *Malta Sürgünleri*, Milliyet yayımları, s.85.

99 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-1*, Türk Tarih Kurumu yayımları, s.217.

bir muhtıra şeklinde verdi. Hükümetten Rum köylerini Türk çetelerinin saldırılardan koruması için tedbir almasını, yoksa "Asayişsizlik" nedeniyle bu bölgeye Mondros Ateşkes Antlaşması maddeleri gereğince asker çıkaracaklarını söyledi. Hükümet gereğini yapmazsa İngilizler duruma el atmak zorunda kalacaklardı.¹⁰⁰ Bu bir işgal demektir. Ayrıca Erzurum ve Sivas bölgesinde bir takım askeri kıyafetli kişilerin silah altına alındığını bildirdi. Hükümet telaşa kapıldı birden. Bu muhtıraya Orta ve Doğu Anadolu bölgesindeki Türk çetelerinin Rum ve Ermenilere saldırdıklarına dair İngiliz raporları da eklenince Padişah **Vahdettin**, Başbakan **Damat Ferit**'e bir çözüm bulması için emir verdi hemen. Çünkü Mondros anlaşmasının maddelerini ileri sürerek bu bölge de işgal edilebilirdi. Zaten Konya'ya kadar girmişlerdi. Başbakan **Damat Ferit** Doğu ve Orta Anadolu'da birbiriyle çatışma halinde olan çetelere karşı bir girişimde bulmak için İçişleri Bakanı **Mehmet Ali Bey**'e:

"Bir an önce bir şeyler yapılması gerekir. Aksi halde İngilizler bu gerekçeyi (asayiş) öne sürerek işgale başlayabilirler" dedi.

İçişleri Bakanı ise **Damat Ferit Paşa**'ya Doğu ve Orta Anadolu'ya güçlü bir komutan gönderilmesinin kaçınılmaz olduğunu söyledi ve **Mustafa Kemal**'i önerdi. Başbakan **Damat Ferit** bu isimden pek hoşnut olmadığını söyledi ve *"Bu işi bir vali yapamaz mı?"* diye sordu. *"Hayır"* dedi bakan. Ardından teklifi **Fevzi Çakmak Paşa**'ya götürdüler. Ancak o, *"En güçlü kişi Mustafa Kemal'dir"* deyince başbakan kabul etmek zorunda kaldı.¹⁰¹ Bir görev emri hazırlatılması için savunma bakanını görevlendirdi. Görevi alan savunma bakanı, **Kazım İnanç Paşa**'yı çağırarak şu emri verdi: *"Amaç, Samsun bölgesinde Rumlara saldıran Türkleri tepelemek ve Anadolu'da oluşturulan milli şuraları ortadan kaldır-*

100 Lord Kinross, *Atatürk. Bir Milleti Yeniden Doğuşu*, Sander yayınları, s. 242.

101 Erdal Aydoğan, *Samsun'dan Erzurum'a M.Kemal*, Atatürk Araştırma Merkezi, yayınları, s.13.

mak. Mustafa Kemal'i bunun için yolluyoruz. Derhal bir emir hazırlayın."102

Mustafa Kemal emrin hazırlanışını onlara bırakmadı tabiki. Hemen devreye girdi ve arkadaşı Diyarbakırlı **Kazım İnanç Paşa** ile birlikte geniş yetkili bir emir hazırladı. Emirdeki geniş yetkileri gören savunma (savaş) bakanı şaşırıldı: "*Paşa oğlum siz 9. Ordu Müfettişliği değil, bütün Anadolu'da yetkisi olan bir müfettişlik yazısı hazırlamışsınız. Bu nasıl şey?*" dedi.

Kazım İnanç Paşa ikna etmeye çalışsa da bakan yazıyı imzalamadı ve sadece mührünü basmayı tercih etti. Aslında yetki belgesi, bir diplomasi zaferiydi. Ama görünürde şöyleydi:

*"Bölgede asayişin sağlanması, Mondros Mütarekesi gereğince Türklerden silahların toplatılması ve yasadışı olduğu söylenen Türk şuraların dağıtılması (Kars-Oltu-Milli Şuraları)"*103

Telefonda konuşulamıyor..

Bahara gebe serin bir Mayıs günüydü o gün. Albay **Kazım Bey (Dirik)**'in İstanbul-Serencebey'deki evinde aniden bir telefon çaldı. **Kazım Bey** merakla telefona koştu hemen. Karşısındaki sesi hemen tanıdı. O ses, **General Mustafa Kemal**'di. Ve **Kazım Bey**'e fırsat vermeden **Mustafa Kemal** konuştu önce.

"Ben Mustafa Kemal. Kazım Albayım sizinle biraz konuşmak istiyorum."

Kazım Albay, Mustafa Kemal'den emri alır almaz sanki yandıymış gibi toparlandı ve hemen geleceğini söyledi. Ancak Mustafa Kemal "*Hayır Kazım Albayım ben oraya geliyorum.*" dedi.

Bu söze şaşırان **Kazım Albay, Mustafa Kemal**'in kendi evine gelmek istemesinden dolayı memnun oldu. Ama epeyce de

102 **Avni Altın**, *Her Yönüyle Atatürk*, Bakış Matbaası, s.127.

103 **Muzaffer Tayip Gökbilgin**, *Milli Mücadele Başlarken-1*, Türkiye İş Bankası yayınları, s.80.

meraklandı. **Mustafa Kemal Paşa**, bir albayın evine böylesine acele niye geliyordu? Kendisiyle ne görüşmek istiyordu? Telefonda söylemediğine göre belli ki önemli ve gizli bir şey olmalıydı. Bunu düşünürken ev halkına da **Mustafa Kemal Paşa**'nın geleceğini söyleyerek hazırlıklar yapmalarını istedi.

Ve çok geçmeden geldi **Mustafa Kemal. Kazım Albay**'a samimi davranarak kendine buyur edilen koltuğa geçti. **Mustafa Kemal** gayet sakin ve de candandı. Gümüş oymalı sigara tablasını önünde duran sehpanın üzerine bıraktı ve *"Kazım Bey, ben Anadolu'ya gidiyorum. Sizi kurmay başkanı olarak yanıma almak istiyorum. Ne dersiniz?"* diye sorunca **Kazım Albay** hiç düşünmeden şu cevabı verdi:

"Benim için büyük bir şereftir paşam. Emrinizdeyim."

Bu cevabı alan **Mustafa Kemal, Kazım Bey**'i bir süre süzdü, gözlerinin içine baktı, Ve sehpadaki sigaradan bir dal alarak dudaklarına götürdü. Bir nefes çekti ve **Kazım Albay**'a dönerek; *"Hayır, Önce düşününüz. Normal günlerde değiliz. Anadolu'da büyük işler yapmak, kanadı kırılmış yurdumuza yeniden can vermek için başımızı vermek gerekebilir"* dedi.

Ama albay hiç tereddüt etmedi. Ve atılgan bir sesle şu cevabı verdi: *"Anlıyorum paşam. Sizin emrinizde yurt hizmetine hazırım. Canım, başım, her şeyim bu topraklar içindir."* dedi.

Kazım Albay'ı dinleyen **Mustafa Kemal** bu cevaptan memnun oldu ama yine de bir kez daha uyardı kendisini:

"Hayır Kazım Bey. Bu da yetmez. Daha iyi düşününüz. Yuvarınız var. Çoluğunuz çocuğunuz var. Eğer amacımıza ulaşamazsak onları sefil ve perişan etmek, onlara kötü bir ad (hainlik) bırakmak var. Bunları göze alabilecek misiniz?"

Mustafa Kemal uyarıyordu. Ama **Kazım Albay** da kararlıydı:

"Bugün neyimiz kaldı ki paşam? Yarının umuduna sarılmaktan başka. Yurt için çalışmak, sizin emrinizde, sizinle birlikte çalışmak şeref her şeyden üstündür."

Bu sözleri duyan **Mustafa Kemal** pencereye doğru baktı. Kendisi bekardı ama **Kazım Albay** evliydi ve çocukları vardı. Olabilecekleri biliyordu. Bu kurtuluş mücadelesinde başarılı olamazlarsa kendileri için kurulacak olan idam sehpalarnı ve darağaçlarını düşündü. Kendileri en fazla ölür, öldürölür ya da asılırdı. Ama ya eşler, çocuklar ve de torunlar, ömür boyu hain sayılırdı. **Mustafa Kemal** sigarasından peş peşe içti. Ve son sözü söyleyerek ayrıldı:

*"Peki. Yarın Savaş (Savunma) Bakanlığında İsmet Bey (İnönü)'i görölünüz. O gerisini tamamlar."*¹⁰⁴

Mahalle Baskısı ve ramazanda oruç yiyenler..

Memleket elden gidiyor ve iliklerimize kadar işgale uğruyor-duk ama zarar yok, Osmanlı polisleri duruma hakimdiler. Kadıköy'de göz açtırmadılar. Şapka giyen bir kadını açık giyiniyor diye tuttukları gibi yakalayarak mahkemeye verdiler. Daha önce hakkını arayan işçileri de kısıkvrak gözaltına almışlardı. Önceki gün de yine şapka giydiğı gerekçesiyle başka bir kadını da ha gözaltına aldılar. Bu mahalle baskısı değil, Osmanlı polisinin bir baskısıydı. Bu yetmiyordu. İstanbul Muhafızı ve 25. Kolordu Komutanı Seyid, bir bildiri yayınladı. Bildiri şuydu;

*"Ramazanda oruç yiyenler ve kapalı gezmeyen kadınlar cezalandırılacak"*¹⁰⁵

İşte, batmakta olan bir devletin uğraştığı şeyler..

Ve batmakta olan devletin ve o devletin halkının işgal altındayken uğraştığı ve meşgul olduğı şeyler sadece bunlar değildi. Örneğın İzmir İşgal edildikten sonra bile köylerde balık satan esnaflar, Yunan işgal ve katliamını fazlaca ağızlarına almyorlar, ancak Birinci Dünya Savaşında mağlup oluşumuzun sebeplerini köylölere abarta abarta anlatıyorlardı. Balıkçılara göre;

104 *Atatürk ve İzmir*, İzmir Gazeteciler Cemiyeti, s.20.

105 **Ömer Sami Coşar**. *İstiklal Savaşı gazetesi*. 4 Haziran 1919.

“Şehirlerde Müslümanlık gözden düşmüş, kadınlar dirseklerine kadar kollarını açmışlar, peçelerini açmışlar, şeriata göre mahrem olan yüzlerini, kollarını güya artık gösteriyorlarmış. İşgalin nedeni buymuş. Böyle gidişin sonu böyle olurmuş.”¹⁰⁶

İşte, bir devlet batarkenki halkın gündemi. Fatih’in İstanbul’u aldığı yıllarda Hristiyanların meleklerin cinsiyetini tartışmasından ne farkı var bunun?

Yardım kampanyaları

“Mahalle” veya “polis baskısı” tartışmaların kamuoyunun gündemine oturduğu esnada **Kazım Karabekir Paşa** Erzurum’a giderken yolda karşılaştığı manzara acıydı. Halk yoksulluktan kırılıyordu. “Halkın açlığı elem verici idi. Gümüşhane’den geçerken Daltaban’da kadınlar ‘Ekmek’ diye bağırıyorlardı”¹⁰⁷ dedi.

Halkın durumu böylesine kötü olduğu bir esnada yardımlar devreye girdi hemen. Yardımı yapan Amerikalılardı. ABD İzmir, Burdur ve Isparta civarında yiyecek ve yardım paketi dağıtıyordu.

Kadınımızın şapka giymesi ve başı açık gezmesi pek zorumuza gidiyordu ama ellerin sadaka vermesi hiç zorumuza gitmiyordu. Sadaka ile övünüyorduk. Aymazlık ve dilencilik sadece anlayışımızdan değil, her yanımızdan lime lime akıyordu.

Hükümet ne emrederse onu yapan paşa

Bu yardım ve borç olayı Osmanlı’yı bağımlı hale getirdi. Yardımlarla oltaya takılan balık gibi zokayı yutuyordu Osmanlı. İngilizler yardım sözü veriyorlardı ama Ege’de bir şeyler oluyor, İtilaf gemileri birer birer İzmir açıklarında toplanıyordu. Ve 11 Nisan gecesi geç vakitlerde bir İtalyan teknesi yanaş-

106 **Celal Bayar**. *Ben de yazdım-Milli Mücadeleye Giriş*. Sabah Kitapları.-VI. S.88.

107 **Kazım Karabekir**, *İstiklal Harbimiz*, Emre yayınları. s.117

tı kıyıya. Tekneden inen İtalyanlar İzmir Belediye Başkanı **Hasan** ile görüşerek Yunanlıların kenti işgal edeceğini söylediler. Ardından **Kazım (Özalp)**, Kolordu Komutanı **Ali Nadir Paşa**'yı ziyaret ederek İzmir'in işgal edilirse ne yapacağını sordu. Ama **Ali Nadir Paşa**'dan aldığı cevap; "*Hükümet ne emrederse onu yaparım!*"¹⁰⁸ şeklinde oluyor ve maalesef **Ali Nadir Paşa** ayrıca emrindeki asker ve subaylara da şu emri veriyordu;

"Yunanlılara gereken kolaylığı gösteriniz"¹⁰⁹

Türklere İslam liderliği görevi.

İlginçtir, İngiltere Osmanlı İmparatorluğuna "*İslam Liderliği*" için yardım vaadinde bulunuyordu. Bu gün ise aynı talebi Amerika Türkiye'ye yapıyor. Bu önerilerin yapıldığı esnada tutuklamalar da sürüyordu. Halkı düşman işgaline karşı direnişe çağıran Milli Kongre Başkanı **Esat Paşa** ile Köprülüzade **Mehmet Fuat** ve arkadaşları 12 Mayıs günü tutuklandı. Ve o günkü tutuklamalar çok aşağılayıcıydı. Yurtseverlerin evleri didik didik aranıyor, generaller karga tulumba gözaltına alınıyordu. İngilizlerin General **Dr. Esat**'ın başına bir çuval geçirmedeği kalmıştı.

İstanbul'da tutuklamalar sürerken Agamemnon Tanrıları da boş durmadılar. Paris'in görkemli sarayındaki toplantıda İzmir'in Yunanlılar tarafından işgaline karar verdiler.¹¹⁰ Yunanistan'a İzmir'in işgal izni, Sir **Basil Zaharof** ve **Venizelos**'un ısrarları üzerine **Wilson, L. George** ve **Clemenceau** tarafından verilmişti.¹¹¹

108 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I*, Türk Tarih Kurumu Y..s.232. Cumhuriyet gzt, 20.5.1968.

109 **Celal Bayar**, *Ben de yazdım-Milli Mücadeleye Giriş*. Sabah Kitapları.-VI. S.38.

110 **Muzaffer Tayip Gökbilgin**, *Milli Mücadele Başlarken-I*, Türkiye İş Bankası yayınları, s.86.

111 **Yahya Akyüz**, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoynu*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.78.

3000 yıl önce de yeryüzünün Tanrıları Anadolu'ya saldırma kararı almışlardı. Kral Agamemnon, Helen prenslerine çağrıda bulunmuş, İzmir'in işgalini istemişti hararetle.

"Agamemnon buyurdu gür sesli habercilere

Yunanlıları toplantıya çağırın, dedi.

Açtı Agamemnon yürekli yüce kurultayını.

*"Dinleyin dostlar beni, geldi Tanrısız düş uykumda bana."*¹¹²

Güzel İzmir

O gün, İzmir Valisi **Kambur İzzet** ile Kolordu Komutanı **Ali Nadir Paşa**, Hükümete İzmir'in işgal edilip edilmeyeceğini sorular ve *"Ne yapalım?"* dediler. Ama gelen cevap şaşırtıcıydı;

*"Endişelenmeyin. Bunlar hep ittihatçıların uydurdukları maksatlı dedikodulardır. Hükümet her türlü tedbiri alacaktır."*¹¹³

Oysa İngiltere Başbakanı **Lloyd George**, ABD Başkanı **Wilson**'a; *"Yunanlıları İzmir'e çıkarmaya karar verdik. Ne diyorsun?"* diye sorunca ABD Başkanı **Wilson** ise şöyle cevap verdi İngiltere Başbakanına

*"Hâlâ çıkmadınız mı?"*¹¹⁴

Emperyalistler ne derse desin, ne yapsa yapsın Osmanlı yetkilileri bir türlü inanmıyordu İzmir'in işgal edileceğine. Hükümete göre bu haberini çıkaranlar felaket tellahıydı. Hükümet, Agamemnon'un işgal hazırlıklarına gözlerini yummuş üç maymunları oynarken, Savaş Bakanı (Milli Savunma) **Şakir Paşa**'nın İzmir Kolordu Komutanı **Ali Nadir Paşa**'ya gönderdiği cevap, akla havsalaya sığacak gibi değildi:

¹¹² Homeros, *İlyada* II-51-57, **Azra Erhat**, Can yayınları, s.93.

¹¹³ **Nurdoğan Taçalan**, *Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken*, Milliyet yayınları, s.164.

¹¹⁴ **R.Şükrü Apuhan**, *Türklerin Tarihi*, Timaş yayınları, s.217.

*"İşgal ateşkes hükümlerinin gereğidir. İsteklere uyunuz."*¹¹⁵

Aynı gün, 14 Mayıs 1919 günü akşam saatlerinde Vali **Kambur İzzet** ve Kolordu Komutanı **Ali Nadir Paşa**'nın ağır bir misafiri vardı. Randevusuz.

Gelen, **Amiral Calthorpe** idi. Ege'de İzmir'de gizlice işgal hazırlıklarını yürütüyordu. Agamemnon zırhlısındaki başarısından dolayı terfi etmiş, İstanbul'a atanmıştı. İstanbul işgalini tamamladıktan sonra İzmir görevi verilmişti kendisine. Ve işgal emrini Kolordu Komutanı ve Valinin bizzat yüzüne söyledi.

O gece İngilizler Uzunada'ya, Fransızlar Foça'ya, İtalyanlar Karaburun'a, Yunanlılar ise Yenikale'ye çıkarma yaptılar.

Kamuoyunun bazı kesimi ise Yunanistan'ın İzmir üzerindeki iddiasını ve işgalini "*Hak, galibindir*" şeklinde yorumluyordu

Öte yandan aynı gün İzmir'in işgal edileceği haberleri halk ve gençler arasında büyük öfke yarattı. İzmirli Hükümet Konağı önünde toplandılar. Vali **Kambur İzzet**'e ve hükümet konağında bulunan İngiliz temsilcilerine şu destansı sözleri haykırdılar:

*"Biz ölmedik! Biz büyük bir milletiz! Uykuda gibi görünüyorsak da bir uğraş içindeyiz. Ülkemizin peşkeş çekilmesini kabul edemeyiz!"*¹¹⁶

İzmirli gençler direniş amacıyla 14 Mayıs 1919 gecesi bir okulda toplandılar. Padişaha, başbakana, Belediye Başkanı **Hacı Hasan**'a, Vali **Kambur İzzet**'e ve Kolordu Komutan **Ali Nadir Paşa**'ya inat, "*red*" ilkesini attılar ortaya. Ve Anadolu'da ilk direniş, "*Reddi İlhak*" Ege'den, güzel İzmir'den doğdu.

İzmirli gençler son bir kez daha temsilcilerini Vali **Kambur İzzet**'e gönderdiler. Ama vali, gençleri oyalayarak geri gönderdi. Ardından gençler Kolordu Komutanı **Ali Nadir Paşa**'ya gi-

115 **Nurdoğan Taçalan**, *Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken*, Milliyet yayınları, s.220.

116 **Kazım Özalp**, *Milli Mücadele*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.5.

derek, "Paşa ne yapmak gerekirse söyleyin yapalım. Bizi eli kolu bağlı düşmana teslim mi edeceksiniz?" dediler ve kendilerine silah verilmesi için paşayı sıkıştırdılar. Paşa cevap vermedi. Silah da vermedi. Üstelik karargâhtaki silah deposunu İzmirliлер yağma etmesin diye cephane nöbetçilerini artırdı. Bunun üzerine gençler çaresiz oradan da ayrıldılar. Üzgün halde tekrar arkadaşlarının yanına dönerek "Ey Bedbaht Türk" başlıklı bir bildiri hazırladılar ve İzmirlilere dağıttılar.

İzmirliлер Maşatlıkta özgürlük ateşini yaktılar.

Ege kıyılarına çıkarma yapıldığını gören İzmirliлер herkesi Maşatlık'a çağırırdı. O gece tam 40.000 kişi geldi.

Ve o gece silahlanılarak iç bölgelere çekilme kararı alındı. Ardından İzmir'in minarelerinde sela verildi.¹¹⁷ Kadınli erkekli İzmir halkı sabaha kadar ateşler yakarak limandaki Yunan gemilerine karşı işgali protesto ettiklerini gösterdiler. İşte o gece **Köprülü Kazım** silahı havaya kaldırarak haykırdı:

"Savaşabilen herkes, silahlarıyla dağa çıksın. Savaşalım!"

Fanatik Rumlar kıyıdaki bütün Rum evlerine bayrak dağıttılar. Ve evler Yunan bayraklarıyla donatıldı. Kedilerin, köpeklerin kuyruklarına bile Yunan bayrakları asanlar oldu.¹¹⁸ Sokaklarda taşkınlık yapan göstericiler, gemilerle gelen Yunan Efzon askerlerini karşılamak için limana koştular.

Ama maalesef Kolordu Komutanı **Ali Nadir Paşa** o gece bütün subayları evlerinden getirterek kışlada topladı. İzmir'in sabah işgal edileceğini duyurdu. Ve karşı konulmamasını istedi.

Ege'nin bu yakası kurtuluş ateşiyle kaynarken öte yakası da kaynıyor, Atina'da göstericiler slogan atılıyordu. **Venizelos**, Atina Meydanından Yunanlılara haykırdı:

117 **Kazım Özalp**, *Milli Mücadele*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.6.

118 **Nurdoğan Taçalan**, *Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken*, Milliyet yayınları, s.153.

"İlahi adalet gerçekleşecektir!"¹¹⁹

Bu ses İzmir'den de yankı buldu. İzmir'de Rumlar Aya Fotini Kilisesinde toplanarak büyük bir sevinçle **Albay Mavridi** tarafından okunan **Venizelos**'un bu mesajını dinlediler. Kilisede toplananlar "*Yaşasın arslan Larissa Tümeni*" diye bağıldılar.¹²⁰

Samsuna doğru

İzmir ve Trakya kaygıyla titrerken, görev emri hazırlanan **Mustafa Kemal**, yeni Genelkurmay Başkanı **Cevat Paşa** ile birlikte Başbakan **Damat Ferit**'in konağına gidiyorlardı. Görüşme protokol gereği idi. Başbakan **Damat Ferit**, Samsun'da ne yapacağı konusunda bazı sorular sorduysa da **Mustafa Kemal** açıklama yapmaktan kaçındı. Kısa görüşmeden sonra çıktılar. Durumundan şüphelenen **Cevat Paşa** sordu: "*Bir şey mi yapacaksın Kemal?*"

Mustafa Kemal'in cevabı gayet netti: "*Evet Paşam, bir şey yapacağım.*"

Daha sonra **Mustafa Kemal** eli öpülesi annesinin evine gitti. Zor da olsa kendisine durumu söyledi: "*Anne. Ben yarın Anadolu'ya gidiyorum. Ülkeyi kurtarmaya çalışacağım. Hesapta ölmek, gidip de gelmemek var. Hakkını helal et.*"¹²¹

Bu sözleri duyan annesi zehir yutar gibi oldu birden. Ve o an şiddetli bir kalp kriziyle sarsıldı. Yere düştü. Yaşlı vücudu titrediydi. Evdekiler her şeyi unuttular. Doktor çağıldılar hemen, sabaha kadar annelerinin başucunda beklediler. Annesi gözlerini açtığı anda ağladı. Çok sevdiği Mustafa'sından, maalesef yine ayrı-

119 **Nurdoğan Taçalan**, *Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken*, Milliyet yayınları, s.220.

120 **Nurdoğan Taçalan**, *Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken*, Milliyet yayınları, s.238.

121 **Avni Altın**, *Her Yönüyle Atatürk*, Bakış Matbaası, s.136.

liyordu. **Mustafa Kemal**, yıllardır kendisi için hasretle kanayan ana yüreğinin ıslak yanaklarını özenle öptü.

O akşam telefonda istediler. Gitti. Ses, derinden ve titrekti. Bir meçhul kişi ahizenin diğer ucundan: "*Paşam, beni dinleyiniz. Sizi, Karadeniz'de batıracaklar. Geminiz torpillenecektir. Haber doğrudur*" diyordu. **Mustafa Kemal** sadece dinledi. Cevap vermedi. Telefondaki ses kulağında yankılandı gece boyu: "*Paşam, sizi Karadeniz'de batıracaklar!*"

Heyecanlanmasınlar diye arkadaşlarına söylemedi. Ama endişeliydi. Ertesi gün Galata rıhtımına geldi. arkadaşlarıyla vedalaştı. Kendisini uğurlamaya gelen **Rauf Bey**'e dönerek; "*Rauf ben gidiyorum. (...) İstanbul'dan çıkmak zorunda kalırsan ve başın sıkışırsa hemen bana katılırsın.*" dedi.

Ardından sandallara binerek, rıhtımın açığında bekleyen Bandırma vapuruna doğru hareket etti. **Mustafa Kemal** vapura çıkar çıkmaz arkadaşlarına döndü ve şöyle seslendi: "*Biraz acele edelim!*"

Gemide 3.Kolordu Komutanı **Albay Refet**(Bele) Bey'de vardı. Kafileye son dakikada katılmıştı. O'nun hareket izni yoktu. Atları yükleme bahanesiyle gemiye girmişti. Gemide Albay rütbelerini saklamış, atların arasında gizlenmişti. Gemi boğazdan çıkana kadar bu şekilde kalacaktı.

Vapurun hareketinden kısa bir süre sonra Kız Kulesi açıklarında İngiliz bayraklı bir motor yanaştı gemiye. Bu bir kimlik kontrolüydü. İngilizler gemiyi didik didik aradılar. Ama bir şey bulamadılar. **Mustafa Kemal** bir an düşündü. İngilizler kendisini tutuklayabilirdi. Ama tutuklamamışlardı. Demek ki telefon doğruydu. İngilizler gemiyi Karadeniz'de batıracaktı.

İngilizler kendisinin ölümünü istiyorlardı. Önce tereddüt etti. Fakat düşündü ki, İstanbul'da kalmak zaten ölümdü. Kaygılı adımlarla geminin kaptan köşküne çıktı. Yüreği özgürlüğe susamış bir pınar gibi akıyordu. Kaptan köşküne çıkar çıkmaz hemen kaptana hareket etmesini söyledi. Ve Kaptan **İsmail Hakkı**

Durusu'yu bir rüzgâr gibi kolundan tutarak kenara çekti ve geminin torpilleneceği haberini aldığını bildirdi. Korkuya kapılan şaşkın kaptan titreyerek: *"Eyyvah. Ben bu suları da pek bilmem. Hem pusulamız da bozuk..."* deyince, **Mustafa Kemal**'de kesin bir dille talimat verdi kaptana: *"Kıyını takip ederiz. Boğazı çıkınca eğer bir İngiliz gemisi görürsen derhal gemiyi karaya oturtursun. Hele boğazdan çıkıp, Anadolu toprağına yanaşalım, gerisi kolay."*

Ve **Mustafa Kemal**, tarihi yeniden yazmak için yola çıktı. Kıyını takip ediyorlardı. Köhne gemi Karadeniz'in hırçın dalgalarıyla boğuşmaya başlarken kaptanda korkusunu yenmek için çaktırmadan rakı içiyordu. **Mustafa Kemal** durumu fark edince kaptana şunları söyledi: *"Kaptan, keyifli görünüyorsun. İçkiye Samsun'a geldiğimiz zaman devam edersin."*¹²²

Hasan Tahsin

Mustafa Kemal o gece Karadeniz'de dalgalarla boğuşurken İzmir'de Türklerin zaman zaman toplandığı Maşatlıkta Selanikli bir genç ve ateşli bir gazeteci bir ağaca yaslanmış hüznü düşünüyordu. **Hasan Tahsin**'di adı. Genç, uzun boyu, esmer yüzü, siyah baygın gözleri ve dalgalı saçıyla oldukça yakışıklıydı. Ağaca yaslanırken lacivert gökyüzünden yansıyan ay ışığı, mermer mezar taşlarını gümüşe çevirmişti hüznü. Karanlık gölgelerin ortasında ağaca yaslanmış duran **Hasan Tahsin**'in hareket-siz sülieti, taş bir heykeli andırıyordu sanki.

Titriyordu. Düğümlendi boğazı.

Geçmiş düşündü, Sorbonne Üniversitesindeki öğrencilik günlerini, Naşhotel'de Türklere yapılan hakaret yüzünden bir sinema perdesine nasıl da ateş ettiğini düşündü. Balkanlar'da Türklerin aleyhine propaganda yapan **Duxon** kardeşleri nasıl yaraladığını düşündü. Avrupa'da bir kafede masayı bir İtal-

122 Avni Altınar, *Her Yönüyle Atatürk*, Barış Kütüphanesi, s.139.

ya'nın kafasına nasıl geçirdiğini. Ve Londra'ya gidip Avam Kamarasını İngilizlerin başlarına nasıl yıkmak istediğini. Cezaevi günlerini. Pencereye konan serçelerini ve köpeğini düşündü. Hüzünden çenesi titriyordu

Gözlerinin önünden bir film gibi geçti maceralı geçmişi ve ardından geleceği düşündü. İzmir'i. İzmir'in işgalini. Ve İzmir'in kara günlerini.

Gözleri doldu birden. Siyah kirpiklerinden sızan damlalar, yüreğindeki kabaran denizin habercisiydi. Maşatlık mitingi sonrası dağılan ve önünden sessiz bir gölge gibi geçen hüzünlü Türklere baktı. Dolgun gözlerini, başlarına öne eğmiş Türklerin karartısına çevirdi. Yürürken sessizce ağlayan kadınların hıçkırıkları duyuluyordu. Bu sessiz ve bu masum hıçkırıkları duyar duymaz yüreğinin denizi gözlerinden taşıtı.

Maşatlık boşalmıştı. Hıçkırıklar, feryatlar ve ağlamaklı o masum iniltiler, yerini derin bir sessizliğe bırakmıştı. Gazeteci **Hasan Tahsin**'in gözleri İzmir'in ışıklarına kilitlenmişti. Kıyıda yükselen "*Zito Venizelos*" sloganlarını duyunca, bir an elleriyle önünde duran ağacı kavradı. Başını kollarının arasına aldı. Durdu, düşündü. Alnını ağacın kabuklarına yasladı.

Ve kafasını ağaca vurmaya başladı. Vurdu, vurdu, vurdu.

Alnından akan kanları görmeden taa ki gökyüzünden boşalan bir sağanak gibi ağıladı durdu.

Bir süre sonra içindeki kabaran deniz susmuştu. Gözyaşlarını silerek hızla yürüdü. Yola indi. Caddenin karşısına geçti. Yürürken bir sarhoş gibi sallanıyordu. Ve önüne gelen ağaçlara ve duvarlara yumruklar savuruyordu. Görenler, bir serseri sanıyordu. Ama onun yüksek tahsilini Sorbonne üniversitesinde yapmış, hukuk ve felsefe okumuş ve bir filozof gibi bilgili olduğunu kimse bilmiyordu. O bir gazeteciydi. Öyle ki, her sabah aralıksız saat dörtte kalkar ve sabah yediye kadar yazı yazardı. Ardından bütün gün zamanını gazetede geçirirdi.

Yürürken etrafında artan meraklı bakışlara aldırımıyordu. Dalgın ve donuk gözlerle deniz kenarına kadar yürüdü. Kuytu bir taş duvarın üstüne çıktı. Gözlerini gökyüzünün lacivertine çevirdi. Yıldızlar sessizce parlıyordu. Aslında onlar da ağlıyordu. Ay ise gümüş renkli ışıyla binlerce yıldır karanlığa karşı direniyordu. **Hasan Tahsin**, yıldızlara bakarken sessizce ağlayan gözleri duruldu. Ve o ela gözlerini gökyüzünden yeryüzüne indirdi. İzmir'e baktı, işgal öncesi ağlayan bir peri kızını andıran İzmir'i seyretti. Ağır bir hava çöktü gökyüzüne. Denizin ötesinde Karşıyaka evlerine çevirdi gözlerini. Evlerde yanan ışıklar belli belirsiz yanıyordu.

Sönmeğe üzere olan titrek bir alevi andırıyordu.

Cebinden bir sigara çıkarttı **Hasan Tahsin**. Ve kibriti sigarasına çaktı. Ama yanmadı. Bir daha çaktı, yine yanmadı. Bir daha derken, kahretti birden. Fırlattı attı kutuyu. Tam bu esnada omuzlarının arkasından bir el uzandı. Bir kişi ateş uzatıyordu kendisine. Bir ateşe baktı ve bir de kibrit ışığının vurduğu o yüze baktı. Sanki 3000 yıllık mumyadan çıkmış gibi soluktu ateşi uzatan gölgenin yüzü. Ama yüzü tanıdı. Arkadaşı **Yusuf Bey**'di. Yanan kibrit ateşini titreyen elleriyle iki avucunun içine aldı ve sigarasını yaktı. Ve ardından peş peşe birkaç nefes daha çekti. Sigara yarılandı birden. Ve yanına sessizce çöken arkadaşısı **Yusuf Bey**'e şu tarihi sözleri söyledi: *"Büyük kavgalar, başladıkları yerde bitmezler. Çırayı önce bir kibritle tutuşturmak gerek"*

Kendisini ve arkadaşının geçmişteki maceralarını çok iyi bilen **Yusuf Bey**, **Hasan Tahsin**'in bir şeyler yapmaya hazırlandığını anladı: *"Demek bir düşündüğünüz var"*

Hasan Tahsin cevap verdi tereddütsüz: *"Düşünce değil, kararımı verdim Yusuf Bey."*

"Öğrenmek isterim."

*"Şimdilik bunun size bir yararı yok. Başka şeyler konuşalım"*¹²³

123 **Zeynel Kozanoğlu** Anıt Adam Osman Nevres, İzmir Gazeteciler Derneği yayını, , s.81, 82, 83.

"Haklısınız" dedi arkadaşı. Ve birlikte kalktılar. Kalkarken **Hasan Tahsin** arkadaşına baktı ve gözlerinden parlayan umut ışıklarıyla şunları söyledi: "Ümitsiz değiliz de ne de olsa Yusuf Bey, ben memleketimi, milletimi bilirim. Dövüşeceğiz."

Arkadaşının pek umut belirtisi yoktu gözlerinde. Ama şu dahiyane sözlerini de sessizce dinledi **Hasan Tahsin**'in: "Göreceksiniz kurtuluş kıvılcımı İzmir'de parlayacak. Belki de bütün memleketi aydınlatacak."

Caddeye doğru yürüdüler. Konuşarak **Hasan Tahsin**'in yazarlık yaptığı *Hukuk-u Beşer* gazetesinin matbaasına geldiler. *Hukuk-u Beşer* adının bugünkü karşılığı, "insan hakları" idi.¹²⁴

Hasan Tahsin gazetede arkadaşına hemen bir çay yaptı. Ve sıcak cam bardağı önüne koydu. Çay içerken konuşuyorlardı. Arkadaşı **Yusuf Bey** durumdan oldukça ümitsizdi. Artık her şeyin bittiğini söylüyordu. Bu sözlerle **Hasan Tahsin** tepki gösterdi: "Bunları bana nasıl söylüyorsunuz Yusuf Bey. Evet. Önümüzde belki yıllarca sürecektir bir mücadele var. Fakat yurdumuz güzel günlerle, aydınlığa kavuşacak."

Belki beni bir daha göremeyeceksiniz. Fakat sizden rica ederim, her ümitsizliğe düştüğünüzde beni hatırlayınız. Bu sözüm şimdi size bir değeri yokmuş gibi gelebilir, biliyorum ama gelecekte bu sözümü ben değerlendireceğim"

Yusuf Bey bu sözlerden bir şeyler sezinliyordu ama kestiremiyordu bir türlü. **Hasan Tahsin** bir şeyler yapacaktı; ama ne? Anlayamıyordu bir türlü. Ve şöyle cevap verdi: "Şaşıyorum Tahsin Bey. Okuduklarımıza, öğrendiklerimize göre Fransa insanları için adalet ve özgürlük isteyen fikirlerin vatanı olması gerekir. Avrupa'da yüzyıllardır güya bu fikirleri benimsedi. Nasıl olur özgürlükle ri boğmaya kalkışır. Sonra İngiltere..." derken **Hasan Tahsin** keskin bir bıçak gibi **Yusuf Bey**'in sözünü kesti hemen. Ve şöyle cevap verdi:

124 Zeynel Kozanoğlu ..Anıt Adam Osman Nevres,, İzmir Gazeteciler Derneği yayını, , s.81, 82, 83.

"Ne demek istediğinizi çok iyi anlıyorum. Yalnız şu kadarını söyleyeyim, Fransa ve İngiltere için özgürlük, eşitlik, adalet, kardeşlik ancak ve ancak kendi memleketlerinin sınırları içinde, kendi hakları için muteber ve makbuldür. Benim insanlara karşı, halklara karşı hiçbir zaman kinim olmadı. Olamıyor da. Ama yönetenler, bu yirminci yüzyıl-da emperyalizmden, başka halkların kanını emmekten vaz geçmiyorlar. Sırası gelir, masum milletleri, masum milletlere kırdırırlar.

Onların cahilliklerinden ve büyüme sevdalarından faydalanırlar. Onlarla uğraşacağız. Burunlarını da kıracağız. Ama asıl mücadelemiz İngilizlerle olacak. Lloyd George'nin burnunu, o emperyalist burnunu kırmak gerek.

Göreceksiniz kıracağız da"¹²⁵

Neler söylüyordu **Hasan Tahsin**? İngiltere'nin emperyalist burnunu bizim kıracağımızı söylüyordu. Bu mümkün müydü. Şaşıyordu **Yusuf Bey**. Bu sözlerden sonra **Hasan Tahsin** arkadaşını elinde yanan bir mumla kapıya kadar uğurladı. Ve ayrılırken bir daha hiç görüşmeyeceklermiş gibi elini sıktı.

Ayrıldılar.

Ayrılırken gazeteci **Hasan Tahsin**'in ela gözleri, bir yıldız gibi parlıyordu mum ışığında.

İzmir İşgal Edildi

Tarih: 15 Mayıs 1919

Mustafa Kemal, Samsun'a giderken kara haber tüm dünyaya yayıldı birden. Anadolu semalarının ufkuna müthiş bir karanlık çöktü. Ölüm, güzel İzmir'e siyah bir peçe örtüyordu. Sabah saat 08.00'da 20'yi aşkın nakliye gemisi ile 12.000 kişilik Yunan askeri kıyıya çıkarma yaptı. Hemen Kadifakale'ye savaş

125 **Hasan Tahsin**, *Anıt Adam Osman Nevres*, İzmir Gazeteciler Derneği yayını, Zeynel Kozanoğlu, s.81, 82, 83.

topları yerleştirdiler. İzmir'in Başpapazı **Hrisostomos**, kıyıya çıkan Yunan askerini birer birer kutsuyor, tütsüleyip takdis ediyordu. Öfkenin ocağında bir kin ateşi gibi yanıyordu gözleri.

Ellerinde Yunan bayraklarıyla rıhtıma birikmiş Rumlar, Helen askerlerini görünce alkışı kopardılar. Ve Rum kızları sevinçle Efzon askerlerine çiçekler uzattılar. İzmir florasının en narin çiçekleri üzerlerine serpildi çılginca. Fanatik Rumlar, bayramlık elbiseleriyle iskeleye koştular.

İzmir'in bütün Rumları heyecanlıydı o gün. Yunan askerlerini karşılamak için gelen yerli Rumlar Kordon boyunu doldurdular. Elleri çiçekler ve bayraklarla donatılmış Rum kızlarının üzerlerinde mavi beyaz elbiseler vardı.¹²⁶ Rumlar ellerindeki Yunan bayraklarını salıyor, çiçekler, alkışlar ve "*Zito Venizelos*" sesleriyle Yunan askerlerini selamlıyorlardı. Rıhtımdaki bütün binalar Yunan bayraklarıyla donatıldılar.

Vapurlar ve fabrikalar sürekli düdük çalıyor, başta Aya Fotini kilisesi olmak üzere kiliselerin çanları kulakları yırtıyordu. Bandolar davullarını patlatırcasına Yunan Milli Marşını çaldılar. Metropolit ve rahipler diz çökmüş, ağlayarak ilahiler söylüyorlardı kıyıda. Yere eğilip Yunan bayraklarını sevinçle öptüler. Ama Türkler tedirgin, Türkler kaygılıydı.

Yunan gazeteleri Tanrıların habercisi Hermes gibi İzmir'in işgalini duyururken Avrupa'ya, "*İzmir böyle bir manzara görmedi!*" dediler.

Ege'nin öte yakasında, Atina'da coşku vardı. Atina Belediye Başkanı **Patris** şu açıklamayı yapıyordu: "*Bugünden başlayarak İyonya'nın güzel çiçeği İzmir, Yunanistan'a aittir!*"

Mondros basını ittihatçı haberler ve yabancı hayranlığıyla halkı oyalamaya çalışırken, **Hasan Tahsin** İzmir limanında Anadolu'nun ilk mücadelesini başlatıyordu.

126 Ömer Sami Coşar, *İstiklal Harbi* gazetesi, ATO Yayınları.

Aynı gün, Limana çıkan Yunan askerleri, bando önünde yürüyordu sıra ile. Anadolu'nun katline doğru atılan ilk adımlardı bunlar. İzmir'in Rum Metropolitisi **Hrisostomos**, arkasında bir grup siyah peçelere bürünmüş papazlarla birlikte **Albay Zafiriu**'ya yaklaşıp "Hoş Geldiniz" dedikten sonra, usulca eğilerek diz çöktü yere. Yerdeki Yunan bayrağını yüksek bir saygıyla öptükten sonra Rum kızının tuttuğu tepsiden bir avuç tuz alarak yere açılmış bayrağa serpti. Ardından elindeki salibi kaldırarak Yunan Komutan ve yardımcılarını sırayla takdis etti. Ve tekrar Yunan askerlere dönerek tarihi bir nutuk çekti;

"Asker evlatlarım! Helen çocukları!

Bugün ecdat topraklarını yeniden fethetmekle, İsa'nın en büyük mucizesini göstermiş oluyorsunuz. Bu uğurda ne kadar Türk kanı döktüp içerseniz o kadar sevaba girmiş olacaksınız. Ben de bir bardak Türk kanı içmekle onlara karşı olan kin ve nefretimi teskin etmiş olacağım. Haydi yürüyünüz. Bütün azizler sizin arkanızda olacaktır. Yürüyünüz! Ecdadınızın toprakları sizi bekliyor.¹²⁷

Yunan milleti!.. 3000 yıllık bir ayrılıktan sonra Anadolu'daki ırkdaşlarını Türklerin zulmünden kurtardıkları için Tanrıya minnet ve şükran duygularımı sunuyorum."¹²⁸

Ve **Albay Zafiriu**'da halka şöyle seslendi ardından:

"İzmir ve çevresi 3.000 seneden beri Yunanistan'a aittir!.."

Siyah giysiler içerisindeki **Hrisostomos** ve **Zafiriu** 3.000 yıllık davadan söz ederken 3.000 yıl öncesinin Agamemnon'unu andırıyorlardı o an. Sevinç gözyaşları ile erlere dönen **Hrisostomos**, salibiyle Yunan askerlerini birer birer kutsadı.

Takdis töreninden sonra Yunan askerleri silahlı Rum kalabalığının alkışları arasından iskeleden kente doğru yürüyüşe geçtiler. 3.000 yıl öncesinin Helen askerleri gibi giriyorlardı şehre. Hemen orada, kalabalığının arkasındaki bir kafede oturan saç-

127 **Avni Altın**, *Her Yönüyle Atatürk*, Bakış Matbaası, s.151.

128 **Prof.Dr. M. Turan**, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.75.

ları dağınık temiz yüzlü bir genç, yerinden fırlayacak bir ok gibi söylüyorlardı kendi kendine.

"Kollarının sallaya sallaya mı girecekler? Olmaz, olamaz ki"

Ve aniden kalabalığın ardından yüksek sesle haykırdı: *"Sonunda ölüm, kan var. Bunu anlamalılar!"* dedi. Birden fırlayarak öne atılınca silahlı Yunan askerlerinin karşısında kendisini buluverdi. Göstericilerin alkışları arasında gökleri yırtan bir silah sesi geldi o an. Ve aniden en önde ilerleyen Yunan Efzon birliğinin sancaktarını vurdu tabancasıyla. Yıkıldı sancaktar. Karıştı ortalık birden. İlk kurşunu atan genç, gazeteci **Hasan Tahsin** idi. Ve Yunanlıların bir mermi yağmuru altında düştü yere. Vuruldu. **Hasan Tahsin** öldü, **Hasan Tahsin** şehit oldu.

Ve İzmir, **Hasan Tahsin**'in gözleri gibi karanlığa gömüldü.

Ama Anadolu'nun özgürlük ateşini yakmıştı. Bu ilk kurşunla ilk Türk direnişi İzmir'den, Ege'den başladı.

Başbakanlar, Bakanlar, valiler, belediye başkanları, yüksek mevkili ve narin atların çektiği zırhlı makam araçları ve kalın korumalarıyla korkaklık örneği sergilerken, o savunmasız çıplak bedenleriyle ilk kurşunu sıktı tek başına.

Agamemnon torunları katliama başladılar.

Bunlara milliyetçi Rumlar da katıldı. Savaş çılgınlıklarıyla kordulu komutanlığını bastılar. Kolordu bir ölü gibi sessizdi. **Ali Nadir Paşa** bir gece önce emir vermiş, susturmuştu subaylarını. Ve subaylardan 14'ü öldürüldü. Kışlanın kasaları soyuldu.

İzmir Askerlik Daire Başkanı **Miralay Fethi Bey**'i *"Zito (Yaşa) Venizelos"* diye bağırmadığı için süngüyle ağır yaraladılar. Ve sonra öldü. Ardından 28 yüksek rütbeli Türk subayı, 128 subay ve 540 er, 2.000'e yakın siville birlikte elleri başlarında *"Zito Venizelos"* diye bağırılarak Patris gemisinde gözaltına alındı. Patris Vapurunun ambarına atılan **Yarbay Arif** şunları anlattı: *"İki kollarımız havaya kaldırıldı. Allah'ımıza, Peygamberimize, Kur'anı-*

mıza velhasıl bütün kutsalımıza en çirkin ve en çirkin kelimelerle sövüldü..” 129

O gün Patris gemisine götürülen elinde beyaz bayrak bulunan bir Türk subayının sopası Yunan nöbetçi erine temas etti. Bunun üzerine Yunan nöbetçi eri sinirlenerek subaylarımızı süngülemeye başladı. Bir subay şehit oldu. Vapura götürülürken bazı askerler dayanamayarak intihar etmek için denize atladılar. Ölmek istiyorlardı artık. Ve gemiden üzerlerine ateş edildi.

Denize atlayanların sayısı o kadar çoktu ki denizde yer yer kırmızılıklar oluştu. Yaşlı bir Türk subayını yanındaki çocuğu ile birlikte öldürdüler. Türk askerlerini hayvan ambarlarına taktılar.

Efzon askerleri, Hükümet Konağına giden Polis Komiseri **Sabri Bey**'i sebepsiz yere ateş ederek öldürdü. Sokaklarda kaçmaya çalışan halk üzerine de ateş açtılar. Türklerin pek çoğu olay yerinde kanlar içinde yere yığılarak hayatını kaybetti. Bir çoğu da orada bulunan Ziraat Bankasına sığındı. Ama bir süre sonra Ziraat Bankasının merdivenlerinden kanlar akmaya başladı. Merdivene kırmızı halı serilmiş gibiydi sanki. Yunan işgal orduları Ziraat Bankasını basmış, buraya sığınan kadın ve çocukları acımadan feci şekilde öldürmüşlerdi.¹³⁰ Ve sanat okulu öğrencisi **İhsan**, Efzon askerleri tarafından Ziraat Bankası önünde acı çığlıklarla boğularak öldürüldü. Türkler korkuyla evlerine gizlendiler.

İzmir'e ağır bir hava çöktü birden.

Ege'de gün batarken, kanlı ufuklar çökmüştü gökyüzüne. Ve İzmir işgal edildiğinde işgale inanmayan Hükümetin Savaş Bakanı **Şakir Paşa** şu sözleri söylüyordu maalesef:

“Bu gibi sokak dedikodularına önem vermeyin” 131

129 **Ömer Sami Coşar**, *İstiklal Harbi gazetesi*, 16 Mayıs 1919.No:2

130 **Prof.Dr. Mustafa Turan**, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.76.

131 **Ömer Sami Coşar**, *İstiklal Harbi gazetesi*, 16 Mayıs 1919.No:2

Türk ölmedi

O gece Yunanlılar Türk Kolordusunu bastılar. Yarım saat süreyle ateş altında tuttular. Bir süre sonra ateş durdu. Karargâh binasının en kıdemli penceresinden bir beyaz bayrak yükseldi. Koskoca Kolordu Komutanı **Ali Nadir Paşa**, beyaz bir bayrağı bir sırığa takarak pencereden uzatıyordu.¹³²

Yunan askeri **Ali Nadir Paşa'yı** esir aldı. Bir Yunan eri de kendisini tokatladı.¹³³ Savaşmanın, karşı koymamanın bedelini bir düşman erinden tokat yiyerek ödedi.

Ayaklanan Rumlar, Yunan askerleri ile birlikte *Anadolu* gazetesinin matbaasını bastılar. **Haydar Rüştü'yü** arıyorlardı. Çünkü **Haydar Rüştü** *Anadolu* ve *Duygu* gazeteleriyle uzun zamandır, Gavur İzmir diyenlere inat, İzmir'in Türk olduğunu haykırmaktaydı. Bir önceki gece de bu gazetede toplananlar Reddi İlhak Derneğini kurmuşlardı. Anlamı, "*Bağımsızlık*" demekti.

Bu bağımsızlık bildirisini **Haydar Rüştü** gazetesinde yayınlamıştı. Çok geçmeden gazeteye saldırdılar. Ve matbaayı didik didik aradılar. Buldukları Türkçe gazete dökümanları ve ulusalcılıkla ilgili direnişe dair ne varsa suç unsuru diye götürdüler. Ardından makineleri parçaladılar ve kâğıtları yaktilar.

Ve Yunan İşgal Komutanı General Nider bir bildiri hazırladı o gün: "*Yunan Kuvvetleri Komutanlığından,*

.... Bütün mahaller, kahvehaneler, birahaneler, lokantalar, sinemalar, tiyatrolar gece saat 01'e kadar açık bulundurulabilir. 01'den sonrası yasaktır.

*General Nider"*¹³⁴

132 Prof.Dr. Mustafa Turan, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.77.

133 Ömer Sami Coşar. *İstiklal Harbi gazetesi*. 15 Mayıs 1919. No:1.

134 Prof.Dr. Mustafa Turan, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.94.

Gözü dönmüş Yunan Efzon askerleri silahlarıyla dağıldılar Ege'ye. Katliam, ertesi gün çevredeki köylere yayıldı. Masum köylüleri sebepsiz yere öldürdüler.

Giritli **Emin** oğlu **Muharrem**'i iple boğarak kuyuya attılar. Türklere ait birçok ceset kuyulardan çıkarıldı. Savunmasız birçok kadın, kızları ve çocukları hunharca katlettiler.

Yunanlılar İzmir'in Karşıyaka beldesinde **Kunduracı Ali** isminde bir kişinin evine girerek burun ve kulaklarını kestiler. Gümüldür köyünde **Arnavut Kamil** ve kardeşi **Süleyman Ağa**, eşleriyle birlikte öldürüldü. Değirmendere'de ise **Gökçe Ömer**'in evine girerek kendisini, karısını ve komşularını öldürdüler. Kızılca köy ve Kurtdağı köylerinde üç Türk kızını dağa kaldırarak tecavüz ettiler. İsmi ve adresi verilmeyen bir raporda ise bir Türk'ün gözleri önünde eşine tecavüz edildiği yazıyordu.¹³⁵ Kokluca ve Ömerli köylerinden bazı kadın ve erkeği toplayarak götürdüler. Ve o insanlar bir daha evlerine dönmedi.

Gözü yaşlı anneler, babalar ve nineler, ağıtlarla evlatlarını aradılar. Ama bulamadılar. Ve hepsi de İzmir'in gençleriydi.

Yunan askerlerinin saldırıları o kadar artmıştı ki, Osmanlı Frenk Hastanesine gelen on kişilik silahlı Yunan askerleri hastaneyi basarak içeri girmişler ve Hristiyan kadınlar da dahil birçok hasta kadına tecavüz etmişlerdi.¹³⁶

Yunanlı yöneticiler, annesi babası öldürülmüş birçok Türk çocuğunu "Yardım" amacıyla kiliselerde topladılar. Papazlar zorla vaftiz etmeye kalkıştı.

İzmir şehri Truva'ya dönmüştü sanki. Katliam kontrolden çıkmıştı. Her yandan cinayet haberleri geliyordu. Hükümet ise bu olaylar karşısında sadece nutuk çekiyor ve siyasi çözüme ve barışa davet ediyordu herkesi.

¹³⁵ Prof.Dr. Mustafa Turan, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.108.

¹³⁶ Prof.Dr. Mustafa Turan, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.108.

Türkler Rum komşularının insafına terk edilmişlerdi. İzmir'in Göztepe semtinde Yunan askerleri "silah aramak" bahanesiyle bir Türk'ün evine girmiş, karısına ve kızına tecavüz etmek istemişlerdi. Ancak Hristiyan komşuları devreye girdiler ve engellediler.¹³⁷

Katliamlar kontrolden çıkınca Yunanlılar da bir bildiri yayınladılar hemen; "*Yunan askerleri, bundan sonra ileriye bir adım dahi atmayacaktır*"¹³⁸

Daha önce **Amiral Calthorpe** kılığına bürünen Agamemnon, şimdi Yunan işgal kuvvetleri komutanı kılığı sıfatıyla sesleniyordu. Söyledikleri, 3000 yıllık bir Truva oyunundan başka bir şey değildi tabiki.

Ama İzmirliiler yılmadılar. Direndiler. Agamemnon saldırılarına göğüs gerdiler. Çünkü ilk kurşunu sıkan **Hasan Tahsin**'in yakın arkadaşı olan **Haydar Rüştü** ölmemişti. Yunan gazetelerinin Yunan süngüsü altında resmettiği manşet haberi yalandı. Halka korku vermek için yapılan bir hezeyandı. **Haydar Rüştü** kaçtı ve Memleket Hastanesine sığındı. Daha önce **Hasan Tahsin** ile yazdıkları gibi, "*Türk Ölmemişti!*"

Haydar Rüştü uzun bir süre hastanede saklandı. Bir süre sonra hastanenin Amerikalılara devredileceğini öğrendiği an, orada barınamayacağını düşünerek Anadolu'ya kaçmaya karar verdi. Genç eşini ve iki buçuk aylık bebeğini bir an bile düşünmeden İstanbul'a geçtikten kısa bir süre sonra Antalya da mücadelesine devam etti. Oysa Hükümetin Valisi olduğunu söyleyenler adeta satılmıştı.

Vali Kambur İzzet, İzmir işgal edildiği gün İngiliz elçiliğine sığındı ve **Albay Zafiriu**'ya "*Jön Türklere düşman olduğunu*" söy-

137 **Prof.Dr. Mustafa Turan**, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.107.

138 **Prof.Dr. Mustafa Turan**, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.97.

ledi. Ve Jön Türklere düşman olduğunu söyleyen **Vali Kambur İzzet** oğlu **Seyfi**'ye şöyle yalvarıyordu.

"Seyfi oğlum Zito bağır".¹³⁹

Bazı Türklerin tutuklanması için Yunanlılara isimler verdi. Göreve devam etmesi için Yunanlılardan izin istedi. Ve iki Yunan subayını da yanına yardımcı olarak aldı. Ardından Damat Feritin sıkı adamı olan ve Süleymaniyeli Vali **Kambur İzzet**'de şöyle bir açıklama yaptı kamuoyuna: "Olay sadece İtilaf Devletlerinin kararıyla Yunanlıların İzmir'e çıkarma yapmasından ibarettir. Bazı kötü niyetliler, İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edileceği söylentisini çıkarmışlardı. Tekzip olunur!"

Ve Yunan İşgal Kuvvetler Komutanlığına da şunu söyledi; "Jöntürklerle düşmanım. Bana iki Yunan Subayı yardımcı veriniz"¹⁴⁰

İhanet bu noktada iken İzmir'de sadece ilk günde tespit edilen ölü sayısı 2.000'den fazlaydı. Ve satılmışlık bununla kalmıyordu. İçişleri Bakanı **Mehmet Ali Bey**, işgalden iki gün sonra şu resmi açıklamayı yapıyordu: "...İzmir'de bazı olayların meydana geldiğinden hükümet resmi olarak haberdar değildir. Bu bölgede dolaşan rivayetlere önem verilmemelidir."¹⁴¹

Yandaş (Hükümet taraftarı) gazeteler..

İstanbul basını da İzmir'in işgalini ancak 17 Mayıs 1919'da verebildi. Verdiği haberlerle ise zaten hükümetin sözcüsü gibiydiler. Çünkü bazı gazetelerin yazısı inanılır gibi değildi.

*Vakit: "İşgale karşı çıkmayalım?"*¹⁴²

139 **Ömer Sami Coşar**, *İstiklal Harbi gazetesi*. 16 Mayıs 1919.No:2.

140 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-1*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.242.

141 *Milli Mücadele Başlarken*, **M.Tayip Gökbilgin**, Türkiye İş Bankası yayınları, s.91, 92.

142 **Hulki Cevizoğlu**, *İşgal ve Direniş*. Ceviz Kabuğu Yayınları. s. 41..

*Alemdar: "Soylu Amiral Caltorphe Hazretleri, Yunan askerlerinin şehre girdiğini Valiye bildirmiştir."*¹⁴³

İşgallere rağmen bazı gazeteler satılmış Damat Ferit Hükümetine yandaşlıktan ve taraflı davranmaktan geri kalmıyorlardı. Öyle ki Matbuat(Basın) Genel Müdürlüğü bu konuda açıklamak zorunda bile kaldı. Gazetelere 22 Mayıs 1919 günü bir tebliğ göndererek şunları söyledi:

*"Bazı gazetelerden söz edilirken, 'Hükümet taraftarı' tabirinin kullanılması doğru değildir. Gazeteler kendi fikirlerini yayınlamaktadırlar. Basın Müdürlüğü, bir gazeteden bahseden diğer bir gazetenin 'Hükümet taraftarı' tabirini kullanmasını kesinlikle istememektedir"*¹⁴⁴

Kısaca yandaşlık sadece bu güne has değildi. Bir devletin battığı günlerde yani o gün de vardı. Ama o gün yandaş gazeteler daha çok gönüllü yandaşılar. Kısaca Hükümet yandaşlığını basının kendisi yarattı. Oysa şimdi basındaki Hükümet yandaşlığını bizzat hükümetin kendisi yarmadı mı?

Şimdiki durum daha tehlikeli değil mi?

Basın hükümete sonuna kadar yandaş oluyordu ama, olayların ve katliamların ardı arkası kesilmiyordu Anadolu'da. 22 Haziran 1919 günü Yunan kuvvetleri Birgi'ye silah aramak bahanesiyle girdiler. Karşı gelmeye çalışan Birgilileri ayaklarından ipe asarak dövdüler. İşkence ettiler. Dağınık Türk birlikleri ise 17 Temmuz'da Birgi yakınlarında bulunan Yunanlılara baskın yaparak geri püskürttü. Ama bu olaydan sonra Yunanlılar hırslarını yine savunmasız Birgililerden aldılar ve birçok köylüyü katlettiler. Birgi çarşısını yağma ettiler ve bu yağmaya omzunda silahlı bir Hristiyan papaz da katıldı.¹⁴⁵

Bununla yetinmediler. Rum ve Ermeni cemaatlerinden oluşan bir grup 28 Mayıs 1919 günü Yunan askerlerini Ödemiş'e

143 **Hulki Cevizoğlu**, *İşgal ve Direniş*, Ceviz Kabuğu Yayınları, s. 43.

144 **Ömer Sami Coşar**, *İstiklal Harbi gazetes*, 23 Mayıs 1919.

145 **Prof.Dr. Mustafa Turan**, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi yayınları, s.125.

davet etti. Ve Yunanlılar da Ödemiş'i işgal ederek savunmasız 7 köyü topa tutarak katliam yaptı. Köylüler çaresiz, çoluk çocuk civar köylere göç etmeye başladı. Bu olaylarda ve göçlerde 30 kadar kadın ve çocuk telef oldu.¹⁴⁶ Katledildiler yollarda.

Diğer köylüler ise evlerinde silah aramak bahanesiyle sürekli dövülüyor ve öldürülüyordu. Bu olayların ve katliamların sürdüğü sırada İçişleri Bakanlığı illere şöyle bir bildiri yayınladı: "*Osmanlı Hükümetinin bütün varlığını ancak siyaseten savunabiliriz*"¹⁴⁷

Siyaset, en makul, en yasal ve en demokratik bir cinayetti artık.

İngilizler Ege'de Yunanlılar aracılığıyla katliam yaparken, biz de siyaseten savunma yapıyorduk. Ve aynı günlerde ise İstanbul'da "İngiliz Muhipleri Cemiyeti" adında bir dernek kuruyordu. Taşeron kurucu ise bizden biriydi maalesef.

Şeyhülislam torunu **Sait Molla**.

Samsun..

Tarih: 19 Mayıs 1919

Anadolu yanıyordu.

Türklerin kırılmış onurunu ve özgürlüğünü kurtarmak için **Mustafa Kemal** Samsun'a çıkıyordu. Ege kanlı bir savaşın eşliğindeyken **Mustafa Kemal** Anadolu topraklarına ulaştı. Bir milletin tarihinin başladığı gün bugündü. Üç gün önce Bandırma Vapuru ile İstanbul'dan ayrılmış olan **Mustafa Kemal**, sabah 07.00'da Samsun'a ayak bastı. Toprak, sevinçten deprem olmuş gibi titredi.

146 Prof.Dr. **Mustafa Turan**, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi yayımları, s.125.

147 Prof.Dr. **Mustafa Turan**, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi yayımları, s.222.

Ve Anadolu, **Atatürk'**üne kavuştu.

Mustafa Kemal'in Samsun'a ayak bastığı gün, İstanbul'da yine İzmir işgalini kınayan bir miting düzenleniyordu:

Üniversiteliler tüm halkı mitinge çağırdılar. Ancak hükümetin de isteğiyle işgalciler miting alanında uçaklar uçurarak halkı korkutmaya çalıştılar. Ama başaramadılar. Başaramayınca da hemen Başbakan **Damat Ferit Paşa**'dan mitinglere karşı önlem almasını istediler.

İngilizler, üniversiteliler üzerinde bir korku imparatorluğu yaratırken İtalyanlar da Burdur'un Bucak ilçesini işgal ettiler. Ardından İzmit de işgal edildi.

Ama Türkler ülkece işgalleri protesto ettiler

Hükümet Mitingleri Yasakladı

Hükümet, İzmir işgaliyle kısa bir süre için ara verdiği tutuklamalara yeniden başladı. Daha önce tutuklanıp serbest bırakılan **Yunus Nadi**, Sinop eski Milletvekili **İsmail Hakkı**, Tokat eski milletvekili **Tahsin** ve **Kazım Beyler** yeniden tutuklandılar.

Tutuklamaların ardından mitingler ve protestolar da **Mustafa Kemal**'in Samsun'a çıkışıyla birlikte hızlandı. **Mustafa Kemal** Anadolu'ya ayak basar basmaz Türk halkı coşkuyla umutlandı. Miting meydanları ay yıldızlı bayraklarla kırmızı denizlere dönüştü. **Mustafa Kemal** telgraflarla mitinge davet herkesi ediyordu: *"İzmir'in işgali, milleti ve orduyu düşündürmeyecek ve tarifi edilemeyecek kadar üzmüştür. Ne millet, ne de ordu, varlığına karşı yapılan bu haksız saldırıyı kabul etmeyecektir"*.

Üsküdar'dan sonra Bursa'da da büyük bir miting düzenledi.

Ancak 25 Mayıs Beşiktaş ve Beyazıt mitinglerine Hükümet izin vermedi. Hükümet mitingleri yasakladı

Hayret. Türk topraklarının işgal edilmesine, satılmasına, Türk ekonomisinin çökmesine, Türk çiftçinin ve esnafın perişan

haline, Türk askerlerine yapılan onur kırıcı muamelelere karşı tepki göstermek için miting düzenleyen Türk halkına, yine bir Türk hükümeti yasak koyuyordu

Ama halkın duyarsızlığı..

Yunanlılar İzmir'e çıkar çıkmaz emirler vermeye başladılar. İşgal komutanı **Zafiriu**, 17. Kolordunun İzmir'den çıkarılmasını istedi. Bununla yetinmeyerek İzmir'deki Türk subaylarının aileleriyle birlikte İzmir'i terk etmelerini istedi. Savunma Bakanı **Şevket Turgut Paşa** bu direktifleri kabul ederek Türk subaylarına da Manisa-Turgutlu yönüne çekilmelerini emretti. **Ali Nadir Paşa** ise İzmir'in işgaline sessiz kalmasına rağmen Yunanlılara yaranamadı ve gösterilen baskı sonucunda hükümet tarafından görevden alındı. 17. Kolordu Komutanının rütbesi albay seviyesine indirilerek **Ali Nadir Paşa'nın** yerine **Albay Bekir Sami (Günsav)** atandı. 17. Kolordu karargâhı da İzmir'den Bursa'ya taşındı. Ama **Ali Nadir Paşa'nın** yerine atanan **Albay Bekir Sami Bey "korkak"** çıkmadı. İstanbul'dan görev emrini alan **Albay Bekir Sami**, gemi ile Bandırma'ya geldiğinde kıyıda evlerde ve yollarda donatılmış Yunan bayrak ve takılarını dipçik, tüfek ve tokatlarla toplattı. Ardından Bandırma'da **Çerkez Ethem'in** kardeşi **Reşit Bey** ile görüşerek **Çerkez Ethem'i** işgale karşı direnmeye çağırdı ve bunun sözünü de aldı.¹⁴⁸

Albay Bekir Sami halkı uyandırmaya ve bilinçlendirmeye çalışıyordu ama işi de çok zordu tabii ki. Çünkü halk ümmiydi. Uhreviydi. Kaderciydi. Beyhude ve mistik yaşıyorlardı köylerinde. **Bekir Sami** bir camide kürsüye çıkarak halka silaha sarılma çağrısında bulundu. Ama camideki bir yaşlı: "Efendim bizler kariyız. Hükiümet bir şey yaparsa ne ala. Yapmazsa biz sizin dediklerinizi yapamayız. Yarın Yunanlılar buraya geldikleri zaman bizim al-

148 **İlhan Selçuk**, *Yüzbaşı Selahattin'in Romanı*, Remzi Kitabevi, s.54.

nımıza ne yazıldı ise buna razıyız" deyince **Albay Bekir Sami** kúp-
lere bindi kürsüde:¹⁴⁹

"Müslümanlar! Eğer bu camide çan görmek istemiyorsanız, eğer ailelerinizi Yunan askerlerinin kucağında görmek istemiyorsanız, hay-
di silah başına!" dedi. Ve son sözünü şu tarihi cümlelerle bitirdi:

"Bugün ne bir hükümet, ne de bir devlet kalmıştır. Devlet de hü-
kümet de sizsiniz!"¹⁵⁰

Albay Bekir Sami son derece haklıydı. Çünkü İçişleri Baka-
nı **Ali Kemal**, Yunanlılar ilk günde İzmir'de 2.000 Türk'ü öldür-
mesine rağmen 22 Mayıs günü şu açıklamayı yapmıştı:

"İzmir'de sükûnet var. İşgal geçicidir!"

Aslında köylülerin bir kabahati yoktu. Yüzyıllardır cahil bı-
rakılarak savaşlarla bezgin edilmişti. Ayrıca gazeteler de onları
yanlış yönlendiriyordu.

Milli mücadelede ihanet, sadece siyasetten ve yönetimden
ibaret kalmıyordu. Yapılan hileli haberlere ve kasıtlı hezeyanla-
ra bazı halklarla birlikte askerler de inanıyor ve birliklerinden
kaçıyorlardı birer birer. Çünkü Türklerin üzerine yüzyılların sa-
vaş yorgunluğu çökmüş, uzayıp giden anlamsız savaşlar bı-
kıklık vermişti. 57. Tümen Komutanı **Albay Şefik Bey** Yunan iş-
galinin Aydın'a yaklaşması üzerine silah deposunu açarak köy-
lerden gelen gençleri gizlice silahlandırdı ve dağa gönderdi. Bir-
liklerden kaçan askerlerin sayısının artması üzerine de şu emri
verdi: "Savaştan kaçan askerleri vurun!"¹⁵¹

Damat Ferit hükümeti gaflet ve dalalet içerisindeyken, **Mus-
tafa Kemal** Samsun'dan Genelkurmay Başkanlığını uyardı:

149 **Rahmi Apak**, *İstiklal Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu. Türk Tarih Kurumu Yay.*, s.26.

150 **İlhan Selçuk**, *Yüzbaşı Selahattin'in Romanı*, Remzi Kitap, s.56.

151 () **Albay M.Şefik Aker**. 57.Tümen ve Aydın Milli Mücadelesi..(1918-1920). Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı Yayınla-
rı. Ankara-2006. s. 73

"İngilizler hükümete aldırmaksızın yurdun içerisine giriyorlar. Yurdumuzu açık bir saha gibi görüyorlar!" dedi.

Ama İngiliz Muhipler (Sevenler) Derneği Başkanı **Sait Molla**, tüm belediye başkanlarına 23 Mayıs 1919 günü şu garip telgrafı çekti maalesef: "İngiliz mandası istediğinizi bütün itilaf temsilcilerine, hükümete ve gazetelere bildirin!"¹⁵²

İzmir'in işgalinden sonra 17. Kolordu Komutanlığına atanan **Albay Bekir Sami** Kolordu Komutanıydı ama ortada kolordu falan yoktu. Kolordunun askerleri İzmir işgalinde dağıtılmıştı. Albayın bütün kolordusu, yaveri **Yüzbaşı Selahattin** ile kendisiydi sadece. Aslında ikisi de İstanbul'da iken İzmir'i geri alabilmek için dağa çıkma kararı almış iki eski meslektaşları.¹⁵³ **Albay Bekir Sami** İzmir'i kurtarmak amacıyla dağa çıkma kararı alıyor ve tayinini İzmir'den Bursa'ya taşınan 17. Kolorduya yaptırıyordu. İstanbul'da tesadüfen karşılaştığı **Yüzbaşı Selahattin**'e birlikte gelmesini önerdi. O da kabul etti. İzmir işgalinde dağılan Kolordu'yu Ege ve Marmara'da toparlamaya çalıştılar. İhtilale Bandırma'da Yunan bayraklarını dipçikle toplamakla başlayınca **Necati Bey** bu ikilinin tam olarak ne yapmak istediklerini anlamak için şu soruyu sordu **Yüzbaşı Selahattin**'e:

Necati: "Siz ne yapacaksınız?"

Selahattin: "İzmir'i alacağız."

Necati: "Ordunuz var mı?"

Ordu falan yoktu ortada. **Albay Bekir Sami** ile kendisiydi sadece. İzmir'in işgali ile dağıtılmıştı tüm askerler. **Selahattin** yok diyemedi. Ve kendisinin de katılımını sağlamak için blöf yaptı **Necati Bey**'e: "Görmek istiyorsan bizimle gelersin" dedi.

O gün İstanbul'a giden **Necati Bey**'in gözlerini uyku tutmadı. Kulağında çınladı sabaha dek o söz: "Görmek istiyorsan bizimle gelersin!"

¹⁵² **Kazım Karabekir**, *İstiklal Harbimizin Esasları*, Sinan Matbaası, s.33.

¹⁵³ **Bekir Sami** ile **Yüzbaşı Selahattin Bağdat**'ın savunmasında beraberlerdi.

Ertesi gün **Necati Bey** kararını verdi ve tekrar Bandırma'ya dönerek onlara katıldı. Üç kişi oldular. Türk devrim tarihinde önemli başarılarla imza atan bu ihtilal kolordusunun sayısı üçe çıkmıştı. Ve İzmir'den kovulan 17. Kolordu, **Albay Bekir Sami** ile birlikte üç kişiyle başladığı mücadelede bir destan yazdı.

Necati Bey'in katılımından sonra **Albay Bekir Sami**, yaveri **Selahattin** ile birlikte Akhisar'a geldi. Yunan zulmünden korunmak için evlerine Yunan bayraklarını asanları kendi katıldığı otele topladı. Ve Yunan işgaline karşı direnmelerini istedi.

Kabul görmeyince de onlara küfrederek otelden kovdu. Yunan işgalinden ziyade, halkın duyarsızlığı derinden yaralıyordu onu..

Bekir Sami, 3 kişilik arkadaşı ile birlikte ihtilale hazırlanırken o gün Manisalılar büyük bir kaygı içerisindeydiler. Ege'deki dehşet dolu katliamlara karşı gelmek istedilerse de Hükümet ve Vali **Hüseyin Hüsnü** tarafından bu engellendi. Ve sonunda 25 Mayıs 1919 Pazar günü Hamidiye mahallesinden Yunan askerleri görüldü. Manisa Rumları, Metropolit **Yuvakim Efendi** birlikte gelenleri ellerinde bayrak ve çiçeklerle karşıladılar. Karşılayanlar arasında Giritli biri daha vardı. Manisa Valisi **Hüseyin Hüsnü**. Manisalılar, valinin daha çok Rumları kayırması nedeniyle kendisine "*Hüsnüyadis*" lakabını takmışlardı. Yunan işgal kuvvetleri kumandanı **Kostantinos Çakalos** hemen bir bildiri yayınladı ve Manisa'da sıkıyönetim ilan etti. Silahların teslimi için halka üç gün süre verdi. Yunan ajanı **Misailidis** de **Vali Hüseyin Hüsnü** (*Hüsnüyadis*)'yu ziyaret ederek "*direnmenin boşuna olduğu*" söyledi. Bunun üzerine **Hüseyin Hüsnü** işgale karşı konulmaması için halka çağrıda bulundu.¹⁵⁴

Ardından Manisa'ya gelen Yunan işgal kuvvetler komutanı **General Nider**, şehrin ileri gelenlerini toplayarak Yunan adaleatine güvenmelerini istediler. **General Nider**'in konuşmasından

154 *Manisa ve Yöresinde işgal acıları*. **Kamil Su**. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s.3,4,5,6.

sonra Yunanlılar şehrin telgraf hatlarını kestiler. Ve hemen ardından şehirde Türklerin evlerini silah arama bahanesiyle didik didik aramaya başladılar. Ancak bu işlem arama ile sınırlı kalmadı. Yunanlılar, kanlı elleri kurumadan katliama başladılar.

Pamukçuoğlu Mehmet Efendi 8 kişilik ailesiyle birlikte öldürüldü. **Debbağ Hacı Ahmet Efendi**'nin evinde karnı yarılmış ve çocuğu dışarıya çıkartılmış parça parça kadın cesedi bulundu. 3.000 yıl önce *İlyada*'da bile geçmişti bu vahşet.

*"Agamemnon (...) dedi ki; Ana karnındaki oğlanlara bile acımak yok. İyon'da (Ege'de) topu birden yok olsunlar"*¹⁵⁵

Katliam bununla sınırlı kalmadı. **Kasımoğlu Süleyman** ve **Semerci İbrahim Efendi**, ailesi ve çocuklarıyla birlikte öldürüldü. Manisa'ya gelen heyet 100'den fazla yanmış ceset ile karşılaştı. Yunan cellatlar Türk mahallelerini sinsice sardılar.

Ve Manisa'daki Türk mahalleleri birer birer ateşe verdiler.

Cehennemden çıkan bir alev gibi yandı Manisa. Alevlerin arasında kalan cesetlerden çıkan yanık et kokusu sarmıştı her yanı. Ve **Homeros** ise şöyle seslenmişti *İlyada*'sında.

"Herkesi taş a çevirmişti Zeus.

Gök tanrıları gömdü ölülere onuncu günü,

*İşte o gün yemek geldi Niobe'nin*¹⁵⁶ *aklına.*

Gözyaşı dökmekten yorgun düşmüştü.

*Bugün Sipylös (Manisa) kayalarında, ıssız doruklarında..."*¹⁵⁷

Böyle diyordu *İlyada*. Manisa'nın acılarıyla ilgili olarak. Bundan 3.000 yıl önce. Mitolojiye göre Güneş Tanrısı Zeus, Manisa'da Niobe'yi acılara boğarak taş kesilmesine neden olmuştu. Ve sanki benzer bir şekilde 3.000 yıl sonra da Manisa'nın Niobe

155 **Homeros**, *İlyada* VII-58-61, **Azra Erhat**, Can yayınları, s.176, 177.

156 Niobe; Manisa'ya özgü bir Anadolu Efsanesidir. Niobe kayalıklarının hemen ilerisinde Mesir macunu şenlikleri düzenlenir. Efsaneye göre bu bölge Zeus'un verdiği acıdan taş kesilmiştir. Ve bugün Manisa'da halen aynı bölge Niobe kayalıkları olarak bilinir.

157 **Homeros**, *İlyada* XXIV-610-617, **Azra Erhat**, Can yayınları, s.532, 533.

kayalıkları yine adeta taş kesiliyordu acılardan. Ve *İlyada*'da Sipylos diye geçen dağ, 2.700 yıl sonra bugün yine aynı adla anılmaktaydı.

Manisalılar o dağa bu gün bile "*Spil dağı*" diyorlardı.

Yunan işgalinde Manisa ve çevresinde 5.000 kişi katledildi. Manisa ve çevre köyleri ateşe verildi. Yerli ve yabancı basın mensuplarının araştırmasına göre Manisa merkezde 3.500 kişi yakılmış, 855 kişi de öldürülmüştü. Manisa'da o gün 10.700 ev, 13 cami, 272 dükkân, 19 han, 3 fabrika ve 17490 köy evi yandı.¹⁵⁸

Yüzlerce kişinin yandığı, kesildiği, tecavüz edilerek öldürüldüğü Manisa işgali bir toplu katliam niteliğine döndü.

Yunanlıları adeta Manisa'ya davet eden ve Hüsnüyadis diye anılan Rum hayranı **Vali Hüseyin Hüsnü**, Savaştan sonra Yunanistan'a kaçtı. Hristiyan oldu. Menemen'de Kubilay'ın başını keserek şehit eden gerici **Derviş Mehmet**'in kuzeniydi.

Gündem

Manisa'da bu katliamların olduğu sırada *Cumhuriyet* gazetesinin kurucusu **Yunus Nadi** bir kez daha tutuklandı. Suçlu olduğundan değil, işgale karşı yazı yazdığı içindi. Hükümet böylece bir taşla iki kuş vuruyordu. **Yunus Nadi**'yi tutuklamakla hem gündemi değiştiriyor, hem de işgale karşı direnenlere gözdağı vermiş oluyordu. Yunanlılar Manisa'da bu katliamları yaparken tutuklanan **Yunus Nadi** bir anda gündemin kendisi oldu. Arkadaşları onu "*Yunus*" yerine artık "*Gündem*" diye çağır-maya başlamışlardı. Öyle ya, gündem onun sayesinde değiştirilebiliyordu ancak. O gün **Yunus Nadi**'nin *Yeniğin* gazetesinin köşesindeki "*Gündem*"in konusu neydi bilinmez ama Ankara'da

¹⁵⁸ Prof.Dr. Mustafa Turan, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi yayınları, s.192.

büyük bir miting yapıldı. Hükümetin Ankara'ya sözü geçmiyordu. **Mustafa Kemal**'in arkadaşı **Ali Fuat** oradaydı çünkü.

Hükümetin mitingleri yasaklandığını gören hükümetin valileri de Yunanlı yetkilileri övmeye başladılar. Yunan işgal temsilcisi **Steryadis**, 25 Mayıs günü İzmir Valisi **Kambur İzzet** ile görüştü. Görüşme sonrasında Vali, **Steryadis**'i şu ifadelerle övdü:

*"Steryadis muktedir, ince bir zat. Her çeşit kolaylığı göstermeye söz verdi"*¹⁵⁹

Ama söz memura gelince hemen köpürdü. Ve tehditler savurdu: *"Bütün memurlar görev başında bulunacaklardır. Bulunmayanlar şiddetle cezalandırılacaktır!"*¹⁶⁰

Yöneticiler ağlıyordu

Katliam, tehdit ve ihanet. Gerçek gündem bunlardı ama basın gündemi bu değildi de, Saltanat Şurası idi. Manisa'da İzmir'de, Ege'de onca katliam olurken merakla beklenen Saltanat Şurası 26 Mayıs 1919 günü İstanbul'da toplandı.

Saltanat Şurasında padişah kısa bir açış konuşması yaptıktan sonra toplantıyı Başbakan **Damat Ferit**'e devretti ve, *"Karılar gibi ağlıyorum!"*¹⁶¹ diyerek toplantıdan ayrıldı. **Damat Ferit** ise konuşmasında kurtuluşun İngiltere ve Fransa'nın dostluk elini uzatmasında olduğunu söyledi. Konuşmacılardan bazıları İngiliz, bazıları da Amerikan mandasını savundular.¹⁶²

Ve Saltanat Şurası da beklenildiği gibi İngiliz mandasını kabul etti.

159 **Bilge Umar**, *İzmir'de Yunanlıların Son Günleri*, Bilgi yayınları, s.204.

160 **Bilge Umar**, *İzmir'de Yunanlıların Son Günleri*, Bilgi yayınları, 204-182.

161 **Ali Fuat Türk geldi**. Görüp iştiklerim. Türk Tarih Kurumu Yayınları. s.238.

162 *Milli Mücadele Başlarken*, **M.Tayip Gökbilgin**, Türkiye İş Bankası yayınları, s.95.

Mustafa Kemal, 21 Mayıs günü Erzurum'da bulunan arkadaşları **Kazım Karabekir Paşa**'ya telgraf çekti. Telgraf duygu yüklüydü: "*Durumun korkunç gidişinden çok üzülüyorum. Ullusa ve yurda borçlu olduğumuz en son vicdani görevi, birlikte çalışarak, en iyi biçimde yerine getirmek olabileceği kanısı ile bir an önce size kavuşmak isteğindeyim. Gözlerinizden öperim kardeşim.*"¹⁶³

Mustafa Kemal daha sonra Anadolu ateşini yakmak üzere arkadaşları ile birlikte "*Dağ Başını duman almış*" marşını söyleyerek Havza'ya geldi. Mesudiye oteline yerleşti. Ardında bıraktığı yollardan yükselen toz bulutları, güneşin habercisi gibiydi sanki. Havza'da konuşma yaparak ümit verdi çaresiz halka:

"...Ümitsiz olmayacağız. Uçurumun kenarındayız. Bizi canlı canlı mezara atmak istiyorlar. Son bir hamle bizi belki kurtarabilir"

Hakhydı.

İzmir'den sonra işgal, Aydın'a yaklaşıyordu. Çünkü Atina'da hükümet emirlerini yayınlayan *Messages d'Athene* gazetesi baş makalesinde Aydın şehrini de kastederek "Yunan hareketi sınırlı bir dairede kalmamalıdır" diyordu¹⁶⁴

Aydın Valisi ve bir çok Vali Hükümetin adamıydı..

Ayrıca İzmir'de bulunan Yunan I. Tümen Komutanı kendi birliklerine şunları söylüyordu: "*Aydın'ı işgalini gerekli görüyorsanız yapınız. Asayişin sağlanması için Aydın, Manisa ve Ayvalığın ele geçirilmesi gerekir.*"¹⁶⁵

163 **Mustafa Onar**, *Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları-I*, T.C. Kültür Bakanlığı Atatürk Dizisi, s.37-38.

164 *Milli Mücadele Başlarken*, **M.Tayip Gökbilgin**, Türkiye İş Bankası yayınları, s.126.

165 **Prof.Dr. Mustafa Turan**, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi yayınları, s.143.

Ve tahtlarını ölülerin üstüne kuran ilahlar, yine kurban istedikler Ege'den. Susuzluklarını kanla gideren Agamemnon bu kez Aydın'a sürüyordu cellatlarını.

Yunanlıların Aydın'a saldıracağı haberlerinin yayılması üzerine 22 Mayıs 1919 günü Aydın Valisi **Abdurrahman Bey**, Belediye Başkanı, Müftü ve Aydın ileri gelenleriyle birlikte Ramazan Paşa Camiinde bir toplantı yaptılar. Onlar Yunanlıların gelmesini daha zararsız buluyorlardı. İzmir Katliamını Yunanlıların isteyerek yaptığını düşünmüyorlardı. İzmir'in işgal edilmesine Türklerin sebebiyet verdiğini bile söylüyorlardı. Şayet Yunanlıların buralara kadar gelmesi, kaçınılmaz bir kader ise, onlara göre İzmir katliamının Aydın'da da tekrarlanmaması için karşı konulmamalıydı. Toplantıda Yunanlıların sakin bir şekilde karşılanmasına karar verdiler. Ancak Aydın halkı öyle düşünmüyordu. Mücadele taraftarı olanlar Aydın halkı ve kaybedecek bir şeyi olmayanlardı.¹⁶⁶ Ve Aydın valisi **Abdurrahman Bey**, aynı gün bir beyanname yayınladı ve Aydınlılardan Yunanlılara karşı herhangi bir saldırıda bulunmamasını istedi.¹⁶⁷ Bunu isteyen **Damat Ferit** Hükümetinin valisiydi. Ve saldırmamalarını Yunanlılardan değil, saldırıya uğrayan Türklerden istiyordu.

Celal Bayar da anılarında bu vali için şunları söylüyordu:

*"Aydın Valisi Abdurrahman Bey hükümetin adamıydı. Memleketin mi, yoksa işgal ordusunun mu hizmetinde idi, pek belli değildi."*¹⁶⁸

Böylesine Hükümet Valileri varken Yunanlılara karşı koymanın mümkün olmayacağını anlayan 57. Tümen Komutanı **Albay Şefik Bey**, karargâhını Çine'ye taşıdı. Bazı silahları da Aydın'da halka dağıttı.

Ve Aydın, beklenildiği gibi 27 Mayıs 1919 günü işgal edildi. Yunanlı askerler geçtiği yerlerde örgütlenmiş Rumlarca törenle karşılandılar. Ancak Aydın'lı Türkler çaresiz, evlere kapandılar.

¹⁶⁶ Asaf Gökbel. Milli Mücadelede AYDIN..Coşkun Matbaası.Aydın.1964.s.111.

¹⁶⁷ Asaf Gökbel. Milli Mücadelede AYDIN..Coşkun Matbaası.Aydın.1964, s.144.

Türkler evlere kapanırken Rum kiliselerden çan sesleri gelmekteydi aralıksız. Çan seslerini duyan Rumlar coşkuyla sokağa döküldüler.

Sokaklarda gösteriler arttıkça saldırılarda artıyordu Türklerle. Topyatağı semtinde bulunan okul Yunan topçu askerlerince işgal edildi. Ardından Yunanlılar, Türk polis karakollarına el koydular.¹⁶⁹

Rum taşkınlıkları artmaya başladı. Ve Rumlar açıkça şu sözleri söylediler:

"Yakında Türkleri keseceğiz!"

O gün Valiler göğüslerini gere gere Hükümetin Valileri olduğunu davranışlarıyla açıkça ortaya koyuyorlardı. İzmir Valisi Kambur İzzet¹⁷⁰, Aydın Valisi **Abdurrahman Bey**, Konya Valisi İbradili Cemal Bey ve Burdur Valisi gibi.

Burdur Valisi de Sarayköy Kuvayı Milliyesine lazım olan silahların Burdur'dan getirilmesine karşı çıkmıştı..

Binbaşı Aziz Bey ne ihtilali yapacakmış?

İzmir ve Aydın işgal edilmişti. İstanbul ise namluların ucundaydı zaten. O günün koşullarına göre, Yunan işgaline karşı genel ve milli bir direnişi hazırlayabilmek için Ege'de bulunan ve birbirleriyle çekişme haline olan çeteleri bir araya getirmek ve toparlamaktan başka çare görünmüyordu. Yapılacak şey; cesur ve pervasız memleket çocuklarını genç subay ve aydın gençler-

168 **Celal Bayar**. *Ben de yazdım-Milli Mücadeleye Giriş*. Sabah Kitapları.-VI. S.170.

169 **Prof.Dr. Mustafa Turan**, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi yayınları, s.149.

170 İzmir Valisi Kambur İzzet, İzmir'i Yunanlılara teslim etmekle kalmayıp, İşgal Kuvvetlerinden daha sonra 150.000 altın tazminat almıştır. Aldığını bizzat kendisi ifade etmiştir. Ancak bu paranın akibeti meçhuldür..

le takviye etmekti. İşte bu espri içinde Milli Mücadele teşkilatına başlandı. 171

Diğer yandan 57. Tümen Komutanı **Albay Şefik Bey**, Aydın şehrinde halkın güvenliğini gizlice sağlamak için Genç subaylarına "er" kıyafeti giydirecek sokaklarda devriye atıyordu.. 172

Çünkü şehirde bazı askerler görevlerinden ayrılmıştı..

Diğer yandan gerek İktidarda olan Hürriyet ve İtilaf Partisi ve gerekse "Yandaş basın" toplumu yanlış bilgilendirerek işgale karşı koyan ve ülkenin parçalanmasına direnmeye çalışan subaylar hakkında yalan yere yazılar yazarak ve yalanlar üreterek kamuoyunda bir "subay düşmanlığı" yaratmaya çalışıyorlardı. Bunda Hürriyet ve İtilaf Partisinin propagandaları köylere kadar ulaşıyor ve etkili oluyorlardı..

Amaçları Yunan işgalini kolaylaştırmaktı.

Kalan güçleriyle Ege içlerinde bir çekirdek direniş merkezi oluşturmak için İzmir'den sessizce ayrılan Binbaşı **Aziz bey** komutasındaki 25 subay ve 92 atlı süvari Tire'ye uğradı.. Ancak Tire'de Askerlik Şube Başkanı Yüzbaşı **Mehmet** ve Belediye Başkanı **Abdülkadir Bey** ve halktan bazılarının tepkileri ile karşılaştılar. Belediye Başkanı 18 Mayıs 1919 günü üst makamlara yaranmak ve subaylarla işbirliği içinde olmadıklarını anlatmak için şu telgrafı çekiyordu maalesef;

"İzmir civarından kaçmış Binbaşı Aziz Bey Komutasında 25 kadar subayla 50 kadar askerden oluşan bir kuvvet vardır. İhtilal çıkarmak için buradan ayrılmıyorlar. Müslüman, Hristiyan ve Yahudi halkı endişe içindedir. Bunlar hakkında yapılacak işlemin süratle uygulanması, millet adına rica olunur" 173

171 **Celal Bayar**. *Bende Yazdım.-Milli Mücadeleye Giriş-6*, Sabah Kitapları s.146.

172 **Celal Bayar**. *Bende Yazdım.-Milli Mücadeleye Giriş-6*, Sabah Kitapları s.124.

173 () **Albay M.Şefik Aker**. *57.Tümen ve Aydın Milli Mücadelesi..(1918-1920)*. Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı Yayınları. Ankara-2006. s.72

Bunlar roman değil, kurgu değil ve senaryo değildi.. Türk tarihinin acı birer gerçekleriydi..

Gariptir, Binbaşı **Aziz bey** ne ihtilali yapacaktı ki, hem ihtilal yapsa bile ne amacı olabilirdi ki ülkeyi kurtarmaktan başka..

Subay Düşmanlığı yaratılıyor

Türk halkından bazıları, yani tuzu kuru olanlar Türk subayını istemiyordu. Çünkü Türk subayının şiddet ve savaş yanlısı olduğunu ileri sürüyorlar, ülkeyi yıkıma götüren Birinci Dünya Savaşına girmemizde onların etkili olduğunu iddia ediyorlardı.

Hatta "*Subaylar savaş istemeseydi, Yunanlılar İzmir'i işgal etmeyecekti*" şeklinde söylentiler bile yayılıyordu.. Tüm bunlar, Emperyalizmin kucağına oturan Hükümetin bir oyunuydu. Ve hal-ka "*onların bir dikili ağacı yok*" diye propaganda yapılıyordu.

Subaylık, milliyetçilik düşmanı olmak zaman içinde adeta moda oldu. Vatanperverlik bir günah sayıldı.¹⁷⁴

Öyle ki;

İzmir işgalinden Bursa'ya doğru kaçan bir subay ailesine bir gece köylerinde yatmasına bile müsaade etmeyen, emzikli çocuklara 100 gram süt vermekten çekinen köylüler bile vardı. Hatta daha kötüsü, bu subayları yalnız bir başına ve acz içinde yakaladıkları zaman, soyan, vuran ve katleden insanlar oldu. Makinalı tüfek Bölük Komutanı Yüzbaşı **Nihat Ok**, Bursa'dan Eskişehir'e çekilirken köylüler öldürmesin diye subay elbisesini çıkararak dilenci elbisesi giydi.¹⁷⁵

Subay **Bekir Sami** de Ege'de Milli direnişi oluşturmaya çalışan, bölgede birlik oluşturmak amacıyla kendisine Halit Paşa

Rahmi Apak, *İstiklal Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu. Türk Tarih Kurumu Yay. , s.40.*

175 **Rahmi Apak**, *İstiklal Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu. Türk Tarih Kurumu Yay. , s.77.*

adında birini tavsiye ettiler..Bu paşaların aslında askerlikle ilişkileri yoktu. Osmanlı'nın bölgedeki nüfuz sahiplerine verdiği ve bir unvanla paşa yaptığı kişilerdi. Şayet bu adamla görüşürse, **Halit Paşa**'nın nüfuz bölgesi olan Manisa ve Akhisar civarında gönüllülerden silahlı bir birlik oluşturmada kolaylıklar sağlanabilirdi. Çağırılmak üzere adam gönderdiler.. **Halit Paşa** bir süre sonra silahlı iki muhafızla geldi. Albay **Bekir Sami** kendisine konunun önemini ve Yunanlılara karşı direnişin gerekliliğini anlattı. Ve direniş gösterme teklifinde bulundu. **Halit Paşa** kabul etti hemen. Ve hep birlikte Belen köyüne gitmek üzere yola çıktılar. Atlara ve kağnılara bindiler. Hafif yağmur altında sabaha kadar yürüdüler. Kağnılardan bir kaçı devrildi..Atlardan bazıları da yuvarlandı..

Belen'e vardıklarında bir evde toplandılar. **Halit Paşa** da gönüllü toplamak üzere birkaç adamını köyün içlerine saldı.. Ümitli idiler. Sayısı birkaçı geçmeyen **Bekir Sami** Albay'ın Tümeni, birkaç onluk güce çıkabilecekti.

Ancak köye vardıklarında etraflarına toplanan köylüler Yunanlıların bir gün önce Manisa ve Turgutlu'yu işgal ettiklerini haber verdiler. Bu söz üzerine **Halit Paşa**'nın bakışı değişti. Rengi attı. Başkalaşıverdi birden. Çünkü Manisa ve Turgutlu Belen köyüne sadece ve sadece 5-6 saat yaya uzaklıkta idi. Ardından köylüler de kendilerine Uşak, Eskişehir ve İstanbul yollarının durumunu sormaya başlamışlardı..Canlarını kurtarmak için köylerini terk edeceklerdi çünkü. Subaylar hayretler içinde kalakalmışlardı. Teşkilat, kavga, ayaklanma, isyan ve direniş ümitleri suya mı düşüyordu ne? **Halit Paşa** daha fazla dayanamadı, birden ayağa kalktı ve kederli ve dalgın bir suratla "*Ben gidiyorum*" dedi. Ve **Halit Paşa**'nın korkusu bir yıldırım etkisi yarattı köylülerde. Ve herkes kayboldu birden.. Subaylar çaresiz;"*Barı bize Salihliye kadar bir kılavuz veriniz*" dedilerse de dinletemediler..Evin sahibi de gelerek kaygı ve telaşla şu sözleri söyledi subaylara; "*Buradan bir an önce gidiniz.. Yunanlılar hem sizi öldürür, hem de sizin yüzünüzden bizi.*"

Çaresiz ayrıldılar..

Ve o günlerde subaylara kimse ne ekmek verdi, ne de yatak..¹⁷⁶

Acıdır, **Halit Paşa** ise ilerleyen günlerde Yunanlılar tarafından katledildi ve katiller tarafından başı bedeninden ayrılarak bir sırığın ucuna takıldı ve alçakça sokaklarda gezdirildi¹⁷⁷

Albay **Bekir Sami** Belen'den Akhisar'a yine kılavuzsuz zor koşullarda geldiler.. Doğruca Hükümet Konağına gittiler. Ama kaymakam dahil hiç kimse onlarla ilgilenmedi. Ne otel, ne ahçı, ne yemek ve ne su..Ancak hamiyetli bir jandarma eri bir lokantadan biraz yemek alıp götürdü onlara. Ve o gün, Manisa'dan kendilerine bir rapor getiren **Rasim** adında bir yüzbaşı geldi. Ve onlara katıldı.. Ve sayıları bir kişi daha artmıştı.

Ve 26/27 Mayıs gecesini kuru bir tahta üzerinde geçirdiler.. Sabah kalktıklarında ise yine bir ümitle Salihli'ye hareket ettiler..

Askerliği kaldırmaya çalışıyorlar..

Yukarıdaki satırları "*İstiklal Savaşında Batı Cephesi Nasıl Kuruldu*" adlı ve Türk Tarih Kurumunca yayınlanan kitabında **Rahmi Apak**¹⁷⁸ şöyle diyor..

176 **Rahmi Apak**, *İstiklal Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu*. Türk Tarih Kurumu Yay. , s.26,27,28.

177 8 Temmuz 1919 günü Akhisar'daki Papaslı köyü yakınlarında Kuvayı Milliye birlikleri baskına uğradı. Halit Paşa ve adamları bu baskına karşı koymak zorunda kaldılar ve kendilerini son kurşunlarına kadar savundular. Mermileri tükenince teslim olmamak için bataklığa atladılar. Rum çetecileri Halit Paşa'yı öldürdü.Başını bir sopaya geçirerek sokaklarda gezdirdiler.

178 Parlamenter, Kurtuluş Savaşında görev alan subay. 1887 yılında doğdu. Harp Okulu'nu bitirdikten sonra Balkan Savaşı'na katıldı (1912). Filistin Cephesi'nde tutsak düştü ve Malatya'ya sürüldü. Kurtulunca

"Ben zaten bu kitabı (İstiklal Savaşında Batı Cephesi Nasıl Kuruldu) Türk gençleri için yazdım. 1918 den 1921 sonuna kadar devam eden millet mücadelesinde , milleti mücadeleye sevk ederek bu vatani kurtarmak için çalışan ağabeylerinin (büyüklerinin) ne gibi ağır ve tehlikeli şartlar içinde çabaladıklarını, onlara en kötü gerçekleri de saklamaksızın göstermek için yazdım. Gelecek nesillerimizin çocukları 1918-1921 yıllarında, Türk Milletinin safları arasında ne gibi şaşkın, duygusuz, millet ve vatan sevgisiz kimselerin de yaşadığını bilirlerse, bunun hiçbir zararı olmaz. (...) İstiklal Savaşında böyle oldu. Ve BA-TI CEPHESİ DE İŞTE BÖYLE KURULDU.

İzmir'de dağılan 56. Tümenin kıtalarından ayrılan ve Yunanlılar tarafından "Haydi artık askerlik falan yok, köylerinize gidiniz" emri ile serbest bırakılan bir kısım erat, 57.tümenin kıtalarındaki askerlerle temasa gelip de bu propagandaya başlayınca, içeride, mücadele karşıtı hacıların, hocaların, işbirlikçilerin ve Hürriyet ve İtilafçı (Başında Başbakan Damat Ferit) unsurların yaptıkları propaganda buna eklenince, askerler dahi küme küme kıtalarını terk ederek köylerine kaçmaya başlıyorlar. Jandarma bu kaçan firarilerle çatışma halindedir. "179

Yiğitler Ordusu

Elbette kaçanlar askerlik ve subaylar aleyhinde yapılan propagandalara aldananlardı. Kalanlar, Efelerle birlikte Kuvay-ı Milliye'nin temelini attılar.

Yunanlılar Agamemnon rolüne bürünüp her türlü entrikalarla Anadolu'ya saldırırken efeler, savaştan kaçmayan asker ve

Anadolu'ya geçti ve Türk Kurtuluş Savaşı'na katıldı. Tugay Komutanı olarak çok başarılı oldu. Albay rütbesiyle emekli oldu (1934). Tekirdağ milletvekili olarak meclise girdi (1935 - 1949). Siyasetten ayrılarak Bağdat Büyükelçiliğine atandı. Anılarını yazdı. 1863 yılında öldü.

179 **Rahmi Apak**, *İstiklal Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu. Türk Tarih Kurumu Yay. , s.78.*

subaylarla birleşerek Kuvayı Milliye'yi kurdular. Kuvayı Milliye Ege'de kuruldu.

Ege'de haksız saldırıya uğrayan Türkler, vatanlarını kurtarmak için silahlandılar. Dağlarda tek tek ateşler yaktilar. **Mustafa Kemal**'in askerleri olup destan yazdilar.

Kuvayı Milliye, Ege'den, efelerden kuruldu ve **Mustafa Kemal** ile bütünleştii. Türk ordusunun çekirdeğini oluşturdu. **Mustafa Kemal**, dağınık halde mücadele veren bu Kuvayı Milliye gruplarını birleştirerek düzenli bir orduya çevirdi. O düzenli orduyla ülkeyi kurtardı.

Yunanlılar katliam yaparak Aydın'a yerleşirken 30 Mayıs 1919 günü **Mustafa Bey**'in önderliğinde silahlı gönüllülerden oluşan Kuvayı Milliye Teşkilâtı Alaşehir'de de kuruldu.

Alaşehir Kaymakamı **Bezmi Nusret Bey** direnme kararı aldı. Ege'ye yayılan Kuvayı Milliye'nin bir diğeri adı "**Yiğitler Ordusu**" idi. Yiğitler ordusu Ödemiş'te de kendini gösterdi ve Ödemiş Jandarma Komutanı **Yüzbaşı Tahir Fethi**, köylülere silah dağıtarak kendisine katılan gençleri sevinçle karşılayarak adını yazdı tarihe: "**Adımı 'Yiğit Ordusu' koyduk!**"

İlk eylemini de 300 kişi ile birlikte İzmir'den gelen Yunan trenini durdurarak yaptı. Yunanlıların düzenli birlikleriyle gün boyu çarpıştilar. Bu çarpışmadan sonra Kuvayı Milliye birliklerine Ege'den akın akın gençler katıldı.

Ve Çine'de de subaylarla ve efeler birleşerek Kuvayı Milliye komutanlığını kurdular.

Ardından Akhisar Kuvayı Milliyesi de kuruldu. Sarayköy gönüllüleri de **Yörük Ali** müfrezesi ve Muğla gönüllüleri Umurlu'da toplandı.

Demirci Mehmet Efe de 200 kişilik kuvvetiyle Aydın Umurlu'daki Kuvayı Milliye Birliğine katıldı. Ve **Yörük Ali Efe, Kılıçoğlu Hüseyin Efe** ile birlikte 6 Haziran 1919 günü milli mücadeleye katıldılar. **Mustafa Kemal**'in emriyle 57. Tümen Komu-

tanı Albay **M.Şefik Bey** onları mücadeleye çağırdı. Bu çağrıyı kabul eden ve henüz 23 yaşında olan **Yörük Ali Efe**, yüreğinden gelen coşkuyla şunları söyledi gülümseyerek: "*Sen hiç merak etme Bey amca. Yarın sabah bismillah deyip çıkacağız!*" ¹⁸⁰

Yörük Ali Efe kuvvetleri Büyük Menderes üzerinde bulunan ve Yunanlılar için büyük önem taşıyan Malkoç köprüsüne bir baskın yaparak köprüyü havaya uçurdu. Orada bulunan Yunan birliğini yok edip silah ve teçhizata el koydular.

Ardından 23 yaşındaki **Yörük Ali Efe** katledilen Türklerin intikamını alıyordu. Nazilliyeli efeleriyle birlikte girerek devlete karşı ihanetleri tesbit edilmiş sekiz Osmanlı Rum casusunu yakalayarak hemen meydana ipe çekti.

57. Tümen Komutanı **Şefik Bey**'in gönderdiği Bozüyüküklü **Hacı Süleyman Efendi** Çine'ye geldi ve burada bir milli kongre kurdular. Çine'de kurulan bu örgüt Aydın çevresinde direnişi ateşledi. Hükümetin atadığı Çine müftüsü, Ege'deki direniş ve bağımsızlık ruhunu tam olarak kavrayamamış olacak ki, Bozüyüküklü **Hacı Süleyman Efendi** çıkıştı kendisine:

"Hoca, Hoca! İngiliz, Fransız kim olursa olsun gerekirse öleceğiz. Öleceğiz ve yeniden biteceğiz!" dedi. ¹⁸¹

Ege'de, efeler dağa çıkıp Kuvayı Miliye gücü olmaya çalışırken 7/8 Haziran gecesi Aydın'da Sipahiçarşı'da büyük bir yangın çıktı. 300 kadar dükkân tamamen yandı. Çarşıda dükkânı bulunan Rum esnaflar, yangından önce haberleri olduğu için mallarını kurtardılar. Ama Türkler kurtaramadılar. Bu yangını bahane ederek Yunanlılar tekrar katliama başladılar. Yunan Efzon askerleri cellat gibi sokaklara daldı. Evler yıkılarak arandı.

180 ()Albay **M.Şefik Aker**. 57.Tümen ve Aydın Milli Mücadelesi..(1918-1920). Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı Yayınları. Ankara-2006. s. 130

181 **Celal Bayar**. Bende Yazdım.-Milli Mücadeleye Giriş-6, Sabah Kitapları s.158.

Çıksuret mahalesinde oturan Mahkeme katibi **Sadık Efendi** ile **İmam Hafız Ali Efendi**, kapıları önlerinde öldürüldüler.

Hızırbeyli Aksekili, Erikli, Sözteke, Kuyupınar ve İkizdere köylerinden 40 kişi elleri bağlanarak götürüldü ve yolda öldürüldü.

İstasyonda 18 yaşında iki Türk gencini sebepsiz yere öldürdüler. İnsanları yaktılar.

Köprünün altında 6 yaşlarında bir Türk kız çocuğunun cesedi bacakları ikiye ayrılarak öldürülmüş halde kanlar içinde yatıyordu.¹⁸²

1950 ve 1960 yılları arasında Cumhurbaşkanı yapmış olan **Celal Bayar**, İttihat ve Terakki İzmir Şubesi yöneticisi iken Aydın'a gitti. **Celal Bayar**'da ittihatçıydı. 30 Haziran 1919 günü yaşadıklarını ve Aydın ilinde gördüklerini şu acı satırlarla anlattı:

"Birden çok küçük sayılabilecek, fakat çok hazin bir manzara ile karşılaştım. Sımsıkı örtünmüş, yaşlı iki Türk kadını ağlıyordu. Önlerinde bir bez parçasıyla örtülmüş bir ceset yatıyordu. Yanlarına yaklaştım, sordum:

"Ne oldu?"

Uzun boylu ve daha yaşlı görüneni naaşı işaret ederek şu cevabı verdi.

'Bu, benim kızımdır. Önce namusunu'... dedi, sözlerine devam edemedi. Sonra elleriyle gözyaşını silerek kendisini zorladı.'

*'İşte bu evin içinde sürüklediler, öldürdüler kafirler evladımı...'"*¹⁸³

Sözlerini bitiremeden hıçkırıklara boğuldu kadıncağız. Titrek sesli konuşması gözyaşlarına dönüştü ağıtla. Yüzüne kapat-

182 Prof.Dr. Mustafa Turan, Yunan Mezalimi, Atatürk Araştırma Merkezi, s.151.

183 Celal Bayar. Ben de yazdım-Milli Mücadeleye Giriş. Sabah Kitapları.-VI. S.166.

tığı kuru ve yaşlı çatlak ellerinin arasından çiy taneleri döküldü birden. Ve kuru ellerini uzattı kızının cansız ve soğuk ellerine. Sımsıkı tuttu avuçlarıyla.

Yüreğinin derinliklerine götüren annelik anılarını, zincire vurdu ağlayarak.

Ordu Komutanlarını da topluyorlar

Ege’de bu ve benzer katliamların olduğu tarihlerde gazetele-
rin manşetleri de maalesef şu oluyordu yine:

“Polis İttihatçıları tekrar tutukladı”

“İstanbul’da saatli bir bomba daha bulundu.” ¹⁸⁴

O gün de zaman zaman bombalar bulunuyordu sağda solda. Şirket-i Hayriye Vapurlarından birinde bulundu o saatli bomba. Bunlar aslında bir şey değildi ama, hele hele İstanbul’daki tutuklamalarla ilgili olarak bir haber vardı ki gerçekten acıydı. Haber şuydu; *“Ordu Komutanlarını da topluyorlar”* ¹⁸⁵

Türk Adaleti tarafından toplanan Ordu Komutanları, Yunan Ordu Komutanları değil, Türk Ordu Komutanlarıydı..

Abartılı veya yalan değildi. İngilizler in en son 67 kişiyi daha tutukladılar. İngilizler Ordu Komutanlarını da toplamışlardı. **Süleyman Numan Paşa, Mahmut Kamil Paşa, Hacı Ahmet Paşa**’da kamyonlara atıldı. Eski Garnizon Komutanlığından 14 subay da İngilizler tarafından götürüldü.

Toplananlar, kamyonlarla Tophaneye indirilmiş, kayıklarla süngüler arasında “Prenses Viktoria” gemisine nakledildi ve Malta adasına gönderildi. İngilizlere yakın çevrelere göre, İzmir’in işgali ile başlayan galeyan bu şekilde söndürülmek isteniyormuş. ¹⁸⁶

¹⁸⁴ Ömer Sami Coşar, *İstiklal Savaşı* gazetesi, 3 Haziran 1919.

¹⁸⁵ Ömer Sami Coşar, *İstiklal Harbi* gazetesi, 29 Mayıs 1919.

¹⁸⁶ Ömer Sami Coşar, *İstiklal Harbi* gazetesi, 29 Mayıs 1919.

Tutuklamalar sürerken 18 Haziran günü Yunan komutan, Aydın hükümet konağının önüne Türklerin ileri gelenlerini toplayarak 18 saat içerisinde tam 6.000 silah teslim etmelerini istedi. Ve Hükümet Konağından nemrut gibi bağırdı avaz avaz:

"Vermeyenleri kurşuna dizeceğim!" 187

Bu gelişmeler karşısında hükümet de boş durmadı elbette. Başbakan **Damat Ferit** ilerleyen Yunan işgaline ve artan Yunan katliamlarına karşı acele tedbir alınmasını istedi. Ama istediği makam kendi hükümeti değil, İngiliz Yüksek Komiserliği idi.

Aydın Yürüyüşü

29 Haziran 1919

Aydınlı Türkler, kararlıydılar. Güneş, parlak bir alev gibi gökyüzünde yükselirken Aydın yürüyüşü başladı.

Yunan işgal komutanı hükümet konağından bağıırıyordu ama efelere vız geliyordu. Bir araya gelen yiğitler ordusu, diğer adı Kuvayı Milliye Aydın'ı kuşattı. Savaşa köylü kadınlar da katıldı. İhtiyarlar ellerinde sopayla koştular. Çoluk çocuk ne varsa hep birlikte Aydın şehrine yürüdüler. Aydın'ın kızlar bir erkek gibi silaha sarıldılar. Aydın şehrine koştular. Aydın'ın yiğit efeleri, toplu tüfekli yüzlerce askeri bulunan Yunan komutanını korkuyla titrettiler.

Korkuya kapılan Agamemnon Komutanı İzmir de bulunan birliklerden yardım istedi.

Aydın çevresinde tam bir halk ayaklanması yaşanıyor.

Efelerden oluşan Kuvayı Milliye birlikleri Aydın'daki Yunan çemberini daraltırken genç, ihtiyar, çoluk, çocuk ve binlerce köylü de ellerinde silahla Aydın iline doğru yürümeye devam

187 **Celal Bayar**. *Bende Yazdım.-Milli Mücadeleye Giriş-6*, Sabah Kitapları s.132.

ediyorlardı. Efeleri kadın erkek diye ayırmak mümkün değildi. Elinde mavzer, göğsünde fişekleri olan sayısız kadınlar da vardı. Aydın'da bulunan Yunan komutan acil koduyla bir kez daha çağrı yaptı İzmir'deki generale:

"Acele yardım edin! Acele yardım ediiin!"-188

Yunanlılar İzmir'den Aydın'a yardım göndermeye çalışırken Ege halkı da Aydın efelerine yardım göndermeye çalışıyordu. İzmirli de Aydın'lıların yardımına koştular. Fakat İzmir Valisi **Kambur İzzet**, bir çağrıda bulunarak halktan Kuvayı Milliye'ye yardım etmemelerini istedi.¹⁸⁹

Bu çağrı ihanet doluydu.

Ama Efeler, işgalcilere ve Osmanlı yöneticilerinin tüm engellemelerine rağmen Aydın'ı kurtardılar. Ve 30 Haziran'da kadınlı erkekli, üç gün süren şiddetli çarpışmalardan sonra Aydın'ı Yunanlılardan geri aldılar.

Ancak İzmir Valisi **Kambur İzzet** Aydın'lı Türklere Ege'den yardım gitmesini engelledi. Yunanlıların İzmir'de bulunan Yunan birlikleri de Aydın'a büyük destek gönderdiler. Ve tekrar harekete geçerek 3 Temmuz günü Aydın'ı ikinci kez işgal ettiler. Ve Aydın bir kez daha düştü. Kente giren Yunanlılar 7.500 Aydın'ının yarısını boğazladılar. Kimisini yaktılar, kimisini de rehine olarak yanlarında götürdüler. Bunlardan çoğu çocuk ve yaşlıydı. Aydın adeta yıkıldı. Yerler, ölü ve yaralı insan bedenleriyle doldu. Agamemnon torunları, Aydın'a bir korku kabusu gibi çıktı.

Katliamlar öylesine arşı aştı ki İngiliz Akdeniz işgal komutanı Amiral Calthorpe bile 8 Temmuz'da İngiltere'ye gönderdiği raporda Aydın'ın bir kanlı bir mezbahaya döndüğünü söyledi.

Şehre giren Yunan askerleri, kentin yangından arta kalan diğer Türk mahallesini de ateşe verdiler. Aydın'lı Türkler damar-

188 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s. 352

189 **Celal Bayar**, *Ben de Yazdım*, s.2191.

lardan kan çekilir gibi çekildi şehirden. Cellatların ayakları altında ezilen zavallı insanlar büyük bir acıyla sesleniyordu hükümete. Ama nafiyleydi.

Hükümet, satılmıştı..

Yunan askerleri kaçamayan Türklerin peşine düştüler. Torbacı mahallesinden **Hacı Salihoglu**'nun evine zorla girerek karısı ve kızını süngüleyerek öldürdüler. Aynı gün **Börekçioğlu Hüseyin**'in oğlunu da ailesinin gözleri önünde öldürdüler. Kadıköylüzade **Mehmet Ali Efendi**'nin evi yakıldı ve kendisi de ateşten kaçarken kurşunlanarak öldürüldü. **Mehmet Ali Efendi**'nin komşularından dört kadın, evlerinin yanması üzerine kaçmaya çalışırken Yunan askerlerince tekrar evlerine zorla sokularak diri diri yakıldılar. Kocasını Çanakkale Savaşında yitirmiş **Dudu Hanım** da vahşice öldürüldü. Bu örnekler Aydın'da yaşanan yüzlerce örneklerden sadece bazılarıydı. Sağ kalan Aydınlılar dağlara çekildiler. Ovalara kaçtılar. Ve her biri, bir ağacın gölgesi altında acıyla kümelenildiler.

Yine **Celal Bayar** o günleri şöyle anlattı anılarında:

*"Şehirden çekilmek zorunda kalan kadın ve erkek vatandaşlarımız, Aydın Ovasına yayılmışlardı.... her ağaç dibi kalabalık bir aile yuvası haline gelmişti. Bütün ova ve Menderes kıyıları, mahşeri insan kalabalığı ile örtülüydü."*¹⁹⁰

Yunanlılar katliamda sınır tanımadılar. Öyle ki Dükkanönü mahallesinde 18 yaşında bir genç kıza sokak ortasında tecavüz ettikten sonra göğüslerini keserek öldürdüler.¹⁹¹

Bu ne iğrenç bir vahşetti böyle. Yunan tarihi, çocuklarından utanıyordu. Homeros'un 2700 yıl önce kaleme aldığı *İlyada*'sında şu cümleleri yazıyordu: "*Argoslular (Yunanlılar) bu ne hal böyle.*"¹⁹²

190 Celal Bayar, *Ben de Yazdım*, s.1960.

191 Prof.Dr. Mustafa Turan, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.158.

192 Azra Erhat, *İlyada*, Can yayınları, s.213.

Aydın yıkılmıştı. Ama aslında yıkılan sadece Aydın değildi. Ege'nin her yanından işgal, her yanından katliam ve her yanından ateş gibi acı ve feryatlar yükseliyordu. Yunanlılar kasabalar da da katliama başladılar. Salihli'de 15.000 Türk'ten sadece 8.000 kaldı. Akhisar'da Yunanlılar pek çok kadın ve çocuk öldürdüler. Çünkü erkeklerin çoğu Kuvayı Milliye'ye katılmıştı. Kadınlar, çoluk çocuk savunmasızdı. Turgutlu'nun yarısı bu katliamlardan göç etti. Ve yine Turgutlu'da birçok kadın ve genç kızlarımız namuslarını korumak için topluca intihar ettiler. Öyle ki derelerde sürüklenen kızların cesetlerinden bazıları birbirlerine bağlanmış ve elleri kesiktiler. Sırları, kanlarıyla birlikte denizlere ulaştı nehirlerden. Kemalpaşa (Nif) çayı ceset aktı.

Ve kesik bedenler kan çamuruyla derelere karıştı.

Namusunu ve kocasını korumak için Yunanlılara saldıran **Giritli Hüseyin'in** eşi **Pakize** öldürüldü.¹⁹³ Soma'da, Buldan'da, Çal'da, Sarayköy'de Çivril'de, Ege'nin her yerinde Yunanlılar türlü katliamlar yaptılar. Afyon'da 300 kadın ve kız kafilesi şehre götürülürken Yunan askerleri üzerlerine ateş ederek çoğunu öldürdü. Kurtulan 80 kadın dağlara kaçtı.¹⁹⁴

Ama çoğu acıdan dağlarda delirdi.

Alaşehir ise neredeyse tamamen boşaldı. Alaşehir de 4500 evden 4350'si tamamen yandı. Bir bağda 100 genç topluca defnedildi. Ölüm, sessiz bir yorgan oldu üzerlerine. Acıları tarif etmeye kelimeler yetmiyordu. İlçede 10.000 nüfustan sadece 5.000 kişi kaldı. 3.000'den fazla kişi açıkta kaldı. Yunanlıların zulümlerini duyan Alaşehirliilerin kimileri istasyona koştu, kimisi de Eşme yolunu tuttu. Bazıları da derelere saklandılar. Ağılı boğazında kimi kadın çocuğunu, kimi baba da ailesini arıyordu.¹⁹⁵

193 Prof.Dr. Mustafa Turan, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.195.

194 Prof.Dr. Mustafa Turan, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi,, s.204.

195 Prof.Dr. Mustafa Turan, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.205.

Tüm bu vahşi katliamlar üzerine hükümet bir karar aldı ve bölgeye bir Nasihat Kurulu göndermeye karar verdi.¹⁹⁶⁻¹⁹⁷

Kurulların başında da saltanat hanedanından birer şehzade bulunuyordu.

Hükümet Nasihat Kurulunu Ege bölgesinde çeşitli milletlerdeki insanların birbirleriyle kavga etmemesi ve barışık olması için gönderdiklerini söylediler. Ayrıca 1908 Meşrutiyetin ilanını ve İttihat ve Terakki Partisini kötülemeyi de unutmuyorlardı. Başında bir şehzade bulunan bu Nasihat Kurulu, Rum ve Yunanlılarla iyi geçinilmesini söylüyorlardı, ancak asıl Nasihat edilmesi gereken bu unsurlardı..

Çünkü İzmir'e gelen Nasihat Kurulunu karşılamaya çıkan bazı Rumları, Rum Kozmos gazetesi maalesef şu şekilde eleştiriyordu;

"Emellerimize kavuşmak üzere olduğumuz şu günlerde, altı yüz senedir öptüğümüz kirli ve kanlı elleri öpmekte hala devam edecek miyiz?"

Yunanlılar kışkırtıyor, katlediyordu, bizimkiler de nasihat için kurul gönderiyordu. Ayrıca hükümet bu Nasihat Kurulunu görevlendirirken, *"Gerek çete oluşumuna ve gerekse Milli Kongre adı altında kanunlara aykırı toplantı, bildiri ve tehditleri kimlerin yayınladığı, bu oluşumlara kimlerin yardım ettiği, sivil ve askeri makamlarca bu oluşuma yardım edilip edilmediğini araştırmasını"* istiyordu.¹⁹⁸

Bu nasıl bir ihanetti. Hükümet, katliam yapan Yunanlıları değil, direnmeye çalışan Kuvayı Milliye gruplarını tespit etmek için gönderiyordu kurulu. Nasihat falan bahaneydi.

196 **Muzaffer Tayip Gökbilgin**, *Milli Mücadele Başlarken-ı, Türkiye İş Bankası yayınları*, s.64.

197 **Celal Bayar**, *Bende Yazdım.-Milli Mücadeleye Giriş-6*, Sabah Kitapları s.24.

198 **Prof.Dr. Mustafa Turan**, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.221.

İçişleri Bakanı da Yunan işgaline karşı koyan Kuvayı Milliye Hareketinin önlenmesini istiyordu Valiliklerden.¹⁹⁹

Kurul Aydın'da beklenildiği ilgiyi görmedi. Kimse karşılamaya çıkmadı.. Ayrıca Aydın'da Kurul'a ve Şehzadeye karşı açıktan cephe alanlar bile oldu. Şehzade ise Kızılay İrşat Heyet Başkanı **Hoca Esat Efendi'**yi ziyaret ederek "*Hocasınız..Halifenin ne olduğunu bilirsiniz. Bir şehzade memleketinize geliyor, neden karşılanmamızda hiç kimse bulunmuyor?*" diye sordu.

Kahraman Hoca ise Şehzadenin yüzüne karşı güzel şu cevabı veriyordu;

"Efendim bize nasihat için teşrif ettiğinizi duyduk. Halbuki, asıl nasihata muhtaç olan tahrikçi Rumlardır."

Bunun üzerine Nasihat Kurulunun en mutaassıp ve hatta şımarık bir üyesi olan **Süleyman Şefik Paşa**²⁰⁰ bu şekilde konuşan hocayı göstererek şunu söylüyordu;

"Bu da onlardan(İttihatçı).Maalesef her yerde bulunuyorlar.."201

Bu olayların olduğu Haziran 1919 ayında İçişleri Bakanı **Ali Kemal**, işgale karşı direnen Kuvayı Milliye ve Balıkesir halkına telgrafla şu tehditleri yapıyordu: "... Defalarca söyledim, ne kadar gaddar ve ne kadar haksız olurlarsa olsunlar, biz bu işgallere karşı açık haklarımızı şimdilik, ancak siyaseten savunabiliriz. Sizin tuttuğunuz çıkmaz yol, İslam halkını boş yere kırdıktan başka bizim iyi siyasi girişimlerimizi de köreltir. (...)Barış Konferansı bizi dinliyor ve hakkımızda karar vermeye hazırlanırken bu siyasetten ayrılmak memlekete ihanettir." 202

199 **Prof.Dr. Mustafa Turan**, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.221.

200 Süleyman Şefik Paşa ilerleyen tarihlerde Padişah ve İngilizlerin parayla oluşturduğu Kuvayı Muhammediye(Hilafet) Ordularının başına geçip, Mustafa Kemal'e karşı savaşacaktır. Ancak yenilecektir.

201 **Celal Bayar**. *Bende Yazdım.-Milli Mücadeleye Giriş-6*, Sabah Kitapları s.27.

202 **Rahmi Apak**, *İstiklal Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu. Türk Tarih Kurumu Yay. , s.36.*

Hükümet yabancıların elinde esirdir.

Ege Bölgesinde işgallerin artması üzerine **Mustafa Kemal**'de İstanbul Hükümetine çıkıştı ve: *"Bu saldırılar karşısında İstanbul'daki hükümet maalesef aciz kaldı. Bir protesto dahi etmemiştir. Türk Hükümeti yabancıların elinde esirdir"* dedi.

Haklıydı. Çünkü o yıl İstanbul'un Fethi yıldönümünü kutlamak yasaklanmıştı. Ramazan topu bile Yunanlılar tarafından atılacaktı. **Damat Ferit** hükümeti buna bile ses çıkaramıyordu. Ama **Mustafa Kemal** halka cesur olmasını ve Havza'dan vali ve kolordulara gönderdiği telgraf ile yurt bütünlüğünü korumak için Ulusal tepkilerin daha canlı olarak gösterilmesini istedi.

Yasağa rağmen halktan büyük coşkularla protesto mitingleri yapılmasını, işgallere karşı duyarlı olunmasını ve bunun bütün kasaba ve köylere kadar yaygınlaştırılmasını istiyordu.²⁰³

Mustafa Kemal Havzahılarla okul binasında bir toplantı yaparak *"Müdafaa-i Hukuk"* derneğinin kurulmasına karar verdi.

Mustafa Kemal özgürlük mücadelesine başladığı anda Trabzon Metropolit **Hrisantos**, 25 Mayıs günü İngiliz Başbakan **Lloyd George**'a bir muhtıra gönderdi:

"Karadeniz Bölgesini ancak Rumlar yönetebilir. Trabzon, Samsun, Sinop, Amasya ve Şebinkarahisar'ı kapsayan bölgede tek bir devletin güdümü altında özerk pontos yönetimi kurulmasını bütün Rumlar adına rica ederim." dedi.²⁰⁴

İngiliz **L. George** ise Kafkaslara gönderdiği muhtırayla 28 Mayıs 1919 günü Büyük Ermenistan Devleti'nin kurulduğunu ilan etti. Van, Bitlis, Harput, Diyarbakır, Trabzon, Erzurum ve Sivas'ın kendilerine bağlandığını da ekledi.

203 **Dr.Sıtkı Aydinel**, *Güneybatı Anadolu'da Kuvay-ı Milliye Harekatı*, Kültür Bakanlığı Başvuru kitapları dizisi/11-1993. Ankara. s.216

204 **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti Yayını, s.27.

Doğusu Batısı fark etmiyordu. 29 Mayıs 1919 günü Yunanlılar Ayvalık'ı işgal ettiler.

14. Kolorduya bağlı 172. Alay komutanı **Ali Çetinkaya** bu işgale karşı koymak için birlikleri ile birlikte dağa çıktı. Ayvalık sırtlarında Yunan işgaline karşı direndi. Marmara'da ilk kurşun savaşını başlattı. Ancak bir subay ve bir er şehit oldu. **Ali Çetinkaya, Mustafa Kemal**'in en yakın arkadaşlarındandı.²⁰⁵⁻²⁰⁶

Mustafa Kemal'de Anadolu'yu toparlamaya başlıyor ve emrindeki Kolordu Komutanlıklarına gizli telgraflar çekiyordu.

*"Düşman, Samsun ve Trabzon gibi Karadeniz kıyılarını işgal edebilirler, bölgenizdeki idarecilerle el ele vererek bağımsızlığının savunulması için gerekli teşkilâta girişmek zorunludur. (...) Gerekli hazırlıklar yapılmalı, askeri birlik mevcutları artırılmalı, mevcut silahlar birleştirilmelidir."*²⁰⁷ diyordu.

Mustafa Kemal, Anadolu'da bir teşkilât hazırlığı için uğrarken hükümet ise bu direnen teşkilâtı ortadan kaldırmannın derdindeydi. Marmara Bölgesinde Yarbay **Ali Çetinkaya** ile **Alibay Bekir Sami**'nin direnişinden rahatsız olan Savaş Bakanı **Şevket Turgut Paşa** 17. Kolordu Komutanlığını lağvederek **Bekir Sami**'nin İstanbul'a dönmesini emretti.²⁰⁸

Ama onlar dönmediler, **Mustafa Kemal**'e katıldılar.

Hükümet ne yaparsa yapsın Türklerin işgale karşı direnişleri giderek artıyordu. Müdafaayı Hukuk ve İlhakı Red Derneği'nin bir şubesi Denizli'de kuruldu. Dernek, halkı hemen silahlı mücadele etrafında örgütlemeye başladı. Efeler, tüm il ve ilçelerde direnme kararı aldılar.

Ege direnirken **Mustafa Kemal** Anadolu'yu bir çatı altında toplamannın hazırlıklarını yapmaktaydı. 30 Mayıs 1919 günü

205 **Kazım Özalp**, *Milli Mücadele*, Türk Tarih Kurumu yayımları, s.15.

206 Not; Maalesef bu günkü bazı basın ve bazı köşe yazarları Ali Çetinkaya'yı terörist ilan edip, "Kel Ali" diyerek dalga geçmişlerdir.

207 **Kazım Karabekir**, *Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri*, s.25.

208 **Bilge Umar**, *İzmir'de Yunanlıların Son Günleri*, Bilgi yayımları, s.182.

Trabzon, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Sivas ve Erzincan başta olmak üzere yurt geneline gönderdiği bir mektupla bir kongre yapılacağını duyurdu.²⁰⁹

Oysa işgalin gölgelerinde sessiz ve sakindi İstanbul. Savaş Bakanı 30 Mayıs 1919 günü Mondros Mütarekesi gereği teslim alınan ve "Diyarbakır'dan Samsun yoluyla İstanbul'a sevk edilmekte olan 31. 333 süngü kolu, 198 makineli tüfek, 26 top kamasının nerede?" olduğunu sordu **Mustafa Kemal**'e. Ama **Mustafa Kemal**'in cevabı gayet netti:²¹⁰

"Sevki durdurdum!"

İstanbul gerçekten sessizdi. Artık emirleri yabancılar veriyor, yerliler kukla görevi görüyordu. Ülke satılmıştı çünkü. Yine 30 Mayıs günü **Amiral Calthorpe**, Başbakan **Damat Ferit**'e bundan böyle "*dua*" şeklinde de olsa hiçbir mitinge, toplantı ve gösteriye izin verilmeyeceğini bildirdi. Dua şeklinde de olsa herhangi bir toplanma ve gösteri yapma yasaktı.

Yıkılmaya yüz tutmuş Osmanlı İmparatorluğu Kaymakam **Kemal Bey**'i asıyordu ama İngilizlerin duaları yasaklama kararlarına bir şey diyemiyordu. Sadece mahkemeler değil, şeyhülislam makamı da askere "*oruç tutmalı*" diyerek aslında bir bakıma askeri dinsiz veya kafir göstermeye çalışıyordu. Ama oruç tutmak ne ki, onlar cephede yurdu kurtarma peşinde zaten açtılar. Ve aç oldukları yetmiyormuş gibi canlarını, gencecik bedenlerini çekinmeden verdiler. Çünkü Yunanlılar 1 Haziran'da Ödemiş'i işgal edince karşılarında 120 kişilik yiğit ordusunu buldular. Hemen çatışma çıktı. Bir harbe dönüştü. Türkler 80 kayıp verdi. Kuvayı Milliye bu çatışmada yenilgiye uğradı. Ege'deki Türklerin morali bozuldu. Ancak bağımsızlık ateşi için Anadolu'yu diriltmeye çalışan **Mustafa Kemal**, Havza'dan ulusa seslendi:

"Ulus, bağımsızlığını korumaya karardır. Kötü sonuçlara karşı her türlü özveriği göze almıştır." dedi.

209 **Kazım Karabekir**, *İstiklal Harbimizin Esasları*, s.39.

210 **Kazım Karabekir**, *İstiklal Harbimizin Esasları*, Sayı: Mayıs, Vesika: 93.

Siyasi zafer diye kandırdılar

Acı ve gözyaşları Türklerin yüreklerinden akarken politikacılar da sadece siyasetle ilgiliydiler. Başbakan **Damat Ferit** konuşmacı olarak Paris görüşmelerine çağrıldı. Başbakanın talebi kabul edilince flaş bir haber olarak verildi tabiki. Oysa konferanstaki konuşmayı kendisi istemişti. Ama 90 yıl önceki basın bunu bir *"siyasi zafer"* olarak sundu halka.

Başbakanın Paris Konferansına gideceğini duyan İstanbul Üniversitesi öğrencileri de bazı kararlar aldılar. *"Doğu Anadolu'da toprak bütünlüğü ve bağımsızlık sağlanacak. Manda veya vesalet gibi yönetim şekilleri reddedilecek"* dediler. Ardından da şunu eklediler:

"Türk Gençliği bunlara uymayan herhangi bir barış anlaşmasına, itaat etmemeye kesinlikle karar vermiştir!"

Üniversite gençliği de bu bağımsızlık isteklerini Avrupa'ya giden Başbakan **Damat Ferit**'e bildirdi. Ancak Başbakan kulak asmadı. Konferansa kendi isteğini sundu. Yüksek Komiser **Calthorpe**'da, Başbakan **Damat Ferit**'in isteğini İngiltere'ye bildirdi.

Başbakan'ın isteği Türkiye İngiltere'nin gözetimine verilme-siydi. Veyahut Amerikan mandası.

Başbakan Demokrasi aracına bindi

Başbakan Türkiye'yi önce İngiltere'ye, olmazsa Amerika'ya teslim edebileceğini söyledikten sonra, Paris Barış konferansında bir konuşma yapmak üzere beraberindeki heyet ile birlikte *"Demokrasi"* adlı bir Fransız kruvazörüne binerek yola çıktı. Başbakan için Demokrasi bir araçtı. Çünkü altındaki Kruvazör bir deniz aracıydı. Ama tehlikeliydi, çünkü silahlı bir araçtı gemi.

Böylelikle Başbakan *"Demokrasi"* isimli deniz aracına binerek, riskli ve maceralı bir yolculuğa girmiş oldu.

Başbakan Demokrasi aracına, yani kruvazörüne binmiş Avrupa saflarına teslim olurken Ege'nin efeleri Kuvayı Milliye birliklerine teslim olmaktaydılar halbuki. Demokrasi aracına binip Avrupa'ya değil.

Ayrıca "*Demokrasi*" aracına binen başbakanın kurduğu hükümet, dua ve mevlüt dahil bütün toplantı ve mitingleri yasaklamıştı ama Eskişehirli yasak masak dinlemediler. On bin kişinin katıldığı bir mitingle İzmir'in işgalini protesto ettiler. Eskişehirli bu ikinci büyük mitingiydi. Havza ve Merzifon'da da gösteriler yapıldı. Doğrudan doğruya kendisi yapmış gibi görünmeyen **Mustafa Kemal**, gösterileri Mesudiye otelinden keyifle seyretti.

Maya tutuyordu. Konuşmacılar mitingde bütün milletin silaha sarılması gerektiğini söylediler.²¹¹

Mustafa Kemal uyanış için bir yandan halkı örgütlerken, diğer yandan da silah temin etmeye çalışıyordu. Diyarbakır civarından İngilizlerin zorla topladığı ve mekkarelerle Samsun'a gönderilen silahlara el koydu. Askeri depoda bulunan silahları da sakladı.

Öte yandan Savaş Bakanı Hükümet, **Mustafa Kemal**'e bir telgraf çekerek İstanbul'a dönmesini istedi. Ama **Mustafa Kemal** sıradan bir lider değildi ve İstanbul'a dönerse başına nelelerin geleceğini biliyordu. O da "*İttihatçı*" diye hemen tutuklanıp ardından Malta'ya sürülecekti. Belki de asılacaktı. O yüzden **Mustafa Kemal** Hükümete şöyle cevap verdi:

*"Millî bağımsızlık uğruna bütün varlığım ile milletle birlikte sonuna kadar çalışacağıma söz veriyorum!"*²¹²

Anadolu'da mitingler arttıkça İstanbul'da da ittihatçı tutukluların yargılamaları kaldığı yerden devam ediyordu. Tutuklu-

211 *Nutuk*, Vesika: 19.

212 **Ömer Sami Coşar**, *Millî Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti, s.112.

lardan biri hastaneden getirilemeyince duruşma ertelendi. Bu arada tutuklulardan bazıları hastaneye kaldırıldı.²¹³

Ziya Gökalp'te soğuk zımdanda hastalandı. Vereme yakalandı. Ve fazla yaşamadı. Hastalandıktan beş yıl sonra öldü.

Bekir Sami Albay

Yunanlılar Ege'de ilerlerken **Albay Bekir Sami**, 3 kişilik Kolordusuyla birlikte Alaşehir'e geldi. Geceyi orda geçirdi. Kasabada "Yunan ordusu padişahımızın emriyle geliyor, sakın saygıda kusur etmeyin!" diye halka propaganda yapan dört imam ve hoca'nın olduğunu duyunca küplere bindi ve hemen emir vererek bunların sabah Hükümet Konağında hazır bekletilmesini istedi. Sabah olup hükümet konağına geldiğinde ise orada bulunanların şaşkın bakışları arasında tabancasını kılıfından çıkararak kendi elleriyle kurşuna dizdi.

Eşme'ye geldiğinde de Yunan bayrakları dağıtan dört Rum'u kaymakamlıkta sorguya çekerken Rumlar sert cevap verince hemen darağacını kurdurarak dördünü de astırdı. Kasabadaki Yunan bayraklarını toplatarak yaktırdı.²¹⁴ Bu olaylardan sonra **Albay Bekir Sami**'nin Ege ve Marmara Bölgesinde ünü arttı. Herkes ondan korkar oldu.

Daha sonra **Albay Bekir Sami** ile görüşen **Mustafa Kemal, Bekir Sami**'ye 9 Haziran günü neler yapması gerektiği konusunda fikirler verdi: "Bu feci sonuca örgütsüzlük ve vurdum duymazlık sebep oluyor. Ümitsizliğe kapılacak zaman değil. Birlikte çareler yaratmak zorundayız. Memleketi büyük bir teşkilât altına almak zorundayız."²¹⁵ dedi.

213 2 Haziran 1919, *İkdam*, 3 Haziran 1919 *Alemdar* ve 4 Haziran 1919, *İstiklal* gazeteleri.

214 **İlhan Selçuk**, *Yüzbaşı Selahattin'in Romanı*, Remzi Kitabevi, s.92.

215 **Utkan Kocatürk**, *Atatürk'ün Toplanmamış Telgrafları*, s.6.

Haklıydı. 700 yıllık Osmanlı teşkilâtı yok olup yıkılmaktaydı. Ayrıca Başbakan **Damat Ferit** Bergama Kaymakamlığına gönderdiği yazıda “Yunanlılarla aramızda savaş bulunmuyor” demişti. Bu ne gafletti, ve nasıl bir ihanetti? Çünkü Yunanlılar Nazilli, Akhisar ve Ahmetli’den sonra Bergama’yı da 12 Haziran 1919 günü yani bu açıklamadan birkaç gün sonra işgal etmişti.

Bergamalılar

Yunanlılar Bergamaya yaklaşıncı **Yüzbaşı Kemal Bey** ilçeyi savunmak için halka bir çağrı yaptı. Ama çağrıya sadece 30 kişi katıldı. Onlar da kısa sürede dağıldılar. Endişeye kapılan **Yüzbaşı Kemal Bey** taşımaya zaman bulamadıkları silah deposunu Yunanlıların eline geçmesin diye havaya uçurdu.

Ve sonunda Yunan askerleri de çok geçmeden geldiler Bergama’ya. Türkleri toplayarak hemen **Yüzbaşı Kemal Bey**’i istedikler. Bir şey yapmayacaklarını söylüyorlardı. Bildik bir Agamemnon oyunuydu bu. **Kemal Bey** Bergama’da bulunan Rumların baskısı üzerine Yunanlılara teslim edildi.

Ancak **Yüzbaşı Kemal Bey**’i teslim ettikten sonra Yunanlılar söz verdiklerinin aksine Bergama’ya girdiler. Bununla yetinmediler ve Kınık yakınlarında bazı Türk erkeklerinin bulunduğu, onların herhangi bir hareketi karşısında ilçeyi içindeki halkla birlikte yakacaklarını söylediler.

Bahaneydi tabii ki.

Agamemnon celladı tarihi Bergama’nın katline karar vermişti. Ve çok geçmeden hemen katliamlara başladılar. Bergama’nın Cumalı köyünde **Emine** isimli bir kadını bacaklarından ayırarak ve karnını yararak kafasını ezdiler. Aynı köyden bir yaşlı kadını da süngüleyerek öldürdüler.

Doğancı köyünden **İdris Efendi**’yi ve iki kişiyi tutukladılar ve sonra ellerini keserek gözlerini oydular. Ardından da vahşice öldürdüler. Aynı köyden **Hacı Mehmet Ali**’yi de öldürdüler.

Ayazment köyünün muhacir mahallesini tamamen yaktılar. Yangından kaçamayan onlarca çocuk ve kadın yandı.²¹⁶ Ve yine birçok kişiyi kurşuna dizdiler. Birçok köyleri de yaktılar.

Bergama halkı canını dişine takıp ölümle boğazlaşırken şu haber ise Sarayın halini gün yüzüne çıkarıyordu açıkça: “*Düğün için vakit buldular. Şehzade Abdürrahim Efendi evlendi*”

Bergama’da katliamlar ve Saraylarda düğünler olurken, Başbakan ise “*Demokrasi*” aracına binmiş, Avrupa Konferansına konuşmaya gidiyordu. Ve basın da bu konuşmayı yurtiçinde siyasi bir propaganda malzemesi yapıyordu. Ama Bergamalılar sonunda dayanamadılar. Bergama kaymakamı **Rasim Bey** 21 Haziran 1919 günü olayı protesto ederek İçişleri Bakanlığına şu telgrafi çekti: “*Türk evleri sebepsiz yere yakılıyor, halk korkuya kapılıyor, çoluk çocuk cansiperane feryat ediyor, dağlar taşlar inliyor*”²¹⁷

Ve ayrıca çektiği telgrafla hükümetin bir girişimde bulunmasını istedi. Ama bu telgraftan kısa bir süre sonra hükümetten şöyle bir cevap geldi:

“*Elimiz kolumuz bağlı. Ancak Paris Barış Konferansında protesto edebiliriz.*”

Başbakanı Demokrasi aracına binerde, Bakanı durur mu? O da Avrupa’yı bekliyordu sorunların çözümü için. Baktılar ki olmayacak, Bergamalılar da kendi işlerini kendileri gördüler. Sayısı 60 kadar olan Bergama Kuvayı Milliyesi’ne bir günde tam 500 Bergamalı gönüllü katıldı. Ve Bergamalılar bir baskınla şehirlerini geri aldılar. Olay, Ege’de geniş yankı buldu ve Türklerin moralini oldukça yükseltti. Ve bu olayı anlatır gibi **Homer** 3.000 yıl önce yazdığı *İlyada*’sından şöyle sesleniyorlardı kahraman Bergamalılara:

216 Prof.Dr. Mustafa Turan, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.122.

217 Prof.Dr. Mustafa Turan, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.118.

"Öfkelendi Apollon, Pergamos (Bergama) tepesinden,
Bağırdı Troyalılara (Anadolulu) dedi ki;
"Atları iyi süren Troyalılar, atılın ileri,
Haydi, kalmayın Argos (Yunan)lulardan geri"²¹⁸

Özgürlük ve bağımsızlık, Başbakan'ın demokrasi aracına binip sonuçsuz konferanslardaki lafları ile değil, öterek, can vererek, kan vererek ve şehitlerin tırnaklarıyla kazanılıyordu.

Çünkü Menemen'de de katliam yaşanıyordu. Yunan askerlerle Menemen Kaymakamı **Kemal Bey** ile 6 Jandarma erini Hükümet Konağında öldürdüler. Menemen ve yakın köylerde binden fazla Türk katledildi. Kadınlara tecavüz edildi ve zenginlerin evleri basılarak yağma edildi. Katliam sırasında birçok Türk, yerli Rumlara sığınmak zorunda kaldı. Çünkü kendilerini savunan bir hükümet, bir devlet kalmamıştı. Birçoğu ise ilçeden kaçmak zorunda kaldı. Binlerce köylü masum çığlıklarla dağlara sığındılar.

Yunanlılar, katliamlarına ara vermediler. Menemen'in birçok yerinde yakılmış, boyunları kesilmiş ve kafaları parçalanmış insan cesetleri bulundu. Çocuklar bile kılıçtan geçirilmişti.²¹⁹

Bir Boşnak köyü de içindeki köylülerle birlikte tamamen yakıldı. Alevlerin içinden gelen insan inilti ve çığlıkları en zalim cehennemi andırıyordu mahşerde. Köy, yanmış ölü cesetlerinden oluşan toplu mezara döndü birden. Ölüm ve yardım melekleri köyün etrafında çığlıklarla uçuşarak ağlıyordu.

Çukurköy'lü **Ahmet Ağa'nın** çiftliğindeki bekçi **Sadık'ın** 18 kişilik aile efradı, kuyuya atılarak öldürüldü. Hisarlık, Dirik ve Kozluca köylerini tamamen yaktılar. Değirmendağı bölgesine yerleştirdikleri mitralyöz silahı ile kaçmaya çalışan köylülerden 15 kişiyi tarayarak öldürdüler. 13 yaşlarındaki bir Türk kızına

218 **Homer**, *İlyada* IV-506-509, **Azra Erhat**, Can yayınları, s.146.

219 **Prof.Dr. Mustafa Turan**, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.132, 133.

çok sayıda Yunan askeri tecavüz ettikten sonra acımasızca öldürdü. Gelmiş geçmiş tüm dünya tanrıları utanıyorlardı insanlıktan. Bunlar sadece bazılarıydı. Bölgeye gelen Amerikan, Fransız ve İtalyan gazetecilerine Kaymakam Vekili **Zekeriya Bey** bölgede vahşice öldürülen 1.371 kişinin listesini isim isim verebileceğini söyledi. 1.371 kişi, sadece tesbit edilebilirdi.²²⁰

Menemen Kaymakamının parçalandığı haberi çevrede yayılınca ne acıdır ki, İzmir Valisi **Kambur İzzet**, Yunan Komutanlığına başvurarak haberin yalanlanması için resmi bir bildiri yayınlamasını istedi. Ancak Yunan işgal komutanlığı bile Menemen Kaymakamının katledildiğini doğrulayarak, bu konuda resmi bir açıklama yapmaya taraftar olmadığını bildirdiler.

Yunanlılardan istediğini alamayan İzmir Valisi **Kambur İzzet**, katliamı örtbas etmek için halka tehditler yağdırdı:

*"Yalan haberleri yayanların şiddetle cezalandırılacağım!"*²²¹

Oysa *The Times* gazetesi bile 5 Temmuz 1919 günlü sayısında Menemen'de Rumların bir Türk kaymakamı ile 100 kadar sivil Türk'ün öldürüldüğünü yazarak Rumları sert bir dille eleştiriyordu. Öte yandan Rum çetelerinin dehşet veren katliamlarına karşı koymak için Urla'da Türkler toplandı ve 120 kişilik bir gönüllü Kuvayı Milliye Grubu oluşturuldu. Ardından Soma Cephesi Milli kuvvetleri kuruldu.

Ama gündem bu değil, Başbakan'ın Paris Konferansındaki konuşmasıydı. Başbakanın boş sözleri bizi mutlu ediyordu nendense. İki lafı çevirdi mi, milletçe mutlu oluyorduk.

220 Prof.Dr. Mustafa Turan, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi yayınları, s.135.

221 Prof.Dr. Mustafa Turan, *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi yayınları, s.132.

Kahraman müftü..

Mustafa Kemal Samsun'a çıkar çıkmaz, özgürlük ateşi de bir meşale gibi yanmaya başladı yurdun her yanında. Türkler, yasak olmasına rağmen yurdun dört bir yanında miting düzenleyerek Hükümeti ve Yunanlıları protesto ettiler.

Bunun üzerine Samsun'da bulunan İngiliz Yüzbaşı **Hurst**, İstanbul'a acil koduyla şu yazıyı yazdı: *"Mustafa Kemal bölgedeki bütün telgrafhaneleri tekeli altına almış. Türkler sonuna kadar çarpışacakları propagandasını yapıyorlar. Merzifon'da bir gezi yaptım, arabamız taşlandı. Durum gergin!"*²²²

İngilizler, gergindi.

Mustafa Kemal 13 Haziran 1919 günü Havza'dan Amasya'ya geçiyordu. Ardından görünmez melekler dans ediyordu beyaz kanatlarıyla. Güneş, ateşten ördüğü peleriniyle bir prens gibi koruyordu. Kendisine eşlik eden atlıların, sarı altın tozları yükseliyordu dev toynaklarından. Ve o tozlar, tarihi gökyüzüne kanla yazdılar.

Tarihin adı "Özgürlük" idi.

Kendisini Amasya'da karşılayanlardan Müftü **Hacı Tevfik Efendi** kutsal bir peygamber torunu gibi **Mustafa Kemal**'in elini sıkarak şunları söyledi hasretle: *"Paşam, bütün Amasya emrinizdedir!"*

Mustafa Kemal gülümsüyordu. Gözleriyle güneşten bir müjde veriyordu. Burada kısa bir konuşma yaptı ve:

"Memleket elden gidiyor. Eğer düşman Samsun'a ayak basacak olursa, çarıklarımızı giyip dağlara çıkmamız, vatan toprağını son parçasına kadar savunmamız gerekecek" dedi.

Ve bir yaz sıcağında **Mustafa Kemal**, 21 Haziran 1919 günü **Ali Fuat Paşa**, **Rauf Bey** ve **Refet Bele Paşa**'yı gizli bir şekilde

²²² **Bilal Şimşir**, *İngiliz Belgelerinde Atatürk*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.15.

Amasya'ya çağırıldı. Ve Komutanlar Amasya'ya geldiler. **Mustafa Kemal**'in önderliğinde Amasya görüşmeleri başladı. Komutanlar görüşmelerde ulusal direnişin artırılması ve Anadolu'da fiili bir hükümet kurulmasına karar verdiler. Ve Amasya'dan şu cümlelerle dünyaya seslendiler:

"Vatanın bütünlüğü ve Milletlin bağımsızlığı tehlikededir. Milletlin bağımsızlığını yine milletin kararı ve direnişi kurtaracaktır. Artık İstanbul Anadolu'ya hakim değil, tabi olmak zorundadır!"

Darbe değil, İhtilal..

Binlerce yıllık emperyalizme ve Osmanlı İmparatorluğu'na karşı hazırlanan bir devrim girişimiydi bu. **Mustafa Kemal** Türk Kurtuluş Savaşını başlatıyordu. Bu sözlerle hakimiyeti İstanbul'dan alıp Anadolu'ya teslim ediyordu. Kararı **Mustafa Kemal**, 20. Kolordu Komutanı **Ali Fuat Paşa** ile 3. Kolordu Komutanı **Refet (Bele)** imzaladılar. 15. kolordu Komutanı **Kazım Karabekir** Erzurum'dan, **Cemal Paşa** da Konya'dan onay verdiler. Ama karara imza atan bir önemli kişi daha vardı **Mustafa Kemal**'in yanında. Ve Agamemnon zırhlısında kendisini aldatan İngiliz Amiral **Caltorphe**'den intikam alıyordu.

Bu kişi, **Hüseyin Rauf Bey** idi.

Görüşmelerde alınan gizli bir karara göre de Batı Anadolu'da bulunan 20. Kolordu Komutanı **Ali Fuat Paşa** ve Doğu Anadolu'da bulunan 15. Kolordu Komutanı **K. Karabekir Paşa** gerektiğinde ülkenin sivil ve askeri yönetimini ellerine alacaklardı.²²³

Ve **Mustafa Kemal** bu madde için şunu söyledi:

"Bu iş, ulusal bir sır gibi tutulmalıdır." –

²²³ Prof.Dr. Salahi R Sonyel. *Gizli Belgelerde Mustafa Kemal, Vahdettin ve Kurtuluş Savaşı*, s.48.

Ve ayrıldılar. Birbirlerine veda ettiler. Türkiye Cumhuriyeti tohumunu serpmek için Anadolu'nun tozlu yollarına düştüler. Ardından **Mustafa Kemal** hemen Erzurum Kongresi hazırlıklarına başladı. Doğu Anadolu illerini, Karadeniz illerini, Giresun ve Trabzon İleri Savunma Dernekleri temsilcilerini de Kongreye davet etti. **Mustafa Kemal** Amasya görüşmelerinin gizli maddeler dışındaki maddelerini ve görüşmelerin sonuçlarını, İstanbul'daki gazetelere, idarecilere ve tanınmış bazı kişilere mektupla bildirdi. Ve kendisinin milli amaç elde edilinceye kadar Anadolu'dan ayrılmayacağını, hiçbir kuvvetin bu milli direnişe engel olamayacağını yazdı.

Ve ihanet gölgeleri **Mustafa Kemal** ve arkadaşlarının "İhtilal girişimini" gizlice İstanbul'a bildirdiler. Bakanlar kurulu 23 Haziran'da **Mustafa Kemal**'i görevden aldı. Yerine **Hurşit Paşa**'yı atadı. Hükümet de valilere gönderdiği bir yazıyla bundan böyle **Mustafa Kemal**'in emirlerinin dinlenilmemesini istedi. Ve "Biz bugün Yunan veya İtalyan, hiçbir devletle savaşa giremeyiz. **Mustafa Kemal Reddi İlhak** gibi, Müslüman halkı haraca kesen dernekleri destekliyor. Artık onun emirlerini yerine getirenler de, verenler gibi sorumlu tutulacaktır!"²²⁴ dedi.

Hükümet böylesine inanılmaz emirler verirken, İçişleri Bakanı **Ali Kemal** de yabancı Basından *L'Entent* muhabirine;

"*Mustafa Kemal ve arkadaşları, Rumlardan daha tehlikelidir. (...)Soyan, yıkan, katleden çeteler kuruyorlar.*"²²⁵ dedi.

Görüldüğü gibi o günkü yönetime göre ülkeyi savunan **Mustafa Kemal** kötü, katliamlar yapan Fransızlar, Yunanlılar ve işgalciler iyiydi işte. Çünkü 22 Haziran 1919 günü Yunanlılar Akhisar'ı ikinci kez işgal ettiklerinde ve esir aldıkları 4 subay, 56 vatandaş ve 3 askeri kurşuna dizdiklerinde aynı İçişleri Bakanı

²²⁴ **Cevdet Yularkıran**, *Reşit Paşa'nın Hatıraları*, M.A.Halit yayınları, s.24.

²²⁵ **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I*, Öğretmen Dünyası yayınları, s.344.

Ali Kemal yine inanılmaz biçimde sözlerini şöyle noktalıyordu maalesef; “*Umudumuz Paris’te!*”²²⁶

Paris Görüşmeleri

İçişleri Bakanının umudu Paris’teydi ama Paris’teki Devlet Başkanlarının Konferanstaki açıklamaları ise şöyleydi oysa;

ABD Başkanı **Wilson**: “*Türkler İstanbul’u terk etmelidir!*”²²⁷ diyordu. **L.George** ise 26 Haziran günü konuşması: “*Türkler’in, Avrupa’dan, boğazlardan ve denizlerden uzaklaştırılması gerekmektedir.*” dedi. İngiliz Yüksek Komiser **Calthorpe**’de: “*Amerikan yardım grupları, Anadolu ticaretini ellerine geçirmek için çalışmaya başladılar. Mamafih İngiliz grupları da faaldir!*”²²⁸

Bu konuşmalardan sonra Fransız Başbakanı **Clemenceau** ise daha da ileri gitti ve: “*Türkler başka ırkları yönetmekte yetenezsizdirler!*”²²⁹ dedi.

İşte İçişleri Bakanı **Ali Kemal**’in umutla beklediği Paris Konferansında konuşulanlar özetle buydu. Sonunda beklenen oldu ve Paris’te bir antlaşma imza edildi. Ama **Rıza Tevfik**’in beklediği gibi imza edilen bizimki değil, Almanlarınkiydi. Almanya çok ağır koşullar içeren Versay anlaşmasını imzalamak zorunda kaldı. Ancak her ne hikmetse İtilaf devletlerinin bu başarısı İstanbul’da top atışı yapılarak kutlandı. Versay antlaşması imzalandıktan sonra Fransız Başbakan **Clemenceau**; “*Türk heyetinin Paris’te beklemelerinin faydası yok*”²³⁰ diyerek Başbakan **Damat**

226 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s. 343.

227 **Gotthard Jaeschke**, *Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.46.

228 **Recep Şükrü Apuhan**, *Türklerin Tarihi*, Timaş Yayınları, s.201.

229 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s. 344.

230 **Gotthard Jaeschke**, *Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.46.

Ferit ile heyetini kovdu. Bizim o günkü elitlerin pek ümit bağladığı Paris Barış görüşmeleri kibarca kovulmayla sonuçlandı.²³¹ Sadece kovulmakla kalmadı. Bir de hakarete uğradı.

Türkler 800.000 Ermeni öldürdü diyen aslında kim..

Osmanlı Heyeti, Konferansta şartların biraz hafifletilmesini isteyince Fransız Dışişleri Bakanı **Millerant** şu cevabı verdi:

*“Artık Türklerin diğer Milletlere olan egemenliğine son verme zamanı geldi.1914’ten beri 800.000 Ermeni öldürdünüz.”*²³²

Bu söz bize hiç de yabancı değildi. Şimdi bazı aydınlarımız da 800.000 Ermeni öldürdüğümüzü söylüyordu. Bu günkü aydınlarımız, işgalci bir Fransız ile aynı dili konuştuğunun farkında mıdır bilinmez ama bilinen şu ki o gün basınının bir diplomasi zaferi olarak sunduğu ama aslında kovulmayla sonuçlanan Paris konferansını halka öyle anlatmadılar. Şöyle anlattılar;

*Zaman;“Barış Konferansına verilen muhtıramız”*²³³

Ogünkü yandaş basın böyle yazınca halk da kovulduğumuz bir konferansta, muhtıra verdiğimizi zannetti tabii ki.

Mustafa Kemal 26 Haziran 1919 günü gizlice Tokat’a geldi. Ve Tokat’ta şehrin ileri gelenleriyle yaptığı toplantıda milli mücadelenin gereğini anlattı:

*“Savaşmak için topumuz tüfeğimiz yoksa dişimiz, tırnağımızla dövüştürüz!”*²³⁴ dedi.

Mustafa Kemal halkı direnişe çağırıyordu ama hükümet valilere emirler veriyor, **Mustafa Kemal’e** ve arkadaşlarına engel

231 **Sina Akşin**, *İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele*, Cem Yayınevi, s.402.

232 **Recep Şükrü Apuhan**, *Türklerin Tarihi*, Timaş Yayınları, s.214.

233 **Zeki Sanhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s. 368.

234 *Nutuk*, s.29

olabilecek her yolu deniyordu. İçişleri Bakanı **Ali Kemal** yeni bir bildiri yayımlayarak halkı orduya karşı kışkırttı:

*"Askerler tarafından verilecek emirleri yerine getirmeyiniz!"*²³⁵

Adana Müftüsü

Akşamın karanlığı Adanalıların üzerine bir kabus gibi çökerken Adana Müftüsü de İngiliz generalinin onuruna verilen yemekteydi o gece. 30 Haziran 1919 günü Adana'ya gelen İngiliz generali konuşmasını bitirip kadehini kaldırdıktan sonra Müftü söz aldı. Müftü Bey ise yemekte bulunan konukların bakışları karşısında şu inanılmaz sözleri söyledi:

*"İngilizler bütün İslam Alemleri ve Türklerin sevgisini kazanmışlardır. Bu defada en zor anlarında Türklerin yardımlarına koştukları için teşekkür ederim!"*²³⁶

Müftünün konuşmasına bakılırsa İngilizler işgale değil de, yardıma gelmişti sanki. Konuşmanın bitiminde konuklar saygıyla alkışladılar. Ama acıdır, Türk askerleri hakkında ardı ardına alçakça *"kafir," "gâvur"* fetvaları veren zihniyet, İngiliz generaline teşekkür ediyordu.

Mustafa Kemal 3 Temmuz 1919 günü Erzurum'a geldi. Halk ve askerler tarafından sevgiyle karşılandı. **Kazım Karabekir Paşa**, **Mustafa Kemal Paşa'yı** ziyaret etti: *"Ben ve kolordum emrinizdeyiz"* dedi. 5 Temmuz günü ise **Mustafa Kemal**, arkadaşlarıyla bir toplantı yaptı. Hareketin başına geçecek kişiyi seçmelerini istedi. Onlar da **Mustafa Kemal'i** seçtiler.²³⁷

Ardından **Mustafa Kemal** yurt geneline bir bildiri yayımlayarak kendisine bağlı Komutanların dikkat etmeleri gereken noktaları söyledi, kutsal emirler verdi:

²³⁵ **Ali Fuat Cebesoy**, *Milli Mücadele Hatıraları*, Vatan Y., s.79.

²³⁶ **Gotthard Jaeschke**, *Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.47.

²³⁷ *Nutuk*, s.32.

"*Milli ve Askeri teşkilât hiçbir biçimde dağıtılmayacak, komuta hiçbir biçimde elden bırakılmayacak ve başkasına verilmeyecek, yurdun herhangi bir yeri işgal edilirse, komutanlar birbirini haberdar ederek ordu birlikte savunmaya geçecek, silah ve mühimmat kesinlikle elden çıkarılmayacaktır*" dedi.²³⁸

Bu olaylardan sonra **Mustafa Kemal**'e 7 Temmuz gecesi görevden alındığı bildirildi. **Mustafa Kemal** ise Savaş Bakanlığına ve saraya peş peşe telgraf çekerek istifasını verdi.

O gün, **Mustafa Kemal**'in İstanbul'daki evinde ziyaret ettiği Kurmay Başkanı **Albay Kazım Bey**, **Mustafa Kemal**'e askerlikten istifa ettiğine göre gelen evrakı kime teslim edeceğini sordu. **Mustafa Kemal**, sessizce duran Kurmay Başkanına bir an baktıktan sonra şunları söyledi sinirlenerek:

"*Şu Allah'ın belası Amerikan mandası mudır nedir, bir an önce kabul etseler de kurtulsak!*"²³⁹

Ve aynı tarihlerde ise Başbakan Damat Ferit ise **Mustafa Kemal**'in tutuklanması için İçişleri Bakanına emir verdi. Ancak Erzurum Valisi **Kadî Hurşit**, İçişleri Bakanlığının emrini alır almaz şu cevabı verdi kahramanca: "*Gücünüz yetiyorsa gelin siz tutuklayın!*"²⁴⁰

Muğla halkı tedirgindi o akşam. İtalyanlar yığma yapıyordu sürekli. Muğla Valisi işgal öncesinde sıkıyönetim ilan etti şehirde. Sıkıyönetim, Yunanlılara karşı değildi. "*Kuvayı Milliyecilik adı altında yapılmak istenen bir çapulculuğa karşı*" idi. Tüm valiler devlete değil de, hükümete bağlı olunca Başbakan Damat Ferit ile İçişleri Bakanı Ali Kemal gibi hareket ediyorlardı. Valinin milli mücadeleyle karşı olmasının elbette bir nedeni vardı. Çünkü Başbakan **Damat Ferit** 20 Temmuz günü **Mustafa Kemal**'in

238 **Kazım Karabekir**, *İstiklal Harbimiz*, Sinan Matbaası ve Neş., s.70.

239 **Şevket Süreyya Aydemir**, *Tek Adam-II*, Remzi Kitapevi, s.111.

240 **Y.Nadi Abalıoğlu**, *Kurtuluş Savaşı Anıları*, Çağdaş yayınları, s.52, 54.

yaptığı kongre ile ilgili olarak şu talimatı vermişti valilerine:
*"Milli Kongreler Anayasaya aykırıdır. Men edilmelidir!"*²⁴¹

Erzurum Kongresi Açıldı

Güneşli bir Temmuz günüydü. **Mustafa Kemal**'in ateşi, bir meşale gibi Anadolu'yu aydınlatıyordu adeta.

23 Temmuz 1919 günü Erzurum Kongresi açıldı ve **Mustafa Kemal** Erzurum Kongresi Başkanlığına seçildi. Yaptığı konuşmada yurda yapılan saldırıları anlatarak milli iradenin Anadolu'dan doğacağını kaydetti. Haklıydı. Çünkü yabancılar o hafta kendi aralarında anlaşıp Batı Anadolu'yu paylaştılar. Ve Yunanistan Başbakanı **Venizelos** ile İtalya Başbakanı **Tittoni**, 29 Temmuz 1919 günü kendi aralarında el sıkıştılar. Anlaşma sonucu İtalyanlar 12 aday Yunanlılara bıraktı, karşılığında ise Aydın, Denizli ve Muğla'yı aldı.²⁴²

Tüm bu gelişmeler karşısında Hükümet ise **Mustafa Kemal** ve **Rauf Bey**'in derhal yakalanarak İstanbul'a getirilmesini kararlaştırdı. Tüm valiliklere emir verdi. Gerekçe hep aynıydı:

*"Hükümetin karar ve bildirilerine aykırı davranış ve milleti hükümete karşı kışkırtmak."*²⁴³

İçişleri Bakanı **Adil Bey** ise 2 Ağustos günü Mustafa Kemal ve arkadaşlarının çete oluşturduğunu, telgrafhaneleri kullanarak halkı mitinglere çağırdığını, bunların şiddetle cezalandırılacağını ve dağıtmak için de gerekirse askeri güce başvuracağını söyledi.

241 **Muzaffer Tayip Gökbilgin**, *Milli Mücadele Başlarken*, Türkiye İş Bankası yayınları, s.169.

242 **Dimitri Kitsikis**, *Yunan Propagandası*, Çev. Hakkı Devrim, Kaynak Kitaplar, s.46.

243 *Milli Mücadele Başlarken*, **M.Tayip Gökbilgin**, Türkiye İş Bankası yayınları, s.170.

Ama Ege'nin kahramanlarından Denizli Müftüsü **Ahmet Hulusi Efendi**, Kayalık Camiinden bir sancak çıkararak ateşli sözlerle halkı direnişe çağırdı ve milli hareketin dağıtılması emrini veren hükümete inat restini çekti. Ve tarihe şu notu düştü:

"İşgale uğrayan memlekete halkının silaha sarılması ve savaşması Farz-ı ayndır. Fetva veriyorum!.."

Kuvayı Milliye dernekleri dağıtılmaya çalışılıyor.

Ama Hükümet kararlıydı. Ve gerek Erzurum Kongresi kararlarına ve gerekse Egeden yükselen bu haykırışlara şu cevabı verdi; *"Kuvayı Milliye adıyla çeteler kuran Demirci Efe ve Hacı Şükürü ile Mustafa Kemal görüşüyorlar, gizlice dolaşarak Kongre toplantıları yapıyorlar.. Kuvayı Milliye'yi dağıtınız!.."*

Ve Başbakan **Damat Ferit** bu açıklamaların ardından İngiliz Amiral **Webb**'den şu istekte bulundu.

"50 Milliyetçiyi daha tutuklayın"

Ve yurt genelinde de tutuklama harekâtı hız kazandı. Tutuklamalara bu kez Ege direnişçileri de dahil edildi. İzmir işgali sırasında İngiliz elçiliğine sığınan ve Jön Türklere düşman olduğunu söyleyen **Vali Kambur İzzet Bey**, Başbakan'dan talimatı alır almaz 3 Ağustos Pazar günü yayınladığı bir emirle **Hacım Muhittin Bey**'in yakalanmasını ve eline kelepçe vurularak İstanbul'a gönderilmesini emretti. Ama Marmara Bölgesinde Türk direnişini sağlayan **Hacım Muhittin Bey**, valiye bir tokat gibi cevap verdi: *"Bir Yunan Birliğinin başına geçip siz tutuklayın!"*²⁴⁴

²⁴⁴ **H.M. Çarmıklı**, *Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri*, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü yayınları, s.27.

Kozmiğimiz arandı..

Tarih 30 Temmuz 1919.

Harbiye Bakanı **Nazım Paşa**, Kuvayı Milliye ile gerektiği gibi mücadele edemediği için görevden alındıktan sonra Mondros Mütarekesi Komisyonundaki İtilaf Devletleri askeri temsilcileri **Damat Ferit**'den Türk askerinin kuvvetlerinin mevcudu, nelerde bulundukları, ne kadar silaha ve cephaneye sahip oldukları, bu silah ve cephanenin nerelerde depo edildiği hakkında bilgi istediler. Başbakan Damat Ferit de bir yazı göndererek bu bilgileri Genel Kurmay Başkanlığından istedi. Ve bunları İtilaf temsilcilerinin istediğini, kendisinin onlara bildireceğini söyledi. İtilaf temsilcisi dediği de, işgalcilerdi.

Bu talebin ardından Tetkik-i Hesabat Komisyonları aracılığıyla Genel Kurmay arşivleri ve gizli odaları didik didik arandı. Ve gazetelerde şu manşet yer aldı bu olayın ardından.

"Askeri sırlar İtilaf devletlerine verilecek"

Ve sonunda kozmiğimiz de arandı.. 14 Ağustos günü de Harbiye Bakanlığında büyük tasfiyeler başladı. Harbiye Bakanlığına yeni atanan **Süleyman Şefik Paşa** Bakanlığın Komuta katında büyük tasfiye yaparak işe başladı. Ve Milliyetçi ve ulusalcı Komutanları görevden aldı. **Süleyman Şefik Paşa** aynı gün Anadolu'daki bütün Kolordulara bir tamim yollayarak askerlerin siyasetle ilgilerini tamamıyla kesmelerini istedi. Aslında askerlerin siyaset yaptığı falan yoktu. Onlar vatanı kurtarmanın ve işgalcilere karşı direnmenin derdindeydiler. Ama bu olay Hükümete karşı siyaset yapmak oluyordu işte.

Çünkü Mustafa Kemal dahil Anadolu'da görev yapan askerler Milli birlik yanlısıydı. Başbakan **Damat Ferit** ise Milli hareketinin kökünü bir an önce kazımak istiyordu.²⁴⁵ Ve yabancıla-

²⁴⁵ **Ömer Sami Coşar**. *İstiklal Savaşı gazetesi*.30, 31 Temmuz ve 15 Ağustos 1919.

rın tavsiyelerine uyuyordu. Bunu **Kazım Karabekir** bizzat söylüyordu..

Kısaca bu günlerde nasılsa, o günlerde de yabancı tavsiyeleri egemendi hükümet üzerinde..

Ayrıca **Mazhar Müfit**'in açıklamalarına göre **Mustafa Kemal** taraftı. Cumhuriyet taraftarıydı. Bunu daha Erzurum'da iken söylemişti.

Şimdi bazıları "bizden taraf olmayan bertaraf olur" diye tehdit ediyordu herkesi ama, **Mustafa Kemal** açık açık Cumhuriyet taraftarıydı.. Ve bertaraf olmadı..

Atatürk'ün koltuğunda, Atatürk karşıtı bir Abdullah..

Tabi bu arada **Mustafa Kemal**'in daha önce görevli olduğu 9. Ordu Müfettişliği 3. Ordu Müfettişliğine dönüştürüldü. Ve nihayet 3. Ordu Müfettişliğine, yani **Mustafa Kemal**'in koltuğuna da **Abdullah Paşa** atandı. Ama **Abdullah Paşa Mustafa Kemal** karşıtıydı. **Damat Ferit Abdullah Paşa'yı** o koltuğa **Mustafa Kemal**'i yakalamak ve Doğu Bölgesindeki Ulusal Hareketi bastırmak için görevlendirmişti. Ama **Kazım Karabekir** Paşa kendisine Erzurum'dan haber göndererek "*Gelmemesinin daha iyi olacağını*" söyleyince o da korkudan istifasını verdi.²⁴⁶

Atatürk'ün yerine Atatürk karşıtları atanıyordu ama, oysa Anadolu kırılıyordu. Ege mezbahaya çevrilmişti. Sadece **Calthorpe** değil, **Amiral Webb**'de **Venizelos**'un İzmir ve çevresini mezbahaya çevirdiğini söyledi. **Amiral Webb**'in konu ile ilgili İngiltere'ye gönderdiği 16 Ağustos 1919 günlü raporu şuydu:

"Venizelos bütün İzmir ve çevresini mezbahaya çevirdi. Burası Türkiye değil de başka bir ülke olsaydı ayaklanırdık."

²⁴⁶ **Ömer Sami Coşar**. *İstiklal Savaşı gazetesi*. 15 Ağustos 1919.

Adana..

Adana'da sıcak bir yaz günüydü. İşgal altındaki Adana'da henüz Müdafaa-yı Hukuk Derneği kurulmamıştı. Adana'nın yurtsever aydınları her akşam bir açık hava kahvesinde masalarda üçer-beşer toplanarak ezgin üzgün konuşuyorlardı. Derken bir akşam bir postacı girdi kahvehaneye. Elinde adresleri belli mektup zarfları vardı ama bir ağzı açık mektup vardı ki adresi belli değildi. Postacı elindeki açık zarfı masa masa dolaştırıp sahibini arıyordu. Kahvedeki tüm aydınlar kime geldiğini anlamak için birer birer okudular. Ama sahibini bulamadılar.

"Bu mektup sizden birine mi?"

"Ver bakayım.... yok hayır bize değil, diğer masalara sor."

"Yok bizde değil, karşıdaki masaya göster."

Mektupta "Adana Müdafaa-i Hukuk Derneği Başkanlığına" yazıyor, henüz var olmayan bu dernek için halka bildirim yapılmış oluyor ve taraftar toplanıyordu. İşgal altındaki Adana halkı silahlı direnişe çağırılıyordu. Bu mektuptan kısa bir süre sonra dernek kuruldu. Ve Adana'da da direniş kıvılcımı başladı. Bu mektubun ve bu çağrının altındaki isim iki kelimelik şu kutsal isimdi: "Mustafa Kemal"²⁴⁷

Ve bu ve benzeri mektuplardan sonra **Mustafa Kemal**, 4 Kasım 1919 günü **Yarbay Emrullah Bey** ile Topçu Binbaşı **Kemal Bey**'i direnişi örgütlemek için gizlice Çukurova'ya gönderdi.

Nazilli Kongresi

Diğer yandan kongre kararları da yasaklanıyordu ama Balıkesirliilerden sonra Aydınlılar da bir kongre düzenlediler. Nazilli'de Türkiye'nin kurtuluşuna dair önemli kararlar aldılar. Na-

²⁴⁷ Atatürk ve İzmir, İzmir Gazeteciler Cemiyeti, s.36.

zilli Kongresi 6 Ağustos 1919 günü bağımsızlık için toplandı. Ve Aydın çevresinde milli direnişi örgütlemek için şu kararları aldı:

“Aydın, Menteşe, Denizli, Burdur, Isparta, Antalya, İzmir, Ödemiş ve Kuşadası bölgelerinde Yunan işgaline karşı doğan direniş daha iyi organize edilerek milli hareketleri birleştirmek için her türlü faaliyetler yürütülecektir!”

Bu kongrelerin ardından 16 Ağustos 1919 günü Alaşehir Kongresi de **Hacım Muhittin Çarmıklı** başkanlığında açıldı. Hükümet Reddi İlhak (Bağımsızlık) adını taşıyan tüm dernekleri yasaklamıştı. Ama vız geliyordu yasak. Çünkü **Hacım Muhittin Çarmıklı** inat olsun diye Alaşehir Kongresi’nin kuruluş adını *“Harekatı Milliye Reddi İlhak Büyük Kongresi”* koydu. Bunun Türkçesi, *“Milli Bağımsızlık Hareketi Büyük Kongresi”* idi. Başkan **Hacım Muhittin** bir konuşma yaparak kısaca şöyle söyledi:

“Vatan tehlikesi karşısında birleşen kardeşlerden meydana gelen kongrenin amacı, milli hareketin birleştirilmesi ve düzenlenmesidir.”

Alaşehir kongresinin kapsadığı alanda Nazilli Kongresinin kapsadığı alan gibi oldukça genişti. Alaşehir, İnegöl, Ödemiş, Akhisar, Ayvalık, Sarayköy, Aydın, Denizli Balıkesir, Sındırgı, Soma, Salihli, Uşak, Kula, Afyon, Gördes, Manisa ve Nazilli.

Çeteciymiş Dediler

İşgale karşı tüm yurttaki direniş kongreleri artarken Ege’de **Gökçen Efe** kendisine bağlı 300 kişilik Kuvayı Milliye kuvveti ile Tire’nin Fata köyünde bulunan Yunan birliklerine bir baskın yaptılar. Bu baskında Yunanlılara 30 kayıp verdirdiler. Fata köyü **Gökçen Efe**’nin köyüydü. Ve kendi köyünü Yunanlılardan kurtarmak istiyordu.

Ama işgale karşı koymak *“çetecilik”* oluyordu işte. Ama onlar çeteci değildiler. Ve Balıkesirliler bu iftiralara şu sözlerle cevap

verdiler: "Bizim Yunanlıları kovmak dışında hiçbir amacımız yok!"²⁴⁸

Onlar işgale karşı direnip ülkeyi kurtaranlardı. Onlar bize bugünleri yaşatanlardı. Ve onlar bağımsızlık davasında yanılmayanlardı. O gün "çeteciler" diye tutuklanan o insanlar olmasaydı, bugün bizim Irak'tan, İran'dan, Ortadoğu'dan Afganistan'dan, Balkanlardan, Arabistan'dan ne farkımız kalırdı. Filistin'den ne farkımız kalırdı. İnsan olarak yaşıyor olur muyduk acaba Anadolu coğrafyasında? Hem onlar çeteci değildi. Yurtseverdi. Kahramandı. İşte, Ege'den çetecilik örnekleri.

1919 yılının Haziran ayıydı. Aydın'ı geri almak için savaşılan efeler arasında ilginç biri vardı. Adı **Ayşe**. Namı diğer **Mehmet Çavuş**. Üç kadınla birlikte Ege dağlarında çetecilik yapıyordu. Yani sadece adı çeteydi, kendisi değil. Kendisi yurdu kurtarmak için dağa çıkmıştı. Bir kahramandı. Babası ve kocası şehit olmuş, kendisi genç yaşta dul kalmıştı. Umurlu çatışmasında ayağın-dan yaralanmıştı. Hastaneden kaçarak tekrar dağa çıkmış, silaha sarılmıştı. **Yörük Ali Efe**'nin grubuna katılmıştı. 7 yaşındaki çocuğu ise **Demirci Mehmet Efe**'nin grubunda kalmıştı.

Bir gün gazetecilerden oluşan bir grup görüşmek yapmak için Kuvay-ı Milliye askerlerinin yanına gelmişti. Gazeteciler, efelerin içerisinde silahlı **Ayşe** kadını görünce yani çeteci **Ayşe**'yi görünce merakla sordular kendisine: "Nerelisin Ayşe efe?"

Bu soruya kararmış gözleriyle bakarak mağrurca cevap verdi **Ayşe** kadın:

"Tepedelenli muhacirim."

"Savaşa nasıl girdin?"

"Aydın'da iken Yunanlılar 'Yörük Ali'nin çetesi geliyor, içinde kadınlar da var' deyince, ben de kalktım Tümen Komutanı geleşiye kadar

248 **H.Muhitin Çarıklı**, *Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri*, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Y. s.28.

kendi ismini yazdırdım çeteye. Orada Aydın'da elli sekiz saat çakmak çaldım(ateş ettim).Asker elbisesi vardı bende"

Gazeteciler kadına sormaya devam ettiler heyecanla:

"Korkmadın mı savaşırken?"

Kadın şaşırdı bu soruya. Ve devam etti konuşmasına:

"Hiç korku gelmedi yüreğime. Hindi dört aydır silah altındayım. Osman oğlu Nazım'ın Birinci çetesindenim. Üç yol ağzında Umurlu'da yaralandım. Hindi neye soruyon bunları?"

"Gazeteye yazacağım. Sen kadın olduğun halde böyle savaşmakta ki amacın nedir?" diye sorunca şu cevabı verdi Ayşe kadın: "Biz niçin çıkmışız harp etmeye biliyor musun? Milletimiz, mülkümüz yandı. Bak benim yedi yaşındaki çocuğum kaldı. Namusumu, ırzımı korumak için çıktım."

Hüzünlendi. Biraz durdu. Titrek sesiyle sağ elini dağlara doğru uzatarak, sözlerine titrek ve kesik devam etti güçlkle:

"İşte orda neler etmediler be kardeşim. Bir... Bir... Bir bana sor-san..."²⁴⁹

Yabancılar Toprak Satışı Başladı

Efeler bu toprakları bu mücadelelerle kazanırken İstanbul'da yabancılar toprak satışları da başladı. Zam, tutuklama ve aflarla birlikte hükümet 23 Ağustos 1919 günü, Tarabya'dan Boğazın girişine kadar bölgeyi yabancılar satmaya karar verdi.²⁵⁰ Yabancılar toprak satmak ne demekti, **Yüzbaşı Selahattin** veriyordu cevabını.

Yüzbaşı Selahattin bir hikâye kahramanı değildi, gerçek bir kahramandı. Çanakkale Savaşlarına, Balkan ve Birinci Dünya

249 **Yücel Özkaya**, *Milli Mücadelede Ege Çevresi-II* . Cumhuriyet Kitapları. s. 41,42.

250 **M.Tayip Gökbilgin**, *Milli Mücadele Başlarken*, Türkiye İş Bankası yayınları, s.15.

Savaşlarına katılmış, İran ve Kafkas cephelerinde bulunmuş, Bağdat'ı savunmuş ve Kurtuluş Savaşına katılmış bir kahraman. 20 yaşından itibaren mevzilerde bizzat savaşmış bir gazi. Albay **Bekir Sami** ile İzmir'i kurtarmaya çıkmıştı. Şunu söylüyordu:

".... Ülkenin kaynaklarını yabancı şirketlere vermiş milletler bilmelidir ki; yarın bir savaş anında bu şirketler birer casus ve ihanet şebekesi olacaklardır. Barış zamanında kemirdikleri milli ekonomiye, bu ihanetlerini de katacaklardır. İngilizler, Irak'ta 80 sene çalıştıktan sonra Irak'ı aldılar. İşte şimdi Cumhuriyet Hükümetinin(Atatürk'ün) yabancı şirketleri birer birer millileştirmesinin anlamı daha iyi anlaşılır. Memleketin içindeki her yabancı şirket, barış zamanında bir ekonomi mikrobu, kavga zamanında ise bir ihanet koludur. Bütün tarih, ülkesinde yabancı sermayelere yer vermiş mazlumların ıstırabını dile getiriyor."²⁵¹

Unutmayın, Bir milletin çıkarlarını, ancak o milletin kendisi düştürür. Bize, bizim vatanımıza gerçek dost, yalnız biziz."²⁵²

Padişahlar, devletin varını yoğunu "babalar gibi" satıyordu yabancılara. Osmanlı İmparatorluğu varlıklarını ve topraklarını satarak kendi yıkılışına zemin hazırladı. Şimdi de aynı zihniyettekiler yapıyorlardı bu işi. Hem de milletin karşısına geçip, pişkin pişkin gülerек.

Yabancılara toprak satışı başlarken **Mustafa Kemal**, hükümetin tüm engellemelerine rağmen Erzurum'dan Sivas'a gitmek için hazırlıklara başladı. Hükümet, **Mustafa Kemal** ve arkadaşlarını yakalamak için Sivas'a birlik gönderdi.²⁵³

Gizli bir plan kuruyorlardı kendisine.

Mustafa Kemal, 25 Ağustos sabahı erkenden kalktı. **Mahzar Müfit** kendilerini Sivas'a götürecek bir araba arıyordu. Para sı-

251 İlhan Selçuk, *Yüzbaşı Selahattin'in Romanı-I*, Remzi Kitabevi, s.240.

252 İlhan Selçuk, *Yüzbaşı Selahattin'in Romanı-I*, Remzi Kitabevi, s.413.

253 Kazım Karabekir, *İstiklal Harbimizin Esasları*. s.141.

kıntısı görüşüldü. **Mazhar Müfit**, dönüp dolaşıp sözü manda işine getirince **Mustafa Kemal** dayanamadı:

*“Ahmaklar! Memleketi Amerikan mandasına, İngiliz himayesine terk etmekle kurtulacak sanıyorlar. Kendi rahatlarını sağlamak için bütün bir vatani ve tarih boyunca sürmekte olan Türk bağımsızlığını feda ediyorlar.”*²⁵⁴

O gün gidemediler. Parasızlıktan. Sabaha kadar mandacılığı tartıştılar. **Atatürk**, o gece **Kara Vasıf Bey**, **Ali Fuat Paşa**, **Hali-de Edip**’den gelen mektupları okuttu ve son noktayı koydu:

*“İstanbul bir Amerikan mandası tutturmuş gidiyor. Bu olmayacaktır. Türkiye bağımsız olacaktır. Bunu istemeye devam edeceğiz. Amerikalılar bizim kara gözlerimize mi aşkıttır? Bu ne hayal, bu ne gaflettir. Amerikan mandası diye çarpınanlar, bu millete ve bize inananmayanlardır. Bizim hayal ve macera peşinde koştuğumuzu sananlardır. Milli hakimiyete ve milli meclis kararına aykırı hiçbir anlaşmayı, hiçbir sözleşmeyi kabul etmeyecek ve tanımayacağız. Tek tepe, tek kurşun kalıncaya kadar mücadele. Ya da: Ya Bağımsızlık, Ya ölüm!”*²⁵⁵

Mustafa Kemal, tüm yoksunluklara rağmen Sivas Kongresi’ni gerçekleştirmek üzere 29 Ağustos 1919 günü Erzurum’dan yola çıktı dava arkadaşlarıyla. Diğer yandan hükümet de Sivas Kongresini yaptırmamak için entrikalar çeviriyordu. Bu amaçla padişah Elazığ Valisi **Ali Galip**’i önce albay, sonra da paşa yapılarak Sivas Valisi ve 3. Kolordu Komutanı olarak atadı. Amacı kongreyi basmak ve **Mustafa Kemal**’i tutuklamaktı.²⁵⁶

Ali Galip, adamlarıyla kongreyi basmak üzere Sivas’a giderken Malatya’ya uğradı. Malatya’da Hükümet Konağını bastı ve zorla 6.000 lira aldı. Ancak yolda **Mustafa Kemal**’in askerlerinin kendisini yakalamaya ve öldürmeye geldiği haberini duyunca,

254 **M.Müfit Kansu**, *Erzurumdan Ölümüne Kadar Atatürk’le Beraber*, Türk Tarih Kurumu Yay., s.169,

255 **M.Müfit Kansu**, *Erzurumdan Ölümüne Kadar Atatürk’le Beraber*, Türk Tarih Kur.Yayınları, s.193.

256 **Ali Fuat Cebesoy**, *Milli Mücadele Hatıraları*, Vatan Neş., s.162.

yanındaki İngiliz binbaşısı **Nowil** ile birlikte Suriye'ye kaçtı. Hükümetin planı da böylece suya düştü.

Mustafa Kemal ise Anadolu'nun tozlu yollarını aşarak alkışlarla Erzincan'a giriyordu. Erzincanlılar **Mustafa Kemal**'i kendi evlatları gibi ağırladılar. Ertesi gün sevgi gösterileriyle Sivas'a uğurladılar.

Mustafa Kemal geçtiği yerlerde Anadolu meşalelerini birer birer yakıyordu. Bu esnada ise Paris Barış Konferansında ABD'li bir delege bütün Türkiye'nin manda altına alınmasının siyonist emellere de uygun düştüğünü²⁵⁷ söyledi.

O gün birçok kişi Amerikan propagandası yapmakla maalesef siyonist emellere hizmet ettiler. Aslında şaşırمامak lazımdı. 3 Ocak 1919 günü Filistin'de Yahudi devleti kurmak için siyonist lideri **Weizman** ile anlaşma imzalayan Hicaz kralı değil miydi?

Ve Sivas Kongresi..

1 Eylül 1919 günü **Mustafa Kemal** Sivas'a geldi. Ve halkın sevgi gösterileriyle karşılandı. Hazırlıkları tamamlayarak 4 Eylül günü Sivas Kongresini açtı. Burada bir konuşma yaparak milli örgütlerin ve çabaların birleştirilmesini istedi. Ve şöyle seslendi; *"Amacımız tehlikede olan vatani ve bağımsızlığı kurtarmaktır!"*

Sivas Kongresinin görüşmeleri sürüyordu. Görüşmeler ve tartışmalar kongreden sonra da devam ediyor, herkes açık fikirlerini beyan ediyordu. **Mustafa Kemal**'in kaldığı lise binasında 8-9 Eylül gecesi gece geç saatlere kadar manda konusu tartışıldı. **Mustafa Kemal** manda isteklerine karşı direniyordu. En yakın arkadaşları bile manda fikrini savunuyordu. Ve aynı zamanda sıkı bir de hilafetçiydiler. Bu insanları ikna etmek oldukça zor oluyordu. O gece manda tartışmaları yoğunlaşınca sürekli

257 **Osman Ulugay**, *Amerikan Basınında Türk Kurtuluş Savaşı*, s.30.

büyüklerini dinleyen tıp fakültesinin öğrenci delegesi **Hikmet Bey** konuşmalara dayanamadı ve büyüklerinin sözlerini sertçe keserek söz aldı. Ve resti çekti:

"Tıbbiyeliler beni buraya bağımsızlık davamıza katılmak için gönderdiler!"

Bu söz üzerine herkes sustu. Bıçak gibi kesildi konuşmalar. Dikkate alınmayan bu çocuğa yöneldi bakışlar. Tıbbiyeli öğrenci bu sert cümleden sonra **Mustafa Kemal'e** döndü ve biraz duraksadıktan sonra işaret parmağını **Mustafa Kemal'e** uzatarak şunları söyledi: *"Manda fikrini siz dahi kabul etseniz, sizi dahi reddederiz!"*

Bu sözleri duyan **Mustafa Kemal'in** gözleri doldu ve gurur-la şunu söyledi: *"İşte benim anladığım Türk gençliği!"*

Yabancılar alet olan Başbakan Damat Ferit..

Mustafa Kemal, Sivas Kongresinde ardı ardına önemli kararlar aldı. Türkiye Devleti'nin temelini atıyordu. Kongrede Marmara bölgesindeki direnişi artırmak ve bir düzene sokmak amacıyla **Ali Fuat Cebesoy'u** Batı Anadolu Kuvayı Milliye Cephesine atadı. Eskişehir 17 Aralık 1919 gününden beri İngilizlerce işgal altındaydı. **Ali Fuat Paşa** atama emrini alır almaz Eskişehir yakınlarına geldi. Ve Sivrihisar'da karargâhını kurdu. Daha sonra Mihallıçık'daki Balıklı köprüsünü havaya uçurunca Eskişehir'de bulunan İngilizler korkmaya başladılar. Ama korkan sadece İngilizler değildi. Eskişehir Valisi **Hilmi Bey** de Kuvayı Milliye'nin gelişiyile korktu ve durumu İçişleri Bakanlığına bildirdi: *"Kuvayı Milliye saldırırsa, İngiliz askerinden başka dayanağımız yok. Ne yapayım?"*

Acıdır. Bu sözleri söyleyen bir İngiliz ya da Yunan Valisi değildi. Doğrudan doğruya Osmanlı valisiydi. Ve Türklere karşı

İngilizlerden başka dayanağımız yok diyebiliyordu maalesef. Ve şunu ekledi konuşmasına "İstanbul asker göndermezse Eskişehir'deki gençlerden iki dönemi askere alacağım." ²⁵⁸ dedi. Osmanlı valisi kararlıydı. Kardeşi kardeşe kırdıracaktı.

Atatürk, 14 Eylül günü padişaha bir telgraf çekti ve **Damat Ferit** hükümetini görevden almasını, yoksa milletin yapacağı girişimleri engellemenin mümkün olmayacağını bildirdi. Haklıydı. Çünkü Başbakan **Damat Ferit** yabancılara alet olmuştu. Bunu yabancılar da kabul ediyordu.

"Türk Milletinin ve İslam aleminin **Damat Ferit**'i tanımamasının sebebi, İngilizlerin aleti olması yüzündendir." ²⁵⁹

Başbakan Damat Ferit'e "Hain" diyen kişi

Yıl, 1919 yılının Eylül ayıydı. Yer: Sivas Vilayet Konağıydı. Vilayet konağının deposunda duran matbaa, Başbakan **Damat Ferit**'in başında olduğu hükümetin kontrolünde olması gerekiyordu. Ama matbaa harıl harıl **Mustafa Kemal**'in bildirilerini basıyordu. Matbaa çalışanları, özgürlük türküleriyle yorulmadan çalışıyorlardı içerde. Ancak yaşlı dizgici ve matbaadan sorumlu **Nadir Efendi**'nin ince çember gözlükleri burnunun ucuna kaymış, inci gibi ter damlacıkları ile dolmuştu yüzü. Kendisine dizgi için gönderilen kâğıda iyice eğildi, okudu, okudu, bir daha okudu: "Allah Alaaah. Yanlış mı nedir?"

Nadir Efendi, 1908 Temmuz Devriminde kurulan bu matbaanın müdürünün oğluydu. Matbaadan ayrılamamıştı. Orada dizgi yapıyordu. Ancak o gün gönderilen yazı ilginçti. Şimdiye kadar hiç böyle bir yazı görmemişti. **Nadir Efendi** hemen Matbaa Müdürü **Abdülkadir Bey**'in yanına gitti ve elindeki kâğıdı uzatarak: "Baksana şuraya. Hain Ferit mi diyor ne? Bu bizim Başbakan **Damat Ferit Paşa** olmasın?" dedi.

259 **Dr. İzzet Öztoprak**, *Kurtuluş Savaşında Türk Basını*, İş Bankası yayınları, s.193.

Abdülkadir Bey 20 yaşında bir gençti. 1914'te Sivas lisesinden mezun olmuş, Birinci Dünya Savaşına katılmış, Filistin'de yaralanmış ve iyileştikten sonra Sivas'ta matbaa müdürü olmuştu. Kendisine kâğıdı uzatan **Nadir Bey'e** baktı ve: "Evet. Başbakan Damat Ferit için söylüyor" dedi.

Nadir Bey şaşırmıştı.

Osmanlı Devletinin bir vilayetinde, hem de resmi vilayet matbaasında başbakan için "*haindir*" diyen bir yazı nasıl dizilirdi? Kendisine bu teklif nasıl edilirdi? Bunu dizenin başına neler gelmezdi? İhtiyar dizgicinin aklı havsalası almadı bir türlü. Elinde kâğıt ile şaşkın bir heykel gibi dikilmiş, müdür **Abdülkadir Bey'e** bakıyordu sürekli. Matbaanın genç müdürü durumu fark edince: "Bunu M. Kemal Paşa yazdırmış. Sen korkma. Dizmeye bak." dedi.

Şaşkın ve ürkek adımlarla yerine geçti ihtiyar. Gözlükleri iyice düşmüştü burnunun ucuna. Sandalyesine oturdu ve terini sildikten sonra çaresiz, dizmeye başladı yazıları. "*Hain Ferit*" diyen cümleyi titreyen parmaklarıyla geç de olsa bitirdi. Sırat köprüsünden geçmiş gibi oldu. Rahat bir nefes aldı. Ancak hemen ardından, devamındaki cümleyi fark edince gözleri çıktı yine yuvalarından. Çünkü şöyle devam ediyordu yazı:

"Alçak Başbakanın hain Bakanlar kurulu... Aynı lanetin..."

Birden irkildi ihtiyar. Kendi idam fermanını mı yazıyordu ne? Elleri tir tir titredi yine. Başbakana "*hain*" demek kolay mıydı bir memur olarak? Yaptıklarından dolayı asılmasından veya başına bir iş gelmesinden korkuyordu. Ayrıca **Mustafa Kemal'e** ait olan yazı resmen yönetimi ve yöneticileri suçluyordu. İngilizlere karşı geliyordu. Bir halk hükümeti ve halkın yönettiği bir hükümet kuracaktı. Yazılar epeyce sakıncalıydı. Bir an baktı **Nadir Bey**. Ne diyordu bu yazı, millet, Türk, halk, çağdaş falan? Nereden çıktı şimdi diye düşünüyordu. Yani hepimiz ümmettik. Çağdaş değildik. Bu çağdaş sözü, Türk falan, yasak değil miydi. Tutukluyorlardı bunları söyleyenleri. Başbakan Jön

Türkleri tutuklamıyor muydu hem. Aklına gelince yine korktu ihtiyar. Elleri titreye titreye bitirdi dizgiyi. Sonunda “*Ohh*” dedi. Gizli bir iş yaptığı korkusuyla kendisini gören kimse var mı diye sağına soluna sessizce baktı ama matbaada bulunan herkes o işi yapıyordu ki.

Yani herkes, bilinçli bir şekilde Anadolu ihtilaline hazırlanıyordu **Mustafa Kemal**’le birlikte”²⁶⁰

Haremlik Selamlık

Atatürk’ün uyardığı gibi felaketler yalnız savaşlarda yenilmiş olmaktan gelmiyordu maalesef. Kültür alanındaki yenilmişlik de ülkeyi felakete sürüklüyordu. 31 Ağustos 1919 günü Muğla kız öğretmen lisesi kapatılmıştı. İstanbul’daki parklara kadınların girmesi yasaklandı. Polis müdürlüğü bu emri belediyeye bildirdi.²⁶¹

Ve 22 Eylülde, Tıp fakültesindeki öğrencilerin haremlik-selamlık oturduğu haber konusu oldu. Ve, “*Bu mesele gün geçtikçe içinden çıkılmaz bir hâl alıyor*” deniliyordu. Evet, bu mesele bugün de içinden çıkılmaz bir hâl alıyordu. Ve yüzyıldır buna bir çözüm bulamıyorduk. *İstiklal* gazetesi de yine aynı gün konuyla ilgili bir tartışma ortaya atmıştı: “*Tıbbiyeli kızlarımız erkeklerle ayrı mı okumalı, beraber mi?*” dedi.

O gün kadınların vaziyetini tartışıyor ve çökmekte olan Osmanlılık fikrini allaya pullaya yazıyorduk ama 1919 yılında, yani aynı tarihte **Morgan** isimli bilim adamı, insanın kromozom haritasını çoktan çıkarmış, bu tarihten yaklaşık 15 yıl önce de **A. Einstein**, “*Özel Görelilik*” kuramını açıklayarak Kuantum Fizik

260 **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti yayınları, No:5, s.112, 113.

261 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s. 112

devrimine önemli bir kapı açmıştı bile. Ve biz de hâlâ örtünme sorunu ile uğraşıyor, ölçüsünü tutturamıyorduk bir türlü.

Alttan mı bağlayalım üstten mi çevirelim, yandan mı kıvıralım?

Ve bugün de hâlâ aynı konuları tartışıyor, çocuklara kadar bağlıyorduk işte. Evet. Yenilmişlik bu olsa gerek. **Atatürk** ne kadar haklıydı. Felaketler ve yenilgiler sadece savaşlarla gelmiyordu.

Bu mahkeme beni yargılayamaz

Başkent İstanbul'un gündemi haremlik-selamlık tartışmalarıyla oyalanırken **Ali Fuat Paşa**'da Eskişehir'i almak için 17 Eylül 1919 günü Eskişehir'e daha yakın yere gelerek karargâhını Mahmudiye'ye taşıdı.

Bunun üzerine Eskişehir'e iki tren dolusu İngiliz askeri geldi İstanbul'dan. Etekli ve mızıkalı İngiliz askerleri doluştu istasyona. Ama gönderen İngiliz hükümeti değildi, Osmanlı hükümetiydi.

23 Eylül günü de Eskişehirli Valiyi değiştirmek ve **Mustafa Kemal** saflarına katılmak için isyan girişimine bulundular. Ama ilk denemede başarılı olamadılar. Kentin dışında Eskişehir yakınında bulunan Batı Cephesi Kuvayı Milliye Komutanı **Ali Fuat Paşa**'da emrindeki askerlerle Eskişehir'e girme hazırlıkları yapıyordu. Ancak haberi alan İngiliz General **Sally Flood**; "*Avanenzden bir fert yanılıp Eskişehir'e girmesin. Aksi halde Kuvayı Milliye'nin İtilaf Devletlerine savaş açtığını hükmedeceğim!*" dedi.²⁶²

İngiliz general 30 Eylül günü **Ali Fuat Paşa**'ya mektup göndererek Eskişehir'e girmeleri takdirde kendisini İstanbul'daki Divanı- Harp Mahkemesine vereceğini de söyledi. Bu tehdide

²⁶² **Nutuk**. Boyut kitapları, s.143 ve 153.

karşılık **Ali Fuat Paşa**'nın cevabı şu oldu: "*Bu mahkeme yetkisizdir. Beni yargılayamaz!..*" ²⁶³

Eskişehir Valisi **Hilmi Bey**, Kuvay-ı Milliye'ye karşı hükümetten tekrar yardım isteyince **Mustafa Kemal** de valiyi uyardı. Ama vali buna rağmen bir kez daha yardım istedi.

Vali her ne kadar İngilizler ve İstanbul hükümeti ile birlikte hareket etse de Eskişehir halkı Kuvayı Milliye'den yanaydı. Eskişehirli, çocuk çocuk genç ihtiyar ve nihayet **Mustafa Kemal** saflarına katıldılar.

Mustafa Kemal'e bölge halkının desteği giderek artıyordu. Eskişehir ile birlikte Sivrihisar ve Mihalicçık ilçeleri de Sivas Kongresi'nin kararlarına uyarak **Mustafa Kemal**'e katıldılar ve 17 Eylül 1919 günü de İstanbul'la ilişigi kestiler.²⁶⁴

Kastamonu'daki yönetimde el değiştirdi. Kastamonulular 17 Eylül günü İstanbul'a Hükümetle ilişkisini kestiklerini belirttiler.²⁶⁵ Sokaklarda dağıtılan bildiride ilin **Mustafa Kemal**'e katıldığını ilan ettiler. Bu olaydan sonra **Mustafa Kemal**, Kastamonu defterdarını, Kastamonu Valiliğini resmen atadı.

Burdurlular da İstanbul hükümetinin adamı olan valiyi İstanbul'a gönderdiler.

Balıkesir Kongresi de 19 Eylül günü hükümeti protesto etti. Sivas Kongresine delege gönderilmesine karar verdiler.²⁶⁶

İngilizler de Kütahya'dan çekilmek zorunda kaldılar. 350 atlıdan oluşan askerler Kütahya'ya girdiler.²⁶⁷

Bolu halkı da **Mustafa Kemal** saflarına katılmak üzere İstanbul ile ilişkisini kesti. Bunlar sadece birkaçıydı. Anadolu'dan

263 **Ali Fuat Cebesoy**, *M. M. Hatıraları*, s.207

264 **Muzaffer Tayip Gökbilgin**, *Milli Mücadele Başlarken-ı, Türkiye İş Bankası yayınları*, s.26.

265 *İradeyi* Milliye gazetesi, s.21.

266 **Hacım Muhitin Çarıklı**, *Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri*, Türk İnkılap Tarihi Ens. Y. s.63, 249.

267 **Ali Fuat Cebesoy**, *Milli Mücadele Hatıraları*, s.207.

Mustafa Kemal'e yüzlerce destek telgrafı geliyordu. Ve kentler ve kasabalar ve yerel yönetimler, İstanbul ile bağlarını kesiyorlardı birer birer.

Hükümet Valileri birer birer kaçıyor..

Mustafa Kemal, Ali Fuat Paşa'yı Batı cephesine, yani Eskişehir bölgesine direniş örgütlerini kurmak amacıyla gönderdikten sonra, Konya'ya da **Albay Refet Bey'i** gönderdi. **Refet Bey** Konya ovasına doğru yola çıkınca Ankara'dan, Konya Valisi **Cemal Bey** de bir İngiliz subayına giderek hayatının tehlikede olduğunu bildirdi ve bir marşandiz treniyle 24 Eylül'de kenti terk etti. O da devletin Valisi değil, Hükümetin Valisiydi. Ülkesini, devletini milletini değil, hükümetini düşünüyordu.

Konya Valisi **Cemal Bey** daha önce Elazığ'da valilik yaptığı sırada İttihat ve Terakki Hükümeti tarafından görevden alınmıştı. Ancak Mondros Anlaşması imzalandıktan sonra Konya'ya vali olarak atandı. Burada İtalyan ve İngilizlerle işbirliği içerisine girdi. Bu vali, gericileri **Mustafa Kemal'e** karşı kışkırtıyor, Konya çevresindeki milli mücadeleye engel oluyordu.²⁶⁸

Vali kaçtıktan sonra Konyalılar milli mücadele lehine bir miting düzenleyerek **Hoca Vehbi Efendi'yi** vali seçtiler. Ve **Mustafa Kemal'in** saflarına katıldılar. Yeni valiyi Temsil Heyeti onayladı ve **Mustafa Kemal** Konya'ya hakim oldu.²⁶⁹

Ve **Albay Refet Bey** alkışlarla ve büyük bir coşkuyla Konya'ya girdi. Hükümet konağı önünde toplanan halkı selamladı.

268 *Kurtuluş Savaşında İşbirlikçiler, İlhami Soysal*, Bengi yayınları, s.131.

269 *Nutuk*. Boyut kitapları, s.143 ve 155.

Gizli antlaşmayı hangi bakan yaptı?

Anadolu **Mustafa Kemal'**e katılırken, o tarihlerde ilginç şeyler oluyordu İstanbul'da. 12 Eylül 1919 günü padişah ve sadrazam, İngilizlerle gizli bir anlaşma imzaladı. Hem de anlaşmaya göre Boğazlar İngilizlerin denetiminde olacak, Osmanlı İmparatorluğu doğuda bağımsız bir "*Kürdistan*" kurulmasına karşı çıkmayacak, Ortadoğu'da İngiliz egemenliğine karşı çıkılmayacak, hilafet İngilizler için onların güdümünde kullanılacak, ulusalcı ve milliyetçi akımları önlemek için İngiltere bir zabıta (polis ve jandarma) teşkilâtı kuracaktı.²⁷⁰

Mağdur rolüne bürünüyorlar

Padişah ve Sadrazam böylesine ihanet içerisindeyken ilginçtir, İstanbul'da da padişahı destekleme kampanyaları başladı nedense. İstanbul'da kurulan "*Mağduruni Siyasiye Teaviin Cemiyeti*.", yani "*Siyasi Mağdurlar Derneği*" sürekli "*mağdur*" postuna bürünerek padişahı destekleme kararı aldı.

Hilafetçiler mağdurluğa soyunuyordu.

Şeyhülislam Mustafa Sabri ile **Said-i Nursi** tarafından kurulan "*Cemiyeti Müderrisin*." yani "*Medrese Hocaları Cemiyeti*" ise yayınladığı bildiride "*Derneğimiz aldandımızları uyarmayı görev bilir. Padişahın himayesi altında toplanalım.*"²⁷¹ diye çağrıda bulunuyordu.

Dernekler, gerici tavır ve uhrevi söylemlerle herkesi padişahın himayesi altında toplamaya çağırıyordu ama padişah yabancılardan himayesindeydi oysa. Yabancılar ve hükümet tarafından fonlanan bu cemiyetler Türkiye'nin kurtuluşuna ve kurulu-

²⁷⁰ **Kazım Karabekir**, *İstiklal Harbimiz*, Türkiye yayınları, s.384.

²⁷¹ **M.Tayip Gökbilgin**, *Milli Mücadele Başlarken*, İş Bankası yayınları, s.43.

şuna karşıydılar. Bugün benzeri cemaatler Amerikan güdümünde şimdi.

Ve 11 Ekim 1919 günü akşam karanlığı kenti kapladığında, İstanbul'da İngiliz Sevenler Cemiyeti Başkanı **Sait Molla** odasına çekiliyordu yavaşça. Koltuğuna oturup purosunu yaktıktan sonra Anadolu'da propaganda yapan arkadaşı İngiliz ajanı **Papaz Frew**'e mektup yazdı özenle. Mektup, ihanet cümleleriyle doluydu:

*"Dün İçişleri Adil ve Başbakan Ferit Bey'e biraz daha sabır tavsiye ettim. Verilen 2.000 lirayı Adapazarı'nda Hikmet Bey'e gönderdim. Oradaki işlerimiz pek yolunda gidiyor."*²⁷²

O gün **Sait Molla** sevinçliydi. Çünkü Başbakan ve İçişleri Bakanına isyanlarla ilgili tavsiyelerde bulunmuş, hükümeti de arkasına alarak para karşılığında bazı tertiplerin hazırlığına başlamıştı. Bunu öğrenen **Ali Fuat Paşa** 14 Ekim günü, **Albay Bekir Sami** ve **Yarbay Asım Bey**'le Bilecik'te buluştu. Durum hakkında görüştüler. Ve sonuçtan **Mustafa Kemal**'e bilgi verdiler:

*"Düşmanlarımız milli hareket lehine görünüyorsa da amaçlarını gizliyorlar. İstanbul'dan Doğu'ya doğru gerici bir hareket hazırlıyorlar."*²⁷³

Agamemnon oyunları bitmiyordu.

Sait Molla birinci mektubun ardından **Papaz Frew**'e 18 Ekim'de ikinci bir mektup daha gönderdi. Mektupta şu yazılıydı: *"Hikmet Bey daha çok para istiyor. Bizi koruyan İstanbul (Osmanlı) polis müdürünün değiştirilmesine engel olunuz."*²⁷⁴

İkiyüzlülükler, riyalar ve yalanlar. Agamemnon renk değiştiyordu. Ve devreye çok kanlı bir plan sokuluyordu.

Bunlar hem hırsız hem de

²⁷² Söylev, s.212, **Nutuk**. Boyut kitapları, s.175

²⁷³ **Ali Fuat Cebesoy**, *Milli Mücadele Hatıraları*, Vatan Neşriyat, s.240, 241.

²⁷⁴ **Kazım Karabekir**, *İstiklal Harbimiz*, s.368.

Millet bağımsızlık mücadelesinde türlü cephelerde şehit verirken, onlar ise yabancıların uşağı olup din iman sözleriyle milleti soyuyorlardı.

Hürriyet ve İtilaf Partisi, Türkçü- Milliyetçi İttihat ve Terakki Partisine karşı kurulmuştu. Padişah ve hilafet yanlısı idi ve çoğunluğu muhafazakarlardan oluşuyordu. Ülkenin parçalanması ve satılması için hiçbir şeyden geri kalmadılar. Öyle ki muhafazakar ve mollalardan oluşan Hürriyet ve İtilaf Partisi 22 Aralık 1918 de Kürdistan Teali Cemiyeti ile "Kürtlere doğuda özeklik" anlaşma bile imzalamıştı.

İşte bu Hürriyet ve İtilaf Partisinin genel sekreteri (Umum Katibi) olan **Zeynel Abidin**, Milletin ortak olduğu "Milli Kantar Ambarının" kiralanması işine girmiş, İşadamı **Kadri Bey** ile birlikte ve Milli Kantar Müdürü ile de anlaşarak ve Bayındırlık Bakanının da onayını alarak 8.000 liraya kiralamışlardı. Ve **Zeynel Abidin** ise 8.000 liraya kiraladığı kantar ihalesini hemen sonrasında 15.000 liraya başkasına devretti.

Nede olsa Hükümetin adamıydı.

Soruşturma geçiren **Zeynel Abidin**, önce "bu paraları parti için topladım" dedi, ancak ortada parti yardım makbuzu olmayınca hemen kıvrıverdi ve "Ben tüccarım, partim adına kendim aldım, ticaret yaptım" deyiverdi..

Zeynel Abidin, **Papaz Frew** ve **Molla Sait** ile işbirliği yaparak **Mustafa Kemal**'e karşı nice kanlı gerici isyanlar düzenledi..

Milli Mücadeleye ve Kurtuluş Savaşına karşı çıktı. Türk subay ve askerlerini öldürttü.

Aynı zamanda benzer bir olay da İngiliz ajan **Sait Molla**'ya ait idi. **Sait Molla** bir Şeyhülislam torunuydu ve Mollalığı oradan geliyordu. Aynı zamanda Danıştay üyesi olan **Sait Molla** İngiliz Muhipleri Cemiyetinin de yöneticilerindendi.

Lloyd George'nin Türkiye üzerindeki emellerini yerine getirmek ve bu amaca çalışmak üzere kurulan İngiliz Muhipleri

Cemiyeti, İstanbul'da tanıtımını yapmak ve üye toplamak için yardıma ihtiyacı vardı. Bu amaçla İngiltere Elçiliği Baştercümmanı ve aynı zamanda Padişah(Saray) casusu Mr. **Andrew Ryan** Hürriyet ve İtilaf Partisine başvurdu. Bu sırada **Sait Molla** partide önemli nüfuz sahibi idi. Hemen ortaya atıldı ve *"İstediğiniz işi arzuunuza göre ben yaparım"* dedi. Bunun üzerine İngilizler kendisine *"Para için sıkıntı çekmeyiniz. Bize(İngiltere'ye) dost cemiyet kurulmasını arzu eden kimselerin adresi ve imzalarını taşıyan bir mazbata temin ediniz"* denildi. **Sait Molla** çokça para kazanacağını umduğu bu iş için *Alemdar* gazetesinden de yardım aldı.

Molla'nın hazırladığı mazbatada şu cümle yazıyordu;

"Aşağıda imzası bulunan bizler, adalet ve insanlığın hamisi İngilizlere dost olduğumuzu imzanızla onaylar, İngiliz Muhipleri Cemiyeti adıyla cemiyet teşkiline karar verdiğimizizi beyan ederiz"

Mazbatalar bir hafta içinde toplandı. Ancak sonuç çok ilginçti. Mazbatalar **Mr.Ryan**'a sunulduğu zaman İngiliz gizli servisinin seçkin siması General Didds hayretler içinde kalıyordu. Çünkü Mazbatalardaki bilinen yada bilinmeyen, gerçek veya uydurma imzaların sayısı 50.000'i aşmıştı.

Bir haftada nasıl bu rakama ulaşılmıştı, İngilizlerin de aklı ermemişti.

Ve İhanetler Başladı: Bozkır İsyanı

Sait Molla'nın Papaz Frew'e mektubundan ve bu ihanet cemiyetleri kurulduktan sonra Anadolu'da isyanlar da başladı. Konya'da **Mustafa Kemal**'in hâkim olmasını kabullenemeyen gericiler, 27 Eylül 1919 Cumartesi günü bir ayaklanma çıkardılar:

Kanlı Bozkır isyanı.

Albay Refet Bele Milli direnişi örgütlemek için Konya'ya geldiği günlerde diğer yandan da padişah yanlıları Nakşibendi-

lerle birlikte Bozkır ilçesinde halkı kıskırtarak bir ayaklanma çıkardılar.

Ve 20 Ekim'de de II. Bozkır isyanı çıktı. Gericiler esir aldıkları 3 Kuvayı Milliye erini parçaladı. **Yarbay Mehmet Arif Bey III.** Bozkır isyanından sonra ayaklanmayı ancak bastırabildi.

Bu gerici isyanlar İngilizler tarafından padişahın ihaneti ile yapılyordu. Taşeronları ise Cemiyetler ve Cemaatlerdi. İngiliz Muhipleri (Sevenler) Cemiyeti, Müderrisler Cemiyeti, Teali İslam ve Mağdurun-i Siyasiye Teavün Cemiyeti v.s. idi. Cemiyetler yabancılarla iş birlik için görev başındaydılar. Çünkü bu cemiyetler 27 Kasım 1919 günü padişaha bir andaç takdim ettiler. Andaçta şunlar yazılıydı:

"Önce İstanbul'da ve hatta majestelerinizin yakın maiyeti arasındayla başlamış olan hareket şimdi birçok komplolar kuruyor.

*İngiliz yanlısı icraat için emir vermenizi istirham eyleriz."*²⁷⁵

Yabancı hayranlığı yabancı kulluğuna, işbirliğine ve tetikçiliğine dönüşmüştü artık. Gericiler isyanlar başlamıştı. Tüm bunların başında Başbakan **Damat Ferit** vardı. Damat Ferit görevden alındıktan sonra 1 Ekim 1919 günü şu talepte bulundu İngilizlerden;

"Can güvenliğini sağlayınız" ²⁷⁶

Damatlar ve dünürler hükümeti

2 Eylül 1919 günü de İngilizlerin rızasıyla **Ali Rıza Paşa** hükümeti kuruldu. **Ali Rıza Paşa** da Anadolu hareketi ile uzlaşmayı savunuyordu.

Ali Rıza Paşa iktidara gelir gelmez Sivas'ta bulunan Temsil kurulundan Erzurum ve Sivas Kongresi kararlarını istedi. **Musta-**

²⁷⁵ **Selahi R. Sonyel**, *Gizli Belgelerle M. Kemal, Vahdetin ve Kurtuluş Svsı*, Atatürk Arş. Mrkz..Y. s.79.

²⁷⁶ **Ömer Sami Coşar**, *İstiklal Savaşı gazetesı*. 1 Ekim 1919..

fa Kemal kendi isteklerini de sıralayarak kongre kararlarını yeni başbakana gönderdi. Kurulan hükümette yeni İçişleri Bakanının adı ise **Damat Şerif Paşa** idi. **Damat Ferit**, **Damat Şerif**, dünür, damat derken, Osmanlı'nın yok olmaya gittiği dönemde hükümet işte böylesine damatlardan ve dünürlerden oluşuyordu.

Yeni İçişleri Bakanı **Damat Şerif Paşa** il valiliklerine çektiği telgrafta İstanbul ile Anadolu'nun arasındaki haberleşme kesikliğinin üzücü olduğunu ve kaldırılmasından yana olduğunu bildirdi. Ama **Mustafa Kemal Paşa** illere yayınladığı bir genelge ile hükümetin kendisi anlaşmaya yanaşmadan İstanbul ile bağlantı kesikliğine devam edilmesini emretti.

İstanbul'da hükümetin **Mustafa Kemal'e** karşı ateşi düşerken, Anadolu ateşi artıyordu sürekli. 2 Eylül 1919 günü Eskişehir'de **Mustafa Kemal** ve Kuvayı Milliye lehine büyük bir miting daha yapıldı. Yurtsever Eskişehirliiler meydanları doldurdular. Mitingde milli mücadele lehine konuşmalar yaparak sloganlar atıldılar.²⁷⁷ Birkaç gün öncede şehirde bildiriler dağıtıldı. Eskişehirliiler ertesi gün de İstanbul'u dinlemeyerek Çolakoğlu **Sabri Bey'i** Vali yaptılar. Ardından şehirde sıkıyönetimi kaldırdılar ve duruma hakim oldular.²⁷⁸

“Kahrolsun Cumhuriyet” sloganı atıldılar

Yaklaşık iki ay önce 18 Ağustos günü Fransız subayları yanlarına Cizvit papazlarını alarak Sivas'a gelmişlerdi. Saf insanları “din” telkinleriyle kandıracaklardı işte. Ancak papazlar **Mustafa Kemal** Sivas'a geldikten sonra Sivas'ı terk ettiler. Arkalarına bakmadan İngiliz ve Fransız askerleri ile birlikte Sivas'tan kaçtılar. İngilizlerin Samsun'dan kovulduğu gün akşamı, Sivas'ta şenlikler yapıldı. Fener alayları düzenlendi. Sivaslılar

²⁷⁷ **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti yayını, s.3.

²⁷⁸ **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti yayını, s.6.

"Kahrolsun işgal!" "Kahrolsun İngiltere!" diye slogan attılar meydanlarda. Ama 70 yetmiş küsur yıl sonra, 34 aydınımızın diri diri yakıldığı 1993 yılındaki Sivas katliamında ise şu sloganlar atılıyordu aynı meydanlardan:

"Kahrolsun Cumhuriyet!"

"Cumhuriyet burada kuruldu, burada yıkılacak!"

O sloganları atan yobazlar, papazları ülkeden çıkaran cumhuriyet rejimini 70 yıl sonra neden yıkmak istediler? **Mustafa Kemal**'in eserini neden yok etmek istediler. Gericiler cumhuriyeti değil de Cizvit papazlarını mı seviyorlardı yoksa?

Sivas katliamı nasıl unutulur? Unutmak insanlık vicdanına saplanan bir ihanettir.

Hilafet Yanlısı Valiler..

Eskişehir'den sonra Bursa halkı da "*Nemrut*" validen kurtuldu. Kendini Hükümetin valisi olarak ifade edenler, Mustafa Kemal'in önünden kaçıyorlardı birer birer..

Doğu ve Orta Anadolu Bölgesinden sonra Marmara Bölgesi de **Mustafa Kemal**'in eline geçiyordu yavaş yavaş. Ege ve Marmara direnişini sağlayan Bursa 56. Tümen Komutanı **Albay Bekir Sami Bey**, Bursa'ya gelerek Vali **Nemrut Mustafa Paşa**'yı görevden aldı. Aslında onun öyle bir yetkisi yoktu ama yetki falan dinlemedi. Bursa valisi de gerçekten çok nemruttu. Bu yüzden halk ona "*Nemrut*" lakabını takmıştı. Çünkü "*şehitlere dil uzatarak saygıda kusur etmişti.*" **Albay Bekir Sami (Günsav)** Bursa'ya gelir gelmez Vali **Nemrut Mustafa**'yı kovdu şehirden. Ve Bursa'da bayram havası esti birden. Bu vali de soluğu padişahın dizinin dibinde aldı. Kafkas kökenli olan **Albay Bekir Sami, Mustafa Kemal**'in emrindeydi. Bursa'da **Mustafa Kemal**'in örgütü olan Temsil Kurulu Merkez Heyetini kurdu.²⁷⁹

279 *Türk İstiklal Harbi-II/2*, s.33.

Mustafa Kemal'den kaçan sadece Vali **Nemrut Mustafa** değildi. Dünyanın her yerine 300 yıl boyunca korku salan ve masum insanların kanını emen İngiliz askerleri de 4 Ekim 1919 gününü Samsun'u terk ediyorlardı. **Mustafa Kemal** Kuvayı Milliye askerlerinden bir kısmını Samsun'a gönderdi. Müdafaayı Hukuk Derneğini kurarak İngilizleri sıkıştırmalarını istedi. Samsun halkı da **Mustafa Kemal'e** katılınca İngilizler Samsun'u boşaltmak zorunda kaldılar. Boşaltmanın yapıldığı gün iki İngiliz komutan aralarında kaygıyla konuştular.

Bursa ve Konya valisinin ardından Edirne valisi de kaçtı. İlginçti, bir yandan İngilizler kaçarken diğer yandan da gerici valiler kaçıyordu şehirlerden. Aslında ilginç değildi. Kaçan valiler İngiltere işbirlikçisi, hilafet yanlısı ve yabancı hayranıydılar.

Mustafa Kemal, Kuvayı Milliye ile birlikte harekete geçmeleri için 6 Ekim'de iki kez telgraf çekti Edirne'ye. Bu telgraflar sonucunda Edirneliler direniş için ardi ardına toplantı ve mitingler yaptı. Bu mitingleri gören Edirne Valisi **Selim Paşa** Edirne'den kaçtı ve Karaağaç'taki Fransız Konsolosluğuna sığındı.

Alçak Hükümetin korkak valileriydi bunlar. Bu yüzden yabancılara sığınıyorlardı. Ve Trakya Paşaeli Müdafaayı Hukuk Derneği Başkanı **Şükrü Bey**, **Ali İhsan Bey'i** vali yaptıktan sonra telgrafın başına geçti ve **Mustafa Kemal'e** emirlerini yerine getirdiklerini bildirdi. Kaçan Vali **Selim Paşa** ise bir İngiliz arabasına saklanarak Karaağaç'tan gizlice gitti İstanbul'a. O da soluğu padişahın dizinin dibinde aldı. Bu bağlılığının karşılığında ödüllendirilerek daha sonra İstanbul Belediye Başkanı yapıldı.

Edirne Eski Valisi **Selim Paşa** kaçınca hükümet tepki gösteremedi. İngilizler tepki gösterdi nedense. Ve İngiliz işgal temsilcisi yeni **Vali İhsan Bey'i** tehdit ederek şunları söyledi:

"...Edirne İtilaf devletlerince işgal edilecektir!" dedi.

Yeni Vali **Ali İhsan Bey** bu tehdide hiç aldırmadı. O, 10 Ekim günü **Mustafa Kemal'e** bir telgraf çekerek durumdan bilgi verdi ve bağlılığını bir kez daha bildirdi.

*"Paşam. Edirne halkı size söz vermiştir. Benî yurdun yararlı insanları arasına koyacak, sizin göstereceğiniz yakınlık ve güvendir."*²⁸⁰

Ali Rıza Paşa hükümeti, programını açıklayarak 7 Ekim 1919 günü **Mustafa Kemal**'i ve Temsil Kurulunu tanıdı. Aslında tanımak zorunda kaldı. Çünkü **Mustafa Kemal** Anadolu'ya tamamen hakim olunca İstanbul'un hayat damarları kesildi. Padişahlar, yüzyıllardır mermer saraylarda Anadolu insanının vergisi, alın teri ve kanı ile besleniyor, lale devri gibi harem hayatı sürüyorlardı zevkle. **Mustafa Kemal** bu kaynağı kesince büküldüler. Hemencecik **Mustafa Kemal**'den temsilci istediler.

Ardından **Mustafa Kemal** de bu jeste karşılık Anadolu'nun İstanbul ile kesintisini kaldırdı. İstanbul ile ilişkiler şimdilik eskiye oranla iyiye gidiyordu.

Kahraman Kılıç Ali..

Gecenin ilerlemiş saatiydi.

Kılıç Ali yatmak üzereyken **Mustafa Kemal Paşa** kendisini çağırttı. **Mustafa Kemal** tek başına ve düşünceliydi. Ve düşleleriyle denizlerden fırtınalar yaratıyordu. Masanın üzerinde altı sedef kolonlu lamba yanıyordu. Ve asker selamıyla içeri giren **Kılıç Ali**'ye her zamanki gibi "otur" demeden söze başladı:

"Kılıç! Sana bir görev vereceğim. Ama görev tehlikelidir. Görevi kucaklayabilir misin? Kendini ateşe atabilir misin?"

Kılıç Ali yanıt vermedi. Sustu. Ve sağ eliyle masada yanan kızgın lambanın şişesini kavradı. Sıktı. Saatlerdir yanan ve akkor haline gelmiş lamba şişesi eline yapıştı. Yanık bir et kokusu ve ince bir duman bir anda çevreye yayıldı. **Mustafa Kemal** hayretler içinde bakıyordu kendisine. Ve **Kılıç Ali** elini akkor camdan çektikten sonra, şaşkınlıktan mavi gözleri açılmış **Mustafa Kemal**, hayretler içinde seslendi **Kılıç Ali**'ye:

"Çocuk ne yaptım?"

Kılıç Ali ne yaptığını biliyordu. Ateşten bir gömlek olan görevi kavıyordu. **Mustafa Kemal**'in vereceği görev, Urfa, Antep ve Maraş şehirlerinin işgalden kurtarılmasıydı. Ve seve seve ateşe atılacağını göstermek içindi bu hareket.²⁸¹

Molla- Papaz işbirliği..

Ancak ikinci Bozkır isyanı da Konya'da hala sürüyordu.

Molla Sait'in adamları 70 silahlı, 200 silahsız gerici ile birlikte Bozkır sırtlarına geldiler. Sümükleri, çember sakallarından akıyordu. **Yarbay Arif Karakeçili** kuvvetlerinin bölgeye yaklaşmamasını istediler. Halifenin emrinde olduklarını söylediler. Kendilerine dağılmaları söylenince de elinde satırlarıyla Bozkır ilçesini bastılar. İnsanlar evlerine kapandı. Memurlar kasabayı terk ettiler.

Molla Sait'in adamları halifenin sözü ile Kemalist harekete karşı isyan ederken başka yerde bir başka kişi daha Kemalist hareketin bastırılmasını istiyordu **Venizelos**!

Ve Agamemnon gibi güneşler ülkesinden aldığı güçle Anadolu'ya saldıran Yunan Başbakanı **Venizelos**, İngilizlere halifeliğin Vatikanlaştırılmasını tavsiye etti ve son sözünü söyledi:

*"Mustafa Kemal hareketi mutlak surette ve derhal ezilmelidir!"*²⁸²

İslamiyet, Hristiyanların ellerinde Vatikanlaştırılacaktı. Yine **Venizelos** bununla yetinmeyerek 21 Ekim günü İngiliz Dışişleri Bakanı **Lord Curzon**'a bütün Trakya'nın Yunanistan'a verilmesi ve **Mustafa Kemal**'in mümkün olduğunca çabuk ezilmesi ge-

281 **Hulki Cevizoğlu**, *işgal ve Direniş, 1919 ve Bugün*, Cevizkabuğu yayınları, s.201.

282 **Ali Kemal Meram**, *Belgelerle Türk-İngiliz İlişkileri Tarihi..* Kitap Yayınları, s.227.

rektiğini söyledi. Ama **Mustafa Kemal**'in ezilmesini isteyen sadece **Venizelos** değildi.

Papaz-Molla işbirliği de tüm hızıyla devam ediyordu. **Sait Molla** 23 Ekim 1919 günü İngiliz ajan **Papaz Frew**'e bir mektup daha gönderdi. Mektup şöyleydi:

*"Adamlarım Kayseri ve Ankara başta olmak üzere yurdun birçok yerinde çalışıyor. (...) Köylerde el altından çalışmaya başladık. Bol para dağıtarak insanları elde etmeye çalışacağız. Mahallelerdeki propagandalar başladı bile planlarımız verimli sonuçlar verecek. Yeni ödenek gönderiniz."*²⁸³

Gericiler dinine veya kimliğine bakmadan Hristiyan papaz **Frew**'den ödenekler istiyordu ama paralar sadece İngilizlerden gelmiyordu. Amerika da oluk oluk para gönderiyordu Anadolu'ya.

5 Nisan 1920 günü **Mr. Lindsay** Washington'dan İngiliz Dışişleri Bakanı **Lord Curzon**'a şöyle bir yazı yazdı o gün:

*"Amerikan Senatosu, Ermenistan'ın mandası işini görüştü. 5 yılda 757 milyon dolar verecekler. Başlangıçta 59 bin kişilik bir ordu yollanacak, daha sonra 200 bin kişiye çıkarılacak. Amerika kuvvetlerinin başına General Zames G. Harbord getirilecek. Bütün Türkiye'nin mandası için de görüşmeler yapılmaktadır."*²⁸⁴

Görüldüğü gibi yabancılardan gelen paralarla yobazlar, gericiler ve işbirlikçiler, Anadolu'da bir Ermeni devletinin kurulması için çalıştılar. Türkiye Cumhuriyeti Devleti için değil. Ama şimdi Türkiye Cumhuriyetinde yaşıyorlar, Ermenistan'da değil. Ve **Atatürk**'ün Türkiye'sinde yaşayıp iftira atıyorlar.

Çünkü üç gün önce başlayan II. Bozkır isyanı tüm şiddetiyle sürüyordu. İsyancılar, Suğla köyü civarında **Yarbay Arif** kuv-

²⁸³ *Söylev-1*, s.214.

²⁸⁴ Uğur Mumcu, Gizli Belge: S/60,, belge no: 46, Güneri Civaoglu, Milliyet ve **Ali Kemal Meram**. *Belgelerle Türk-İngiliz İlişkileri Tarihi..* Kitap Yayınları. s.233. Belge; no 46.

vetlerine bir baskın düzenlediler.²⁸⁵ Gece karanlığına ansızın gelen Azrail gibi çöktüler çadırlara. **Yarbay Arif Bey** ile isyancılar arasında çarpışmalar bütün gün devam etti. Gericiler, esir aldıkları üç Türk erini parçaladılar. Türk askerlerine “*halifeye karşı*” ve “*dinsiz*” diye saldırıyorlardı yobazlar. Ve papazlarla birleşerek Türk askerlerinin kanlarını parayla satmaktan geri kalmadılar. Kendileri de 30 ölü verdikten sonra ardına bakmadan kaçtılar. Gerici isyanlar başka yerlere de sıçramıştı.

Adapazarı bölgesinde de isyan girişiminde bulunmaya kalkışan **Manyaslı Bekir** bastırıldı. **Mustafa Kemal** bir gün önce bu konuda sert önlemler alırmasını istemişti.²⁸⁶ Ama İstanbul’dan hükümet destek verince gerici isyanlar da kudurdu. **Molla Sait’in Papaz Frew’e** gönderdiği şu mektup her şeyi ele veriyordu:

“*Sivas olayını nasıl buldunuz efendim. Ali Kemal ile işbirliği içindeyiz. Mustafa Kemal’e iyi davranalım ki İstanbul’a gelsin*”²⁸⁷

Şeyh Recep Atatürk’e karşı

Molla Sait, “*Sivas olayı*” diye Sivas’ta meydana gelen **Şeyh Recep’in** isyanını kastediyordu. Sivas’ta da **Şeyh Recep** adlı bir gerici **Mustafa Kemal’e** karşı isyan ediyordu. **Şeyh Recep** bir imamdı. Dolayısıyla **İmam Recep**, **Mustafa Kemal’e** karşı ayaklanmış oluyordu. Mondros basını ise gerici imam **Recep’i** tutuyor, kendisinin dinlenmesi için bir şans verilmesi gerektiğini söylüyordu. Mondros basınının en önemli gazetelerinden biri olan **Alemdar** gazetesi 27 ve 24 Ekim 1919 günü şunları yazdı:

285 **Kenan Esengin**, *Milli Mücadelede Hıyanet Yarışı*, s.61.

286 *Nutuk*, Vesika: 166.

287 Mektup, Ali Kemal İçişleri Bakanı iken yazıldı. *Söylev-I*, s.215.

"Bu böyle gidemez. Şeyh Recep Efendi'yi dinleyelim. Derdini anlayalım."²⁸⁸

Şeyhlerin sözünden çıkmayan İngiliz uşağı işbirlikçi gazeteler, Kuvayı Milliye kahramanlarını ve Yunan zulmüne uğrayan Ege'nin efelerini hiç dinlemiyorlardı bile.

Şeyh Recep milli Türk mücadelesine karşı yapılmış bir hareketti. Ama o gün yöneticiler ve gazeteciler o bir "meczip" dediler. Bu sayede olayın üstünü örterek bir bakıma destek vermiş oldular. Şimdi de bir gerici bir yerde bir eylem yapsa hemen "meczip" diyorlar. İşi örtüveriyorlar. **Şeyh Recep** gerçekten meczip muydu bilinmez ama Senato üyesi Rum **Aristidi Efendi** şu tarifleri kullandı **Şeyh Recep** için:

"Şeyh Recep deli değil, aksine dahiliğiyle, uyanıklığıyla tanınmış biridir"²⁸⁹

Konya ve Sivas'ta bu olaylar olurken İngiliz Ajanı **Papaz Frew**²⁹⁰ ve **Molla Sait** ikilisinin bizzat Anadolu'da düzenlediği İngiliz oyunlarına padişahın desteği de açığa çıkmaya başladı. Gericiler ve işbirlikçiler İstanbul'dan Marmara'yı da karıştırmaya başladılar. Öne sürdükleri emekli **Binbaşı Ahmet(Ahut) Aznavur**, İngilizler ve padişah adına Gönen-Manyas bölgesindeki isyanını genişletti. 21 Eylül'de Kuvayı Milliye'ye saldırmaya başlayan **Aznavur**, güç topladıktan sonra Biga'ya doğru ilerledi.

Sadece Biga tarafında değil, Bolu civarında da Kuvayı Milliye'ye karşı isyanlar oldu. Gericiler İngiliz, Fransız ya da Yunan işgaline karşı değil, **Mustafa Kemal** hareketine karşı isyan ediyorlardı. Tarihin tarif edemediği bir ihanetiydi bu.

288 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-II*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s. 196. *Alemdar* gazetesi, 27 Ekim 1919.

289 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-II*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s. 200

290 Papaz Frew aslında bir İngiliz Ordu Albayı olup, gerçek adı; Emiling'dir. Ve aynı zamanda papazdır.

Recep mecep..

Şeyh, Recep, mecep, molla sait derken bu kez de Bayburt'ta 26 Ekim 1919 günü **Şeyh Eşref** ayaklanması çıktı. Yine **Sait Molla** ve **Papaz Frew**'in işiydi bunlar. Bayburt'un Hart bucağında oturan ve Karadeniz kıyılarına kadar tanınan ve kendisini "peygamber" olarak tanıtan **Şeyh Eşref** inanılmaz bir fetva verdi halka: "Yedi devlet kralını kendi huzuruma toplayacağım, dünyayı ıslah edeceğim, hükümet dinsizdir."²⁹¹

Bu uyduruk şeyhe göre kim dinli kim dinsiz, belli değildi aslında. Bayburt kaymakamı müftüyü gönderip **Şeyh Eşref**'i ilçeye çağırdı ama o gelmedi. Küstahlığı eteklerinden akıyordu.

Şeyh Eşref Bayburt'ta ortaya çıktığında 26 Ekim günü **Sait Molla**, bir mektup daha gönderdi **Papaz Frew**'e; "Seçimleri geri bırakmak için talimatınız üzerine çalışıyoruz. Bol para dağıtarak insanları elde etmeye çalışacağız. Mahallelerdeki propagandalar başladı bile."²⁹²

Bu sözler bugüne ait değildi. O güne aitti. Ama bugünleri, bugünkü seçimleri anlatıyordu sanki. Bugünlerde de sahte peygamberler türememiş miydi hem?

Sadece Bayburt'taki değil, Konya'daki Bozkır isyanı da devam ediyordu aynı zamanda. Konya-Bozkır yolu üzerinde milli kuvvetlerle gericiler 28 Ekim 1919 günü şiddetli bir şekilde çarpıştılar. Gericiler 20 ölü vererek geri çekildiler. Gericiler isyan bir hafta devam ettikten sonra 6 Kasım'da Kuvayı Milliye'nin Bozkır'a girmesiyle son buldu. Ama bu kez de Adapazarı'nda da hareketlilik başladı. Milli mücadeleye karşı gerici bir grup daha Adapazarı'nı basmak istediye de kaymakam buna engel oldu. Akyazı'da bazı gericiler telgrafhaneye girerek makine başında padişahla görüşmek istediler.²⁹³ 21 Eylül'den beri Kuvayı

291 **Kenan Esengin**, *Milli Mücadelede Hıyanet Yarıışı*, Kamer yayınları, s.28.

292 *Nutuk-I*, s.215.

293 **Kenan Esengin**, *Milli Mücadelede Hıyanet Yarıışı*, Kamer Yayınları. s.85.

Milliye aleyhine faaliyette bulunan **Aznavor Ahmet**, Man-
yas'tan padişaha çektiği telgrafta şu talihsiz sözleri söylemekten
geri kalmadı:

*"Din için Mustafa Kemal'e karşı kanımızın son damlasına kadar
çarpişacağız"*²⁹⁴

Padişah, bu sözleri söyleyen binbaşığı bir çırpıda paşa yaptı. **Atatürk'e** saldıranlar hızla yükseliyordu devlet kademelerinde. Ve Anadolu'da en az O'nun kadar kan akıtan **Papaz Frew** de hükümet tarafından 7 Eylül 1919 günü Osmanlı nişanı ile ödüllendirildi. Osmanlı Hükümeti hainlere nişan, yurtseverlere ise idam veriyordu yıkılırken.²⁹⁵

Ama haberlerin hepsi de kötü değildi elbette. Güzel haberler de geliyordu zaman zaman. **Mustafa Kemal'in Kılıç Ali'yi** Güneydoğu'ya göndermesi o bölgede de ilk meyvelerini verdi. Antep'te 25 Ekim Pazar günü Fransız işgalini protesto etmek amacıyla büyük bir miting düzenlendi. Mitingden sonra **Mustafa Kemal**, 13. Kolordu Komutanlığına emir vererek şunları söyledi: *"Maraş ve Antep'i Fransızlara işgal ettirmeyin, ederlerse de barındırmamak için her türlü tedbire başvurun!"*²⁹⁶

Ve endişelerin artması üzerine **Mustafa Kemal** 28 Ekim günü emrindeki Kolordulara ve Müdafaayı Hukuk Derneklerinin şubelerine kesin bir dille şu emri verdi: *"Orduya yardımcı bir milli müfreze kurulacak, eli silah tutan bütün gençler askere alınacak, milli müfrezeler kendi bölgesindeki isyanlara karşı koyacak, milli müfrezeler askeri düzene bağlı olacaklar."*²⁹⁷

Mustafa Kemal'in bildirilerinden ve uyarılarından bir gün sonra İngilizlerle Fransızlar aralarında gizli bir anlaşma imzala-

294 **Hacım Muhittin Çarmıklı**, *Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri*, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, 28.

295 **Süleyman Akdemir**, *Tek Çare Kemalizm*, Tanı yayınları, s.86.

296 **Bekir Sıtkı Baykal**, *Heyeti Temsiliye Kararları*. Türk Tarih Kurumu Yayınları..s.34,35

297 *Nutuk*, Vesika: 188.

dılar. 29 Ekim 1919 günü İngilizler Kilis, Antep ve Urfa'yı boşalttılar. Fransız Albayı **Saint-Marie**, karargâhıyla birlikte Antep'e geldi. Ve işgalci Fransızların işgali kolaylaştırmak için yerli basının gücüne ve yalanlarına ihtiyacı vardı elbette. Ama Antepliler bu yalanlara aldanmadılar. Antep Valisi **Sabri Bey** Fransız komutana verdiği bir yazıyla işgali anında protesto ettiler.

Mustafa Kemal'de Adana ve Kozan bölgesine bazı atamalar yaparak o bölgede Kuvayı Milliye teşkilâtını güçlendirdi. Çukurova bölgesine Topçu **Binbaşı Kemal Bey** ile **Yüzbaşı Osman Nuri Bey**'i atadı. Mersin'in Mut ilçesine de **Yarbay İzzet Bey** aracılığıyla Müdafaayı Hukuk Derneğinin bir şubesini daha kurdurttu. Ayrıca **Mustafa Kemal**, Kayseri Askerlik Şubesi Başkanı **Yarbay Emrullah Bey**'e gizli gönderdiği bir yazıyla Adana bölgesinde gerilla savaşı yapmalarını emretti. Bunun için görevlendirilen kişileri ve yapılacak işleri bildirdi.²⁹⁸

Mustafa Kemal'in etkisi büyüdükçe Hükümet-**Molla Sait** ve **Papaz Frew** üçlüsü de ihanetini artırıyordu. **Sait Molla**, **Rahip Frew**'e şu mektubu yazdı: *"Türkiye'de yalnız İngiltere'nin egemen olması gerekir. 5000 lira daha ödenek gönderiniz."*²⁹⁹

Gericiler en son Konya Bozkır isyanını tertipleyip 3 askerimizin parçalanmasına, Bayburt'ta çıkardığı isyanla bir binbaşının ölümüne sebep oldular. Bu mollalar sağa sola mektupla türlü tertipler düzenleyip insanların kanına girerken, mektup yazan biri daha vardı o günlerde.

İçki değil, ızdırap doluydu: **Ziya Gökalp**.

Molla Sait ve **Papaz Frew** Agamemnon entrikalarını Anadolu duvarlarına kanla yazarken **Ziya Gökalp** de haksız bir şekilde çürüyordu içeride. Gazeteci-yazar **Ziya Gökalp**, 5 Ağustos Salı günü tutuklu bulunduğu Mondros adasından kızlarına şöyle bir mektup yazdı cezaevinden:

298 **Sadi Borak**, *Atatürk'ün Resmi Yazışmalara Girmemiş Söylevleri*, s.299.

299 **M.Müfit Kansu**, *Erzurum'dan Ölümüne kadar Atatürk'le Beraber*, Türk Tarih Kurumu Y, s.479.

"Büyük adamları yetiştiren hep felaketlerdir!"³⁰⁰

Bu nasıl bir adaletti? Bu adalet hangi celladın eline geçmişti? Adaletin kılıcı hangi kanlı, hangi kinli ve hangi gözü dönmüşlerin elinde silah olmuştu? Osmanlı İmparatorluğu yıkılırken adaletin kılıcı suçluları değil, haklıları kesmeye başlamıştı. Ve bir devletin güneşi batarken adaletsiz cellatların gölgesi yükseliyordu hep.

Koskoca çınar, yedi asırlık devlet yıkılıyor muydu acaba? Cücelerin gölgeleri yükseldikçe devletin güneşi batıyor muydu?

Bir devletin ordusu yenilirse yerine yenisi konur. Analar ne yiğitler doğurur. Bir ülkenin ekonomisi bozulursa düzelir. Tüccarlar ne paralar kazanır. Bir devletin eğitimi çökerse düzelir. Ne alimler çıkar o köhne damlardan. Ama adalet sistemi çökerse yerine yenisi konmaz, toplumun vicdanı yaralanır. Adaletle güven kalmaz. Devlet güvenini kaybeder, işlevini kaybeder. Kimse inanmaz devlete ve onun adaletine. Başka adaletle sığınır. Örneğin mafya adaletine, yabancıların adaletine ve emperyalistlerin adaletine sığınır. Devletin adaletine güvenmeyen, devletin kendisine de güvenmeyeceği için o devlet, o kişinin gözünden çıkmıştır. Birey, artık o devleti çıkarmıştır gönlünden. Bir devletin yıkımı, işte böyle başlar. Adaleti zayıflatmakla. Ve devleti gözden çıkarmakla.

İngiliz Muhipler (Sevenler) Derneği Başkanı **Sait Molla**'nın mektubu sadece tek bir örnektir. Ama zindanlarda çürüyen ve hastalanan **Ziya'Gökalp**'in mektubu da başka bir örnektir. **Gökalp** Malta'dan kızlarına 6 Kasım 1919 günü şu mektubu gönderdi:

"Amacımız, Avrupa medeniyeti içinde bir Türk kültürü yaratmak olmalıdır."

90 yıl önce ülkeyi beş parçaya bölen projeye imza atan Amerikan Başkanı **Woodrow Wilson** Derneğini kendi gazete büro-

300 **Selahattin Tansel**, *Atatürk ve Kurtuluş Savaşı*, T.Vakıflar Bankası Kültür yayınları, s.19.

sunan açan *Zaman* gazetesi yöneticileri özgür, Türk kültürünü Avrupa'da yaymak isteyen **Ziya Gökalp** ise tutukluymuş maalesef. İşte yıkılan bir devletin adalet mekanizmasıydı bu.

Milletin İstanbul emniyetine güveni yoktur..

Sadece adalet mekanizması değil, Osmanlı polis teşkilatı da elden çıkmıştı o gün. **Mustafa Kemal**, Osmanlı polis teşkilatından şikâyetçi oldu. Ve 6 Kasım 1919 günü çektiği telgrafla, hükümetten o günkü İstanbul emniyet teşkilatının başındaki kişinin değiştirilmesini isteyerek telgrafta şunları söyledi:

*"Milletin, İstanbul Emniyetine güveni yoktur. Bu örgütün başına ulusalcı, dürist ve güçlü ve güvenilir kişiler getirilmelidir!"*³⁰¹

Mustafa Kemal ayrıca **Papaz Frew**'e de bir mektup göndererek uyardı. Aralık 1919 ayında şöyle dedi papaza:

*"...siz bir din adamı olarak, siyaset oyunlarında ve özellikle kanlı çatışmalarla sonuçlanacak görevlerde rol almamalısınız"*³⁰²

Mustafa Kemal İngiliz din adamı **Papaz Frew**'i uyarırken, Maraş'ta durum gergindi. Fransız askerlerinden biri 31 Ekim 1919 günü, Uzunluk hamamından çıkan bir kadının peçesini yırttı. İşgal sadece topraklara değil, namusa kadar uzanıyordu. Uzunluk Camisi imamı **Sütçü İmam**(Asıl adı Ali'dir), Fransız askerini kurşunla öldürdü ve kaçtı. Ama maalesef ertesi gün **Sütçü İmam**'ın yeğeni boğazlanmış ve parçalanmış olarak bulundu.³⁰³

Bu olaydan sonra Fransızlar Adana'dan Maraş'a 8 Kasım'da iki bölük Cezayirli sömürge askeri daha getirdiler. Ermeni a-

301 **Bekir Sıtkı Baykal**, *Heyeti Temsiliye Kararları*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.47.

302 **Nutuk**. Boyut kitapları.s.232.

303 **Yaşar Akbıyık**. *Milli Mücadelede Güney Cephesi-*
ğı Yayınları./1157.s.113.

(Kültür Bakanlığı)

kerler ise kentte herhangi bir çatışma çıkmaması için kışladan dışarı çıkarılmadı. Ancak durumun biraz sakinleştikten sonra Fransızlar **Yüzbaşı Andrea**'yi 125 kişilik jandarma gücü ile 24 Kasım günü Maraş'a gönderdiler. Hem de vali olarak.³⁰⁴

Şaka değildi, Maraş Valisi o gün **Yüzbaşı Andrea** idi. Ve **Mustafa Kemal** olmasaydı kim bilir Maraş'ta valiler Andrealar veya Kontiler olacaktı. Kim bilir, Kirkorlar, Dimitriler de belediye başkanıydı belki de. Belki de değil, kesindi..

Acıdır, sözde **Vali Andre**'yi Maraş'ta belediye başkanı, Maraş kadısı ve Maraş müftüsü karşıladı. O günkü Adalet, İstanbul'da Kemalistleri tutuklarken, Maraş'ta Yüzbaşı **Andrea**'yi karşılamaya çıkıyordu. Ama Maraş halkı kesinlikle kabul etmedi bunu. Çünkü Maraş halkı bu yemeğe razı olmadı. Tepki gösterdiler hemen. Maraşlılar tepki gösterince bu ziyafetten iki gün sonra da **Vali Andre**, Maraş Jandarma Komutanı **Ali Bey**'i görevden aldı.

Diğer yandan Urfa'ya kadar girdi Fransızlar. Ama Urfalılar durmadılar. Direndiler. **Mustafa Kemal** hemen Urfa Valisi **Ali Rıza Bey**'den o bölgedeki teşkilatı genişletmesini ve Van 13. Kolordu Komutanlığından destek almasını emretti.

2 Aralık 1919 günü Mustafa Kemal, Temsil Kurulu Başkanı olarak bir dizi kararlar aldı ve Kuvayı Milliye birliklerine önemli talimatlar gönderdi. Talimatlar şöyleydi:

1- *Refet Bey ve Demirci Mehmet Efe'ye: İzmir Valisi İzzet Bey'in resmi haberleşmesini kesin, İngilizlerle ilişki kurmayın, Aydın cephesine silah ve cephane yapın.*

3- *Antep Kuvayı Milliye Merkez Kuruluna: Fransız müdahalelerine karşı koymada tereddüte düşmeyin.*

4- *Elbistan Kuvayı Milliye Merkez Kuruluna: Antep Kuvayı Milliye Merkez Kurulu ile sürekli bağlantı halinde olun.*

304 **Yaşar Akbıyık**. *Milli Mücadelede Güney Cephesi-Maraş..* Kültür Bakanlığı Yayınları./1157.s.113.

5- Adana'da Ferda gazetesinin yayınının durdurmak için içişleri bakanının dikkati çekin.

6- Fransızların, Urfa Jandarma subayına uyguladıkları muameleyi şiddetle protesto edin.³⁰⁵

Adana'ya gönderdiği Kuvayı Milliye komutanlarına da haber göndererek, Çukurova'da işgale karşı asker sivil tüm herkesin el ele vererek hazırlıklı olmalarını istedi. Ayrıca o gün Bursa'da bulunan Albay Bekir Sami Günsav ile telgrafla görüştü. Genel durum hakkında bilgi verdi. Ve bugüne bile ışık tutan şu değerleri sözleri söyledi:

"İngilizler milli teşkilâtın son derece korkuyor. Urfa, Maraş ve Antep'i işgal eden Fransızlar, Türklerle dost değil. İtalyanlar başka bir devletin himayesine girmektense Türklerin bağımsızlığını istiyor. Amerika'dan ise bir şey beklemek doğru olmaz. Dostumuz, milli birlik teşkilâtıdır."³⁰⁶

Mustafa Kemal, Avrupalılardan ve Amerikalılardan bir şey beklenilmeyeceğini anlatırken aynı günlerde **Padişah Vahdettin** 16 Aralık 1919 günü *A. Press* muhabirine şu sözleri söylüyordu:

"Amerika, milyonlarca Türk ve Müslümanın ümitlerinin sığındığı yerdir."³⁰⁷

Ve bugün, bazıları sanki aynı dili, aynı ritmi konuşuyorlar gibi. Padişah ve padişah zihniyetliler neden Amerika'ya sığınıyorlardı? Nedeni belliydi. Saltanatlarını, hilafetlerini, çıkarlarını ve iktidarlarını korumak içindi elbette.

Tam o sırada *Türkçe İstanbul* gazetesi ise 10 Kasım günü padişah tarafından savaş divanına (mahkemeye) verildi. O günkü

305 **B.Sıtkı Baykal**, *Heyeti Temsiliye Kararları*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.68-69.

306 **B.Sıtkı Baykal**, *Heyeti Temsiliye Kararları*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.51.

307 **Prof.Dr. Selahi Sonyel**, *Gizli Belgelerle Mustafa Kemal, Vahdettin ve Kurtuluş Savaşı*, s.81.

savcıya göre gazete “İslam duygularını incitici yayınlar yapıyor” imiş. İslam dinini incitici yayının konusu da “Kadın Zihniyeti” başlıklı yazıydı. Bu yazıyı padişah okumuş ve yazıda şeriata aykırı bazı noktalar görmüş. ³⁰⁸

Bugün, Osmanlı özentisi içerisinde olan kadınlarımız geçmişte yaşanan bu olayları biliyorlar mıydı acaba? Şimdilerde dinim için kapanyorum diyen kadınlarımız ve kızlarımız dinin nerelere kadar alet edilebildiğini görüyorlar mı? Dini alet olarak kullanan emperyalist ülkeler yurdun her yerinde kadınlarımıza tecavüz ettiler. Namuslarına saldırdılar.

Onlar hepimizin anneleri ve nineleriydi. Atalarıydı. Bugün dini için örtündüğünü sanan kadınlar, din kullanılarak ninelerinin ve atalarının hangi saldırılara maruz kaldıklarını hiç düşünmeye ve araştırmaya çalıştılar mı acaba? Bugün bizler din kisvesi altında Arap kültürüne hayran edilirken, Arapların din iman kardeşliğini bir kenara bırakıp sırtımızdan nasıl vurduğunu hiç araştıran oldu mu? Ya da Filistin’e gözyaşı dökerken Filistin’i Arapların Yahudi siyonistlere nasıl sattığını hiç bilen var mı?

İlginçtir, Yunanlılar Anadolu’ya saldırılırken “Padişahımızın emriyle geliyor” fetvaları atıldı gökyüzünden. Ama onlar gökyüzünden yağmadı. Halifenin ve padişahın yaranmaya çalışıp kendilerine sığındığı İngilizlerin uçakları attı. Özgürlüğü dinde arayan kadınlarımız, dininin çıkar için kullanıldığında özgürlüklerinden de öte, namuslarına hangi saldırıların gelebileceğini hiç merak ediyorlar mıydı?

UNUTMAMALI

Çok fazla geçmişe gitmeye gerek yok. Milli mücadele döneminde genç kızların, annelerin ve ninelerin namuslarını koru-

308 Muzaffer Tayip Gökbilgin, *Milli Mücadele Başlarken-II*, Türkiye İş Bankası yayınları, s.241.

mak için nasıl mücadele ettikleri, bekaretini korumak için evlerden çıkmayarak yakılan evlerinin içinde nasıl kül oldukları unutulmamalıdır. Çünkü Yunan askerleri tecavüz amacıyla, eve saklanan bakire kızların dışarı çıkması için evi yakıyorlardı acımasızca. Evden çıkamayan ise yanıyordu. Ve yanma korkusuyla evden çıkan Müslüman kızlara Yunan askerleri tecavüz ediyorlar ve “Padişahın davetiyle geldik” diyorlardı. Bu sözü **Mustafa Kemal**’in silah arkadaşı **Kazım Özalp** de doğruluyordu.

Unutulmamalıdır. Çınarcık’ta Türk gençlerini annelerine zorla peşkeş çekmeye çalışan Yunanlıların ve dolayısıyla emperyalizmin yaptıkları unutulmamalıdır.

Orhangazi’de çırlıçıplak soyulan erkeklere kırbaçlar verilerek kendi eşlerini dövmeye zorlandıkları unutulmamalıdır.

Ve göğüsleri kesilen kızları.

5 yaşına kadar toplanan çocukların annelerinin gözleri önünde süngüye takılıp diri diri ateşe atıldıkları, Süngü ucuna takılıp kızartılan Türk bebekleri...³⁰⁹

Unutulmamalıdır. Unutulmamalıdır ki bir daha yaşanmasın.

Ve bu katiller, İslam lideri olan halifelerin ve padişahların emriyle geliyordu işte. Bu işgallerin ve tecavüzlerin hepsi de siyasallaştırılmış din ve ilahiyat ile yapılıyordu. Emperyalistlerin Afrikalılara önce İncil’i uzatıp sonra köle yaptıkları unutulmamalı. Unutulmamalıdır ki, bize de siyasallaşmış dini (İslam’ı) uzatıp köle yapmasınlar. Afrika gibi, Ortadoğu gibi, Araplar gibi.. Yaşamını **Mustafa Kemal** ve silah arkadaşlarının mücadelesine borçlu olan bizler, o günleri unutmamalıyız. İşte, bir İngiliz subayı olan yüzbaşı **Baxter William**’ın anlattıkları:

“Bababekir Mahallesindeki bir eve, ismini sonradan not ettiğim afyoncu iki Yunan askerinin daldığını gördüm. Yunanlıların Türklere yaptığı zulmü çok iyi bildiğim için bu girişte de kötü bir maksat oldu-

309 **Hulki Cevizoglu**, *işgal ve Direniş*, 1919 ve Bugün, Cevizkabuğu yayınları, s.201.

ğunu düşünerek kapının kenarına geçip bekledim. Bir dakika sonra iç-
riden gürültü ve bağrışmalar gelmeye başladı. Hemen arkasından evin
erkeğini sürükleyerek merdivenden aşağı indirdiler ve kapının yanına
bıraktılar. Kendisiyle işaretle konuşmak istediysen de başarılı olama-
dım. Yüziime bile bakmadan yaşlı adam tekrar içeri daldı. Arkasından
ben de girdim. Osman adındaki bu adam eline bir odun parçası geçir-
mişti. Merdiven başında Osman'ın kızı Fatma'yı iki Yunan askeri, el-
biselerini yırtarak soymaya ve bağlamaya çalışıyordu. Osman merdi-
venleri çıkar çıkmaz Yunanlının birisine elindeki sopayı var kuvvetiy-
le yapıştırdı. Yunanlı yere yıkıldı. Diğer silahını yerden alıncaya ka-
dar bir darbe de o yedi. İlk yıkılan Yunanlı, silahına uzanırken bir tek-
me ile silahını uzaklaştırdım. Bu sefer belinde uzun bıçağını çekti ve
bana vurmak için doğrulurken tabancamı başına doğru atıştım.

Kendisini vurmak istemedim. Fakat kulağının yanından geçen
kurşun onu olduğu yerde durdurmaya yeterli gelmemişti. Bana Rum-
ca küfür ediyordu. Bu arada Osman elindeki sopayı kullanarak bir
ona, bir ona yapıştırıyordu. Osman'ın karısı ve kızı şaşkın gözlerle bu
feci ölüm kalım kavgasını seyrediyorlardı. Ben Osman'a işaretle 'kaçı-
nız' demeye kalmadı merdivenlerden altı Yunan askerinin hızla çıktı-
ğını gördüm. Süngülerini göğsümüze doğru uzattılar. Dayak yiyen
Yunanlı asker yerden tüfeğini almadan Osman'a hücum etti ve döv-
meye başladı. Sonra bana İngilizce 'siz gidiniz' dediler. Çıkmak iste-
medim. Fakat aramızda bir askeri anlaşmazlığa meydan vermek de is-
temedim...

Osman'ı sınıksıkı bağlamaya çalışıyorlardı. İki asker, kızın yanına
dikilmiş, diğer üç tanesi de anneyi dövüyorlardı...

Yunan askerinin biri genç kıza saldırdı. Bu sırada duyduğum sesin
nasıl vicdanları parçaladığını anlatamam. Kızcağz bir anda kendisini
yerde buldu. Tesbih böceği gibi kapanıp namusunu korumak istiyordu.
Fakat haydut Yunanlılardan biri bir bacağını, diğer öbür bacağını
ayırmaya başladı. Diğerleri de aç köpekler gibi kızcağzın göğüslerini
adeta parçalıyorlardı. Haykırış, bağrışma gökleri tırmalıyordu. Fazla
dayanamadım. Yerimden fırlayıp, 'Alçaklar!' diye bağırışım.

Hepsi üzerime yürüyerek beni zorla merdivenlerden indirip sokağa attılar ve kapıyı kapadılar... Fakat bir türlü feci tecavüzü unutamıyordum. Kan tutulmuş gibi tekrar Osman'ın evine döndüm. Kapı ardına kadar açıldı. Yukarıdan çıt çıkmıyordu. Merdivenlerden çıkınca gördüğüm feci manzara karşısında dilim tutuldu. Osman'ın karısı ve kızı çırılçıplaktılar. Bütün vücutları kan içinde idi. Genç kızın mavî gözleri açık kalmıştı. Ağzı kan dolu idi. Osman'ın ise başı adeta yam-yassı olmuştu. Gözlerim dolu dolu oradan ayrıldım."³¹⁰

Dehşet günleri bitmiyordu. Padişah davetiyle gelen Yunanlıların katliamları, vahşetleri bitmiyordu. Bir Yunan katili Anadolu'da yaptığı işkenceleri ve tecavüzleri **Mihail** adındaki arkadaşına mektupla şöyle anlatıyordu:

"Bu meydanda iki yüzbaşı hanımı var. Biri hamile. Geçen gün karşınızda çırılçıplak soyunmak ve böylece oynamak istemediği için kendisini güzelce tokatladım, tekmeledim. Karnındaki çocuğu düşürdü. Bu uğursuz Türk yavrusunu ayaklarımla annesinin gözleri önünde yumurta kırar gibi ezdim. O halinde bile (kadının düşük hali) dediklerimi yaptırmaya zorladım. Bilirsin Mihail, ben ne kadar inatçıyım...

... Öteden beri Müslümanlara karşı gayet kurnazca hareket ettim. Onlar da Türk ekmeğiyle büyümüş olmamdan dolayı Osmanlılara kalben ve ruhen bağlı olduğuma inanırlardı. Buna inandırmak için ne diller döktüm, ne çenebazlıklar yaptım. Ama Türkleri bir inek gibi sağdım... Türksever olmak kolay değil yavrum. Fakat şimdi sormuyorsun servetim ne kadar. Geberttiğim üç kocakarının elmasları, kuyuya yolladığım Müslümanların banknotları fena bir yekün değil.

Fakat bu ganimet hiçtir Mihail.

Yanımdaki dokuz metresin her biriyle ırzlarına tecavüz etmemek şartıyla aramızda bir sözleşme imzaladık. Bütün mallarını aldıktan sonra sözleşmeyi parçaladım. Çünkü böyle mahkûm ve esir adamlara verilen sözün kıymeti olur mu? Nasıl Mihail? Avrupa siyasetçileri gerçekten çok güzel bir kural koymuşlar: Kuvvet hakka üstündür!"

310 **Kadir Mısırlıoğlu**, *Türk'ün Siyah Kitabı*, Sebil Yayınevi, s.209, 210, 211.

Bu iğrenç satırları **Mihail** adındaki arkadaşına yazan katil, yine bu mektubun devamında annesini yakarak öldürdüğü bir Türk kızına nasıl tecavüz ettiğini şu satırlarla yazıyordu:

“O sinirle hançeri sol bileğine sapladım. Bir kolu tutmaz oldu. Fakat öbür avucuyla yine avret yerlerini örtüyordu. Bu defa ikinci kolu da sakatlamaya mecbur kaldım, hay domuz şeytan! Bacaklarını kuvvette birbirine sardı. Bacaklarının da damarlarını kestim. Fakat kan ter içinde kalmışım. Ben bile kuvvetten düşmüştüm. Nihayet teslim oldu. Nasıl anlatayım Mihail?

Yunanlılar bütün dünyayı zapt etseydi bu kadar zevk almazdım. Ne fayda ki ben tecavüz ederken o ruhunu çoktan teslim etmiş bulunuyordu. Doğrusunu istersen azizim, ben pişman oldum. Çünkü o bütün mallarını bana vermişti. Sağ kalsaydı zararını görmezdim. Eğer namusunu teslim etseydi, emin ol onu bir metres gibi korurdum. Her neyse, ölene uğurlar olsun. Yalnız o beyaz ve billur vücuda tecavüzümü yarın size ve öbür dostlarıma söylerken aynı zamanda sizin de şehvet duygularınızı uyandırmak için o dilber perinin tombul memelerini keserek ilaçlı bir şişeye koydum, saklıyorum.

Geldiğim zaman zaferlerimin çelenklerini görürsün Mihail.”³¹¹

Vicdan azabı çeken bir Rum’un oğluna yazdığı yazı şöyle idi:

“Evladım;

Şimdi ben gözlerimin önünde uçuşan karartıların korkunç çehrelerinden çekinerek gözlerimi açtıkça titriyorum. Karşımda çekmece-nin üstünde delirmiş masum bir Türk kızının nasıl üzüldüğünü görmemek için gözlerimi yumunca uzaktan üç hayal üzerime doğru koşarak geliyor. Diz çöküyorlar, ellerini semaya kaldırarak bir şeyler söylüyorlar. Ooof bunlar genç kocası ile birlikte kafasını cesedinden balta ile ayırdığım sevgili hanım. Yarabbi! Ben o gece cinayeti işlerken sekiz yaşında gayet nazlı ve sevimli bir kız çocuğunu da ellerimle boğmuştum!

311 **Kadir Mısırlıoğlu**, *Türk’ün Siyah Kitabı*, Sebil Yayınevi, s.256, 257, 258, 259, 260.

Bilmem nasıl bir cinnetin seokiyle yedi sene ekmeklerini yediğim efendilerime böyle kötü bir yürekle kıymıştım.

O zaman sen daha dört-beş yaşlarında idin. Cinayet türlü türlü araştırılarak aşçı ile uşak hapisaneye atıldıktan birkaç hafta sonra cinayet ortağın bakkal Yorgi ile çalabildiğim yüzelli lirayı paylaşarak hissemi aldım ve Üsküdar'dan sıvışarak Boğaziçi'ne bir kasap dükkânı açtım. Orada da yapmadığım kalmamıştı. Zavallı saf ve namuslu Türklere köpek ve eşek eti bile yedirmiştin.

Halbuki bu haluk insanlar, bana o kadar iyilik yapmışlardı ki! Yayı başında Türk kasabı bırakıp bana gelirler, seninle Fransızca konuşmak için köyün en zarif ve en kibar hanımları dükkânıma koşarak benden alışveriş ederlerdi. O sene annen vefat ettiği için seni Cizvit mektebinden çıkararak Atina'ya yolladım.

Ondan sonra artık kendimi büsbütün Yunan propagandacılarına terk etmiştim. Türklere karşı sonsuza dek bir kin ve düşmanlık hisleri duymaya başladım. İstanbul'a geldikten sonra bir cinayeti de aynı sebeple yapmıştım. Boğaziçi'nde adeta bir komite oluşturmuştuk. Her ay muntazaman "Averof" için yardım toplar ve gizlice Atina'ya yollardık.

Moşo, Kozmide gereken emirleri verirlerdi. Biz iki maske altında gâh ateşli birer 'Megalo İdea'cı, gâh 'müfrit Müslüman dostu' ve 'Hamiyetli Osmanlı' perdeleri altında zehirler saçardık...

Türk unsurunun imhası için Yunanistan'a koştuk, çeteler oluşturduk. Köyleri yaktık, muhacirleri arabaların içinde birer birer boğazladık. Kadınların kızların ırzına geçtik. Esirlerin gözlerini oyduk, burunlarını, kulaklarını kestik. Öyle facialar meydana getirdik ki, oğlum şimdi onların korkusu ile titriyor, boğuluyorum...

Maziyi bütün faciasıyla hatırlıyorum. Öldürdüğüm hayaller, boğduğum çocuklar gözüümün önünde geriliyor, titriyorum! Ellerime bakıyorum kan! Kızın çehresine bakıyorum kan! Vicdanıma müracaat ediyorum yine kan! Ben öyle kanlı ve cani bir adam imişim ki; insanlık bana ne yapsa layıktır... Artık çok yaşamayacağıma inanıyorum. Günahlarımın cezasını çeke çeke bir gün hayvan gibi geberip gideceğim. Yalnız babanın vasiyetlerini dinle yavrum. Sen asla Yunanlı de-

ğilsin. Seni Atina'ya yollamakla bir cinayet işlemiş olduğuma inanıyorum.

Mümkün olsa belki, 'Türk' değil ama 'halis bir Osmanlı ol' diyeceğim geliyor...."³¹²

Tüm bunlar öykü değildi, tüm bunlar kurgu değildi, tüm bunlar acıyla işlenmiş bir film senaryosu hiç değildi. Bunların hepsi Türk'ün siyah kitabına girmiş tarihi birer gerçektiler. Ama biz bu olayların hepsini unutmuştuk. Unutturulmuştuk. Sanki bunları biz yapmışız gibi suçlu hale sokulmuştuk.

Birçok Yunan kasabı kanlı elleriyle "Osmanlı" heveslisi görünümünde aramıza karışıp gittiler. Vicdan azabı çekenler de oldu ama çekmeyenlerle birlikte birçoğu sefa sürdü gitti. Öbür dünyada cezalarını çektiler mi bilemiyoruz. Ama bir çoğu bu dünyada cezalarını çekmediler. Sefalarını sürdürdüler.

Ve 90 yıl sonra "Yeni Osmanlı" sevdalısı olarak aramıza karışıp yine karşımıza dikildiler.

Bize bugün bunların hepsi kasıtlı olarak unutturulurken o gün, yani 12 Kasım günü Yunan kasaplarıyla birlikte hareket eden **Aznavur Ahmet** 300 kişiyle Gönen'i basarak kışlayı yağmaladı. Susurluk'a geçerek silah ve paralara el koydu. **Aznavur Ahmet** Hilafet (Muhammet) ordusu komutanıydı. **Mustafa Kemal**, Bandırma'da bulunan 12. Kolordu Komutanlığına gönderdiği emirle askerlere silah, cephane ve gerekli makineli tüfeklerin dağıtılmasını ve bu konuda hazırlıkların yapılmasını istedi. **Albay Refet Bey**'i Balıkesir'e göndererek cephede örgütlenme konusunda **Albay Kazım Bey**'e destek vermesini istedi.

Mustafa Kemal, Aznavur belasını imha edecekti.

Emirden sonra **Albay Kazım Bey** ile **Albay Bekir Sami Bey** Aznavur Ahmet'in üzerine yürüyünce çok şiddetli bir çatışma çıktı. "Ben padişah tarafından gönderildim" diyen **Aznavur**, o çatışmada 10 ölü vererek kaçtı. Ve diğer isyancı arkadaşı **Kara Ha-**

312 **Kadir Mısırlıoğlu**, *Türk'ün Siyah Kitabı*, Sebil Yayınevi, s.281-288.

san'dan yardım istedi ve **Kara Hasan'a**, "Muhammet Partisinin Komutanı" sıfatıyla 30 kasım günü bir telgraf çekti.

"Müftüye başvur, 'evet' fetvasını al. Halifemizin başına toplanarak bunları kovalım. Bu alçakların topladıkları askerleri memleketlerine gönder. Jandarma subaylarını hemen gebertiniz. Müslümanların birleştiği konusunda halifelğe telgraf yazdır."³¹³

Bu arada **Hacım Muhittin Bey**, Üçüncü Balıkesir Kongresini topladı. Kongrede, Yunanlılara karşı cephelede daha aktif ve geniş çapta direnmeye karar verildi. Ve **Mustafa Kemal'in** Sivas'ta kurduğu Anadolu ve Rumeli Müdafaayı Hukuk Derneklerine resmi olarak bağlanma kararı alındı. Ve Batı Cephesi Kuveyi Milliye Komutanlığı emrine girildi.

Kahraman Gökçen Efe

21 Kasım günü Ödemiş'in 15 km. güney doğusunda Yunanlılarla yapılan çarpışmalarda, Ege kahramanlarından **Gökçen Efe** öldü. Yunanlılar o gün Kaymakçı'daki Türk mevzilerini topa tuttular. Ama Efeler mevzilerini kahrı amanca savundular. Yunanlıların 25 askeri öldü. Ama biz de **Gökçen Efe'yi** kaybettik. Ve **Gökçen Efe'nin** öyküsü şöyleydi:

Bir gün Rum arkadaşları **Gökçen'i** Fata'ya davet ettiler. Hayır demedi. Gümüşlü tüfeğini alarak tek başına gitti. "Efem sana bir zarar vermesinler bu adamlar" dediler. "Haydi ülen... Serçeden korkan darı ekmez" diye cevap verdi. Ve Rum arkadaşlarının yanına gitti. Rumlar sofra kurmuş eğleniyorlardı. Otururken, "Sar bakalım bizim tütünden" diye bir kese attılar efeye. Ve hınzırca güldüler sonradan. Efe "Niye gülüyon?" diye sorunca, Rumlar Efe'ye attıkları tütün kesesinin kumaşını göstererek, "Onu sorma. Aydın'da bir Türk kızının kadife ceketinden kestim bu kumaşı" dediler kahrkayla. Bunu duyan **Gökçen Efe'nin** başından kay-

313 **Nutuk**, Vesika: 187.

nar sular döküldü birden. Ama tepki vermedi. Sinirli bakışlarla “Ülen kızı çevirdiğinizde size ne dedi” diye sordu. “İntikamımı size koymazlar dedi kız” diyerek küstahça bir kakhaha daha attı Rum-lar. Ama o son kakhahaları oldu Rumların. **Gökçen Efe** kanlar içinde yere serdi hepsini.

Kişisel ve örgütsel direnişler artıyor ve Mustafa Kemal örgüt-leri artık gün yüzüne çıkıyordu. Anadolu-Rumeli Müdafaayı Hukuk Derneği Antep şubesi de gizli çalışmayı bıraktı. Ve faali-yetlerini halka anlatmaya başladı. Ayrıca Vali **Celal Bey** ile An-tep müftüsü **Mustafa Kemal**’e karşıydılar.

Bunlardan hayır gelmeyeceğini anlayan Antepliler, belediye **Ragıp Bey** ve **Hamit Bey** öncülüğünde ilk milli teşkilatı kurdular.

Maraş müftüsü ve kadısının karşıladığı Fransız Vali **Yüzbaşı Andre**, şehrin kalesindeki Türk bayrağını 27 Kasım 1919 günü indirtti. Türk nöbetçiler buna engel olamadılar fakat şehre ine-rek durumu halka duyurdular. Büyük cami imamı **Dayızade** “*Fransızların vereceği her emre uyulması gerektiğini!*” söyleyince Maraşlılar ertesi gün imamı sakalından tutarak sokaklarda sü-rüklediler. Bir gün sonra bildiri dağıttılar:

“Korkma, korkma. Seni burada birkaç kişilik Fransız kuvveti kıra-maz. Al sancağımızı yerine koyalım!”³¹⁴

Maraşlılar bildiriden bir gün sonra “*Türk bayrağının dalgalan-madığı yerde cuma namazı kılınamaz*” diyerek adeta kale duvarına tırmandılar. Türk bayrağını yerine tekrar astılar. Daha sonra hü-kümet konağına giderek Fransız valisinin binadan dışarı çıkarıl-masını, aksi halde valiyi binadan kendilerinin zorla çıkaracakla-rını söylediler. Vali **Andre** binayı terk etmek zorunda kaldı. Er-tesi gün Adana’ya kaçtı. **Mustafa Kemal**’de yayınladığı bildi-riyle Fransızların şiddetle protesto edilmesini istedi.

Dinci ve çıkarıcı bir grubu iktidara getirmek

Mustafa Kemal'in bağımsızlık mücadelesinin etkisi sadece Ege'ye, Karadeniz'e, Balıkesir'e, Maraş'a kadar değildi, Araplara kadar uzanıyordu. İngiltere Başbakanı: "**M.Kemal**'in başarısı Araplara da bulaşabilir. Bu sebeple o mutlaka ezilmesi gerekir." diyordu. İngiliz haber alma örgütünün raporuna ve göre **Mustafa Kemal**'in bildirileri sınır ötesine kadar gidiyor, Suriye'ye kadar uzanıyordu. Rapora göre **Mustafa Kemal** Suriyelilere bildiriler göndererek onları emperyalistlere karşı mücadeleye çağırıyordu; "*Aramızdaki anlaşmazlıkları ortadan kaldırarak, silahlarımızı ülkemizi bölmek isteyen hainlere çevirelim!*"³¹⁵

Ancak sarayların ihanet odalarında oturan elçiler de, ellerine aldıkları kanlı mürekkeplerle sanki bugünlerin temelini atar gibi ihanet planlarını gönderdi. İngiliz Yüksek Komiserliği Baş tercümanı **Andrew Ryan**'ın 25 Aralık 1919 günü şu raporu gidiyordu İngiltere'ye:

*"Bolşeviklik (Komünistlik) ve Milliyetçilik, İslam dünyasındaki hakimiyetimizi mahvedebilir. Amacımız, bölmek ve hükmetmek olmalıdır. Biz, gerçek ideali "din" imiş gibi davranacak menfaatçi bir grubu idareci olarak takdim etmeye çalışacağız."*³¹⁶

Amaçları bölmek ve hükmetmektir. Yani yönetmektir. Ve gerçek ideali "*din*" imiş gibi davranacak çıkarıcı bir grubu yönetici (hükümet) olarak hazırlamaya çalışacaklardı.

Anadolu'da hareketli günler

Fransızların Doğu Orduları Baş komutanı **General Gouraud**, 10 Aralık 1919 günü Mersin'e geldi. Hükümet yetkilileri

315 S.Sonyel, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika*, Türk Tarih Kurumu, s.191.

316 Ali Kemal Meram. *Belgelerle Türk-İngiliz İlişkileri Tarihi..* Kitap Yayınları. s.232,233. Belge; no 647

okulda bulunan Türk öğrencilerini de karşılamaya çıkardı ancak Mersinli Türk öğrenciler çiçeklerin içlerine taş, kum ve çakıl koyarak Fransız paşasına attılar.³¹⁷ Çocukların bu protestosundan sonra Mersinli Türkler evlerine kapandı doğal olarak. Neyse ki ertesi gün **General Gouraund** Adana'ya gitti. Adana'da da aynı şekilde karşılandı. Adanalılar da tedirgin oldu.

Agamemnon, Mersin'den Adana'ya geçmişti.

General Gouraund'dan sonra Çukurova işgal bölgesi Komutanlığına atanan Fransız Generali **Dufiux**'da 12 Aralık Cuma günü Adana'ya geldi. Kimin ne komutanı olduğu belli değildi. Ama şurası tüm çıplaklığıyla belliydi ki hepsi de kan içmeye gelmişti. Fransızlar Adana Hükümet konağına Fransız bayrağı çektiler. Fransızlar, halkın da evlerine Fransız bayrağı asmalarını istediler. Ancak Mersin'de ve Adana'daki Türkler evlerine Fransız bayrağı asmayı reddettiler.³¹⁸

Ama gazeteci Ali Kemal Kuvayı Milliyeye saldırarak 14 Aralık günü: "*Hâlâ kırmakla, dökmekle, vurmakla bu devleti kurtarabileceğini sanan yontulmamış kafalar var. Bu zırtopuzların kafasına gerçeği sokmak mümkün değil.*"³¹⁹ diyordu.

Atatürk Hacıbektaş'ta

Mustafa Kemal, Ankara'da T.B.M.Meclisini kurmak için 18 Aralık 1919 günü sabahı Sivas'tan ayrıldı. Sivas'ta kalabalık bir halk tarafından uğurlandı. Önce Kayseri'ye, sonra Mucur'a gitti.

22 Aralık 1919 günü arkadaşlarıyla birlikte Hacıbektaş'a geldi ve sevgi seli buldu. Alevi dedesi **Cemalettin Efendi**, **Musta-**

317 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-II*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, s.271.

318 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-II*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, s.271,273.

319 a.g.e. s.278

fa Kemal'i ilçenin dışında karşıladı. Bunun bir anlamı vardı elbette. Hacıbektaş, Anadolu Aleviliğinin adeta kabesi idi. Her Alevi mutlaka ömründe bir kez Hacıbektaş'a gider ve ziyaret ederdi. **Cemalettin Efendi** Anadolu Alevilerini temsil ettiğinden, makamı gereği kimseleri karşılamaya çıkmaz, misafirler onun ayağına kadar gelir ve odasında ziyaret ederdi. Bu, padişah dahil herkes için geçerliyken **Cemalettin Efendi, Mustafa Kemal**'in gelişinde öyle yapmadı. İlçe dışında karşılayarak **Mustafa Kemal**'e bağlılığını bildirmiş oldu. Eski bir dost değil, leri ama eski bir dost gibi kucaklaştılar. **Salih Niyazi Baba**'da onlara katıldı. Hep birlikte girdiler ilçeye.

O gün **Mustafa Kemal** Hacıbektaş-ı Veli Türbesini ziyaret etti. Akşamda konakta sofralar hazırlandı, yemekler yendi. Ertesi gün **Cemalettin Efendi, Mustafa Kemal**'i uğurlarken Alevilerin cumhuriyet istediklerini söyleyerek milli mücadeleyi destekleyeceklerine söz verdi. Ayrılırken **Cemalettin Efendi**'nin kulağına şu sözleri fısıldadı:

*"Kurtuluş savaşını yapmak zorundayız. Savaşı kazanacağız. Padişah ve halifelik kaldırılacak, egemenlik, Türk halkına ait olacak, halk kendisini yönetenleri seçecek, kadın erkek eşitliği sağlanacaktır, O mutlu günün ilanına kadar şimdilik aramızda kalmak koşuluyla, merak etme, cumhuriyeti ilan edeceğim."*³²⁰

ATATÜRK ANKARA'DA

27 Aralık 1919

Devrim yazılıyordu tarihin tozlu sayfalarına.

Mustafa Kemal Ankara'ya geldi. Özgürlük ana rahmine düşmüştü. Ankara 1221 yıl sonra kurulacak olan "*Türk*" adlı devletin başkenti olacaktı. Ankaralılar **Mustafa Kemal**'i bağrına bastılar. 3.000 atlı ve 700 yaya seğmen, onu dikmen sırtlarında kucakladılar. Karşılamaya gelen kalabalık gerçekten görülmeye değerdı. Ankaralılar o gün, Mustafa Kemal'i gördüler ve dokundular. Işıl ışıl parlıyordu mavi gözleri. Gülümsüyordu.

Mustafa Kemal aynı gün Ziraat Okulu binasına yerleşti ve vakit kaybetmeden Ankara'nın ileri gelenleri ile bir toplantı yaptı. Okulun önünde toplanan binden fazla Ankaralıya iki saatte fazla süren bir konuşma yaptı. Konuşmada sanki bugüne sesleniyordu:

"Bir millet varlığı ve hakları için bütün gücüyle ilgili olmazsa, kendi gücüne dayanarak varlığını ve bağımsızlığını sağlamazsa, şunun bunun oyuncağı olmaktan kurtulamaz."

Ankara'nın **Mustafa Kemal**'ine kavuştuğu günlerde, **Şeyh Eşref** ise hâlâ isyan ediyordu Bayburt'ta. Hart bucağında ayaklanan gericilerden **Şeyh Eşref** ayaklanması büyüdü. Siyah bir duman gibi sardı Karadeniz'i. Şeyhin adamları Karadeniz'e kadar yayıldılar. Ayrıca 8 Aralık günü üzerine gönderilen 50 kişilik Türk birliğini de esir aldılar. Birliğin başında bulunan binba-

şayı da öldürdüler. Esir aldıkları subayların kendilerinin yanlarında “*imanlarını tazelemekte olduğunu*” söylediler. **Şeyh Eşref**’in üzerine 1 gün sonra 60 kişilik bir kuvvet daha gönderildi, ancak şeyhin adamları onları da esir aldılar. Böyle olunca da şeyhin şımarıklığı ve ünü de büsbütün arttı çevrede.³²¹

İsyan büyüyordu.

Namı gibi kendisi de deli olan Kuvayı Milliye Komutanı **De- li Halit Bey**, 25 Aralık günü 28 ve 29’ncu alay ile birlikte Hart bucağına geldiler. Atlarıyla **Şeyh Eşref**’in etrafını sardılar. Topuklardan gelen ses, Bayburt kalesine çarpıyordu. Ve kılıçlarını ihanete çaldılar hep birlikte. Türk ordusunun karşısında, riyakârların ve korkakların oğulları gibi kaçıştı yobazlar. Kendisini peygamber ilan eden **Şeyh Eşref** o gece öldürüldü. Gece boyu süren çatışmada da müritleri teslim oldu. Teslim olanlar, cahil ve cühela sürüsüydüler. Ama ihanete akılları eriyordu nedense. Çatışmada 18 er şehit oldu. 3 subay ve 43 er yaralandı. Oysa şehit olan o erler Erzurum’da Türkleri Ermeni çetelerin katliam ve tecavüzünden koruyordu.

26 Ekim’de başlayan ayaklanma iki ay sürdü. Karadeniz kıyılarına kadar yaygın bir ünü olan ve dünyaya yeni bir düzen getireceğini ve kendisine kurşun işlemediğini söyleyerek halkı kandıran şeyh öldü.

Hem de kör bir kurşun ile.

İzmir’de arsenik tartışmaları başladı

Hadi **Şeyh Eşref** cahildi, gerçeği anlamayabilirdi. Ama o günkü İzmir valisine ne demeliydi? İzmir valisi işgali unutturmak ve yurtseverleri karalamak için Kuvayı Milliye’yi arseniğe benzetiyordu. Belki de çaldıklarını ve ihanetini örtüyordu. İzmir’i kendi elleriyle Yunanlılara teslim eden İzmir Valisi **İzzet**

³²¹ **Kenan Esengin**, *Milli Mücadelede Hıyanet Yarışı*, s.35.

Bey, *İkdam* gazetesinin Aydın muhabiri ile yaptığı demeçte Kuvayı Milliye'yi bir "arseniğe" benzetti ve "azının iyi, çoğunun zararlı olduğunu" söyledi. Bu röportaj 25 Aralık 1919 günü *İkdam* gazetesinde yayınlandı. Demek ki o günlerde de arsenik tartışmaları vardı. Ve İzmirli de haksızca suçlanıyordu. Hem de aynı çevreler ve aynı zihniyetler tarafından. İzmirli bu tartışmalara aldanmadılar. **Mustafa Kemal**'e katıldılar. İzmir, bir Kuvayı Milliye yatağıdır. İzmir, bir arslan yatağıdır.

İzmir, Mustafa Kemalleri doğuran analar yatağıdır.

İzmir'de sümüklü bir çocuk..

İzmir işgal edildikten altı ay sonraydı. 1919 yılının son günleriydi. Yer İzmir Karşıyaka Tren istasyonu. Kimliği belirsiz birkaç kişi, acele hareketlerle Balıkesir'den gelen trenden birkaç çuval soğan attılar. Daha sonra çuvalları bekleyen kişiye çaktırmadan bir kaş göz işareti yaptılar. Soğan çuvallarını bekleyen Manisalı Mehmet'ti. **Mehmet**, Balıkesir'den gönderilen çuvalları Yunan nöbetçilerinin gözleri önünde sırtladı ve istasyondan sakin adımlarla ayrıldı. Karanlık ve tehlikeli sokaklardan geçerek yarı yıkık bir eve gitti. Evinde bekleyen arkadaşları hasretle kapıyı açtılar. Hemen çuvallara üşüştiler. İlk çuvalı boşalttılar, yalnız soğan çıktı. Üzüldüler. Heyecanla diğerini açtılar. Soğanları deşeledikten sonra bir anda gözleri parladı. Soğanların altında kağıt tomarları vardı. Kağıtlar "İzmir'e doğru gazetesi" idi. Balıkesir'de Kuvayı Milliyeciler basıp, İzmir'e soğan çuvallarının içinde kaçak gönderiliyorlardı. Soğan çuvallarından çıkan ezik büzük kağıt yumağına hep birlikte gülümseyerek baktılar. Dikkatle çıkardılar, buruşukluklarını gidermeye çalıştılar. Ve aralarında paylaştılar. İzmir işgal altındaydı. Milliyetçilikle, Ulusalçılıkla ilgili gazete çıkarmak yasaktı. Emir yayınlanmıştı.

"İzmire doğru isimli gazeteyi satanlar, alanları okuyanlar, okutanlar...v.s....."

Bu yüzden İzmir’li çocuklar dağıtıyordu bu gazeteleri.

Gazeteyi gizli çıkardıkları evin bodrumuna ertesi akşam, yalınayak, üstü başı yırtık, belki de sümüklü bir çocuk geldi gizlice. Çocuk görünürde perişan haldeydi ama gülümsüyordu. Bu çocuk gazete dağıtıcılarından sadece biriydi. Basılan gazetelerden bir tomar alarak sattığı diğer gazetelerin arasına koymadan koynunda satardı. Ve dışarı çıktıktan sonra koşarak Konak Meydanına vardı. Belki de çocuk farkında değildi ama gittiği yer, **Hasan Tahsin**’in Yunan işgal askerine ilk kurşunu sıktığı yerdi. Tam o noktadaydı. Özgürlük ve Kurtuluş Bayrağını **Hasan Tahsin**’in bıraktığı yerden gazeteci çocuk devralmıştı bilmeden.

“Gazete!.. Gazete!..” diye bağırıyordu elindeki yasal gazeteleri sallayarak. Yasak olan İzmir’e Doğru gazetesi yasaktı.. Bu yüzden koynunda saklıyordu. Ardından gündemin flaş olaylarını verdiği çocuğun kuş dilli sesi, şehit gazeteci **Hasan Tahsin**’in ruhunda yankılandı birden. **Hasan Tahsin** yoktu ama nice Hasan Tahsinler yetişiyordu peşlerinden. Nice Hasan Tahsinler yetişiyordu şimdi. Küçük gazeteci elindeki yasak olmayan gazeteleri sallayarak bağırırken bir adam baktı kendisine tedbilen. Gözleri, onun umutlu gözleriyle buluştu. Kendisine doğru durmuş, donuk tavırlarla bakan adamla göz göze geldiler. Bakışlarla anlaştılar sanki. Adam çekindi önce. Ama işareti alınca çocuktan, sonra yaklaştı sessizce. Fısıldayarak sordu çocuğa kimse duymadan.

“Ondan var mı?”

Çocuk da sesizce cevap verdi kendisine.

“Ondan da var abi”

Bunu duyan adam çocukla birlikte kenara yaklaştı. Çocuk sağına soluna bakınarak, koynundan çıkardığı gazeteden bir tanesini gizlice verdi kendisine. Ve bir şey olmamış gibi hemen ayrıldılar. Çocuğun sattığı gazete yasadışıydı. Yasaktı. Çünkü Kemalistti. Yunanlılara göre yasak bir dökümandı. Biliyordu çocuk, yakalanırsa başına neler geleceğini.

Biraz sonra çocuk gazetecinin yanına bir başkası daha geliyordu. Gelen Türkler hep aynı soruyu soruyordu. Ve gelenlere gizlice koynundan çıkardığı gazeteyi veriyordu.

Kim bilir, belki de sümüklerini çekiyordu..

Bir daha, bir daha ve bir başkası daha derken, “Ondanda var” lar tükendi birden. Diğerlerini de önemsemeden tekrar mahzen’e koştu çocuk. Manisalı Mehmet’in evine geldi. Gazetenin gizlice dağıtıldığı yere geldi.

Ama “İzmire Doğru” gazeteleri tükenmişti.

O akşam, “Ondanda var” ları satan çocuğa rastlayanların evinde büyük bir coşku vardı İzmir’in bir çok evinde. Soğan kokan gazetenin etrafında toplanılmış, her cümlesi defalarca okunmuştu. Yazılar Karşıyaka’nın yamaçlarında kanat çırpıyordu umutla. İzmir’e Doğru bir heyecan ve İzmir’in kurtuluşuna ve hatta Türklerin Kurtuluşuna doğru bir hazırlık vardı. “Kuvayı Milliye Cephelerinden” başlığıyla Kuvayı Milliye’nin kahramanlıklarından haberler veriyordu.

Tek yapraklı soğan kokan İzmir’e Doğru gazetesi Yunanı da, Padişahı da, Sadrazamı(Basbakan) da hedef alıyordu korkmadan. İngilize de meydan okuyordu, Fransıza da, Amerikaya da. Agamemnona saldırıyordu korkmadan. Peki neydi dünyaya kafa tutan bu güç? Neydi bu yüzyılların emperyalizmine ve sömürmesine tokat vuran düşünce? **Mustafa Kemal**’in emirlerini, telgraflarını, bildirilerini heyecanla yayınlayan bu gazetenin gücü nereden geliyordu? İşgal altındaki İzmir’e adeta ışık saçan bu gazete, ne büyük bir güce dayanıyordu kim bilir? Hele hele bir başlığı(İzmire doğru) ve bunun altındaki cümle yok muydu?

“Hareketi Milliye’nin hadim ve mürevvicidir!..” ³²²

Yani diyordu ki kısaca;

“Milliyetçi (Ulus) Hareketin tarafı ve savunucusudur!..”

İzmir'in sümüklüleri bile **Mustafa Kemal**'in önderliğinde işgallere karşı işte böylesine korkmadan, kahramanca mücadele verirken **Mustafa Kemal** Maraş ve Pazarcık'a silah gönderdi. **Kılıç Ali** de Antep ve Maraş'ı kurtarmaya hazırlanıyordu. Urfa'da da Jandarma Tabur Komutanı **Ali Saip (Ursavaş)** 29 Aralık 1919 günü Urfa'ya gelerek emekli yüzbaşı **İhsan ve İlyas Bey**, Kaymakam **Şevket Bey**, Jandarma Üsteğmeni **Hulusi**, Belediye Başkanı ve **Bekirağazade Halil Ağa** ile birlikte Kuvayı Milliye teşkilâtını kurdular.

Mustafa Kemal işgale karşı Güneydoğu Anadolu bölgesinde teşkilatlanırken 11 Aralık 1919 günü Yüksek Komiser **J. De Ro-beck**, bir Agamemnon edasıyla: "*Mustafa Kemal Başlıca düşmanımızdır. Mustafa Kemal gittikçe daha tehlikeli olmaya başladı. Kürtleri Mustafa Kemal hareketine karşı kullanmak için her parayı öderiz*"³²³ dedi. Ama **Mustafa Kemal**, 17 Mart 1921 TBMM'ne Kürtlerden gelen yoğun talep ve telgraflar üzerine şu tarihi sözleri söyledi:

*"Kürtlerin kaderi Türklerle birleşmiştir"*³²⁴

Mustafa Kemal, ardından Batı Cephesi Kuvayı Milliye Komutanı **Ali Fuat Paşa**'ya da "*Hazır ol*" talimatı verdi. Çünkü Yunanlılar büyük bir hazırlık içindeydi. Ve Ege kıyılarına asker çıkarıyorlardı. Varlığımıza son vereceklerdi.

Ve **Mustafa Kemal**'in tahmin ettiği gibi işgalcilerin saldırıları başladı. Ama **Kılıç Ali** hemen karşı koydu. Maraş çevresinde Fransızlarla yapılan çarpışmalarda 7 Fransız öldürüldü, 25'i yaralandı. Fransızlar bunun acısını masum köylülerden çıkarttılar. Ceceli köyünü basarak yaktılar ve hayvanlarını öldürdüler. Eşyalarını yağmaladılar. Yağmaların ve saldırıların artması üzerine **Mustafa Kemal**'in askerleri atlarını Fransız karargâhına sürerek etrafında cirit attılar. Kuvayı Milliye Komutanı **Kılıç Ali**, Fransız **General Quereffe**'ye kükredi:

323 **Ali Kemal Meram**. *Belgelerle Türk-İngiliz İlişkileri Tarihi..* Kıtış Yayınları. s.230.

324 **Turgut Özakman**.1881-1938.*Atatürk ve Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Kronolojisi*.Bilgi Y. s.136

*"Köylere saldıran birliklerinizi, köpek süngüler gibi süngülerim!"*³²⁵

Bu uyarıya kulak asmayan Fransız kuvvetleri Maraş'a bağlı Eloğlu köyüne geldiler. Ve köyü bastılar. Masum halktan 23 kişiyi öldürdüler.³²⁶ Yiyecek ve 2500 hayvanı zorla götürdüler. 300 kişilik bir Fransız-Ermeni Birliği de Maraş ile İslahiye arasında halka zulüm yaptı.

Havada ağır intikam hırsı vardı.

Kılıç Ali ise hemen Fransız birliğine saldırdı. Ve Fransız **Corneolu** kuvvetlerini kuşattı. Ancak **Corneolu**, Türk çemberini yararak Maraş'taki Fransız karargâhına ulaşmayı başardı.

Mustafa Kemal, 15 Ocak 1920 günü Urfa Kuvayı Milliye Komutanı **Ali Saip**'e Urfa'yı kurtarması için emir verdi. **Ali Saip**, Urfa'nın kurtuluşu için görevlendirdiği komutandı.

Yurtseverler..

Mustafa Kemal 7 Kasım 1919 tarihinde Anteplilere de dikkatli olmalarını söyledi.

Savaş, mertçe olmuyordu maalesef. Namertlikte sinsice kol geziyordu sokaklarda. Antep'te iki Fransız askeri bir Türk kadınının sarkıntılığa kalkışınca, 12 yaşındaki oğul **Kamil**, annesini silahlı Fransız askerlerine karşı tek başına savundu. Ancak Fransızlar onu, yaşına bile bakmadan öldürdüler. Kanlı rovelvörleriyle ölüm saçtılar. Ve ardından 12 yaşındaki **Kamil**'i süngüleyerek şehit ettiler. 21 Ocak günü kara bir gündü. Antepliler ağladı. Şehit **Kamil** Anteplilerin sembolü oldu. Gazi Antepliler bağrına bastı onu. Antep merkez ilçelerden biri şehit **Kamil** oldu.

Diğeri de **Şahin Bey**.

325 **Hulki -Tosun Saral**, *Vatan Nasıl Kurtarıldı*, İş Bankası yayınları, s.175.

Antep'te Kuvayı Milliye komutanlarından **Teğmen Şahin** emrindeki 100 gönüllü ile Kilis yakınında bir Fransız birliğini pusuya düşürdü. Fransızlar Türk pususundan çıkamadılar.

Anteple birlikte Maraş'ta da durum gerginleşti. 400 kişilik bir Fransız grubu 12 Ocak günü Maraş'a giderken Araplar köyünü bastılar. 15 Türk'ü katlettikten sonra iki Türk kadına yirminin üzerinde Fransız askeri tecavüz etti. Ve bir kız çocuğunun cinsel organına ağaç sokarak yaraladılar. Bunun üzerine Memikağa ve Dedeagâç köyleri silahlandı.

Ardından **Kılıç Ali** bir gün sonra Fransız birliklerinin peşine düşerek saldırdı. Fransız askerleri şehrin içerisine kaçtılar.

Fransız Komutan **Querette** acilen Maraş hükümet erkanını ve şehrin ileri gelenlerini toplayarak tehditler savurdu. Ve **Kılıç Ali'nin** yakalanmasını istedi. Bunun üzerine **Kılıç Ali, Mustafa Kemal**'den Fransızlarla hesaplaşma için izin aldı. Ve **Mustafa Kemal'in** "*Fransızlara karşı gerilla savaşına başlayın*" şeklindeki emrinden sonra **Kılıç Ali** ardından Maraşlılara bir çağrı yaptı ve silahlı mücadeleye davet etti.

21 Ocak günü Maraş'ta kanlı hesaplaşma başladı. Fransız General Querette, o gün Tabur Komutanlarını toplayarak tüm kuvvetlerinin harekete hazır bulundurulmasını emretti.

Ve Kuvayı Milliye Komutanı **Kılıç Ali**, şiddetli çarpışmalar sonunda 3. gün 400 kadar mevcutlu askerleriyle birlikte Maraş'a girdi. **Şeyh Adil** karakolunda bulunan Fransız askerlerini tamamen imha etti. Maraş'ta zengin Türkler de ambarlarının anahtarlarını Kuvayı Milliye'ye verdiler. Türk askerlerinin doyurulması için evlerden erzaklar gönderildi. Kazanlar kaynatıldı. Maraşlı kadınlar ve çocuklar **Kılıç Ali'nin** birliklerine yiyecek taşıdılar.³²⁷

326 **İsmail Özçelik**. *Milli Mücadelede Anadolu Basımında Güney Cephesi*. Atatürk Arş.Mrk.s.138.

327 **Yaşar Akbıyık**. *Milli Mücadelede Güney Cephesi-Maraş*.. Kültür Bakanlığı Yayınları./1157.s.176

Kılıç Ali Fransızlarla çarpışırken **Mustafa Kemal** Ankara'dan Fransız Yetkililerine bir kez daha "Teslim olun!" çağrısı yaptı. Ve Sivas'ta bulunan 3. Kolordu'ya da emir vererek Maraşlıların yardımına koşmasını emretti.³²⁸ Çarpışmaların devam ettiği Maraş'ta 26 Ocak'ta da Fransızlara bir baskın yapılarak çok sayıda silah ve cephane ele geçirildi. **Kılıç Ali** Fransızlara son emrini verdi. Ve yine "24 saat içinde teslim olun. Teslim olursanız sizi sağ salım Adana'ya göndereceğim" dedi.

Ancak Fransızlar teslim olmadılar. Tutuklu Fransızların serbest bırakılmasını ve Fransız işgali altındaki bölgelere beyaz bayrak çekilerek saldırılmamasını istediler.³²⁹ Ama Maraş'ta üstün başarılar elde edilirken Türklerin cephanesi bitti. Türkler daha fazla saldıramayınca Fransızlar kent içinde baskılarını artırdılar. Bu baskılar sonucunda halk da şehri terk etmeye başladı.

Böyle olunca da Kuvayı Milliye de Haruniye'ye yerleşmiş olan Fransızlara 26 Ocak günü bir kez daha saldırdılar. Haruniye'de Fransızlar 13 ölü ve 16 yaralı verdi. Ardından **Mustafa Kemal** Konya bölgesinden Mersin'e 27 kişilik fedai müfrezesi gönderdi.

Komünizm masalı ve darbe masalı..

Çukurova ile birlikte Ege de hareketlendi. Yunanlılar Salihli'ye saldırdılar. Ancak karşılarında Efeleri buldular. Türkler kanlı çatışmada Yunan saldırısını geri püskürttü.

Ama aynı gün bir hançer daha saplandı sırtımıza. Her şeye rağmen karşılıksız bir aşk ile bağlandığımız Amerika, Trakya'nın Yunanistan'a verilmesine dair bir karar aldı. Bu da yetmiyormuş gibi 17 Mayıs 1920 günü 12 ada ve Batı Trakya'nın

328 *Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri*, s.169.

329 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-II*, Türk Tarih Kurumu Yayını, s.338.

Paris Barış Konferansınca Yunanistan'a verilme kararını da onayladı.³³⁰

Tüm bunlara rağmen Amerika nasıl olmuş da bağlamıştı bizi? Nasıl almıştı aklımızı? ABD, yutmak istediği bütün ülkeleri "Komünizm geliyor" diye kandırıyordu. Komünizm bahaneydi. Sömürü ise şahane. Komünizm gelecekmiş dediler. Ne zaman gelecekmiş, "Bu kış gelecekmiş" dediler. Kaç kış ve kaç bahar geçti aradan. Saf insanımızı kandırdılar yalandan. Komünizm gelmedi ama irtica, gericilik ve yobazlık geldi. Hem de iliklerimize kadar girdi. "Cambaza bak!" taktığıydi kısaca. Haliyle komünizmle korkutulunca irtica ve gericiliğe sarıldık hep birlikte.

Komünizm masallarıyla 50 sene uyutulan Türkiye, darbe masallarıyla uyutulmaya zorlanıyordu şimdilerde..

Amerikalılar Trakya'yı elimizden alırken hükümet de İngiltere'nin emriyle Savuma Bakanı **Cemal Paşa** ve Genelkurmay Başkanı **Cevat Paşaları** görevden aldı. Buna kimse ses çıkaramadı. Ama **Mustafa Kemal** Ankara'dan meydan okudu. Bunun işlerimize karışmak olduğunu söyledi. 22 Ocak 1920 günü de İngilizler bu tür girişimlerini durdurmazlarsa karşılık vereceğini bildirdi. Ve emrindeki kolordu komutanlıklarına şu emri verdi: "İngilizler bakan veya milletvekillerini tutuklarsa sizde derhal Anadolu'da bulunan tüm İngiliz subaylarını tutuklayın!"

Ardından **K. Karabekir Paşa**'ya bir emir vererek Erzurum'da bulunan İngiliz Albay **Rawlinson**'u kontrol altına aldırttı.³³¹ **Rawlinson**, İngiltere Dışişleri Bakanı **Lord Curzon**'un yeğeniydi.

Balıkesir-Edremit eski Kaymakamı **Köprülü Hamdi Bey**'de Gelibolu silah deposuna 27 Ocak gecesi baskın düzenledi. Ve silahların tümünü kaçırdı. Fransa'nın, Rusya'daki komünistlere karşı kullanmak için depoladıkları silahlardan bunlar. 8.000 tüfek, 40 makineli tüfek, 2.000 sandık cephane gizlice Anadolu yakası-

330 **Dimitri Kitsikis**. *Yunan Propagandası*, Çev. Hakkı Devrim, Kaynak Kitaplar, s.46

331 *Söylev-I*, s.267, 269.

na taşındı. Akbaş cephaneliğinin soyulması İtilaf devletlerini çok sinirlendirdi.

Fransızlar çıldırdı adeta.

Ermenistan..

Akbaş cephaneliğinin kaçırılmasından sonra Kafkaslar da aniden karıştı. Bolşevikler, Kafkasya'da üstünlüğü ele geçirdiler. Aslında bu bizim lehimizeydi. Bunun üzerine işgal devletleri hemen harekete geçerek **Mustafa Kemal** ile Bolşeviklerin arasına tampon oluşturmak için Gürcistan, Dağıstan ve Azerbeycan'ın tanınmasına ve asker gönderilmesine karar verdiler.³³² Bugün de durum aynıydı. Ermenistan o gün Emperyalistlerin Kafkaslarda bir ileri karakoluydu. Bu yüzden İngiltere Türkiye'yi Ermenilere yaklaştırmak istiyordu.

O zamanlar **Damat Ferit** hükümeti İngilizlerle birlikte Kafkaslarda Ermenistan'ı destekliyor, Azerbaycan'ı elinin tersiyle bir kenara itiyordu. Bunu Agamemnon'a yaranmak için Sovyetlere karşı yapıyordu. Bu politika doğuda Azerileri yaralıyor, Ermenilerin işine yarıyordu. Ve Ermeniler doğuda masum insanları katlediyor, Doğu'da tecavüzler yapıyorlardı.

Bu karardan cesaret alan Ardahan Kaymakamı **Kadimof**, Komutan **Marmarof** ile birlikte Çıldır halkını tehdit etti ve boyun eğmelerini istedi. Yoksa şiddet uygulayacağını söyledi. Ama Ardahanlılar ve Karslılar boyun eğmeyi şiddetle reddettiler.

Ama Ermeniler'in katliamı devam ediyordu doğuda. Kars'ta 40 müslüman köyünü tamamen yakarak imha ettiler. 2.0000 kişiyi öldürdüler. Ermeni çeteleri bastıkları Türk köylerinde erkek çocuk dahi bırakmıyorlardı. Genç ve küçük yaştaki kızlara ailelerinin gözleri önünde tecavüz ediyorlardı. Köylerde Türk erke-

332 **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti yayınları, s.17.

ği kalmamıştı. Hepsi de direnmek için silah kuşanıp dağa çıkmıştı. Kars Kağızman Ortaköy’de o dönemi yaşayan **Zeynep Aydemir** isimli bir nine 12-13 yaşlarındaki erkek çocuk kardeşine Ermeniler öldürmesin diye kız elbisesi giydirdi. Ancak köye baskın yapan bir Ermeni çeteci çocuktan şüphelendi. Ermeni çeteleri çocuğun cinsel organını açtılar ve erkek olduğunu anlayınca annelerinin ve ablalarının gözleri önünde çocuğun karnına aniden kılıcı soktular. Çocuğun karnından bir tükürük gibi kızıl kan fışkırdı Ermeni çetelerinin yüzüne.

Yine aynı günlerde Kağızman’ın aynı köyünde acilen bir haber duyuldu. Ermeniler Türk köylerini sırayla basıyor ve katliamlarla geliyordu. Erkeksiz köy halkı kadını, kızı ve çocuğuyla hep birlikte Ortaköy-İncedere’deki kayalık bölgeye kaçtılar. Ancak 9 aylık hamile bir kadın kaçamıyordu. Yerde sürünmeye başladı. Yanındakilere “*Siz kaçın, canınızı kurtarın*” dedi. Ve kendisi yolda kaldı. Köyün tüm kadınları ve çocukları İncedere’deki kayalıklara saklandılar.

Çok geçmeden Ermeni çeteleri ihanet tozlarıyla birlikte göründü uzaktan. Köyü aradılar taradılar, yakıp, yıktılar. Ve hamile kadının yerde kıvrandığını gören bir Ermeni atından indi. Yanın yaklaştıktan sonra yerde yatmakta olan masum kadının karnına kılıcını saplayıverdi. Kadın, o an doğmamış bebeğiyle birlikte olduğu yerde kıvranarak can verdi.³³³

Doğuda bu ve benzeri vahşi katliamlar arşa çıkınca **Mustafa Kemal, Kazım Karabekir’e** acil bir emir vererek Türkiye’nin Emperyalist ülkeler tarafından çember içine alındığını ve Sovyetlerle bir olunarak Doğuda Gürcistan ve Dağıstan üzerine bir askeri hareket düzenlenmesi gerektiğini bildirdi ve ardından katledilen Türklerin intikamını alırcasına sert bir dille haykırdı: “*Ermenistan’ın yıkılmasını istiyorum!*..³³⁴

333 Yazarın **Zeynep Aydemir**’in torunu ile yaptığı mülakat.

334 Atatürk’ün *Tamim Telgraf ve Beyannameleri*, s.180.

Güneydoğu yeniden hareketlendi

Bir gün sonra Urfa Kuvayı Miliye Komutanı **Ali Saip (Ursa-vaş)**, **Mustafa Kemal'**den aldığı emirle “**Komutan Namık**” kod adıyla 8 Şubat 1920 günü Viranşehir’de bulunan aşiretlere Urfa’yı birlikte kurtarmaları için teklifte bulundu. Aşiretler bu emirden sonra birbirleri ile çekişmeyi bir yana bıraktılar ve Urfa’ya vardılar. **Ali Saip**, Fransız komutana ultimatom vererek 24 saat içerisinde Urfa’yı boşaltmalarını söyledi. **Ali Saip**’in arkasında duran Kürtler, mert bakışlarla bir heykel gibi dikildiler. Bunu gören Fransız Komutan **Hanger** korktu:

“Yetkim yok. Yukarıya yazdım, cevap bekliyorum” dedi.

Fransız Komutanı **Hanger**, Vali **Ali Rıza’yı**, **Müftü Hasan’ı** ve eski **Müftü Şeyh Müslüm’ü** geri döndürmek için **Ali Saip’e** gönderdi. Ancak gönderilenler Ali Saip’ten yana tavır koyarak ona katıldılar. Zaten Vali **Ali Rıza**, **Müftü Hasan** ve **Şeyh Müslüm** Milli Mücadeleden yana ola ve hatırı sayılır kişilerdi. **Şeyh Müslüm** bir ara **Ali Saip’i** Urfayı alacak gücü olup olmadığına dair sorguya dahi çekti. **Ali Saip** Urfa’yı alacak güçte olduklarını söyledi. Ve hep birlikte Fransızlara teslim olmaları için bir kez daha çağrıda bulundular. Ancak Fransızlar da teslim olmayı reddetti. **Ali Saip** de aşiret kuvvetleriyle birlikte 8 Şubat 1920 günü Urfa’ya girdi.³³⁵ Urfalılar, **Mustafa Kemal’in** askerlerini zılgıtlarla ve türkülerle karşıladılar. Ve o gece Urfa hapishanesi boşaltıldı. Ve sabah olduğunda Urfa’nın yarısı Türklerin elindeydi artık.³³⁶

Yine aynı gün Maraş’tan acı haberler gelmeye başladı. **Norman** komutasındaki Fransız kuvvetleri, dağ topraklarıyla Mercimek Tepe’ye saldırdılar. Ve Maraş şehrini bombaladılar. Ardın-

335 **Müslüm Akalın** . *Milli Mücadelede Urfa*. Şanlı Urfa Bld.Kültür ve Sosyal işleri Müdürlüğü...s.94

336 **Müslüm Akalın** . *Milli Mücadelede Urfa*. Şanlı Urfa Bld.Kültür ve Sosyal işleri Md...s.94,95.

dan Türk kuvvetlerini kuşattılar. Buna karşılık **Kılıç Ali** de Kümbet Kiliseyi işgal etti.³³⁷

Güneydoğu bölgesinin serin kış gününde emperyalizmin ateşi artarken Sovyet devrimine karşı Sibiryâ'da ayaklanan **Amiral Kolçak**, Ural dağlarında yakalanarak Sovyet-İrkutsk devrimcileri tarafından kurşuna dizildi. Emperyalizme alet olan başı, omuzlarının üstüne düştü titreyerek. **Amiral Kolçak** İtilaf devletlerinin adamıydı ve Bolşevik devrimine karşı savaşıyordu. İtilaf devletlerinin ellerinde koz olarak bir tek Güney Rusya'da faaliyet gösteren **Denikin** kaldı. Ama Sovyet Kızılordu, **Denikin** kuvvetlerinin elinde bulunan Odesa'yı da ele geçirdiler. **Denikin** ordusunun büyük bir kısmı esir aldılar.

İtilaf devletlerinin Rusya'daki kayıpları ve **Celemenceau**'nun iktidardan düşmesi, Fransızları zora soktu. Emperyalistler doğudaki kalelerini birer birer kaybettiler. Bolşeviklerin başarısı da **Mustafa Kemal**'in elini güçlendirdi. Bunun sonucunda Fransızlar **Mustafa Kemal**'e gizlice görüşmek ve anlaşmak istediklerini bildirdiler. Ama **Mustafa Kemal**'in cevabı şu oldu:

*"Çukurova, Maraş, Antep ve Urfa çevresini derhal boşaltırsanız ve Ankara'ya gelerseniz görüşebiliriz."*³³⁸

700 yıllık Osmanlı payitahtının korktuğu Fransızları, **Mustafa Kemal** Ankara'ya, ayağına çağırıyordu. Ve rest çekiyordu mağrurca. Ve sonunda Fransızlar, Maraş'tan ayrılmak zorunda kaldılar. Ama giderken sabaha kadar Maraş'ı topa tuttular. Maraş, alevler içinde yandı. Fransızlar iliklerine kadar sömürmek için geldikleri Maraş'tan bir süre sonra ayrılmak zorunda kaldılar. Ama geride ateş ve kan ve gözyaşları bıraktılar.

Acıdır, Maraş Ermenileri ise *"Bizi bırakıp nereye gidiyorsunuz"* diyerek Fransızların peşine düştü. Fransızlar giderken peşlerine

337 **Adil Bağdatlıoğlu**, *İstiklal Harbinde Maraş*, s.106.

338 **Kazım Karabekir**, *İstiklal Harbimiz*, Türkiye yayınevi, s.375.

tam 8.000 Ermeni takıldı.³³⁹ Ama Fransızlar Ermenilere yardım etmediler. Öylece yüz üstü bıraktılar.

Ermeniler de bu toprakların insanıydılar ama Emperyalistler onları rahat bırakmadılar. Bu topraklarda yaşamanın bedeli ağırdı. Ve ateşi ve ihanetiyle, bu bereketli topraklarda hata yapan, kaybeden ve geride kalan milletler, öleceklerdi.

Bu yazgıya kendimiz de dahildik.

Bu kanlı yazgıda, bu kanlı ve bu acımasız tarihte emperyalistlerin kışkırtmasına aldanan Ermeniler kaybetti.

Emperyalistlerin günahı büyüktü. Hoşgörüyle yaşadığımız Ermenilerin ellerine silah verip azmettirdiler. Ve Türklere acımasız katliam yaptırdılar. Bunu **Lord Curzon** Avam Kamarasındaki konuşmasında itiraf ediyor ve kendi milletvekillerine seslenerek şöyle diyordu;

*"Bana öyle geliyor ki siz Ermenileri sekiz yaşında pek temiz ve suçsuz bir kız gibi sanıyorsunuz. Halbuki Ermeniler son vahşi eylemiyle ne ölçüde acımasız bir ulus olduklarını özellikle kendileri kanıtlamışlardır."*³⁴⁰

Önce kışkırttılar, silahlandırdılar ve sonrada bıraktılar. Kenti terk eden Fransız askerlerinin peşlerine takılan Ermenilerin en az yarısı Adana'ya kadar soğuktan, açlıktan ve saldırılardan öldüler. Çünkü hava bir sis gibi ağır ve bir ölüm gibi soğuktu.

Ve Fransız askerleri sessiz adımlarla gemilerine bindiler.

Yeni yeni ülkeler ve yeni yeni köleler için kanlı ufuklara doğru, kanlı elleriyle yelken açtılar. Suçlu ne masum Türklerdi ne de masum Ermenilerdi. Herkesin, hakkında bir şeyler söylediği Ermeni olayları ile ilgili gerçeğin altında yatan, aslında bu küçücük ayrıntıydı. Yani kapitalizmin ve onun çocuğu olan emperyalizmin kanlı ve kirli çıkarı.

339 **Prof.Dr. Mustafa Onar**, *Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları-II*, T.C.Kültür Bakanlığı Atatürk dizisi, s.69.

340 *Tan* gazetesi, 13 Mart 1920.

Maraş kurtuldu

Fransızlar Maraş'tan çekilince **Kılıç Ali** komutasındaki Ku-
vayı Milliye Kuvvetleri 12 Şubat günü Maraş'a girdiler. Ma-
raş'ın yarısı yanmış ve top mermileri ile yıkılmıştı. Yanık et ko-
kusu kenti sarmıştı tamamen. Kentte 8.000 kadar Ermeni teslim
alındı.

Maraş çarpışmalarında Türkler 200 ölü, 500 yaralı verdiler.
Maraş'ın yaraları sarılıyordu. Ve **Mustafa Kemal** Maraşlıları ve
Kılıç Ali'yi şu sözlerle kutladı: *"Bu başarı, bütün yurdumuzun kur-
tuluşu ve milletimizin bağımsızlığını geri alması için başlangıç olsun"*

İlginçti ama Fransızlar Maraş'ı ağır top ateşleriyle yakarken,
9 Şubatta İstanbul'da bir cemiyet kuruluyordu o an. Cemiyetin
adı; *"Fransız Muhipleri (sevenleri) Cemiyeti"* idi. Ve Cemiyetler ve
cemaatler en cömert ihanetle birer birer kurulurken eski İçişleri
Bakanı **Adil Bey** de şu sözleri söylüyordu koltuğundan.

"Kuvayı Milliye ne demek oluyor. Biz onu tanımıyoruz!"

Din perdesi altında kurulan dernekler

Maraş kurtulurken Türkiye ile ilgili barış görüşmeleri sürü-
yordu Avrupa'da. Ama kararlar kötüydü. 28 Şubat 1920 günü
Londrada alınan kararlardan bir tanesi şöyleydi:

*"Ermenistan'a 6 ilden başka Trabzon ve Adana da verilmelidir"*³⁴¹

Mustafa Kemal'in kaygıları büsbütün arttı. Emrindeki Ko-
mutanlara bir an önce hazırlıklarını gözden geçirmelerini ve
yaklaşan tehlike için tedbir almalarını emretti. Ayrıca savaş için
hazır olmalarını istedi. Çünkü biliyordu ki Avrupa'dan *"barış"*
gelmeyecekti. Savaş gelecekti. Bu yeni değildi. Binlerce yıldır

341 Uğur Mumcu, Gizli Belge: S/81, belge no: 10, Güneri Civaoğlu, Milli-
yet.

Avrupa insanı hem birbirleriyle savaşıyor, hem de birlik olup Anadolu'ya saldırıyordu.

Diğer yandan **Mustafa Kemal**, 12 Şubat 1920 günü Konya Valiliğine gönderdiği yazı ile Teali İslam (İslamı Yüceltme) Derneğinin yok edilmesini istedi ve şunları söyledi:

"Konya'da Teali İslam Cemiyeti adıyla maksad ve amacı belli olmayan cemiyetin faaliyet gösterdiği ve halkın fikirlerini yanıltmakta ve karıştırmakta olduğu haber alınmıştır..

*...Memleketin kurtarılması, milletin birleşmesi amacı dışındaki bu gibi din ve siyaset perdesi altında kurulan, ileride kurulacak olan bu oluşumlara maddi ve manevi tüm gücünüzle engel olmanız gerekir."*³⁴² dedi.

Ama **Mustafa Kemal**'in bu doğru sözüne karşılık *"İslami Yüceltme Cemiyeti"* halkı öyle bir kandırıyordu ki. Bu cemiyetin halka dağıttığı bildiri şuydu çünkü:

*"Yunan ordusu halifenin ordusu sayılmalıdır."*³⁴³ *Hiç de zararlı değildir. Asıl kafaları koparılacak mahlukât Ankara'dadır."*

Bu cemiyet yetkilileri böyle söylüyorlardı ama Yunan ordusu her türlü katliamdan geri kalmıyordu Anadolu'da.

Hamdi Bey'i katlettiler

Şeyh-ül İslam'ın veya Te-ali İslam'ın bu gibi bildirileri Yunan uçaklarıyla Anadolu topraklarına bir ihanet tohumu gibi atıldı yükseklerden. O ihanet ürünleri o gün de boy verdi, bu gün de..

Teali İslam'ın anlamı, *"İslam'ı yüceltme"* demektir. Ama bu derneğin İslam'ı yüceltmekle bir ilgisi yoktu. Bu kisveyle Ana-

342 **Bilge Orhunlu**. *Mütareke Dönemi Emperyalist Batının ve yerli işbirlikçilerin gerçek yüzü*. Kumsaati Yayınları.s.214

343 **Hamza Eroğlu**.**Prof.Dr. Türk Devrim Tarihi** .Ayyıldız matbaası. 5. Baskı Ankara-1977.s.113..

dolu'daki saf insanları kandırarak Kuvayı Milliye ve **Atatürk'e** iftiralar atıyor ve milli mücadeleye karşı kışkırtıyordu.

İngilizlerden de para karşılığı yapıyorlardı bu işi.

Hâl böyle olunca Marmara'da da gericiler tekrar saldırmaya başladılar. İkinci Anzavur isyanı 16 Şubat 1920 günü Biga civarında tekrar çıktı. Aznavur isyancılar Biga'yı bastılar. Ve Biga'ya karargâh kurdular. Bunu duyan Edremit eski kaymakamı köprülü Hamdi Bey, isyancıların adamı olan Kara Hasan çetesini hapisanede öldürttü. Buna karşılık olarak da Aznavur'un adamları Biga'da katliam yaptılar. Ve yaptıkları katliamlarda Yunan katillerini aratmadılar.

Hilafet ordusu adı altındaki Aznavur'un askerlerinin silah ve cephanesi sadece padişah tarafından değil, İngilizler tarafından da veriliyordu. Ve bu donanımla Agamemnonun kolları Marmara'ya yayılıyordu. Sarıklı cübbeli hocalar dağ dağ, köy köy gezerek şeyhülislamın fetvalarını dağıtıyorlardı insanlara. Fetvalarla birlikte isyanlar da yayılıyordu alev alev. Kardeşler, hemşerilerle, cemaatler müftülerle, askerler vatandaşlarla birbirlerine girdiler. Kim varsa herkes birbirini katleder oldu. Ve düşmanı bırakıp, birbirimizi kırıyorduk acımadan. Üstelik cemiyyet ve cemaatlerle ayrılıyorduk birbirimizden.

Sonunda 14 Haziran günü **Ali Fuat Paşa** ile hilafet ordusu Kocaeli'nde çarpışmaya başladı. **Ali Fuat Paşa'nın** etrafına 2-3 İngiliz taburu mevzi aldı. İngiliz askerleri Aznavur'u koruyordu. Çatışma şiddetlenince limanda bulunan İngiliz gemileri ateş ettiler. Tam o sırada İngiliz uçakları **Ali Fuat Paşa'nın** mevzilerini bombalamaya başladılar. Bu arada Ermeni çeteleri de Hilafet (Kuvayı Muhammediye) orduları ile birlikte **Mustafa Kemal'in** askerlerine saldırmaya başladılar.³⁴⁴ Akbaş cephaneliğini basıp silahları Anadolu'ya kaçırان Köprülü **Hamdi Bey** ve yardımcılarını **Kani** ve **Ali Rıza Bey** Anzavurun adamları tarafın-

344 R.Şükrü Apuhan, *Türklerin Tarihi*, Timaş yayınları, s.224.

dan 18 Şubat 1920 günü acımasızca öldürüldü. Katiller, herkes görsün diye **Köprülü Hamdi Bey** ve adamlarının cesetlerini Biga'ya getirerek belediye bahçesine attılar. Ve İngiliz subayları katillere 7 torba altın ödülü verdi. Bu çirkin olay karşısında İngiliz yanlısı *Alemdar* gazetesi de Aznavur için şu övgülerde bulundu: "*Aznavur Bey'in, şimdiye kadar göstermiş olduğu gayret ve kahramanlık, ileride görülecek değerli hizmetlerine de bir delildir. Ahmet Aznavur Bey'in bugünün bir resmini yayınlayarak sayfalarımızı süslüyoruz*"³⁴⁵

Katiller paraya, kana doymak bilmediler. Bu olaydan hemen sonra Aznavur'un 800 adamı Yenice Bucağını bastı. **Hamdi Bey**'in kaçırdığı cephaneliği aradı. Ancak bulamadı. Balıkesir köylüleri, cephaneliğin Aznavur'un adamlarının eline geçeceğini anlayınca cephaneliği havaya uçurdular.³⁴⁶ Aznavur'un katliam yaptığı yetmiyormuş gibi padişah ona paşalık rütbesi vererek Balıkesir Valiliğine atadı. Ve Aznavur 28 Şubat günü Biga'dan ayrıldı. Ayrıldığı gün Bigalılar şunu dediler:

"Defoldu şükür!"³⁴⁷

Padişah ve onun hükümeti, Kuvayı Milliye kahramanı olan **Köprülü Hamdi Bey** ve arkadaşlarını Aznavur'un ordusuna kırdırıyordu ama, bu subaylar dokuz cephede savaşmış, dizlerindeki son dermanla Yunan işgaline karşı tekrar silaha sarılmış subaylardı.³⁴⁸ Ve din perdesi arkasına bürünmüş gericiler tarafından acımasızca öldürüldüler. Tüm bunları işgalcilere yaranmak için Osmanlı hükümeti planlamıştı.

Ama **Mustafa Kemal**, bugün bile ders olacak bir açıklamada bulundu. Ve Aznavur'a seslendi Ankara'dan: "*Aznavur, sabrımı zı taşırmasin. Bölücülere, hainlere ve sersemelere cevap vermek zor de-*

345 *Alemdar* gazetesi, 7 ve 5 Nisan 1920.

346 **Kazım Özalp**, *Milli Mücadele*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.98.

347 **Uluğ İğdemir**, *Biga Ayaklanması ve Aznavur Olayı*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.27.

348 **Recep Şükrü Apuhan**, *Türklerin Tarihi*, Timaş yayınları, s.225.

ğildir. Anzavur, Derviş Vahdeti gibi, yabancılara dayanarak iktidar olmak isteyen bir gericidir.”³⁴⁹

Mustafa Kemal, gelişen olumsuz durum için 27 Şubat günü yazdığı bir genelge ile kolordularını tekrar uyardı:

“İngilizler Boğazlarda üstünlük için bazı derneklerle ilişki kurmuştur. Teali İslam, bu derneklerin yandaşıdır.

Gavur İmam ve Anzavur’un yandaşı olup olaylara fiilen katılanların sayısı 1500’ü bulmuştur. Gavur İmam bütün sancağa egemendir ve 170 parça köy buyruğuna hazırdır.

Bursa olayı yakındır. Oraya ticaret için 300 kişi birer birer gönderilmiştir. İlk ayaklanmada Bekir Sami’nin yok edilmesi kararlaştırılmıştır.

*Özetle; hazırlanmakta olan gericilik hareketlerinin kıskırtıcısı İngilizler olup beyin merkezi İstanbul’dadır.”*³⁵⁰

Mustafa Kemal aynı zamanda **Ali Fuat Paşa’yı** da uyararak Yunanlıların Ege’ye yağma yapıp asker çıkardıklarını bildirdi. Önlem ile ilgili emirler verdi. Dünyanın önde gelen ülkeleri Londra’da barışı görüşürken, diğer yandan da savaşı sürüyorlardı Ege’ye. Ayrıca bir İngiliz savaş filosu daha geldi İstanbul’a.

Sadece İstanbul halkı bu değil, Antep halkı rahat değildi hiç. 28 Şubat günü Antep’te Kuvayı Milliye Komutanlığı Fransızlara bir ultimatom verdiler:

*“Ermenileri geri çekin, Türk yönetimine karışmayın, Antep’e takviye birlikleri getirmeyin, asayişi sağlamak için Antep çevresine iki Türk taburunun gelmesine izin verin”*³⁵¹ dediler.

Mustafa Kemal durumdan memnun değildi. Kolordularına ve İstanbul’da bulunan **Rauf ve İsmet (İnönü)** Beylere gönderdiği gizli yazıda İstanbul’da bazı gazetelerin Kuvayı Milliye’yi

349 *Hakimiyeti Milliye* gazetesi, 10 Mart 1920.

350 **Prof.Dr. M.Onar**, *Atatürk’ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları-I*, Kültür Bakanlığı Atatürk Dizisi, s.458.

351 **Enver Behnan Şapolyo**, *İnkılap Tarihi*. s.251.

zaafa uğratmaya çalıştıklarını, hükümetin ise yabancıların önerilerini hemen kabul ettiğini ve ayrıca İstanbul Meclisinde istenilen dayanışmayı kuramadığını belirtti. Yine gönderdiği ikinci bir genelge ile Anzavur'un Biga isyanını örnek göstererek İngilizlerin, İstanbul'daki gericilik konusundaki çalışmalarına tekrar dikkat çekti. Cemiyet-i Ahmediye, Teali İslam ve Hürriyet ve İtilaf Partisinin **Damat Ferit**'i tekrar iktidara getirmeye çalıştığını söyledi. Ve Çukurova'ya kuvvet göndermeye devam etti.

Turancılık ve İslamcılık yapmayın

Bu amaçla **Mehmet Emin Aslan** Bey'i Mersin Mut'a ve Silifke'ye gönderdi. Hükümet Konağının önünde toplanan Silifkeli-ler, **Mustafa Kemal**'in askerlerini büyük bir coşku ile karşıladılar.³⁵² **Emin Bey** Mut'ta iken **Mustafa Kemal** kendisine telgraf çekerek şu emirleri verdi:

"Maraş'a yardım etmek üzere Adana, Antep ve Maraşta Fransızlara karşı eylem yapılması zorunluluk olmuştur.

1-Hemen Mersin bölgesine hareket ediniz.

2-Parçalı bulunan Ermeni ve Fransız askerleri baskı altına alınıp yok edileceklerdir.

3- Çete savaşıyla düşmanın ulaşımını kesiniz.

4-Düşmanın Mersin limanından yararlanmasını engelleyiniz. Demiryollarını önemli ölçüde bozunuz.

5-Dolaşacağınız yerlerdeki Türklerin her yerde katledildiğini göz önünden uzak tutmayınız.

6-Çalışmalarınızdan Temsil Kuruluna bilgi veriniz"³⁵³

352 **Kazım Karabekir**, *İstiklal Harbimiz*, Türkiye yayınları, s.475.

353 **Prof.Dr. Mustafa Onar**, *Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları-I*, T.C.Kültür Bakanlığı.s.458-459.

Ardından **Mustafa Kemal**'in emriyle **Tufan Bey**'i 500 silahlı ile Kadirli'ye gönderdi. Ardından **Mustafa Kemal Çukurova**'ya bir müfreze daha göndererek buradaki kuvvetlerin Fransızlara saldırmasını emretti. Ancak yağma yapılmamasını ve silahsız Ermenilere dokunulmamasını istedi.³⁵⁴ Kayseri'ye geldiğinde bir Ermeni yurdunu ziyaret etmiş ve çocuklara şu sözleri söylemişti: *"Asla merak etmeyiniz. Sizin için korkulacak bir şey yok. Biz vatanın kurtuluşu için çalışıyoruz."*³⁵⁵

Dünyanın, önünde saygıyla eğildiği **Mustafa Kemal**, böyle-sine hümanist bir yapıdaydı işte. *Vakit* gazetesinin 15 Şubat 1920 tarihli haberi-ydi bu.

Mustafa Kemal her alanda bir dahiydi. *"Basının neler yapması"* gerektiğine dair bir demec ver-di kamuoyuna. Bu demeci Konya'da sık sık kapatılan *Öğüt* gazetesi 4 Mart günü büyük bir gururla yayımladı. Demec özetle şöyleydi:

"İtilaf Devletlerindeki milletlere değil, Avrupa emperyalizmine, hükümetlere hücum edilmesi,

– Turancılık ve İslamcılık yapılmaması,

– Asya'daki hareketlerin bir bağımsızlık davası olduğunun ilan edilmesi,

*– Savunmalarımızın kendi haklarımıza ve fedakârlıklara dayandırarak yapılması gerekir"*³⁵⁶

Mustafa Kemal'in askerleri Urfa'nın tamamını kurtarmak ve Fransızları şehirden sökmek için Urfalılar ile birlikte 4 Mart günü bir kez daha harekete geçtiler. Ancak saldırı başarısızlıkla sonuçlandı. Kuvayı Milliye'den 70 kişi hayatını kaybetti.

Ama Kuvayı Milliye yılmadı. Urfa'da bir gün sonra Fransızlara karşı bir kez daha saldırıya geçti. Şiddetli çarpışmalar 21 saat sürdü. Ama çatışmalarda 100 Türk daha hayatını kaybetti. Girişim, başarısızlıkla sonuçlandı.

354 **Hulki Saral-Tosun Saral**, *Vatan Nasıl Kurtarıldı*, İş Bankası yayınları, s.121.

355 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-II*, Türk Tar. Kur.Y.s.383, 377

356 *Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri*, s.237, 239.

Ordudan atılan subayları tekrar orduya almak istiyorlar

7 Mart 1920 tarihinde İngilizler Boğazlarda hakimiyeti sağlamak, Kuvayı Milliye'ye bağlı Anadolu ile İstanbul arasında bir tampon bölge oluşturmak için iktidarda bulunan Hürriyet ve İtilaf Partisi Kızılhançer ve Askeri Nigehban(Askerlerin Bekçileri) Partileriyle yaptıkları bir anlaşma sonucu Ahmediye Cemiyetini kurdular. Bu Cemiyet Teali İslam(İslam'ı Yüceltme) ismindeki bir Cemiyetle birleşti. Zararlı Cemiyetlerden olan Askeri Nigehban Cemiyeti kesin olmamakla birlikte 1-2 Ocak 1919'da kurulmuştur. Bu cemiyet Ordudan kovulanların yeniden orduya alınmalarını istemektedir. Ve faaliyetleri boyunca Padişaha bağlılıklarını bildirerek, **Mustafa Kemal'e** ve Milli Mücadeleye karşı bir tavır içerisinde olmuşlardır. **Ahmet Aznavur** tarafından kurulmuş olan bu Cemiyet İngilizlerden sürekli destek görmüştür. Faaliyetlerinde kullandıkları paralar İngilizler tarafından verilmiştir.

Bu Cemiyetin birleştiği Teali İslam Cemiyeti ise medrese hocaları tarafından kurulmuştur. **Mustafa Kemal** Hareketi aleyhinde bildiriler yayınlamış ve Mehmetçikleri kandırmak için Yunan uçaklarıyla Türk cephelerine attırmıştır..Bu Cemiyeti kuranlar ise Şeyhülislam **Mustafa Sabri**, İskilipli Atıf Hoca ve **Said-i Kürdi** (Nurs-i)'dir.³⁵⁷ **Saidi Nursi** bu cemiyetin ilk kurucularındandır.

Milli Mücadeleye karşı bir faaliyet yürütmüşler ve yayınladıkları ilk bildirilerinde **Mustafa Kemal** ve arkadaşlarına karşı; "Selanik dönmeleri" tabirini kullanmışlardır..³⁵⁸

Aleyhimizde çalışanlar sadece içimizdekiler değildi. Yabancılar zaten başından beri bizi parçalamakla meşguldüler.. Yukarı

357 ()**Albay M.Şefik Aker**. 57.Tümen ve Aydın Milli Mücadelesi..(1918-1920). Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı Yayınları. Ankara-2006. s. 371

358 **Bilge Orhunlu**. *Miltareke Dönemi Emperyalist Batının ve yerli işbirlikçilerin gerçek yüzü*. Kumsaati Yayınları.s.222

ridaki adı geçen Cemiyet kurucuları da Yabancılar adına çalışıyorlardı.

Bunlar o gün İngiliz Papazı **Frew**'in adeta emrindelerdi..

Elbette bunu para ile yapıyorlardı.. Vatani para ile satmakta ve ülkeyi pazarlamakta hiçbir sakınca görmediler..Bu cemiyet bizzat İngilizlerden yedi torba içinde tam 5.000 altın alarak bu faaliyetlerine başladılar.29 Şubat 1920 tarihli Konya 12.Kolordu Komutanlığına çekilen telgraf, bu konuda tarihsel bir belgedir.

Teali İslam ve Hürriyet ve İtilaf Partisinin yöneticileri Antep'te, kahraman Antep halkının canını dişine katıp direnmesine rağmen Fransızlarla işbirliği yapmaktan hiç çekinmediler.³⁵⁹

Başta Şeyhülislam **Mustafa Sabri** olmak üzere Savaştan sonra bu cemiyetin ve partinin ileri gelenleri yurt dışına kaçmış ve orada ölmüşlerdir..Ancak İskilip'li **Atıf Hoca** 1924 yılında Atatürk devrimlerine karşı çıkarak halkı isyana teşvik edince Babas-
eski Müftüsü **Ali Rıza** ile birlikte 1926 yılında Meclis Bahçesinde asılırlar.

Ancak şimdi bu kişilerin savunucuları çıkmıştır ortaya.. Ve hangi amaca hizmet ettikleri de aşikardır.Bunu görmemek, ülkenin geleceğini görmemektir.

Devlet yöneticileri ve Atatürk'ün kurduğu devletin makamlarında bu konuda hiçbir şey yapmadan oturanlar ve bu konuda susanlar, ülkenin geleceğine ve gelecek kuşaklara karşı mad-
den ve manen sorumlu ve suçludurlar..

Aydınları susturmak

12 Şubat'ta açılan Londra Konferansı 12 Mart günü dağıldı. Bizim Mondros barışının beklediğinin aksine toplantıdan "ba-

359 **Bilge Orhunlu**. *Mütareke Dönemi Emperyalist Batının ve yerli işbirlikçilerin gerçek yüzü*. Kumsaati Yayınları.s.218,219

360 *Nutuk*, Vesika: 253.

rış" bir yana, İstanbul'un fiilen işgal edilmesi kararı çıktı. Gafil-ler ve aymazlar Avrupa'dan boş yere "barış" beklerken, **Mustafa Kemal** 11 Mart günü kolordularına yayınladığı bir bildiriyle İngilizlerin birkaç güne kadar Savaş Bakanlığını işgal ederek bazı kişileri tutuklayacaklarını bildirdi.³⁶⁰ Ve İstanbul'daki Rauf Bey ve arkadaşlarına tutuklamalara karşı yiğitçe direnmelerini istedi. Ayrıca tutuklama ihtimali olan milletvekillerine hemen Ankara'ya gelmelerini teklif etti.

Kazım Karabekir Paşa'yı da Sovyetler ile acilen temas kurması için görevlendirdi.³⁶¹ Doğudan batıya silah ve cephane göndermesini istedi. Ve Kolordularına tekrar emir yayınlayarak ellerindeki silah cephane miktarlarını sordu. İngilizler de İstanbul'da son hazırlıkları yaptılar. 15 Mart günü İstanbul'da sıkıyönetim ilan ettiler. Ve o gün 150 aydın tutuklandı. Tutuklamaların nedeni belliydi.

İşgal öncesi aydınları susturmak.

Ama **Mustafa Kemal** öngörülerinde yanılmadı. İngilizlerin saldırı gerçekleştireceklerini anlayarak toplu tutuklamalara girişeceğini önceden tahmin etti. Ve önceden İstanbul'un işgal edileceğini bir genelge ile tüm yurda duyurdu.

İstanbul resmen işgal edildi

Ve sisli bir sabah, 16 Mart 1920 günü İngilizler, Kuvayı Milliye'nin saldırılarını bahane ederek İstanbul'u resmen işgal ettiler. Aynı gün Şehzadebaşı karakolunda 6 Türk askerini öldürdüler. Haberleşmeye el koydular. Resmi daireleri denetim altına aldılar. İngiliz askerleri yine bir kabus gibi göründü sokaklarda. Ve işgal günü cadde ve sokaklara şu bildiriye astılar:

361 **Kazım Karabekir**, *İstiklal Harbimiz*, Türkiye yayınevi, s.389.

362 *Söylev-I*, s.304.

"İstanbul, geçici olarak işgal edildi. İstanbul Türklerden alınmayacak, saltanat yıkılmayacaktır!"

Hükümet ise işgalden sonra "İstanbul bugünden başlayarak geçici olarak işgal edilmiştir. Hükümet üzerine düşen görevi yapmaktadır. Herkese tam bir sükunetle iş ve gücüyle meşgul olması tavsiye olunur." Diye açıklamada bulundu. Ama o an, **Mustafa Kemal**'in sesi yükseldi Ankara'dan.

"Türk Milletinin bağımsızlık hakkını ve geleceğini savunmaya çağırıyoruz!"³⁶² dedi.

İstanbul alev alev yanıyordu. Ve **Mustafa Kemal** Anadolu'yu isyana çağırıyordu. Ardından tüm devlet başkanlarına gönderdiği mesajda şu tarihi konuşmayı yaptı dünyaya haykırarak: "Bu son yumruk, yirminci yüzyıl uygarlık ve insanlığının kutsal saydığı ilkelere, özgürlük, yurt ve millet duygusu gibi bugünkü insan toplumunun temeli olan bütün ilkelere indirilmiştir. Hiçbir güç bizi yaşama hakkımızdan yoksun bırakamaz!"³⁶³

Ve bu mesajı su üstünde bırakmadı.

17 Mart 1920 günü İtilaf Devletlerine misilleme olarak Erzurum'da bulunan **Kazım Karabekir Paşa**'ya "doğuda derhal askeri bir harekâta başlanması" konusunda emir verdi.³⁶⁴ Ardından İngilizlere misilleme olarak Erzurum'da bulunan İngiliz kontrol karargâhını dağıttı. İngiliz bayrağını da indirtti. Daha önce Erzurum'da kontrol altına aldirttığı İngiliz **Albay Rawlinson** ile Amasya'daki **Yüzbaşı Forbes**'i tutuklattı. **Mustafa Kemal** yurt genelindeki kolordularına bildiri üzerine bildiri gönderiyor ve emirler yağdırıyordu. Emirlerinin eksiksiz uygulanmasını istiyordu. İstanbul Meclisinin kapatılması üzerine beş gün içerisinde acil bir seçime giderek Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin temellerini atmak için hazırlıklara başladı.

363 a.g.e., s.302.

364 **Kazım Karabekir**, *İstiklal Harbimiz*, Türkiye yayınevi, s.505.

Ben istesem...

Damat Ferit'in tekrar başbakan olmamasını isteyenleri tersledi: "*Ben istersem Rum Patriğini de, Ermeni Patriğini de, hahambaşını da başbakan yaparım*" dedi.³⁶⁵

Bu sözler, yıkılmaya yüz tutmuş bir devletin, en yetkili ağzından çıkan sözlerdi. Ve bu ülkede Başbakanlık yapmış **Adnan Menderes**'in sözlerine ne kadar da benziyordu. O söz şuydu:

"Ben istesem odunu bile başbakan seçtiririm."

Fikir aynı olunca zikirde aynı oluyordu tabii ki. Padişah fikriydi işte. Arada fark yoktu ki zaten. Padişah ülkeye İngilizleri davet etti, diğeri de Amerikalıları.

Mustafa Kemal'in yabancı subayları tutukladığını gören İngilizler tutukluları bir gemi ile hemen Malta'ya gönderildiler.

Güneşin batmayan ülkesi denilen İngiltere panikliyordu.

Mustafa Kemal, İstanbul'un işgaline karşılık olarak demiryollarına ve Osmanlı Bankası'na el koydu.

Ulukışla'daki demir yolunu havaya uçurarak, Anadolu'nun Çukurova ile bağlantısını kesti. Ve ayrıca **Kılıç Ali**'ye bir bildiri yayınlarak Fransızların o bölgede hırpalanmasını emretti. 1884-1893 doğumluları askere çağırdı ve kolordulara verdiği emirle görülen tüm İngilizlerin tutuklanmasını istedi.

Mustafa Kemal'in harekete geçtiğini gören İngilizler bir mısillemeden çekinerek Afyon'u boşalttılar. 22 Mart günü de Eskişehir'den İzmit'e doğru çekildiler.

İngilizler Anadolu'da telaşlanırken, Milletvekilleri de gayet rahatı İstanbul'da. Milletvekillerinden **Rıza Tevfik** ve **Vasfi Efendi** Meclis'in son oturumunda şu sözleri kullandı:

*"İstanbul'da özgürlük var."*³⁶⁶

365 **Ali Fuat Türk geldi**, *Görüp İşittiklerim*, Tarih Kurumu yayınları, s.261.

366 *Alenidar*, İleri 21 Mart 1920 ve *Yeni gün* gazeteleri, 22 Mart 1920.

İşgal edilmiş ve kapatılmış bir meclisin, en müstesna milletvekillerinin sözleriydi bunlar. Belki de özgürlük vardı onlara. Ve hepsi de İngilizleşmişti. Şimdilerde turbana ve peçeye sarılıp Araplaştığımız gibi, özgürleşiyorduk güya.

Bu söz, İstanbul'un kollarına kelepçe vurulup 700 yıllık Osmanlı'nın bittiği gün söylendi. Hem de bir Osmanlı milletvekilinin ağzından. Aslında şaşılacak bir şey yoktu. İran'a İslam Devrimi de özgürlük sesleriyle geldi. **Hitler** "özgürlük" diye haykırdı meydanlarda. **Mussolini** özgürlük adına, o ünlü "*Roma yürüyüşüne*" çıktı. ABD Ortadoğu'yu, özgürlük ve demokrasi" getireceğim diye bombaladı. Özgürleşiyor muyduk, özgürlük yalanlarıyla köleleşiyor muyduk yoksa? O belli değildi.

Emperyalistler İstanbul'un işgali ile güya kente özgürlük getirirken, ABD Başkanı **Wilson** da Avrupalılara, Anadolu'nun doğusunda büyük ve özgür bir Ermenistan kurulması ve bunun Milletler Cemiyetine kabul edilmesini önerdiler.³⁶⁷ Londra toplantısında Fransa ise daha farklı bir öneri getirdi. Lejyon yoluyla Türklerin askere alınıp eğitildikten sonra Türkiye'ye karşı kullanılmasını öneriyordu. Kim bilir onlarda Türkleri güya özgürleştirmek için istiyordu bütün bunları. Bu teklif karşısında İngiliz Bakan **Lord Curzon** şöyle dedi:

*"Türkler için askerlik mesleği tamamen kapanmıştır. Başka bir yerde bile askeri eğitim görmeleri caiz değildir. Türkler diğer düşmanlarımızdan çok farklıdır."*³⁶⁸

Şeyhülislam Mustafa Sabri bir casustu..

Hadi onlar İngiliz idi. Bizimkilere ne demeliydi? Yabancılar İstanbul'u işgal etmiş, meclisi basmıştı. O günkü İstanbul emniyetini ele geçirmiş, Rum ve Ermenileri silahlandırmış, İzmir'i iş-

³⁶⁷ H.Naşıt Uluğ, *Siyasi Yönleriyle Kurtuluş Savaşı*, s.256.

³⁶⁸ Erol Ulubelen, *İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye*, s.235.

gal etmişlerdi. Şeyhülislam da tüm bunları görmüyor, ulusalcılara ve Atatürkçülere çatıyordu sürekli. Ülkeyi kurtarmaya çalışan Kuvayı Milliye aleyhine ihanet fetvaları veriyordu makamından. Şeyhülislam **Mustafa Sabri** 22 Mart günü **Mustafa Kemal**'e katılan subaylar hakkında da fetva verdi. Fetva şöyleydi:

*"Ey Subaylar. Size yazıklar olsun! Muazzam bir devlet ve milleti beş-on dinsiz ve vatansız çapulcu için feda ettiniz"*³⁶⁹

Şeyh-ül islam Efendi, muazzam bir devlet derken İngilizlere teslim olan Osmanlı'yı, millet derken de Rum, Ermeni Arapların da aralarında bulunduğu karışık bir tebayı kastediyordu işte. Yani ümmeti tebasıydı şeyhülislamın en yüksek muazzaması.

Şeyhülislamın subaylara yönelik *"size yazıklar olsun"* şeklindeki fetvasına halk bir şey demedi. Erkan-ı Harp (o günkü Genelkurmay Başkanlığı) Dairesi de bir tepki vermedi. Suskun karşıladı. Ama **Mustafa Kemal** susmadı. Bir gün sonra Şeyhülislam **Mustafa Sabri Efendi**'ye şu cevabı verdi:

*"Düşman lehine propaganda yapanlar, düşman emellerine hizmet edenler ve casusluk yapanlar derhal tutuklanacaktır."*³⁷⁰

Müthiş bir öngörüydü bu. Kurtuluş Savaşından sonra **Şeyhülislam M. Sabri** hakkında tutuklama kararı çıkarıldı. O ise İngilizlere sığınarak ülkeden kaçtı. Ve yurt dışında öldü. Bugünkü Diyanet İşleri Başkanlığı makamının öncesi olan şeyhülislam, düşman emellerine hizmet eden bir casustu. Bunu **Mustafa Kemal** biliyor ve **Mustafa Kemal** söylüyordu. Ayrıca **Mustafa Kemal** yalnız değildi. *Emel* gazetesi de Amasya'da şeyhülislam fetvalarıyla mücadele ediyordu. Çünkü şeyhülislamın fetvaları yenilir yutulur gibi değildi:

"Halifenin emri ile asileri katletmek dini vazifedir!"

369 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-II*, Türk Tarih Kurumu Yayını, s.445.

370 *Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleleri*, s.269.

İlginçtir, 2000'li yıllarda Tokat'ta **Resul Tosun** ve **Mehmet Ergün Dağcıoğlu** isimli kişiler tarafından bu şeyhülislam adına "Mustafa Sabri Efendi Vakfı" kuruldu. Ve bu vakfı kuran **Resul Tosun** daha sonra AKP 22. Dönem Tokat milletvekili oldu.³⁷¹

İlginçtir ki, Milli Mücadeleye şiddetle karşı olan, Kürdistan Cemiyeti ile vatanın parçalanmasına yol açan bir anlaşmaya Hürriyet ve İtilaf Partisi Başkanı adına imza koyan ve Ülkenin İngiliz Himayesine alınmasını isteyen Şeyhülislam **Mustafa Sabri**'de Osmanlı Meclisinde **Resul Tosun** gibi Tokat Mebusu idi.³⁷²

Resul Tosun İlahiyat Fakültesi mezunu olup, *Yörünge Dergisi* sahibi ve genel yayın yönetmeni ve *Yeni Şafak* gazetesi yazarı ve yöneticisiydi.

Bu zihniyetler dün öyle bu günde benzer faaliyetler içerisinde bulunuyorlardı ama, 90 yıl önce Tokat ve Amasya civarında yayınlanan Emel gazetesi "Muhafazakarlık" için ilk sayısında şunları yazıyordu oysa;

*"Muhafazakârlık bir milletin mezarıdır. Hurafelerle uğraşırsak Avrupa mahveder bizi. Bugün hiçbir işe yaramayan muhafazakârlık, kutsal inancımıza sığmayan geleneklerimizin muhafazasında inat edilmesi, örneğin kızların eğitim ve öğretiminin engellenmesi milleti-miz için felaket kuyularını hazırlamaktadır. Öyle sadece 'Allah Kerim' demek durumu düzeltmez. Ben, karşımda isterse düşmanım olsun, iyi bir şey görürsem derhal onu taklit edeceğim. Babadan kalma bir adeti terk etmenin günahı olmadığını bileceğim"*³⁷³

Ne garip. Bu gün bunları yazmak ne kadar zordu. O gün Atatürk'ün önderliğinde devrim yapan bu düşünce ne kadar da ileri bir düşünceydi. Ve biz şimdi ne kadar da gerilemiştik.

³⁷¹ Güneş gazetesi, Rıza Zelyut.

³⁷² **Celel Bayar**. *Bende Yazdım*.-Milli Mücadeleye Gidiş-8, Sabah Kitapları s.142.

³⁷³ **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti yayınları, s.169, 170.

Ya Ermenistan, ya Mezaristan..

O gün işgalle birlikte gericilikle de mücadele ederken Fransızlar da 28 Mart günü Antep'e girdiler. Ve girer girmez sokaklara bildiri dağıtıldı. Ama Antep'li bu bildirileri yırttı. Duvarlara asılan bazı bildirilerin üzerine de kan sürdüler.³⁷⁴ Ardından Kuvayı Milliye halka bir bildiri yayınlayarak bütün askerlerin taburlara, bütün gönüllülerin alaylara koşmalarını istedi.

Antep'te de çarpışmalar devam ediyordu hâlâ. Türkler şehir üzerinde uçan Fransız uçaklarına yerden ateş açtılar. Kuvayı Milliye Komutanı **Kılıç Ali** Antep'in batısında bulunan ormanlık Burç köyünden çatışmayı yönetiyordu. 3 Nisan 1920 günü Ermenilere gönderilen mektupta Türklerle birlik halinde yaşamalarını, Fransızlara aldanmamalarını istedi. Düşmanlık yapanların sonuçtan kendilerinin sorumlu olacağını söyledi. Ve: *"Bizim sizinle harbimiz yoktur. Ortak düşmanımız Fransızlardır, 600 yıldır birlikte yaşıyoruz, bundan sonra da birlikte yaşayacağız"* dedi.

Antep halkı da bir bildiri yayınlayarak *"Türklerle Ermenilerin düşman olmaları için bir sebep bulunmadığını"* anlattılar.³⁷⁵ Antep'deki Ermeni yaşlılar, Türklerle anlaşmak istiyordu ama söz dinlemediler. Ve büyüklerinin bu çağrısına şu karşılığı verdiler.

"Ya Ermenistan, ya mezaristan!"^{376,377}

Ve tam o esnada kötü bir haber geldi Kilis'ten. 2.500 asker, tank ve zırhlı otomobilleriyle Maraş'tan Adana'ya kaçan **Andrea** komutasındaki Fransız kuvvetleri, **Teğmen Şahin**'in tuttuğu boğazı zorlayarak geçtiler. **Teğmen Şahin**, *"Düşman ancak buradan, benim cesedim üzerinden geçebilir"* diyerek gece Fransız birliklerine saldırdı. Ancak zırhlı Fransız birlikleri karşısında Kuvayı Milliye 100'e yakın ölü verdi. **Teğmen Şahin** ise maalesef çatışmada hayatını kaybetti.

374 **Sahir Uzel**, *Gaziantep Savaşının İç Yüzü*, Ankara, 1952, s.7.

375 **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, s.68.

376 **Enver Behnan Şapolyo**, *İnkılap Tarihi*, s.252.

377 **M.Nurettin Iohanizade**, *Gaziantep Savunması*, Kastaş Yayınları.s.45.

Şahin Bey Birinci Dünya Savaşında Mısır'da esir düşmüştü. Esirlikten kurtulduğunda hemen memleketi Antep'e geldi ve direnişe katıldı. Savaş nedeniyle uzun yıllar cepheye kalan Şahin Bey, eşiyile sadece iki gün beraber kalabilmişti.

Ama İstanbul aydınlarından **Refii Cevat** Zaloğlu Rüstem diye dalga geçiyordu bu kahramanlarla. Bu gazetecinin **Zaloğlu Rüstem** dediği kısaca, Şahin Beyler, Şehit Kamiller ve Mustafa Kemallerdi. Çarpışmayı kazanan Fransız Komutan **Andrea** unutuldu ama **Şahin Bey** unutulmadı, ölümsüzleşti. Antepliler onun adını dağlara taşlara yazdılar. Ve ilçelerine "*Şahinbey*" dediler

Fakat **Refii Cevat** Ulunay'da ölmedi, Şahin Beylerin, Şehit Kamillerin daha nice şehitlerin kanlarıyla kazanılan bu topraklarda bol bol sefalar sürdü. Geçire geçire, göbeğini kaşıya kaşıya yazılar yazdı. Kurtuluş Savaşından sonra 150'likler listesine alınarak yurt dışına sürüldü. Ancak 1938'de çıkarılan af ile tekrar geldi ve yazılarına devam etti. Çiçekle uğraştı, böceklerle uğraştı. Siyasete bulaşmadı. 1968 yılında 78 yaşında öldü. Vasiyeti üzerine Konya'da çok sevdiği Mevlana Türbesinin karşısındaki Üçler Mezarlığına gömüldü.

Gavur imam gibi fesat başları.

Antep'den sonra Marmara bölgesi de hareketleniyordu. Aznavur isyanı bastırılamıyordu bir türlü. **Mustafa Kemal** bu isyanı bastırmak için Eskişehir'den asker gönderdi. Ancak askerlerin çoğu şeyhülislam fetvalarına aldanarak kaçtılar. Komutanlar bu fetvalara inanıp da kaçan askerleri durduramadılar. Bunun üzerine **Albay Bekir Sami** sinirlenerek birliklerine döndü ve firar eden askerleri kastederek şu emri verdi:

*"Savaştan kaçan askerleri yakalayıp derhal idam edin!"*³⁷⁸

378 **İlhan Selçuk**, *Yüzbaşı Selahattin'in Romanı*, Remzi Kitapevi, s.179.

Birliklerdeki erlerin kaçışları ve bölgedeki isyanlar önlemeyince **Mustafa Kemal** de Aznavur üzerine vurucu bir darbe yapılması için birliklerine kesin bir dille emir vererek “*Gavur İmam*” gibilerin ortadan kaldırılmasını istedi:

“‘*Gavur İmam*’ gibi ulusumuzu birbirine kırdırmaya aracılık eden bozguncu başlarını her yolla yok etmek gerektir” dedi.³⁷⁹

Diğer yandan tehlike de büyüyordu. Yunanlılar o güne kadar Ege’ye tam 40.000 asker çıkardılar. Bu isyanlara ve Yunanlıların bu savaş hazırlıklarına karşılık **Mustafa Kemal** Türkiye’nin direnme gücünü araştırdı. Kolordulara yayınladığı bir genelge ile asker sayısını, silah, cephane ve mühimmat mevcutlarını ve Kuveyi Milliye gücünün son durumunu sordu. Ayrıca para, ulaştırma, giyecek ve yiyecek kaynaklarını istedi. Ve bundan böyle bu mevcutların her her hafta kendisine bildirilmesini emretti:

“*Kendi yağımızla kavrulacağımıza göre mali kaynaklar nelerdir?*” dedi.³⁸⁰

Fransız işgal Komutanı **d’Esperey**’de 6 Nisan 1920 tarihinde dördüncü defa Edirne’ye geldi. *Tan* gazetesinin haberine göre de **d’Esperey** Balkan işgal komutanlığına atanmıştı. Karaağaç istasyonuna gelince **Cafer Tayyar Bey** ve Trakya Milli Mücadele Merkez Kurulu ile görüşerek şunları söyledi:

“*Her taraftan kuşatılmış durumdasınız. Savunmaya gücünüz yetmez. Direnmeye çalışmayın. Padişahın emirlerine boyun eğin.*”³⁸¹

d’Esperey yumuşak sözlerle tehdit ediyordu Trakyalıları. Bu da yetmiyormuş gibi General, **Mustafa Kemal**’e bağlı Merkez Kurulundan Fransız mandasını istediklerine dair bir yazı istedi.

379 **Mustafa Onar**, *Atatürk’ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları-II*, T.C.Kültür Bakanlığı Atatürk Dizisi, .90.

380 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-II*, Türk Tarih Kurumu Yayını, s.472.

381 **Yrd. Doç.Dr.Zekai Güner**, *Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Kuruluşu ve faaliyetleri*. Atatürk Araştırma Merkezi. S.121-123.

Merkez Kurulu durumu **Mustafa Kemal**'e bildirdi. Ama **Mustafa Kemal** reddetti. **Cafer Tayyar Bey** ise Fransızlara dönerek:

"Doğu Trakya'yı Yunanlılara bırakmayacağız. Türk tarihi burada kapanacaksa, savunularak şerefle kapansın" dedi.

Ve kısa bir süre sonra Lüleburgaz Milli Kongresi toplandı. Trakyalılar sonuçtan **Mustafa Kemal**'e bilgi verdiler. **Mustafa Kemal** kongreye başarılar dileyerek çabalarından ötürü Edirnelileri övdü. Seçilen milletvekillerinin hemen Ankara'ya gönderilmesini istedi.

Bu arada Ankara'da ise hummalı bir çalışma yürütülüyordu. Kapatılan İstanbul Meclisi yerine Ankara'da acilen bir meclis toplanıyordu.

İstanbul'da da hükümet, Şeyhülislam **Dürrizade Abdullah**'ın 10 Nisan günü verdiği fetvayı onayladı. Fetva utanç vericiydi. Şeyhülislam Kuvayı Milliye'ye *"Kafir"* ve *"öldürülmeleri farzdır"* diyor ve nice beyinleri ihanet ateşine atıyordu. Osmanlı Şeyhülislamı, yurdun her yanında karı pahasına savaşan Türkler için şunları söyledi: *"Kuvayı Milliye'ye karşı savaşmak vaciptir. Savaşmayanlar ise günahkâr ve asidir. Bunları öldürenler de gazi-dir!"*³⁸²

Fetvalar çok çirkinceydi. İsviçre'de bulunan **Cavit Bey**, gazetelerden okuduğu fetva ile ilgili günlüğüne şu notu düşti:

"Gazetelerde fetva suretini okudum. Bundan büyük bir vesika-i denaet(alçak-adi belge) şimdiye kadar görmedim. Bütün Müslümanları Türkleri öldürmeye çağırıyor. Ve bu çağırışı Kuran'a dayandırıyor. Bütün Müslümanları, Türkleri öldürmeye çağırıyor ve bu çağırışı Kur'an'a dayandırıyor. Bunun İslam dünyasındaki yansıması kendi aleyhlerine olacağını dahi düşünmemişler. Müslümanları, Müslümanlara karşı cihada(savaşa)davet ediyorlar. Alçakları, cennet vaadiyle safdilleri kandırmak istiyorlar. Saltanatına dört elle sarılmış mec-

382 **Sahir Uzel**, *Gaziantep Savaşının İç Yüzü*, Ankara, 1952, s..69

*nun bir padişah, şerefsiz, haysiyetsiz, İngiliz uşağı olarak yaşamayı başarı biliyorlar.”*³⁸³

Benzer fetvalar gazetelerde boy boy, sayfa sayfa verilince **Mustafa Kemal** de illere yayımladığı genelge ile bu gazetelerin Anadolu’ya sokulmamasını istedi. Ayrıca Kuvayı Milliye komutanlarından saldırılarını artırılmalarını emretti. Emri alan askerler Urfa’da karşı saldırıya geçerek kent üzerinde baskılarını artırdılar. Böyle olunca da Fransız işgal komutanı da bazı şartlarla Urfa’yı terk edebileceklerini söyledi. Şartlarının arasında kendi silahlarını yanlarında götürmek, Ermenilerle Amerikalıların can güvenliğini sağlamak, Fransız esirleri geri almak vardı. Kuvayı Milliye Komutanı **Ali Saip** kabul etti. Sonuçta Fransızlar 10-11 Nisan 1920 gecesini Urfa’yı terk ettiler.³⁸⁴

Kuvayı Milliye, Urfa’dan sonra 9 Nisan’da Pozantı’da da Fransızlara teslim ol çağrısı yaptı. Mersin ve Tarsus Kuvayı Milliye Komutanı **Emin Aslan Bey, Mustafa Kemal**’den acele 500 silah istedi. Ve karşı saldırıya geçerek Torosların Belededik Bucağını da 10 Nisan günü Fransızlardan kurtardı.

Kuvayı Milliye’nin başarısı bununla bitmedi. Bir gün sonra da Fransız kuvvetlerini Tarsus’a çekilmeye mecbur ettiler.

Ardından Torosların önemli bir bölümünü kurtardılar. Mustafa Kemal’in başarısı artarak sürüyordu. Ama karşısında sadece Fransızları değil, aczinden cılız düşmüş korkak hükümeti buluyordu. Çünkü bu olaylardan sonra başbakan 10 Nisan 1920 günü gazetelere verdiği demeçte şunları söyledi;

*“Milli teşkilât yapıyoruz diyen bozguncular Avrupa ve Amerika’yı aleyhimize çevirdiler”*³⁸⁵

383 Tanin gzt, 31.1.1946. **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-II*, Türk Tarih Kurumu Yayını, s.498.

384 **Müslüm Akalın** . *Milli Mücadelede Urfa. Anılar ve Belgeler*. Şanlı Urfa Belediyesi Kültür ve Sosyal İşleri Müdürlüğü.s.182,183.

385 **Sahir Uzel**, *Gaziantep Savaşının İç Yüzü*, Ankara, 1952, s..71

Başbakan **Mustafa Kemal**'in başında olduğu Milli Teşkilâta sövgüler, Avrupa ve Amerika'ya da övgüler diziyordu ama başbakanın bu demecinden sadece 5 gün önce Amerika Senatosu 5 Nisan 1920 günü Türkiye mandasını görüştü. Görüşmeye göre Amerika Türkiye'ye 5 yılda 757 milyon dolar verecekti. Başlangıçta 59.000 kişilik bir ordu yollanacak, daha sonra bu sayı 200.000'e çıkacaktı.³⁸⁶ Belki de başbakan, Türkiye'yi para ile işgale hazırlanan bu Amerika'ya güveniyordu.

Adalet Bakanı da 14 Nisan 1920 günü da *"Kuvayı Milliye hareketi çok çirkindir"* diyerek şeyhülislamın fetvasının özellikle Anadolu'ya gönderildiğini söyledi.

Ve sanki en sisli zulalarda anlaşmışlar gibi manşetlerin ve şeyhülislamın fetvalarının ardından ayaklanmalar da hızla arttı. İsyanlar, bir gölge gibi Anadolu'ya yayıldı. 13 Nisan 1920 günü Düzce'de gerici bir ayaklanma daha çıktı. Az değil, tam 4.000 kişilik bir gerici ordusu, padişah ve hükümetin kışkırtmasıyla Düzce'ye girdi. Bazı subayları öldürdü.

Fetvalar İslam'ı değil, isyanı çağırıyordu sanki.

Bir gün sonra ise isyan Beypazarı'na yayıldı. *"Padişah neredeyse biz oradayız"* dediler. Kasabayı ele geçirerek askeri depoyu yağmaladılar. 30 kadar tüfeğe el koydular. Sokaklarda *"Padişahımızın emrini dinlemeyen Ankara'yı biz de dinlemeyiz"* ³⁸⁷ diye bağıştılar. Zonguldak'ta da bazı gericiler padişaha bağlılık mesajları çektiler.

O gün, Adana Memişpaşa Camiinden de bir vaaz yükseliyordu kubbeye doğru. Memişpaşa Camii vaizi **Hafız Mahmut**, 16 Nisan günü cami içerisinde şu sözlerle seslendi cemaate: *"Kuvayı Milliye kelimesi yalandır, maskedir. Buna katiiyen inanmayın. Bu heriflere inanmak cinnettir. Bunların hepsi yağmacı güruhudur. Mus-*

³⁸⁶ **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-II*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.469.

³⁸⁷ **Kenan Esengin**, *Milli Mücadelede Ayaklanmalar*, Kamer Yayınları. s. 102.

*tafa Kemal dedikleri, padişahın ordudan attığı ve idama mahkum ettiği kişidir!"*³⁸⁸

Ne içerden ihanet saldırısı, ne de dışarıdan Fransız saldırısı dinmiyordu bir türlü. Urfa ve Maraş'ı kaybeden Fransızlar, Antep'ten çıkarmak istiyorlardı acısını. **Norman** komutasındaki takviye Fransız kuvvetleri Nizip'ten Antep'e geliyordu. **Kılıç Ali** önlerine atıldı hemen. Fransız birliklerine baskın yaparak yolda önlerini kesmeye çalıştı. Ama sonuç vermedi. Maraş ve Urfa'da büyük bir yenilgi alan Fransızlar sabaha karşı Antep'i kuşattılar. Ve Fransız ağır toplarını Antep'in iki yakasına yerleştirdiler. Çıkan çatışmalarda Türkler çok kayıp verdi. Bir tabur dağıldı.

Ardından, Fransız komutan valilik konağına gelerek şehrin teslim edilmesini istedi. Halk paniğe kapıldı.

Antepli Türkler tedirgin oldular. **Mustafa Kemal** ise Antep Valiliğine yayınladığı emirde şehrin teslim olmamasını ve Fransızlara bütün gücüyle karşı konulmasını ve Diyarbakır'da bulunan 13. Kolordudan Antep'teki birliklere yardım göndermesini istedi.³⁸⁹

Ancak Kolordu Antep'e bir türlü yardım edemedi. Antep mücadeleyi tüm yokluğa rağmen yalnız ve bir başına yürüttü.

Ethem kuvvetleri Aznavur birliklerini tepeleyince İstanbul Hükümeti de Kuvayı Milliye direnişini bastırmak amacıyla, 18 Nisan günü 1.250.000 lira ödenek ayırarak Kuvayı İnzibatiye Ordusunu kurdu. Bu ordu da görev alacak erlere 30, teğmenlere 60, alay komutanlarına ise 150 lira aylık verdi. İstanbul'da ne kadar işsiz güçsüz varsa bu orduya topladı. Başına da **Süleyman Şefik Paşa'yı** atadı. Ve ilk iş olarak İzmir'te saldırttı. Ancak

388 **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti yayınları, No:5, s.47.

389 **Sahir Uzel**, *Gaziantep Savaşının İç Yüzü*, Ankara, 1952, s..69

padişahın askerlerinden bir kısmı, Kuvayı Milliye tarafına geçince saldırı hareketi başarısızlıkla sonuçlandı.³⁹⁰

Ama gericiler **Şeyhülislam Dürrizade'nin Atatürk** aleyhine yayınladığı 10 Nisan tarihli fetvasını tüm Anadolu'ya yaymaya başladılar. Bunun sonucunda Marmara bölgesinde gerici ayaklanmalar şiddetlenince **Mustafa Kemal** de acil önlemler almak zorunda kaldı. Ve Eskişehir'de bulunan arkadaşı **Ali Fuat Cebesoy'u** Bursa'ya, **Yarbay Mahmut Bey'i** de Geyve'ye gönderdi. Kuvayı Milliye, Aznavur kuvvetleri ile Bandırma'da temasa geçince şiddetli çarpışmalar oldu. Yaralanan **Ahmet Aznavur**, bir yabancı gemiye binip İstanbul'a kaçtı.

Mustafa Kemal'in gönderdiği birlik de 20 Nisan 1920 günü Beypazarı'na vardı. Birlik gerici isyancıların ateşi ile karşılaştı. Çatışma sonunda gericiler kasabadan uzaklaştırıldı. Ancak 22 Nisan günü de **Yarbay Mahmut Bey** ile **Yedek subay Muhsin** gerici isyancılar tarafından Hendek köprüsünde pusuya düşürülerek öldürüldü. ³⁹¹ **Mahmut Bey'e** bağlı tümen dağıldı. Silahlar gericilerin eline geçti.

Bolu-Gerede'de **Yarbay Mahmut Bey'in** öldürülmesinden sonra isyanlar daha da arttı. 31 Mart olayının elebaşlarından **Kör Ali Hoca'nın** önderlik ettiği isyancılar da 21 Nisan 1920 günü kasabayı ele geçirdiler. İsyanın ele başları Osmanlı devletine karşı gelmenin küfür olduğunu, memleketi hep mekteplilerin yönettiğini, biraz da medreselilerin yönetmesi gerektiğini söylediler.³⁹²

Ayrıca **Ali Fuat Paşa** ve **Albay Bekir Sami Beyler**, 21 Nisan 1920 günü Bursa'da durumundan şüphe ettikleri 70-80 din adamını topladılar. Bir hocanın cebinden İngiliz casusluk belgesi

390 **Kenan Esengin.** *Milli Mücadelede Ayaklanmalar*. Kamer Yayınları. s. 121-125.

391 **Rahmi Apak,** *İstiklal Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu. Türk Tarih Kurumu Yay.*, s.154,155.

392 **Kenan Esengin.** *Milli Mücadelede Ayaklanmalar*. Kamer Yayınları. s. 101,103.

çıktı. Ama hocalar şeyhülislam fetvalarına kesinlikle uymayacaklarını söyleyerek ve buna ilişkin imza verdiler.³⁹³

Elbette hocaların hepsi de casus değildi. Ama yukarıdaki örnekte olduğu gibi bazıları da vardı ki adeta İngilizlerin koynunda yürüyordu.

Hükümetin tutuklama arzuları da bitmiyordu. Hükümet tutuklanacakların listesini İngilizlere verdi. Tutuklanacak isimler **Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü, Ali Fuat Cebesoy ve Kazım Karabekir Beyler** idi. Ama bu isimleri Anadolu'da bulundukları için yakalayamıyorlardı.³⁹⁴

Çünkü halk yanlarındaydı.

393 **Ali Fuat Cebesoy**, *Milli Mücadele Hatıraları*, İstanbul, 1953, Vatan Neşriyatı, s.355.

394 **Bilal Şimşir**, *Malta Sürgünleri*, s.92, 93.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ AÇILDI

Tarih 23 Nisan 1920.

Türkiye Büyük Millet Meclisi **Mustafa Kemal**'in emriyle toplanarak açıldı. Mustafa Kemal İngilizlere bir mektup yazara İstanbul Hükümetini tanımadıklarını bildirdi. Açılış Ankara'da ve yurdun her yanında törenlerle kutlandı. Yurdun her köşesinden Ankara'ya binlerce telgraf geldi. O gün meclise akan, bir bayram seli vardı. Meclis, milletvekillerini görmeye gelen insanlarla doldu taşı. **Mustafa Kemal** alkışlarla başkan seçildi. Ve uzun bir konuşma yaptı: "*Benim için en büyük ödül, milletin en ufak takdir ve iltifatıdır*" dedi.

Ardından, TBMM'nin ilk hükümeti kuruldu. Başbakan, Meclis Başkanı sıfatıyla **Mustafa Kemal**, Genelkurmay Başkanı da **İsmet İnönü** idi.

Ama meclisin açıldığı gün, yani 23 Nisan 1920 günü *P.Sabah* gazetesi kan kustu, kin kustu ve irin kustu manşetlerinden:

"Milli Teşkilât serserileri, bu mahlûklar kadar başları ezilmek isteyen yılan düşünülemez. Düşmanlar onlardan bin kere iyidir!"

Bu nasıl sözdü.

Bir ülkenin basını, kendi Meclisi aleyhine böyle şeyler söyler miydi? Masumları katleden, kadınlara ve kızlara tecavüz eden Yunan ordusunu görmezden gelip Ankara'da Milli Hükümet Teşkilâtını kuran, Türkiye Cumhuriyeti devletini kuran insanlara bu sözler söylenir miydi hiç? Ama söylendi maalesef.

23 Nisan 1920 tarihi itibarıyla Anadolu'daki işgal kuvvetlerinin sayısı 200.000'e ulaşmıştı. Bunun 38.000'i İngiliz, 59.000'u Fransız, 17.900'ü İtalyan, 90.000'i Yunan askerlerinden oluşuyordu. Kuvayı Milliye aleyhine bu çirkinlikleri yazan bu basın kime güveniyordu acaba? Yunan askerlerine mi? İngiliz askerlerine mi? Amerikan askerlerine mi?

“Padişah isteriz” dediler.

İstanbul'a kaçan “*Hilafet Ordusu Genel Kumandanı*” **Ahmet Aznavur**, padişahı tahttan yüklü para ve çok sayıda asker alarak 10 Mayıs 1920 günü 500 kişilik kuvvetle Adapazarı'nı ele geçirdi.

Çünkü padişah zihniyeti **Mustafa Kemal**'in meclis çalışmalarına karşı, gerici isyanları körüklüyordu.

Düzce ve Bolu'da yoğunlaşan isyancılar Nallıhan'ı abluka altına aldılar. İsyancılar kasabanın telgraf hatlarını kopararak dışarıyla bağlantılarını kestiler. “*Biz padişah isteriz*” diyen başka bir grup da Safranbolu'da dükkânlarını ve kepenklerini zorla kapattı. 200 kadar isyancı da Bolu Gerede'yi bastı.

Gericiler isyanların hat safhaya ulaşması üzerine **Atatürk**, Bursa'da bulunan **Ali Fuat Bey** ile Nazilli'de bulunan **Refet Bey**'i acele olarak Ankara'ya çağırdı. Bu arada da 300 kişilik bir gerici grubu daha Geyve'ye saldırdı.

Ali Fuat Paşa, **Çerkez Ethem**'e bir telgraf çekerek büyüyen isyanı bastırmak üzere Geyve'ye gelmesini istedi.

Tekrar toparlanan isyancılar Geyve üzerine tekrar yürümeye başladılar. Yürüyüşe bazı cahil köylüler de katıldı. Kime niçin saldırdığını bilmeden, padişah fetva vermiş diye, **Mustafa Kemal**'in askerlerine saldırdılar. Oysa o fetvanın kaynağı İngilizlerdi, Amerikalılardı, Yunanlılardı, Hristiyanlardı kısaca. Ve gericiler 3 Mayıs 1920 günü Bolu'da bir vahşet daha yaptılar. Vali ile birlikte 13 kişiyi parçaladılar. Subaylara işkence yaptılar ve onları çıırılçıl sokarak şehirde dolaştırdılar ve öldürdüler.

Teğmen Abdülkadir'in dramı

Bu isyanda maalesef şöyle bir üzücü olay da yaşandı;

Gericiler ve hilafetçiler isyanı bastırmaya çalışan Binbaşı **İhsan**'ı ve onun emrinde bulunan subayları öldürdükten sonra bedenlerini parçaladılar. Üzerlerindeki paralarını, saatlerini, değerli eşyalarını çaldılar. Elbiselerini bile soyup yanında götürdüler. **Abdülkadir** adındaki genç bir Teğmeni de yakalayarak elbiselerini soydular. Ellerini arkadan bağlayarak Düzce'de çıplak gezdirdiler. Taşlarla sopalarla vurdular. Teğmen **Abdülkadir**'in çıplak vücuduna bıçaklar saplanınca Teğmen yere düştü. Bir süre sokaklarda sürükledikten sonra öldü diye belediye önündeki çamurluk çukuruna atıldılar. Ertesi sabah bir doktorun karısı onun kımıldadığını pencereden gördü. Gizlice kocasına haber verdi. Ve doktor da gizlice onu hastaneye götürdü. Orada bir süre tedavi gördükten sonra gözlerini açan subay "su,su" diye inleyince gerici bir hasta bakıcı hastanın dirildiğini gördü ve "gebermemiş hala" diye sokağa fırladı. Ardından gerici asilere haber verdi. Biraz sonra birkaç silahlı yobaz çapulcu elinde silah ve baltalarla hastaneye geldiler. Ve Teğmen **Abdülkadir**'in boynuna bir ip takarak tekrar yaralı halde sokaklarda sürükleyerek öldürdüler. "İşte!..Şeyhülislamın hükmü yerine geldi" diye bağırmaya başladılar. İngilizler de Şile'yi işgal etti.³⁹⁵

Bursa'da da Birinci Dünya Savaşında Kahramanlık örnekleri sergileyen 174. Alay Komutanı **Rahmi Bey** yobazlar tarafından yakalanarak boynuna "Dinsiz" ve "Padişah Düşmanı" yaftaları asılarak idam edildi.³⁹⁶

Bir süre önce İstanbul Hükümeti, Padişahın çıkarttığı fetvaları çeşitli araçlarla ve Yunan uçaklarıyla şehir ve köylere dağıt-

395 **Kenan Esengin**. *Milli Mücadelede Ayaklanmalar*.Kamer Yayınları. s. 105,106

396 **Mümtaz Şükrü Eğilmez'in** hatıraları. Milli Mücadelede Bursa. Tercüman gazetesi yayınları. s.56.

mişti. Bu fetvaları kullanan gericiler, bu katliamı kendi topraklarını işgal etmiş olan Yunan askerine karşı değil, Türk askerlerine karşı yapıyorlardı.

Adapazarı isyanı bastırılmamışken, bu kez de Yozgat'ta da gerici isyan çıktı. Tüm bu gerici isyanlar ve ihanetler Ankara'da meclis kurulur kurulmaz hızlandı. **Mustafa Kemal, Ali Fuat Paşa, Refet Bele Paşa** ile gerici isyanlara karşı alınması gereken önlemleri görüştü. Bursa gençlerinden oluşan 500 gönüllü Gök-bayrak grubu ile **Postlu Mestan Efe** komutasındaki Kuvayı Milliye grubunu Denizli'den çağırarak Aznavur üzerine gönderdi.

Kuvayı Milliye Marmara'daki isyanla uğraşırken fetvalar ve tertipler yüzünden bu kez de 21 Nisan 1920 günü Mucur'da gerici bir isyan daha çıktı. 26 Nisan günü de İsyancılar Nallıhan'da bir Halife Kurulu seçtiler. Nallıhan üzerine yürüyen Kuvayı Milliye Komutanı **Karakeçili Arif** 400 kişilik bir grubu imha etti. Ancak **Yarbay Arif Bey**, Düzce-Bolu isyanını bastırma sırasında 12 Mayıs 1920 günü çadırında ölü bulundu. İhaneti ve cinayeti emrindeki erler gerçekleştirmişti. Erler, Yunan uçakları tarafından atılan padişah ve hilafet fetvalarına aldanarak silah bırakmaya kalkıştılar. Memleketlerine dönmek istediler.³⁹⁷

Düşman orada dururken, bu propagandalara kanan birkaç er, din adına isyan ederek komutanını vuruyordu. Bu nasıl bir aymazlıktı. Ve nasıl bir ihanetti?

Durum, bu denli kötüleşince Genelkurmay Başkanı **İsmet İnönü** sessiz bir dağ gibi gerildi. Ve emrindeki komutanlara bir bildiri yayınlayarak kararını verdi: *"Düzce'ye silah gücüyle girilmelidir. Eli kana boyanmamış birkaç kişiyi affederiz ama şehit olan komutan ve erlerimizin hesabını soracağız."*

Ve Düzce ve Adapazarı bölgesinin gerici isyancılardan temizlenmesi için Batı Cephesi Komutanı **Ali Fuat Paşa**'ya emir verdi. Ardından **Mustafa Kemal**'in askerleri 23 Mayıs günü Az-

397 *Türk İstiklal Harbi-6*, s.56 ve **Kenan Esengin**, *Milli Mücadelede Hıyanet Yarışı*, Kamer Yayını. s.109.

navur kuvvetlerini yenerek bozguna uğrattılar. Yanan alevler arasından sarıklı ve cüppeli gericiler, karanlıkta kaçışan örümcekler gibi dağılıyordu. **Mustafa Kemal**'in askerleri Sapanca ve Adapazarı'nı aldılar. İki gün sonra da **Çerkez Ethem**, Hendek'e girdi. Yoğun çatışmaların ardından **Aznavur Ahmet**, ayağının atın altında kalıp ezildiğini ileri sürerek tekrar İstanbul'a kaçtı. **Çerkez Ethem** gericileri yakaladı ve 53 isyancı ele başıyı astı.³⁹⁸

Bu olaylar üzerine **Mustafa Kemal**, **Kazım Karabekir** ile görüşerek bir durum değerlendirmesi yaptı. **Kazım Karabekir** Paşa, Anadolu'nun kurtuluşu için Sovyet Bolşevik ordularıyla el ele birlikte hareket etmekten başka çare olmadığını söyledi ve Bolşeviklere acele bir kurul gönderilmesini önerdi. 3 gün sonra da **Lenin**'e bir mektup yazarak **Yusuf Kemal** ve **Bekir Sami Bey**'i Sovyetlere gönderdi. 24 Nisan günü de Mecliste; "*İngilizler, Fransızlar, İtalyanlar ve Yunanlılar düşmanımızdır. İstanbul hükümeti ve padişahla temas kurmak faydasızdır*" dedi.³⁹⁹

Hap yutmaki

Mustafa Kemal kürsüden o naif sesiyle milletvekillerine hitap ederken, Sevr antlaşmasının temeli olan San Remo görüşmeleri de Avrupa'da tamamlandı. Batılı devletlerin başbakanlarından oluşan Yüksek Konsey, Türkiye'ye kabul ettirecek barış koşullarına son biçimlerini verdiler.⁴⁰⁰

Kısaca Avrupalılar Anadolu'yu aralarında paylaşmak için anlaştılar. Bu Konferansta İngiliz Dışişleri Bakanı **Lord Curzon** yaptığı konuşmada Türk Milletinin bu konferansta alınan kararları "hap gibi yutmasını" istiyordu. **Lord Curzon** Bu konuda

³⁹⁸ *Kurtuluş Savaşı Ansiklopedisi*. Bulvar gazetesi. İstanbul.1985-s.264,265,266

³⁹⁹ *Söylev-II*, s.325.

⁴⁰⁰ **Prof Dr.Selahî Sonyel**, *Gizli Belgelerde Mustafa Kemal, Vahidettin ve Kurtuluş Savaşı*, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, s.99.

şöyle diyordu; “*Türk Hükümetine verilebilecek en yararlı öğüt, barış koşullarının kararlaştırıldığı şu anda şifa hapını bir an önce yutmasıdır.*”⁴⁰¹

Ama “Barış” adı altında yutturulmak istenen hap şuydu;

“Güneydoğu’da Kürt bölgesine özerklik verilecek, İzmir bölgesi Yunanistan’a katılacak, Erzurum, Trabzon, Van ve Bitlis içerisinde olmak üzere bir Ermenistan devleti kurulacak, bu devletin kurulmasına da ABD Başkanı **Woodrow Wilson** hakemlik edecek”

Bilindiği gibi 90 yıl önce **Wilson** Derneği İstanbul’da *Zaman* gazetesinin ofisinde kurulmuştu. Bu barış taslağı resmen Türklerin ölümü demekti.

Çünkü aynı tarihlerde Mondros gazetelerinin pek sevdiği İngiliz Başbakan **L. George**, şöyle sesleniyordu Avam kamarasından: “*Türkler sahneden siliniyor diye üzülecek değiliz*”⁴⁰²

Sevr’e Hazırlık

San Remo görüşmeleri Sevr dayatmasının habercisiydi. Sevr Anlaşmasının metinleri sayfalarla Anadolu’ya dağıtıldı. Sayfalar, siyah yarasa sürüleri gibi Anadolu’ya uçuştular. Ve bir ka- bus gibi çöktüler ülkenin tepesine. Bu metinlerden bir tanesi 22 Mayıs 1920 tarihinde Ankara’da Mecliste okundu. Ancak bu metinler mecliste tepkiyle karşılandı. **Nebil** Efendi; “*Boşuna yorulmuşlar, Türkiye yok diyediler iyi ederlerdi*” dedi.

Mustafa Kemal bir kez daha haklı çıkmıştı. Ankara’daki mecliste hep birlikte “*asla teslim olmayacaklarını*” ifade ettiler.

Bu arada Sevr görüşmelerine ses çıkaramayan padişah, **Mustafa Kemal** ve arkadaşlarının hakkında verilen “*idam*” kararını

401 Gotthard Jaeschke. Kurtuluş Savaşı ile İngiliz Belgeleri-I s.24.

402 Turgut Özakman, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi Yayınevi, s.23.

24 Mayıs 1920 günü onayladı.Ferman buyurmuştu padişah. Katli vacipti **Mustafa Kemal**'in arkadaşları yok olmalı ve Anadolu kolayca teslim edilmeliydi yabancıya.

Kemalistler için "*Bağımsızlık ve özgürlük istiyor*" diyemediler. Çetecidir dediler. Kafirdir dediler. Dinsizdir dediler.

Tam o esnada Çukurova'da 27 Mayıs 1920 günü yörükler Toroslarda büyük başarı elde ettiler. Türk kuşatması altındaki Pozantı'dan çıkmayı başaran Menil komutasındaki 1000 kişilik Fransız kuvveti, Panzın çukurunda 44 yörük tarafından pusuya düşürüldü. 200 Fransız askeri öldürüldü. Çok sayıda silah ve cephane ele geçirildi. Ve 800 Fransız askeri de esir alındı. ⁴⁰³

Ardından Adana'da Fransızlar Ermenilerle yeni bir katliama başladı. İncirlik köyünde ise 9 Haziran gecesi Ermeni çeteleri bütün köy halkını bir yere doldurup, bomba ile havaya uçurdular.

8/9 Haziran gecesi de Ermeniler Karaoğlan köyünde **Çerkez Bey**'in 4 çobanını öldürdüler.

11 Haziran 1920 günü ise Adana Hacı Bayram Mahallesinde Türklere saldıran Fransız Ermeniler, Türkleri zorla evlerinden çıkararak bütün araç ve gereçleri aldılar.

Ama Osmanlı polisi göz açtırmıyordu. Failler hemen tutuklandı. Ama tutuklananlar Ermeniler değildi, Türklerdi.

Çünkü Başbakan **Damat Ferit**'e, **Sait Molla**'ya ve **Ali Kemal**'e suikast yapma hazırlığında olduğu iddiasıyla 4 kişi İstanbul'da tutuklandı. Adana'da katliamlar olmuş kimin umurununda. O gün İstanbul polisi çok önemli bir başarıya imza atmış ve bir örgütü çökertmişti. Hem de bağlı oldukları Başbakan **Damat Ferit**'e suikast hazırlığı teşebbüsüydü bu. Ve derhal yakaladılar. Hemen mahkemenin aldığı bir kararla ertesi gün 11 Haziran 1920 günü 4'ünü de asarak idam ettiler. ⁴⁰⁴

403 **Dr.Necati yaycıoğlu**.*Atatürk ve Çukurova*. Adana Rotary Kulübü kültür hizmeti. S. 25.

404 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-III*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.79.

Aslında amaç, muhaliflere gözdağı vermektir. Hükümete karşı gelenleri susturmaktır. Bunun için yargı silah olarak sonuna kadar kullanılıyordu. Birinci Divan-ı Harbi Örfi Mahkemesi idam kararını 2 Haziran 1920 günü almıştı. Aynı mahkeme, **Mustafa Kemal** hakkında da idam kararı vermişti. Yakalayabilseler, **Mustafa Kemal**'i de asacaklardı. Ve gerekçe hazırды:

"Hükümete karşı gelmek" veya "Başbakan Damat Ferit'e suikast hazırlığı içinde olmak"

İstanbul'da hükümet Türkleri asarken, Ermeniler de Adana'da Türklere karşı katliamlarına devam ettiler. 11 Haziran 1920 günü silahlı 30 kadar bir ermeni çetesi Kahyaoğlu çiftliğinde silahsız Türk erkeklerini bir yere, kadınları başka bir yere doldurdu, 43 erkek, 21 kadın ve çok sayıda da çocuk canlı canlı kılıçtan geçirilmek suretiyle katledildi. Kadınların kolları kesilerek bilezikleri alındı ve küpeleri kulaklarından çekilerek koparıldı..

Yine Çoylu, İkizce, Gemisüren, Karaoğlan, Camili ve Herekli köyleri ile yakın köylerdeki bütün evlerin hayvanları zorla alınıp, Herekli'den 1, Karaoğlan'dan 6 kişiyi öldürdüler.

Ve yine 11 Haziran 1920 günü de Adana'dan gelen bir tren içindeki topla ateş edilerek Kürkçüler köyü bombalandı. Ardından Ermeniler köyü yaktılar.⁴⁰⁵

Bunun üzerine **Mustafa Kemal** Fransızlara resti çekti. Adana cephesine yeni birlikler ve komutanlar göndererek şu emri verdi; *"Bu gece yarısından itibaren derhal savaşı yeniden başlatın. Ve Fransız saldırılarına silahla karşı koyun!"*⁴⁰⁶

Dışarıda İngiliz, Yunan ve Fransızlarla uğraşılırken, içerde de gerici isyanlar bitmiyordu bir türlü. Tokat'tan sonra Yoz-

405 **M.Onar**, *Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları-II*, Kültür Bakanlığı, s.153-154.

406 **Dr.Necati yaycıoğlu**.*Atatürk ve Çukurova*. Adana Rotary Kulübü kültür hizmeti. S. 17

gat'ta da Çapanoğlu isyanı çıktı. Antep'ten gelen Kuvayı Milliye Komutanı **Kılıç Ali** bu isyanı bastıramayınca Çapanoğulları aşireti de **Mustafa Kemal** ve Ankara hükümeti aleyhindeki propagandalarını artırdı. **Kılıç Ali** Boğazlıyan'dan 60 kişilik bir gönüllü toplayabildi sadece. Ve böyle olunca da Çapanoğulları Sorgun'u basarak Yozgat'ı ele geçirdiler. Afyon'da da **Çopur Musa** halka, Kuvayı Milliye'ye katılmamaları çağrısı yaparak topladığı adamlarla Denizli'nin Çivril kasabasını 21 Haziran günü bastı. **Mustafa Kemal** üzerine asker gönderince **Çopur Musa** kaçarak Yunanlılara sığındı.⁴⁰⁷

Yozgat'ta isyan kontrol altına alınamayınca bu kez **Çerkez Ethem** gönderildi. **Çerkez Ethem** şehri kuşattı. Karşılıklı çarpışmalarda 50'den fazla isyancıyı öldürdü. Yozgat'a hakim oldu ve 12 isyancı belediye önünde astırdı.⁴⁰⁸

27 Haziran günü Çapanoğlu ile Yozgat-Alaca arasında devam eden çatışmada **Çerkez Ethem** kuvvetleri isyancılara 300 kadar kayıp daha verdirdi.

Ama gerici isyanlar dinmedi. Yunan Fransız ve Ermeniler masum Türkleri birçok yerde katlederken, gericiler saldıranlara değil, **Mustafa Kemal**'in askerlerine saldırdılar. Ezine kasabasında 200 kadar isyancı, milli kuvvetlere asker vermeyeceğini, şeriatçılara katılacaklarını söyleyerek Kuvayı Milliye'ye saldırmaya başladılar.

Milli mücadeleye katılmamalarının gerekçesi ise tam bir gafletti. Akılları sıra şeriata katılacaklardı.

Ve içeride gerici asiler ve cephede Yunan askerleri tarafından katledilen subay ve erlerin bayrağa sarılmış naaşları tabut tabut memleketlerine gönderilirken, Hükümet de Avrupa'dan gelecek konferans haberlerine kulak diktiler hep birlikte. Söylediklerine göre Avrupalılar bize barış getirecekmiş.

407 **Kenan Esengin**, *Milli Mücadelede Hıyanet Yarışı*, Kamer Yayını. s.161.

408 *Kurtuluş Savaşı Ansiklopedisi*. Bulvar gazetesi. İstanbul.1985- s.264,270.

Bariş bir yana, Avrupalılar 20 Haziran 1920 günü Hythe Konferansını imzaladı. İmzalanan karara göre Anadolu'nun asayişinin Yunanlılar tarafından sağlanmasına karar verildi. Asayiş bahananeydi tabii ki. Yunanlılar Ege'nin tamamını işgal edecekti işte. Bugün, ABD'nin Ortadoğu'yu işgal için ileri sürdüğü bahane, o gün Ege için, Anadolu için kullanılıyordu. Ve bu sahte bariş anlaşması yapılırsa sonunda neler olacağı, başımıza neler geleceği 3000 yıl öncesinden İlyada'da yazıyordu.

*"Ama onunla(Agamemnonla) anlaşılırsak günün birinde, Troia (Anadolu) ili o saat yıkılacak"*⁴⁰⁹

Adalet Bakanı Ali Bey ve Bursa Nutku..

Ve **Mustafa Kemal** yine haklı çıktı. 15 Mayıs 1920 günü Yunanlılar ilk büyük saldırıya başlayarak Bursa ve Uşak yönünden ileri harekete geçtiler. Yunanlıların ileri harekete geçmesiyle Ege'de kaçış baş gösterdi. On binlerce Türk evini bırakıp Eskişehir istikametine doğru göç etti. Salihli ve Kırkağaç ilçeleri de Yunanlılarca işgal edildi. Alaşehir ve Aydın'ın Köşk cephesi düştü. Yunanlılar Kula'ya yine asker çıkardılar. Korku, Gediz ovasına bir nehir gibi akıyordu. Ama Osmanlı Devletinin Adalet Bakanı **Ali Rüştü Efendi** 12 Temmuz 1920 günü inanılmaz bir demec verdi:

*"Hükümet, Yunan ordusunun ileri harekâtını protesto etmek niyetinde değildir. Çünkü Yunan ordusu, bizim programımıza dahil olan 'Mustafa Kemal'e ceza verme işini' yapıyor. Bu harekâta güç dayanmaz. Mustafa Kemal'in ordusu, haydutlardan, yağmacılardan, sabıkılardan kuruludur."*⁴¹⁰

Görüldüğü gibi hükümet sanki Yunanlılarla bir olmuş, **Mustafa Kemal'in** ordusuna ceza vermek için can atıyordu. Ve Ke-

409 Homeros, *İlyada* II-379-389, **Azra Erhat**, Can yayımları, s.103.

410 **Bilge Orhunlu**. *Mütareke Dönemi Emperyalist Batının ve yerli işbirlikçilerin gerçek yüzü*. Kumsaati Yayınları..s.171.

malistler için “Haydut” ve “Yağmacılar” diyordu. Adalet Bakanı **Ali Efendi**’de Yunan saldırılarını protesto etmek bir yana, davet ediyordu bir de. Ne acıdır ki, Yunana karşı direnen **Mustafa Kemal**’in ordusunun haydutlardan kurulu olduğunu söylüyordu. Bunu söyleyen Osmanlı Devletinin Adalet Bakanıydı. Önceki Adalet Bakanı **Molla Cemil** gitmiş, yerine **Ali Efendi** gelmişti. İmparatorluk çökerken görev verdiği bakanların adları buydu maalesef. Ve **Ali Efendi**’nin de **Cemil Bey**’den bir farkı yoktu. Çünkü bu demeci verdiği gün halktan bir de şunu istiyordu:

“Yunan ordusunun başarısı için dua edilmesini istiyorum”⁴¹¹

İnanması güçtü. Ama bir tarih kadar gerçektir. Adalet Bakanı **Ali Efendi**, “Yunan Ordusunun başarısı için dua edilmesini” istemişti. Bir adalet bakanı düşman ordusunun başarısı için dua edilmesini isteyebiliyordu. Demek ki **Atatürk** 6 Şubat 1933 günü Bursa Nutku’nu boşuna söylememişti. Bursa Nutku şöyleydi;

“Türk genci devrimlerin ve Cumhuriyetin sahibi ve bekçisidir. Bunların gereğine ve doğruluğuna herkesten çok inanmıştır; Cumhuriyeti ve devrimleri benimsemiştir. Bunları zayıf düşürecek en küçük veya en büyük bir kıpırtı ve bir hareket duydu mu; bu memleketin polisi vardır, jandarması vardır, ordusu vardır, adliyesi vardır demeyecek. Hemen müdahale edecektir ve kendi eserini koruyacaktır. Polis gelecektir asıl suçluları bırakıp suçlu diye onu yakalayacaktır.

Genç; ‘Polis henüz devrimlerin ve cumhuriyetin polisi değildir’, diye düşünecek fakat asla yalvarmayacaktır. Mahkeme onu mahkûm edecektir. Gene düşünecek, ‘demek adliyeyi de düzeltmek, rejime göre düzenlemek lâzım’ diyecektir. Onu hapse atacaklar, hukuki itirazlarını yapacak, meclise telgraflar yağdırıp, haklı ve suçsuz olduğu için tahliyesine çalışılmasını, kayırılmasını istemeyecektir. Diyecek ki; ‘ben inancımın ve düşüncelerimin gereğini yaptım. Hareketimde haklıyım.

411 **Turgut Özakman**, *Atatürk, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Kronolojisi*, Bilgi yayınları, s.114.

412 **Rıza Rüsen Yücel**, *Nükte, Fıkra ve Çizgilerle Atatürk*, Kıta 1, Sayfa: 26-27.

*Eğer cezaevine haksız olarak atılmışsam, bu haksızlığı meydana getiren sebep ve nedenleri düzeltmekte benim görevimdir' diyecek. İşte benim anladığım Türk genci ve Türk gençliği."*⁴¹²

Bu söylevi daha sonra 1950'li ve 60'lı yıllarda ortadan kaldırmak istediler. **Atatürk'**ün değildir dediler, **Atatürk'**ün bu öngörüsünü gizlemeye çalıştılar. Ama tarih gizlemedi. Türk Tarih Kurumu 24 Ekim 1966'da bu söylevin **Atatürk'**e ait olduğunu aldığı bir kararla onayladı.

Devletin Adalet Bakanı **Ali Bey** "Yunan Ordusunun başarısı için dua edilmesini" ister istemez İngilizler ve Fransızlar da Bursa'nın Mudanya limanının Türkler tarafından boşaltılmasını istediler. Ve Mudanya'ya çıkarma yaptılar. Fransız komutanlar halkı meydanda toplayarak "Kuvayı Milliye taraftarlarını cezalandıracaklarını" söyledi. Ancak Bursa Valisi **Hacım Muhittin Bey** ile Bursa Kuvayı Milliye Komutanı **Albay Bekir Sami Bey**, Fransız komutanının karşısına dikilerek kahramanca şu karşılığı verdiler; "Esir olmamak için ölmeye yemin etmiş bir millet karşısında bulunuyorsunuz. 24 saat içerisinde Mudanya'yı terk etmezseniz, dökülecek kanların sorumluluğu size aittir"⁴¹³

Ama Yunanlılar da güneyden top yekün bir saldırıya geçince Türkler ansızın bir gece yarısında Bursa ve Uşak bölgelerinden iç bölgelere doğru geri çekilmek zorunda kaldılar. Çoluk çocuk, genç yaşlı köylerde, kasabalarda kalan bütün herkes acıyla yollara döküldü. Kağnıların ardı ağlayan çocuklar, kadınlar ve yaşlılarla doluydu. Erkekler Kuvayı Milliye cephelerindeydiler. Ve kırk cephede savaştaydılar. Yaşlılar son nefesini vermeden önce kadınları ve çocukları Yunan cellatlarının kanlı bıçaklarından korumaya çalışıyordu. Ama çaresizdi. Kendileri korumasız ve hastalıklıydılar. Çocuklar ise titrek ve soğuk bedenleri, hastalıktan şişmiş karınları ve ince bacaklarıyla kurumuş bir yaprak gibi dökülüp kalmışlardı yollarda.

413 **H.Muhitin Çarıkli**, *Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri*, Türk İnkılap Tarihi Ens. Y. s.258, 260, 263.

İzmir'e Doğru gazetesinin genç yazarı **İsmail Habip** ise, yollara dökülen Türkler için haykırdı manşetinden;

*"Rumeli'den kaçanlar Anadolu'ya doldu,
Sen nereye gidiyorsun Anadolu?"*⁴¹⁴

Ve 29 Haziran 1920 günü Türkiye'nin en önemli direniş merkezlerinden Balıkesir düştü. Balıkesir **Mustafa Kemal**'in en önemli kalesiydi. Balıkesir düşünce İngiliz yanlısı *Alemdar* gazetesi de şu yazıyı taşıdı manşete:

*"Balıkesir'i düşmana çiğneten, Allah'tan korkmaz, Peygamberden ve onun vekili Halifeden utanmaz ahlaksızların Allah belasını versin,"
"Kuvayı gayri Milliye'nin alçaklığı"*⁴¹⁵

İktidarını korkaklık üzerine kuranlar, sırça köşklü saraylarından zehir gibi yalanlarını akıtmaya devam ettiler.

Bu yazıları okuyan kişi Balıkesir'i Yunanlılar değil de, Kuvayı Milliye işgal etti sanırdı. **Mustafa Kemal**'in askerleri cephelede can verirken, anaları, babaları, eşleri çocukları da hasta yatalak yollarda ser sefil ve perişandılar. Hal böyle iken Mondros barışını bu kadar da nankör, bu kadar da yalancı olabilir miydi hiç. Olabiliyordu işte. Gazeteler gerçekleri tersine çevirip hakaret ve yalanlarla kamuoyunu istediği gibi yönlendirdiler yıllarca.

Okumamış, aydınlanmamış cahil ve karanlık kafalar, bu sahte yalanlara kolayca aldandılar.

Bu yalanlar, hezeyanlar ve gerici isyanlar, sanki Yunanlıların işini kolaylaştırmak için yapılmıştı. Çünkü başında Medreselilerin ve cemaatçilerin bulunduğu basın, gazeteleri sayesinde **Mustafa Kemal**'e ve Kuvayı Milliye'ye saldırırken, Yunanlılar da Ege'de Nazilli'yi ele geçirdiler. Nazilli de Ege'nin en önemli direniş merkeziydi.

414 **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti yayınları, No:5, s.47.

415 *Alemdar* gazetesi, 5 Temmuz 1920. **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Gün-lüğü-III*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.112.

Ve **Mustafa Kemal** Ege'deki Yunan genel saldırıları üzerine 2 Temmuz 1920 günü bir bildiri yayınlayarak dünyaya seslendi. Ve Müdafaa-i Hukuk Derneklerine, gazetelere, ajanslara, belediyelere, valiliklere ve emrindeki tüm askeri komutanlıklara da bir bildiri yayınlayarak dünya emperyalistlerinin Türklerin üzerine Yunanlıları gönderdiğini bildirerek acilen alınması gereken tedbirleri belirtti:

"Avrupalılar, İngiliz yönetimi başta olmak üzere, ulusumuzun ölümünü kesin olarak kararlaştırmışlardır. Ve artık Türkiye'nin ölümünün açıktan yapılması zamanının geldiğine ve Yunan Ordusunun kullanılması gerektiğine karar verdiler.

Türk ulusunun Yunan ordusunu yeneceği kesindir. Bu nedenle gerici iç isyanlardan dolayı birliklerimiz cephelerden uzaktayken, İngilizlerin Yunan ordusunu harekete geçirmeleri gerekiyordu. Artık gericiler görevini yaparak yurdu Yunan işgaline hazır duruma getirmişlerdir.

Türkiye'yi yok etmek için düşmanlarımızın planlarının bundan sonraki aşaması da vardır. Ekonomik olarak da bizi kuşatmaya çalışacakları ihtimal dahilindedir. Bir milletin kutsal ve temiz nesi varsa (hepsine) birden saldırdıktan sonra barıştan söz etmek, adalet ve insanlıkla alay etmektir. Yaşamak isteyen milletimizin isteği basit bir kelimedir; Bağımsızlık! (...)

Bütün milleti birleşmeye ve isyana çağırıyoruz!"⁴¹⁶

Türkler ayaklanınız!

6 Temmuz da İzmit, ardından Gemlik ve Mudanya da işgal edildi. Bursa önlerine kadar girdiler. Yunanlılar Bursa'ya doğru ilerleyince **Mustafa Kemal**, Vali **Hacım Muhittin Bey'e** ve **Albay Bekir Sami'ye** güvenli bir şekilde Bursa'yı terk etmelerini

⁴¹⁶ **Mustafa Onar**, *Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları-II*, T.C.Kültür Bakanlığı, s.165-166.

söyledi. Çünkü Yunanlılar Bursa'ya 20.000 kişilik silahlı bir ordu ile adım adım yaklaşıyorlardı bir sürü gibi. Karacabey'i geçen 20.000 kişilik Yunan kuvveti, 2.500 kişiyi bulmayan ve moralleri bozuk Türk kuvvetlerinin boşalttığı Bursa'ya girdiler. Ve korkulduğu gibi Bursa, 8 Temmuz günü düştü. Osmanlı İmparatorluğu bir kez daha yıkılmıştı. Bursa önemliydi. Osmanlı İmparatorluğunun ilk başkentiydi. Trampetler ve bando seslerinin altında ilerleyen **Sofokles Venizelos**, Tophane'de bulunan **Osman Bey**'in türbesine doğru şımarık tavırlarla yaklaştı. Türbe kapısının önünde Yunan askerleri dikilmekteydi. **Venizelos**, türbenin içerisine girdikten sonra 700 yıllık bir çınar gibi sessizce uyumakta olan **Osman Bey**'in mezarını ayaklarıyla tekmeledi ve küstahça şunu söyledi.

*"Kalk da milletini kurtar!"*⁴¹⁷

Bursa'nın düşmesi Ankara'da büyük üzüntü yarattı. Ama **Mustafa Kemal** milletvekillerine cesaret verdi:

"Memleketimizin bütünü tahrif edilse de, ateşler içinde bırakılsa da, bu toprağın üstünde bir tepeye çıkacağız ve oradan savunacağız."

Ardından, Bursa'nın işgalinin matemi nedeniyle Ankara'daki T.B.M.M'deki konuşma kürsüsüne siyah bayrak asıldı. Ve son Yunan askeri Bursa'dan çıkıncaya kadar o bayrak orada asılı kaldı.

Ve Bursa da işgal edildikten sonra **Mustafa Kemal**, *Hakimiyeti Milliye* gazetesinden dünyaya seslendi ve Türkleri isyana çağırdı; *"Avrupa emperyalizmi karşımıza çıkara çıkara Yunan'ı çıkarabildi. Yunan'ı bozguna uğratmak yalnızca yüzbinlerce kardeşimizi cellat bıçaklarından almak değil, belki de bütün dünyanın kurtuluşuna kadar, tarihin en büyük, en şerefli ve en şanlı hizmetini yapmak demektir."*

*Türkler ayaklanınız!"*⁴¹⁸

417 **Bekir Usta**, *Saltanattan Cumhuriyete*, Gürmet Matbaası, Mudanya, s.119.

418 **M.Aydoğan**, *Türkiye Nereye Gidiyor*, Umay yayınları, s.184.

Mustafa Kemal dünyaya kahramanca seslenirken 9 gün sonra **Rıza Tevfik** adında bir İstanbul aydını Avrupa'ya seslendi birden dire. Ama tavrı kahramanca değildi. Korkakçaydı.

*Rıza Tevfik: "Avrupalılara sesleniyorum. (...) Bütün Anadolu Türk'ü Kuva-yı Milliye'ye lanet etmektedir. Mustafa Kemal tarihe siyasi deliler arasında nam bırakacaktır. Anadolu direnişi bir blöftür. Hükümet madem ki bunlarla başa çıkamıyor, Avrupa Anadolu'yu bu zararlı haşerattan temizleyecektir. Bunu Müslüman ve 'Osmanlı çıkarlarına uygun bir karar saymaktayız"*⁴¹⁹

Rıza Tevfik de o günlerde filozof geçinen uzun saçlı bir entellektüel görünümündeydi. Bugünlerdeki uzun saç ve küpe görünümlü bazı yobazlar gibiydi. **Rıza Tevfik** kendisini Türk olarak görmedi hiç. Hep Müslüman olarak gördü. Kısaca Müslüman kimliğini tanıyan ama Türk kimliğini tanımayan bir gazeteci-ydi. İngiliz yanlısı bir gazetede yazıyordu. Zehir zemberek hakaretleri bu yüzdendi.

Sevr Anlaşmasına imza koyan kişilerden bir tanesiydi işte.

Yunan saldırıları ile birlikte yer yer isyanlar da sürüyordu. Yunanlılar Bursa'ya bir çekirge sürüsü gibi girerken, Emperyalizmin kirli maşaları olan gericiler de saldırıyordu acımasızca. Daha önce çıkan Zile ayaklanması 1 Temmuz günü bastırıldı. Ve ayaklanmada 22 gerici asıldı.⁴²⁰

Padişah ve hükümet Orta Anadolu'da bu gerici ayaklanmaları çıkarırken, Yunanlılar da ilerliyordu batıdan.

Türk köylüsünün göçü sadece Ege ve Marmara ile sınırlı kalmadı. Adana'da da kaç kaç yapıldı. Yunanlıların ilerlemesinden yararlanan Fransızlar Adana'da Ermenilerle birlikte baskılarını artırdılar. Ardından Türkler, Torosların eteklerine çıkarak kenti terk etmeye başladılar. Günlerce süren göç karşısında on binler-

419 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-III*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.122.

420 *Kurtuluş Savaşı Ansiklopedisi*. Bulvar gazetesi. İstanbul.1985- s.264, 272, 273

ce kişi kenti terk etti. Göç edenlerin sayısı 40.000'i buldu. Torosların etekleri aç susuz binlerce Adanalı ile doldu. Ve kaç kaç yapılırken yüzlerce Türk katliama uğradı.

Adanalı kadın, çoluk çocuk canını kurtarmak için Torosların eteklerine göç ederken, *Ferda* gazetesi de zor durumda olan Adanalılarla alay etti. Gazetenin yazısı şöyleydi;

"Nereye Efendiler! Adana'yı kurtaracaktınız, tabana kuvvet kaçıyorsunuz!"⁴²¹

Propaganda için camileri kullanıyorlar..

1920 yılının sıcak Temmuz ayında Fransızlar denizden saldırırken, Memişpaşa Camii vaizi **Hafız Mahmut**'da tüm gücüyle saldırıyordu Kuvayı Milliye'ye. Vaazı maalesef şöyleydi

"Bugün, halife ve padişahımızın emriyle hükümetimiz, kendilerine Kuvayı Milliye süsü veren asilerle bizzat mücadele etmektedir. İhtimali yok ya, bu çeteler buraya gelebilseler şerefli halifemiz ve hükümetimiz bunları buradan zorla çıkaracaktır. Çünkü bu çetelerin hareketi, İslam hilafeti ve Osmanlı hükümeti adına olmadığı şerefli fetvalardan, padişahımızın yazdığı yazılardan ve saltanatın yüce buyruklarından anlaşılmıştır. Artık bunu anlamamak cinnettir. Veya ihanettir."⁴²²

Ve bu da oldu. 25 Temmuz günü koskoca Birinci Kolordu silahıyla birlikte Bulgarlara sığındı. Ardından Edirne düştü. Edirne metropolithanesinde ve Selimiye Camiinde **Mustafa Kemal** karşıtı olan **Müftü Hilmi Efendi** Hazretleri tarafından **Venizelos**'a şükran duası okundu. Dua Selimiye caminin kubbesinde acıyla yankıladı. **Mimar Sinan**'ın kemikleri sızladı toprak altın-

421 **Bilge Orhunlu**, *Mütareke Dönemi Emperyalist Batının ve yerli İşbirlikçilerin gerçek yüzü*. Kum saati Yayınları..s.176. *Ferda* gazetesi, 29 Temmuz 1920.

422 **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti yayınları, No:5, s.47.

da. Mustafa Hilmi Efendi'nin duası şöyleydi; "Dün öğleden sonra saat beşte, Yunanlı genel vali beyefendi hazretleri, Yunanlı generaler, askeri ve mülki ileri gelenler ve metropolit efendi hazretleri, Selimiye Camiini şereflendirmişler ve Müftü Hilmi Efendi ve yanındaki-ler tarafından karşılanmışlardır. Özgürlük ve adaletin saygıdeğer temsilcisi olan Başbakan Venizelos hazretlerinin sağlığı için müftü efendi tarafından güzel bir duaya katılmışlardır"⁴²³

Müftü Hilmi Efendi'nin Selimiye Camisinde Venizelos için yaptığı şükran duası Mimar Sinan'ın kemiklerini sızlatırken, 27 Temmuz günü de Yunan Kralı da Kırklareli ve Edirne'ye girdi. Padişah da adeta Yunanlılara yardım ediyor gibiydi İstanbul'dan. Bu işgallere ses çıkarmadı. Onun yaptığı tek iş, Atatürk yanlısı komutanlar hakkında verilen idam cezalarını onaylamaktı. Hükümet ne karar alırsa gelene geç der gibi hemen onaylıyordu.

Padişah, 25 Temmuz 1920 günü Kuvayı Milliye askerlerinin tümüne verilen 7 şer yıl hapis cezası kararını onayladı. **Mustafa Kemal'den sonra arkadaşı Refet Bele'ye de idam kararı verdi.**

Ayrıca Bayburt eski Kaymakamı **Nusret Bey'in** idam kararı- nı da Ermeni olaylarından suçlu bulduğu için onayladı.

Burası tarihin dönek yeridir!

Bayburt eski Kaymakamı **Nusret Bey**, Ermeni olaylarından sorumlu tutularak padişaha bağlı olan İstanbul 1 Nolu Divan-ı Harbi Örfi İdare Mahkemesince idama mahkum edilmişti. Ama suçu o değildi. Urfa Valisi iken şehre giren İngilizleri karşılamamış, "İşgalcileri karşılamak bir Türk Valisine yakışmaz"⁴²⁴ demişti. Bu olaydan sonra hemen görevden alınmış ve Ermenilere kötü

423 Temin gzt, 13 Ağustos 1920. Ö.Sami Coşar, Milli Mücadele Basını, Gazeteciler Cemiyeti Y, No:5..

424 R.Şükrü Apuhan, Türklerin Tarihi, Timaş yayınları, s.219.

davranmakla suçlanmıştı. İdam cezasına çarptırılan **Nusret Bey** 5 Ağustos 1920 günü İstanbul'da asılarak idam edildi. Oysa mahkeme, **Nusret Bey**'i hem haksızca, hem de yanlışlıkla asmıştı.

Ancak **Nusret Bey**, idam edilmeden bir gün önce kaldığı zindanın duvarına geceyarısı elleriyle şu tarihi sözleri kazıdı;

*"Burası tarihin döneke yeridir!"*⁴²⁵⁻⁴²⁶

Yunanlıların Uşak ve Bursa istikametindeki saldırıların genişlemesi üzerine **Mustafa Kemal** hemen cepheye hareket etti. Cepheye Yunan saldırılarını durdurduktan ve bazı incelemeler yaptıktan sonra 28 Temmuzda Eskişehir'e geldi. Burada Batı Cephesini kontrol etti ve ardından Bilecik'e gitti. İnegöl'deki Türk mevzilerini dolaştı. Oradan da Afyon ve Uşak'a geçti. 1 Ağustos günü de karşı saldırıya geçildi ve Manisa'nın Demirci ilçesi geri alındı. Bu başarı Ankara'daki mecliste sevinçle karşılandı. Ancak bu uzun sürmedi. Yunanlılar Demirci'yi tekrar geri aldılar. **Mustafa Kemal** ardından Konya'ya, oradan da 5 Ağustos günü, Pozantı'ya geçti. Toroslardaki Kuvayı Milliye birliklerini denetledi ve Çukurova'nın ileri gelenleri ile *"Pozantı Kongresini"* gerçekleştirdi. **Mustafa Kemal**'in bu gezisini ve denetlemelerini Damat Ferit Hükümetinde Eğitim ve İçişleri Bakanlığı yapmış *P.Sabah* gazetesi yazarlarından **Ali Kemal** bir hafta sonra 7 Ağustos 1920 günü şu şekilde yazdı: *"Mustafa Kemal ve ayakdaşları, Yunanlılara karşı büyük bir saldırıya hazırlanıyorlar. Bu çılgınca teşebbüsün amacı yine çöktür!"*

Ve yazının devamı maalesef şöyleydi; *"...Çünkü Yunanistan'ın orduları var. Mühimmâtı var, teçhizatı var. Sonuçta İngiltere gibi büyük bir yardımcıları var. Bu serseriler (Kuvayı Milliye) ise her konuda yoksul, aşırı gaddar ve haydut. Anadolu halkı Allahını, dinini sever. Onlar ise zındık ve münaфіktır."*⁴²⁷

425 E.Hazım Tepeyran, *Belgelerle Kurtuluş Savaşı Anıları*, Çağdaş yayınları, s.158, 168.

426 Mehmet Yılmaz, *Kaymakam Kemal Bey ve Cellatları*, www.kursunlu.web.tr

427 Zeki Sarıhan, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-III*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.163.

İstanbul gazeteleri **Atatürk**'e ve Kuvayı Milliye'ye saldırarak kamuoyunun gündemini oyalarken Toroslarda Bilemedik istasyonunda, köhne bir vagon içerisinde gazete çıkarmaya çalışan gazeteci **Hamdi** çok mutluydu o gün. Hayatının en büyük heyecanını on satırlık haberi dizerken duyuyordu. Yoktu başka böyle bir heyecan. Çünkü **Mustafa Kemal** Paşa Toroslara gelmiş, temaslar yapıp denetlemelerde bulunmuştu. Pozantı'da kongre düzenlemişti. **Hamdi**'nin, Çukurova'nın bereketli topraklarına tekrar kavuşacağına dair olan inancı perçinlenmişti. Dört gün sonra yayınladıkları *Yeni Adana* gazetesinin 11 numaralı sayısına **Mustafa Kemal**'in Pozantı'dan Adana halkına yolladığı bildiriyi koydular. Öyle *Alemdar* gibi hiçbir zaman Yunan ya da Fransız tebliği yayınlamadılar.

Mustafa Kemal *Yeni Adana* gazetesi sayesinde Adanalılara sesini duyurmuştu.

Parasız dağıtılan gazeteler

Yeni Adana gazetesi Toroslarda yayın yapıyordu. Ve köylüler elden ele bir su gibi okuyordu. Bu arada gazeteye bir çekidüzen vermek lazım diye düşündüler. *Ferda*, *Adana Postası* gibi gazeteler Fransızların desteğiyle birinci sınıf hamur kâğıtlarla **Mustafa Kemal** aleyhindeki çirkin yazılarını sıralarken, *Yeni Adana* gazetesi bu haliyle kalmamalıydı ve daha güçlü olmalıydı. Fakat gazeteleri ulaştırmakta zorlanıyorlardı okura. Hem gazetenin Adana'da satılması da suçtu. Yasaktı. Ama yine de bir çözüm bulunmalıydı. Çünkü işgalcilerin amaçlarına hizmet eden gazeteler, "*Ankara Hükümeti yurdu komünistleştirmek istiyor! Din ve iman elden gidiyor!*" diye bağırıp çağırıyor, bu tür yalanlarla halkı kandırıyorlardı. Böylelikle halk da din ve iman elden gidecek korkusuyla kanıyordu onlara. Ve üstelik bu gazeteler bütün sokaklarda ev ev dağıtılıyordu. Birileri geliyor, her sabah bırakıyorlardı kapıya. "*Hayırsever birinden*" diyorlardı ama o hayırse-

ver kimdi acaba? Fransızlar mı? Ermeniler mi? Yoksa emperyalistlere çalışan Adana Memişpaşa camiinin vaizi **Hafız Mahmut** mu? Ya da Edirne Müftüsü **Hilmi Efendi** mi? Agamemnonun ve Amerika'da oturan müftü veya vaiz kimdi?

Ve Sevr anlaşması imzalandı

Sıcak bir yaz günüydü. Paris'te mermer sütunların altındaki masada, altın uçlu kalem ve mavi mürekkep duruyordu. İmzalanmayı bekleyen sayfalar ise birinci sınıf hamurdan yapılmış ve özenle getirtilmişti matbaadan.

Ve Sevr Anlaşması 10 Ağustos 1920 günü imzalandı. Başbakan **Damat Ferit**'in gönderdiği heyetin Paris'te imzaladığı anlaşmayla Osmanlı İmparatorluğu tamamen parçalandı. Mondros basını "*barış barış*" diye yazarak toplumu oyalayıp durmuştu aylarca. Güya o barış, bu barıştı işte. Sevr Barış Anlaşmasıydı bu.

Anlaşmaya göre Anadolu İngilizler, Fransızlar, İtalyanlar ve Ermeniler arasında paylaştırılacak, Ankara, Eskişehir, Kastamonu ve Samsun arasında küçük bir bölge Türklere bırakılacaktı. Ayrıca Doğuda özerk bir Kürdistan kurulacak, Ermenistan sınırlarını belirleme işi ABD'ye bırakılacaktı. Bu anlaşmaya göre 12 Ada İtalya'ya, İstanbul ve Çanakkale Boğazı İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya ve ABD'den kurulu bir komisyona veriliyordu. Türkiye en fazla 50.700 asker barındırabilecekti. Kapitülasyonların geri geleceği yetmiyormuş gibi bir de Yunanistan ve Ermenistan da yararlandırılacaktı. İşte bu anlaşmayı Osmanlı devleti imzaladı. Adına da "*barış*" diyerek hem de. Ama Yunus Nadı 19 Ağustos günü öyle güzel başlık attı ki, görülmeye değerdi; "*Kahrolsun Sevr. Yaşasın Kuvayı Milliye!*"⁴²⁸

428 *Yeniğün* gzt., 19.8.1920. **Ö.Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti Y, No:5,.

Malta Sürgünleri bir rehine miydi?

Sevr Anlaşması imzalanır imzalanmaz gündem hemen değiştirilmeye çalışıldı yine. Duruşma için mahkemeleri hazırladılar. Yetkililer tutuklamalar ve yargılamalarla ilgili olarak ardı ardına açıklama yaptılar. Ve dikkatler tutukluların duruşmalarına çevrildi hemc.a. Ama işin de cıkkı çıkmıştı aslında. Malta'daki mahkûmlar 26 Kasım 1920 günü İngiliz Hükûmetine bir dilekçe göndererek "*Yargılanmayacaksak, yavaş yavaş öldürülmek yerine, hemen öldürülmek istiyoruz!*" dediler.⁴²⁹

Hukuk, siyasete maşa olmuş. Siyasette yabancılara uşak olmuştu. Tipik bir Osmanlı adaletiydi bu. Yıkılmak üzere olan bir devletin adaletiydi. Çünkü; kendi atadıkları hakim ve savcılarla Milliyetçileri sorgusuz sualsiz tutuklayıp içeri atan ve Malta adasına sürgün eden Adalet, aslında bir İngiliz oyunuydu.. Şimdilerde Amerikan oyunu aldı bunun yerini.. Çünkü; Osmanlı Devletini parçalamak için yanıp tutuşan İngiltere(şimdilerde Amerika) ülkede, Hükûmete karşı ne kadar muhalif ulusalcı ve Milliyetçi kişi varsa onları tutuklatarak rehine durumuna getirmişti.. İngiliz Dışişleri Bakanı **Lord Curzon**'un 3 Nisan 1920 yılında Amiral Sir **F. De Robeck**'e gönderdiği şu vesika(telgraf) tüm çıplaklığıyla ortaya koyuyordu her şeyi;

"...Mustafa Kemal'e Ermeni hayatlarına karşı bir çok arkadaşının rehine olarak elimizde olduğunu hatırlatınız.." ⁴³⁰

Evet..Maşa olan sadece özgürlük, demokrasi, Yeni Dünya düzeni oyunları değildi..Adalet de alet edilmişti Yabancı oyunlarına..Adalet diye diye hükûmetin atadığı mahkeme ve Adalet Bakanları tamamen yabancılara hizmet ediyordu utanmadan. Zaten halktan "*Yunan Ordusunun başarısı için dua edilmesini isteyen*" Adalet Bakanı **Ali Efendi** değil miydi? Adalet Bakanı Türkleri Yunan ordusuyla tehdit etmemiş miydi?

429 **Bilal Şimşir**, *Malta Sürgünleri*, Milliyet yayımları, s.347.

430 **Ali Kemal Meram**, *Belgelerle Türk-İngiliz İlişkileri Tarihi*.. Kıtış Yayımları. s.233. Belge; no 41

Ancak tüm bu tehdit ve oyunları Mustafa Kemal yutmadı..Bilakis karşı tutuklamayla bu oyunları bozdu.. Tutuklamaları yaptıran İngilizlere misilleme yapmak amacıyla **Mustafa Kemal** de Anadolu'da 29 İngiliz tutuklayınca, İngilizler kendi adamlarını kurtarmak için Ankara hükümetine bir anlaşma önerdiler. İngilizler 29 İngiliz'e karşılık 64 Türk esir öne sürdüler. **Mustafa Kemal** bu teklife karşı şu cevabı verdi.

"29 İngiliz'e karşılık Malta'daki bütün tutukluları istiyoruz."

Bu cevap üzerine İstanbul'da bulunan İngiliz müsteşar küplere bindi. Çünkü sadece Malta'da iki yüz küsur Türk tutuklu vardı;"Bunu asla kabul etmeyiz. Geri kalanların çoğu Ermenilere kötti davranmaktan sorumlu. Bunları yargılamak zorundayız" diye tepki gösterdi. Bu istek üzerine yine İngiliz Yüksek Komiser **Sir Rumbold**, müsteşara çaresiz bir şekilde bakarak;

*"Gerçeği birbirimize açıklayabiliriz değil mi? İki yıldır bütün imkanlar elimizde olmasına rağmen Ermeni iddiası hakkında bir tek ciddi kanıt bulamadık"*⁴³¹ dedi.

İngiliz Yüksek Komiser ile Müsteşar, **Mustafa Kemal**'in tutuklularla ilgili kahramanca cevabını İngiltere'ye bildirdiler.

Aynı saatlerde Britanya'da, İngiliz Dışişleri Bakanı **Lord Curzon**, evinin bahçesinde sevgili köpeği **Tasso**'yu okşayan Başbakan **Lloyd George**'a ağır ağır yaklaştı ve şu sözleri söyledi;

"Washington elçiliğine talimat vererek, Amerikan hükümetinin elinde, Türklerin Ermeni kıyımı yaptıklarına dair belge olup olmadığını öğrenmesini istedim. Amerikalılar ellerindeki bütün dosyayı incelemimize açtılar."

L. George sevgili köpeği **Tasso**'nun karnına vurarak okşadı ve; *"Güzel"* dedi. İngiliz köpeğinin ağzından akan salyalar, **L. George**'nin ellerine dolanıyordu. Fakat Dışişleri Bakanı **L. Curzon**, cümlelerin sonunu getirmekte güçlük çekiyordu. Kendisini toparladıktan sonra sözlerine şu şekilde devam etti.

431 **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi Yayınevi, s.91

"Ama sayın başbakanım büyükelçiden gelen cevap beni hayal kırıklığına uğrattı. Türkler aleyhine kanıt olarak kullanılabilecek hiçbir belge bulamadıklarını bildirdiler"

Bu sözleri duyan başbakan dona kaldı. Şaşkın ve çaresiz ifadeyle; "O zaman, Malta'da bulunan hiçbir Türk'ü yargılamamız mümkün değil, öyle mi?" deyince bu sözü **Curzon** tamamladı.

"Evet. Başsavcılık da bu kanıda."

Yine çaresiz bir şekilde devam etti **L. George**;

"Öyleyse tümünü serbest bırakmamız mı gerekecek?"

İngiliz Dışişleri Bakanı biraz durakladıktan ve cesaretini topladıktan sonra tekrar cevap verdi başbakanına; "Hukuk açısından evet. Ama prestijimiz bakımından bunun doğru olmadığını düşünüyorum."⁴³²

Başbakan **L.George**, sevgili köpeğini okşamayı bırakarak dalgın dalgın yürümeye başlayınca, Dışişleri Bakanı **Lord Curzon** da arkasından bastonuyla sendeleyerek yetişmeye çalışıyordu kendisine. Bir süre daha yürüyen başbakan, arkasında kalan dışişleri bakanına dönerek; "Kanıt bulamadığımızı açıklamadan, bu olayı dünya kamuoyuna şöyle takdim edemez miyiz; Ankara, İngiliz esirlerini serbest bırakmadı, biz de haklı olarak Türklerin serbest bırakılmasını erteledik. Ne dersin?"

Dışişleri Bakanı **Curzon**'un gergin yüzü güldü bir an. Memnunlukla başbakanını destekledi ve "O zaman olay, hukuki olmaktan çıkar, siyasi nitelik kazanır." dedi. Bunu duyan İngiliz Başbakanının yüzü gevşedi ve "Böylece biz de oyunu, kendi alanımızda ve kendi kurallarımızla oynarız." diye cevap verdi.

Bu konuşmanın ardından İngilizler olayı sürüncemede bırakmayı kararlaştırdılar.⁴³³

Bu ifadeler, Osmanlı hukukunun nasıl işlediğinin acı bir göstergesiydi. Aslında bu konuşmaya bakılırsa Osmanlıda hukuk

432 **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi Yayınevi, s.92.

433 **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi Yayınevi, s.92.

yoktu. Osmanlı hukuku, hükümetin elindeydi. Hükümette İngiltere'nin elinde.

Ve Osmanlı adaleti yabancıların pençesine düşmüş, siyasi bir suçlu gibi yargılanıyordu tarihin adaletinde.

Başbakan adamları için yasa çıkarttı?

Doğruyu söyleyenler, vatanın kurtulması için çare arayanlar ve vatana hizmet edenler "İttihatçı" veya "çete" diye haksızca tutuklanırken, başbakan bir kararname çıkararak kendi adamlarını korumaya başladı. 2 Eylül 1920 günü, yüksek devlet yöneticilerinin Divan-ı Harb-i Mahkemesinde yargılanması için padişahın iznine bağlandı.⁴³⁴ Kısaca Başbakan **Damat Ferit** bir yasa çıkararak, bazı genel müdür ve daire başkanlarının yargılanmasını bugünkü cumhurbaşkanı seviyesinde olan padişahın iznine bağladı. Mahkeme ve savcılar bu kişileri padişah izni olmadan yargılayamayacaktı. E padişah da başbakanın kayınçosuydu zaten. Yani başbakan kendi adamlarını da dokunulmazlık zırhına bürüdüğü için herkesi yargılayan mahkeme, Başbakan **Damat Ferit**'in adamlarını yargılayamayacaktı. Bir başbakan, kendisini ve adamlarını kendi milletinden, neden koruma gereği duyar ki. Düşünün; adaleti çökmüş, idaresi bozulmuş, ordusu susturulmuş bir devlet. İşte Osmanlı devletinin çöküşünün ardında yatan gerçek. Bir Çin atasözü der ki; *"Bir ülkede cücelerin gölgesi uzamaya başlamışsa, o ülkede güneş batıyor demektir"*

Osmanlı da batarken, hırsızlar, soyguncular, namussuzlar ve ülkede ne kadar kişilik cücesi varsa hepsi de iktidara geldiler. Ve bu hırsızların, soyguncuların ve goygoycuların ülkeleri batarken, gölgeleri yükseliyordu uzunca.

434 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-III*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.195.

Atatürk'ün annesini nasıl kandırdılar?

Böyle bir devletin, çökmeye yüz tutmuş bir ülkenin basını da, hükümetin ve yabancıların sözcülüğünü yaparak her türlü yalanlarını yapıyordu kamuoyuna. Millet de inanmıyor değildi hani. İnanıyordu. Çünkü, **Mustafa Kemal**'in annesi **Zübeyde Hanım**, oğluna 15 Ağustos 1920 günü İstanbul'dan bir mektup yazdı. Mektup şöyleydi;

*"İstanbul'da işler çok durgun. Kimseden ödünç para alınamıyor. Eğer Anadolu'daki bagiler (asiler, isyancılar) tepelenemez ve oralar-dan def edilemezse burada halimiz haraptır. Çünkü (Anadolu'dan) hiçbir şey ne geliyor, ne gidiyor. Bununla birlikte, pek yakında hükümetin kuvvet ve gücünü görerek teslim olacaklarından hiç şüphe edilmemesin. İnşallah o tarafa bir daha gelmemişler ve zararı size dokunmamıştır değil mi? Barış anlaşmanız da hamdolsun imza edildi."*⁴³⁵

İşte Atatürk'ün annesini bile böyle kandırıyordu gazeteler. **Zübeyde Hanım**'ın "Barış anlaşmanız hamdolsun imza edildi" dediğinde "Sevr Anlaşması"ydı. Nerden bilecekti kadıncağız? Gazeteler bu anlaşmaya barış deyince, O da öyle sanıyordu. Ve her yazılana inanıyordu.

Hem **Zübeyde Hanım**, ne bilsin bagilerin liderinin oğlu olduğunu, İstanbul ile Anadolu'nun bağına **Mustafa Kemal**'in kestiğini ve İstanbul basınının kendi oğluna bagiler (Kemalistler) dediğini.

Bu haberler ve bu fetvalar karşısında **Mustafa Kemal**'in annesi nasıl aldanmayacaktı ki? Yalanın, dezenformasyonun ve iftiranın gücü buydu. Saf ve temiz bir ananın oğluna böylesine mektup yazmasına ve bilmeden kendi çocuğuna hakaret etmesine bile neden olabiliyordu. Bu mektubu alan Mustafa Kemal, kutlu parmaklarıyla şunları yazdı annesine;

⁴³⁵ **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-III*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.176..

"Saygıdeğer anneciğim,

İstanbul'dan ayrılışımdan beri sizlere ancak birkaç telgraftan başkasını yazmadım. Bu nedenle büyük kaygılar içinde kaldığınızı sanıyorum. Özellikle hakkımda ötekinden berikinden ve gerek gazetelerden duyduğunuz eksik olan haberler kuşkusuz kaygınızı artırmıştır. Şimdi vereceğim bilgilerle yetineceğiniz için kaygı duyacak hiçbir durum yoktur.

...Her duyduğunuza önem vermeyiniz. Pek iyi bilirsiniz ki, ben, ne yaptığımı bilirim. İleriye görmeseydim başlamazdım.

Saygı ile ellerinizden, hemşiremin gözlerinden öperim.

*Mustafa Kemal."*⁴³⁶

Kod adı kullanmış.

Mustafa Kemal annesine hasretlik mektubunu gönderdikten sonra Antep'te de Kuvayı Milliye Komutanlığına **Ali Kılıç Bey**'in yerine Binbaşı **Ali Şefik Bey**'i atadı. **Ali Şefik Bey** Antep'te Fransızlara karşı yeraltı çalışması yürütüyordu. **Ali Şefik Bey**'in kod adı "**Özdemir**" di.

Fransız Kuvvetleri 10 Ağustos günü Antep'te kuşatmayı yaparak şehri sardılar. Bunun üzerine Antep'i savunan Kuvayı Milliye ise, kadın ve çocuk herkese yeni görevler verdi. Herkes her yana rast gele koşuşuyordu.

Fransız Komutanlardan **Andrea** ve **Abadi** ise Anteplilere bir bildiri yayınlarak şehrin iki saate kadar boşaltılmasını istedi. Ama Antepliler "**Özgürlük ve bağımsızlık için çarpışacaklarını**" söyleyerek teslim olmayı reddettiler. Kuvayı Milliye Komutanı **Özdemir Bey** onlara şu cevabı verdi;

⁴³⁶ **Mustafa Onar**, *Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları-I*, Kültür Bakanlığı yayınları, s.115

*"Sizin bayrağınız altına girecek ne bir Antepli, ne de bir Türk düşünemiyoruz. Bir tek Antepli sağ kaldıkça, tek bir duvar, tek bir taş kaldıkça bu şehre giremeyeceksiniz!"*⁴³⁷

İki saatte kentin boşaltılmasını isteyen Fransızlar kuşatmayı sıkılaştırarak 3 gün sonra 13 Ağustos günü tekrar haber gönderdiler. Ama sarf edilen sözler de ukelaca idi;

"Hâlâ uslanmadınız mı? Fransız mandası ve korumasına boyun eğiniz. Bu durum size mutluluk ve refah verecektir."

Antepliler bu sözlere aldanmadılar. Ve *"savaşa devam"* kararı aldılar. Bunun üzerine Fransızlar Ermenileri de yanlarına alarak şehri tekrar bombaladılar. 25 Ağustos günü de şehre uçakla *"halkı teslim olması"* için bildiri dağıtılar. Kuvayı Milliye'nin katil olduğuna dair fetvalar da atıldı.⁴³⁸

O günkü yandaş basının hali..

Askerlerin kaçışını ve eksikliğini fırsat bilen Yunanlılar, Uşak ve Simav'ı şiddetli saldırılarla 29 Ağustos günü işgal ettiler. 23. Tümen çekilerek zorunda kaldı. 11 top ve 110 vagon Yunanlıların eline geçti. 400 Türk'ü esir aldılar ve bölgede tam bir katliam yaptılar. Yaşananlar tam bir vahşetti. Uşaklılar kenti terk etmeye başladılar. Geride acı hatıralarını bıraktılar sadece.

Uşak ve Simav da düştükten sonra *İrşad* gazetesi de çok sinirli şekilde bir yazı yazdı o gün. Ve şöyle haykırdı yazısında.

*"Haydutlar! Gürül. Cinayet ve Suç Yumağı. İpten kazıktan kurtulmuş insanlar. Alçaklar!"*⁴³⁹

Ama *İrşad* gazetesi bu hakaretleri Yunanlılara değil, Uşak'ı savunan Mustafa Kemal'in askerlerine, yani Uşaklılara karşı yapıyordu. Çünkü bu yazının devamı şöyleydi.

437 *Sahir Uzel, Gaziantep Savaşının İç Yüzü*, Ankara, 1952, 126.

438 *Sahir Uzel, Gaziantep Savaşının İç Yüzü*, Ankara, 1952, s.128.

439 *İrşad* gzt, 20.8.1920. **Ö.Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti Y,s.47, s.46.

İrşad: “Uşak kasabası bir buçuk senedir Kuvayı Bagiyenin (Kemalist) suç ve cinayet ocağı olmuştur. Halk, herhangi bir taraftan gelecek yardım kuvvetlerini hasretle gözlüyordu”⁴⁴⁰

İrşad gazetesi nihayet Yunanlıların gelişiyle birlikte Uşak’ın kurtulduğunu yazıyor, bununla yetinmeyerek Uşak’ın işgalinden bir hafta sonra “Bir sahtekâr mı, mecnun mu?” başlıklı yazı ile **Mustafa Kemal** için; “son devrin Kabakçı Mustafasıdır”⁴⁴¹ diyordu alçakça. Yazının da devamı şöyleydi;

“Mustafa Kemal, son devrin Kabakçı Mustafası, bütün şamatasıyla tarih adamlarından biri olmuştur... Anadolu olayını ne Mustafa Kemal doğurmuş, ne de Anadolu olayı Mustafa Kemal’i doğurmuştur.”⁴⁴²

Bu gazetemiz Yunan gazetesi falan değildi. Yerliydi. Üstelik son derece ümmetçi ve de fevriydi.

İrşad gazetesinin sahibi o günlerde **Kadızade Hulusi** idi. Başyazarı da **Ömer Feyzi**. **Ömer Feyzi** daha önce Trabzon’da “*Selamet*” adlı bir gazete çıkarıyordu. *Selamet* gazetesiyle **Mustafa Kemal**’in çalışmalarını baltalamaya çalıştı, Erzurum ve Sivas Kongrelerini kötüledi. Bunu kendisi açıkca itiraf etmişti. Sivas Kongresinden sonra Trabzon’da Kuvayı Milliye tarafından yakalanacağını anlayınca gazeteyi bırakıp kaçtı ve İstanbul’a geldi. Trabzon’dan kaçışını “Allahın isteği ile kurtuldum” şeklinde tarif etti.⁴⁴³ **Ömer Feyzi** İstanbul’dan Yunan işgali altında bulunan Balıkesir’e geçerek Yunan komutanlığının kontrolü altında 1920 Ağustos ayı ortalarında “*İrşad*” gazetesini çıkardı. Kâğıt ve mürekkebi Yunanlılar veriyordu. Bu yüzden ev ev, kapı kapı be-

440 **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti yayınları, No:5, s.47.

441 **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti yayınları, No:5, s.47, s.46.

442 **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti yayınları, No:5, s.46.

443 **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti yayınları, No:5, s.48.

dava dağıtılıyordu. O gazete de hayırseverdendi. Bütün gücüyle **Mustafa Kemal**'e saldırdı, hakaret etti. Yunan işgal kuvvetlerini memnun etmek ve "dost" göstermek için her şeye başvurdu. Özellikle dini değerleri, saf halkı kandırmak için bol bol kullandı. Gazete Yunanlıların, Kurban Bayramında 21 pare top atışına izin verdiklerini bir lütuf olarak bildiriyordu.

Öyle ki Yunan Komutanın İslami Yetimler Yurduna bağışladığı kurbanlarla ilgili olarak "*Mösyö Steryadis'in kurban hediyesi ödeneği*" başlığı altında 4 Eylül günü şöyle diyordu:

"Yunan fevkalade komiseri Mösyö Steryadis Cenapları, İslami Yetimler Yurdu ve Sanayi Mekteplerine kurbanlık koyunlar hediye ederek yetim çocukları sevindirmiştir."⁴⁴⁴

Ancak ne Uşaklılar ne Balıkesirliler ne de Marmara halkı *İrşad* gazetesinin yazılarına kulak asmadılar. Onlar **Mustafa Kemal**'e güvenerek Kuvayı Milliye'ye katıldılar. Ve "*irşad*" gazetesini tarihe "*Gavurcu İrşad*" olarak kaydettiler. Ve ihanetiyle bu gazete, *Gavurcu İrşad* olarak girdi tarihe. O devirde basın da Yunan basını gibiydi sanki. Çünkü Yunan askerleri Ege'de saldırılarını artırdıkça sanki incilerini diziyordu manşetlere. Ama bu inciler inci değildi, kinciydi. Ve tüm bunlar **Mustafa Kemal**'e ve Türk Milletine saldırmak içindi.

"Görüyoruz ki Yunanistan, kısa zamanda Mustafa Kemal kuvveti denilen çapulcuları tamamen tepeleyecektir."⁴⁴⁵

Evet. *Alemdar* gazetesinin 8 Eylül 1920 tarihli bir yazısıydı bu. İşte o günkü yandaş basının hali maalesef böyleydi..

Yunanlılar hareketlenince Orta Anadolu ve Konya civarında gerici isyanlar yeniden başladı. 5 Eylül Pazar günü ikinci Yozgat ayaklanması çıktı. **Deli Hacı, Hasan ve Küçükağa** adındaki ge-

444 **Ömer Sami Coşar**, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti yayınları, No:5, s.47.

445 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-III*, Türk Tarih Kur. Yay. s.205.. *Alemdar* gzt, 8.9.1920.

riciler topladığı kişilerle Akdağmadeni'nde isyan ettiler. 7 Eylül günü de Tokat'ın Zile ilçesini bastılar.⁴⁴⁶

22 Eylül günü Akdağmadeni'ne ulaşan Kuvayı Milliye, isyan eden gericileri önüne katıp kovalamaya başladı. 29 Eylül günü de Boğazlıyan'a girerek ikinci Yozgat ayaklanmasını bastırdı. Ama gericiler, bu kez de Konya'da Delibaş isyanı çıkarttılar. Çumra'yı bastılar. Bucak müdürünü tutukladılar. Konya Valisi Ankara'ya telgraf çekerek Delibaş'ın 500'e yakın gerici topladığını ve acele yardım edilmesi gerektiğini söyledi. Bir gün sonra da Delibaş kuvvetleri Konya'ya hakim oldular ve cezaevini boşalttılar.

Çok geçmeden Konya'da gerici olaylar hat safhaya ulaştı. Ne yazık ki, 67 yaşındaki öğretmen ve bilgin **Ali Kemali**'yi yerlerde sürükleyerek "*Kuvayı Milliyeci Hoca*" diye öldürdüler.

Yunan'a yenilmeyen ihtiyar bilgin, ihanete yenilmişti.

Ve isyancılar elinde silah ve baltalarla Hep birlikte tekrar matbaaya geldiler. Milli mücadelenin gönüllü destekçisi *Öğüt* gazetesinin sahibi **Abdülğani Efendi**'yi ise yakalayarak "*Kulu Millici Hoca*" yani Kuvayı Milliyeci Hoca diyerek sürüklediler ve ihtiyar adamı bayıltıncaya kadar dövdüler.

"*Kulu Millici Hoca*" aslında, "*dinsiz hoca*" demektir.

Bu gelişmeler üzerine **Mustafa Kemal**, Güney Cephesi Kuvayı Milliye Komutanı **Refet Bele**'yi acilen Konya'ya gönderdi. Ve ayrıca Afyon'dan da ilave bir kuvvet yola çıkardı. 6 Ekim günü yıldırım hızıyla Konya'ya gelen Kuvayı Milliye Komutanı **Refet Bele**, **Delibaş**'ın direncini kırarak Konya'ya hakim oldu. Ve gericileri Konya'dan çıkarttı. Ardından Seydişehir'e girdi ve yakaladığı 20 gerici isyancıyı orada astı. Karaman ve Ilgın'ı gericilerden kurtardı. İsyancılar Bozkır'a kaçtı. 7 isyancı linç edilerek öldürüldü. Kalan isyancılar ise çevre il ve ilçelerindeki halkı "*halifenin çevresinde toplamaya*" çağırdı.

446 *Kurtuluş Savaşı Ansiklopedisi*. Bulvar gazetesi. İstanbul.1985- s.264, 270, 273.

Refet Bele ve kuvvetleri 16 Ekim günü Bozkır'ı kurtardı. Gericiler Hadim ve Aladağ istikametine kaçtılar. Ama maalesef bir bahçede Bozkır Kaymakamı, askerlik şube başkanı ve jandarma komutanının cesetleri ölü bulundu. Bu nasıl bir isyan ve ne melun bir dövüştü. Gericiler kaçarken Bozkır ilçesindeki yetkilileri öldürmüştü. **Demirci Mehmet Efe** de 18 Ekim 1920 günü isyancıların elinde bulunan Karaağaç'a girdi. 200 asker kaçağını yakaladı ve birçok isyancıyı öldürdü.⁴⁴⁷

Bu kadar çok asker kaçağı olmasının nedeni, gericiler savaşa gitmiyorlardı. Medreseler de yatmaktaydılar. Böyle olunca da köylerde hilafet ve ihanet lehine propaganda yaptılar. Ve saf insanlar ve cahil köylüler bol paralı olan ve köy köy dolaşan, ev sohbetleri düzenleyen gericiilere kolayca kandılar.

O günlerde halk da cahildi. Okuma oranı %10 bile değildi. Bilenler de eski yazı dedikleri Arapçadan başka bir şey bilmiyordu. Bu yüzden Isparta'nın Yalvaç ilçesine giren gerici isyancılar dini törenle karşılandılar. Bundan cesaret alan gericiler, askerlik şubelerini ve subayların evlerini yağma ettiler. İsyanı bastırmak için **Demirci Mehmet Efe** kuvvetleriyle yola çıktı.

Diğer yandan Zile'ye gelen **Çolak İbrahim** emrindeki Kuva-yı Milliye kuvvetleri, ayaklanmanın elebaşlarını yakalayıp ilçe meydanında astı. Bir gün sonra da gerici ele başlarından **Deli Ömer** ve **Topal Hafız**'ı yakalayıp ilçe merkezinde idam etti.⁴⁴⁸ Ama ihanetler bitmiyordu.

Rahmetullah Efendi adında biri İzmir'deki Yunan siyasi temsilcisi **Steryadis**'e bir yazı gönderdi ve Müslümanların işgalden beri Yunanlılara zorluk çıkarmadığını, İzmir'de kurulacak yeni yönetim biriminin içerisinde İslam cemaati lideri olarak görev almak istediğini bildirdi. **Rahmetullah Efendi**'nin görev almak istediği yönetim biçimi, Ege'de kurulması planlanan devlet; İyonya ve Büyük Bizans devletiydi. Ama gazeteler için suçlu bunlar değildi. Her zamanki gibi **Mustafa Kemal**'di.

447 **Kenan Esengin**, *Milli Mücadelede Hıyanet Yarışı*, Kamer Yayını. s.187.

İzmir'de bunlar olurken Isparta bölgesindeki yangın sürüyordu hâlâ. **Demirci Mehmet Efe** de Karaağaç'ta 7 gericiyi daha astı.

Ardından Kuvayı Milliye askerleri 18 Ekim 1920 günü Kon-ya'da tam 40 gericiyi astılar. Delibaş isyanı ancak bu şekilde bastırabildi. Kuvayı Milliye birlikleri **Delibaş** yılanına son darbeyi vurdu. Korkak **Delibaş** ise yakalanamayarak Karaman'a kaçtı. Ama basın öyle yazmadı. Tam tersini yazdı. Adana'da yayın yapan *Ferda* gazetesi aynı gün 18 Ekim günü bu olayı şöyle haber verdi.

*"Kahraman Delibaş'ın başarısı üzerine düzmece Mustafa'nın kaçmaya hazırlandığı söylenmektedir."*⁴⁴⁹

Mustafa Kemal için maalesef "*Düzmece Mustafa*" diyen kişi, **Mesut Fani** isimli bir kişi idi. Ancak **Mesut Fani**'nin ihaneti bu kadarla kalmıyordu. Bu yazılarından dolayı **Mesut Fani**'yi 1920 yılının sonlarında Fransızlar Osmaniye Valisi yaptılar. **Mesut Fani** Osmaniye halkına bir bildiri yayınlayarak şu cümleleri yazdı.

*"Dört yüz yıldır altında yaşadığımız, bayrak denilen o kırmızı paca-çavradan ne fayda gördünüz. Bugün muazzam bir devletin (Fransa'yı kastediyor) şanlı bayrağı üzerimizde dalgalanıyor. Bari bundan istifade ederek mesut yaşayalım."*⁴⁵⁰

Güneş, yerini karanlığa terk ederek, uzayan gölgelerde dağlardan iniyordu. Ve bu alçak yazının dizgiye verildiği saatlerde **Halide Edip Hanım** o gün cephede toplantı halinde olan **Mustafa Kemal**, **İsmet Bey** ve **Kazım Bey**'in odasına istihbarat raporlarını sunmak için giriyordu. **Halide Edip**, saygıyla selam

448 *Kurtuluş Savaşı Ansiklopedisi*. Bulvar gazetesi. İstanbul.1985- s.272.

449 *Ferda* gazetesi, 29 Eylül 1920. **Bilge Orhunlu**. Mütareke Dönemi Emperyalist Batının ve yerli işbirlikçilerin gerçek yüzü. Kumsaati Yayınları.s.177.

450 **Turgut Özakman**, *Vahidettin, Mustafa Kemal ve Milli Mücadele, Yalanlar, Yanlışlar, Yutturmacalar*, Bilgi yayınları, s.372.

verdikten sonra **Veliaht Abdülmecit Efendi**'nin İngilizlerle yaptığı görüşmeyi anlattı, veliahtın, İngilizlere *"Türk Milliyetçilerinin politikalarının bir 'delilik' olduğunu"* söylediğini bildirdi. Bunun üzerine **Mustafa Kemal, Halide Edip'e** şunları söyledi;

"İstanbul'da böyle düşünenler az değil. Bu kafalar için akıllılık, bir büyük devletin sömürgesi ya da uydusu olmak, onlarca yönetilmek, yönlendirilmek. Adamlarda bağımsızlık anlayışı, milli bilinç ve onur yok. İnsanlar bu anlayışı, bu bilinci, bu onuru içgüdü gibi içinde bulmaz. Bunlar eğitimle ve düşünülerek kazanılır. Neyse, devam edin hanımefendi."

Halide Edip devam etti arzına;

"Çetesiyle Konya'ya geçen Delibaş Mehmet adlı gerici eşkiya, dün gece Karaman'da kendi adamları tarafından öldürülmüş"

Bu son söz üzerine hepsi birden doğruldu. *"Ooooo"* dediler.

Kazım Paşa sordu hemen *'niye öldürülmüş'* diye. **Halide Edip** ise: *"Adamları, Delibaş'ın din perdesi altında düşman hesabına çalıştığını anlamışlar"* diye cevap verdi o soruya. **İsmet İnönü**'de Delibaş'ın neler yaptığını anlatmaya başladı.

"Bu hain ve katil yobaz, geçen yıl köy köy dolaşip 'Yunan ordusu halifemizin emriyle geliyor karşı durmayın' diye telkinde bulunuyordu vatandaşa. Ne yazık ki etkili de olmuştu. Bu kez yanındaki haydutları bile kandıramamış."

Ve **Mustafa Kemal** ise şu tarihi sözlerle bitirdi sohbeti:

"İlerde halkımızın, bunca ibret verici tecrübelerden sonra gerçek dindarlarla, din tüccar ve aktörlerini birbirlerinden ayırt edeceğini umarım. Yoksa hep böyle geri ve ezik kalırız. Başka?"⁴⁵¹

Evet..Mustafa Kemal'in tahmin ettiği gibi İstanbul'da **Veliaht Abdülmecit** gibi düşünenler az değildi. *P.Sabah* gazetesinin başyazarı **Ali Kemal**, İstanbul'da tam da o günlerde sesleniyordu arkadaşına.

451 Turgut Özakman, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi yayınları, s.411, 412.

"Demiştin sana. Ankara ordusu Yunan'ı yenemez. Yenemiyor işte. Yunan ordusu yarın öbür gün Ankara'ya girer, bu haddini bilmez serserileri yakalar. Çok da iyi olur. Bu kuru gürültü biter, başımızı dinleriz. Bağımsızlık, özgürlük, milli and, milliyetçilik filan gibi iyi tınlayan içi boş laflarla vakit kaybetmez, tıpkı Yunanistan gibi İngiltere'ye bağlanırsınız. Her sorunumuzu çözecek tılsım budur."

Bugün bazı kişilerin Amerika için dillerinden düşürmediği ifadeydi bunlar.

Tarih utanısın!

Mondros basını ve onun hükümeti işgalcileri savunmaya devam ediyordu ama ne yazık ki bıyığı yeni terlemiş gençlerimiz katlediliyordu Kocaeli'nde. Büyük bir utançla tarihin yerin dibine girdiği gün, bugündü. Tarihin utançla anacağı gündü 26 Ekim günü. Karamürsel'e gelen Yunan komutan, 15 yaşından büyük bütün Türk erkeklerini hükümet konağının önünde topladı ve içlerinden her onuncu kişinin alına tabancayı dayayarak tetiğe bastı. Tam 13 Türk gencini kurşuna dizdi. Çünkü 13 rakamı Hristiyanlarca uğursuz bir rakamdı. Hangi kitaba sığardı bu vahşet. Hangi insanlığa sığardı bu katliam.

Hangi savaşta görülürdü böyle bir cinayet.

Yunanlılar Karamürsel'de bu acımasız katliamı yaparken Kuvayı Milliye Batı Cephesi Komutanı **Ali Fuat Paşa** da çaresiz bir şekilde kayıpların yerini aceleyle doldurmak gerektiğini söyleyerek **Mustafa Kemal**'den 1.000 adet asker daha istedi. Dağlarda erlerin yalınayak ve çıplak kaldıklarını haber verdi. Acele kaput, ayakkabı, pamuklu, elbise, yelek, kuşak ve benzeri giyim malzemesi gönderilmesini istedi.⁴⁵²

Kocaeli'nde tarih utanırken Kuvayı Milliye de Ermenilerle çarpışıyordu güneyde. Ermenilerin yoğun olarak yaşadığı Ha-

⁴⁵² Söylev-II, s.368.

çin (Saimbeyli) çember içine alındı. Ve şiddetli çarpışmalar sonucunda Haçin (Saimbeyli) 17 Ekim günü ele geçirildi.⁴⁵³ Ancak Haçin'i ele geçiren **Saim Bey** Fransızlarla yapılan başka bir çatışmada şehit oldu. Haçin'e **Saim Bey**'in adı verildi.⁴⁵⁴

Kazım Karabekir'de Doğuda Ermenilere karşı bir ileri harekâta başladı. Emir, **Mustafa Kemal** katından gelmişti. Bunun iki nedeni vardı. Birincisi İstanbul işgal edilmişti, ikincisi de Doğuda Ruslarla buluşmuş ve anlaşmıştı. Ve Doğuda artık elimiz güçlenmişti. Harekât bu yüzdendi. Doğuda yapılan harekâtlarla birlikte Kars 30 Ekim 1920 günü Ermenilerden geri alındı. Ermenistan Genelkurmay Başkanı ve iki Ermeni bakanı esir düştü. **Mustafa Kemal TBMM**'nce **Kazım Karabekir Paşa** ile askerlerine teşekkür etti. Ve Kars'ta yayınladığı bildiride halkın, silahlarını teslim ederek işi ve gücüyle meşgul olması istedi.⁴⁵⁵

Daha önce bu harekâtı eleştiren *P.Sabah* gazetesi yazarı Ali Kemal, bu başarısı karşısında da 11 Kasım günü bu kez, şu yazıyı yazıyordu: "*Ankara sevdalıları, nihayet meramına erdiler. Komünistlerle el ele vererek Ermenistan'a yürüdüler. Kars'ı işgal ettiler.*"⁴⁵⁶

Antep'de işgal tüm vahşetiyle devam ediyordu. Antepliler kuşatma altındaydı hâlâ. Antep bir ölüler şehri gibi ıssız ve terdirgindi. Şehri kuşatan Fransızların tehditlerine ve bombalarına rağmen kentte bulunan Kuvayı Milliye Komutanı **Özdemir Bey** teslim olmamakta direniyordu. Ama açlık da şehirde kol geziyordu. Şehrin etrafı Fransızlarla çevrili olduğu için yiyecek sıkıntısı baş gösterdi. **Özdemir Bey** kent dışında bulunan komşu birliklere güvercinle mektup göndererek silah ve yiyecek istedi.⁴⁵⁷ Güvercini alan 9. Tümen Komutanı **Hayri Bey**, 23 Kasım

453 **Sahir Uzel**, *Gaziantep Savaşının İç Yüzü*, 1952, s.175.

454 *Hakimiyeti Milliye* gazetesi, s.25.

455 **Kazım Karabekir**, *İstiklal Harbimiz*, Türkiye yayımları, s.842.

456 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-III*, Türk Tarih Kur. Y.s.280. *P. Sabah* gzt., 11 Kasım 1920.

457 **Sahir Uzel**, *Gaziantep Savaşının İç Yüzü*, Ankara, 1952, s.193.

1920 günü Fransız çemberi içinde bulunan Antep Halkına yine güvercinle bir mektup gönderdi ve şu cevabı verdi;

*“Bizden bir yardım beklemeyiniz. Elimizde mevcudumuz pek az. Bazı şartlar altında şehri teslim edebilirsiniz”*⁴⁵⁸

Umut güvercini, umutsuz mektubu Antep şehrine getirirken, Fransız bombaları yağıyordu gökyüzünden. Ama Antepliler şehri teslim etmediler. **Özdemir Bey** ve Antep halkı, 9 Aralık 1920 tarihinde Ankara’ya ve Fransızlara mesaj çekerek şu tarihi sözleri haykırdılar;

“Manda kelimesinin M’sini bile kabul etmiyoruz. 9 aydır hep bunun için çarpışıyoruz. Şerefli bir ölüm bundan yüz kere daha iyidir. Haksız kararı kanımızla sileceğiz”

Araplara, Avrupalılara ve Amerika’ya satılmış kalem, biraz ders almalıydılar Anteplilerden. Ve Antep tarihini okumalıydılar. **Karayılanı, Şahin Bey’i** ve de **Şehit Kamil’i**.

Antepliler şehir dışına artık haber de gönderemiyordu. Bunun üzerine **İsmail** ve **Mehmet** isimli iki çocuk yardım için Antep dışına mektup götürme görevini üzerine aldılar. Ama çocuklar mektubu götürürken Fransız atlıları yakaladı. Çocuklar mektubu gömerek ele vermediler. Karakolda kimse konuşmadı onları. Götürüldükleri karakoldan daha sonra serbest bırakıldılar. Ama arkalarından açılan makineli tüfek ateşi sonucu ağır yaralandılar. **İsmail** hayatını kaybetti. **Mehmet** ağır yaralandı. Ve bir bacağı kesildi. ⁴⁵⁹

Antep bir kez daha ağladı.

Tarih bu basından maalesef utanıyordu.

Mustafa Kemal Özdemir Bey’e bir telgraf çekerek *“Antep için yeni kuvvet gönderdiğini”* belirterek direnişlerini sürdürmelerini söyledi.⁴⁶⁰ **Özdemir Bey** ise Antep’in kesinlikle kurtulaca-

458 **Sahir Uzel**, *Gaziantep Savaşının İç Yüzü*, Ankara, 1952, s.195.

459 **M.Nurettin I ohanizade**, *Gaziantep Savunması*, Kastaş Yayınları.s.125.

460 **Mustafa Onar**, *Atatürk’ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları-II*, T.C.Kültür Bakanlığı s.215.

ğını ve Antepli kahramanların morallerini bozmaması gerektiğini söyledi.

Antep'te umutlar yeniden yeşermiştir.

Mustafa Kemal'in emriyle **Kazım Karabekir Paşa**'nın doğuda yaptığı harekât da kısa zamanda meyvesini verdi. Ermenistan ile TBMM arasında 2 Aralık 1920 tarihinde Gümrü'de bir ateşkes anlaşması imzalandı. Böylece Büyük Ermenistan hayali, Komünist Rusya ile yapılan ittifakla tarihe gömüldü. *Yeniğin "Anadolu'nun zaferi"* diye bildirdi haberi. Anadolu'nun zaferiydi tabiki. Çünkü Türkler bu anlaşmayla askeri ve siyasi bir zafer elde etti ve Sovyet kartını oynayarak Batıyı korkuttu. Ve **Mustafa Kemal**'i dize getiremeyeceğini anlayan İngiltere ve Osmanlı Hükümeti, Sevr Anlaşmasını kabul ettirmek amacıyla bir kurulu **Mustafa Kemal**'le görüşmek için tren ile Bilecik'e gönderdiler. Ama **Mustafa Kemal** kabul etmedi Sevr'i. Yırttı.

Ve Türk ölmeyecek

Ege'nin gün batımında güneş, Mora yarımadasına doğru iniyordu yavaş yavaş. Ve güneş inerken, Ege'de uzuyordu gölgele-ri. Ay, gökyüzünde asılı bir fener gibi karanlıkla boğuşurken, bir gece vakti Antalya'dan Güney sahillerine uğrayarak gelen bir Türk yelkenli yaklaştı İzmir rıhtımına. Kıyıda, bekleyen bir genç adam yelkenliye doğru koştu sevinçle. Ve kaptana doğru seslendi sessizce; *"Antalya'dan mı geliyorsun!?"*

Ve gemiden kimliği belirsiz ıssız bir ses yankıladı kıyıya.

"Evet. Oraya da uğradık"

Bu cevabı alan genç adam tedirgin gözlerle sağına soluna baktıktan sonra hemen atladı yelkenliye. Bir süre sonra da elinde bir deste gazeteyle indi yelkenliden. Gazeteler Antalya'dan geliyordu. Genç adam, gazete destesini sırtına yüklenerek ardına bile bakmadan gizlice İzmir'in karanlık sokaklarına karıştı-verdi.

Bu olaydan bir hafta sonra Yunan işgal komutanı Basın Müdürü **Vafiyadis** kendi odasında Ege sularına doğru dikmişti gözlerini. Ve kapı çalındı sessizce. İrkildi. Toplandı hemen. “Gir” dedikten sonra Yunan istihbarat subayları içeri girdiler. Ve bir Efzon selamıyla kendisine gizli kaşeden gönderilen bir gazete verdiler. Ve sonra çıkıp gittiler. **Vasfiyadis**, istihbaratçıların yolladığı gazeteyi koltuğundan doğrularak aldı eline. Gazete buruşukluktan neredeyse yırtılacaktı. Kim bilir kaç kişi koynunda saklamış ve kaç kez okunmuştu kim bilir.

Vafiyadis tek yapraklı gazeteyi masasına koydu ve eliyle gazetenin kırıksıklıklarını düzelterek hayretle okudu. Sözcükleri görür görmez fırladı gözleri yerinden. Gazete ısrarla İzmir’in Türk olduğunu yazıyor, Yunanlıların zulümlerini halka korkmadan anlatıyordu.

Yunan **Vafiyadis** şaşkınlıkla okurken aynı zamanda düşünüyordu. Nereden çıkmıştı bu gazete? Kim yazıyordu bunları. Kendisi “*Ondan var mı*” diye sokak aralarında satılan ulusalcı gazete bırakmamıştı İzmir’de. Diğer gazetelerde ise zaten kontrolü altındaydı. Peki bu buruşuk, bu yırtık pırtık bu gazete de nereden çıkmıştı şimdi. Nerede basılıyordu acaba? Demek ki bir Türk gazetesi vardı İzmir’de ve kendilerinin haberi olmadan gizlice el altından dağıtılıyordu diye düşündü **Vafiyadis**.

Gazeteyi biraz daha inceledikten sonra nihayet gazetenin sorumlu müdürünün adını gördü köşede. Kim olduğunu anladı. Ve hüznle mırıldandı kendi kendine: “*Demek ki o.*”

O dediği, **Haydar Rüştü** idi. İzmir işgalinin ertesi gününde, gazetesi ve evi aranmış ama bulunamamıştı. **Vasfiyadis** “*bu adam ölmedi mi*” diye düşündü kendi kendine. Peki **Haydar Rüştü**’nün bir Yunan Efzon askeri tarafından süngülenirken resmi neden yayınlanmıştı ki? Haber yalan mıydı? O ölmemiş miydi? Basın Müdürü **Vafiyadis**, şaşkın gözlerle mırıldandı kendi kendine: “*Demek ki O. Demek ki O. Demek ki O.*”

Demek ki ölmemişti. Gazete haberleri koca bir yalandı. **Haydar Rüştü** ölmemişti. İzmir'in işgalinde vurulan arkadaşı **Hasan Tahsin**'le birlikte daha önce haykırdıkları gibi;

"Türk ölmemiştiii!"

Bu gazeteleri **Haydar Rüştü** İzmir'e Antalya'dan gönderiyordu. Antalya'dan gemi ile İzmir postanesindeki ulusalcı bir arkadaşına gönderiyor, o da gizlice İzmir halkına dağıtıyordu. Önceki gece Antalya'dan gelen gemiyi bekleyen genç adam, **Haydar Rüştü**'nün arkadaşıydı.

Türk ölmemişti. Ve ölmeyecekti.⁴⁶¹

Ulusalcıları, Kemalistleri tutukluyorlar

Vasfiyadis kara kara düşünürken yeşil Bursa'da 19 Aralık 1920 günü bir kapı çalındı tok bir sesle. Korkuyla açıldı kapı alacakaranlıkta. Gelen sütçü değildi. Yunan polisiydi. Ve hemen daldılar eve. Didik didik aramaya başladılar. Bursa'da **Mustafa Kemal** lehine yazı yazan *Ertuğrul* gazetesi ile gazetecilerin evlerinde aramalar yaptılar. Ve Yunanlılar Bursa'da yaptıkları aramalar sonucunda çok sayıda Kemalist ve ulusalcı dökümen ele geçirdiler. Yunanlılar nefret ediyorlardı **Mustafa Kemal**'den. ulusalcılardan. Ulusalcı yayınlar suçtu Yunanlılara göre. Ve de Yunan zihniyetine göre. O gün Yunanlılar Bursa'da 21 kişiyi tutukladılar. Ardından *Ertuğrul* gazetesi kapatıldı. Gazeteye kilit vurdular. Ve Türk tutukluları sorgulamaya aldılar. Sorgulama sırasında yüksek rütbeli bir Yunan subayı sanki yeşil bir halife cübbesi takmış gibi şunları söyledi **Mustafa Kemal**'in askerlerine; *"Halife adına geliyoruz., Mustafa Kemal ile çalışanlar akılsız ve serseridir"*⁴⁶²

461 Ömer Sami Coşar, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti yayınları, s.253.

462 Mümtaz Şükrü Eğilmez'in Hatıraları.*Milli Mücadelede Bursa*. Yayına hazırlayan İhsan Ilgar. Tercüman gazetesi yayınları. s. 69.

Bir ay sonra yani 19 Ocak 1921 günü ise Yunan askeri idaresi, Bursa'daki tutuklu Kuvayı Milliyeçilere iddianamelerini dağıttı. İddianameye göre tutuklananlar Yunan harekâtı hakkında düşmana bilgi sızdırmışlar. Düşman dediği de Türklerdi. İstinaf Ceza Mahkemesi Başkanı **Süleyman Vehbi** ve arkadaşlarının idamı isteniyordu. İdamı istenenlerin hepsi de Kemalist ve hepsi de ulusalcı idi. İddianameler arasında "gizli bir örgüt kurmak" da vardı. Ancak bu iddia edilen gizli örgütün üyeleri bir tuhaftı. Örgüt üyelerinden biri sabahlara kadar namaz kılarken, diğeri de rakı içiyordu.⁴⁶³ Bu örgüt nasıl bir örgüttü, anlamak mümkün değildi. Bu değişik fikirdeki ve farklı yapıdaki insanlar, nasıl bir olup da bir araya gelip bir örgüt kuruyordu ki?

Aslında ortada örgüt falan yoktu. Bahaneydi. Yunanlıların kendilerini korumak ve mağdur göstermek için uydurdukları bir şahaneydi. Yunanlılar Bursa'da kimi hedef seçtilerse atıyorlardı içeri. Tipik bir Yunan zihniyetiydi işte.

1921 yılının Ocak ayında Yunanlılar muvazzaf subayları da tutukladılar. Yunanlılar tam 150 Türk subay daha tutukladılar. Tutuklama gerekçesi de çok ilginçti. Güya Türk subayları kendilerine suikast düzenleyeceklermiş.

Türk subayından kim neden korkar ve kendisine suikast düzenleneceğini sanır ki? Tabii ki Yunanlılar. Vatani işgal ettikleri için, vatani yağmaladıkları için ve vatani Hıristiyanlara sattıklarını için.

Başka ne olabilir ki?

İşte o günlerdeki padişah zihniyeti ile birlikte Yunanlılar da tutuklanmışlardı Kemalistleri. Hem de evlerinde arama yaparak. O gün Atatürk hakkında idam ve tutuklama kararı çıkaran **Damat Ferit** zihniyeti, Yunanlılarla aynı karakterde miydi bilinmez ama **Atatürk'e** ve Atatürkçülere tutuklama kararı veren o günkü Osmanlı adaletinde, Yunan kini vardı herhalde.

463 **Mümtaz Şükrü Eğilmez'in** Hatıraları. Milli Mücadelede Bursa. Yayına hazırlayan İhsan Ilgar. Tercüman gazetesi yayınları. s. 75.

Başka bir garip durum ise, tutuklamalara sevinenlerin hepsinin de yobaz olduğuydu. Adamlar neredeyse zil takıp oynayacaklardı. Tecavüzden ya da hırsızlıktan falan içeri girmiş olsalar, sahte rapordan veya yaş haddinden bir dümenini bulup hemen saliverileceklerdi, ya da evlerinde çektireceklerdi cezalarını ama Kemalistleri saliveremiyorlardı ki.

Hükümet ve Halife-i padişah ülkeyi kurtarmaya çalışan Kemalistleri tutuklamaya çalışıyordu ama Mısır'da Müslümanları katledenlere gelince sesi çıkmıyordu. Örneğin 1919 yılında Mısır'ın Abbasiyye hastanesinde 20.000'den fazla Müslümanın gözleri oyulmuş, kolları ve ayakları kesilmişti. Esirleri anadan doğma soyarak İngiliz binbaşının önünden geçirirlerdi. Esirler arasından Hoca **Abdullah Efendi**, edep yerlerini hiç olmazsa bir mendille örtmek için izin isteyerek çok yalvarmıştı. Ama İngilizler izin vermediler. Alay ettiler.⁴⁶⁴

Kemalistler karşısında aslan kesilen halife, sorumlu olduğu Müslümanlara böylesine alçakça işkence yapan İngilizlerden maalesef korkuyordu.

Antep açlığa yenildi..

Gündem hep tutuklamalarla meşgul oluyordu ama Antepliler de savaştan, çatışmalardan ve açlıktan ölüyordu. Antep şehrindeki sokaklarda gezen kediler ve köpekler kayboldu. Zabıta toplamadı. Antepliler açlıktan yemek zorunda kaldı. Gerçekten şaka değildi. Ve Antepliler işte bu şekilde direniyor, Kuvayı Miliye de Fransız çemberini yarmak için girişimlerde bulunuyordu zaman zaman. Kahramanca yapılan saldırıların birinde bir Fransız binbaşısı öldü. Ancak kuşatma altındaki Antep'te açlık hat safhadaydı. Kadınlar sokakta buldukları kokmuş bir beygir leşini bölüşerek evlerine götürdüler. Fransız işgal Komutanı halka Sevr anlaş-

464 İngiliz casusunun İtirafı ve İngilizlerin İslam Düşmanlığı, M. Sıddık Gümüş, Hakikat Kitabevi yayınları, 40. Baskı, No:9, s.106.

masının hükümlerini bir kere daha hatırlatarak teslim ol çağrısı yaptı. Ama Antepliler teslim olmayı reddettiler. Antep'te açlık öylesine korkunç bir hal aldı ki; askere verilen arpa ekmeğine acı badem ve zerdali çekirdeği katılmaya başlandı. Ve askerlerden 40-50 tanesi küflenmiş ekmekten zehirlenerek öldü.

Antep Kuvayı Milliye Komutanı **Özdemir Bey** ısrarla 9. Tümen ile 2. Kolorduya Antep'te hüküm süren korkunç açlığı anlatarak ne yapıp edip yiyecek yetiştirmelerini istiyordu. Ve dışarıda bir yere bırakılacak yiyeceği, çemberi yarıp alabileceklerini söylüyordu.⁴⁶⁵ Antep düşmandan değil, açlıktan ölüyordu Şubat Kolordu Komutanı **Selahattin Adil Bey**, **Özdemir Bey**'e bir mektup yazarak çemberi dışarıdan yarmak için son bir harekât yapacaklarını, ellerinden başka bir şey gelmediğini, en doğru hareketin içeriden bir çıkış hareketi yapmak olduğunu söyledi. Ancak 25 Ocak günü şehirdeki 2. Kolordunun yaptığı yarma harekâtı başarısızlıkla sonuçlandı. Böyle olunca da Fransızlar Antep üzerine bomba yağdırarak ilerlediler.⁴⁶⁶ Çember daraldı. Fransızlar, içeride Türk siperlerine kadar dayandılar. Şehirde eli silah tutan herkes, şehri canla başla savunuyordu. Kuvayı Milliye Komutanı **Özdemir Bey** son bir kez daha Fransızların çemberine karşı tekrar bir yarma harekâtı daha yaptı. Ama yine başarılı olamadı. Antepliler o gün 100'den fazla kayıp verdiler. Haftalardır açlıkla boğuşan Antep halkı, at, katır leşleri dahil ne bulurlarsa yemeye başladılar.⁴⁶⁷

Sonunda 8 Şubat 1921 günü Antep düştü.

Fransızlara bir elçi gönderildi, kaleye beyaz bayrak çekildi ve ateşkes ilan edildi. Fransızlarla bir protokol imzalandı.

465 **Sahir Uzel**, *Gaziantep Savaşının İç Yüzü*, Ankara, 1952, s.250-253.

466 **Sahir Uzel**, *Gaziantep Savaşının İç Yüzü*, Ankara, 1952, s.250-253.

467 **Sahir Uzel**, *Gaziantep Savaşının İç Yüzü*, Ankara, 1952, s.273

Artin Kemal gibi siyasetçiler

Damat Ferit Hükümetinde İçişleri ve Adalet Bakanlığı yapmış **Ali Kemal**'in ağır misafirleri vardı o akşam. **Ali Kemal** Kars'ın Ermenilerden geri alındığı için kızmış, bu konuda yazılar yazmıştı. Bu yüzden **Artin Kemal** deniliyordu ona. Misafirleri ile birlikte köpüklü kahvesini neşeyle yudumlarken, o günkü yazısını misafirlerine göstererek "*Ankara'dakiler yine köpürecekler!*" diyerek bir kahkaha attı aniden. Ve sonra ekledi.

"Haydutların işi gücü savaş. Siyasetten zerre kadar anladıkları yok. Ellerinde derme çatma bir ordu, birkaç tane düzme kahraman, dövüşüp duruyorlar. Hükümet ölçmüş biçmiş, uygun görmüş, Sevr anlaşmasını imzalamış. Size ne oluyor a zırtapozlar. Boş yere kan dökmenin alemi var mı? Öğrendiğime göre, Londra'da da çocuk gibi İzmir'i isteriz, Edirne'yi isteriz, Adana'yu isteriz, hatta tam bağımsızlık isteriz diye tutturmuşlar.

Hah hah hah hah hah hah haaaa!"

Türklerin ruhu titredi o an. İstanbul titredi. Anadolu yıkıldı kahrından. **Ali Kemal** gürültüyü andıran bir kahkahayla sözlerini bitirir bitirmez salondaki misafirler de sırttı. Ege'de boğazlanmış insanların feryatları kulaklarda çınlarken, yüksek tavan da beyaz bir üzüm salkımı gibi asılı duran avizenin kristal taşları, altındakilerin ihanetiyle titriyordu sanki. Konuklar, **Ali Kemal**'in attığı o kahkahaya neşeyle katıldılar. Ama Türkler çılgındı. Çılgın olduğunu **Ali Kemal** de kabul ediyordu. Ve şöyle devam ediyordu;

*"Tabi canuum. Çılgın olmasalar sanki Birinci Dünya savaşını biz kazanmışız gibi koskoca Lloyd George'ya barış şartlarını dikte etmeye yeltenirler miydi? Ne demiş Arap, 'El hükmü Limen galebe' yani galibin dediği olur. İşte bu kadar!"*⁴⁶⁸

Orada bulunan *P.Sabah* gazetesi sahibi Ermeni **Mihran Efendi** sessizce başıyla onayladı **Ali Kemal**'i. Diğer konuklar da sı-

468 **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi yayımları, s.36.

ritmaya devam ettiler. Ve ertesi gün şu manşeti attılar gazeteye;

"Böyle olmayacaktı. Askeri amirler, Yunan belasını defe uğraşsınlar. Devletin siyasi geleceğini de hilafet ve saltanatın etrafında toplanan bir hükümete bıraksınlar"⁴⁶⁹

Afyon Yunanlıların eline geçince Ankara'da Meclis'e bir hü-zün çöktü aniden. Milletvekilleri ümitsizliğe kapılmıştı. İstanbul'da Meclis Başkanlığı yapmış **Celalettin Arif**, çevresindekilere dönerek; "Bence Londra Konferansında biraz esnek davranmalıydık. Ödün vermeden uzlaşma olmaz" deyince **Mustafa Necati, Celalettin Arif**'e tokat gibi cevap verdi hemen.

"Bağımsızlıktan ödün verilir mi beyefendi? Siz bugün gazeteci Artin Kemal gibi konuşuyorsunuz!"⁴⁷⁰

Celalettin Arif Bey mosmor kesildi birden. Sinirlendi. Çünkü **Artin Kemal**, *P.Sabah* gazetesi başyazarı **Ali Kemal** idi.

Birinci İnönü zaferi

Antep gibi Bursa'da bir kahramanlık destanı yazıyordu o gün. Bursa'da da 500 gönüllü gençten oluşan Gökbayrak taburu, İznik gölünün kuzeyinde bulunan Yunanlılara yaptığı bir baskında çok sayıda silah, cephane ve askeri malzemeler ele geçirdiler. Ardından 14 Ocak günü de Yenişehir'i kurtardılar.

10 Aralık 1921 günü de **İsmet Paşa** liderliğinde Yunanlılarla ilk ciddi çarpışma yapıldı. Bu çarpışmayla Yunanlılar Türklerin gücünü görmek, Türkler de Yunanı durdurmak istiyordu. Ama Yunanlılar Türklerden üç kat daha güçlüydüler. Yunanlıların silah mevcudu 15.000'in üzerindiydi. Türklerin ise sadece 6.000.

Yunanlılar sisli bir havada saldırdılar. Şiddetli çarpışmalar başladı. İntikam tepesi Yunanlıların eline geçti. Türkler saat 10'a

469 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-III*, Türk Tarih Kurumu Y. s.469. *P. Sabah* gzt, 28.3.1921.

470 **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi yayınları, s.34.

kadar savunmada kaldılar. Ancak daha fazla direnilemeyince Türk birlikleri düzensiz bir şekilde geri çekilmek zorunda kaldı. **İsmet Paşa** zor duruma düştü. Cephe karargâhını İnönü köyüne çekti. Bu durum askerde ve halkta telaş yarattı. **İsmet Bey** komutanları topladı ve son bir kez durum değerlendirmesi yaptı. Yeni savunma hatları oluşturdu. Ertesi gün Yunan ilerlemeleri durduruldu. Ve Birinci İnönü zaferi kazanıldı. Yunanlıları geri püskürttüler. Ama Yunanlılar bu saldırı da Türklerin zayıf olduklarını sandılar.

Ankara Komutasındaki Türk Ordusu Yunanı durdurmuştu ama Şeyhülislam **Mustafa Sabri**'nin seviyesiz bir şekilde devam ediyordu konuşmasına makamından:

*"Hilafet ve saltanatı parçalamak aklı ve nesli gibi, meşrebi belli olmayan bir sergerde (serseribaşı) Ankara'daki eşkıyalık yuvasından sesini yükseltiyor. Sultan Osmanoğlunun makamına geçmek sevdasında bulunuyor. Padişahı da tehdit ediyor"*⁴⁷¹

İstanbul'dan bildik hakaretler sürüp giderken Ankara'daki Mecliste de Türkiye Cumhuriyetinin ilk anayasası Ankara'da kabul edildi. Temeli Halkçılık Programına dayanan yeni Anayasada egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğu, yönetim şeklinin halkın kendi kendisini yönetmesi olduğu, meclis başkanının da hükümete başkanlık edeceği bildirildi.

Mustafa Kemal, Türkiye Devletinin temellerini atıyordu.

Antep kurtuldu.

O gün İtilaf Devletleri de Almanya ve Türkiye ile ilgili konuları görüşmek için 21 Şubat 1921 tarihinde Londra'da bir konferans toplanmasına karar verdiler. **Mustafa Kemal**'in gücü ve Türk-Sovyet ittifakı yabancıları epeyce telâşa sokmuştu. Ve dünya devletleri Sevr anlaşmasını biraz daha kabul edilebilir

471 A.İhsan İlgar, *Müttarekede Yerli ve Yabancı Basın*, Kervan yayımları, s.77.

hale sokmak amacıyla Ankara heyetini de Londra'ya çağırdı. Mustafa Kemal'in gücü uluslar arası arenada da görülmeye başlanmıştır.

Oysa İstanbul'da meclis yoktu. İngilizler kapatmıştı.

Londra görüşmeleri için Ankara'dan **Bekir Sami Bey** başkanlığında bir heyet gönderildi

Konferansta Ankara ve İstanbul delegasyonları Türk Devletin 1913 yılındaki sınırları içinde yeniden kurulmasını, İzmir'in boşaltılıp Türkiye'ye verilmesini, Boğazlarda Türkiye'ye garanti verilmesini, kapitülasyonların kaldırılmasını, deniz kuvvetlerine sahip olma hakkının geri verilmesini istediler.

Tevfik Paşa konferansta sözü Ankara Temsilcisi **Sami Bey**'e bıraktı. **Sami Bey** ise İzmir ve Trakya'da adil bir nüfus sayımının yapılmasını istedi. İngiliz, Fransız ve İtalyan temsilciler Ermenistan ve Anadolu'nun güneyinde kurulması planlanan Kürdistan'la ilgili maddeler dışında Sevr anlaşmasının diğer hükümlerini kabul edip etmediği konusunda **Bekir Sami Bey**'i sıkıştırdılar. Ve akşama kadar cevap istediler. **Bekir Sami Bey** ise Sevr'in içeriğinin Türkiye lehine çevrilip bazı fedakârlıklar yapılarak İngilizlerin yumuşatılabileceğini Ankara'ya bildirdi.

Ancak **Mustafa Kemal** bunu şiddetle reddetti.

Mustafa Kemal'in gücünü göstermesinin ve işgale karşı direnmesinin siyasi sonuçları ortaya çıkıyordu yavaş yavaş. 15 Mart 1921 de Londra'da Türk Dışişleri Bakanı ile Fransız delegasyonu aralarında anlaştılar. Antep, Adana ve çevrelerinin Türklere verilmesi konusunda el sıkıştılar. Ve bu mutabakat Ankara anlaşması ile neticelendi. Bu anlaşmaya göre son Fransız askeri 25 Aralık 1921 de Antep'ten çekildi. Antep bu savaşta toplam 6.137 kayıp vermiş, Antep üzerine Fransızlar tam 70.000 mermi yağdırmıştı. Ama yinede teslim olmamış, ancak hastalığa ve açlığa yenik düşmüştü. Ama Antep Mustafa Kemal'in zaferiyle tekrar dirildi. Ve Antep kurtuldu. Ardından, Antep şehit-

lerinin kemikleri toplandı. Bu günkü Antep Öğretmen evinin yanındaki abidenin altına gömüldü. Ve üzerine şu söz yazıldı;

"Allah bu Millete, öyle kara günleri bir daha göstermesin!" 472

Ve bu Fransızların şehri boşaltmasından sonra **Mustafa Kemal**, Antep'e bir tebrik mesajı gönderdi. Ama mesajdaki şu söz en az Antep baklavası kadar güzeldi.

"Ben Anteplilerin gözlerinden nasıl öpmem? Onlar sadece Antep'i değil, bütün vatanı kurtardılar."

Londra Konferansı

Londra Konferansında Fransızlar Savaşan çekildi. Ancak Agamemnon yine savaş istiyordu. Yunanlılar Atina'da büyük bir miting yaptılar. Sokaklarda *"yaşasın savaş"* sloganları atıldılar. Ve Sevr anlaşmasındaki olası değişiklikleri protesto ettiler. Londra Konferansının Türk ve Yunan delegelerinin bulunmadığı oturumda Avrupalılar kendi aralarında Yunanlıların askeri harekât isteğini görüştü. Fransızlar, Yunanlıların başarı kazanamayacaklarını söyleseler de dinletemediler.

L.George ile Yunanlı yetkililer görüşmelerinde, Türklere Sevr'i kabul ettirmenin tek yolunun Yunanlıların fedakârlıkla bulunmasından geçtiğini söyleyerek savaşa devam kararı aldılar. Yunanlılar da, Kemalist orduları 3 ay içerisinde dağıtacaklarına söz verdiler. Savaş çağrılarına kiliseler de katıldı. Ve o gece sabaha kadar ilahiler söylendi, çanlar çalındı.

Ayrıca İtalya ile Fransa'nın konferansta Ankara heyetine yakınlaştığını gören Yunanlılar, bir an önce savaşa girmek için ellerini çabuk tuttular.

Ve beklenildiği gibi Londra Konferansı da tam bir fiyaskoyla sonuçlandı. Konferansta Yunanlılar ve İngilizler bize karşı savaş

472 **Sahir Uzel**, *Gaziantep Savaşının İç Yüzü*, Ankara, 1952, s.336.

ilan ettiler. Ve Yunan Küçük Asya Ordusu Başkomutanı **Papulas**, Londra Konferansı görüşmelerinin başlamasından sadece bir ay sonra 22 Mart 1921 günü saldırı emri veriyordu askerlerine; “Asker! Düşman, Yunan İyonyasına ayak bastığımızdan beri yenip kovaladığınız düşmandır. Hızınız karşısında kaçıyor. Bu barbar zulmün son kalıntılarını yok edip Yunan uygarlığının kurucuları olunuz! Sizleri zafere çağırıyorum!”⁴⁷³

Papulas bu konuşmayı yaptı ama tarihin tozlu sayfalarını fazla bilmiyordu ne yazık ki. Çünkü “İyonlar Ege kıyılarında oturan bir kavim adıydı”⁴⁷⁴ Tarihin babası **Herodot**’a göre Ege’ye Atina’dan gelmişlerdi. Yani İyonların ana toprağı Anadolu değil, Yunanistan’dı. Ege kıyıları, İyonya kolonisiydi.

Ve İyon, Mitolojiye göre Helen’in Ksuthos adındaki oğlunun oğluydu. Hellenizmi tekrar canlandırıp torun İyon rolünde Ege bölgesini istemek, olmayacak maceradan başka bir şey değildi. Ve bir çağı aydınlatan İyonya, kayan bir yıldız gibi yitip gitti tarihte

Papulas ve **Venizelos** sadece İyonyayı yeniden kurmak istemekle kalmadı. Bizans İmparatorluğunu da diriltmekti hayalleri. Zamanı binler, bin dört yüzler, iki binler ve üç binler öncesi-ne çevirmek ne kadar da hayaldi?

Ayrıca İyonya ile Bizans hiç bağdaşamayacak uygarlıklardı. İyonya’yı ortadan kaldıran Bizans’ın ta kendisi olmuştu çünkü.

Londra görüşmelerinden sonra 23 Mart günü beklenildiği gibi Yunan büyük saldırısı başladı. Yunanlılar, Bursa ve Uşak üzerinden iki koldan saldırıya geçtiler. Yenişehir’i işgal ettiler. Ve **İsmet Paşa’nın (İnönü)** bulunduğu Türk mevzilerine girdiler. Bir gün sonra da Bozüyük, Bilecik ve Dumlupınar işgal edildi. Durum kötüleşiyordu. Adapazarı’nda Türk kuvvetleri dağıldı. 25 Aralıkta da Eskişehir’i topa tuttular. **Mustafa Kemal**, Pozantı ve Toroslardan Batı cephesine ilave kuvvetler kaydırıldı.

⁴⁷³ **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi Yayınevi, s.23.

Yunan vahşeti de devam ediyordu aralıksız. 25 Mart günü Sapanca'da da evler yakılarak 25 Türk öldürüldü. Bu tür vahşetler Marmara Bölgesinde hat safhaya ulaştı. Yunan ordusu Sakarya'nın doğusuna geçti. Adapazarı'nı ele geçirdi. Arifiye'deki Türk askerleri esir düştü. Osmanlı Beyliğinin doğduğu yer olan Söğüt Yunanlıların eline geçti. Ve kutsal **Ertuğrul Gazi** türbesini havaya uçurdular. Bunu duyan **Mustafa Kemal** ise tüm dünyaya haykırdı;

"Yunan Ordusu, bütün insan hakları ve anlaşmaları ayaklar altına alarak Türkler için saygın bir tarihsel anıt olan Söğüt'teki Ertuğrul Gazi türbesini dinamitle havaya uçurmak gibi bir canilik ve korunculuğu yapmada hiç eksiklik göstermemişlerdir.

*... bu faciayı bütün insanlığın bilgisine sunar ve talihsiz yurdumuzu, namus ve bağımsızlığını koruma gibi kutsal bir görevi yapan ulusumuza uygun görülen bu baskıları uygarlığın gözleri önünde tüzüntüyle protesto ederim!"*⁴⁷⁵ dedi.

Ancak saldırılar durmadı. Afyon'da Yunanlıların eline geçti.

Savaş 28 Martta en şiddetli evresine girdi. **Mustafa Kemal**, acil bir emirle Ankara'da bulunan 900 kişilik Meclis Muhafız taburunu da cepheye gönderdi ve **İsmet Paşa**'ya Afyon'un geri alınmasını emretti. **İsmet Paşa**, ordularına emir vererek sağ taraftaki Sakarya üzerindeki Yunan kuvvetlerini geri püskürtmeyi başardı. Ama tüm çabalara rağmen Afyon alınamadı. Yunan saldırılarının ardı arkası kesilmiyordu. Yunanlılar Metristepe'de yeniden saldırıya geçtiler. 29 Martta da Söğüt'ü bir kez daha yaktılar. Türk kuvvetlerine önemli kayıplar verdirdiler. Savaş Yunanlıların lehine gelişti.

30 Mart 1921 Çarşamba günü Türk birlikleri parça parça geri çekildi. Bütün cephelerde kanlı savaşlar oldu. Söğüt'den sonra Bozüyük'ü de yaktılar. Ve Nazilli'de yakaladıkları bütün

474 **Homeros**, *İlyada* **Azra Erhat**, Can yayınları, s.563.

475 **Mustafa Onar**, *Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları-II*, Kültür Bakanlığı Atatürk Dizisi, s.252.

Türkleri tutukladılar. Savunma Bakanı **Fevzi Paşa** aynı gün, bütün yetkileri **İsmet Paşa**'ya verdi. Türk cephelerindeki savaş bizzat **İsmet Paşa** tarafından yönetiliyordu. Ankara'da bazı yurtseverler de cepheye gitmeye başladılar. Savaşta Türk köylüleri perişan oldu. Adapazarı'na bağlı Akarca-İcadiye köyünü basan Yunanlılar 3 Türk kadına tecavüz ettiler. Bir kişiyi de öldürdüler. Başka bir grup da Yalınca köyünde 4 kadına tecavüz etti. Köyleri ve evleri yaktılar.

İkinci İnönü zaferi

Yunanlıların bir kez daha durdurulması gerekiyordu.

31 Mart 1921 günü Metris tepe önlerinde **İsmet (İnönü)** Paşa, birliklerine "karşı saldırı" emrini verdi. Türk askerleri süngü takıp saldırıya geçtiler. Yunanlılar bazı mevzilerden söküldü. Türkler Afyon cephesindeki şiddetli çarpışmalarda üstünlük sağladılar. O gece önemli mevzileri ele geçirildi. Ve 1 Nisan günü Türklerin kararlı karşı saldırıları sonunda Yunanlılar geri çekilmeye başladılar. Yunanlılar geri çekilirken köy ve kasabaları yaktılar. Bozüyük yanmaya devam ediyordu hâlâ. Türk süvarileri geri çekilen Yunanlıları takibe başladı. Önünde dumanlar kaçıyordu. Bozüyük ve Söğüt geri alındı. Atlılar alkışlarla ve önlerinde kesilen kurbanlarla şehre girdiler. Ve yedi gün yedi gece süren kanlı savaş, **İsmet Paşa**'nın yönettiği Batı Cephesi Komutanlığının zaferiyle sonuçlandı.

İnönü çarpışmaları özgürlük şafağın doğum sancılarıydı.

Top sesleri Metristepe'de zaferle yankılanırken, **İsmet Paşa**;

"Düşman, binlerce ölüsüyle doldurduğu savaş meydanlarını silahlarımızı bırakmıştır. Arz ederim" ⁴⁷⁶ sözleriyle müjdeyi verdi Ankara'ya. **Mustafa Kemal**'in ise **İsmet Paşa**'ya verdiği tarihi ce-

476 **Cevdet Kerim İncedayı**, *İstiklal Harbi Garp Cephesi. Yapı Kredi Yayınları. İstanbul. s. 79..*

vap şu oldu; "Siz orada yalnız düşmanı değil, Türk milletinin makus talihini de yendiniz!"

Mustafa Kemal'i ezmek zorunda olan kim?

Zafer, Avrupa'nın öte yakasındaki Londra semalarına ağır bir sis gibi çökerken, İyonya Bankası Başkanı Yunan asıllı **Sir John Stavridis**, **Lloyd George**'nin odasına girdiğinde birdenbire kayaya çarpmış gibi oldu. **L.George** onu görür görmez bağır-maya başladı:

"Artık bir Yunanlının fotoğrafını bile görmek istemiyorum! Yunanlılar bana zafer için güvence vermişlerdi. Meğerse Yunan ordusu üç ay içinde iki defa yenilmiş. Bu başarısızlığın beni nasıl bir çıkmaza sürüklediğini anlamalısınız! Hakimiyetimiz altında her ülkeden birçok Müslüman var. Bir Türk zaferi hepsinde bağımsızlık hevesi uyan-dırabilir!"

Ve karşısında korkudan sararmış taş bir heykel gibi duran Yunanlıya parmağını uzatarak şu cümlelerle bitirdi sözünü.

"Dağılmamak için Mustafa Kemal'i ezmek zorundayız!"⁴⁷⁷

Güneşler ülkesinin Başbakanı **Lloyd George**, 3000 yıl öncesi-nin Agamemnonu gibi konuştuğunun farkında mıydı bilinmez ama Agamemnon da şöyle seslenmişti İlyada'dan o gün;

"Çok ordulara bedeldir o adam,

Tanrı da çıktı ondan yana,

Yunanlıları etti darmadağın"⁴⁷⁸

Daha önce askerlerine İyonya'dan söz ederek savaş çağrılarını yapan Yunan Komutan **Papulas**, **İsmet Paşa**'nın karşısında Yunanistan'a acele yardım çağrısı yapmak zorunda kaldı.

477 **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi Yayınevi, s.41.

478 **Homeros**, *İlyada* XIX-116, 117, **Azra Erhat**, Can yayınları, s.224.

Vatanı kurtaracağız. Yemin ediyoruz

İkinci İnönü zaferi tüm yurttta sevinçlerle karşılandı. Duyduklarına inanamayan halk, meclisin önüne giderek bizzat bilgi aldılar. Türk askerleri mevzilerinde sabaha kadar eğlendiler, savaşın yorgunluğunu attılar. Sabah olunca en kritik tepe olan Metris tepe'de şehitler için bir tören yapıldı. Ve hep birlikte koyun koyuna gömüldüler. Bir sevgili gibi sarıldılar toprağa. Mezar taşı yerine başlarına bir Türk bayrağı dikildi. Dördüncü Tümen Komutanı **Nazım Bey**, sağ kalan askerlerle birlikte bir mezarları başında bir konuşma yaptı. **Mustafa Kemal**'in askerleri kılıçlarını güneşe kaldırarak yemin ettiler.

*"Vatanı kurtaracağız! Yemin ediyoruz!"*⁴⁷⁹ dediler.

Şehitler taş heykeller olup ölümsüzleştiler mezarlarında. Onlara **Nazım Yarbay** da katıldı. Ardından kendisi de şehit oldu. Çevresinde çok sevilen ve beğenilen bir Komutan olan **Nazım Yarbay**, özellikle Bolu isyanını bastırılmasında ve İnönü Savaşlarında büyük yararlılıklar göstermişti.⁴⁸⁰

Atatürk ve **İsmet Paşa** çok üzüldüler bu habere. **Nazım Bey** çok başarılıydı çünkü. **Atatürk** haberi alınca fenalaştı. Sakinleşmek için bir süre bahçeye çıktı. İçerde **İsmet Paşa**'nın da gözleri dolmuştu. Atatürk bahçeye çıkınca İsmet Paşa da kurmay başkanına döndü ve gözyaşlarını silerek şu tarihi sözleri söyledi; *"Bu kuşak, vatanından başka sevgili bilmemiştir."*

İkinci İnönü zaferinin sonrasında Sovyetlerden de gönderilen silahlar gelmeye devam etti. 2 Nisan 1921 günü de 2.500 sandık silah ve cephane denizden İnebolu'ya gönderildi.⁴⁸¹ 12 Nisan günü ise **Mustafa Kemal** Sovyetlerden gönderilen 30.000 altın ruble için Ankara Büyükelçisi **Mdivani**'ye teşekkür etti.

479 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü*-III, Türk Tarih Kurumu Y. s.478.

480 **Nazım Bey**, şu anda Ankara şehitliği 1 numaralı mezarda yatmaktadır.

481 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü*-III, Türk Tarih Kurumu Y. s.476

Sovyetler bu yardımı, Yunanlılar çekilirken yakıp yıktıkları evlerin onarılması için gönderdiler.⁴⁸² Ancak savaş meydanında yenilen Yunan askerleri, masum köylülere saldırdı yine. Bursa'nın Kestel köyünü yağma ettiler. İzmit'e bağlı Mihaliç köyünde biri kadın 14 köylüyü birbirine bağlayarak öldürdüler. Bir köylüyü de ayaklarından astılar ve altında saman yakarak tuşturdular.

Katiller, benzer olayları yüzyıl sonra da yaptılar. 1992 yılında Balkanlarda birbirine bağladıkları savunmasız Boşnak gençlerini birer birer katlettiler. O vahşeti ekranlarından irkilerek izledikçe bugün **Mustafa Kemal**'e, O'nun dava arkadaşlarına ve onunla birlikte gözünü kırpmadan ölüme giden Türk şehitlerine ne çok şey borçlu olduğumuzu bir kez daha anlıyorum.

Yunanlılar, Agamemnonun bir torunu olarak acımasız katliamlarını 3000 yıl sonra bile sürdürürken, padişah da yardım istedi hemen. İstanbul'da bulunan İngiliz Yüksek Komiseri, 26 Mart 1921 günü İngiltere Dışişleri Bakanına, padişahla görüşmelerinin neticesinden rapor veriyordu telgrafla. İngilizin raporuna göre padişah kendisine şu ihanet dolu sözleri söylemekten hiç mi hiç çekinmemişti;

*"İngiltere dünyanın en yüce İslam gücü olduğu için ondan yardım dilemek benim hakkım."*⁴⁸³

Yunan askerlerinin masum halka saldırıları artınca Türk atlı birlikleri İnegöl'e, Kocaeli'ne ve Yenişehir'e girdiler. Diğer yandan Bolvadin geri alındı. İkinci İnönü Savaşı zaferinden sonra **Mustafa Kemal**'in emri yerine getirilerek 7 Nisan 1921 günü Afyon kurtarıldı. İstanbul gazeteleri bu zaferlerden sonra bir yıl önce *"haydut"* dediklerine fazla değil bir yıl sonra *"kahraman"* dediler. Ve ihanetlerini unutup, hamasetlikte en önde gittiler.

482 **Bilal Şimşir**, *Sakarya'dan İzmir'e*, Milliyet yayınları, s.299.

483 **Prof Dr.Selahi Sonyel**, *Gizli Belgelerde Mustafa Kemal, Vahdetin ve Kurtuluş Savaşı*, Atatürk Araştırma Merkezi, s.130.

Yardım kampanyaları başladı

İkinci İnönü zaferinde Yunanlıların verdikleri yaralar sarılırken aynı gün, 3 Nisan 1921 günü *Vakit* gazetesi bu savaşta yaralananlar için hemen bir yardım kampanyası düzenledi.

Vakit gazetesi kurucusu Ermeni **Filip Efendi** *Vakit* gazetesini kurmadan önce *Muhbir* gazetesi ile Girit Müslümanları için yardım toplamış ve kısa zamanda zengin olmuştu. İnönü zaferinden sonra da Mondros gazeteleri hemen yardım toplamaya başladı. Bu iş ballıydı galiba. Öyle ya, Bosna yardımı da başka bi yerlerden çıkmıştı hani. Bu haberle *Vakit* gazetesi anında yardım kampanyaları düzenlerken, sanki çok katkısı olmuş gibi Türkün Kurtuluş Savaşından bile pay çıkarmaya çalışıyor gibiydi kendine.

Vatanı savunan yurtseverleri sorgusuz sualsiz tutuklayan Osmanlı mahkemeleri de İnönü zaferinden sonra dize geldi elbette. 24 Nisan 1921 günü İstanbul Birinci Divan-ı Harb-i Örfi Mahkemesi, Kuvayı Milliye'ye katılmanın suç olamayacağını, bu suçlamayla mallarına haciz konanların haczinin kaldırılmasına karar verdi. Aslında bu karar hükümetin ya da yabancılardan bir kıyağı falan da değildi. Emperyalistler ve onun maşası Yunanlılar **Mustafa Kemal**'den tokat yiyince hatalarını telafi ettiler. Şirin görünmeye çalıştılar. Diğer yandan da İngiliz politikası iflasın eşiğindeydi çünkü. Dolayısıyla **Mustafa Kemal** ile uyuşma arayışına girmişlerdi. Bütün bu gelişmelerin sonucunda da tutukluları tek tek bıraktılar. **Ziya Gökalp**'de serbest kalkanlar arasındaydı. Ama neye yarar, hastalanmıştı cezaevinde.

Tutuklular serbest bırakılırken İnönü Muharebeleriyle ilk darbeyi alan Yunanlıların halka yaptıkları zulümler bitmek bilmiyordu bir türlü. İnsanın kanını donduracak vahşet ve katliamlar yaptılar. Yenilginin acısını savunmasız halktan çıkardılar. 16 Mayıs 1921 günü Yunanlılar Orhangazi halkını silah zoruyla topluca Gemlik'e gönderdiler. Evlerdeki eşyalar, Yunan askerleri ile çeteleri arasında bölüştürüldü.

Köylülerin Gemlik'e zorla sürülmesinin ardından Orhangazi'de bütün evler yakıldı. Birçok insan öldürüldü. Katliam bitmedi. Marmara'da tüm hızıyla devam etti.

Yine 14 ve 15 Mayıs 1921 günü Gemlik'in Karacaali köyünü basan Yunan askerleri ve yerli Rum çeteleri yağma yaptılar. Bazı kadınlar, 200 Yunan askeri tarafından kocalarının gözleri önünde tecavüz edildikten sonra kurşuna dizildi. 10-18 yaş arası 5 kızı dağa kaldırarak tecavüz ettiler. Tüm bu katliamların olduğu esnada Gemlik Ortodoks Kilisesi Başpapazının şu ihanet sözleri dökülüyordu kanlı dudaklarından:

*"Yunan ordusu azarlama hareketinde çok dengeli davrandı. Ben ki asker değil, bir din adamıyım. İsterdim ki bir teki bile kalmamacasına bütün Türkler imha edilsin"*⁴⁸⁴

Bizans artığı Papaz Efendi küstahça bu sözleri söylerken, tecavüzlere uğrayan kadınların bir bölümü dağlara kaçarak delirdi. Bir bölümü de büyük bir acıyla evlerine kapandı. Ve dışarı çıkmayarak diri diri yanmayı göze aldı.

Yine aynı tarihte Hamidiye köyüne giren 200 Yunan askeri genç kızlara saldırarak evdeki çocukları süngülerle delik deşik etti.

Armutlu'nun Sultaniye köyünde de **Emine** adlı bir genç kadın kocasının av tüfeğini alarak iki Yunan askerini öldürdü. Sonra da teslim olmamak için ekmek bıçağıyla intihar etti. Cihanköy'de ise beş yaşına kadar olan çocuklar evlerinden toplanarak annelerinin gözleri önünde süngüye takılıp diri diri ateşe atıldılar. Ve yine Yeniköy'de Yunan askerleri tarafından 13 yaşlarında, memeleri delinmiş ve meme deliklerine tahta parçası sokulmuş bir kız çocuğu cesedi bulundu.

Yine 24 Nisan 1921 tarihli rapora göre Yerli Rumlarla birlikte Çınarcık köyündeki Türk evlerinin etrafını çeviren Yunanlılar, ölüm tehdidiyle Türk gençlerine annelerini peşkeş çekmek istediler, bunu yapmayan gençleri süngüleyerek öldürdüler. Ayrıca

yine bu köyde süngüye taktıkları bebekleri ateşe tutmuşlar, genç kızlarımızın göğüslerini keserek kebab yapmışlardı.⁴⁸⁵

Çınarcık'ta vahşice öldürülen 24 kişinin adları isim isim verilmekteydi. Bunlar kesinlikle abartılı değildi. Ve bazılarının ismi şöyledi; **İmam Hafız**'ın kızı **Emine** başı kesilerek, **Emine kızı Hatice** süngü ile, **Emine kızı Neriman** süngü ile delik deşik, **Celal Efendi**'nin torunu 4 yaşındaki **Nigar** kazığa vurularak, **Celal Efendi**'nin ablası **Faike** kazığa vurularak, **İbrahim Çavuş**'un annesi **Fadime** yakılarak, **Arnavut Mehmet**'in 9 kişilik bütün ailesi balta ile parçalanarak katledilmişti.

Ayrıca 15 Mayıs 1921 tarihli bir başka rapora göre de Aşağı ve Yukarı Karadere köylerinde yetmiş yaşındaki bir kadının doğranmış parçaları bir küçük yığın haline getirilmiş ve kesik başı, bu yığının üzerine konulmuştu. Kadının çocuklarının ise hiçbirini sağ bırakılmaksızın süngülenerek öldürülmüştü.

Araştırma Kurulu tarafından yakalanan Yunanlının çantasında bir avuç kınalı kadın parmağı, bilezikler ve altınlar çıkmıştı. Ayrıca **Göçmen Abdullah**'ın bir kızı memeleri kesildikten sonra başı koparıldı ve 8 yaşındaki diğer kızı ise tecavüze uğradıktan sonra süngülenerek öldürülmüştü.

Bu bölgeden iki büyük grup halinde İstanbul'a kaçmak isteyen 230 kişi denizde yakalanarak sahile bırakılmış, oradan camiye doldurularak gruplar halinde toplanmıştı. Ardından bu insanlar dışarı çıkarılarak kadınlara erkeklerinin gözleri önünde tecavüz edildi. Ve tamamı acımasızca öldürüldü.

Annelerinin karınları süngüyle yarıldıktan sonra kucağındaki çocuklar öldürülüp annelerinin yarılmış karnına tekrar sokuldu.⁴⁸⁶ Bu nasıl bir vahşetti. Bu vahşetler karşısında bu bölgeden

484 **Bekir Usta**, *Saltanattan Cumhuriyete*, Gürmet Matbaacılık, Mudanya, s.80.

485 **Kadir Mısırlıoğlu**, *Türk'ün Siyah Kitabı*, Sebil yayımları, 1976, s.129.

486 **Kadir Mısırlıoğlu**, *Türk'ün Siyah Kitabı*, Sebil yayımları, Eylül Baskı, s.129.

tam 140.000 insan iç bölgelere perişan bir şekilde göç etmek zorunda kaldı. Ve üstelik bu Yunanlılar padişahın emriyle geliyordu. Çünkü Yunanlılara karşı savaşmış olan Atatürk'ün silah arkadaşı **Kazım Özalp** şöyle diyordu bu konu için:

*"Bu çarpışmada biz Halife kuvvetini maalesef Türk milletinin karşısında ve Yunanlıların yanı başında gördük"*⁴⁸⁷

Yunan işgal kuvvetleri ve yerli Rum eşkıyalarının Marmara Bölgesindeki öldürme, göçe zorlama ve yağma olayları devam ediyordu. Bir gün sonra Orhangazi'nin Gedelik köyünü basan Yunan askerleri halktan bir saat içerisinde 4.000 lira toplanmasını istediler. Köylü parayı toplayamayınca da Yunanlılar evleri ateşe verdiler. Birçok kadını öldürdüler. 2 yaşındaki çocuklarda dahil olmak üzere bazı köylüleri ateşe atarak yaktilar.⁴⁸⁸

Yunan askerleri Bursa'nın Hamitler köyüne geldiler. Köy halkını toplayarak erkeklerini sopa ile dövdüler. Kadınlara sarkıntılık yaptılar. Evlere girerek yağma yaptılar. Köylüler bir dilekçe ile Kızılhaç temsilcisine ve İtilaf Devletlerine başvurdu. Çünkü hükümet yoktu. İlgilenmiyordu.

Ama Yunan vahşeti bitmiyordu. 12 Mayıs günü Gemlik Muratoba köyünde halkı toplayarak delikanlıları çırılçıplak soydular ve sopa ile dövdüler.

Sonunda Uluslararası Kızılhaç Temsilcisi **M.Gehri**, 13 Mayıs 1921 günü Gemlik'e geldi. Yunan zulmüne uğramış Türkleri dinledi. Bunlar arasında tecavüz edilmiş 12 yaşındaki bir kız ile 60 yaşında bir kadın da vardı. İtilaf Devletleri Araştırma Kurulu da 1000 evden sadece 5'inin yanmadığı Orhangazi'ye gitti. Yanmakta olan köylülerin ve insan kemiklerinin fotoğraflarını çekti. Bu katliam ve vahşet Avrupa emperyalizminin kanlı emelleri sonucunda oldu.

487 **Kazım Özalp**, *Milli Mücadele 1919-1922*, 1. Cilt, Ankara, 1988, s.67.

488 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-III*, Türk Tarih Kurumu Yayınları. s.528,529.

Katliamların ardı arkası kesilmiyordu.

Yunan zulümleri yüzünden dolayı komşu köylere sığınmış Türkleri İstanbul'a götürmek için 4 adet vapur 19 Mayıs 1921 günü Gemlik'e geldi. Kıyılarda birikmiş Türk halkı gemilere akın etti. Yunan işgal komutanı gemiye binmekte olan 130 genç alıkoydu.⁴⁸⁹ Ancak bu gençlerden haber alınamadı.

Çıldırması zavallı

Bunlar sadece Bursa civarında olanlardı. Marmara, Ege bölgesi ve Trakya'da yapılan bu tür vahşetlerin sayısı belirsizdi. Gemlik'te adeta Türk kalmadı. Ve son Türkler de İstanbul'a getirilip Davutpaşa kışlasına yerleştirildi. Vahşet ve katliam bitmiyordu. Müttefik İnceleme Kurulunun 12 Mayıs 1921 tarihli ve 365 sayılı raporuna göre Yunanlılar Şile'de **Hacı Mustafa'yı** öldürdüler ve eşine ve çocuklarına işkence yaptılar. İşkenceden sonra kızına tecavüz ettiler. Ardından da kızın boynundan organ geçirerek ahırdaki atın kuyruğuna bağladılar. Ve daha sonra atı süngü ile kovalamaya başlayınca kızcağız parçalanarak öldü. Yine 29 Mayıs 1921 tarihli bir başka raporda ise İngiliz subayı **Mrs. Cockhill**, Yunan **Teğmen Kaçarıs'un** Türklere yaptığı zulmü şöyle anlatıyordu.

"Türkler evlerine girip kapılarını kapayınca Yunanlılar köylere girdiler ve hemen bütün evlere taksim oldular. Başlarında bir teğmen vardı. Evden çıkarılan kadın, kız, çocuk ve erkekler süngülerle dürtülerek meydanlığa toplandı. Hepsini durmadan dövüyordu. Genç kızlara feci sarkıntılık yapıyor, elbiseleri süngü ile yırtılıyor ve göğüsleri kesiliyordu. Yunan teğmenin yanına gittim. Bu vahşete neden gerek duyduklarını sordum. Rumca bir şeyler söyledi ve beni azarladi. Tüylerim diken diken olarak daha feci manzaralara tanık oldum. (...)

⁴⁸⁹ **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-III*, Türk Tarih Kurumu Yayınları. s.528,529.

Kızlar, kadınlar bağırıp çağırıyorlardı. Yunan askerlerine yalvarıyorlar, ayaklarına kapanıyorlardı. Evlerin pencerelerinden alevler çıkmaya başladı. Büyük bir ağacın altında bir genç kadın koyun gibi boğazlandı ve sonra karnı deşilerek çocuğu süngüye takılıp bir Türk erkeğine uzatıldı. Bu feci manzara hava kararınca kadar devam etti.”⁴⁹⁰

Bu sadece bir İngilizin tanık olduğu bir olaydı. Oysa Anadolu’nun doğusunda, batısında, güneyinde, kuzeyinde, işgal altındaki her yerde inanılmaz vahşetler hunharca sürüyordu. Bölgeye giden Müttefik İnceleme Kurulunda görevli Kızılhaç temsilcisi **M. Gehri**’nin 10 Temmuz 1921 tarihli İzmit’te kaleme aldığı 5 numaralı raporu ise maalesef şöyleydi.

“Daracık bir sokaktaki kadınlar hamamının önünden geçtiğimiz sırada, kalın çivili bir kapı birden açılıverdi. Ve kapıdan yüzlerce genç kız değirmen oluşundan akan bir su gibi, bir anda dışarı fırladı. Saçları başları darmadağınık, elbiseleri yırtık ve kan içinde idi. Bir çoğu elbisesini yırtıp külot yerine örtmüştü. Deliler gibi sağa sola kaçışmaya başladılar. Kadın gözlerinin bu kadar yuvalarından fırladığını, ağızlarının bu kadar çirkin olduğunu ve yüzlerindeki çizginin böylesine derinleştiğini, o dakikaya kadar görmemiştim. Korkunç bir ağlama sesi âdeta gökleri sarsıyordu. Ayaklarıma kapananların, yalvaranların had-hesabı yoktu. Kocalarının nerelerde olduklarını soruyorlardı.

Güzelliği karşısında bir anda hayran kaldığım genç bir esmer kız, iri yeşil gözlerini gözlerime dikmiş, akıl hastaları gibi beni süzüyordu. Kendisine doğru bir adım daha atınca hafif sağa döndü, başını öne eğdi. Sonra yüzünü çevirerek anlamsız, soğuk bir tebessümle baktı. Kendisine bozuk bir Türkçe ile “Nasılsınız?” dedim. Birden ağız dolusu bir tükürük savurdu. Ve halen kulaklarımda çınlayan berrak, temiz bir kahkaha attı; Çıldırmaştı zavalh!”⁴⁹¹

Ve yüreğindeki gözyaşları, kahkahaya dönüştü kadının. Bembeyaz gergin yüzü, gevşeyiverdi birden. Bunun gibi binler-

490 **Kadir Mısırhoğlu**, *Türk’ün Siyah Kitabı*, Sebil yayımları, s.150,151.

491 **Kadir Mısırhoğlu**, *Türk’ün Siyah Kitabı*, Sebil yayımları, s.170.

ce kadınıımız çıldırdı, delirdi, aklını oynattı. Namus için bakire kızları yanmış, çocukları kesilmiş, kocası kaybolmuş bir kadın, başka ne yapabilir ki. Nasıl dayanabilir ki? Bu tespitler Kızılhaç'ın tespiti idi. Tesbit edilemeyen katliamların sayısı ise binlerceydi. Kızılhaç Temsilcisi **M. Gehri** devam etti tanık olduğu bu acı olayı anlatmaya şöyle devam ediyordu.

*"Sonradan öğrendiğimize göre meğerse Yunanlılar ve yerli Rumlar bir mahallenin ne kadar genç (Türk) kızı varsa geceden toplamaya başlamışlar ve üçer beşer bu hamama tıkmışlar. İçlerinden çoğu ayak altına alınmış, çiğnenmiş, sabaha karşı da kadınlardan en güzel ve tazelerini ayırarak çirkin ve cılız olanları serbest bırakmışlar. Maksatları bu kızları yanlarında götürüp, Yunan askerlerine kadın temin etmekmiş."*⁴⁹²

Sadece Bilecik, İnegöl ve Yenişehir civarında son 15 günde 278 bina, 35 cami, 10 okulun yakıldı. Katledilen savunmasız Türk köylülerin sayısının haddi hesabı yoktu. Türklere karşı böylesine vahşet yapılırken, *Alemdar* gazetesi de her zamanki gibi Komünizm tehlikesi ile korkutuyordu halkı;

*"Rus tehlikesini unutmayalım. Bu, Türkler için en büyük tehlikedir"*⁴⁹³

Alemdar gazetesi Yunan, İngiliz ve Fransız katliamları dururken, bize yardım eden Rusları tehlike olarak gösteriyordu o gün. Bu gazete tipik bir Amerikan maşasıydı. Ama Amerikan hayranları aslında şu manşeti okumalı, okuyup da Amerika'nın çirkin yüzünü görmeli ve yaptıklarından utanmalıydı biraz. İşte ABD'nin *The New York Times*'in 10 Temmuz 1921 tarihli yazısı; "Mustafa Kemal denen Türk düzenbazı, İtilaf Devletlerini birbirine düşürme çabasıdadır. Küstah Türk Paşasının istekleri arasında savaş öncesi duruma dönülmesi de vardır."⁴⁹⁴

492 **Kadir Mısırlıoğlu**, *Türk'ün Siyah Kitabı*, Sebil yayınları. s.170.

493 *Alemdar* gazetesi, 24 Nisan 1921.

494 **Bilge Orhunlu**. *Mütareke Dönemi Emperyalist Batının ve yerli işbirlikçilerin gerçek yüzü*. Kumsaati Yayınları.. s..203

Tüm bu sözler ve olaylar karşısında hükümet sustu. Onların yabancı hayranlığı, bu vahşetleri görmesine ve tepki göstermesine engel oluyordu. Artık hep birlikte yabancılaşıyorduk. Yerlilerin ne kıymeti vardı ki onlara göre. Kapitalistlerin Amerika yerlilerini katlettiği gibi Türkler de katledilebilirdi. Zaten hep birlikte yabancılaştığımız için bizde kendimizi “barbar” olarak görüyorduk. Yabancılaştıkça, yabancılar gibi düşünüyor, yabancıların bize yaptıklarını unutuyor, hep birlikte yabancı hayranı oluyorduk.

Yunanlıların yaptığı bu katliamlar karşısında kimse sesini çıkaramadı. Tepki gösteren **Mustafa Kemal** oldu. Batı Cephesi Komutanı **İsmet Paşa**’ya bir komisyon kurdurarak bu vahşetlerin derhal tespit edilmesini istedi. Ve İstiklal Savaşındaki kazandığı zafer ile bu vahşeti durdurdu.

Tarihin Derinlikleri

Yunan askerleri Agamemnon sürüleri gibi Batı Anadolu’da zalimce katliam yaparken, Yunan Kralı **Kostantin**, Limnos savaş gemisine binerek 12 Haziran 1921 Pazar günü İzmir limanına geldi. İlginçtir ki Kostantin Haçlı Krallardan sonra Anadolu’ya ayak basan ilk Hristiyan kraldı.⁴⁹⁵ Ayrıca “*Limnos*” adı da bize hiç yabancı değildi. Mondros Ateşkes Anlaşması bu adanın açıklarında imzalanmıştı. Kral **Kostantin** beraberindeki generallerle birlikte gemiden indi. Geriden gelen generallerin parlayan rütbeleri omuzlarından akıyordu. Kostantin’in madalyaları ise göğüslerini kabartıyordu. Aslında hepsi de birer, karanlık savaşların cinayet sembolleriydiler.

Yanında başbakan, dışişleri bakanı, genelkurmay başkanı ve milli savunma bakanı ile gemiden törenle indi. Rumlar yine kıyıya doluşarak alkışlar ve çiçeklerle karşıladılar. Kral, İnönü ye-

495 **Yahya Akyüz**, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kanunoyu*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.267.

nilgisini üzerinden atmak istiyordu. Geniş bir konuşma yaptı. Orduya bir mesaj vererek savaşa hazır olmalarını istedi. Konuşma yaparken omuzlarındaki rütbeler titriyordu. Ve Kostantin, tarihi konuşmasına şöyle başladı.

*"Askerler! Bu kutsal topraklar üzerinde...Helen ülkesi için çarpıyoruz. İleri!"*⁴⁹⁶

Anadolu'nun ve özellikle Ege bölgesinin İyonya'dan ve Helenizmden kalma bir kutsallığı ve ayrı bir önemi vardı. Mesaj bittiğinde bütün askerler zafer seslerini haykırdılar. Kralın mesajı heyecan vericiydi. Kutsal topraklardan kastı, İyonya devletiydi. Ama bilmiyorlardı ki dünyalı **Homeros** İlyada destanını böyle yazmadı. *"Bir gün gelir, yok olur kutsal İyonya"* dedi.

Helen kralı *"Kutsal topraklar"* diyerek Homeros ile aynı cümleleri konuşuyordu ama Tarih öyle demiyordu.

Tarih tekrerrür eder. Ama bir İyonya, bir Roma, bir Osmanlı ve bir İslam İmparatorluğunu tekrar yaşamak sevdasına kapılanlar, o tarihi bir daha yaşamadan acı bir şekilde yok olurlar. Batıda bir İyon, Ortaasyada bir Turan veya Ortadoğu'da bir İslam liderliği düşünenler, maceralarının girdabında kaybolur giderler. Tarihin kendisini bir kez daha yaşamak isteyenler, aslında bir maceraperesttirler. Cezası ise, tarihin kitaplarında bellidir. Ve bedeli de oldukça ağırdır.

İyonya devleti tarih oldu.

Roma, Bizans devletleri tarih oldu.

Turan hayali tarih oldu.

Osmanlı devleti tarih oldu.

İslam devleti hayali de tarih oldu.

Türkiye bir Osmanlı ve bir İslam önderliğini gerek özenti, gerek anlayış ve gerekse yönetim şekli bakımından yeniden yaşamak hevesine kapılırsa, tarihteki o ülkeler gibi parçalanmaya ve yok olmaya mahkûm olur. Geçmişteki acı sonu yarın, daha acı bir şekilde yaşar. Tarihin derinliklerinde kaybolur gider.

496 N.Bilal Şimşir, *İngiliz Belgelerinde Atatürk*, s.385.

İlginçtir, bir ülkenin yok olurken karşılaştığı acı, yaşanmak istenen tarihin zamanı ile ters orantılıdır. Bir ülke ne kadar çok geriye özlem duyarsa, geleceğe o kadar çok kör kalır. Bir ülke ne kadar çok geriye giderse, gelecekte o kadar büyük acı yaşar.

Bu gün, bize düşen tarihi yaşamak değildi, okumaktı. Ama biz tarihi okumuyor, okumadan yaşamaya çalışıyorduk. Bilinçsizce yalandan bir tarihe inanıp gidiyorduk. Ve kendimizi de maceralara sürüklüyorduk.

Başbakanın bütün sermayesi.

Güneş kızıla terk ediyordu yerini.

Ve Anadolu'nun kaç gündür aç ve yorgun ama bir o kadar da hırslı bozkır atları, o gün sakin bir gece geçirdiler. Üzengilerinin dibinde yatan Kuvayı Miliye süvarileri, atlarını dinlendirmişlerdi o gece. Süvariler toprak üstünde atlarıyla yatarken, İzmir Alioti konağının bahçe duvarından, Kordon'a çok güzel bir müzik yansıyor o an. Bahçede keyifli görünen orkestra şefi, narin elleriyle orkestrasını canlandırdı birden. Kulağa hoş gelen müzik, notaların sesi değil, emperyalizmin kirli sesiydi sanki. Körfezin kıyısında ışıltılı bir avize gibi duran konağın bahçe içerisinde, Yunan Genel Valisi **Stergiadis**, İzmir'de Yunan Yönetiminin başlamasının birinci yıl dönümü için, bir garden parti veriyordu o akşam.

Bir yıl önce Osmanlı İmparatorluğu Hükümet Konağında yapılan bir törenle yönetimi Yunan temsilcisine devretmiş, Batı Anadolu'da tarihi İyonya Devletinin yeniden canlanmasına salık vermişti adeta.

İzmir'de Yunan yasaları geçerliydi bir yıldır.

Ağır makyajlı, bol mücevherli hanımlar ile redingotlu zengin erkeklerle dolmuştu konağın geniş bahçesi. Tanrıça Helen'e özenen hanım davetlilerin hemcinslerini çatlatmak için zoraki attığı uzun kahkahaları, kıydan gökyüzüne yükselen cinayetin habercisiydi sanki.

Cinayet müzikleri gümüş renkli ayın altında yükselirken, cepheye gitmek için rüşünü bekleyen Türk gençleri, sevgililerinin kollarında ölmek için yanıp tutuşuyorlardı adeta.

Sevgilileri ise; tapılan bir kadın değil, bir kutsal vatan toprağıydı. Ama sevgililerine kavuşamadan öldüler. Öldürüldüler. Ve **İsmet Paşa**'nın deyiimiyle, Vatandan başka, sevgili bilmediler.

Genel Vali **Stergiadis** altın çerçeveli gözlüğüyle kürsüye gelerek bir konuşma yaptı. Herkes saygıyla sustu. Orkestra dikkat kesildi. Gözler büyüdü ve odaklandı yalansı demeçlere. Yunan vali, askerlerinin kahramanlıklarını anlattı. Yiğitliklerini anlattı. Oysa kahramanlıkları bir katliam, yiğitlikleri de bir korkaklıktan ibaretti. Yunan askerleri Helen ülkesinden sürüler halinde gelen birer, Agamemnon katillerini andırır gibiydiler.

Yüksek ıslıtlı gecede **Venizelos**'un İngiliz **Helena Şilitzi** ile evleneceğini fısıldayan ağır rüküş hanımların hayran bakışları karşısında konuşmasına devam etti Vali **Stergiades**;

"Yunanlılar büyük İskender askerlerinin, Haçlı şövalyelerinin, Bizans savaşçılarının geçtiği yollardan geçerek Gordian'a varacak ve haşmetli kralınız Küçük Asya düğümünü kılıcıyla çecektir."

Bu sözlerin bitimiyle birden alkış koptu o an. Ve çatıda güvercinler uçtuşu ürkerek. Kanat sesleri alkışlara karıştı. Orkestra şefi orkestraya dönerek elini kaldırdı ve aniden indirdi beyaz çubuğu. Ve notalar dizildi helezonlardan. Harmoniler üflendi. Asırlık piyano artırdı ritmini. Konuklar keyifliydi. Konuşmasını bitirdikten sonra altın çerçeveli gözlüğünü silerek misafirlerinin yanına geçti vali.

O an, İngiliz meclisinde konuşmak için söz alan, İngiltere Başbakanı **Lloyd George**, hızla yürüdü kürsüye. İngiliz Avam Kamarası Başkanı **Mr. Walter Guinness** kendisini ve Anadolu politikalarını şiddetle eleştirmişti az önce. Kürsüye gelen **L. George**, konuşmasına hızlı başladı. Yunanlılarla Türkleri sonuna kadar vuruşturmak zorunda olduklarını, tarafların ancak yapacakları savaş sonrasında anlaşabileceklerini söyledi.

Başbakan **Lloyd George** sinirliydi. Kürsüden konuşmadı, sanki haykırdı. Ve konuşmasının bitiminde çoğunluğu liberaler, kapitalistler ve emperyalistlerden oluşan İngiliz meclisi çılgınca alkışladı. Alkışlar, Avam Kamarasının yüksek tavanında yankı bulurken, oturduğu yerden eğilen Meclis Başkanı **Mr. Walter Guinness**, elini ağzına götürerek yanındakine şu sözleri söyledi;

*"Başbakan bütün siyaset sermayesini, Yunan atına yatırmış görünüyor. Bu at kazanamazsa (politikası) iflas edecek"*⁴⁹⁷

Mr. Walter bilerek mi söyledi bilinmez ama ağzından çıkan bu sözler, 3000 yıllık bir geçmiş, Truva atlarını anlatıyordu aslında. Ama Yunan atları yorgundu. 3000 yıllık Troya'ya savaşından kalma bitkin bir at görünümündeydi sanki. Ve Anadolu'da ki bir Yunan cephesi çadırında Komutan **Gavallias**, yanında esas duruşta bekleyen **Albay Nikolodias'a**; *"Şartlar aynı olduğu halde Türk süvarileri nasıl bu kadar kıvrak olabiliyor?"* dedi. Yunan albay hiç düşünmeden cevap verdi kendisine;

*"Generalim, çünkü onların altında gösterişsiz ama dayanıklı, bu iklime alışık Anadolu atları var. Beninkilerse süslü merasim beygirleri gibi."*⁴⁹⁸

Bu sözü duyan general sinirlendi. Ama bir şey demedi, dışlerini sıkamakla yetindi. Aslında onun yerine Anadolu **Homeros** 3000 yıl önce şöyle seslendi;

*"Atları iyi süren Troia'lılara karşı Yunanlılar,
Çevik Ares'i uyarırken böyle,
Senin söylediklerin boş laf.
Sen ne yüzle söylersin savaşta gevşediğimizi"*⁴⁹⁹

497 **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi yaynevi, s.325.

498 **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi yaynevi, s.359.

499 **Homeros**, *İlyada-IV*, s.351-354, **Azra Erhat**, Can yayınları, s.141.

Savaş Yaklaşıyor

İtalyanlar 5 Temmuz 1921 günü Anadolu'dan tamamen çekildiler. Anadolu'da en büyük güç **Mustafa Kemal** oldu. Ancak Yunanlılar uzun bir hazırlıktan sonra tekrar 8 Temmuz 1921 gününü Bursa yönünden saldırıya geçtiler. Genel karargâhını da İzmir'den Uşak'a taşıdılar. Agamemnon, yaklaşıyordu Ankara'ya.

Yunanlılar motorize ekipleri ile karargâhlarını Uşak'a taşıırken, Kurtuluş Savaşı kadınları, çıplak ve nasırlı ayaklarıyla kağınlarının gıcirtısıyla kıt lojistik kaynaklarını cepheye taşıdılar. Türk ordusu ise bir manevra yaparak Sakarya bölgesinden geri çekilmeye başladı. Yunanlılar karargâhlarını Uşak'a taşı taşımaz 10 Temmuzda da Kütahya ve Eskişehir üzerinden de saldırmaya başladı. İsmet Paşa da son hazırlıklarını gözden geçirerek yayınladığı bildiriyle bu savaşın, Türk bağımsızlığıyla ilgili kesin sonuçlu bir savaş olacağını söyledi.

16 Temmuz Cumartesi günü Kütahya bölgesinde Yunanlılarla Türklerin ilk ciddi temasları başladı. **Mustafa Kemal**'in askerleri cepheden cepheye koştular. Ancak Kütahya düştü. Diğer taraftan da Yunan 11. Tümeni Bilecik'e kadar geldi. Türkler karşı çıkışlarda Yunan saldırısını kıramadılar. Kütahya ile birlikte bütün savunma hatları Yunanlıların eline geçti. Kütahya'nın düşüşü Yunanistan'da 101 pare top atışıyla kutlandı. Türk askerleri bozguna uğruyordu. Yer yer küçük başarılarla rağmen genelde durum aleyhimize geliyordu. Ordudan firarlar arttı. Böyle olunca da Yunanlılar daha rahat ilerlemeye başladılar. Bu saldırılar karşısında Batı Cephesi Komutanlığı da zor duruma düştü. Ve **Mustafa Kemal** hemen cepheye hareket etti. Karacahisar'da **İsmet Paşa** ile görüştü. Orduyu Sakarya'nın doğusuna çekti.

Türk ordusunun durumu kötüleşip geriye çekilme kararı alınca Yunanlılar 19 Temmuz 1921 günü Eskişehir'i işgal ettiler. Eskişehirli İngilizlere direnmişti. Hükümete direndi. Ama Yunanlılara direnemedi. Türkler geri çekilirken oldukça moral-sizdiler. Yükselen umutları yıkılıyordu.

Yunan **Tümgeneral Polimenekos**, Eskişehir halkına yayımladığı bildiride, kendilerine karşı gelenlerin kurşuna dizileceğini söyledi. Bunu söylerken ağzından kan damlıyordu. Yunan komutanı amaçlarının din ve milliyet farkı gözetmeksizin herkese huzur ve güven getirmek olduğunu söyledi. Bu da işgalin yumuşak bir haliydi.

Yunanlıların ilerlemesi üzerine **Mustafa Kemal** 21 Temmuz günü **İsmet Paşa**'nın karargâhından Eskişehir bölgesinde karşı saldırı emri verdi. Seyitgazi, Kanlıpınar, Muttalıp ovasında kanlı çarpışmalar oldu. Eskişehir savaşları adı verilen bu muharebe de Türkler Yunanlıları geri atamadılar. Eskişehir kurtarılamadı. Türk birliklerinde panik ve dağılmalar görüldü.

Eskişehir muharebelerinde çok şiddetli çarpışmalar yaşandı. Askerler şafak sökene kadar çarpışmaya devam ettiler. Yunan saldırısı durdurulmaya çalışıldı. Ama çok sayıda kayıp oldu. Gece yarısı olunca Türkler Sakarya'ya doğru çekilmek zorunda kaldılar.

Mustafa Kemal'de 22 Temmuz günü Meclis Muhafız Taburunun bir kısmını, meclisin güvenliği için Ankara'ya gönderiyordu aceleyle. Ankara'nın düşmesi demek, Anadolu'nun düşmesi demektir. Türkiye'nin düşmesi demektir.

O an, Türk ordusunda düzensiz geri çekilmeler devam etti. Ayrıca askerler arasında da panik başladı. Batı Cephesinin karargâhı da Polatlı'ya kadar çekildi. Türk ordusunun kaybı 40.000 kişiye ulaştı.

Kütahya-Eskişehir savaşları Türkler için tam bir felaketle sonuçlandı. Emperyalistler adeta bayram yaptılar. Ve bu bayramla birlikte Yunanlılar da onca katliam yaptılar.

General **Papulas** yaptığı bir basın toplantısında genel karargâhında askerlerine hitaben şöyle diyordu; *"Afyon ve Kütahya'dan sonra Eskişehir'i de düşürdük. Türk ordusunu hezimete uğrattık. Yunanlılara Hellenizm'in beşiği olan Küçük Asya yolları yabancı değildir..."*⁵⁰⁰

Anadolu Agamemnonun özlemiydi. Helen torunlarına kalan 3000 yıllık bir mirastı. **Papulas'**ın sözleri bittikten sonra kürsüye çıkan General **Stratigos** ise;

*"Kemalist ordudan geriye enkaz kalmıştır"*⁵⁰¹ dedi.

Bu sözler üzerine orada bulunan misafirler arasından alkışlar yükseldi birden. Belli ki Kemalizmin yenilmesine sevinen pek çok kişi ve pek çok Yunanlı vardı. Kutlamalar bittikten sonra General **Papulas'a** bir ziyaretçisi geldiğini söylediler. Kabul etti. **Gelen Hüsnüyadis** diye bilinen Manisa Valisi **Hüseyin Hüsnü** idi. **Papulas'a** teşekkür etmek için geliyordu. Makamını kapıda bıraktıktan sonra saygıyla selam durdu ve Yunan ordusuna olan minnettarlığını bizzat **Papulas'ın** yüzüne şu ifadelerle söyledi;

*"Kütahya'yı milliyetçilerden kurtardığımız için size teşekkür ederim."*⁵⁰²

Manisa Valisi **Hüseyin Hüsnü**, 1930'da Menemen'de Devrim Şehidi Kubilay'ı katleden gerici Derviş Mehmet'in kuzeniydi.

Yunan başarısı İstanbul'daki Rumları da sevince boğmuştu. İstanbul sokakları mavi beyaz bayraklarla donatıldı yeniden. Boğazda Yunan bayraklarıyla süslenmiş motorlar tur atıyordu keyifle. Beyoğlu meyhanelerinden zafer şarkıları yükselmeye başladı yine. Otomobil dizgileri, Beyoğlu, Şişli ve Galata caddelerinde korna çalarak gösteri yaptılar konvoy halinde.

İngiliz ajanı **Sait Molla**, konvoy halindeki arabaların arasından bir yılan gibi geçti hışırdayarak. Cerle d'Orient adlı kulübe girdi aceleyle. İçeri girer girmez masaları süzdü ve sonunda aradığı kişiyi buldu. Kendisini bekleyen gazeteci **Ali Kemal'in** yanına oturdu. **Molla Sait** gelince **Ali Kemal** yazısına ara verdi ve: "*Gördün mü Molla Bey, korkmaya gerek yokmuş. Bizim düzme*

501 **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi yayınları, s.200.

502 **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi Yayınevi, s.205.

kahramanlar on günde perişan oldular.” dedi. **Molla Sait** keyifle cevap verdi;

“Evet. Çok şükür!”⁵⁰³

Kemalist ordunun yenilmesine herkes sevindi.

O gün **Ali Kemal**, **Molla Sait** ile baş başayken, **Mustafa Kemal** ile de **İsmet İnönü** baş başaydılar cephede. **İnönü**, **Mustafa Kemal**’e ordunun son durumunu açıklarken ordudan tam 30.809 kişinin kaçtığını söyledi. Ve bunu duyan **Mustafa Kemal** fetvaların askerler üzerinde ne kadar etkili olduğunu düşündü. Ve şu önemli sözleri söyledi.

“Anadolu’yu yüzlerce yıl, yalnız canına ve malına ihtiyaç olduğunda hatırlarsan, bunun dışında kaderine terk ve cahilliğe teslim edersen, sonuç böyle olur tabi. İnsanlarımızı okutmamış, bilinçlendirmemiş, kafalarını ve yüreklerini milli terbiyeden geçirmemiş ki. Cami okullarında (kuran kursları benzeri) ve medreselerde (imam hatip ve ilahiyat benzeri) ne tarih, ne coğrafya dersi verilir. Ne de vatan, ne de millet öğretilir. Bu yüzden iki yıldan beri düşman kadar, cahil, gafil ve hainlerle de uğraşıyoruz.”⁵⁰⁴

Kütahya-Eskişehir muharebelerini Yunanlılar kazanmıştı ama Yunanlılar da durmak ile yürümek arasında bocalıyorlardı.

Çünkü Agamemnonun Tuvaya gönderdiği tahta atları gibi, Yunan atları da yorgundu.

Ölmeye Geldik

Eskişehir ve Afyon’un Yunanlıların eline geçmesi ve Batı Cephesi karargâhının Polatlı’ya kadar çekilmesi Ankara’da büyük bir telaşa neden oldu. Başkent tehlikeye girmişti. Evrakların Kayseri’ye taşınması konusunda hükümete yetki verdiler. **Fevzi**

503 **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi Yayınevi, s.200.

504 **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi Yayınevi, s.216.

Paşa 24 Temmuz günü meclise gelerek gizli oturumda Ankara'nın boşaltılacağını söyledi. Bunu duyan Tunceli Milletvekili **Diyaş Ağa** koca sakalı ve sarığıyla yerinden doğruldu ve itiraz etti. Yorgun ve yaşlı elini kaldırarak söz istedi. Kürsüden bulut-su gözlerle milletvekillerini süzerek kahramanca şu sözleri söyledi: *"Efendiler. Biz buraya kaçmaya mı geldik, yoksa, savaşarak ölmeye mi geldik?"*

Ve tartışmalı görüşmelerden sonra Kayseri'ye taşınma kararından vazgeçildi. Ardından **Diyaş Ağa** ve Tunceli'nin diğer milletvekilleri dışarı çıkarak meclisin etrafında siper kazmaya başladılar. Bunu gören diğerleri de onlara katıldı. Bazı milletvekilleri erlerle yan yana savaşmak için cepheye hareket etti.⁵⁰⁵ Eli silah ve sopa tutan bütün Türkler cepheye koşuyordu. Cepheye koşanları gören Ankara lisesi öğrencisi **Hıfzı**, merakla okul müdürüne *"Ne var? Ne oluyoruz!"* diye sorunca müdür önce kısaca konuyu anlattı. Ancak yine de tam anlamayan öğrenciye sert bir dille cevap verdi; *"Oğlum bu iş olmazsa hepimiz asılırız!"*

Müdür haklıydı. Savaş kazanılmazsa Ankara'daki herkes asılacaktı. Ankara ateşe verilip yakılacaktı. Çünkü Ankara bir İhtilalin, bir devrimin karargahıydı.

Ankara lisesi öğrencileri, cepheye koşmak için sıraya girdiler. Ve silaha sarıldılar. 10. sınıf öğrencisi **Tahsin**'in yaşı tutuyordu ve cepheye gitti. Ve o akşam son kez kalemi aldı eline ve yüreğinden gelen bir sesle şu notu bıraktı annesine. *"Anne, vatan için çarpışmaya gidiyorum. Dönersem görüşürüz. Şehit olursam arkamdan ağlama iftihar et. Kafkasya'da savaşmış Şeyh Şamil'in yanına cennete giderim!"*⁵⁰⁶

Şeyhülislam **Dürrizade**'ye göre bu delikanlılar, İngiliz uçaklarından atılan fetvalarla ve Mondros basınından atılan manşetlerle *"kafir"* ilan edildiler. *"Çete"* ilan edildiler.

505 **R.Şükrü Apuhan**, *Türklerin Tarihi*, Timaş yayınları, s.223.

506 **Recep Şükrü Apuhan**, *Türklerin Tarihi*, Timaş yayınları, s.223.

15 gün süren Kütahya-Eskişehir savaşları 24 Temmuz 1921 günü sona erdi. Türk ordusu geride örtme birlikler bırakarak Sakarya'nın doğusuna çekildi. Türk halkının İnönü savaşlarında yükselen morali düştü. Yunan birlikleri de yorulmuştu. Ve lojistik merkezleri ile aralarındaki mesafeyi epeyce açtılar.

2 Ağustos günü cepheden dönen milletvekilleri mecliste izlenimlerini anlattılar. Durumun tehlikeli olduğunu söyleyerek olağan üstü tedbirlerin alınmasını istediler. *Vehbi Bey*'in anlatımına göre askerler tütün yerine ot içiyordu, % 80'inde elbise yoktu. Halk çaresizdi. Yunanlıların zırhlı birliklerine ve yüksek donanımlarına karşı bir şey yapılamaz deniyordu.

Çaresizlik, bir Agamemnon gibi çökmüştü. Başlar eğik, omuzlar yıkıktı. Ama tam bu esnada Milletvekili **Mahmut Esat Bozkurt** kürsüye çıkarak yüksek sesle haykırdı;

"Sonuna kadar dövüreceğiz!"

Mecliste bunlar konuşulurken **Dürrizade Es-seyyid Abdullah** bir fetva daha verdi. Fetva şöyleydi; *"Padişah emrine uymayan eşkıyanın gerekirse toplu halde katledilmeleri farzdır. Eşkıya ile mücadele etmeyen her iki dünyada da cezaya müstehaktır. Eşkıya öldüren gazi, eşkıyanın öldürdüğü halife askeri ise şehittir."*

Bu fetvalar gökten İngiliz uçaklarıyla yağmur gibi yağmaya başladı. Yüreksiz, çıkarıcı, etliye sütlüye karışmayan, adam sende diyenler ile sarıklı cübbeli İngiliz ve Yunan uşakları bu fetvalarla sevindiler. Ve kayıtsızca şunları söylediler: *"Varsın Yunan gelsin, Ermeni gelsin, yüce halifemizin emirlerine uymayan gâvurlar içimizde değil mi?"*

Fetvalar çok etkili oluyordu halk üzerinde. Ankara'nın işi zorlaşıyordu. Ama Müftü Rıfat (Börekeçi), 150 aydın din adamı ile birlikte şöyle bir karşı fetva verdi Ankara'dan;

"Düşmana karşı savaşan müslüman eşkıya olur mu? Olmaz."⁵⁰⁷

Kütahya-Eskişehir muharebeleri yüzünden yurdun her yanında olduğu gibi mecliste de olumsuz hava esmeye başladı. Bazı milletvekillerinin **Mustafa Kemal**'in bizzat cepheye sürülüp, ordunun başına geçmesini istiyorlardı. Ancak ordunun içerisinde bulunduğu şartlar çok kötüydü. Bazı gerici milletvekilleri, **Mustafa Kemal**'i ordunun başına geçirerek, ordu ile birlikte başarısızlığa sürüklenmesinin hesabını yapmaktaydılar.

Kaostan bile pay çıkartmaktaydılar.

Başkomutan Mustafa Kemal

Ama **Mustafa Kemal** bunlar düşünmedi. Ve oyunlarına aldırmadan derhal kabul etti bu zor görevi. Meclis, 5 Ağustos 1921 gününü **Mustafa Kemal**'i başkomutanlık yetkileriyle donattı. **Mustafa Kemal** galip geleceğine dair kendinden gayet emindi;

“Düşmanları yüzde yüz yeneceğimize inancım bir dakika olsun sarsılmamıştır” dedi.

Mustafa Kemal başkomutan olduktan sonra hemen Tekalifi Milliye (Milli Sorumluluk) kanunları çıkardı. Bu arada İstanbul'da para sıkıntısı çeken ve kendisinden para isteyen annesine 14 Ağustos günü şu telgrafı yolladı;

“Evdeki halıları satın!”

Fevzi Paşa Genelkurmay Başkanı, **Refet Bele** ise Milli Savunma Bakanı oldu. **İsmet Paşa** da zaten Batı Cephesindeydi.

Mustafa Kemal'in acilen istediği Sovyet yardımı da 9 Ağustos günü Trabzon üzerinden yola çıkarıldı.

Mustafa Kemal başkomutan yetkileriyle orduyu toparlarken, Güneşler ülkesi İngiltere'de Dünyaca ünlü silah tüccarı **Basil Zaharof** ile İyonya Bankası Başkanı **John Stavridis** birlikte akşam yemeğindeydiler. Anadolu'ya satacakları silahları konuşuyorlardı. Şef garson aynada papyonunu düzelttikten sonra büyük bir

itinayla kadehlerini doldurdu. Ve kadehin sesi, restoranın yüksek tavanlarında yankılandı. **Venizelos**'un zengin İngiliz leydisi **Helena Şilizzi** ile evlenişini konuştular bir süre. Yunan Başbakan **Venizelos**, mitolojide olduğu gibi sanki bir Agamemnon rolüne bürünmüş, **Helena** ile evlenme hazırlıkları yapıyordu.

Dünyanın en büyük silah tüccarı **Zaharof**, ölümleri ve savaşları gözlüyordu o akşam. **Zaharof**, porselen tabağında duran şinitzelden altın kakmalı ince çatalıyla bir parça aldı ve İyonya Bankası Başkanının gözlerinin içine bakarak şunları söyledi;

"Önceki gün L. George ile görüşüp, silah satışlarının artık serbest bırakılmasını rica etmiştim. Karar kesinleşince hemen buraya geldim. Bu karardan Yunanistan'ın yararlanmasını nasıl sağlarız? Yardıma ihtiyaçları olacağını sanıyorum."

Ve kısa bir süre ara verdikten sonra Zaharof şöyle noktaladı sözlerini; *"Çocuklar Ankara'ya yürüyecekler."*

Hedef Ankara idi. Kemalist devrimin karargâhı idi. Başkenti idi. Takvimler 1922'nin sayfalarına dönmüştü bile.

O yıl çok kanlı geçecekti. Truva Savaşından sonra bir büyük savaşa daha gebeydi Anadolu. Artık herkes meydan savaşına hazırlanıyordu. Gerek Yunan birlikleri ve gerekse Türkler son hazırlıklarını tamamlamak üzere cephede son kontrollerini yaptılar. **Mustafa Kemal, Fevzi Paşa** ile birlikte Polatlı'daki cephe karargâhına gitti.

Öte yandan, son hazırlıklarını tamamlayan Yunan Kralı Kostantin'de tek kelime ile şu emri verdi birliklerine.

"Ankara'ya!"

Sakarya Savaşı

Zafer nidaları ve süngü seslerinin arasına karışan "Ankara'ya" seslerinin ardından 23 Ağustos Salı günü Sakarya savaşı başladı.

Türkler 90.000 askerle 180.000 kişilik Yunan askerlerine karşı duruyorlardı. **Mustafa Kemal**, emrindeki komutanları toplayarak mevzilerde ölümü bekleyen askerlerine o naif sesiyle ilk emrini verdi ve; *"Subay ve erlerin, verilecek ilk emirde düşmana yıldırım gibi atılarak şan ve şeref kazanmalarını istiyorum."* dedi.

Ve tarihin en kanlı savaşlarından olan Sakarya savaşı başladı. **Papulas** komutasındaki Yunan kuvvetleri Sakarya'da 100 kilometrelik etten bir duvar ören Türk kuvvetlerine karşı saldırıya geçtiler. Yunan ordusu, üç bin yıllık bir hırsla ateşliyordu topları. Türklerle Yunanlılar tarihin verdiği bir hırsla kılıçlarını çekerek birbirine girdiler. Kanlı savaş tam 22 gün, 22 gece sürdü. Ama Yunanlılar Türklerin savaşı 3000 yıldır sürüyordu. Aslında bu, Yunanlılarla Türklerin savaşı değil.

Batıyla doğunun savaşıydı.

İlk günde kritik bir dağ olan Mangal dağı Yunanlıların eline geçti. Bunun üzerine **Mustafa Kemal**, Mangal dağını koruyamayan 5. Tümen Komutanını hemen görevden aldı. Savaşın gidişatı Türkler aleyhineydi. Anadolu kaygılıydı. Ve o an bir ihanet gölgesi yükseldi basından. Kurtuluş Savaşının en önemli kalesi olan Balıkesir düşünce, kirli parayla Yunanlılar lehine yayın yapan *Adalet* gazetesi Sakarya Savaşının ilk gününde bir yazı yazdı gazetesinde.

*"Yunanlıların gelişinden önce yolda yürütürken bile tereddüt ederdik. Çünkü Hristiyanlara yapılan gaddarane muamele, sana da uygulanıyordu. Serbest ticaret edemezdik. Yok Müdafaa-i Hukuk, yok asker inaeleri diyerek bir takım kayıt ve şartlara tabi olurduk. Bugün hamdolsun ki gezilerimiz serbest, ticaretimiz serbest. Hiçbirimizin kılına zarar gelmiyor. Çünkü Yunanlıların gelmesiyle özgürlük ve kardeşlik güneşi de beraber doğdu. Bu bizim için büyük bir nimettir."*⁵⁰⁸

Yunanlılar Sakarya Savaşının ikinci gününde çevirme harekâtına başladılar. Ancak düzenli de olsa Türkler geri çekilmek

508 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-IV*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.3. *Adalet* gazetesi, 23 Ağustos 1921.

zorunda kaldı. Yunan birlikleri Polatlı ve Haymana'ya kadar ilerlemişti. Sanki Anadolu değil, Ankara savunuluyordu. Kanlı çarpışmalar sonucunda Yunanlılar sabaha karşı köprüler kurarak Sakarya nehrinin kuzeyine geçtiler. İkinci günde 180.000 kişilik Yunan ordusunun kaybı sadece 1 subay, 17 er idi.

Türk Ordusunun kaybı ise belli değildi.

Bunun üzerine **Mustafa Kemal**, askerlerine bir emir vererek *"süngü savaşları yapmadan ve emir almadan hiçbir birliğin yerini terk etmeyeceği, emirsiz geri çekilenlerin hemen idam edileceğini"* bildirdi. Bu emrin ardından süngü savaşları başladı. Askerler kılıçlarıyla göğüs göğse mücadele ettiler. Türk üçüncü grubu **Mustafa Kemal**'in emrini tam olarak yerine getirdi. Mevzilerini ölümlüne terk etmediler. Ama grup toplu olarak Yunanlıların eline geçti. Türk kuvvetleri kuzeye doğru bükülmeye ve gerilemeye başladı.

Top sesleri Ankara'dan duyuldu.

Üçüncü gün, gece sabaha kadar iki tarafta kıyasıya çarpıştı. Süngü ve bıçak sesleri gökyüzünü yırtıyordu. Kritik tepelerden olan Türbetepe tamamen Yunanlıların eline geçti. Beylikköprü'den Haymana'nın doğusuna kadar bütün cephelerde Yunanlılarla yoğun çarpışmalar oldu. Türbetepe yapılan karşı saldırılar sonucunda geri alındı. Ancak alındığında tepenin her yanı yığın halinde düşman cesetleriyle doluydu. Mangal Dağı ise geri alınamadı. Ancak altı sefer el değiştirdi. Sakarya savaşının en kritik günleri 26 Ağustos tarihinde yaşandı. Yunanlılar Karailyas tepelerini aldılar. Kanlıgöl'den itibaren ilerlemeye başladılar. Ancak Türkler saldırıyı iki noktada durdurmayı başardı. Ama ne yazık ki Türkler, çok sayıda kayıplar verdiler. Agamemnonun zırhlı araçlarına karşılık **Mustafa Kemal**'in askerleri çıplak bedenlerini sürmüştü öne. Top atışlarından dolayı mevziler tamamen topraklar altında kaldı. Ölenler canlı canlı toprağa gömüldüler.

38. Samsun Alayının mevzileri de elden çıktı.

Ve sonunda Kartaltepe ve Yıldıztepe'yi de tutamadık. Savaş gece de devam etti. Süngü süngüye çarpışmalar oldu. Gece karanlığında askerler birbirine karışıyordu. Kılıçlar köreldi. Başlar yarıldı.

Ve o gece herkes çaresiz, ilahi Tanrıya sarıldı.

Durumun kötüleşmesi üzerine Anadolu ayaklandı. Orduya destek mitingleri ve gösteriler düzenlendi. Hakkari'den Edirne'ye herkesin çocukları, 3000 yıllık bu kanlı mevzilerdeydi.

Ancak Yunanlılar Ankara'ya doğru yürüyorlardı. **Mustafa Kemal** Alagöz Karargâhında savunma hattını nereye çekmeleri gerektiğini soranlara şu emri verdi.

"Savunmada hat yoktur, bölge vardır. O bölge bütün vatandır. Yurdun her karış toprağı, Türk kanıyla sulanmadıkça, düşmana bırakılamaz. Her birlik, ilk durabildiği noktada düşmana karşı yeni bir cephe oluşturup mücadeleye devam eder!"

Ardından tüm birliklere acilen yayınladığı emirde *"Bütün gruplar, şimdiki mevzilerini son ere kadar savunacaktır. Kanla yoğrulmadıkça bir karış toprak bırakılmayacaktır"* diye haykırdı.

Ve o gece Mustafa Kemal'in askerleri Yunan ilerlemesini durdurmayı başardı.

Teğmenlerin Mücadelesi Başladı

28 Ağustos gününe gelindiğinde her iki tarafta bitkin ve yorgundular. Türkler bu savaşta ağır kayıplar verdiler. Yedek askerlerinin son kısımlarını da kullandılar. Yunanlılar sadece birkaç bölgede geri püskürtüldü. **Mustafa Kemal**'in askerleri geri çekildiler. Mermi yoktu, cephaneye yoktu. Ekmek yoktu. Ama kağnılar yürüyordu. Cephe civarındaki Anadolu köylüsü askerlere yiyecek taşıyordu. Türk kadınları Haymana'dan kağnılarla bir karınca gibi mermi ve yiyecek taşıdılar. Türkler subay sıkıntısı da çekmeye başladı. Savaş neredeyse teğmenlerle idare edi-

liyordu. Öyle ki, Samsun Alayında birlikleri yönetecek subay kalmadı.

Durum hiç iyi değildi. Ama Yunanlılar da sıkıntılıydılar. Türk süvarileri Yunanlıların 16 yiyecek aracını imha ettiler. Ve müthiş bir taktikle Yunanlıların ikmal yollarına sızarak, bu yolları tıkadılar. Ve Yunanlılar, yiyecek ve atları için arpa sıkıntısı çekmeye başladılar. Halbuki 3000 yıl öncesinde İlyada'da yazmıştı, uyarmıştı onları;

"Tanrıya denk Aşil, yiğit olmaya yiğitsin ama,

*Yunanlıları aç açına İyon'a götürmeye kalkışma."*⁵⁰⁹

Savaşın en kritik günlerinde Türkler son kuvvetlerini Haymana yaylası ve Çaldağı bölgesinde savaşa sürdüler. Elde kalan son evlat, son mermi ve son er idi. Ama bir sonuç alınamadı. Düşman ateşi altında kalan Polatlı boşaltıldı. Haymana cephesinde de önemli kayıplar verildi. 15. Tümen topçularında yalnız 129 atımlık cephane kaldı.

4. Tümen hücum taburunda ise sadece 2 subay kaldı.

Cimşitli Ahmet

Sakarya Savaşı tüm hızıyla sürüyordu. Akşam olmuş, çarpışma biraz durulmuştu. **İsmet Paşa** cephedeki karargâh çadırında çalışırken dışarıda bazı sesler duydu ve yaverine sordu;

"Ne oldu, bir şey mi var? Bu gürültü nedir?"

Yaver, herhangi bir problemin olmadığını, sadece bir çocuğun kendilerine yiyecek getirdiğini söyleyince **İsmet İnönü** meraklanarak çadırdan dışarı çıktı. Dışarıda gördüğü manzara ilginçti. Bir çocuk kağının başında elinde övendere⁵¹⁰ ile heykel gibi dikiliyor, askerler de sevinçle gelen yiyecekleri boşaltıyor-

⁵⁰⁹ Homeros, *İlyada*-XIX-155-156, Azra Erhat, Can yayınları, s.430.

⁵¹⁰ Öküze dürtülen ucu çivili sopa.

du. **İsmet Paşa** kağının sağına soluna göz ucuyla baktı. Çocuktan başka kimsecikler yoktu. Çocuk ise hala dikiliyordu. Üstü başı perişan olmuş çocuğun gözleri **İsmet Paşa**'ya bakıyordu. **İsmet Paşa** da ona bakıyordu. Ve içi ısındı birden. Sessiz adımlarla yavaşça yaklaştı çocuğa. Ve yüreğinin derinliklerinden gelen sevgiyle adını sordu. Çocuk çatlamış dudaklardan dökülen sözlerle cevap verdi;

"Ahmet."

"Nerelisin?"

"Cimşit. Angara'nın Cimşit koyündenim."

İsmet Paşa bir kağına bir de çocuğa baktı ve sormaya devam etti.

"Bu kağınyı tek başına sen mi getirdin?"

"He amca ben getirdim."

İsmet Paşa durdu düşündü. Cimşit köyü bulundukları yere kilometrelerce uzaklıktaydı. Ve çocuğun gece gündüz demeden, top tüfek dinlemeden getirdiğini duyunca daha da şaşırdı.

"Peki kaç yaşındasın sen?"

"On iki."

Cevabı alan **İsmet Paşa** şaşkın şaşkın baktı çocuğa ve;

"Köyünüzde başka kimse yok mu çocuğum? Taa oralardan nasıl getirdin buraya tek başına?"

Cimşitli Ahmet'in verdiği cevap, 3000 yıllık bir Anadolu savunmasını ve Kurtuluş Savaşının bir gerçeğini tarif eder gibiydi;

"Köyümüzde en büyük ben galdım amca. Herkes cepheededir."

Bunu duyan **İsmet Paşa** birden duyulandı. Hüzünlendi. Çocuğun o küçük ve o masum yüzünü avuçlarının içerisine alarak alnından öptü. Yanağını okşadı. Ve yaverine dönerek;

"Emrindir. Ahmet'e yemek yedirdikten sonra süvariler kendisini Haymana'ya kadar bıraksınlar. Köyüne götürüp öyle dönsünler."

İsmet Paşa alnından öpünce çocuğun kalbi bir kuş gibi uçtu gururdan. Gözleri bir ay gibi parladı. O esnada **İsmet Paşa**'dan emri alan süvariler, cepheden ovaya, şu sözle birlikte bir şahin gibi kanatlandılar. "*Emredersiniz.*"⁵¹¹

Yunanlılar lojistik desteklerini müfreze donanımlı mekanize kamyonlarla sağlıyorlardı ama Türk Kurtuluş Savaşının lojistik desteğini sağlayan çıplak ayaklı 12 yaşındaki Ahmetler, Mehmetler ve onları doğuran yiğit analardı.

Ve Sakarya savaşına günde yaklaşık 7000 gönüllü kağıt erzak taşıyordu bir karınca gibi

Sakarya Savaşı, 29 Ağustos'ta da yoğun topçu atışlarıyla gün boyu devam etti. Yunanlılar, bize önemli kayıplar verdirerek biraz daha ilerlediler. Türkler yine kayıplar verdiler. Türk mevzileri 2 km. geriye alındı. Ama **Mustafa Kemal**'in askerleri tüm varlığıyla direniyordu. Yunanlılar, Yıldız Sapanca hattını da yarıdılar. Ancak onlar da büyük kayıplar veriyordu. Her yan, her çukur ceset yığınlarıyla doluyordu. Ortalık mahşeri andırıyordu. Ve ordular yayılmıştı Sakaryanın kıyılarına. Ama Sakarya yabancı değildi. Homeros'dan beri vardı İlyada'da;

*"Ordular yayılmıştı Sakaryanın kıyılarına"*⁵¹²

Sakarya savaşı tüm hızıyla devam ediyordu. Türk Cephesinin kilit noktası olan Çaldağı da Yunanlıların eline geçti. Türk askerleri Haymana'nın hemen güneyine alındı. Ve mevzilerini asla terk etmemeleri söylendi. Bunun üzerine Yunanlılar Haymana ovasını ele geçiremediler. **Mustafa Kemal** birkaç gün daha direnilmesini bildirdi ve savunmada kalınarak Yunan gücünün tüketilmesini emretti. Çünkü kayıpları yüksek olan Yunan birlikleri de açlık ve ikmal sıkıntısı çekmekteydiler.

5 Eylül günü Yunanlılar Haymana ve Polatlı arasındaki bölgeden tekrar saldırdılar. **Mustafa Kemal** askerlerine düşen her

511 Yazarın Cimşitli Ahmet'in oğlundan derlediği anı.

512 **Homeros**, *İlyada*-III-185-188, **Azra Erhat**, Can yayınları, s.123.

noktanın saldırılarak geri alınmasını emretti. Başkomutan **Papulas**, Türk ordusunun yenildiğini, Yunan ordusunun Sakarya'nın doğusuna yerleştiğini ilan etti.

Ancak bu noktada **Mustafa Kemal**'in askeri dehası girdi devreye ve çekilirken cephe gerisinde fedai birlikler bıraktı. **Mustafa Kemal**'in süvarileri, örtme birliklerle Yunan direncini kıracaktı. İşte bu fedai birlikleri savaşın kaderini değiştirdiler. Cephe gerisindeki örtme birlikler, Yunanlıların ikmal yollarını imha ettiler. Yunan birliklerine gelen araçların büyük bölümü bu birlikler tarafından yakıldı. Süvariler geride, hayat damarlarını kesiyordu Yunanlıların. Geriden destek aksayınca durmak zorunda kaldılar. Agamemnonun süslü beygire benzeyen tahta atları ilerleyemediler.

Türk süvariler önünde adeta diz çöktüler.

Başkomutan **Mustafa Kemal** de Milli Savunma Bakanlığına bir telgraf çekerek savaşı şu sözlerle özetledi;

“Anadolu savaşları iki günlük meydan savaşları şeklinden çıkarak sürekli yıpratma savaşları haline gelmiştir. Başarı, kesintisiz ikmal yapma olanağına bağlıdır” dedi ve Rus yardımının acilen cepheye gönderilmesini ve yeni yardım istenmesini emretti.

Bu süre zarfında Sakarya Savaşında da önemli oranda durgunluk başladı. Keşif faaliyetlerinin dışında hareketlilik olmadı. Her iki tarafta eksikliklerini gözden geçirdi. Ancak Yunanlıların ele geçirdikleri toprakları korumaları gerekiyordu.

Papulas yıpranmış, ağır kayıplar vermişti. Bir konuşmasında Sakarya Savaşına *“Değerli Savaş demenin bile az olacağını”* söyledi.

Savaşın 17. gününde Türk ordusu eksikliklerini giderdikten sonra saldırı hazırlıklarına başladılar. **Mustafa Kemal**'in askerleri kararlıydılar. Kalanlarla birlikte bu savaş ne olursa olsun almalıydılar. Biliyorlardı ki bu yeni değil, üç bin yıllık hesaplaşmaydı. 9 Eylül günü **Mustafa Kemal**, **İsmet Paşa'yı**, **Fevzi Paşa'yı** ve **Kazım Özalp Paşa'yı** Zafertepe'de topladı. Düşmanın

Sakarya'nın doğusuna sürülmesini ve Sakarya geçitlerinin ele geçirilmesini istedi. **Mustafa Kemal**'in orduları Sakarya nehrinin batısına çekmesi bu yüzdendi. Türk kapını kuruluyordu. Yunan ordularına Sakarya'nın doğusunda saldırılacak ve Sakarya nehrinin tüm geçitleri **Mustafa Kemal**'in askerlerince tutulacaktı. Ve **Mustafa Kemal** 10 Eylül günü ordularına saldırı emri verdi. **Mustafa Kemal**'in askerleri hep birlikte saat 07.30'da karşı saldırıya geçtiler. O'nun emri üzerine Sakarya nehrinin geçitlerini tutan Türkler, bir gün sonra Sakarya nehrinin batısına geçmeye ve kaçmaya çalışan Yunanlıları bu geçitlerde kıstırdılar. Neye uğradığını şaşırın Yunanlılar kaçmaya çalıştı. Ama bir çoğu **Mustafa Kemal**'in askerlerinin elinde, bir çoğu da Sakarya nehrinde boğuldu. Bu kıstırmada Tam 15.000 kayıp verdiler. Kalanlar, **Mustafa Kemal**'in askerlerinin önünden kaçtılar. Yunan Ordusu dağıldı. Sakarya nehri kan aktı.

Ve sonunda Sakarya Savaşı kazanıldı.

İstanbul'da birçok sokakları ve işyerlerine **Mustafa Kemal Paşa ile İsmet Paşa**'nın (İnönü) resimleri ve fotoğrafları asıldı. Ve fotoğrafları asılan dükkanlar, Osmanlı İstanbul polisi tarafından basıldı. Ve ihanet kollarıyla resimlerini kaldırdılar.⁵¹³ Hak-kari'den Edirne'ye, Ardahan'dan Antalya'ya tüm gençler Agamemnon cellatlarının kanlı kasap bıçaklarına canlarını verdiler.

Ve Mustafa Kemal geliyor!

Sakarya kahramanı **Mustafa Kemal** geliyordu. Muzaffer başkomutan **Mustafa Kemal Paşa**'nın cepheden Ankara'ya gelişi müthiş bir manzara idi. Kendisi karargâhından sessiz sedasız ayrılmış, Ankaralılar kahramanlarının gelişini ancak bir saat kala öğrenebilmişlerdi. "*Mustafa Kemal geliyor. Başkomutan geliyor*" fısıltıları hemen yayılmıştı. Haberi duyan Ankaralılar, başından be-

513 İlhami Soysal, *Kurtuluş Savaşı İşbirlikçileri*, Bengi yayınları, s.163.

ri yanlarında oldukları **Mustafa Kemal**'i karşılamak için hep birlikte istasyona koştular. Bir anda meydanlar, caddeler, ağaçlar, pencereler evlerin damlarında genç ihtiyar, kadın, erkek büyük bir halk kalabalıklarıyla doldu. Yollarında kurbanlar kesiliyordu.

Ve sonunda kara tren Ankara istasyonunda ağır ağır durdu. Yüreğinde **Mustafa Kemal**'i taşıyordu. Tören kıtası hazırlanmış ve tedbirler alınmıştı. Kendisi o naif ve o ağır adımlarla sade bir vatandaş gibi sakince indi. Yanında **Refet Paşa** vardı. Herkes başkomutanlarının, kahramanlarının mağrurca ve yüksekçe bir yerden açıklama yapacağını sandılar. Belki de bir kaideye çıkacak veya bir kürsüden halka hitaben coşkulu bir konuşma yapacaktı. Ama öyle yapmadı. Trenden indiğinde hiçbir şey olmamış ve kendisi güya kazanılmış zaferden haberdar değilmiş gibi davrandı. Kendisini karşılamaya gelenlerin ellerini nezaketle ve saygıyla sıktı. Kimseye el öptürmedi. Şapka sallamadı. Bir Kasımpaşalı ya da bir kabadayı gibi davranmadı. Kürsü önünde yalandan gürelemedi. Mehmetçik demetlerinden kendisi için hazırlanan tören kıtasını selamladı. Ve ardından Çankaya köşküne gitti.

İşte O an, Sakarya Savaşı sırasında "*Anadolu'yu fethedeceğim!*" diye kendi milletini kandıran **Kral Konstantin**, **Mustafa Kemal**'in Ankara'ya geldiği gün, yanına dışişleri bakanını da alarak Mudanya'ya gelmiş ve limanda bekleyen Averof zırhlısına güçlkle binebilmişti. Ve padişahı Dolmabahçe sarayından kovmuş Yunan Averof zırhlısı, **Mustafa Kemal** karşısında hezimete uğrayan kralını Yunanistan'a geri götürmek zorunda kaldı.⁵¹⁴

Çağımızın Homerosu; Aşık Veysel

Kurtuluş Savaşı ile ilgili olarak diğer bir gerçek ise Aşık Veysel gerçeğiydi. **Aşık Veysel** aslında **Homeros** gibi bir Anadolu ozanıydı. İkisinin de gözleri görmüyordu. **Aşık Veysel**'e sordu bir gün bir bayan gazeteci.

⁵¹⁴ Ali Kılıç, *Kılıç Ali Hatıralarını Anlatıyor*, Sel yayınları, s.65.

"Aşık, gözlerinin görmeyişine en çok ne zaman üzüldün?"

Veysel, görmeyen gözleriyle düşünceye daldı. Hüznünde sili bulutlar vardı. Ve acıyla cevap verdi Homeros gibi;

"Kızım Seferibirlik (Kurtuluş Savaşı) zamanıydı. Köyümüüz güzeldi. Bi sürü arkadaşlarım vardı. 16-17 yaşındaydık. Oynardık hep birlikte. Bir sabah kalktım, köye bir sessizlik çökmüş. Nerde bu çocuklar dedim, Yunan harbine cepheye gitti dediler. Hepsi de benim akranlarımdı. Harbe gittiler. Köye bir matem çöktü. Ölü gibi sessizleşti birden. Günlece ağladım, kör olan gözlerim az da olsa göreydi de ben de gideydim dedim. Beni niye burada goydular dedim. Gözlerimin görmeyişine işte o zaman çok üzüldüm."

Aşık Veysel'in arkadaşlarının çoğu gelmedi cepheden. Şehit oldular. Yüzyılımızın Anadolulu **Homeros**'u gözlerinin görmeyişine değil, arkadaşlarıyla birlikte savaşa gidemediğine ve şehit olamadığına üzülyordu. İşte Kurtuluş Savaşını yazan destan, bu destandı. Mondros basınının anlayamadığı gerçek, işte bu gerçektir.

Ahmetler, Mehmetler, Veysellerdi

Sakarya Zaferinden sonra da doğu sınırlarını belirlemek üzere 13 Ekim 1921 Perşembe günü Kars Anlaşması imzalandı.

Kars Anlaşmasını imzalayan ülkeler Ankara hükümeti ile birlikte Ermenistan, Azerbeycan ve Gürcistan idi. Bugünkü sınırların belirlendiği Kars Anlaşmasıyla Ankara hükümeti Doğu sınırlarındaki sorunu giderdi. 20 Ekim 1921 günü de Fransızlar da anlaşmaya yanaştılar. Ankara Anlaşması yapıldı. Bu anlaşma gereği Fransızlar, Antep, Kilis ve çevresi ile Çukurova bölgesini boşalttılar. Ve böylece Adana ve Antep tamamen kurtuldu.

1 Aralık 1921 günü Adana ve Mersin Fransızlardan teslim alındı. Türk memurlar Adana'ya kırmızı beyaz bayraklı arabalarla girdiler. Adana Hükümet Konağına Türk bayrağı çekildi. Şehirde büyük gösteriler yapıldı, kurbanlar kesildi. Polis ve jandarmalar göreve başladı. Daha önce Fransızlarla işbirliği yap-

muş olan Vali Yardımcısı **Abdurrahman Bağdatlı**, Savcı **Zihni Hoca**, Belediye Başkanı **Şeyh Galiboğlu Kemal** ve **Hafızoğlu Mehmet**, Ermenilerle birlikte kaçıp gittiler.⁵¹⁵

Osmaniye ise 3 Aralıkta, Kilis 23, Antep ise 25 Aralık 1921 günü Fransızlar tarafından boşaltıldı.

1 Aralık 1921 günü Bakanlar Kurulunun görev ve yetkileriyle ilgili kanun tasarısının mecliste görüşülmesi ile ilgili olarak **Mustafa Kemal** tarihi bir konuşma yaptı. Konuşma önemli idi;

"Bizi yok etmek isteyen emperyalizme ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı milletçe mücadeleyi gerekli gören insanlarız. Biz, hayatını, bağımsızlığını kurtarmak için çalışan emekçileriz. Ne demokratizm(liberalizm), ne sosyalist. Biz bize benzeriz." dedi. **Mustafa Kemal** sözlerine devam ederek hayalciliği, Viyana seferini ve Birinci Dünya Savaşına girilmesini eleştirdi. Bütün milletlerin mutluluğunu, bağımsızlığını istediklerini, ancak bunların tek bir imparatorluk halinde yönetimi demek olan *"Pan-İslamizm"* gibi fikirlerle karşı olduğunu belirtti. Ve ardından *"Turancılığa"* çattı.⁵¹⁶ Ve o gün **Mustafa Kemal**'in konuşması gerçekten çok şıktı. Ama *P.Sabah* gazetesinden Ali Kemal'in **Mustafa Kemal**'e yönelik yazısı hiç de şık değildi.

"Emperyalizm! Kapitalizm!"

*Bu iki kelime, bir zamandan beri Ankara'nın dilinden düşmez oldu. Zorbalarımız, bu iki davaları Lenin'lerden, Troçki'lerden duyular, aldılar. İkide birde emperyalizmden bahsetmek gültüncüdür. Sermayeye savaş ilan etmekten daha anlamsız ne vardır. Emperyalizm ve kapitalizmden sana ne, bana ne? Edirne'yi, İzmir'i kurtarabiliyor musun, ona bakmalı"*⁵¹⁷ diyordu ama, **Mustafa Kemal** Edirne'yi de İzmir'i de kurtarıyordu. Ama semayedarlarla ya da kapitalistlerle değil, Kemalistlerle. **İsmet Paşa**'nın deyişiyle **Mustafa**

515 **K.Ener**, *Çukurova'nın işgali ve Kurtuluş Savaşı*, s.157.

516 *Atatürk'ün söylev ve demeçleri*.-I,S,187,220.

517 *Peyami Sabah* gazetesi, 4 Aralık 1921.

Kemal'in askerleri yan gelip yatmadılar. Sakarya'da yattılar. İnönü'nün, Dumlupınar'ın, Çanakkale'nin toprağında yattılar.

Besiye çekilen cemaat öğrencileri

Ve zaman ilerledikçe Büyük taarruz hazırlıkları tüm hızıyla devam ediyordu. Her iki tarafta hazırlanıyor, güç topluyorlardı yine. 1922 yılının ilk üç ayı **Mustafa Kemal** için hazırlık evresi şeklinde geçti. Sakarya zaferinden sonra Yunanlılar durakladılar. Çünkü önemli bir tokat yemişlerdi. İtilaf devletleri ise ateşkes önerdiler. Ama **Mustafa Kemal** reddetti. Son işgal askeri yurttan çıkıncaya kadar savaşa devam kararı aldı.

Kar, bahar olup toprağa aktı sessizce.

Nisan ayı geldiğinde sevince boyandı doğa. Büyük Taarruz hazırlıkları tüm cephelerde sürüyordu. **Mustafa Kemal** yanında Sovyet Rusya elçisi **Aralof** ve Azerbaycan elçisi **Abilof** ile birlikte İsmet Paşa'nın Konya-İlgin'daki cephesine geldi. **Aralof** cephedeki Türk askerlerine Kızıl Ordu'nun selamlarını bildirdi. Konya yöresinde savaş tatbikatı ve geçiş töreni yapıldı.⁵¹⁸ Konyalılar Mustafa Kemal'i kalabalık bir topluluk ve fener alayları ile karşıladılar. **Mustafa Kemal** ve **Aralof** halka birer konuşma yaptı. **Mustafa Kemal**, medrese öğrencilerinin birinin askere gitmeme isteği ile karşılaşınca *"Millet kan içinde yüzerken burada besiyeye çekilmişsiniz. Askere alınmanız için hemen emir vereceğim."* dedi sinirlenerek. Ve **Aralof**'a dönerek şöyle devam etti konuşmasına;

*"Savaş sona erince onlarla daha ciddi konuşacağım. Onları mali kaynaklarından, vakıflardan yoksun edeceğim. Bu vakıflar mollaların yaşam kaynağıdır. Dinç, sağlam delikanlıları askerden kaçırın 17.000 medrese var. Bu tam bir kolordu demektir"*⁵¹⁹

518 **Utkan Kocatürk**, Atatürk ve Türk Devrim Kronolojisi, s.318.

519 **Utkan Kocatürk**, Atatürk ve Türk Devrim Kronolojisi, s.319.

Mustafa Kemal'in, Azerbeycan ve Sovyet Büyükelçileri ile birlikte yaptığı Konya ziyaretlerini *P.Sabah* gazetesi "*Anadolu'da Bolşevik dolapları*" başlığı altında şöyle haber yaptı o gün;

*"Hele bir barış olsun, bu sefer biz o Bolşevik döküntülerine dünyayı da, Konya'yı da göstereceğiz"*⁵²⁰

Mustafa Kemal Konya ovasının tozlu yollarını aşarak meclise döndü tekrar. Ankara siyaseti karışıkı yine. Çünkü meclis milletvekilleri savaşı unutmış, iç kavgalara tutuşmuştu. "*Turancılık*", "*İslamcılık*", "*Osmanlıcılık*", "*ümmeçilik*" derken kendimizi unutuyorduk yine. Bu tartışmalara bir son vermek için **Mustafa Kemal** durgun bir deniz gibi yürüyerek kürsüye çıktı ve bu tartışmaların dışında bambaşka bir yol anlattı milletvekillerine. Anlattığı yol "*asri hayat*" idi.

Çağdaşlık demekti bu. **Mustafa Kemal** Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelmiş bu insanlara ısrarla çağdaşlığı anlattı durdu.

Vaat edilmiş topraklar..

Ankara'da Meclis'te bu çalışmalar olurken, **Venizelos** İngiltere'de balayından dönmüştü. Güzel karısı İngiliz **Helena** ile mutluydu. Hemen Avam Kamarasına gitti ve İngiliz Başbakan **Lloyd George**'u ziyaret etti. Ve "*Yunanistan'ın tek ümidi sizsiniz*" dedi. Bu sözleri duyan İngiliz Başbakan şu cevabı verdi;

*"Ben her zaman için Yunan dostuyum. Bunu en iyi siz bilirsiniz. İlgililere şunu duyurabilirsiniz; Eğer Yunanistan, barış görüşmelerine kadar Anadolu'da kalırsa, vaat edilmiş topraklar onun olacaktır"*⁵²¹

O esnada İzmir'de de Yüksek Komiser **Stergiadis**, İzmir Belediye Başkanı Hacı **Hasan Paşa**, Efes Metropolit **Hrisostomos** ile Rum cemaati adına üç Rum, İyonya tasarısıyla ilgili bazı ayrıntıları görüşmüşler ve ardından toplantı nihayet sona ermişti.

⁵²⁰ *Peyami Sabah* gazetesi, 2 Nisan 1922.

⁵²¹ **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi Yayınevi, s.563.

Yunan hükümeti İzmir'i elde tutabilmek için Ege'de özerk bir yönetim kurmayı düşünüyordu. Toplantıdan çıkarken **Hrisostomos** aniden kapı eşiğinde durdu; "Atina'dakilere söylemeyi lütfen unutmayın" dedi ve bir an iç çekerek şöyle devam etti; "...biz Anadolu Rumları, son üç yıl içerisinde Yunan ordusuna asker olarak 35.000 çocuğumuzu verdik. Şimdi bir o kadar insanımızı da İyonya yönetiminin emrine veriyoruz. Yalnız İzmir çevresinde kurulacak küçük bir devlete razı değiliz. İyonya devleti, Antalya'dan İzmit'e kadar bütün batı Anadolu'yu içine almalı."

Rumlar İlyada destanından habersiz, İyonya için bir ordu kuruyorlardı. Bursa-Bandırma-Soma-Manisa-Simav bölgesinde 20.000 kişilik 48 tabur kurulmuştu bile. Yunan subayları 16-55 yaş arasındaki bu insanları eğitiyor, Rum kadınları bu ordu için üniforma dikiyordu. Bunlara Yunanca "Politophylakion" (Silahlı Sivil Muhafız Teşkilâtı) deniyordu. Yunan Ordusu çekilse bile tasarladıkları bu yeni ordu, Ege Rumlarını koruyacaktı.⁵²²

Ama Atina'da da bambaşka bir hava esiyordu.

Başbakan **Protopapadakis**, **Gunaris**, **Teotokis**, **Baltacis**, **Stratigos**, **Stratos** gibi Bakanlar Yüksek Komiser **Stergiadis**, Genelkurmay Başkanı General **Dusmanis**, Başkomutan General **Hacı Anesti**, Kralın önünde hep birlikte İyonya devletini görüşüyorlardı. Toplantı üç saat sürmüş, görüşmeler sonuçlanmıştı. Alınan iki kararı kral şöyle özetledi.

"Batı Anadolu'da işgalimiz altındaki tüm bölgede gerekli bütün hazırlıklar tamamlanacak ve İyonya özerk yönetiminin kurulduğu ilan edilecek; İstanbul şehri ve Trakya, müttefiklere bilgi notası verilerek ordumuz tarafından işgal edilecektir."

Hepsi derin şekilde rahat bir nefes aldı. Bizansın intikamı alıyor, Bizans İmparatorluğu diriliyordu. Ama asıl kurulmak istenen, tarihi İyonya idi. Atina Katedralinin büyük çanı, alınan kararları kutsar gibi çılınca çalmaya başladı.⁵²³

522 **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi Yayınevi, s.573.

523 **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi Yayınevi, s.575.

Oysa İyonya zamanında ne çan vardı, ne de kilise.

İngiltere 18 Haziran 1921 günü İngiliz Dışişleri Bakanı **Lord Curzon**, Türk-Yunan Savaşı'nı sona erdirmeye koşullarından biri olarak İzmir bölgesine "özerklik" verilmesi gerektiğini Fransa ve İtalya'ya bildirdi. İnönü'nün dediği gibi İngiliz oyunu bitmiyordu. Aslında emperyalistlerde oyun bitmiyordu. İzmir bölgesine özerklik vererek **Mustafa Kemal**'in Ege'de ilerlemesini bu şekilde durdurmayı düşünüyordu. Kurmayı düşündükleri İyonya devleti İngiltere tarafından yaşatılacak, emperyalistler böylece Ege ve Boğazlara hakim olacaktı. Bunun için İngilizler İstanbul'a başvurdular. 90 yıl önce adeta Amerika ve İngiliz temsilciliğini yapan *Zaman*, *Vakit*, *P.Sabah*, *Türkçe İstanbul* ve *Alemdar* gibi gazetelerden ve bazı bakan, din adamı ve politikacılardan yardım aldılar. Bunlar bir de aydın kesimiydi ülkenin. Ve yabancılar başta olmak üzere Yunanlılarla yıllardır işbirliği yapan çevrelerdi. Bu çevreler Batı Anadolu'da bir özerk hükümet istiyorlardı.

Mustafa Kemal'i ancak bu şekilde durdurulabileceğini düşündüler. Ayrıca **Mustafa Kemal**'in olası bir zaferinin kendi sonları olacağını bilmekteydiler. Bu yüzden bu çevreler bir araya gelerek "*Anadolu Cemiyeti*" adı altında bir dernek kurdular. Şeyhülislam **Mustafa Sabri Efendi** Başkanlığında kurulan bu derneğin çoğunluğu din adamlarından ve politikacılardan oluşuyordu. Onlar için vatan ve memleketin önemi yoktu. Önemli olan halifelüğün sürdürülmesi idi. Bu uğurda gerekirse Yunanla bile işbirliğine razıydılar. Ve öyle de yaptılar. Derneğin düşündüğü "*Batı Anadolu Özerk Hükümeti*"nin başına Hristiyan bir vali önerdiler. Bu teklifi Yunanlılara kendileri götürdüler. Anadolu Derneği üyeleri isteklerini bir yazılı metine dökerek 11 Aralık günü Yunan Temsilci **Triandafilacos**'a sundular. Buna göre; kurulacak özerk hükümet padişaha bağlı kalacak, Ankara hükümetinin önüne dikilecek, Batı Anadolu'daki Türk ve Rum halkının mutluluğu için çalışacaktı. Ve hem de Hristiyan bir Valinin altında olacaktı. Bu Anadolu Derneği, bu Yunanistan'la bir barış yapıp, **Mustafa Kemal**'e karşı bir ittifak kurulmasını da istiyordu.

Yunanlılar önerinin içeriğini hemen Atina'ya, Dışişleri bakanlığına bildirdiler. Bu konu İlyada destanında şöyle geçmişti.

Antenor İlyada'da dernek kurucusu demekti;

Akıllı Antenor aldı sözü, dedi ki;

"Troyalılar, Dardanoslular (Çanakkale), dinleyin beni;

Bakın ne diyor bana içimdeki ses,

*Gelin verelim Agamemnon'a götürsünler,"*⁵²⁴

Başlarında Şeyhülislam **Mustafa Sabri**'nin bulunduğu dernek üyeleri Yunanlılardan bu amaçla 100.000 Türk lirası almayı da ihmal etmedi. İlginçtir, **Homeros** "boş boğazlı ağustos böceği" gibi öten tipler olarak göstermişti dernek kurucularını. Ayrıca "batı kapıları" dediği yer ise meşhur Truva atlarının içeri alındığı yer idi. İçeri alanlar ise Troya'ya ihanet eden dernek kurucularıydı. Yani **Antenor**'dü. Ve o millete seslenerek güzel Heleni verelim diyordu. Bunun 1920'li yıllardaki anlamı Hellenizmdi. Dernek kurucuları Hellenizme izin veriyor ve Türklere ihanet ediyordu. Şeyhülislam ve adamları Hristiyan valiyi görmek istiyorlardı başlarında. Şeyhülislam **Mustafa Sabri**'nin kurduğu derneğin önerdiği anlaşma maddeleri şuydu;

1-Helen geri verilsin (kurulsun)

2-Truva (Anadolu) Agamemnon'a verilsin.

Tesadüf bununla bitmiyordu. Dernek kurucusu **Antenor**, Troya efsanelerine göre "vatanını satan bir hain" olarak görülüyordu. Tahta atın Truva şehrinin içine alınmasında, Palladion'a yardım ettiği söyleniyordu. Daha da ilginç, dernek kurarak kendi milletine hainlik yapan **Antenor**, çocuklarıyla birlikte Truva savaşıdan sonra Avrupa'ya kaçmıştı.⁵²⁵

⁵²⁴ Antenor; İlyada da dernek kurucusu olarak geçiyor ve düşmanla işbirliği yaparak Truva atının Troya'ya girmesini sağlayarak Troya'ya ihanet ediyor.

⁵²⁵ **Azra Erhat**, *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, s.39 ve 233.

İyonya'yı kurmak isteyenler, zaman geçtikçe tam fikir birliği-ne varamadılar. Herkes farklı düşünmeye başladı. Kimi çevreler "İonya Devleti" kurulmasında direniyor, kimi "özerklik"ten söz ediyor, kimisi de "askeri yönetim" istiyordu.

Çalışmalar sürerken **Gunaris** birkaç bakanla durumu değerlendirdi. **Baltazis**, Anadolu Cemiyetinin çalışmalarını özetledi. Hep birlikte güldüler. Şeyhülislam o kadar çalışılmış, para dö-külmüş ama dişe dokunur bir hainliği örgütlemeyi başaramamıştı. **Gunaris Baltazis'e** dönerek şunları söyledi.

"Bu hain Türklere ihtiyacımız yok. Gerekirse bölge özerk yönetimi kendimiz kurarız"⁵²⁶

Ve "Anadolu Devleti" hayalleri de başlamadan son buldu. Sonunda bağımsız bir "İonya Devleti" kurulmasına karar verildi. Ve 30 Temmuz 1922 günü İzmir'de "İyonya Devleti"nin kuruldu-ğunu resmi bir törenle ilan ettiler. Törende Yunan Valisi **Stergiadis**'in emri altında görev yapmayı kabul eden İzmir Belediye Başkanı **Hacı Hasan Paşa**'da vardı. Zaten kendisi İzmir'in işga-linde vali ve kolordu komutanı ile birlikte teslim etmişti İzmir'i. Törende "Kurulacak yönetim, çeşitli ırk ve dindeki halkların mutlu-luğunu sağlayacaktır" dedi. Konuşmasının bitiminde **Hacı Hasan Paşa**, Yunan hükümetine sıcak teşekkürlerini sunmayı da unut-madı.

Başkentinin İzmir olarak belirlendiği İyonya devleti, İzmir ve çevresi ile Ayvalık'a dek uzanan 16 bin kilometre karelik ve 1 milyon nüfuslu bir kesimi kapsıyordu. Oysa bilmiyorlardı ki bir gün gelip, yok olacağını kutsal İyonya'nın.⁵²⁷

526 **Turgut Özakman**, *Şu Çılgın Türkler*, Bilgi Yayınevi, s.524.

527 **Homeros**, *İlyada* Çev. **Azra Erhat**, Can yayınları, s.30.

BÜYÜK SALDIRI

26 Ağustos 1922

Hesaplaşma bir ömür kadar yakındı.

Paşalar harita üzerinde son durumları tartıştılar. Türkler, saldıracaktı.

Ancak bazı paşalar buna itiraz ettiler. Harp Okulunda strateji öğretmeni olan **Yakup Şevki Paşa** saldırı planına itiraz etti;

"Nakliye kollarımız yetersiz, yürüten orduya cephane yetiştirebilmeleri mümkün değil" dedi.

Mustafa Kemal Paşa ise gülerek şu cevabı verdi.

"Bizde cephane ikmalini düşmandan yaparız paşam."

Ancak **Mustafa Kemal**'in bu esprisine **Yakup Şevki Paşa** gevşemedi. Ve sert bir şekilde cevap verdi;

"Afyon mevzilerini inceledim. Biz burayı bir günde, iki günde yaramayız. Hayal görmeyelim. Ayağı çarıklı askerlerle o sarp, vahşi arazide düşman mevzilerinin karşısında çakılıp kalırız."

Bu söz üzerine **Mustafa Kemal** soğukkanlı bir şekilde sordu kendisine:

"Peki, ne yapmamızı tavsiye edersiniz?"

Yakup Şevki Paşa sözlerine devam etti hemen:

"Uygun bir yerde cepheden saldırırız. Düşman geri çekilirse takip ederiz. Böylece tek dayanağımız olan orduyu tehlikeye atmamış oluruz"

Ancak **İsmet Paşa** söz aldı ve;

“Uğraşa uğraşa ancak bir yılda düşmanla az çok denk hale gelebildik. Bir daha bu gücü yaratamayız. Bu yüzden bu sefer kesin sonuç almak, savaşı bitirmek zorundayız. Tehlikesine rağmen bu planın uygulanmasından başka çare görmüyorum” dedi. Ve bu sözü Başkomutan **Mustafa Kemal Paşa** ile Genelkurmay Başkanı **Fevzi Çakmak Paşa**’da destekledi. Ama **Yakup Şevki Paşa** bir kez daha itiraz etti; *“Yapmayın, Türk milletinin bütün varı bundan ibaret. Şimdi siz onu bir noktaya yığarak tehlikeye atıyorsunuz, buna razı gelemem!”*

Bu sözü duyan **Mustafa Kemal**’in yüzü keskinleşti ve tok bir sesle şunları söyledi; *“Varımız bundan ibaretse, kesin sonucu bununla almak zorundayız”*

Yakup Şevki Paşa durmuyordu. Ayağa kalkarak itirazını sürdürdü; *“Buna karar verenler, tarihe karşı büyük vebal altında kalırlar. Adama vatan haini derler.”*

Ve bir ara durakladıktan sonra yalvarmaklı bir tonla sözünü şöyle bitirdi.

“Ve hepimizi meclisin önünde asarlar!”

Ortalık buz kesmişti. Herkes susmuş bir heykel gibi **Yakup Şevki Paşa**’ya bakınıyordu. Ama her zaman olduğu gibi yine son sözü, **Mustafa Kemal** söyledi;

*“Korkmayın Paşam. Tarihe ve millete karşı bütün sorumluluk bana aittir!”*⁵²⁸

Mustafa Kemal 27 Temmuz 1922 günü Konya’dan Batı Cephesi Karargâhı olan Akşehir’e döndü. Akşehir’de bir futbol karşılaşması yapıldı. Komutanlar futbol maçını seyretme bahanesiyle Akşehir’e geldiler.

30 Temmuz günü de Başkomutan **Mustafa Kemal Paşa**, **Fevzi Paşa** ve **İsmet Paşa** ile bir araya gelerek Alaşehir’de Büyük Tarruzun son biçimini ve ayrıntılarını görüşüp kararlaştırdılar.

528 **Alev Coşkun**, *Tarihi Unutmamak, Günceli Yakalamak*, Cumhuriyet Kitapları, s.42, 43, 44.

Yunanlılar Türk cephelerindeki saldırı hazırlıklarını anlayarak karşı tedbir geliştirmeye çalıştılar. Yunan Komutan **Hacı-anesti** olabilecek saldırıya karşı uyanık bulunulmasını istedi.

İncelemelerini tamamlayan **Mustafa Kemal**, 5 Ağustosta cepheden döndü. 20 Ağustos günü de Ankara'daki görüşmelerini tamamlayarak tekrar cepheye, yani Akşehir'e vardı. Komutanlarla bir toplantı yaparak 26 Ağustos günü saldırı emrini verdi ve son hazırlıkların tamamlanmasını istedi. Ayrıca **Mustafa Kemal**, saldırının başarıya ulaşacağına inanmayanların hemen istifa etmelerini istedi.

Ankara'da gazetelere ilan verilerek **Mustafa Kemal**'in Çankaya'da bir çay ziyafeti vereceği yazıldı. Çay ziyafeti verilecekti ama, Çankaya'da değildi. İzmir'deydi.

Atatürk ve subayları..

Ve özgürlük mücadelesi başlıyordu.

26 Ağustos günü gece saat 03.00'da **Mustafa Kemal** uyandı. Aslında o mavi gözler, hiç uyumamıştı. Ve saati sordu. Üç dediler. Kalktı. Ve kılıcını kuşandı. Dışarıda çarıklarını çekmiş on binlerce asker ölüme hazırды. **Mustafa Kemal**, **Fevzi Paşa** ve **İsmet Paşa** ile birlikte Kocatepe'ye geldi. Yürürken, toprak titriyordu gururdan.

Ve şayak kalpaklı adam, gün ağarırken sabah saat 05.30'da tam iki yüz top ateşiyle Büyük Taarruzu başlattı. Türk'ün tarihi bu top sesleriyle birlikte yeniden yazıldı. Türkler her cephede saldırıya geçtiler. Ve piyadeler bir süngü mesafesinde Yunanlılarla temasa girdiler. Türk ordusunun süngü hücumuna kalkan tümenleri Tınaztepe, Belentepe ve Türkmentep'e'yi aldılar. Ancak her yer açık bir mezara dönüştü sanki. Askerler ölümlerle toprağı kucaklayarak cennetle sarmaş dolaş yatıyorlardı.

Ve hâlâ 20 kilometrelik Yunan cephesi henüz yarılamamıştı. Savaş, 3000 yıl öncesinin Truvası gibi kanlıydı. Askerler acıma-

sız tarihin, dipsiz derinliklerinde kıyasıya dövüşüyorlardı. **Mustafa Kemal Paşa**, gözünü kırpmadan savaşı izledi. Önünde tam 400.000 asker şiddetle ve hırsla boğuşuyordu. Diğer kritik tepeler ele geçirilmesine rağmen Çiğil tepe alınamamıştı. 57. Tümen bir türlü ilerleyememişti. **Mustafa Kemal Paşa** bu Tümenin Komutanı olan **Albay Reşat Bey**'i teşvik etmek için, gözlerini savaşı alanından ayırmadan eliyle telefon istedi. Telefonla **Albay Reşat Bey**'e gecikmenin nedenini sorduğunda Albay kendisine *"Yarım saate kadar hedefe ulaşacağına"* dair söz verdi. **Mustafa Kemal** *"Peki size güveniyorum"* diyerek telefonu kapattı.

Yarım saati geçeli epeyce olmuştu. Ama zaman durmuştu sanki. İşlemiyordu. Çiğil tepe alınmıyordu bir türlü. **Mustafa Kemal** sıkıldı. Böylesi gecikmelere alışık değildi. **Mustafa Kemal** 57. Tümene tekrar telefon ettiğinde karşısına bu kez bir üstteğmen çıktı. **Mustafa Kemal Reşat Albay**'ı telefona istedi. Ama üstteğmen ağlayarak cevap veriyordu. Ve hıçkırıklarla şunları söylüyordu;

*"Reşat Albay az önce intihar etti komutanımı!"*⁵²⁹

Türkler zafere koşuyordu.

İlk gün kanlı boğuşmalarla geçti, yarım milyona yakın askerin cephede boğuşması, kulakları delen bir uğultu çıkarıyordu. İkinci gün sabah Türkler yeniden yoğun bir şekilde saldırıya geçtiler. Yunan kuvvetleri bu kez tutunamadı. Yunan Komutan **Trikopis** kendi cephesini tutamıyordu. Türkler dalgalar halinde akıyordu. Hastanelerden bile yaralılar en önde savaşmak için koşup geliyordu. **Yıldırım Kemal** adında bir yaralı Konya hastanesinden kaçıp cepheye gelmiş ve en önde çarpışırken şehit düşmüştü.⁵³⁰

529 Alev Coşkun, *Tarihi Unutmamak, Günceli Yakalamak*, Cumhuriyet Kitapları, s.46.

530 <http://www.forumacil.com/ege-bolgesi-tanitimi/142360-yildirim-kemal-schitligi-afyon.html>

Trikopis daha geride bir savunma hattı oluşturmaya çalıştı. Ama Yunan askerleri paniğe kapılarak kaçmaya başladı. **İsmet Paşa** düşmanın kaçış yollarının kesilmesini ve düşmanın imha edilmesini emretti. Türkler Afyon'a doğru koştular. Kaçan Yunan askerlerinin ardından top sesleri ile birlikte Afyon'a girdi. Ve Ağustosun 27'sinde Afyon'u aldı. Başkomutan **Mustafa Kemal** coşkulu kalabalığın arasında Afyon'a girdi. Afyonlular **Mustafa Kemal**'i görmek için belediye binasına koştular.

Mustafa Kemal 28 Ağustos gecesini Afyon belediyesinde geçirdi. **Halide Edip** "Paşam çok yorgunsunuz, İzmir'i aldıktan sonra dinlenirdiniz" dedi. Ama O, **Halide Edip**'in yüzüne baktıktan sonra şu tarihi sözleri söyledi; "Dinlenmek mi? Yunanlılardan (savuştan) sonra birbirimizi yiyeceğiz."⁵³¹

O akşam Yunan Başkomutan **Hacıanesti**'nin irtibat subayı İzmir'de batılı gazetecilere bir basın toplantısı veriyordu. Ve ilginçtir; "iki gün sonra esir **Mustafa Kemal**'i size burada takdim edebilirim."⁵³² diyordu

Yunanlılar Afyon'un alınışını hâlâ öğrenememişlerdi.

Düşmanı imha edin

Büyük Taarruz haberi Ankara'ya da iki gün sonra verildi. Ama tam bir bomba etkisi yaptı. Bütün halk sokaklara döküldü. Saldırının üçüncü gününde **İsmet Paşa** Yunan kuvvetlerinin telefon ve telgraf hatlarının kesilmesini, demiryollarının dağıtılmasını, menzil kollarına baskın yapılmasını emretti. Emirden kısa bir süre sonra Yunanlıların ön ve arkaları çevrildi. Yunan askerleri ve araç ve gereçleri ele geçirilmeye başlandı. Yunan

531 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-IV*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.604.

532 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-IV*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.604.

kuvvetlerinde panik halinde dağılmalar arttı. **Trikopis** kuvvetlerini Çalköy'e çekmeye çalıştı.

O esnada hiçbir şeyden habersiz Yunan Kralı **Kostantin**, İngilizlerden İstanbul'un kendilerine verilmesini istiyordu. Eşi **Kraliçe Sophia** ile birlikte Ayasofya kilisesinde bir an önce Bizans İmparatoru ve İmparatoriçesi tacını giymek için sabırsızlanıyordu. Eşi Kraliçe **Sophia**'nın adı Ayasofya (Aya sophia) kilisesinden geliyordu.⁵³³

Diğer yandan İngiliz Dışişleri Bakanı **Lord Curzon**'a ise daha önce dört ay Anadolu'da kalmış Arap ajan **Hamza el Gouth** istihbari bilgi veriyordu;

"Türkiye'de subaylar ve komutanlar savaş istiyor. Millet istemiyor. Kemalist düzen koftur. Bir darbeyle çökebilir!"

Savaşın beşinci gününde Yunanlılar dağınık bir şekilde Çalköy civarına toplandılar. Kayıpları çoktu. Haberi alan **Mustafa Kemal Fevzi** ve **İsmet Paşa**'ları çağırdı. Onlara düşmanın sarılmaya elverişli bir hale geldiğini söyleyerek *"gerçek kurtuluş gününün bugün olacağını"* söyledi. Yunan askerlerinin imha edilmesini emretti.

Türkler, son yumruğu vuracaklardı.

Ve **Mustafa Kemal**, Dumlupınar yakınlarındaki Başkomutanlık Meydan Savaşı adı verilen bu savaşta öğleden sonra savaş yöneteceği tepeye çıktı. Durdu. Düşündü. Nice çarpışmalardan geçmiş, nice savaşlarda galip gelmişti.

Ve saat 14'te ordularına bir kez daha saldırı emrini verdi.

Trikopis birliklerine geri çekilme emri verdiyse de başarılı olamadı. Çünkü hepsi dağılmıştı. Sağ kalanlardan kimisi çıldırmış, kimisi de kaybolmuştu.

Mustafa Kemal'in süvarileri ise atlarıyla uçuyordu. Piyadeleri kimse durduramıyordu. Topçular, dağı taşı titretiyordu ye-

533 **Yahya Akyüz**, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoyu*, Türk Tarih Kurumu yayınları, s.236.

rinden. Öğle vakti Yunan General **Trikopis** ve **Diyenis**'in çember içinde olduğu bildirilince **Mustafa Kemal** derhal esir alınmasını emretti. Şiddetli savaş sonunda Yunanlılar trenle kaçmak istedilerse de başaramadılar. Çünkü Ege'nin Türk köylüleri tren raylarını sökmüşlerdi o gün.

Ve Mustafa Kemal, Başkomutanlık Meydan Savaşı adı verilen Dumlupınar savaşında Yunan ordusunu adeta hezimete uğrattı. Türklerin zaferiyle sonuçlandı. Bir gün önce Afyon belediyesinde geceyi geçiren **Mustafa Kemal**, bir gün sonra geceyi Dumlupınar köyünde toprak üzerinde geçirdi.⁵³⁴⁻⁵³⁵

30 Ağustos günü sabahı Türk askerleri Kütahya'ya girdiler. Kütahyalılar yüzlerce kurban kestiler. Kazanlar kaynatarak askerlere yemekler verdiler. Domaniç yaylasında **Osman Gazi**'nin ruhu dirildi sanki.

Yunanlılar o gün toparlanmaya çalıştılar. Atina hezimetin büyüklüğünü tam olarak fark edemedi. Askerlerinin dağıldığından haberleri olmadı.

Yunanlı yöneticiler hâlâ hiçbir şeyden habersiz komutanlarına rütbelere taktılar. En zengin ve en gösterişli törenlerle sırmalar, madalyalar verdiler.

Ama hiçbir işe yaramadı.

Trikopis ise tümgeneral oldu. Yunanlılar bu haberi kendi birliklerine telsiz anonsu ile bildirdiler. Bu anons Türk telsizlerinden de duyuldu. Ancak **Trikopis** Tümgeneral olduğu haberi telsizlerinden yankılandığında ise maalesef esir düşmüştü.

Esir düşen **General Trikopis** ile **General Diyenis Nurettin Paşa** ile **Sami Paşa**'ların arasında **Mustafa Kemal**'in karargâhına getirildi. Eğer korunmasalardı Uşaklılar onları parçalayacaktı. Esir generaller Türk Paşalarının arasında çadırdan içeri girdiler. **Mustafa Kemal**, **İsmet Paşa** ve **Fevzi Paşa** ile birlikte onları

534 *Hakimiyeti Milliye*, 31 Ağustos 1922.

535 *Yeniğün* gazetesi, 31 Ağustos 1922.

kabul etti. **Mustafa Kemal Paşa**, **İsmet Paşa** ve **Fevzi Paşa**'nın arasında oturuyordu. Bizimkilerin rütbeleri ve üniformaları neferlerinki gibi sade, ancak Yunan generallerininki ise oldukça gösterişli, bol yaldızlı ve yıldızlıydı.

Fevzi Paşa, Yunan generaller karşısında bir Buda heykeli gibi dikiliyordu. **İsmet Paşa** ise her zamanki gibi dingin ve sessizdi. Ve gözlerindeki öfkeyi göstermemeye çalışıyordu. Ama **Mustafa Kemal** bambaşkaydı. Ortamın en hakim karakteriydi. Saygıyla **Trikopis**'e elini uzattı. Tokalaştılar. Alelade bir 'l sıkışından daha uzun tuttular. Ve **Mustafa Kemal** şu sözleri söyledi kibarca; *"Oturun general, yorulmuş olacaksınız."*

Sonra sigara tabakasını uzattı nazikçe. Ve kahve ikıam etti. Yunan generaller şaşırıyordu. Özellikle **Trikopis Mustafa Kemal**'e açık bir hayranlıkla bakıyordu. Trikopis elli yaşlarında asabi ve hastalıklıydı. **Mustafa Kemal** ise 41 yaşında ve dinamikti. **Mustafa Kemal Trikopis**'e tümgeneralliğe yükseldiğini bildirdi. Ve; *"Üstünüze düşen görevi yaptığınıza inanıyorsan: rahat olun. En büyük komutanlar bile esir olabilir"* dedi.

Trikopis cevap olarak yapmak istediği en son şeyi yapamadığını söyledi. Yapacağı en son şey, intihar etmektir. Ardından uzun uzun hayranlıkla baktıktan sonra mırıldanarak şu sözü söyledi **Mustafa Kemal**'e:

*"Ben sizin bu kadar genç olduğunuzu bilmiyordum General."*⁵³⁶

Büyük Taarruzun altıncı günü Yunan generallerden Dumanos kayboldu. Cesedi bulunamadı. Her yer ölü ve yaralılarla doluydu. Sanki bir mahşer günüydü. Türkler ve Yunanlılar ayırt edilemiyordu mevzilerde. O sabah savaş alanını gezen **Mustafa Kemal**, binlerce Yunanlı cesedini gördükten sonra şunları söyledi:

"Bu manzara İnsanlığı utandırabilir, fakat kendimizi savunmak için buna mecbur olduk. Türkler, başka milletlerin vatanında böyle bir harekete girişmez."

⁵³⁶ **Alev Coşkun**, *Tarihi Unutmamak, Günceli Yakalamak*, Cumhuriyet Kitapları, s.52.

Ve yerdeki Yunan bayrağını “bir milletin bağımsızlık temsilidir” diyerek kaldırttı.⁵³⁷ **Mustafa Kemal, İsmet Paşa ve Fevzi Paşa**’lar Çalköy’de yıkık bir evin avlusunda kırık bir kağıt arabasının üzerine oturarak durum değerlendirmesi yaptılar.

İzmir’e yürünülmesi kararlaştırıldı.

Türklerin merhameti

Savaş devam ediyordu. Gökyüzünün tüm kızılığı Ege dağlarına kan olup yağarken, Türkler tüm soğukkanlılıkla metanetini ve merhametini koruyordu yine. Esir düşen Yunan General **Trikopis**, kendisi gibi esir düşen subayları için Uşak Mevkii Komutanlığına gönderdiği rica mektubunda şunları yazıyordu;

“Dün Uşak’ta bulunan ve Ankara’ya gönderilecek olan esir Yunan subaylarının Polatlıya kadar yaya olarak gönderileceklerini öğrendim.

Bu esir subayların savaş hareketi dolayısıyla yorgun, gıdalarından yoksun, halsiz oluklarının ve bunun dışında ne kaput, ne battaniyele-ri ve ne de ayakkabıları bulunmadığının ve onların da çok kötü bir durumda olduğunun ve birkaç kilometre yürüyüşünden sonra ayakla- rında bir şey kalmayacağının dikkate alınması lazımdır.

Bu durumun incelenmesini, tespit edilmesini ve göz önünde bulundurulmasını rica ederim..

General N.Trikopis”

Yunanlıların Anadolu’da yaptıkları kötülükleri o zaman görenler takdir ederler ki, o boğucu vahşet dumanı içinde utançtan intihar etmeyip de böylesine bir istekte bulunmak yaman bir çelişkidir. Bu mektup üzerine **Trikopis** ve **Diye-nis** ile görüşen Batı Cephesi Menzil ve İkmal Şubesi Müdürü **Binbaşı Mehmet Nuri** Bey şu cevabı vermiştir;

537 **Zeki Sarıhan**, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü-IV*, Türk Tarihi Kurumu yayınları, s.614.

"Esir Yunan subaylarının esir oldukları dakikadan itibaren Türk Ordusu tarafından ne derece özen gösterildiğini ve ne kadar müsaite şartlarda bulundurulduklarını ve doyurulduklarını görüyorsunuz..

Uşak'ın yanmayan evlerinin en iyilerinde esirler ikamet ettiriliyor. Altlarına verilen şilteler ve yorganlar diri diri yakılan ve katledilen (Türk)ailelerinin sağ kalanları tarafından Türklere mahsus bir merhamet duyguları ve ongunlukla size gönderilmiştir. O zavallılar ah ve enin içerisinde inlerken, esir Yunan subayları dün ateşe verdikleri bu ülkenin yanışını pencereden seyretmekle memnundular. Daha ne yapalım? Tahribatınız yüzünden demiryolları bozulmuştur. Tamirle meşguliiz. Ümit ediyoruz ki, iki gün sonra sizleri Afyonun doğusundaki Çay istasyonuna kadar trenle göndereceğiz. Oradan yaya yürümeye mecbur olan küçük rütbeliler Biçer istasyonuna kadar yürüyebilecekler. Ve Biçer'den Ankara'ya yine trenle gidecekler. Gerekirse bu üç günlük kara yürüyüşü için, orduya cephane nakliyatından artacak fedakar ve zavallı köylünün arabalarından yararlanacağız. Sekiz yaşındaki kız çocukları bile arkasında cephane taşıyarak ordumuzu Akdeniz kıyılarına kavuşturmaya çalışırken ve sağ kalan Türkler yaptığınız tahammülsüz vahşetin matemiyile yanarken, size yapılan bu lütufkarlığı hangi millet gösterebilir?

Çok düşkün olan esirlerinizi elbette düşüneceğiz. Bu bizim insani görevimizdir.

Fakat davet edilmedikleri halde ülkemizi harap etmekte pek hevesli davranan Yunan Ordusu subaylarının karadan üç günlük yürüyüşe tahammülleri olmadıkları iddia edilirse gülmeye olur.

Hatırlayınız..şu dakikada henüz esir olmayan subaylarınız, verdiğiniz emir doğrultusunda ilerideki köy ve kasabaları tutuşturmakla meşguldürler..

Binbaşı Mehmet Nuri Bey.." 538

538 Cevdet Kerim İncedayı.,İstiklal Harbi Garp Cephesi.Yapı Kredi Yayınları.İstanbul. s. 225,226

Olmayan kaldı mı?

30 Ağustos günü öğle vaktinden önce İkinci Ordu Karargahından Dumlupınar'a hareket eden **Fevzi Çakmak** Paşa, Eğret'in batı sırtlarında bir yaşlı köylüye rast gelmişti o gün. İhtiyar, yorgun ve buruşuk elleriyle askerlere yol gösteriyor, kılavuzluk ediyordu.. Diğer yandan da bu yaşlı pir, üzüntüsünü gizliyor ve gözyaşlarını siliyordu hıçkırıqlarla..Askerler, bu ağlayışının nedenini sordular ihtiyara..O ise;" *Bu günleri gördüm de sevindim*" dediyse de ikna olmadı **Fevzi Paşa**..Ve kendisine ısrarla "*Sen dertli görünüyorsun..Ne oldu? Anlat*" diye sorunca, utancından açıklayamayan yaşlı ve yaslı ihtiyar, hıçkırıqlara boğularak aslında çok şey anlatıyordu şu kısa cevabında..

"Olmayan kaldı mı efendi? Olmayan kaldı mı?" 539

Akdeniz

Yunanlılar 31 Ağustos günü Uşak'ı tamamen yaktilar. Yunanlılar geçtiği yerleri yakıyorlardı. Eskişehir ve Afyon'un büyük bölümü yandı. Eşme başta olmak üzere tüm köy ve kasabaları yakarak kaçtilar. Sadece yakmakla kalmıyor, ayrıca katlediyordu. Uşak'ta Yunanlılar tarafından öldürölerek yakılmış 200 Türk'ün cesedi bulundu.

Yunan askerleri yerli Rumlara da saldırdılar. Bandırma'da Yunan askerleri, kıyıya kaçmak için birikmiş Rumları ölümle tehdit ettiler. Evlerine gitmezlerse ilçeyi topa tutacağını söylediler.

Agamemnon, bıraktığı yerleri yakıyordu.

Ama Türk kuvvetleri Ege'ye dalga dalga akıyordu. Yunanlı komutanlar askerlerini toparlayamayınca yerlerine dönmeyen askerleri vuracaklarını söylediler ama askerleri dinlemedi.

539 **Cevdet Kerim İncedayı**.,*İstiklal Harbi Garp Cephesi*.Yapı Kredi Yayınları..İstanbul. s. 250

Savaş tüm hızıyla sürüyordu. Zor durumda olan Yunanlıları Kuvayı Milliye askerleri Ege’de kovalamaya devam etti. Dört gündür yorgun ve uykusuz olan askerler yürüyerek değil, koşarak ilerlediler. Yollarda gördükleri köylüler, kadınlar, erkekler, genç ihtiyar, çocuklar bile sevinçten deli gibi ağladı. Herkes Kuvayı Milliye askerlerine sarılıp, öpücüklerle kucaklıyordu. Küçük, büyük, kadınlı erkekli herkes, Türk askerlerinin atının üzengilerinden tutup öpüyordu.

Çok değil, daha bir yıl önce “çete” denilen **Mustafa Kemal**’in askerleri artık, üzengilerinin öpüldüğü ve karanlıkta ışık saçan birer kahramandılar.

İzmir’e doğru Armutlu adındaki bir köyden geçerken köylüler Kuvayı Milliye askerlerini seyretmek için yol kenarına çıkmışlardı. İslî yanık bakraçları ve kırık testileriyle geçen askerlere su ve yiyecek verdiler.

Mustafa Kemal ve karargâh ekibi köylülerin önünden araba ile geçerken yolun açılmasını beklemek için bir süre Turgutlu yakınlarındaki Armutlu köyünde durdular. Köylüler arabanın etrafında toplandılar. **Mustafa Kemal** bir sigara yakmak için toz gözlüğünü gözünden çıkartınca orada bulunan köylüler arasından **Mehmet Kemalettin Eskicioğlu** adında yaşlı biri ani bir hareketle kalabalığı yararak otomobilin kenarına geldi. Bir süre **Mustafa Kemal**’in yüzüne dikkatlice baktıktan sonra elini koyuna soktu ve çıkardığı resme avucunun içinde dikkatlice baktı. Resme bakarken avuçlarının içinde saklıyordu.

Çünkü baktığı kişinin resmini taşımak bile yasaktı.

İhtiyar bir resme, bir de **Mustafa Kemal**’e baktı. Birden sağ elinin işaret parmağını önce resme, sonra da Mustafa Kemal’e yöneltti ve titreyen dudaklarından zorla dökülen kelimelerle;

“Bu sen’sin!” dedi. Ardından köylülere dönerek;

“Arkadaşlar bu Mustafa Kemal’dir! Mustafa Kemal’dir!” diye zıplamaya ve bağırmaya başladı.

Mustafa Kemal mavi gözleriyle gülümsüyordu. Yüzünde ni-san çiçekleri açıyordu.

Adam bağırmaya devam ediyordu sevinçle. **Mustafa Kemal** olduğunu duyan kadın ve erkekler ellerindeki testileri ve bak-raçları ve yoğurt dolu helkelerini hemen atarak büyük bir çığlıkla arabaya koştular. Her tarafından otomobilin içine daldılar. Gözyaşı dökerek **Mustafa Kemal**'in kalpağını, yanağını, elini ayağını hararetle öpmeye başladılar. **Atatürk**'ün ayağının tozla-rını bile yüzüne sürenler oldu.

Köylünün elindeki resim kim bilir ne zamandan beri ve ne zorlukla sakladığı ve koruduğu bir resimdi. Ve koynunda saklı-yordu. **Mustafa Kemal**'i köylülerden ayırmak zor olduğu için yaveri şoföre emir vererek arabayı yavaş yavaş sürmesini istedi. Ortalık sevinç çığlıklarıyla doluydu. **Mustafa Kemal**'in ardın-dan köylüler; “Yaşa paşamız. Namusumuzu, hayatımızı kurtardınız. Hepimiz sana kurban olalım. Yaşasın Mustafa Kemal Paşa’mız” diye haykırdılar. Köylüler Mustafa Kemallerinin değerini her zaman bildiler. Ve **Mustafa Kemal** 1 Eylül günü kesin emrini verdi;

“Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz’dir. İleri!”

Emri alan Türkler aynı gün akşam, yanmakta olan Uşak’a girdiler. Ardından Eskişehir’i aldılar. O gün 190 subay ve 4.400 er teslim alındı.

Ve Kuvayı Milliye Orduları Kula’ya girdiler. Kula’da halk as-kerleri coşkun sevinçlerle karşıladı. Kulalılar askerlere yiyecek verdiler. Kadınlar, kızlar pencerelerden sarkarak **Mustafa Ke-mal**'in askerlerine çiçekler attılar.

Daha önce Yunanlılara sığınan ve Yunan cephesinde Türkle-re karşı savaştan *Sucaattin Tekkesi Derviş*i savaşa öldürüldü.

Kuvayı Milliye birliklerinin ele geçirdikleri Sındırgı’da düş-mana yardımcı olmuş olan iki hoca ve bir serserinin başına “Ben vatan ve millet hainiyim. Bu cezaya layıkım. İbret alın” yazılı külah-lar giydirildi. Halk bunları tükürük yağmuruna tuttu.⁵⁴⁰

540 Kur. Albay Baki Vandemir, *İstiklal Harbinde Demirci Akıncıları*, s.186.

Yine de yapılmamalıydı. Kim olursa olsun sonuçta bir insandı. İnsan bedeni kutsaldı. Ama maalesef o coşkuda bazı taşkınlıklarının önüne geçilmesi de mümkün olmadı.

Uşak, Kütahya, Eskişehir ve Afyon'un ardından Yeşil Bursa da alındı. Ve Bursa'nın alındığı gün, Ankara'da meclis kürsüsünün üzerindeki siyah örtü kaldırıldı.

Uludağ beyaz otağında neşeyle gülümsüyordu.

Ardından **İsmet Paşa**, Birinci Ordu Komutanlığına, Türk süvarilerinin bir an önce İzmir'e girmelerini emretti. Yunanlılar İzmir'i bütünüyle boşalttı. Türkleri durduramayacağını anlayan İngilizler, araya girerek İzmir'in teslim edilmesini kabul ettiler. Türk telsiz istasyonlarına, İzmir'in teslim edileceğini ve müzakere için yer bildirilmesini istediler.

Türk ordusu 8 Eylül günü de Manisa'ya girdi. Askerlerin ardından yükselen toz bulutları "*Mustafa Kemal*" adını yazıyordu.

Ve 9 Eylül günü de Türk süvarileri İzmir'e girerek Hükümet Konağına Türk bayrağını çektiler. **Yüzbaşı Şeref Bey** yüzünden yaralanmıştı. Ve yüzündeki yaradan kan bulaşmıştı bayrağa. Ve o bayrağı sevinç gözyaşları içinde göndere çekti. Halk kendisini coşku ile alkışladı. İzmirli, askerlere evinden getirdiği yiyecekleri verdiler.

Onları coşku ile öptüler.

İzmir'in alındığı tüm yurda ve Ankara'ya bildirildi. Türk milleti, İzmir'in alınışını sabahlara kadar süren coşku ve fener alayları ile kutladılar. Tüm şehirlerde top atışı yapıldı.

Türk ordusunun İzmir'i aldığı gün o günkü gazetelerden *P.Sabah*: "*Türk'ün Bayramı!*"⁵⁴¹ şeklinde, *Vakit* gazetesi: "*Süvari kıtalarımız dört ile beş gün arasında İzmir'e girmiş ve İzmir'de şanlı bayrağımız dalgalanmaya başlamıştır*"⁵⁴² şeklinde veriyordu.

541 *Peyami Sabah* gazetesi, 9 Eylül 1922.

542 *Vakit* gazetesi, 9 Eylül 1922.

Vakit gazetesi **Atatürk** döneminde ilginç bir çizgi izledi. *Vakit* gazetesinin baş yazarı **A. Emin Yalman** ise 11 Ağustos 1925 günü Diyarbakır'da gerici isyan çıkaran Şeyh Sait lehine propaganda yaptı ve tutuklandı ve İstiklal Mahkemelerinde yargılandı. On yıl siyasetten uzak kaldı. 1936 yılında yeniden gazete çıkarırsa da, daha sonra gazeteden ayrıldı. İkinci Dünya savaşında **Hitler**'i şiddetle eleştirdi. Yine kendisi gibi muhafazakâr olan **Necip Fazıl Kısakürek**'in çıkardığı "*Büyük Doğu Dergisi*" tarafından hedef gösterildi. Sabetayist ve dönme olduğu bile yazıldı. Hakkında "*Güzellik yarışması düzenleyip Türk kızlarını teşhir ettiği*" dedikodusu çıkarılınca, 1952 yılında Malatya'da bir suikaste uğradı. Suikasti yapan **Hüseyin Üzmez**'di. Henüz bir lise öğrencisi olan **Üzmez, A. Emin Yalman**'a ateş ederek ağır yaraladı. Oysa **Hüseyin Üzmez** de kendisi gibi muhafazakâr, kendisi gibi ümmetçi idi. **Üzmez** suikastten sonra teslim oldu ve 20 yıl hapis cezası aldı. Ölümünden dönen Yalman, **Hüseyin Üzmez**'i cezaevinde ziyaret etti. "*Vakit*" gazetesi başyazarını ağır yaralayan **Hüseyin Üzmez** gün geldi ve "*Anadolu'da Vakit*" gazetesinin köşe yazarı oldu.

Bu **Hüseyin Üzmez**, o **Hüseyin Üzmez**'di.

Sait Molla ise beklenildiği gibi İngilizlere sığındı.

Daha önce *Türkçe İstanbul* gazetesini de satın almış ve İngilizlere bir rapor vererek İngiltere'nin Türkiye'ye el koymasını istemişti. İngiliz ajanı **Papaz Frew**'in yakın arkadaşı ve işbirlikçisiydi ve İngiliz Muhipleri Cemiyetinde Bu derneğin kurucuları **Damat Ferit**, *İngiliz Frew* ve **Sait Molla** idi. İngilizlerden para karşılığında yurt içinde gerici isyanları kışkırttı ve tertip etti. Padişah bu derneği destekliyordu. **Sait Molla** aynı zamanda Sulh Selamet Partisinin kurucusuydu. **Sait Molla** milli mücadeleden sonra Mısır'a kaçtı. Kendisi daha sonra 150'likler listesine alınarak vatandaşlıktan çıkarıldı.⁵⁴³

543 **Hıfzı Topuz**, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitabevi, s.113.

Mustafa Kemal İzmir’de

Mustafa Kemal 9 Eylül günü Belkahve’ye geldi ve yanan İzmir’i seyretti. İzmir yanıyordu. Yunanlıların giderken bıraktığı yangın tam aralıksız iki gün sürdü. Bu yangın dünyanın en büyük yangınlarından biri olarak kabul edildi. Ve **Mustafa Kemal**, İzmir yangınına uzun uzun baktıktan sonra şu tarihi sözleri söyledi; “Çocuklar bu manzaraya iyi bakın. Bu alevler, bir devrin sona erip yeni bir devrin başladığını gösteren bir yangındır. Osmanlı İmparatorluğunun son yüzyıllardaki bütün günahları, şu ateşle temizlenirken, yeni bir Türk Devletin kuruluşu ve Türk milletinin yükselişi de dünyaya ilan ediliyor.”

İzmir’de kalan Rumlar korku içindeydiler. Çünkü Yunan askerleri gelmişler, 3 yıl boyunca masum Türkleri katletmişler ve şimdi de kanlı elleriyle Rumları bırakıp kaçmışlardı. Üç yıl önce yaptıkları zulmün kendilerine yapılmasından korkuyorlardı. Yunanlılar, bıraktıkları onca acılardan sonra gemilerine binerek kaçtılar. 3000 yıl öncesinde Troya’da olduğu gibi;

*Akhalar (Yunanlılar) kaçışıyordu göklere yükselen çığlıklarla,
Hektor’un önünde gemilere, Helesontos’a (Çanakkale) doğru”⁵⁴⁴*

Geceyi Kemalpaşa’da geçiren **Mustafa Kemal**’in sabah kalktığında ise güneş alnından öptü eğilerek. Sarı ve altın tozlu ışıklarını saçtı üzerine. Sevinç gözyaşlarıyla kutsadı O’nu.

Ve güneşin ardı özgürlüktü. **Mustafa Kemal** ertesi gün alkışlarla İzmir’e girdi. İzmirililer akın akın O’na koştular. Hükümet Konağının önü mahşeri günü gibi kalabalıktı. Bıraksalar öpücüğe boğacaklardı. **Mustafa Kemal** bu coşku seli arasında Hükümet Konağına giderek halkı selamladı.

Ve ardından İzmir’de derhal bir bildiri yayınlayarak sivil halka kötü davrananların ölüm cezasına çarptılacağını söyledi.⁵⁴⁵

⁵⁴⁴ İlyada. Homeros. XVIII-149, 150

⁵⁴⁵ Lord Kinross, Atatürk, Bir Milleti Yeniden Doğuşu, Çev.: Necdet Sander, 1984, s.460.

Ayrıca Amiral **Dumesnil** ile yaptığı görüşmede Hristiyan halkın korunacağını ve yerli Rumlara karşı bir hareketin olmayacağını dair bir güvence verdi. Ve **Mustafa Kemal**, *Chicago Tribune* gazetesi muhabirine de şunu söyledi; “Buraya eski hesapları araştırmaya gelmedik. Bizim için mazi gömülmüştür!”⁵⁴⁶

Mustafa Kemal’in büyüklüğüne dair yüzlerce örneklerden sadece bir tanesiydi bu. Ve İzmir alındıktan sonra, Helenlerin Agamemnon Kralına ders verircesine, tarihi derinliği üç bin yıllık geçmişe uzanan şu sözleri haykırdı.

“Hektor’un öcünü aldım.”⁵⁴⁷

Ve Anadolu’ya bir mesaj yayınlayarak Türk milletine şunları söyledi; “Anadolu düşmandan kurtulmuştur. Akdeniz, askerlerimizin zafer sesleriyle dalgalanıyor. Anadolu’nun kurtuluş zaferini tebrik ederken sana İzmir’den, Bursa’dan ve Akdeniz ufuklarından ordunun selamını da takdim ediyorum!”

Ardından İzmir Körfezi açıklarında bekleyen Edgard Quinet zırhlısından bir mesaj aldı **Mustafa Kemal**. Mesajı İzmir’de bulunan yabancı konsoloslar getiriyordu. Getirirken, titriyorlardı. Ve **Mustafa Kemal**’e “Ege’de hangi komutanı nereye atayacaklarını” sordular. **Mustafa Kemal** sinirlendi ama sakinliğini bozmadı. Soruya cevapta vermedi. Ancak konsolosların “Müttefik devletlerin İzmir’i Türk ordusuna teslim edeceğini bildirdiğini” söyleyince **Mustafa Kemal** sonunda patlatı. Ve yumruğunu masaya vurarak şu sözlerle haykırdı;

“Kimin şehrini kime veriyorlar!”⁵⁴⁸

İzmir sokakları bir anda Türk bayraklarıyla donatıldı. Rum ve Ermeniler kenti terk etti. Rum Metropolit **Hrisostomos** Birinci Ordu Komutanı **Nurettin Paşa** ile görüşmek istedi. **Hrisostomos** 15 Mayıs 1919 günü İzmir’e çıkan Yunan askerlerini kut-

546 *Söylev*, s.45.

547 **Hulki Cevizoğlu**, *işgal ve Direniş*, 1919 ve Bugün, Cevizkabuğu yayınları, s.84.

548 *Atatürk ve İzmir*, İzmir Gazeteciler Cemiyeti, s.69.

samıştı. Kabul edildiği görüşmede **Nurettin Paşa Hrisostomos**'u azarladi. Çıkarken **Hrisostomos** linç edildi. **Mustafa Kemal** olayı duyunca: “*Bu olmamalıydı*” dedi.

Hrisostomos'un bugün Atina'da heykeli bulunmaktadır. Ve o heykel ellerini havaya kaldırmış durumda ve İzmir'e doğru bakmaktadır. Bu, Yunanlıların İzmir'den vazgeçmediği ve vazgeçmeyeceği anlamına gelmekteydi.⁵⁴⁹

“Büyük Turan” Devleti Planı

Tarihin derinliklerinde İyonya devletini arayan **Hrisostomos** ve emperyalistler bu acı sonla karşılaşırken, yine tarihin derinliklerinde “*Turan ülkesünü*” arayan **Enver Paşa**'da aynı son ile karşılaştı o gün.

1881 yılında doğan **Enver Paşa**, İttihat ve Terakki Derneğinin kurucularındandı. Kısa zamanda yükselerek yönetimi devraldı. 1914 yılında doğuda “*kaybedilen Kafkas topraklarını geri almak hevesiyle*” Çarlık Rusyasıyla girdiği savaşta yaklaşık 90.000 askerin donarak hayatını kaybetmesine neden oldu.

Ülkeyi 1914 yılında Almanya'nın yanında Birinci Dünya Savaşına soktu ve yenildi. 1918 yılında ise önce Almanya'ya sonra da Rusya'ya kaçtı. Milli mücadele boyunca **Mustafa Kemal**'in yenilmesini fırsat kolladı. **Mustafa Kemal** yenilirse Anadolu'ya gelip, yönetimi devralacaktı. Ancak bu gerçekleşmeyince “*Turan İmparatorluğunu kurmak amacıyla*” Tacikistan'a gitti. Burada Türk İslam Hareketi gerçekleştirmeye çalıştı. Basmacı İsyanını başlattı. **Enver Paşa**, bu isyanının bastırılmasında Ermeni Komutan **Agop Melkovian**'ın ile girdiği çatışmada öldürüldü.

549 Dr.Necati Fahri Taş, *Nurettin Paşa ve Tarihi Gerçekler*, Nehir yayınları, s.8.

İyonya Devleti Planı ve Anadolu Cemiyet planı

Güneşler ülkesi İngiltere tarafından Sevr Anlaşmasından hemen sonra yürürlüğe sokulmuş, faaliyetlerine başlamıştı. Ancak Mustafa Kemal'in 9 Eylül 1922 günü İzmir'e girmesiyle iki ay bile ömrü olmadı ve kurucuları Yunanistan'a kaçtı. İyonya macerasına kapılan İzmir Yunan Genel Valisi **Stergiadis**, Türk ordusu İzmir'e girmeden önce bir İngiliz savaş gemisine binerek kaçtı. Ve Yunanistan'a bile dönemeyerek Fransa'ya sığındı. Ve İlyada'da da yazıldığı gibi Troya'yı almak Yunanlılar için bir hayal oldu.

"Gidelim gemilerimizle evimize

*Troya'yı almak artık hayal oldu bize"*⁵⁵⁰

İyonya devletini kurmak amacıyla Yunanlılarla işbirliği yapan ve Batı Anadolu'nun parçalanıp Yunanistan egemenliğine verilmesi için çalışan gerici çevrelerin kurduğu *"Anadolu Cemiyeti"* milli mücadeleden sonra kapatıldı. Ancak 12 Eylül 1980 darbesinden sonra *"Anadolu Gençlik Dernekleri"* adı altında benzer isimli dernekler ortaya çıktı.

Enver Paşa'nın, Asya'da giriştiği *"Büyük Turan Devleti"* macerası acı bir şekilde noktalanırken, **Lloyd George** ve Yunanlıların da Ege'de giriştiği *"Büyük İyonya Devleti"* macerası da benzer şekilde acı ile noktalandı.

Olmayacak hayaller ve düşüncelerdi bunlar. Bir başka olmayacak bir hayal daha vardı Avrupa'nın öte yakasında. **Lloyd George**, Yunan Başbakan Venizelos ile birlikte Anadolu'yu sömürmek için yeniden bir Bizans-İyonya Devleti kurma hayaline girişmişti. Ama hayalleri **Mustafa Kemal** tarafından söndürüldü. **Lloyd George** İngiltere'de daha sonra iktidardan düştü. Bir daha da iktidara gelemedi. Sadece o değil, bir zamanlar güneşler ülkesi diye anılan İngiltere dünya gündeminden düştü. Eski gücünü kaybetti.

550 Homeros, İlyada-XIX-27-28, Azra Erhat, Can yayınları, s.224, 225.

L. George kendisini Anadolu'dan çıkarmaya çalışan **Mustafa Kemal** için İngiliz Parlementosunun kürsüsünden şunları söyledi;

“Yüzyılda bir dahi yetişir, bu yüzyılın dahisi Mustafa Kemal'dir. Mustafa Kemal'in dehasına karşı elden ne gelir.”

Ve Zeus misali güneşler ülkesi denilen İngiltere Başbakanı **Lloyd George**'nin öldüğü gün *Times* gazetesi ise sanki dalga geçer gibi şöyle bir manşet atıyordu gazetesine;

Times: “Lloyd George'u bir daha kalkmamak üzere Mustafa Kemal devirmiştir”⁵⁵¹

Ve Mustafa Kemal Atatürk

Mustafa Kemal, ülkeyi kurtardıktan sonra Anadolu'da modern yasalarla yönetilen yeni bir devlet kurdu. Türkiye Cumhuriyetiydi adı. Ülkede Cumhuriyet ilan etti, saltanatı kaldırdı, halifeliği kaldırdı, siyasi alanda devrimler yaptı. Bu o kadar kolay değildi. Çünkü en yakın dava arkadaşları bile Cumhuriyet rejimine karşı oldukça soğuktular. Atatürk pragmatik bir metotla ülkeyi kurdu. Sosyal hayatı yeniden düzenledi, şapka kanunu çıkarttı, sarık ve cübbeleri kaldırdı. Toplumun kılık kıyafetini düzeltti. Kadınları peçenin içinden çıkarttı. Çağdaş siyasi haklara kavuşturdu, seçme ve seçilme hakkı verdi, medeni kanun getirdi. Tekke ve zaviyeleri kapattı, Kuran'ı Türkçeye çevirerek herkesin anlamasını sağladı. Hukuk alanında ve eğitim-kültür alanında devrimler yaptı. Şeriat mahkemelerini kaldırdı. Arapça alfabeyi kaldırarak yerine çağdaş Latin alfabesi getirdi. Öğrencileri çağdaş eğitime kavuşturdu.

Aralarında Lozan, Montreux, Balkan Paktı ve Sadabat Paktı gibi önemli anlaşmalar başta olmak üzere toplam 52 uluslararası

⁵⁵¹ *Atatürk ve İzmir*, İzmir Gazeteciler Cemiyeti, s.70.

sı anlaşma yaptı. Türkiye'nin uluslararası arenada yerini almasını sağladı. Ayrıca 15 yılda binlerce yasalara imza attı.

1981 yılında UNESCO Atatürk'ün doğumunun 100. yılını bütün dünyada Atatürk yılı olarak kutladı.

Atatürk ikinci dünya savaşının ne zaman çıkacağını, kimin başlatacağını ve kaç yıl süreceğini bildi.

Samuel Hungtinton'un 1996 yılında ifade ettiği "*medeniyetler çatışmasını*" O, çok daha doğru bir tesbitle yıllar önce söyledi.

"Devlet"e önem verdi, "Devlet" sisteminin gereklerini anlattı ve bir devlet inşa etti. "*Devletsiz bir ortam, insanın insanla savaşımıdır*" dedi. Dünyaya yön veren liderler "*devlet*" sistemini önemsizleştirirken, 21. yüzyılın eşiğinde devletin gereği anlaşıldı. Bu amaçla **F. Fukuyama** "*Devlet İnşası*"nın gerekliliğini yazdı.

Mustafa Kemal yıllar önce devleti bireyle bütünleştirerek, "*ılımlı devletçilik*" tezini işlemişti. Ayrıca ekonomik devletçilik anlayışıyla devletin ekonomiye optimum müdahaleciliğini savundu. Bu tür tezlerin aksini savunan günümüz liberalistler ancak 2008 küresel ekonomik krizinden sonra ekonomide yapıcı devlet müdahaleciliğinin gerekliliğini anladılar. İlerleyen yıllarda Amerikan başkanları da **Atatürk**'ün haklı olduğunu kabul etti. 2008 küresel krizinde ekonomide devlet müdahaleciliğinin gerekliliğini savundular. Ve 2008 krizinde bu politikayı uyguladılar. Sadece ABD değil, tüm dünya ülkeleri optimum devlet müdahaleciliğini uygulamak zorunda kaldı.

Mustafa Kemal, ekonomi şeklimizi serbest piyasaya dayandırdı. "*Ancak hiçbir piyasa da başıboş değildir*" dedi. Bu sözü bizim çok bilmiş ekonomistler "*liberalizm*" olarak algıladılar. Dünya ülkelerinin ekonomisi de daha sonra liberalizm üzerine şekillendi. Oysa **Atatürk** liberalizmi kastetmiyordu. Konuşmasının sonunda "*Bizimkisi liberalizmden de başka bir şeydir*" diyordu. 70 yıl sonra dünyanın en önemli siyaset bilimcilerinden **I. Wallerstein** Atatürk'ü haklı çıkarırcasına "*Liberalizmden Sonra*" isimli

eserini yazdı ve 2008 yılında liberalizm çöktü. Atatürk bunları 70 yıl öncesinde söylemişti.

Ekonomi alanındaki öngörülerini bugün gerçekleşen **Mustafa Kemal**, dünya örgütlenme alanındaki öngörülerıyla de dikkat çekti. Milletler cemiyetinin dağılacağını ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeni bir Birleşmiş Milletler Örgütü kurulacağını dünya düzeninin baştan başa değişerek yeni bir dünyanın kurulacağını söyledi. Ve söyledikleri gerçekleşti.

“Dünya bir birliğe gidiyor” dedi ve ilerleyen yıllarda herkes Birleşmiş Milletler etrafında toplandı.

Batı devletlerinin er geç bir araya gelerek bu birleşimin *“Avrupa Birliğine yol açacağını”* bizzat söyledi.

Bununla yetinmedi, emperyalizm konusunda yaklaşık 100 yıl önce Anadolu'ya yapılan saldırılarının genel hedefinin aslında bütün *“Doğu”* olduğunu söyledi ve yıllar sonra emperyalistler Ortadoğu'ya saldırdılar.

Çok isabetli bir öngörüyle Sovyetler Birliğinin üç kuşak sonra dağılacağını bildi ve Sovyetler Birliği gerçekten de üç kuşak sonra dağıldı.

Çağdaş dünyanın bilim ve teknoloji üzerine kurulacağını söyledi ve 21. yüzyılda Bilim şaşırtıcı bir şekilde gelişme gösterdi. **Alvin Tofler** 1968 yılında *“Şok Dalgası”* isimli eserinde dünya politikacılarına *“üçüncü yol”*dan söz etti. Bu üçüncü yol, bilgi ve teknoloji devrimiydi.

Mustafa Kemal yıllar önce *“İnsanoğlu Ay'a ayak basacaktır, bunun için 2000 yılını beklemeye gerek kalmayacaktır”* dedi, ABD'li **Neil Armstrong**, 1969 yılında aya ilk adımı attı.

Amerika'yı apartmanın en lüks katında oturan bir ülkeye benzeterek uzaklardan gelip ateşe verilebileceğini 70 yıl önce söyledi ve 11 Eylül 2001 yılında şaşırtıcı bir benzerlikte Amerika'da ikiz kuleler ateşe verildi.

Mustafa Kemal, 20. yy siyasetine damgasını vurdu. Ve özellikle “devlet, demokrasi ve özgürlükler” konusundaki düşünceleriyle önümüzdeki yüzyıllarada damgasını vuracak. O bir kahin değildi, bilgili, tecrübeli ve son derece hümanist bir liderdi.

1938 yılında öldü Türk milleti **Mustafa Kemal**’ini çok sevdi. Ona “**Atatürk**” dedi. Ve O’nu kendi atası saydı.

Mustafa Kemal İstanbul ve Trakya’yı, Mudanya Ateşkes Anlaşmasıyla masa başında aldı, Hatay’ı sonradan topraklarına kattı.

İzmir’in alınışı İstanbul’da da coşkuyla kutlandı. Her yerde şenlikler düzenlendi. İstanbul hükümeti bu büyük zafer dolayısıyla **Mustafa Kemal**’i kutlamayı kararlaştırdı. Ama Padişah ve İslam halifesi **Sultan Vahdettin** de, **Mustafa Kemal**’i ve Türk ordusunu kutlamayı reddetti.⁵⁵² Ayrıca bu yetmiyormuş gibi İzmir’in kurtuluşuna sevinip İstanbul’daki gösterilerde taşkınlık yapanların Divanı Harbe, yani mahkemeye vereceğini söyledi.

İzmir ve İstanbul alınınca, padişah **Vahdettin** son Cuma namazı Selamlığından sonra 17 Kasım 1922 günü Boğaz içinde demirleyen Britanya bayraklı “*Malaya*” adlı İngiliz savaş gemisine binerek Malta’ya kaçtı. Çok özel sevgi beslediği İngiltere’ye gitmek istedi. Ancak İngilizler onu kabul etmediler. 1922 yılının son günlerinde Hicaz Kralı **Emir Hüseyin**’in çağrısı üzerine Arabistan’a gitti. Ardından, İngilizler burada da baskı yapınca Hicaz’dan çıkmak zorunda kaldı. Çünkü etkisiz bile olsa, halifenin peygamber kentinde oturmasını istemediler. Müslümanlar isyan edebilir diye korkuyorlardı. Bir süre İtalya’nın Cenova şehrinde yaşadı. 1926 yılında San Remo’da bir kalp krizi sonucunda 67 yaşında öldü. Oysa İngiltere’den hep dostluk, San Remo’dan ise hep barış beklemişti. Ama İngiltere’den zulüm, San Remo’dan ise ölüm buldu. Sürekli borç para aldığı Avrupa’da ise beş parasız öldü. Yaşadığı semtin manavı ve kasabı alacaklarından dola-

552 **Turgut Özakman**, 1881-1938. *Atatürk ve Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Kronolojisi*, Bilgi Y. s.83.

yı cenazesine haciz koydurdular. Kızı **Sabiha** mücevherlerini satarak ödedi. Hacizi kaldırdı. Ardından Türkiye'nin kabul etmediği cenazeyi Suriye resmi bir törenle defnetti. Cenazesini Şam'daki Süleymaniye Camisinin bahçesine gömdü. Ama **Vahdettin** ölürken *El Ahram* gazetesine şu vasiyeti söyledi;

*"Kemalizme karşı mücadelemden başarıyla çıkacağımı ve tekrar tahtına oturacağımı ümit ediyorum."*⁵⁵³

Vahdettin son nefesini verene kadar tahtından vazgeçmiyor, bir gün şartların olgunlaşacağını ve saltanatının başına geçeceğini umut ediyordu. Ülkeyi terk edişini **Hz. Muhammed**'in Mekke'den Medine'ye Hicret etmesine benzeterek 1923 yılında Hicaz'da *"Mekke Beyannamesi"* ni açıkladı;

"Saltanatın ve özellikle hilafetin şeref ve haysiyetini muhafaza etmek için tahtımı geçici olarak terk ettim" dedi.

Ama tahtına tekrar oturamadı.

Kurtuluş Savaşı sona erdiğinde Atatürk ve silah arkadaşları hakkında ölüm fermanı veren **Vahdettin**, halk tarafından vatan haini ilan edildi.

Savaşın sonra Başbakan **Damat Ferit** ise Avrupa'ya kaçtı. Ve Avrupa'ya kaçtıktan bir yıl sonra 1923 yılında Fransa'nın Nice kentinde öldü. Kurtuluş Savaşı sırasında İngilizlere yaranmak için Türklere ait tam 90.000 sandık cephaneyi Marmara'da denize döktürmüştü. Bu hareketinden dolayı çok tepki topladı. Ancak buna rağmen İngilizler de O'nu ülkesine kabul etmediler.

Mustafa Kemal'e karşı Sivas Kongresini bastırma girişiminde bulunan ve daha sonra bir haydut gibi kaçan **Ali Galip**, zaferden sonra 150'likler listesine alınarak yurt dışına sürüldü. Romanya'ya yerleşen **Ali Galip** orada bir takım kirli işlere girerek suç işledi ve haislere düştü. Ardından, Kayserili olmasının verdiği tüccar zihniyetini iyi kullanarak hayvan alım satımına başladı. Ve hayvan simsarlığı yapmaya başladı. Daha

553 **A.Altın**, *Her Yönüyle Atatürk*, s.338.

sonra Köstence'de bir hayvan pazarlığı sırasında kalp krizinden öldü.⁵⁵⁴

Atatürk hakkında idam fetvası veren ve Atatürk ve arkadaşları için küfre varacak ağır hakaretlerde bulunan Şeyhülislam **Mustafa Sabri Efendi**, Türk askeri İzmir'i kurtarıp İstanbul'a yönelince şeriat yanlılarından ve Ermenilerden kuracağı bir ordu ile Türk ordusuna karşı savaşmak için padişah **Vahdetin**'den sadrazamlık istedi. Ama İstiklal Savaşı kazanılıp Cumhuriyet kurulduktan sonra da yurtdışına kaçtı. Bir daha da yurda dönemeyerek yurt dışında öldü. Şeyhülislam **Mustafa Sabri Kurtuluş Savaşı**'na katılanlar için "*kafir*" fetvası vermiş ve bununla yetinmeyerek "*kudurmuş haydutlar*" demişti. Türkiye'yi parçalayan Sevr Antlaşmasını imzalayan hükümette yer almıştı. İşgalci devletlerin kurdurduğu ve Kuvayı Milliye aleyhine bildiriy yayımlayan "*Teali İslam Cemiyeti*"nin başkanlığını yapmıştı. "*Teali İslam Cemiyeti*" ise **Atatürk** ve Milli Mücadele aleyhindeki bildirilerini bir Yunan uçağı ile atmıştı Eskişehir üzerine.

Ancak 2000'li yıllarda Tokat'ta **Resul Tosun** ve **Mehmet Ergün Dağcıoğlu** isimli kişiler tarafından bu şeyhülislam adına "*Mustafa Sabri Efendi Vakfı*" kuruldu. Ve bu vakfı kuran **Resul Tosun** daha sonra AKP 22. Dönem Tokat milletvekili oldu.⁵⁵⁵

Osmanlı yönetimindeki İstanbul Polis Müdürlüğündeki polislerin yöneticileri ve bazı polisler zaferden sonra yüzellilikler listesine alınarak yurt dışına sürüldü.⁵⁵⁶

2 Ekim'de İstanbul'da Galata rıhtımında "*Arabic*" transatlan-
tiğinde işgal komutanlarıyla, İstanbul komutanı **Selahattin Adil Paşa**, devir teslim sözleşmesini imzaladılar. Ve aynı gün Dolmabahçe rıhtımında Türk, İngiliz, Fransız ve İtalyan Birlikleri sıra ile bir geçit töreni düzenledikten sonra yabancı bayraklar indirilerek göndere Türk Bayrağı çekildi. Göndere çekilen Türk bay-

554 **İlhami Soysal**, *Kurtuluş Savaşında İşbirlikçiler*, Bengi yayınları, s.127.

555 *Güneş* gazetesi, Rıza Zelyut.

556 **İlhami Soysal**, *Kurtuluş Savaşında İşbirlikçiler*, Bengi yayınları, s.107.

rağını işgal kuvvet komutanları birer birer selamladılar.”⁵⁵⁷

P.Sabah gazetesinin patronu Ermeni **Mihran Efendi** bu son yazıdan sonra **Ali Kemal**’in işine son verdi.

Ali Kemal çok büyük yanlışlar içerisindeydi. Hatta yanlışlıktan öte kasıtlı gibiydi. Kendiside Türk olmasına rağmen işgale karşı koyan Türklerden nefret eden bir yabancı gibi yazı yazıyordu. İstanbul’un işgalinden, İzmir’in işgalinden, hatta Yunan saldırısından bile, kısaca her şeyden Kuvayı Milliye’yi ve **Mustafa Kemal**’i sorumlu tutuyordu. Bu sanki yanlış değil, kasıtlıydı. Çünkü bu kadar çok yanlış bir arada olmazdı.

Öyle ki Elazığ’dan başka bir yer görmemiş bir **Macarzade Hakkı** kadar, Toroslarda bir **Remzi Yüreğir** kadar bile gerçeği göremiyordu. Ve veda yazısında ise şöyle diyordu;

*P.Sabah.Ali Kemal: “Görüşlerimizde, düşüncelerimizde hata ettiğimizi anladık. Artık kalemimizi kırıyor ve çekiliyoruz”*⁵⁵⁸

Gazetenin ismindeki “*Peyam*” kelimesini kaldırdı ve “*Sabah*” gazetesini olarak yayın hayatına bir süre daha devam etti. 11 Eylül 1922 günü **Ali Kemal** gazeteden ayrıldı. *Sabah* gazetesini bütünüyle ağız değiştirerek 13 Eylül 1922 günü de şunu söylüyordu;

*“Başkomutanımız Mustafa Kemal”*⁵⁵⁹

557 **İlhami Soysal**, *Kurtuluş Savaşında İşbirlikçiler*, s.170.

558 **M.Süleyman Çapanoğlu**, *Basın Tarihine Dair Bilgiler ve Hatıralar*, Hür Türkiye Dergisi yayınları, s.5290

559 **Bilge Orhunlu**, *Mütareke Dönemi Emperyalist Batının ve yerli işbirlikçilerin gerçek yüzü*. Kumsaati Yayınları..s.161

AGAMEMNONUN DÖNÜŞÜ

10 Kasım 1938 yılında **Atatürk**'ün ölümünden sonra **İsmet İnönü** Cumhurbaşkanı oldu. Bu dönemden sonra Almanya, Versay hezimetinin intikamını almak için yaklaşık 20 yıl boyunca güç ve kin topladıktan sonra Dünyaya karşı savaş ilan etti. Ve Dünya devletleri bir kez daha savaşa tutuştular. İkinci Dünya Savaşıydı bu. Bu savaşta yaklaşık 72 Milyon insan hayatını kaybetti. Ve bir o kadar da mal kaybı. Savaş sonrasında Cemiyet-i Akvam kaldırılarak 1946 yılında Birleşmiş Milletler kuruldu. Artık yep yeni bir dünya vardı dışarıda.. İnsan haklarının, kişisel özgürlüklerin arttığı ve Demokrasinin kaçınılmaz olduğu bir dünya..

Ve bu dünyaya ayak uydurmak için İnönü, ülkede Demokrasiye geçişin temellerini atacaktı. Ve aynı yıl **Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuad Köprülü** ve **Refik Koraltan** tarafından Demokrat Parti kuruldu. Kuruluş nedeni hazırlanan "Toprak Reformu yasası" ile köylülere devlet arazilerini dağıtmak istemesiydi. Bu günkü aşiret sistemine neden olan ağalık sistem kaldırılmalı, toprakları köylülere pay edilmeliydi. Ancak toprak ağaları, tarikatlar ve sermayedarlar buna karşı çıktılar. Kendileri de aynı zamanda birer toprak ağası olan bu 4 kişi Demokrat Parti'yi kurdu.

Ve 1950 yılında Demokrat Parti beklenildiği gibi ezici bir çoğunlukla iktidara geldi.

Oy oranı %52,7 idi.

Bu zaferin verdiği heyecanla Başbakan **Adnan Menderes** gelir gelmez bir şeylerin intikamını alır gibi davranıyordu sanki. Garip bir şekilde “*sadece millete mal olmuş inkılâpları saklı tutacağız*” diyerek irticaya yeşil ışık yaktı. Hemen ardından, seçimlerden yaklaşık 1 ay sonra Genekurmay Başkanını, Kuvvet Komutanlarını ve diğer bazı generalleri görevden aldı.

Ardından “*Türkiye-İsrail Hava Ulaştırma Antlaşması*” imzalandı.

7 Temmuz 1950 tarihinde Dünya Bankası Türkiye'ye 16 milyon 400 bin dolar kredi açtı ve bunun sonucunda Türkiye Kuzey Atlantik Antlaşması Teşkilatı'na (NATO) başvurdu. Yani askerlerini Batıya kayıtsız ve karşılıksız teslim ediyordu Türkiye.

28 Ağustos 1950 günü de bir yazar okul tarih kitaplarından **İnönü**'nün adının çıkartmasını istedi. Arap harfleriyle tedrisat yapmak için gizli ya da açıktan dershane açmak da 1931 yılında **Atatürk** döneminde yasaklanmıştı. Ancak **Menderes** iktidara gelir gelmez bu yasağı kaldırdı. Ve böylece kuran kurslarına yeşil ışık yakıldı. Aynı zamanda **Atatürk**'ün isteğiyle 1932 yılında getirilen Türkçe ezan, bir gecede Arapçaya çevrildi.24 Şubat 1951 günü de Kırşehir'de **Atatürk** büstü saldırıya uğradı.

Yaklaşık 20 gün sonra ise Demokrat Parti Konya İl Kongresi'nde fes, çarşaf ve Arap harflerinin serbest bırakılması istendi. Ve yine Demokrat Parti Meclis Grubu'nda din eğitiminin genişletilmesi istendi. İlkokulların ders programlarına din dersi konuldu.

Bu laik devletten din devletine geçişin ayak sesleriydi..

Beyanatlarda, açıklamalarda ve icraatlarda **Atatürk**'ün büstüne saldırıp, **İnönü**'nün yurt dışına sürülmesine neden oluyordu hükümet ama, bunun da ödülünü alıyor gibiydi sanki.

Çünkü 20 Eylül 1951 tarihinde Türkiye'nin NATO'ya katılması kabul edildi. Ardından *Marshall Planı* çerçevesinde ABD Türkiye'ye 58 milyon dolarlık askeri yardım yaptı.

Tüm bunlar planın bir parçası mıydı bilinmez ama, 1952 yılında “*Türk-Hellen Dostluk Derneği*” kuruluyordu nedense. Ayrıca 1952 yılında çıkarılan kanunla Osmanlı Hanedanı çocuklarının bazı şartlarla yurda girmelerine izin verildi. 1953 yılında da “*Türkiye Milliyetçiler Derneği*” kapatıldı.

Milliyetçilik kapatılırken, ülkenin yer altı kaynakları dışa açılıyordu. 1954 yılında ise **Max Ball** adlı bir yabancıнын hazırladığı Petrol Yasası Meclis’te kabul edildi. Böylece Türk Petrol işletmeciliği yabancı sermayeye açılmış oldu. Hal böyle olunca da Türkiye’nin Devlet iç borçları 2 milyar 565 milyon liraya yükseliyordu tabi ki. Döviz açığı ise 500 milyon dolara fırladı. 14 Mayıs 1950 sabahı İnönü’den devir alındığında bütçe, fazla veriyordu oysa.

Ve Türk lirası, Amerikan Dolarından daha kıymetliydi.

Birden bir patrik geldi Türkiye’ye. Lozan Antlaşmasına göre Fener Rum Patrikhanesi’nin başındaki kişinin TC vatandaşı olması gerekirken, ilk kez ABD uçakla bir Patrik gönderdi Amerika’dan..Adı **Athenagoras** idi. Başbakan **Menderes Athenagoras**’ı ziyaret etti ve elini öptü. ⁵⁶⁰ **Menderes Patrik Athenagoras**’ın elini öperken, ülkeyi kurtarmada önemli katkıları olan **İsmet İnönü** Paşa ise 8 Ekim 1952 günü Hükümetin Valisi tarafından Balıkesir’e sokulmuyordu. Ve bir Demokrat Partili de **İnönü**’nün yurt dışına sürülmesini istiyordu.

Patrik’in elini öpüyor, **İnönü**’yü kovuyorduk..

Tabii hükümet bununla yetinmedi. Bu tür haksızlıklara karşı gelen bazı gazeteyi kapatıp, yazarları tutukladıktan sonra *Ulus* Gazetesi’ne el koydu. Çünkü *Ulus* gazetesi, **Mustafa Kemal**’in kurduğu *Hakimiyeti Milliye* Gazetesiydi.

Ve ardından yasaklar başladı. 8 Mart 1954 günü basını sıkı kontrol altına alan ve basın suçlarına yönelik cezaları yükselten

560 turkcutoplumcu.org.http://turkcutoplumcu.org/content/view/850/32/

Basın Kanunu kabul edildi. Basın artık eskisi gibi gerçekleri yazamayacaktı.

Devamında Gazeteciler ve Emekli generaller tutuklanmaya başlandı. Profesörler ve bilim adamları işten atıldı.. Kimisi de istifaya zorlandı.

Türkiye’de mesnetsiz bahanelerle tutuklamalar olurken, 9 Haziran 1955 günü ise Türk bayrağını yırtmaktan sanık olarak yargılanan 4 Amerikalı beraat etti. Sanki İşgal günlerine yenisinden döndü.Sanki Menderes devri değil, Mondros devridi.

24 Ekim 1955 ise **Nazlı Ilıcak** ile **Ömer Çavuşoğlu**’nun babası olan Bayındırlık eski Bakanı **Muammer Çavuşoğlu** 6/7 Eylül olaylarından ötürü hükümet adına özür dilemek amacıyla İzmir’deki Yunanistan Konsolosluğu’na Yunan Bayrağı çekti.⁵⁶¹ Ve bu olaylarında zarar gören kiliselere 10 milyon lira avans verildi. Yurt genelindeki olayların, tutuklamaların, yasaklamaların artması üzerine İsmet İnönü Hükümete seslenerek şunları söyledi; *“Biz mutlakiyetten bugüne geldik, siz bugünden mutlakiyete gidiyorsunuz.”*

Mutlakiyet dediği, diktatörlüktü.

Hükümet bir yandan mutlakiyete doğru ilerlerken, diğer yandan da din derslerini ortaokullara kadar indiriyordu. İmam Hatip Okullarının yapımı hız kazandı. Ardından 14 Şubat 1957 günü Başbakan **Menderes**, Ankara’da Kocatepe Camii’nin yapımı için cami yaptırma derneğine 100.000 TL bağış yaptı. Kayseri’de de halka yaptığı açıklamada DP’nin iktidarda olduğu yedi yıl içinde yeni 15.000 cami inşa edildiğini ve başta Süleymaniye olmak üzere 86 caminin onarıldığını belirterek öğündü. 20 Ekim 1957 günü de Adana’da yaptığı seçim konuşmasında *“İstanbul’u ikinci bir Mekke, Eyüp Sultan Camiini de ikinci bir kâbe yapacağız”* dedi.

561 turkcutoplumcu.org.http://turkcutoplumcu.org/content/view/850/32/

Mübarek Dini, çirkin siyasete sonuna kadar alet ediyordu..

Ve tutuklamalara kaldığı yerden devam edildi.. Çok sayıda muhalif gazeteci tutuklandı veya susturuldu. Gazetecilerin ve aydınların tepki göstermesinin ve Hükümete muhalif olmasının nedeni, yolsuzlukların artması, ekonominin raydan çıkması ve Türkiye'nin bağımsızlık dengesinin Amerika yönüne çevrilmesiydi. Bu yüzden hükümete karşı muhalif sesler yükseliyor, hükümette çareyi baskıda buluyordu. Hükümet bir yandan korku İmparatorluğunu kuruyordu ama, diğer yandan da kendisi korkuyordu.. 1 Kasım 1957 tarihinde meclisin toplanacağı gün halkın tepkisinden çekindiği için meclisin çevresini tanklarla çevirerek kentin önemli noktalarına askerî birlikler yerleştirdi. Ve itibarını ve oyunu dinsel değerleri kaşıyarak toplamaya çalışıyordu.

1958 Martında Demokrat Parti örgütlerinin ramazan ayı boyunca camilerde düzenlediği mevlitlerin propaganda amacıyla devlet radyosundan naklen yayını uygulaması başlatıldı. 19 Ekim 1958 tarihinde ise Başbakan **Menderes, Said-i Nursî**'nin yaşadığı Emirdağ'da Nurcular tarafından hilafet ve saltanatı temsil eden iki tuğralı, yeşil bayrak açılarak karşılandı. **Menderes**'in Emirdağ'ı bu ziyaretini özel bir destek işareti olarak değerlendiren **Said-i Nursî**, bu olaydan sonra ülke içinde propaganda gezilerine başladı. Başbakan **Menderes, Saidi Nursi**'nin yazdığı Risale-i Nurların ilk kez serbestçe basılması için 1956'da talimat vermiş ve kağıt tahsisi yapmıştı. Hükümet, Milli Mücadelede Yunan uçaklarıyla Türk cephelerine Atatürk karşıtı bildiriler atan derneğin kurucusu **Saidi Nursi**'ye kağıt bağışlarken, kendisine Muhalif gazetecileri tutuklayıp, gazeteleri kapatıyordu.

Ve dinin siyasete alet edilmesine tüm hızıyla devam edildi. 2 Mart 1959 Menderes'in müsteşarı (mason)**Ahmet Salih Korur**, Eyüp Sultan Cami'sinin avlusunda büyük bir iftar yemeği verdi. **Korur**'un imzasıyla davetlilere gönderilen iftar çağrıları, 2 Mart 1959 değil, 2 Ramazan 1378 tarihini taşıyordu.

Mustafa Kemal devrimlerinin, intikamını alıyordu..

Ama Kıbrıs'ta olaylar tırmanıyor, Hükümet görüyor muydu acaba? Kıbrıs'ta Türklere yönelik şiddet olayları meydana geldi. İngiliz askeri Türklere karşı ilk defa silah kullandı. 5 Kıbrıslı Türk pusuya düşürülerek öldürüldü. Hükümet Kıbrıs konusunda ses çıkarmazken, Amerikan askerlerine ise adeta el ovuşturuyordu. 16 Temmuz 1958 Ortadoğu'daki muhtemel karışıklıklara müdahale etmek amacıyla 11 bin ABD askerinin İncirlik üssüne indirilmesine başlandı. 19 Temmuz 1958 Nükleer silah taşıyan ABD uçakları İncirlik üssüne indi. Ekonomi de ekonomi de başa gidiyordu.

Atatürk'ün eserler de bir bir satılıyordu. 17 Nisan 1957 tarihinde Atatürk Orman Çiftliğinden arazi satılabilmesine olanak tanıyan kanun kabul edildi. Oysa **Atatürk** bu çiftliği "Modern(organik) Tarım" ın çiftçilere ve köylülere bir nevi okul olması için bizzat kendi elleriyle yapmıştı. 31 Mayıs 1957 de ise Bakırköy Derbi Lastik Fabrikası hammadde yokluğundan kapandı, 720 işçi işsiz kaldı. Yükselen et fiyatlarını frenlemek amacıyla Yeni Zelanda'dan koyun eti ithalatı yapıldı. 2 Ağustos 1958 günü de Uluslararası Para Fonu (IMF) baskısıyla, Cumhuriyet tarihinin en yüksek orandaki devalüasyonu yapıldı.

1 dolar 2,80 TL'den 9 TL'ye çıkarıldı.

Ardından Türkiye IMF'den 250 milyon dolar kredi aldı.

Ama yabancı paralar ve yardımlar olayları durdurmaya yetmedi. İç karışıklıklar artarak devam etti. Sanki kışkırtıcısı Başbakan gibiydi. Çünkü 6 Eylül 1958 de Başbakan **Adnan Menderes**, "*İdam sehpalarında can verenlerden ders alsalar ya...*" diyerek insanları tehdit etti. İnönü bu tehdide; "*Sehpalar kurulursa nasıl işleyeceğini kimse bilemez*" diyerek başbakana haklı bir cevap verdi. İnönü böyle konuştuğu Hükümet vatandaşla İnönü'yü buluşturamama ya çalışıyor, Valiyi kaymakamı bunun için kullanıyordu..

İsmet İnönü'nün Uşak gezisinde olaylar çıktı. İnönü'nün Kurtuluş Savaşı'nda karargâh olarak kullandığı evi ziyaret etmesi, Uşak Valisi tarafından önlenmek istendi. Valinin bu yasa-

dışı buyruğunu kabul etmeyen Emniyet Müdürü ve Jandarma Komutanı aynı gün görevden alındılar. Polis, halkı dağıtmak için göz yaşartıcı bomba kullandı. Akşam Uşak iline etraftan DP'li partizanlar getirildi. 1 Mayıs 1959 günü Uşak'tan ayrılmak üzere tren istasyonuna gitmekte olan İnönü'nün arabası önü kesilerek durduruldu. İnönü arabadan inip, yaya olarak istasyona giderken arkasından başma taş atıldı, **İnönü** başından kan akarak trene ulaştı ve İzmir'e gitti. İzmir'de İnönü'nün yapmak istediği toplantı engellendi. DP'li partizanlar, Demokrat İzmir Gazetesi'ni bastılar, matbaa makinelerini parçaladılar. Ardından yine tutuklamalar ve yasaklar başladı..

Adalet Bakanı **Esat Budakoğlu**, TBMM'de bir soru üzerine, Demokrat Partinin ilk sekiz yıllık hükümet dönemi içerisinde 811 gazeteciye toplam 57 yıl hapis cezası verilmiş olduğunu açıkladı.⁵⁶²

Ülkede Atatürkçü aydınlar tutuklanıp yasaklanırken, Atatürk karşıtları ise baş köşede tutuluyordu nedense. 1 Ocak 1960'ta lüks otomobiliyle bir süredir yurt gezilerini sürdürmekte olan **Said-i Nursi** İstanbul'a geldi. **Said-i Nursi**'nin doğu illeri valilerine yazdığı bir mektup gazeteciler tarafından ele geçirildi. **Said-i Nursi** mektubuna şu cümleyle başlıyordu;

"Kürt İlleri Valiliklerine.."

Sonuna korkulan oldu ve 27 Mayıs 1960 tarihinde Askeri İhtilal oldu.. Başbakan **Menderes** asıldı..

Her ikisi de olmamalıydı.

İşin aslı şuydu. Mustafa Kemal'in mücadelesi ve Kurtuluş Savaşı bir devrimdi, **Adnan Menderes**'in yaptıkları da bir karşı devrimdi. Atatürk'ün kurdurduğu Köy enstitülerini kapattı ve İmam Hatip okullarını açtı. Mollaları ve Şeyhleri meclise taşıdı. Ve tüm bunların sonunda bağımsızlık ülküsünü rafa kaldırarak

562 turkcutoplumcu.org.http://turkcutoplumcu.org/content/view/850/32/

Türkiye'yi Amerika'nın kucağına attı. Tüm bunlar yetmedi **Şevket Çizmeli** ve **Yahya Tezel** o günler için şunları söyledi;

"Ne Mutlu Türküm Diyene diyemedik" ⁵⁶³

1950'de bu olaylar olup, 60'larda da İhtilalin etkisi sürerken, Agamemnon İstanbul Limanından görüldü yine. 68 gençliği birleşerek "go home" dedi her şeye rağmen. Tepki gösterdi ve olaylar çıktı tabii. Ve yurt geneline dağıldı. Amaç ülkenin işgalcilere karşı korunmasıydı. Ama gençler Amerika'ya karşı bu şekilde direnirken, içeriden çok çarpık açıklamalar geliyordu yine siyasetten. Ve 1970'lerde Lozan için şu söz söyleniyordu maalesef;

"Lozan Antlaşması, Müslümanlığın ortadan kaldırılması için bir oyundur." ⁵⁶⁴

Bu söz, çok tehlikeli bir sözdü.

Ama bu söz **Lord Curzon**'a yada **Ali Kemal**'e, **Sait Mola**'ya veya papaz **Frew**'e ait değildi. Bu söz **Necmettin Erbakan**'a aitti. 1970'lerde sarf etmişti. Doğrudan Türkiye Devletinin kimliğine ve kişiliğine yönelikti. Bu sözden dolayı kendisi bir ceza almadı.

Ancak Erbakan bu sözle yetinmedi. Ve yıllar sonra **Necmettin Erbakan** 19 Mayıs 1978 Ulusal Gençlik Bayramı töreninde de Anıtkabir'e gitmedi. Anıtkabir'e gitmedi ama Suudilere koştu adeta. Milli Mücadelede sırtımızdan vuran Suudileri işaret ederek şu cümleleri kullandı; *"Yolumuz Suudilerin yolu"* ⁵⁶⁵

Kanla gelen Demokrasi

Gün oldu, yıllar geçti, zaman bir mısra gibi aktı tarih sayfalarından. Bu sözlerden sonra **Ecevit**, Hükümet ortağı **Erbakan**

563 *Ceviz kabuğu programı*. Hulki Cevizoğlu. Avrasya Tv.

564 **Cengiz Özakıncı**. *İblisin kiblesi*. Otopsi yayınları.s.223

565 **Cengiz Özakıncı**. *İblisin kiblesi*. Otopsi yayınları.s.222

ile birlikte Kıbrıs'ı aldı, ama Amerika'da onların elinden iktidarı aldı. Türkiye'de kardeş kavgaları yaşandı. Ardından 12 Eylül'de bir darbe yedi. 12 Eylül darbesi ülkede onarılması güç bir yaralar bıraktı. Bu darbe 12 Eylül 2010 sivil darbesine ve diktasına neden olacak bir askeri darbeydi.

Kemalist devletten din devletine geçiş bu askeri darbeye birlikte hızlandı.. Çünkü bir geçiş hükümeti gelecekti iktidara. Bu Özal Hükümetiydi. PKK'nın ülke genelinde yayılması da bu dönemde oldu.

1990'lara da sancılı bir şekilde girdi Türkiye. Bu dönem PKK terör örgütü ile mücadeleyle geçti. Bazı politikacılar hemen Federasyon tartışmalarına sarıldılar. **Turgut Özal** Federasyon tartışmalarından söz etti. Ardından 1991 yılında da yine *"Türkiye olarak şu ermeni soykırımını tanısak da bu iş sona erse"* görüşünü de dillendirdi. Ve birden Amerikan büyükelçisi **Abramowitz**'in şu sözü düştü gündeme; *"Türkiye parçalanabilir."*

70'li yıllarda **Necmettin Erbakan** Lozan Antlaşması için "bir oyundur" demişti. Bu tarihlerden yaklaşık 20 yıl sonra 1994'te Avrupa Birliği tarafından "Bizans Devlet Başkanı" seçilen Fener Rum Patrikhanesi Patriği **Bartholomeus**, basına verdiği demeçte *"Lozan'ı tanımıyoruz"*⁵⁶⁶ dedi.

Bu sözün ardından **Necmettin Erbakan**'ın başında bulunduğu Refah Partisine ait bir komisyon bu kez *Yeni yüzyıl* gazetesinin haberine göre "Eyalet düzeni" istediğini açıkladı.⁵⁶⁷ Aynı parti üyesi **Abdullah Gül**, gazetelere; *"Türkiye'de Cumhuriyetin sonu geldi. Kesinlikle Laik sistemi değiştirmek istiyoruz!.."*⁵⁶⁸ derken, yine aynı parti milletvekili **Hasan Hüseyin Ceylan** ise şunları söylüyordu maalesef;

"Bu vatan bizindir, rejim bizim değildir kardeşlerim. Rejim ve Kemalizm başkalarınındır."

566 **Banu Avar**, *Hangi Avrupa*. Remzi Kitabevi. 7. Basım. s. 312

567 **Cengiz Özakıncı**, *İblisin kiblesi*. Otopsi yayımları. s. 252

568 *Posta gazetesi*. 28 Kasım 1995

Türkiye yıkılacak beyler” 569

Hiç alışık olmadığımız sözlerdi bunlar. Ve bu istekler ve açıklamalar sürüp giderken birden 17 Ocak 1993 günü Kahramanmaraş'ta bir kış günü Refah Partisi İl Teşkilatının bir toplantısı yapıldı. Refah Partisinin Şanlıurfa Milletvekili **İbrahim Halil Çelik** kürsüden seslenerek şu sözleri söyledi:

“70 yıldır Allahsızlık rejimi ile yönetiliyoruz. Atatürk ve Firavun Allahsızlık iddiasında bulunuyorlar!..” 570

Ve aynı milletvekili, 8 Mayıs 1997 tarihinde, hem de Meclis kürsüsünde şu sözleri söylemekten hiç çekinmiyordu nedense;

“Ben de kan dökülmesini istiyorum. Demokrasi böyle gelecek. Fıstık gibi olacak. Ordu, 3.500 PKK'lı ile baş edemedi, 6 Milyon İslamcı ile nasıl baş edecek?” 571

Benzer sözler sadece bir kişi tarafından söylenmiyordu.. Geleceğe talip olanlar ve yüksek mevkilere kendilerini hazırlayanlar, o tarihte niyetlerini birer birer sıraladılar. O zamanlar Refah Partisi İstanbul İl Başkanı olan **Recep Tayyip Erdoğan**'da bir gazeteciyle şu ifadeleri söyledi:

“Türkiye’de 27 etnik grup yaşamakta. Bunların varlıklarının tanınması gerekir. Türkiye Türklerindir gibi tezler yanlıştır. Kürtler biz ayrı yaşamak istiyoruz diyebilirler..Bu durumda belki Osmanlı eyaletler sistemi benzeri bir şey yapılabilir.” dedi ve son sözünü ekledi;

“Türkiye’yi İslam’ın devlet planı içinde düşünüyorum... Türkiye’nin yarınında artık Kemalizme ve Kemalizm benzeri rejimlere, sistemlere yer yoktur...En üst belirleyici İslam’ın ilkeleridir. Her şey ona göre belirlenir” 572-573

569 **Vural Savaş**. *Türkiye Cumhuriyeti Çökerken*. Bilgi Yayınevi. 3. Basm.s.319..

570 **Cengiz Özakıncı**. *İblisin kiblesi*. Otopsi yayınları.s.29

571 **Vural Savaş**. *Türkiye Cumhuriyeti Çökerken*. Bilgi Yayınevi. 3. Basm.s.319..

572 **mudafaaiihukuk.com**. <http://www.mudafaaiihukuk.com/83-deger.htm>

573 2.Cumhuriyet Tartışmaları; Rp Metin Sever_Can Dizdar Başak yayınları Ağustos 1993 s.:417-431.

Bu sözleri duyan bizlerin şaşkınlıktan göz bebekleri yuvalarından fırlarken, benzer sözleri 9 Aralık 1992 günü **Abdullah Gül** Ankara Diyanet Vakfı Konferans salonunda “Osmanlılık” ile ilgili bir konferansta söyledi;

“‘Ne mutlu Türkiim diyene’ lafını tutup her yere yaza yaza Türkiye aslında ilkel bir hale dönmüştür..... İkinci Cumhuriyet, Yeni Osmanlılık kavramlarının ve bu tartışmalarının gündeme gelmesini ben çok sağlıklı görüyorum..” ⁵⁷⁴

Bu sözler sokakta söylenmiyordu. Devletin bir Kurumu olan, Diyanet İşleri Başkanlığı Vakfı Konferans salonunda söyleniyordu.⁵⁷⁵ Ama açıklamalar bununla bitmiyordu.

Erbakan’ın milletvekillerinden biri **Necmettin Erbakan**’ın 1996 yılında PKK terör örgütü ile ilgili birtakım planları olduğunu söylüyor ve; “Hocanın bir takım planları vardı. ...Aracılar vasıtasıyla Öcalan’la görüşmeler de oldu”⁵⁷⁶ diyordu.

574 **Kudret Cengiz**. *Antikemalist Devrim*. Pozitif yayınları.s.214

575 **Kudret Cengiz**. *Antikemalist Devrim*. Pozitif yayınları.s.214

576 **Fetullah Erbaş**’ın 24 Ekim 2009 tarihindeki beyanatları..

BİTMEYEN OYUN YENİ OSMANLILIK

Seçim aklaşıyordu.. Ülke 2001 krizinde aldığı ağır ekonomik yaralarını sarmaya çalışarak seçime hazırlanıyordu hevesle. Seçimlerden yaklaşık 11 ay önce ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı **Condoleezza Rice** Türkiye için *“İslam Dünyası için Mükemmel bir model”* derken, 7 Mayıs 2002 günü ise **Paul Wolfowitz**’in açıklamaları çıkıyordu gazetelere;

“Türkiye Müslüman dünyasına örnektir.”

Biz niye Ortadoğu maceralarına sürükleniyorduk, neden birileri tarafından bir yerlere model gösteriliyorduk ve neden bu açıklamalar AKP’nin iktidara geleceği bilinen seçim öncesinde yapılıyordu..

Kafalar karıştı. Ve beklenildiği gibi 3 Kasım 2002 yılında **Recep Tayyip Erdoğan**’ın liderliğinde kurulan AKP % 34 oy oranı ile iktidar oldu. Ve **Erdoğan**, bu seçimin sonucunu alır almaz Amerikan Savunma Bakan Yardımcısı **Paul Wolfowitz**’e 4 Kasım 2002 tarihli bir mektup göndererek, şunları yazıyordu;

“Bu yardımınız ve ülkeme olan geçmiş dostluğunuz için çok teşekkürler” 577

Kim kime niçin yardım etmişti, bu yardım ne karşılığıydı, işte orası belki biliniyordu ama, halk maalesef bilmiyordu..Çünkü ekonomik kriz altında inim inim inliyordu.

ABD Türkiye’de birilerine yardım etmişti ama, gazetelerde yer alan haberlere göre de Türkiye’yi belki de yüz yıl geriye götüren PKK terör örgütü ile de 2002-2003 yıllarında tam altı kez gizli gizli görüşmüştü. Ve aralarında bir anlaşma yapıldığından söz ediliyordu. Bu anlaşma yürürlüğe sokulacaktı. Yardımlar, görüşmeler ve açıklamalar derken, yüzyıldan beri karşılıksız aşk besleyip, müttefik olduğumuz Amerika, her zaman olduğu gibi yine bizi sırtımızdan vuruyordu.

Ve 2 Nisan 2003 tarihinde Türkiye’ye gelen ABD Dışişleri Bakanı **Colin Powel** ile O günkü Dışişleri Bakanı **Abdullah Gül** arasında 9 maddelik gizli bir anlaşma imzalandığı iddiaları gündeme düştü birden. Anlaşmanın maddeleri 85 yıl önce Agamemnon zırhlısında imzalanan Mondros anlaşmasına çok benzediği söyleniyordu. Ve iddialara göre anlaşmanın maddeleri şöyleydi;

1-Türk Ordusu bundan böyle sınır ötesi harekatta bulunmayacak,

2- PKK’ya karşı yapılan askeri hareketler için ABD’ye bilgi verilecek,

3- Türkiye ABD’ye askeri üs ve taşıma kolaylıkları sağlayacak,

4- Irak’ın kuzeyinde oluşturulan Kürt oluşumu Türkiye tarafından resmen tanınacak,

5- Af yasası, PKK yöneticilerini de kapsayacak şekilde genişletilecek.

6- Türkiye uygulanacak bir planla federasyona geçecek,

7- Yunanistan ile sorunlar çözülecek, Kıbrıs’ta Annan Planı kabul edilecek, Ege’de Yunan taleplerine esnek tutum takınılacak.

8- Türkiye Ermenistan ile ilişkileri iyileştirecek. ⁵⁷⁸

Abdullah Gül, konu ile ilgili olarak 24 Mayıs 2003 günü *Vatan* gazetesi yazarı **Sedat Sertoğlu**'na şu şekilde söyledi;

*".. şimdi senin oturduğun koltukta ABD Dışişleri Bakanı Powell oturuyordu. Onunla 9 maddelik bir plan üzerinde anlaştık .Ama ben her yaptığımı kalkıp açıklayamam ki. Powell, Suriye'ye giderken de benimle konuştu.Gizli olan bir sürü gelişme var."*⁵⁷⁹

Ama **Abdullah Gül**'ün anlaştığını söylediği **Colin Powel** ise şöyle diyordu bir söyleşisinde;

"Irak'ta da Türkiye'deki gibi bir İslam Cumhuriyeti olacak ve şariat Hukuku, Kur'an Hukuku yasaların temel kaynaklarından biri olacak"

Kısaca **Atatürk** bize Laiklik derken *"Adam olacaksınız"* diyor-du ama, **Abdullah Gül**'ün anlaştığı iddia edilen **Colin Powel** ise bize *"laik olmayacaksınız ve dolayısıyla adam olmayacaksınız ar-kadaş"* demeğe getiriyordu kısaca.

Fazla değil, bu anlaşmadan ve açıklamalardan yaklaşık bir yıl sonra **Recep Tayip Erdoğan** Başbakan Büyük Ortadoğu Projesinin eş başkanı olduğunu söyleyerek, **Fatih Altaylı**'nın *Teke-tek* Proğramına katıldı. Ve orada da *"Büyük Ortadoğu Projesi için-de Diyarbakır'ı merkez yapacağız!.."*⁵⁸⁰ dedi.

Ama bu Büyük Ortadoğu Projesinin ne olduğunu, bu merke-zin Türkiye'nin mi, yoksa K.Irak'ın mı veya Amerika'nın mı kontrolünde olacağını kimse öğrenemedi. Bu anlaşmanın ger-çekte ne olduğu, ne amaçla yapıldığı Devletin Milletine söylen-medien, Devletin sırrı olarak kaldı.

Türkiye Devletin çözülmesi gittikçe artıyordu. Emperya-lizm kılıf değiştirmişti sanki. Bir gün terör lideri oluyor, Bir gün tarikat lideri oluyordu. Bir gün politikacı oluyor, bir gün gazete-ci oluyordu. Bir gün Cumhurbaşkanı, Başkan, Başbakan oluyor,

579 **Erol Sarial**.*Büyük Planın iç Aktörleri*. Kripto Yayınları. s.302,303,304"

580 **Erol Sarial**.*Büyük Planın iç Aktörleri*. Kripto Yayınları..s.159

bir gün Padişah oluyordu. Ve 90 yıl sonra da son Osmanlı Padişahı **Vahdettin**'in vasiyeti gerçekleşiyordu.

90 yıl önce İngilizlerle işbirliği yaparak **Atatürk**'ü kafir ilan eden, hakkında idam fermanı veren ve Kurtuluş Savaşı sonrasında da *Malaya* adlı İngiliz gemisiyle Türk Milletinden kaçarak Batıya sığınan Padişah ve hanedanın çocukları, yüz yıl sonra bir ABD gezisinde birlikte **R.Tayyip Erdoğan** ile bir yemek yedi. Son Hanedan **Osman Ertuğrul**, **R.Tayyip Erdoğan**'ın resmi kabulüne mahzar olmuş ve Türk vatandaşı yapılmıştı kendisi. Hanedanın çocukları daha sonra İstanbul'a geldiğinde ise Cumhurbaşkanı **Abdullah Gül** kendilerine telefonla şöyle seslendi;

"Hoş geldiniz.."

Bunlar gayet normal şeylerdi ve Padişah torunları dedelerinin hüküm sürdüğü ve büyük zaferler kazandığı bu topraklara elbette gelecektirdi. Ama normal olmayan bir şey vardı ki, neden **Atatürk**'ün kurumları yok edilirken, **Atatürk**'ün eserleri tasfiye edilirken yapılıyordu bu işler. Neden **Mustafa Kemal**'in en büyük eseri olan Türkiye Cumhuriyetine dil uzatılarak yapılıyordu bu davetler, karşılamalar ve açıklamalar.. Tüm bunlar karşı bir Devrim miydi?

Yoksa bir pasif devrim mi?

Orası 60 yıldır tartışılıyordu ama, tartışılmayan ve gayet net olan bir şey vardı ki, o da **Mustafa Kemal**'in yine 90 yıl önceki söyledikleriydi. Milli Mücadele bir devrimdi. Türkiye Cumhuriyeti bir devrimdi. **Mustafa Kemal** kendi Devrimine bir "Karşı Devrim" yapılacağını biliyordu. Ve kamuoyunun bu konuda mutlaka aydınlatılması gerektiğini daha henüz 1923 yılında söylüyordu;

"..Her yeni devrime karşı bir tepki olacaktır. Bu olmayacak bir şey değildir. Bunu beklemek lazımdır. Mutlaka, çok yakında olacak şeydir. Herhangi bir şekil veya yönde olabilir. Kamuoyunu onların yalan yanlış saptırmalarına kaptırmamak, aydınlatmak lazımdır.."

Ama işte bu *Karşı Devrim* süreci sadece iç kaynaklı değildi.. Daha çok dış kaynaklıydı. Ve sadece gerici bir hareket değildi..Bölücü bir hareketti e aynı zamanda. Çünkü aslen Yahudi olan Sosyolog **Noam Chomsky** Şu sözleri söyletince büyük takdir topladı ülkemize nedense; “*Osmanlı İmparatorluğunun iyi yanlarından biri olan Bölgesel Özerklik noktası çerçevesi içerisinde ve daha geniş federasyonların bir parçası olarak Kürtlerin yaşadığı bölge Özerklik statüsü kazanabilecektir*” 581

Bu fikirler maalesef sadece bir sosyologun düşünceleri değildi. Bunları daha önce CIA analistlerinin önerdiğini, **Henze**’nin 1993 yılında Türkiye’ye Federasyon dayattığını, **Fuller**’in ise 1996 yılında Türkiye’deki yetkililere “Osmanlı Modelini deneyin” şeklinde konuştuğunu bizzat İsrail’in Ankara Büyükelçisi **Zve Elpelig** söylemişti. 582

Evet..**Paul Henze**;*“Atatürkçülük öldü, Nakşiler Nurcular ilerici-dir”* diyor, **Samuel Hungtinton**’da;*“Türkiye İslamın Lideri olacaktır”* diyordu.

Ve yine sadece bunlarla kalmıyordu..En yetkili ağızlar, Başkanlar, Başbakanlar ve Cumhurbaşkanları maalesef hep beraber bu koroya katılıyorlardı..

Üstelik bu plan sadece Amerika’nın güvenliği için değil, aynı zamanda İsrail’in gelecek on yıllardaki güvenliği ve Büyük İsrail projesinin planları için isteniyordu. Bu plan ve projeler ise yurt içinden oldukça destek görüyor ve hatta Kıbrıs’taki İngiliz Vatandaşı olan Nakşibendi Şeyh **Nazım Kıbrısı**, Türkiye’ye sesleniyor ve aynen şu sözleri sarf ediyordu açıkça;

“Osmanlıya dön, Laikliği kaldır, Federe Kürt İslam Deoleti kur” 83

581 **Cengiz Özakıncı**. *Türkiye’nin siyasi İhtiharı.Yeni-Osmanlı Tuzağı*.Otopsi Yayınları.15.Basım s.429

582 **Cengiz Özakıncı**. *Türkiye’nin siyasi İhtiharı.Yeni-Osmanlı Tuzağı*.Otopsi Yayınları.15.Basım s.431

583 **Cengiz Özakıncı**. *Türkiye’nin siyasi İhtiharı.Yeni-Osmanlı Tuzağı*.Otopsi Yayınları.15.Basım s.495

İşin ilginç yanı, Kıbrıs'ta 1950-1960 yıllarında Türklerin yaşam savaşı verdiği dönemlerde Şeyh **Nazım Kıbrısı**'nin İngiliz İstihbarat teşkilatınca maaşa bağlandığı, Kıbrıs'lı Türklerin lideri **Dr. Fazıl Küçük** tarafından adadan sürüldüğü ve "*Hain-i Vatan*" ilan edildiği, ayrıca bu şahsa İngilizlerin sahip çıkarak İngiliz vatandaşlığı verdiğini yazıyordu gazeteler.

Bunun dışında Türkiyede de bir çok yazar ve gazeteci ile beraber, Muhafazakar kimliğiyle öne çıkan gazeteci yazar **Abdurrahman Dilipak** da Konrad Adenaur Vakfınca yayınlanan bir yazısında şu sözleri söyledi;

*"Hilafet kaldırılmamıştır..Osmanlı Milletler Topluluğu kurulmalıdır."*⁵⁸⁴

Son Efe..

Zeybekler, Efeler, Egenin eşsiz kahramanları. Onlar Yunanı, İngiliz'i, İtalyan'ı Fransız'ı, ne varsa tüm emperyalistleri Ege'den, İzmir'den kovmak ve namuslarını korumak için silah kuşandılar. Kuvayı Milliye olup dağa çıktılar. **Mustafa Kemal'e** katıldılar. Ve bir destan ve bir tarih yazdılar.

Nice isimsiz Efeler vardı adını Ege dağlarına yazdıran. Ve nice Efeler vardı adını dünyaya yazdıran.

Örneğin **Mahmut Esat Bozkurt**.

Mahmut Esat Bozkurt 1892 yılında İzmir Kuşadası'nda dünyaya gelmişti. İzmir'de başladığı Lise öğrenimini İstanbul'da tamamlamıştı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve ardından İsviçre Lozan Fribourg üniversitesi Hukuk Bölümünü bitirmişti.1918 yılında doktora yapmış, Yunanlıların İzmir'i işgal ettiğini duyar duymaz Türkiye'ye dönmüş ve hemen silah kuşanarak Kuvayı Milliye'ye katılmıştı. Yani, kahraman efelerin arasına

⁵⁸⁴ **Cengiz Özakıncı**. *Türkiye'nin siyasi İhtiharı.Yeni-Osmanlı Tuzağı*.Otopsi Yayınları.15.Basım s.465

karişarak Kurtuluş Savaşında Mücadele vermişti. Savaştan sonra Türkçülük, Milliyetçilik ve Devrimcilik konularında çalışmalar yapmıştı. Birinci TBMM’de İzmir Milletvekili seçilerek Adalet Bakanı olmuştu. Türk Ceza Kanunu, Medeni Kanun, Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu, Deniz Ticaret Kanunu, İcra İflas Kanunu ve Türk Vatandaşlık Kanunu onun döneminde kabul edildi. 1925’te Adliye Hukuk Mektebi O’nun döneminde açıldı. 1930’da kadınlara seçme ve seçilme hakkı yine O’nun döneminde çıkarıldı. Aralarında anlaşılamayan tüm ülkelerin çözüm için başvurduğu Uluslar arası Lahey Adalet Divanını mahkum ettirerek haklı çıktı. Böylece Hukuk alanında kırılması bir rekora imza atmıştı. Bir Efe, tüm ülke adaletinin önünde el pençe divan durduğu bir mahkeme-yi, mahkum etmişti..

Siyasal Bilgiler Bilgiler ve Hukuk Fakültelerinde Devletler Genel Hukuku, Anayasa Hukuku ve Devrim Tarihi dersleri verdi.

Lahey’de “Bozkurt Davasını” kazandığı için yüksek beğenisini kazandığı **Mustafa Kemal** tarafından kendisine “Bozkurt” soy ismi verildi. Adalet Bakanlığı döneminde Savcılarına sürekli şu talimatı verdi **Mahmut Esat Bozkurt**;

“Cumhuriyet Savcıları, Meriç kıyılarında çalışan Türk köylüsünün kaybolan sabanından tutunuz da, bu yurttaki yaşayanların uğrayacakları en ufak bir haksızlıktan, hatta Bingöl dağlarının ıssız kuytularında nafakalarını bekleyen öksüzlerin göz yaşlarından siz sorumlusunuz!..”

Gün geldi, aradan seksen sene geçti. 2005 yılında Yargıtay ikinci Başkanı **Osman Şirin**, yaptığı bir konuşmada Adalet Bakanının gözlerinin içine baka baka şunları söyledi.

“Mahmut Esat dönemi bitmiştir!..”

Adalette bir devir bitmiş miydi yoksa?

Ama Son Efe, son kahraman ve son hukuk savaşçısı **Mahmut Esat Bozkurt** dönemi nasıl biter, eserleri ve emekleri nasıl unu-

tulur? Çünkü 1920 Haziranında Kuşadası Limanına bir İngiliz savaş gemisi gelmişti. Avrupa'daki öğrenimini yarıda bırakıp memleketini savunmaya gelen ve Bölgenin Kuvayı Milliye Komutanı olan **Mahmut Esat(Bozkurt)** her ihtimale karşı önceden hazırlanmış Türk mevziilerini tutarak Geminin işgal kuvvetleri Komutanına şu notayı göndermişti;

"...karaya asker çıkaramazsınız..Aksi takdirde ateşle karşılık verilecektir" 585

Bazılarının "*Mahmut Esat dönemi bitmiştir*" dediği **Mahmut Esat**, işte bu kişiydi..

585 ()Albay M.Şefik Aker. 57.Tümen ve Aydın Milli Mücadelesi..(1918-1920). Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı Yayınları. Ankara-2006. s. 341

HEDEF 2023.. CUMHURİYET..

Osmanlı Milletler Topluluğu..

Tarihin sayfaları hızla dönerken *Washington Post*'un Beyaz saray sözcüsü 1994 yılında şöyle bir beyanat geçmişti dış basına ve; "İslam Dünyasının bir başı yok.Hristiyanlığın Papalık gibi bir kuruluşu var. İslam dünyasının gerçek bir lideri mevcut olsa idi, Başkan Clinton onu bir iyiniyet gösterisi yaparak Beyaz Saray'a davet edecek ve böylece bir diyalog kapısı açılmış olacaktı"⁵⁸⁶ dedi.

Biz de sanki bu haberin gereğini yerine getirir gibi, padişah aramaya başladık kendi kendimize.

Türkiye 2007 yılında Cumhurbaşkanı seçti. Daha önce **Colin Powell** ile anlaşma yaptığı söylenen **Abdullah Gül** Cumhurbaşkanı oldu.Bu bizim için normaldi, seçimle gelmişti ve demokratikti. Ama başkaları için hiç de normal değildi.

The New York Times: "Laik devlet yapısının 84 yıllık iktidarına son verildi."⁵⁸⁷

The Times: " ..bu Atatürk'ün vizyonunda derin bir değişimin işareti. Türkiye'yi İslamcı bir gelecek mi bekliyor?"⁵⁸⁸

Eonoe(Yunan): "İslamcı Gül, Atatürk'ün tahtında.. Kemalistlerin barmağı çöktü."⁵⁸⁹

Elefterotipiya(Yunan); "Asker ve Kemalist düzene tokat"⁵⁹⁰

586 **Cengiz Özakıncı**. Türkiye'nin siyasi İntiharı.Yeni-Osmanlı Tuzağı.Otopsi Yayınları.15.Basım s.460

587 **Kudret Cengiz**. Antikemalist Devrim.Pozitif yayınları.s.198,199

588 **Kudret Cengiz**. Antikemalist Devrim.Pozitif yayınları.s.198,199

589 a.g.e..s.216

590 a.g.e..s.198,199

Yazılanlara bakılırsa **Abdullah Gül**'ün Cumhurbaşkanı seçilmesi ile ilgili gelişmelere daha çok yabancılar seviniyordu sanki. Ama yabancılarla birlikte bir kişi daha vardı sevinen. Ve kimsenin aldırmadığı bir esnada şu sözleri söyledi İmralı'daki en kuytu hücrelerinden

*"Mustafa Kemal Cumhuriyeti bitmiştir!.."*⁵⁹¹

Bu söz PKK terör örgütü lideri **Abdullah Öcalan**'a aitti. Ve adadan zaman zaman direktifler ve talimatlar gönderiyordu. Türkiye Devletinin çözülmesi gittikçe artıyordu. Ve 2008 yılına geldiğinde Türkiye'de çok şey değişmişti artık. Bir taraftan Türkiye Devletinin ruhu ve varlık nedeni olan Ulus-Devlet çöpe atılıyor, Diğer taraftan etnik ve dinsel değerler öne çıkarılıyordu. 90 yıl önce savaşta verilen mücadeleler unutuluyordu artık. Osmanlıcılık ve ümmetçilik öne çıkartılıyordu. Artık cemaatimiz, etnisitemiz ve dinselliğimizle övünüyorduk. Ulus-Devlet yoktu. Osmanlı vardı. Ümmet vardı. Hele hele "yurttaş" kavramından nedense herkes kaçıyordu. Hatırlayan bile yoktu. Bir çok yazara göre hepimiz teba olmalıydık. Padişah **Vahdettin**'in 90 yıl önce söylediği gibi *"Millet Koyun, Padişah'ta bir çoban"* olmalıydı. Bazılarına bakılırsa sadece Ulus Devlet değil, Devletin kendisi de ortadan kaldırılmalıydı. Devlet karşıtlığı en büyük alimlik ve akıllıktı artık. Bu gelişmelerden sonra Amerikalı yetkililer, Türkiye için açıkça şu hükmü verdiler. *"Kemalizm'e son!. Osmanlı'yla övünün, Fetullahçı olun."*⁵⁹²

Bu sözü 90 yıl öncesinin General **Fuller**'i değil, bu günün **Graham Fuller**'i söylüyordu. Ama *"Osmanlı"* ile övünmemiz gerektiğini ve buna paralel olarak ülkenin gelecekteki yapısı ile ilgili konuşan sadece Amerikalılar değildi. Avrupa Birliği de aynı fikirdeydi. *"Kemalizm'in Türkiye'nin yolunu tıkadığını"*⁵⁹³ söylüyorlardı. E **Recep Tayyip Erdoğan** da Avrupa Birliği yolunda olduğuna göre, şu sözleri söylemişti çok daha önce;

591 *Özgür gündem* gazetesi. 22 Nisan 2003

592 **Cengiz Özakıncı**. *Türkiye'nin siyasi İntiharı. Yeni-Osmanlı Tuzağı*. Otopsi Yay..s.15. Amerika'nın CIA Ajanı **Graham Fuller**'in sözü.

593 **Zeynel Lüle**. Brüksel. 26.03.2003. *Hürriyet Gazetesi*..

“..Kürtler biz ayrı yaşamak istiyoruz diyebilirler. ...Bu durumda belki Osmanlı eyaletler sistemi benzeri bir şey yapılabilir”

“Türkiye’yi İslam’ın devlet planı içinde düşünüyorum ...Türkiye’nin yarınında artık Kemalizme ve Kemalizm benzeri rejimlere, sistemlere yer yoktur..” 594,595

Benzer fikirde olan sadece **R.Tayyip Erdoğan** değildi tabii ki.. 22 Ağustos 2003 günü **Milliyet** gazetesi muhabiri **Derya Sazak**’la röportajda **Abdullah Gül** “sorunların çözümü için” Osmanlı sistemine benzer konulardan söz edince **Derya Sazak**; “Bu Yeni Osmanlılık mı?” şeklinde bir soru sormuş, **Abdullah Gül** ise şöyle bir cevap vermişti zaten.

“Nasil sınıflandırırsanız sınıflandırın. Ne dersiniz deyin”

Abdullah Gül bu açıklamalarda “Yeni Osmanlılık” deyimini ni yadsımıyordu. 596 Ama biri daha vardı bu insanlarla benzer fikirde olan. İmralı’daki hücrelerinden Türkiye’ye zaman zaman güya çözüm önerileri gönderen ve **R.Tayyip Erdoğan**’ın “Sayın” diye hitap ettiği ve bu konuda mahkeme kararıyla ceza aldığı katil **Öcalan**;

A.Öcalan;*“Çözüm Osmanlı Eyalet Modeli..”*597

Peki, Osmanlı modeli nasıl oluşacaktı, nasıl geri dönülecekti? Onun da yol haritasını yine **Abdullah Öcalan** veriyordu;

Abdullah Öcalan;*“Fetullah Hoca’yı takip ediyorum, okuyorum; olumsuz değerlendirmiyorum. Demokratik temelde karşılıklı yaklaşımlar olabilir”* 598

Açıklamalar böyleydi ama **Abdullah Öcalan**’ın da niyeti ve projesi belliydi. Ve bu projesini İmralı cezaevinde iken “*Sümer*

594 **müdafaaiihukuk.com**. <http://www.mudafaaiihukuk.com/83-deger.htm>

595 **2.Cumhuriyet Tartışmaları**; Röportajlar Metin Sever_Can Dizdar Başak yayınları Ağustos 1993 syf:417-431.

596 **Cengiz Özakıncı**. *Türkiye’nin siyasi İhtiharı.Yeni-Osmanlı Tuzağı*.Otopsi Yayınları.15.Basım s.489

597 **Özgür gündem gzt.22.4.2003.”**

598 **Taraf gazetesi, 17 Ağustos 2009”**

Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetine Doğru"⁵⁹⁹ ve "*Bir Halkı Savunmak*"⁶⁰⁰ isimli kitaplarında çizmişti. Şimdi bu isteklerini sırayla uygulamaya koyuyordu. Cezaevinde yazdığı için aslı Adalet Bakanlığına gönderilen bu kitapları hiç bir yetkili okumamış mıydı? Hükümet paşaların peşine takılacağına oturup bu kitaplara bir göz atsaydı ya? İçinde neler yazıyor, PKK terör örgütünün niyeti nedir, projesi nedir okuyup anlasaydı ya?

Ortada vatandaş olarak bizim bilmediğimiz danışıklı bir şey mi vardı yoksa?

Cemaatlerin ve Tarikatların yayılımını toplum ve devlet için bir tehdit algılaması olarak görmeyen yetkililer, bunu da mı bir tehdit olarak görmüyordu? Yetkililer Gericiliği ve Bölücülüğü tehdit olarak görmüyorlardı ama, Adalet Bakanlığına gönderdiği bu iki kitapta **Öcalan** Projesini temelleri şöyleydi oysa:

"Ayrı bir kimlik, ayrı bir dil, ayrı bir din, ayrı bir tarih, ayrı bir coğrafya, ayrı bir ülkü."

Bu parçaları birleştirdiğimizde karşımıza bir tek bütün çıkıyordu; o da Anadolu'da ikinci bir "*Millet*" kavramı. Yani "*Yol Haritası*" ayrı bir "*Millet Haritasına*" çıkıyordu kısaca..Ve **Abdullah Öcalan** "*Osmanlı Modelini*" bunun için istiyordu. Osmanlı Modeli "*Millet*" kavramının oluşmasında ilk ayakta. Çünkü Osmanlı Modelinde "*Tek Millet*" yoktu. "*Çoklu(Farklı) Milletler*" vardı.Ve o farklı Milletlerin içinde farklı kimlikler vardı. Türk, Arap, Sırp, Rum, Ermeni idi. Başbakan **Tayyip Erdoğan** konuşurken boşuna mı sıralıyordu "*Türk,kiirt,arap, çerkez ...*" diye. Bu yüzden sık sık Osmanlı hoşgörüsünden söz ediliyor ve hoş bir şekilde sunuluyordu topluma. Osmanlı "*Çoklu Milletler*" bütünüydü. Ve bu milletler ayrı birer kimlikti.

Evet. Belli ki Osmanlıya doğru gidiyordu yol. Eyalete doğru gidiyordu yol, Hilafete oğru. Padişahlığa doğru. Çünkü bu konudaki bir tesbiti de Almanya basınından *Tageszeitung* gazetesini

599 **Abdullah Öcalan**.Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetine Doğru.Mem Yayın-2001

600 **Abdullah Öcalan**. *Bir Halkı Savunmak*.Çetin Basın Yayın. 2004

yapıyordu ve **R.Tayyip Erdoğan**’ın bir padişah gibi davrandığını söylüyordu;

Ta geszeitung: “Erdoğan iktidarda kaldıkça, yönetim daha otokrat bir hal alıyor. Ordu, gücünü kaybederken 1980 darbesiyle elde edilen antidemokratik yönetim araçları ortadan kaldırılmıyor, kendi çıkarları doğrultusunda şekillendiriliyor. Basın baskı altına sokulurken, din rakiplere gözdağı vermede kullanılıyor..

.. Erdoğan padişah edasıyla neredeyse hiç çekinmeden istediğini yapıyor.” 601

İş sadece Osmanlılık ve Padişahlıktan ibaret kalmıyor, Türkiye’nin gerici işbirlikçileri bu gün bile **Sait Molla** gibi davranarak bu konuda her zaman üzerlerine düşen tarihsel görevleri, yani ajanlıkları fazlasıyla yapıyorlardı yine. Çünkü şu açıklama her şeyi eleveriyordu.

*Le Monde Diplomatique;“..neo liberal eğilimli İslamcılar, Batı’nın yeni ajanları olarak hizmet veriyor”*602

İşte böylesine bizler Osmanlı özlemiyle yanıp tutuşuyorduk ama, biz bunlarla oyalanırken dünyada bambaşka bir değişim yaşanıyordu oysa. Dünya kullanımındaki bilgisayar sayısı 1 Milyarı aşmıştı. Ve Bilim adamları 1 yıllık ışık hızından oluşan, 1 uzay yılını keşfetmişlerdi. Bu bir Devrimdi. Bir Kopernik ya da bir Yerçekimi Devriminden de öte, tekerleğin, ateşin bulunuşu gibi bir devrimdi. Yeni bir “Takvimin” ve yeni bir “Zaman Kavramının” bulunuşuydu bu. Batılılar uzayda zamanı kaydediyordu. Ve maddeyi ışığa yükleyerek, hız ve zaman sorununu aşıyordu.

Ama biz Osmanlı Tarihini bile aşamıyorduk.

Kim bilir geçmişe, Padişahlığa özenip unutulduğumuz ve uyutulduğumuz için gerçeği yeterince göremiyorduk ama, Türkiye Batıdan uzaklaşıp Arap ve Ortadoğu ufuklarına doğru açılan bir Osmanlı kimliğine bürünüyordu oysa. Ama Atatürk bu konuda da uyarısını o günlerde yapmıştı..

601 22.7.2009. Vatan gzt.

602 Haber3.com. 22.7.2009

*Vakit(Kurun)*M.Kemal;“Cumhuriyetimize, Osmanlı İmparatorluğunun bir devamı gözüyle bakmak hem isabetsiz, hem de sakıncalı bir meslektir(iştir)”^{603, 604}

Biz bu sözleri unutmuştuk

Tarih yazıyordu ama, ders kitapları yazmıyordu. Bilinçli ve güdümlü olarak Osmanlı mezarlığına sürükleniyordu Türkiye. Bütün her şey planlı ve programlı yapıyorlardı. Adım adım sürüklüyorlardı bizi belirlenen sona doğru. Çünkü Amerika böyle buyuruyordu. Ve bir Devlet Bakanı **Atatürk**’e idam fermanı veren **Vahdettin** ile ilgili şu sözleri söylüyordu maalesef.

“Sultan Vahdettin’in mezarının Türkiye’ye getirilmesi de son derece adildir.”⁶⁰⁵

Bu söz de Devlet Bakanı ve Baş Müzakereci **Egemen Bağış**’a aitti. Ve **Egemen Bağış**, **Vahdettin**’in sayesinde değil, **Atatürk**’ün sayesinde oturuyordu o koltukta. İşadamları Derneği (MÜSİAD) tarafından düzenlenen “AB-Türkiye İlişkileri” konulu toplantıda söylüyordu bu sözleri. Bu sözün sahibi Türkiye’yi Avrupa’ya katmakla görevli en kıdemli kişi idi. Ve **Vahdettin**’in mezarını Türkiye’ye getirmek istiyordu. İşin aslı şuydu; Türkiye canlı canlı Osmanlı Mezarlığına gömülmek isteniyordu.

Ve AB için görevlendirilen Devlet Bakanı **Egemen Bağış**, Mustafa Kemal’in Nutuğunda ilk sayfasında “alçak” diye belirttiği Padişah Vahdettin’in Türkiye’ye getirilmesi için uğraş veriyordu.

Yoksa Egemen Bağış Vahdettin’in intikamını mı alıyordu? Üç bin yıl önce Anadolu topraklarını Avrupa sınırlarının içine katmaya çalışan Agamemnon’dan sonra bu gün “Egemen” adlı bir siyasetçi Anadolu topraklarını Avrupa’ya katmaya çalışıyordu bu kez.

Tarih yine tekerrür mü ediyordu yoksa..

603 Vakit gzt. 24.1,1937

604 Türk Basın Tarihi. Hıfzı Topuz.Remzi Kitap. s.165

605 Vatan gazetesi,13 Haziran 2009. s.16

Olaylar bununla bitmedi, müzakerelerden sorumlu olan **Egemen Bağış**'ın bağlamaya çalıştığı Avrupa Birliği'nin Komisyonu Ekim 2009 ayında Türkiye'ye şöyle bir rapor gönderdi: "*Atatürk'ü korumaktan vazgeçin!..*"

Bu sözlerle birlikte, Başbakan **R.Tayyip Erdoğan** Milli Mücadelede Atatürk'ün ve silah arkadaşlarının idam cezasını onaylayan ve onlar için "*haydut, kökeni belli olmayan Makedonyalı bir asi*"⁶⁰⁶ tabirini kullanan **Vahdettin**'in Suriye Şam ilindeki mezarını bir resmi gezide ziyaret etti. Ona dualar okudu. 25 Aralık 2009 günü gazeteci yazar **Soner Yalçın** ise sordu haklı olarak;

"*Erdoğan o mezarı neden ziyaret etti?*"⁶⁰⁷

Ve işte bu söylemler ve benzeri ilginç ziyaretlerle birlikte acı bir itiraf yükseliyordu devletin tepesinden. 1853 yılında, parçalanmakta olan Osmanlı İmparatorluğu için söylenen sözler maalesef bu günkü Türkiye Cumhuriyeti Devleti içinde söylendi. Genel Kurmay Eski Başkanı **Yaşar Büyükanıt** Petersburg sarayında konuşulanlara benzer bir şekilde şu sözleri söyledi;

"*Devlet hastadır!..*"⁶⁰⁸

Devlet gerçekten hastamıydı? Biz kendi kendimizi yönetecek kadar sağlıklı değil miydik? Biz bu sözü tartışırken aslında bu sözden 4 yıl önce *The Wall Street Journal* gazetesi editörü **Pollock** bir yazıyla bizim anlamadığımız bir hastalığa doğru teşhisi koyuyordu. **Pollock** 16 Şubat 2005'te Atatürk'ün mirasının büyük bir bölümünün yeniden kaybedilme riski altında olduğunu belirterek Türkiye'nin Amerika ve Avrupalı Emperyalistleri tarafından 60 yıldır uygulanan *Osmanlı şiringalarıyla* hasta edildiğini yazdı. Ve şöyle dedi kısaca;

"*Avrupa'nın yeniden hasta adamı*"⁶⁰⁹

606 **Sinan Meydan**. Oda tv. com. 03.12.2010.

607 **Soner Yalçın**. Oda tv.com. 25 Aralık 2009.

608 **Yaşar Büyükanıt**. Gazetecilerle yaptığı görüşme.. 4 Mayıs 2009

609 **Cengiz Özakıncı**. *Türkiye'nin siyasi İntiharı.Yeni-Osmanlı Tuzağı*.Otopsi Yayınları.15.Basım s.526

CIA'nın ve Amerika'nın sesi **Prof.Dr.Henry Baker** adında bir yetkili Türkiye'den "Anayasasında değişiklikler yapılmasını, yerel yönetimlerin güçlendirilmesini ve adam gibi af çıkarılmasını" istiyor ve şu aşağılayıcı sözleri de ekliyordu;

"Türk Silahlı Kuvvetleri, PKK'yı yenemeyeceğini anladı.." ⁶¹⁰

Ve gerçekten de bu talimattan sonra Türkiye'de Anayasa değişiklikleri istekleri, yerel yönetimlerin güçlenmesi konularına 2010 yılında çalışmalar başladı ve 2011 yılının başında da bir dizi genel af çıkarıldı. Onlar istiyordu, biz yapıyorduk. İçinde bulunduğumuz gerçekler ve yetkililerin beyanatları kaygı vericiydi. Devlet gerçekten hastamıydı. **Mustafa Kemal**'in ölümünden sonra, gerçekleştirdiği devrimleri bırakıp 90 yıl öncesinde kurduğu ülkede neler oluyordu? Ülkede 90 yıl öncesinin aynı olaylarını yaşıyorduk daha dün gibi. Dün bu olayları yaşayan Osmanlı Devleti maalesef battı..

Bizde mi batıyoruz yoksa?

Tüm bunları düşünürken 90 yıl öncesinin benzeri sesleri yükseliyordu yine. Ülke 30 yıl önce antikemalist endeksli bir askeri darbeden sonra yine 12 Eylül 2010'da ise referandum yapılarak yine antikemalist endeksli Sivil bir darbe yedi sanki. Ülkenin tanınmış aydın, yazar ve hukukçuları oldukça kaygılıydı. Bazı hukukçular AKP'nin 12 Eylül 2010'daki referandumda doğmamış çocuğun geleceğini değiştirdiklerini bile söylediler.⁶¹¹ *Financial Times-Deutschland* gazetesi ise 12 Eylül referandumundan bir gün sonra, ilk sayfada "ülke ikiye bölünmüş durumda" diyerek, "Halkın yüzde 75'i neyi oyladığını bilmediğini" belirtilirken sonra, "Hukukun ele geçirilmesiyle son seküler(Laik) Kemalist savunma noktası da kırılmış olacak" ⁶¹²diyordu.

Öngörüler bununla bitmiyordu ve ünlü Ortadoğu tarihçisi **Bernard Lewis**'in "Kemalist Cumhuriyetin 10 yılı kaldığını öngör-

610 *Yeniçağ* gazetesi,15.Ağustos 2009

611 **Prof.Metin Feyizoğlu**. Ankara Barosu Başkanı. *Sözcü* gazetesi.3 Ocak 2011. s.5.

612 Odatv.com.. <http://www.odatv.com/n.php?n=erdogan-ataturku-yen-di-2809101200>

düğü" söyleniyor, Hollanda Özgürlükler Partisi'nden **Barry Madlener**, 15 Ekim 2010 günü Türkiye'nin İslam devleti olmak için ne gerekiyorsa yaptığını, seküler(laik) sistemi terk ettiğini ve AB'ye girmesinin mümkün olmadığını ifade ediyordu. Ve şu sözlerle bitiriyordu konuşmasını;

"Türkiye 20 yıl sonra İslam Devleti olacak"

Evet.. Artık anlıyorduk.. 20 yıl sonra olmasa da Cumhuriyetin 100.yıl dönümünde belli ki pek de hoş olmayan bazı sürprizler bekliyordu ülkeyi.1923 ten tam 100 yıl sonra Cumhuriyetin rövanşı alınacak gibiydi. Tüm hazırlıklar ve gelişmeler bu sonuca götürüyordu bizi.. Bu bir rövanştı ve bu rövanş alınacaktı emperyalistler tarafından. Bu rövanş Cumhuriyetinin ve Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bir rövanşıydı

Çünkü Amerikan *Washington Post* gazetesi yazarı **Jackson Diehl**'in, Türkiye Dışişleri Bakanı **Ahmet Davutoğlu**'nun Washington ziyaretinde kendisine verdiği demeçte İngiltere'nin kurduğu Milletler Topluluğu'nu örnek göstererek Türkiye'nin de eski Osmanlı toprakları üzerinde liderlik kurabileceğini söylüyor ve eski Osmanlı ülkeleri üzerinde liderliğini yeniden kurma hayalinden söz ettiğini söylüyordu. Gazetecinin açıklamalarına göre Dışişleri Bakanı **Ahmet Davutoğlu**'nun hayali **Huntington**'un, **Paul Henze**'nin, **N.Chaosky**'nin, ABD Başkanları'nın, AB Eş Başkanlarının hele hele **Abdurrahman Dilipak**'ın istekleriyle aynıydı. Hayali şuydu;

*"Osmanlı Milletler Topluluğu"*⁶¹³

Ve belli ki hedef de 2023 idi..

Çünkü Başbakan **R.Tayyip Erdoğan** ve bazı çalışma arkadaşları da 2023 yılında Cumhuriyetin 100. kuruluş yıl dönümünde *"büyük bir değişim"* gerçekleştireceklerinden söz ediyorlardı.

613 <http://haber.gazetevatan.com/davutoglundun-hayali-omt-osmanli-milletler-toplulugu/345002/30/Dunya>.

Democracy bir araç mı?

1919 yılının Haziran ayıydı..Başbakan **Damat Ferit** Osmanlı İmparatorluğunu önce İngiltere'ye, olmaza Amerika'ya teslim edebileceğini söyledikten sonra, Paris Barış konferansında bir konuşma yapmak üzere beraberindeki heyet ile birlikte "*Demokrasi*" adlı bir Fransız kruvazörüne binerek yola çıkmıştı. Başbakan için Demokrasi bir araçtı. Çünkü altındaki Kruvazör bir deniz aracıydı. Başbakan **Damat Ferit**'in bindiği Demokrasi aracı Türkiye'yi önce Paris Konferansına, Paris Konferansı da Sevr'e götürmüştü maalesef.

Sevr'de parçalanmaya..

Aradan epeyce zaman geçti. **Recep Tayip Erdoğan** bir konuşmasında "*Demokrasinin kendileri için hedefe ulaşmada bir araç olduğunu*" söyledi. Bu konuşmadan sonra **R.Tayyip Erdoğan** Başbakan oldu. 12 Ağustos 2009 günü ülkede açlık, sefalet ve onca sorun varken "*Demokratik Açılımlar*" yaptıklarını söyledi. Bu açılımların ne olduğunu kimse pek bilemedi. Ama bilinen bir şey vardı ki, doğuda bazı milletvekilleri özerk bir Kürdistan istediğiymiş. İki resmi dil ve iki resmi bayrak tartışmaları başladı.. Eyalet sistemi sık sık dillendirilir oldu. Ve Başbakan **Erdoğan** buna rağmen şunları söyledi;

"Tek çözüm daha çok demokratik açılım" ⁶¹⁴

Bu günde "*hedefe gitmede bir araç*" olarak görülen Demokrasi, nereye götürecekti ülkeyi acaba?

90 yıl önce bir devlet batarken ülkede işgaller başlıyordu. Ve gizli anlaşmalar ve teslimiyetler oluyordu. Yabancı hayranlığı ve Yeni Dünya düzenleri had safhadaydı. İşgallere karşı direnmesi muhtemel yazarlar, gazeteciler, askerler tutuklanıyordu. Hırsızlar ve katiller dışarıda, Kemalistler i.erdeydi. Askerler sorgusuz sualsiz tutuklanıyor, kimisi de intihar ediyordu. Paşalar darbe iddialarıyla tutuklandı. Kozmiğimiz arandı. Korku İmparatorlukları üzerine kuruluydu Hükümetlerin iktidarları. Yasaklar, baskılar.. Askerliği kısaltmaya çalışmaları. Yurtseverlere çeteci dediler. Ol-

madık iftiralar atıldılar. Demokrasiyi bir araç olarak gördüler. Ve damatlar dünürler, ve ihanetler.. Ve hükümet yanlısı Valiler. Basın tamamen yabancıların elindeydi o gün. Ve hükümet yandaşydı. Yabancılar toprak satışları başladı. Ülke pazarlandı. Ekonomi de aynıydı. Ülke, 2011 yılına toplam 508 Milyar dolarlık borçla girmişti. Özel sektörün borcu ise 100 milyar dolar civarındaydı. Haramlık selamlık uygulamaları. Kiyafet tartışmaları..

Ve daha neler neler. Sanki bu gün gibi..

Neden böyle olmuştu? Neden tüm bu olumsuzlukları yaşıyorduk milletçe? Neden bizimle uğraşıyorlardı sürekli? Neden ülke kalkınmıyordu bir türlü? Nedenini Hukukçu/yazar ve aslında bir düşün ve bir mücadele adamı olan **Vural Savaş** şöyle anlatıyordu bir yazısında;

“Emperyalist Devletler, “Mazlum Uluslar”ı daha rahat sömürmeye devam edebilmek için, Yeni Dünya Düzeni diye niteledikleri Ekonomik ve sosyal politikalarını zorla veya işbirlikçi politikacılar eliyle uygulamaya; başka deyişle “Ulus Devletler”i ekonomik bakımdan çökertmeye ve parçalamaya çalışırken, karşılaştıkları tek engel “Kemalizm” ve onun yılmaz savunucuları olmuştur.” 615

Kahrolsun böyle Adalet

Sonunda 2011 yılına girmişti Türkiye..

“Sıfır Anayasa” sloganlarıyla yeni bir anayasa yapılması ve başkanlık sistemine geçilmesi önerildi. Önerilmekle kalmadı adeta dayatıldı. Bu amaçla 25 Ocak 2011 günü AKP milletvekili Burhan Kuzu, şu sözleri söyledi kamuoyuna;

“Başkanlık sistemi kaçınılmazdır.”

Bir yandan başkanlık sistemi gündeme getirilirken, diğer yandan aydınların, yazarların, gazetecilerin ve askerlerin çeşitli iddialarla hapse atılması bir tesadüf değildi elbette. Memleket, bir korku imparatorluğunda yaşayan insanların ülkesine dönerken, birden bir haberle irkildi Türkiye.. Gasptan, soygundan, adam öldürmekten, adam yaralamaktan, hırsızlıktan, Hizbullah veya PKK te-

615 **Vural Savaş**. *Türkiye Cumhuriyeti Çökerken*. Bilgi Yayınevi. 3. Baskım.s.190..

rör örgütü üyesi olmaktan yatan sanıklar birer birer cezaevinden halay çekerek, davulla zurnayla çıkarılmaya başlandı.

Ve devamında tam 58.000 kişinin salıverilmesi demekti bu..

Gazeteci, yazar, bilim adamları ve aydınların tutukluluk süresi 10 yıla çıkarılırken, Gaspçı, soyguncu, hırsız, katil, Hizbulahçı veya PKK lı binlerce sanık salıveriliyordu maalesef. Türk halkının vicdanları br kez daha kanadı.. Bir kez daha ağladı.. Ve içerdekiler, ve Milliyetçiler ve Ulusalcılar İstanbul'daki zulüm hanenin duvarına 90 yıl öncesinde "*Burası tarihin dönek yeridir*" şeklinde bir yazı yazmışlardı. Ve dışarıdakiler de hep birlikte bir kez daha haykırdılar 90 yıl önceki Beyazıt Meydanı gibi..

"Kahrolsun böyle Adalet"

Dün, bir devlet batarken bu olayları yaşamıştık, aşağı yukarı aynı şeylerdi. Yoksa bu günde bir devlet batıyor muydu? Tüm bu olaylara tepki olarak **Yılmaz Özdil** öyle bir yazı yazdı ki, derinden vurdu bizi..

Gidişat

2007... Isparta'da bir öğretmen hakkında, öğrencilerine, ön yüzünde Atatürk portresi, arka yüzünde "Cumhuriyet'e sahip çık" yazılı tişörtler giydirip Cumhuriyet Mitingi'ne götürdüğü için soruşturma açıldı. Suçlu bulundu. Maaşı kesildi

2008... İzmir Atatürk Lisesi'ne yapılan baskında, 3 Atatürk büstü, 2 Gençliğe Hitabe, 8 Nutuk ele geçirildi. Öğrencilerin beynini yıkamaya çalışan 9 "yobaz" öğretmen soruşturmanın selameti için açığa alındı.

2009... Kadıköy Anadolu Lisesi'nde gizli gizli "Atatürk'ü anma töreni" yapıldığı duyumlarını alan Milli Eğitim müfettişleri, operasyon düzenledi. 200 öğrenci ve 11 öğretmen, İstiklal Marşı söylerken suçüstü yakalandı. Çıkan arbedede pencereden kaçmayı başaran "elebaşı" fizik öğretmeni, aranıyor.

2010... Milli Eğitim Şûrası'na yakasında Atatürk rozetiyle katılıp, "Burası şeyhler, dervişler, müritler memleketi olamaz" diye slogan atan 3 "mecsup" öğretmen, salondan atıldı.

2011... Galatasaray Lisesi'nin yatakhanesinde yapılan arama-da, yastıkların arasına gizlenmiş halde, 71 Türk bayrağı, 28 Atatürk posterleri bulundu. Yatakhane mühürlenip, ilaçlandı... Vefa ve Haydarpaşa liselerinde, iPod'larına "10'uncu Yıl Marşı" yük-leten 129 öğrenci, ibret-i âlem için falakaya yatırıldı. Bahariye İl-köğretim Okulu'nda "Andımız"ı okuduğu saptanan 7 ila 11 yaş arasındaki 90 öğrenci, psikolojik tedavi altına alındı.

2012... Gece saat 04.00 sularında ellerinde çiçeklerle duvar-dan atlayarak Anıtkabir'e girmeye çalışan 3 öğretmen ve 14 öğ-renci, belediye zabıtaları tarafından coplandı. Zabıtaları protes-to için toplanan Gazi Üniversitesi öğrencileri, tazyikli su ve göz yaşartıcı bombayla dağıtıldı.

2013... "Şerefli Gazeteci Ali Kemal'e iade-i itibar gecesi"nde olaylar çıktı... Hasan Tahsin posterleri açan Dokuz Eylül ve Ege Üniversitesi'nin "gerici" doçentleri, linç edildi.

2014... Kemalistler, Makedonya'dan TV yayımına başladı. Programlara telefonla katılan 8'i rektör, 17 profesör, meslekten tart edildi. Makedonya'ya nota verildi. Milli Eğitim Bakanlığı, Makedonya Büyükelçiliği'ne siyah çelenk bıraktı.

2015... Florya sahilinde "Atatürk yuvası" ortaya çıkarıldı. İzinsiz kamp kuran ve çadırlarında "Atatürk ilkeleri" eğitimi vermeye çalışan 5 öğretmen ve 78 öğrenci, "kıyı kanununa mu-halefet", "taşınmaza tecavüz" ve "fuhuş"tan savcılığa çıkarıldı. Çadırlar yıkıldı. Geçen ay da, Atatürk Orman Çiftliği'nde ben-zer bir "Atatürk yuvası" dağıtılmıştı.

2016... Dolmabahçe'deki İngiliz firkateyninde kutlanan "19 Mayıs Vahdetin Efendimize Saygı ve Gençlik Bayramı" törenle-rine gölge düştü. Samsun'da korsan gösteri yapmaya kalkışan 19 Mayıs, 18 Mart, Karaelmas ve Karadeniz Teknik öğrencileri-ne ateş açıldı.

2017... Avrupa Birliği, Atatürkçü Düşünce Derneği'ni terör örgütleri listesine aldı. ODTÜ ve İTÜ'de derneğe bağış toplayan 38 örgüt mensubu genç tutuklandı. Gençlerin ana-babalarının da, 10 yıl önce Tandoğan mitingine katıldıkları, hatta, 12'sinin Çağlayan mitingine de gittiği tespit edildi.

2018... ABD, Fransa'dan Malta'ya geçmeye çalışan Erdoğan Teziç'i paketledi... Yıkıcı faaliyetlerde bulunan eski YÖK Başkanı, Paris'teki Bosna Büyükelçiliği'ne sığınmıştı. Bosna'ya nota verildi. Boliç dövdü.

2019... Birleşmiş Milletler, Atatürkçülerin "mülteci" kapsamına alınamayacağını açıkladı. Bu arada, Türkiye, Almanya'da tutuklanan Vural Savaş'ın yargılanmak üzere iadesini istedi.

2020... Atatürkçüler, Toroslarda kısıpaca alındı. Stratejik ortağı-mız ABD, insansız uçaklarla anında istihbarat vereceğini bildirdi.

2021... Güliyorsunuz belki ama... Çember daralıyor⁶¹⁶

Anadolu'nun 3000 yıllık ve Türkiye'nin 90 yıllık tarihine bakılırsa ülkenin nereye gittiği belliydi.

Kısaca parola; "Durmak yok, yola devam" idi.

Recep Tayyip Erdoğan, Ankara Spor Salonu'nda önlerine on iki yıllık bir hedef koyduklarını belirttikten sonra, Türkiye'nin geleceğiyle ilgili olarak şunu söylüyordu;

"Cumhuriyetimizin 100. Kuruluş Yıldönümü'nde farklı bir Türkiye düşünüyörüz."⁶¹⁷

İslam ve Ortadoğu üzerine en etkili tarihçilerden biri olan **Prof. Bernard Lewis**; "AKP hükümetinin kurumları ele geçirmede çok becerikli olduğunu, İş topluluğunu, akademik topluluğunu, polisi ele geçirdiğini, bir tek Anayasa Mahkemesi ve yargının kaldığını, ancak onu da ele geçirmek için çalıştıklarını ve başarılı olurlarsa bu yolda devam edeceklerini" söyleyerek son olarak şu sözleri de ekledi;

"AKP'nin nihai hedefi İslami demokrasi. Bu, demokrasinin tek yönlü sokak olması anlamına gelir. Bu yolla gelirsiniz ama aynı yola gitmezsiniz"⁶¹⁸

Yani, dönüşü olmayan bir yol.

616 30 Kasım 2007 Yılmaz Özdil Hürriyet. <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/7785826.asp?yazarid=249>

617 <http://www.beyazgazete.com/haber/2011/01/24/ak-parti-nin-2023-hedefleri.html>

618 <http://haber.gazetevatan.com/akpnin-hedefi-islami-demokrasi/353317/1/Gundem>.

Demokrasi, Avrupa Birliği, Yeni Dünya Düzeni, zenginlik ve atılımla sloganları bahaneydi aslında.

Türkiye toprakları ise şahane...

Biz bu yalanları yüz yıldır tanıyorduk. Emperyalistlerin asıl amaçları, yüz yıl öncesinde olduğu gibi kendi güdümlerinde bir hilafet ve padişahlık ile Ortadoğu ve İslam coğrafyasına egemen olmak ve sömürmekti. Çünkü bu coğrafyada dünya enerjisinin yaklaşık % 40'ı bulunmaktaydı. Bu nedenle bu topraklarda milli bir uyanışa neden olan ve Mustafa Kemal'in ifade ettiği gibi, "Ortadoğu'ya set teşkil eden Anadolu'da" Kemalist düşünce ezilmeliydi.

Dün olduğu gibi, bugün de Hilafet ve Padişah yanlıları kutsal dinimiz olan İslam'ı siyasallaştırarak emperyalizmin oyunlarına alet olmakta hiç sakınca görmüyorlardı. Ve bu günkü İslam liderliğine soyunarak olmayacak bir hayalin peşine düşüyorlardı. Oysa Atatürk: *"Hayali dış politikalar peşinde koşanlar, dayanak noktalarını kendiliğinden kaybederler."* diye uyarmıştı bizi. Olmayacak bir iyonya hayali, olmayacak bir Turan hayali ve olmayacak bir İslam liderliği hayali gibi. Mustafa Kemal ve Kemalist düşünce yabancıların bu emellerinin altında yatan gerçeği bildiği için Emperyalistler önce bu düşünceyi bertaraf edeceklerdi. Çünkü Mustafa Kemal: *"Anadolu yıkılmak, çiğnenmek ve parçalanmak isteniyor. Ama efendiler, bu saldırılar tesadüfen Anadolu'ya yönelmiş ve tek hedefi Anadolu'dan ibaret olan saldırılar değildir. Anadolu'ya saldırının hedefi bütün doğudur."*

İşte bu yüzden yabancılar Türkiye içerisindeki hayranları ve taşeronları ile birlikte el ele verip Kemalist Cumhuriyet'e son verecekler ve yine yüz yıl öncesinde olduğu gibi, Emperyalistlerin güdümünde bir İslam Cumhuriyeti getireceklerdi yerine.

Şimdi anlıyorduk..

Kemalist düşünceye sahip olan, milliyetçi ve ulusal değerlere inanan ve aynı zamanda Anadolu'yu birer meşale gibi aydınlatan fikir ve düşünce adamları olan **Uğur Mumcu'nun, Turan Dursun'un, Bahriye Üçok'un, Necip Hablemitoğlu'nun, Ahmet Taner Kışlalı'nın, Çetin Emeç'in, Muammer Aksoy'un** niçin katledildiğini. Ve ardından gidenlerin ise niçin cezaevine

konulduğunu. Artık öyle bir hale getirmişlerdi ki Türkiye'yi, kimse ses çıkaramıyordu, kimse karşı gelemiyordu bu korku imparatorluğuna ve kimse dur diyemiyordu.

Sanki yüz yıl önceki tarihi yeniden yaşıyorduk.

Dur diyenler, sesini yükseltenler ve fikirlerini haykırarak gerçekleri yazanlar birer birer cezaevine atılıyordu. Ülkede gasptan, cinayetten, hırsızlıktan hatta Hizbullah ve PKK Terör Örgütü'nden hüküm giymiş yüzlerce katil serbest bırakılırken, **Mustafa Balbay, Tuncay Özkan, Ergun Poyraz** ve daha nice düşünce ve siyaset adamları içerde tutuluyordu suçlarının ne olduğunu dahi bilmeden.

Sanki Malta Esirleri gibiydi...

Amaç Türkiye Cumhuriyetiydi, hedef Kemalistlerdi...

Çünkü Mustafa Kemal ve onun düşüncesine sahip olanlar ortadan kaldırıldığında, Türkiye ortadan kaldırılmış olacaktı.

Ama Mustafa Kemal'in silah arkadaşı Ali Fuat Cebesoy, 1956 yılında diyordu ki: *"Lider Mustafa Kemal'dir. Eser O'nundur. Önder O'dur. Biz O'nun emrinde çalıştık. Eğer O olmasaydı biz birbirimize düşerdik. Tevafük-ü Mülük⁶¹⁹ olurduk."*⁶²⁰

Tevafük-ü Mülük, kısaca parçalanmak demektir. Ve Atatürk yok ediliyordu bugün ve biz de parçalanıyorduk. Aslında parçalanmakla kalmayacaktık. Parçalar da İran'a benzeyecekti.

Mustafa Kemal ve arkadaşları tarafından kan dökülerek kazanılan Anadolu topraklarında kurulan Cumhuriyetin kuruluşunun 100. yılında rövanşı almakti..

Hedef Cumhuriyetti. Türkiye Cumhuriyeti.

2023'te

SON

619 Tevafük-ü Mülük: Mülkün, vatanın parçalanması. Derebeylik dönemi . yaşayıp parça parça yok olmak.."

620 Alev Coşkun. 6 ay. Cumhuriyet Kitapları.s.305.- M.Kemal'in en yakın dava arkadaşlarından A.Fuat Cebesoy'un bir konferansta söylediği söz.

BURSA NUTKU

"Türk genci devrimlerin ve Cumhuriyetin sahibi ve bekçisidir. Bunların gereğine ve doğruluğuna herkesten çok inanmıştır; Cumhuriyeti ve devrimleri benimsemiştir. Bunları zayıf düşürecek en küçük veya en büyük bir kıpırtı ve bir hareket duydu mu; bu memleketin polisi vardır, jandarması vardır, ordusu vardır, adliyesi vardır demeyecek. Hemen müdahale edecektir ve kendi eserini koruyacaktır. Polis gelecektir asıl suçluları bırakıp suçlu diye onu yakalayacaktır.

Genç; 'Polis henüz devrimlerin ve cumhuriyetin polisi değildir', diye düşünecek fakat asla yalvarmayacaktır. Mahkeme onu mahkûm edecektir. Gene düşünecek, 'demek adliye de düzeltmek, rejime göre düzenlemek lâzım' diyecektir. Onu hapse atacaklar, hukuki itirazlarını yapacak, meclise telgraflar yağdırıp, haklı ve suçsuz olduğu için tahliyesine çalışılmasını, kayırılmasını istemeyecektir. Diyecek ki; 'ben inancımın ve düşüncelerimin gereğini yaptım. Hareketimde haklıyım. Eğer cezaevine haksız olarak atılmışsam, bu haksızlığı meydana getiren sebep ve nedenleri düzeltmekte benim görevimdir' diyecek.

*İşte benim anladığım Türk genci ve Türk gençliği."*⁶²¹

"Bunlar bir gün olacaktır... Görürsünüz, işitirsiniz..."

M.Kemal Atatürk

⁶²¹ Rıza Rüşen Yücel, Nükte, Fıkra ve Çizgilerle Atatürk, Kıta 1, Sayfa: 26-27. Atatürk'ün Türk Tarih Kurumunca onaylanan 6 Şubat 1933 günü söylediği Bursa Nutku

*"..Bu söylediklerim gerçek olduğu gün senden ve bütün çağdaş toplumlardan dileğim şudur: **Beni Hatırlayınız..**"*

Mustafa Kemal Atatürk

Yararlanılan Kaynaklar

- Kaynakçalı Atatürk Günlüğü. Prof.Dr.Utkan Kocatürk. İş Bankası Kültür Yayınları- Ankara 432 s.
- Atatürk ve Türk Devrimi Kronolojisi. Prof.Dr.Utkan Kocatürk. Türk İnkılap Tarihi Ens. Ankara Yay.438 s.
- Gizli Belgelerle Mustafa Kemal, Vahdettin ve Kurtuluş Savaşı. Dr. Selahi Sonyel. Atatürk Araştırma Mrk. Ankara S.224
- Medeni Bilgiler ve M.Kemal Atatürk'ün el yazıları. Prof Dr.Afet İnan. Türk Tarih Kurumu Yayınları Ankara Yay.557 s.
- Nükte, Fıkra ve Çizgilerle Atatürk-I,II, III.Niyazi Ahmed Banoğlu. Yeni Tarih Dünyası, Atatürk Özel Sayısı. 96 s.
- Yunanlıların anlatımı ile İzmir Savaşı.Bilge Umar. İnkılap Yayınevi.İstanbul. 220 s.
- Trakyada Milli Mücadele I-II. Tevfik Bıyıklıoğlu. Türk Tarih Kurumu Yayınları. Ankara Yayınları.105 s.
- Samsundan Erzurum'a Mustafa Kemal. Erdal Aydoğan. Atatürk Araştırma Merkezi.Ankara. 225.s.
- Mustafa Kemal'in ağızından Vahdettin. Falih Rıfkı Atay. Atatürkün bana anlattıkları.Bateş Atatürk Dizisi.İstanbul. 125.s
- Milli Mücadelede Anadolu Kadınları ve Müdafaa-i Vatan Cemiyeti. Prof Dr.Bekir Sıtkı Baykal.. Atatürk Araştırma Merkezi.80 s.
- Atatürk'ün Düşünce yapısını etkileyen olaylar, Düşünürler, Kaptaplar. Şerafettin Turan. Türk Tarih Kurumu Basımı.Ankara- 68.s.
- Atatürk ve Pietro Canonica.. Prof Dr. Semavi Eyici. Eren Yayıncılık- İstanbul, 48.s.
- Atatürk ve Türkiye'nin Dış Politikası.(1919-1938). Doç Dr. Mehmet Gönübol ve Dr. Cem Sar. İstanbul.1963. Milli Eğitim Basımevi.145 s.

- “Yeni Devletin Şafağında M.Kemal Atatürk”. Dr. Zekeriya Türkmen. Atatürk Araştırma Merkezi. Ankara. 343.s.
- “1919-1938 ATATÜRK Kronolojisi”. Oktay Mert. Sabah Kitapları.İstanbul. 272.s.
- “IV.Kuvvet Basın”. Türk Gazeteciler Federasyonu Yayınları. No;1. genişletilmiş 2. Baskı. İstanbul.
- “Milli Mücadele dönemi İstihbarat Faaliyetleri”. Serdar Yurtsever. Atatürk Araştırma Merkezi. Ankara. 235 s.
- Türkiye’de Sol Akımlar-I. 1908-1925. Mete Tunçay. BDS Yayınları. 248.s.
- Atatürk ve Çukurova. . Dr.Necat Yayıcıoğlu. Kemal Matbaası.A.ş. 1996-Adana 131.s.
- Milli Mücadele Ulusal Kurtuluş Savaşı-I-II. Sabahattin Selek Ağa-oğlu Yayınevi..746.s
- Kurtuluş Savaşı Ansiklopedisi.Bulvar Gazetesi-İstanbul.1985.653 s.
- Başlangıçtan Bu güne Dünya Tarihi. Yay. Yönt; Nezihe Araz. Kaynak Kitaplar. İstanbul. 3 Cilt.
- Yunan Mezalimi. Prof Dr. Mustafa Turan. Atatürk Araştırma Mrk..Ankara- 510 s.
- Belgelerle Yunan Mezalimi. Dr. Zekeriya Türkmen. Ocak Yayınları. Ankara-2000. 373 s.
- Türkün Siyah Kitabı Yunan Mezalimi. Kadir Mısırlıoğlu.Sebil Yayınları.İstanbul-1979..426s.
- Milli Mücadelede Anadolu Basınında Güney Cephesi. Prof Dr. İsmail Özçelik.Atatürk Araştırma Merkezi.Ankara-2005. 312 s.
- Milli Mücadelede Adana ve Havalisi. Kemal Çelik. Türk Tarih Kurumu Yayınları-Ankara-1999. 577 s.
- Milli Mücadelede Kayseri. Dr. Zübeyir Kars. Atatürk Araştırma Merkez-Ankara-1999. 188 s.
- Milli Mücadele Döneminde Kocaeli. Doç Dr.Adnan Sofuoğlu. Atatürk Araştırma Merkezi-Ankara. 228 s.
- Milli Mücadelede Trabzon. Dr. Sabahattin Özel. Türk Tarih Kurumu Yayınları-Ankara 1991. 323 s.

- Milli Mücadelede Denizli, Isparta ve Burdur Sancakları. Prof. Dr. Nuri Köstüklü. Atatürk Araştırma Merkezi. Ankara-1999. 384 s.
- Alaşehir Kongresi(16-25 Ağustos 1919). Prof. Dr. Enver Konukçu.. Atatürk Araştırma Merkezi. Ankara.302 s.
- Milli Mücadelede Balıkesir Kongreleri. Prof. Dr. Mücteba İlgürel. Atatürk Araştırma Merkezi. İstanbul 1999. 353 s.
- Sivas Kongresi. Samsundan Ankara'ya Kadar olaylar ve Anılar.. Kemal Arıburnu. Atatürk Araştırma Merkezi. Ankara1997- 314 s.
- Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal. Selanik'ten İstanbula. Zekeriya Türkmen. Atatürk Araştırma Merkezi. Ankara-2008. 174 s.
- Egenin Kurtuluşu. Cemal Kutay. Boğaziçi Yayınları. İstanbul.1981- 201 s.
- Kurtuluş. Falih Rıfkı Atay. Bateş Yayınevi.İstanbul 1981-164 s.
- Batış Yılları. Falih Rıfkı Atay. Bateş Yayınevi Atatürk Dizisi.İstanbul 1999-156 s.
- Milli Mücadele Takvimi. Refik Korkud. Ankara.367 s.
- Milli Mücadelede Urfa.Anılar Belgeler. Müslüm Akalın. Şanlı Urfa Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü.-Urfa Nisan 2007. 286 s.
- Kurtuluş Savaşı ile ilgili İngiliz Belgeleri. Gotthard Jaeschke. Cumhuriyet Kitapları.159 s.
- Atatürkün Yaşamı.1881-10918 Uluğ İğdemir.Türk Tarih Kurumu Yay..Ankara 1988.196 s.
- Egenin Türk Kalma Savaşı. Cemal Kutay. Boğaziçi Yayınları. İstanbul 1980- 447 s.
- Cepheye Giden Yol.Emir Kıvırcık. Goa yayınları.İstanbul 2008.368 s.
- İsmet İnönü. Genel Kurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı.Ankara.103 s.
- Milli Mücadele Döneminde Yozgat. Necati Fahri Taş. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları Ankara. 101 s.
- Kurtuluş Savaşında İşbirlikçiler. İlhami Soysal. Bengi Yayınları.İstanbul-2008.s.232

- Antikemalist Devrim.Kudret Cengiz. Pozitif Yayınları.İstanbul.248 s.
- Tek Çare Kemalizm. Süleyman Akdemir. Tanı Yayınları. Ankara. 266 s.
- 1915 Ermeni Tehciri ve Urfa Mutasarrıfı Şehit Nusret Bey. Yar.Doç Dr. Bayram Akça.Atatürk Araştırma Merkezi. Ankara 2007. 152 s.
- Türkiyede Tarihsel Adlar. Bilge Umar. İnkılap Yayınları. İstanbul.1993. 865s.
- İblisin kıblesi. Cengiz Özakıncı. Otopsi yayınları. 17. Basım 2009.İstanbul. 592 s.
- Türkiye'nin siyasi İntiharı. Cengiz Özakıncı. Yeni-Osmanlı Tuzağı.Otopsi Yay. 15. Basım.İstanbul 2008 .688 s..
- Biga Ayaklanması ve Aznavur Olayı, Uluğ İğdemir, Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara-1989 116 s.
- Atatürk Atatürkü Anlatıyor. İbrahim Karakaş ve Gülnur Aksop. Milliyet Yayınları. 400 s.
- Malta Sürgünleri, Bilal N. Şimşir, Bilgi Yayınevi.Ankara-2009. s.553,.
- Atatürk ile Yazışmalar. Bilal N. Şimşir. Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara.1981. 552 s.
- Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı Yazışmaları-I,II Prof.Dr. Mustafa Onar, T.C.Kültür Bakanlığı, Ankara 1995.
- Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber.. Mazhar Müfit Kansu. Türk Tarih Kurumu Yayınları. 1988. 3. Baskı.
- Tek Adam-I-II-III. Ş.Şüreyya Aydemir. Remzi Kitabevi.istanbul 1993.10. Baskı.
- Atatürk Olmasaydı. Cemal Kutay. Milliyet Yayınları..143 s.
- Pontus Meselesi ve Yunanistan'ın Politikası..Atatürk Araştırma Merkezi. Ankara.2006. 145 s.
- İşgal Günlerinde İşbirlikçiler. A Nedim Çakmak. Kumsaati Yayınları.İstanbul 2006.315 s.
- Kurtuluş Savaşı Günlüğü-I,II,III,IV, Zeki Sarıhan, Türk Tarih Kurumu yayınları,-Ankara 1993.

- Söylev(Nutuk) Türk Dil Kurumu Yayınları. Atatürk Dizisi:1. Ankara Gn.Kur. Basımevi. 1981
- .Nutuk-I,II,III. Vesilkalar.Türk Devrim Tarihi Enstitüsü. 5. Baskı. İstanbul 1962. Milli Eğitim Basımevi.
- Atatürk'ün Öngörülleri. Aydın Keleşoğlu. 2007 Ankara. 288 s.
- Turgut Özakman, 1881-1938. Atatürk, Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet Kronolojisi, Bilgi Yayınevi.Ankara-1999. 437 s.
- Ermeni İddiaları ve Gerçekler. Dr. Hüsamettin Yıldırım.SİSTEM Ofset Yayınları. Ankara 2000.181 s.
- .Nutuk..Boyut Kitapları..1. Baskı İstanbul.640 s.
- Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken. Nurdoğan Taçalan.Aksoy Yayıncılık.207 s. İstanbul
- Ulusal Kurtuluş Mücadelesinde İç İsyanlar. İbrahim Sadi Öztürk. Fark Yayınları. Ankara-2007. 347 s.
- Dr.Reşid Bey'in hatıraları. Sürgünden İntihara. Ahmet Mehmetefendioğlu. Arba Yayınları. İstanbul.1993. 124 s.
- İstiklal Harbinde Mücahit Kadınlarımız. Fevziye Abdullah Tansel. Atatürk Kültür Merkezi Yayını. Ankara-1991. 91 s.
- Türk Ermeni İlişkilerinde gerçekler. Prof. Dr.Abdurrahman Çaycı. Atatürk ArŞTIRMA Merkezi. Ankara 2006. 131 s.
- Emperyalizm ve Siyasal İslam Arasında Türkiye.. Ergin Yıldızoğlu. Siyah Beyaz Yayınları. İstanbul-2008/ 431 s.
- Tarihi Unutmamak, Günceli Yakalamak. Alev Coşkun, Cumhuriyet Kitapları,2.Baskı.2007. 379 s.
- Atatürkten Yazdıklarım. Prof. Dr.Afet İnan. Kültür Bakanlığı.. Ankara 1981- 123 s.
- Samsun'dan Önce 6 Ay, Alev Coşkun, Cumhuriyet Kitapları, 1. Baskı. Ekim 2008. 480 s.
- Yeni Türkiye Cumhuriyeti. Graham E. Fuller. Timaş Yayınları. 5. Baskı.. İstanbul 2008
- Musanın AKP'si. Ergün Poyraz. Gök boru. 2007 Ankara.272.s
- Mitoloji Sözlüğü. Fernand Comte. Zed yayınları. İstanbul 2000. 231 s.

- Küresel Hamleler ve Anahtar Stratejiler. Nejat Eslen. Tekağaç Yayınları.Mart 2005-Ankara. 322 s.
- Kuvayı Milliye Ruhu. Samet Ağaoğlu. Ağaoğlu Yayınevi..Ankara-246 s.
- Mitoloji.NTV Başvuru Kitapları.2009 İstanbul..479 s.
- Heyet-i Temsiliye Tutanakları. Uluğ İğdemir. Türk Tarih Kurumu Yayınları.1989. 182 s.
- Hamidiye Kahramanı Rauf Orbay. Kazım Çavdar.İzmir 156 s.
- İlk Kurşun. Ümid Sinan Topçuoğlu. Milliyetçi Yayınlar.1974- İstanbul.112 s.
- Milli Mücadelenin Dayanakları. Süreyya Şehidoğlu. 1975.220 s.
- Osmanlı ve Sovyet Mezalimi belgeleriyle Ermeni Mezalimi. Halil Kemal Türközü. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.1982 Ankara.115 s.
- Tarih Boyunca Ermeniler ve Türk Ermeni ilişkileri. Sadi Koçaş.Alıncık Matbaası Ankara-1967. .326 s.
- Milli Mücadelede Ayaklanmalar. Gn.Kenan Esengin.Kamer Yayınları.311 s.
- Atatürk ve Cumhuriyet . Bilal Şimşir. İleri Yayınları..2006. 463.
- Köprülü Hamdi Bey ve Akbaş Olayı.Kamil Su.Kurtuluş Basımevi.Ankara-1984, 244 s.
- O zamanlar 1920-1923. İsmail Habib. İstanbul Cumhuriyet Matbaası. 1937. 323 s.
- Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi. I-II, Gotthard Jaeschke. Türk Tarih Kurumu Yayınları. 1973.
- Kurtuluş Savaşında Türk Basını. Dr. İzzet Öztoprak. T.İş Bankası Kültür Yayınları. 1981 Ankara. 435 s.
- Mütarekede Yerli ve Yabancı Basın. İhsan Ilgar. Kervan Yayınları. 1973, 180 s.
- Mevlanazade Rifat'ın Anıları. Hazırlayan Metin Martı. 1992 İstanbul. 102 s.
- Portreler. Yusuf Ziya Ortaç. Akbaba Yayınevi,1960 İstanbul. 187 s.
- MilliMücadelede Bursa.Mümtaz Şükrü Eğilmez.Hazırlayan İhsan Ilgar.Tercüman kitapları..1980 istanbul.223 s.

- Anıt Adam Osman Nevres. Zeynel Kozanoğlu. İzmir Gazeteciler Cemiyeti Yayını.İzmir 191 s.
- Kurtuluş Savaşı ile ilgili İngiliz Belgeleri.Gotthard Jaeschke. Türk Tarih Kurumu Yayınları. 1991 Ankara. 316.s.
- Aznavur İsyanı. Zühtü Güven. T.İş Bankası Kültür Yayınları. 1965 Ankara.112 s.
- Mütareke ve İşgal dönemiİzmir Basını. Doç.Dr.Zeki Arıkan. Atatürk Araştırma Merkezi..1989 Ankara. 284 s.
- Milli Mücadele Dönemi beyannameleri ve Basını. Haz.Zekai Güner, Orhan Kabataş. Atatürk Kültür Merkezi Yayını. 1990 Ankara. 427 s.
- Milli Mücadelede Gaziantep. Sadettin Gömeç. Kültür Bakanlığı Yayınları.1989 Ankara. 117 s.
- Türk Devrim Tarihi. Prof Dr. Suna Kili. Tekin Yayınevi.. İstanbul. 218 s.
- Saltanattan Cumhuriyete. Bekir Usta. Gürmet Matbaası Mudanya. 174 s
- Türk Kurtuluş Savaşında İrticai Olaylar ve İç isyanlar. Haz. Necati Çankaya.1998 İstanbul. 426 s.
- Yetmişlik bir subayın Hatıraları. Rahmi Apak. Türk Tarih Kurumu Yayınevi.1988 Ankara.282 s.
- Yunan Propogandası. Dimitri Kistikis. Çev. Hakkı Devrim. Kaynak Kitaplar. İstanbul..262
- Atatürk'ün silah arkadaşları. Atatürk Araştırma Merkezi Şeref Üyeleri. Atatürk Araştırma Merkezi Yayını.Prof. Dr. Azmi Süslü ve Doç Dr. Mustafa Balcıoğlu. 1999 Ankara.166 s.
- Atatürk. Bir Milletın Yeniden doğuşu. Lord Kinross. Sander Yayınları. 1980 İstanbul..804 s.
- Görüp İştiterim. Ali Fuad Türkgeldi. Türk Tarih Kurumu Yayınları. 1984 Ankara. 3. Baskı.290 s.
- Atatürk ve İzmir. İzmir Gazeteciler Cemiyeti Yayını.İzmir 1981.292s.
- Milli Mücadelede Güney Cephesi. Maraş. Yard. Doç.Dr. Yaşar Akbıyık. Kültür Bakanlığı Yayınları..1990 Ankara.395 s.

- Nureddin Paşa ve Tarihi Gerçekler. Dr.Necati Fahri Taş. Nehir Yayınları..1997 İstanbul..428 s.
- Türklerin Tarihi. Recep Şükrü Apuhan. Timaş Yayınları. 2008 İstanbul..280 s.
- İnkılap Tarihi. Enver Behnan Şapolyo.440 s.
- Milli Mücadelede Konya. Ahmet Avanas. Atatürk Araştırma Merkezi. 1998 Ankara.288 s.
- Milli Mücadele Başlarken.I-II. M. Tayyib Gökbilgin. Türk Tarih Kurumu Basımevi. İş Bankası Yayınları.1959 Ankara.
- Gaziantep Savaşınıñ yüzü. Sahir Uzel. Doğu Matbaası. 1952 Ankara. 347 s.
- Heyeti Temsiliye Kararları. Prof . Dr. Bekir Sıtkı Baykal.. Türk Tarih Kurumu Yayınları. 1989 Ankara. 83 s.
- Milli Mücadele Basını. Ömer Sami Coşar. 1960. Gazeteciler Cemiyeti Yayınları. 302 s.
- Kürtçülük.(1787-1923). Bilal N.Şimşir. Bilgi Yayınevi. 2. Basım. Ankara. 612 s.
- Atatürk Ansiklopedisi.I-II. Hazırlayan Ömer Sami Coşar. İstanbul Reklam Yayınları. Ekim 1973
- İngiliz Belgelerinde Atatürk(1919-1938).Bilal N. Şimşir. Türk Tarih Kurumu Yayınları. 1992 Ankara.
- Türk ve Batı Kamuoyunda Milli Mücadele. İzzet Öztoprak. Türk Tarih Kurumu Yayınları.1989 Ankara. 278 s.
- Atatürk'ün Hayatı ve Eseri. Hikmet Bayur. Atatürk Araştırma Merkezi. 1990 Ankara. 382 s.
- İşgal ve ireniş. 1919 ve Bu gün. Hulki Cevizoğlu. Ceviz Kabuğu Yayınları.Ankara.331 s.
- Milli Mücadelede Vilayetler ve Valiler. Kamil Erdelha. Remzi Kitabevi.1993 İstanbul.454 s.
- Vahidettin, Mustafa Kemal ve Milli Mücadele. Turgut Özakman. Bilgi Yayınevi. 3. Baskı.2000 Ankara. 789 s
- Kurtuluş Savaşının Mali Kaynakları. Alptekin Müderrisoğlu. Atatürk Araştırma Merkezi. 1990 Ankara. 574 s.

- Kurtuluş Savaşında Sarıklı Mücahitler.Kadir Mısırlıoğlu.Sebil Yayınevi.1992/İstanbul. 9.basım.399 s.
- Her Yönüyle Atatürk. Avni Altınır. Bakış Matbaası İstanbul. 4. Basım. 800 s.
- İstiklal Savaşı Gazetesi. Ömer Sami Coşar. Milliyet Yayınları.
- Atatürk'ün Resmi Yayınlara girmemiş Söylev, demeç, Yazışma ve Söyleşileri.Sadi Borak.Kırmızı Beyaz Yayınları.2004 İstanbul.597 s
- Atatürk'ün İstanbul'daki Çalışmaları. Sadi Borak. Kırmızı Beyaz Yayınları.2004 İstanbul.363 s.
- Atatürk'ün Gizli Oturumlardaki Konuşmaları. Sadi Borak. Kırmızı Beyaz Yayınları.2004 İstanbul.317 s.
- İstiklal Harbimiz. 5 Cilt. Kazım Karabekir. Emre Yayınları.1995 İstanbul
- İstiklal Harbimizin Esasları. Kazım Karabekir. Emre Yayınları.1995 İstanbul
- Cehennem Değirmeni. Siyasi Hatıralarım. Rauf Orbay.2 Cilt. Emre Yayınları.1995 İstanbul.303 s.
- Kutsal İsyan. Hasan İzzettin Dinamo. May Yayınları.2. Baskı.1970. İstanbul. 8 Cilt
- Milli Kurtuluş Tarihi. Doğan Avcıoğlu. Tekin Yayınevi.1996 İstanbul.4 Cilt.
- Celal Bayar. Bende Yazdım.-Milli Mücadeleye Giriş-5 Sabah Kıtapları . 8 Cilt. 1997 İstanbul.
- İstiklal Harbinde Maraş. Adil Bağdatlıoğlu.
- Türk Devrim Tarihi. Hamza Eroğlu.Prof.Dr. Ayyıldız matbaası. 5. Baskı Ankara-1977
- İlyada. Homeros. Azra Erhat, Can yayınları.
- Mitoloji Sözlüğü. Azra Erhat, Remzi Kitabevi.
- Mütareke Dönemi Emperyalist Batının ve yerli işbirlikçilerin gerçek yüzü. Bilge Orhunlu. Kumsaati Yayınları.
- Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politikası. Dr.Selahi Sonyel, Türk Tarih Kurumu yayınları.
- II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi. Hıfzı Topuz, Remzi Kitabevi.

- Basın ve Yayın Tarihi, Der yayınları. M.Nuri İnuğur.
- Matbuat Hatıralarım, İletişim yayınları. Ahmet İhsan Tokgöz.
- Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoyu. Yahya Akyüz, Türk Tarih Kurumu yayınları.
- Milli Mücadelede Trabzon.Mahmut Goloğlu.
- Kurtuluş Savaşı Anıları. Y.Nadi Abalıoğlu, Çağdaş yayınları
- Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri. H.M. Çarmıklı, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü yayınları
- Milli Mücadele. Kazım Özalp, Türk Tarih Kurumu yayınları
- Osmanlı'da Basın İktidar İlişkileri. Hazma Çakır, Siyasal Kitap
- Basın Tarihine Dair Bilgiler ve Hatıralar, M.Süleyman Çapanoğlu, Hür Türkiye Dergisi y.
- Güneybatı Anadolu'da Kuvay-ı Milliye Harekatı.Dr.Sıtkı Aydınel. Kültür Bakanlığı aşvuru kitapları dizisi/11-1993.Ankara
- 57.Tümen ve Aydın Milli Mücadelesi..(1918-1920). ()Albay M.Şefik Aker. Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı Yayınları. Ankara-2006.
- Atatürk ve Kurtuluş Şavaşı, Vakıfbank Kültür yayınları. Selahattin Tansel,
- Yüzbaşı Selahattinin Romanı-I,II. İlhan Selçuk, Remzi Kitabevi.
- İstiklal Savaşında Garp Cephesi Nsıl Kuruldu. Rahmi Apak, Türk Tarih Kurumu Yay.
- İzmir'de Yunanlıların Son Günleri, Bilge Umar, Bilgi yayınları.
- Milli Mücadelede Aydın..Asaf Gökbel. Coşkun Matbaası.Aydın.1964.
- Milli Mücadelede Ege Çevresi-II Yücel Özkaya,. Cumhuriyet Kitapları.
- Milli Mücadele Hatıraları, Ali Fuat Cebesoy, Vatan Neş.
- Amerikan Basınında Türk Kurtuluş Savaşı, Osman Ulugay.
- Çerkez Ethem Dosyası, Boğaziçi yayınları, Cemal Kutay,
- İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele, Sina Akşin, Cem Yayınevi,

- Belgelerle Türk-İngiliz İlişkileri Tarihi. A. Kemal Meram. Kitap Yayınları.
- Milli Mücadelede Hıyanet Yarışı, Kenan Esengin, Kamer Yayınları
- Atatürk'ün Öngörülleri, Aydın Keleşoğlu, Delta yayınları,
- Vatan Nasıl Kurtarıldı, Hulki -Tosun Saral, İş Bankası yayınları,
- Milli Mücadelede Anadolu Basımında Güney Cephesi. İsmail Özçelik. Atatürk Arş. Mrk.
- Büyük Planın iç Aktörleri. Erol Sarial. Kripto Yayınları
- Siyasi Yönleriyle Kurtuluş Savaşı. H. Naşit Uluğ.
- İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye, Erol Ulubelen,
- Kılıç Ali Hatıralarını Anlatıyor, Ali Kılıç, Sel yayınları,
- Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Kuruluşu ve faaliyetleri. Yrd. Doç. Dr. Zekai Güner. Atatürk Araştırma Merkezi.
- İstiklal Harbi Garp Cephesi. Cevdet Kerim İncedayı. Yapı Kredi Yayınları. İstanbul.
- İstiklal Harbinde Demirci Akıncıları, Kur. Albay Baki Vandemir.
- Türkiye Nereye Gidiyor, M. Aydoğan, Umay yayınları.
- Vural Savaş. Türkiye Cumhuriyeti Çökerken. Bilgi Yayınevi. Ankara. 3. Basım. 456s.

2023

KEMALİST CUMHURİYET'İN SONU

Aydın Keleşoğlu

2023 yılında Türkiye'yi neler bekliyor?

Mustafa Kemal ve arkadaşları tarafından kurulan Cumhuriyetin rövanşı 100. yılında alınıyor mu? Kemalist Cumhuriyet sona mı eriyor ve emperyalistlerin güdümünde bir İslam Cumhuriyeti mi geliyor yoksa?

İngiltere Başbakanı Lloyd George: *"Mustafa Kemal bugün var, yarın yok."*

Padişah Vahdettin: *"Saltanatın ve özellikle hilafetin şeref ve haysiyetini muhafaza etmek için tahtımı geçici olarak terk ettim."*

ABD Times Gazetesi: *"Türkiye'yi İslamcı bir gelecek mi bekliyor?"*

Alemdar Gazetesi: *"Anadolu, Kemalistlerden temizlenecektir."*

Eleutherios Venizelos, Yunanistan Başbakanı: *"Mustafa Kemal hareketi mutlak surette ve derhal ezilmelidir!"*

ABD Büyükelçisi Morton İ. Abramowitz: *"Türkiye parçalanabilir."*

Abdullah Öcalan: *"Mustafa Kemal Cumhuriyeti bitmiştir!.."*

ABD CIA görevlisi Ortadoğu Uzmanı Graham Fuller: *"Kemalizm'e son! Osmanlı'yla övünün, Fetullahçı olun."*

Türkiye Başbakanı R.T. Erdoğan: *"Türkiye'nin yarınında artık Kemalizm ve Kemalizm benzeri rejimlere, sistemlere yer yoktur."*

Türkiye Cumhurbaşkanı Abdullah Gül: *"Türkiye'de Cumhuriyetin sonu geldi. Kesinlikle Laik sistemi değiştirmek istiyoruz!.."*

Türkiye Başbakanı R.Tayyip Erdoğan: *"Cumhuriyetimizin 100. kuruluş yıl dönümü 2023'de farklı bir Türkiye düşünüyoruz."*

Ortadoğu Uzmanı Prof. Bernard Lewis: *"Kemalist Cumhuriyetin 10 yılı kaldı."*

Parçalanmakla kalmayacağız, parçalar İran'a benzeyecek....

Hedef Cumhuriyet?

2023 Türkiye Cumhuriyeti

19 TL

Togan
yayınları

ISBN 978-9944-337-37-3

9 789944 337373
devlet şahvendi Arşivi